

Trecând deja peste un deceniu de la plecarea sa la cele veșnice și sfinte, pe care le-a iubit cu o credincioșie greu de prins în cuvinte, vom lăsa ca prin acest jurnal să se reverse vinul duhului său autentic filocalic peste toți cei care vor dori să ia cu adevărat, în duh și adevăr, jugul cel bun al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, precum s-a nevoit s-o facă, în întreaga sa viață, cel mai dostoievskian dintre monahii noștri, dar și cel mai înduhovnicit dintre exegeții operei marelui scriitor ortodox rus, căruia în ultimii ani cititorii îi sărutau mâna ca unui stareț adevărat, precum sărutam și noi, cu toții, dreapta vrednicului de pomenire **arhimandrit Paulin Lecca**, mai întâi frate, rasofor și monah nevoitor în vatra duhovnicească de la Frăsinei, apoi stareț luminat vreme de zece ani la Arnota și duhovnic mult îndrăgit în ultimii ani la Rogozu, unde a și adormit întru Domnul.

Dr. Ioan Gându

Arhimandrit Paulin Lecca • Jurnal duhovnicesc

Arhimandrit Paulin Lecca

Jurnal duhovnicesc

Editura Studion

Paulin Lecca
Jurnal duhovnicesc

Redactor: **Ioan Enache**

Coperta: **Mariana Ursu**

Ilustrația: Coperta I: reproducere de pe icoana făcătoare de minuni **Maica Domnului „Dulcea sărutare”**, pictată de Cuviosul Irineu Protcento; fotografia de pe coperta IV: **Părintele Paulin Lecca** – la Arnota, pe când era stareț al acestei mănăstiri.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PAULIN LECCA, arhimandrit

Jurnal duhovnicesc / arhimandrit Paulin Lecca;
Îngrijitor ed.: dr. Ioan Gându. - Bacău : Studion,
2013

ISBN 978-973-7903-19-8

I. Gându, Ioan (ed.)

821.135.1-94

Copy right: **Editura Studion Bacău**

Orice preluare de text este interzisă, excepție făcând citatele de tip academic, cu menționarea sursei, a numelui autorului și al îngrijitorului de ediție.

Adresăm o frățească întru Hristos mulțumire familiei Geta și dr. Ioan Gându din București, care a cedat, sub formă de donație, copy right-ul asupra „Jurnalului duhovnicesc” editurii Studion, implicat revistei „Credința ortodoxă”!

Arhimandrit Paulin Lecca

Jurnal duhovnicesc

Ediție îngrijită de dr. Ioan Gându

**Editura Studion
Bacău 2013**

O convorbire duhovnicească de neuitat

Rugăciune la Icoana Maicii Domnului „Dulcea sărutare”,
reprodusă pe coperta I a acestei cărți:

**Prea Sfântă Împărăteasă, cu îngerii stai împreună și te
roagă zicând: "Împărate Ceresc, primește pe tot omul ce se
roagă Ție și cheamă numele meu întru ajutor, ca să nu
plece nimeni de la fața mea neajutat și neascultat".**

Părintele arhimandrit Paulin Lecca, de care ne-au legat o reală comuniune creștinească și o prietenie sinceră de peste un sfert de secol, nădăjduim vii și dincolo, a trebuit să vină la București pentru o intervenție chirurgicală, pe care a realizat-o, cu un exemplar profesionalism și reușită deplină, generalul dr. Mihai Bână, la Spitalul Militar Clinic de Urgență.

După ieșirea din spital, am avut cu sfinția sa o convorbire duhovnicească densă, la care au mai participat inginerul (tehnoredactor) Valentin H. – sorocit încă de-atunci ca *amicus humani generis* – și episodic arhitectul Iulian M. și profesorul Dan B. (ulterior preoțit), formulând împreună câteva întrebări, fiecare la măsura sa lăuntrică, dar și îmbrățișând, nădăjduim cu modestie, anonimatul fast. Am început cu una dintre cele mai importante:

- În contextul actual, ce credeți sfinția voastră, Părinte Paulin, că este hotărâtor pentru omul modern, puțin cunoscător sau deloc al adevărilor de credință? Cum îl putem atrage concret către aceste adevăruri? Un bătrân, cu viață duhovnicească mult sporită, Părintele Iosif Gheron de la Sfântul Munte Athos, a spus cam așa: „Nu-mi spuneți mie, fraților, câtă rugăciune ați făcut, câte metanii ați făcut, câtă milostenie ați făcut. Ci spuneți-mi, preaiubiților și apropiaților de Dumnezeu, câți oameni moderni ați odihnit...

- Aceasta e a doua întrebare!

- ...ați mângâiat, ați ajutat să se întoarcă la Dumnezeu Cel veșnic viu și în Prea Sfânta și Dumnezeiasca Treime slăvit și închinat, pentru a se bucura de Mila Sa? Atunci voi spune că am întâlnit monahi, preoți și creștini luminați, cu viață

îmbunătățită”. Cum gândiți aceste cuvinte adânci?. Într-adevăr, precucivioase, sunt două întrebări...

- Răspund la amândouă.

- Dacă doriți...

- Da. Indiferent de epoca în care îl propovăduim pe Domnul Iisus Hristos, principalul este cuvântul Domnului Iisus: „Eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce se desparte de Mine se usucă, ca mlădița. Dar cel care rămâne în Mine aduce multă roadă”. Eu cred că acesta este cel mai important lucru: a crea în sufletul fratelui nostru necredincios acea dorință de a fi altoit la vița lui Hristos. Și atunci vin roadele: și dragostea, și bucuria, și nădejdea, și dreapta socoteală, și îndelunga-răbdare, toate roade ale Duhului Sfânt. Acum a doua întrebare, nu?

- A doua întrebare este legată de cuvintele Părintelui Gheron Iosif, a cărui carte ați cercetat-o și sfinția voastră, care spune că nu-l interesează câte rugăciuni am făcut, câtă milostenie, câte metanii, ci-l interesează mai mult să știe câte suflete am reușit să aducem la cunoștința Domnului nostru Iisus Hristos. Ce părere aveți de aceste cuvinte ale sfinției sale?

- Foarte adevărate, fiindcă Însuși Mântuitorul ne spune: „După roadele lor îi veți cunoaște!”. Mântuitorul a mers la smochinul care era plin de frunze, dar n-a găsit nici un rod. Tot așa și sufletele noastre: dacă nu au aceste roade, atunci sunt precum un smochin plin de „frunze ritualistice”, ca la farisei, dar fără nici un rod. Și de aceea, noi trebuie să-i învățăm pe oameni ca mai întâi să apară aceste roade.

Gospodina de la țară, când așează ouăle sub cloșcă, nu le pune la întâmplare: mai întâi se uită în zăre la ou, dacă are acel bănuț – germenul! Și dacă are bănuț, iese pui; de nu are bănuț poate să stea oricât sub cloșcă, căci nu va face roade. Așadar, în primul rând, trebuie creat în sufletul omului germenul: **acel prim moment de dragoste față de Dumnezeu**. Atunci omul simte necesitatea de a se ruga, iar copilul simte imboldul, de bunăvoie, să ajute un sărac, să-i dea ajutor, având milă de oameni și de toate vietățile, de la cele mai mici și aparent neînsemnate și până la cele mari...

Cunosc o întâmplare cu un copil care venise iarna de la Biserica, însoțit de mămica lui. În curte era o băltoacă pe jumătate înghețată. Copilul a văzut o broscuță umblând prin această apă înghețată și a început să plângă. Mama l-a întrebat: „De ce plângi?”, iar el îi răspunse, printre suspine: „Uite mămică, broscuța asta e desculță! N-are încălțăminte și umblă cu picioarele goale prin gheață”. Deci, copilul avea acea milă cerească, precum spune Mântuitorul: „Milă voiesc, nu jertfă!”. Și tocmai această milă trebuie cultivată, nu doar la copii, ci și la oamenii mari, căci de aici se poate naște puiul sub cloșcă, adică se naște omul nou în Hristos.

- Care sunt păcatele ce marchează cel mai grav viața noastră și cum se poate lupta eficient împotriva acestor păcate, știindu-se bine că păcatul îl desparte pe om de Dumnezeu?

- Atât pe plan universal, cât și în plan particular, cel mai greu păcat este **iubirea de sine**, ce naște mândria, trufia. Din cauza trufiei a căzut lucifer din cer și tot din cauza mândriei au căzut Adam și Eva; lucifer a vrut să fie el „dumnezeu”, să fie chiar mai presus de Dumnezeu. Iar Adam și Eva au vrut să fie ca și Dumnezeu, cum scrie în Biblie. Din întreaga istorie a omenirii, observăm cum mândria l-a îndemnat pe Hitler să provoace al doilea război mondial, mândria și egoismul l-au îndemnat pe Alexandru Macedon să facă atâtea ucideri, în războaiele pe care le-a purtat. Tot mândria l-a împins și pe Napoleon să facă prăpăd în Europa noastră. Așadar, pentru a putea înlătura aceste patimi diavolești, ar trebui educați de mici copiii să se smerească, să înțeleagă ce este smerenia, să înțeleagă ce este mila, ca atunci când vor crește mari să nu inventeze arme, „jucându-se” cu ele, ci să fabrice lucruri folositoare omenirii, nicidecum dintre cele ceucid oamenii!

- Într-un dialog cu tinerii, Ava Dumitru Teologul, Apărătorul Ortodoxiei, cum îi zicem unii dintre cei care l-am cunoscut de aproape, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, a numit ecumenismul „pan-erezia timpului nostru”, întrucât, explica sfinția sa, din nou se încearcă estomparea și diluarea Jertfei Mântuitorului de pe Golgota. Ce credeți sfinția voastră

despre ecumenism în general și despre această opinie tranșantă a Părintelui, în special?

- Opinia Părintelui Stăniloae este cea adevărată. Într-adevăr, ecumenismul este pus la cale de cei care sunt fără Hristos. Noi nici nu ne dăm seama că aceste inovații și tendințe vin din lojile masonice, din învățăturile talmudice, cum a spus Părintele Stăniloae, pentru estomparea și negarea Jertfei Mântuitorului. O adevărată tendință ecumenică s-ar contura potrivit schemei lui Avva Dorotei. Sfântul a făcut un cerc, pe circumferința căruia am putea așeza confesiunile (ortodoxie, catolicism, protestantism), dar și toate sectele (baptism, adventism etc.); de la fiecare confesiune și sectă, merge o rază către centru. Acolo, chiar în centru, este Mântuitorul Iisus Hristos; pe măsură ce raza înaintează spre centru, în aceeași măsură se micșorează distanța dintre confesiunile și sectele cuprinse în cerc, iar de-ar ajunge – ceea ce nu cred – în centru, la Domnul nostru Iisus Hristos, toate confesiunile și sectele, atunci ar dispărea diferențele și ar fi numai dragoste, pace, bucurie, smerenie și celelalte roade ale Duhului. Însă, atâta timp cât se face această întrunire ecumenică pe spațiul geografic și nu pe spațiul duhului, nu se va ajunge niciodată la unirea „biseriilor” sau a sectelor. Diferențele vor rămâne aceleași și poate încă se vor mai agrava; numai dacă s-ar face în spațiul duhului, cu ajutorul Duhului Sfânt, atunci, desigur, am ajunge acolo.

Ion Mihălcescu, marele dogmatist, a scris o broșurică foarte interesantă: descria cazul unui creștin ortodox care a visat că a murit. Și cum a murit, sufletul lui a pornit spre Rai. Dar, încă de departe, înainte de a ajunge la Rai, a auzit niște cântări foarte frumoase, cum nu există pe pământ. Și a mers mai repede, până a ajuns la Sfântul Apostol Petru, în ușa Raiului. Plin de bucurie, întrebă: „Sfinte Petre, aici sunt ortodocșii?”. Sfântul Petru i-a spus: „Nu”. „Sunt catolicii?”. Sfântul Petru: „Nu”. „Sunt cumva protestanții?”. „Nu”. „Poate bapțiștii, adventiștii?”. „Nu”. „Dar se-aud cântări, cine cântă?”. Și Sfântul Petru i-a răspuns așa: „Toți cei care L-au iubit cu

adevărat pe Iisus Hristos și I-au împlinit poruncile”; aceasta înseamnă însă *ecumenicitate*, nicidecum ecumenism.

- Am găsit în „Filocalia”, revistă editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România, filiala Cluj-Napoca, cuvintele Părintelui Stăniloae: „Eu nu prea sunt pentru ecumenism. Socotesc că ecumenismul este produsul masoneriei...” (așadar, ceea ce ați spus și sfinția voastră). Iarși vor să relativizeze credința adevărată, a avut dreptate Biserica, nu prea suntem uniți. *Ecumenismul este pan-erezia timpului nostru*. De ce să mai stau de vorbă cu ei, care au făcut femeipreot, sunt de acord cu homosexualii și nu se mai căsătoresc?”. Se știe prea bine, că Ava Dumitru Teologul iubea mult taina sfântă a familiei. Am reluat puțin ideea, pentru a reda exact cuvintele Părintelui Stăniloae.

Acum dorim să trecem, cu bunăvoința cuvioșiei voastre, la următoarea întrebare: trufia, aroganța, violența, oroarea, ipocrizia, pornocrația au atins paroxismul. Pe micul și pe marele ecran, dar și în publicații de un nivel amoral, să îi zicem cu îngăduință, imund. Cum credeți, sfinția voastră, că putem lupta împotriva acestor adevărați devoratori de suflete?

- În primul rând, lumea trebuie să știe precis ce înseamnă dragostea, ce înseamnă smerenia, ce înseamnă răbdarea creștinească și toate celelalte virtuți, pentru a le pune în practică. Căci, nu demult, domnul acela care vorbește la televiziune despre literatură, gramatică și ortografie, probabil îl știți, senatorul...

- George Pruteanu.

- Da, la el mă refer. A pus titlul unei emisiuni: „Amor, dragoste și iubire”. Și a cercetat, susținea el, nu un singur scriitor romancier sau poet; a luat-o de la Shakespeare, a mers până în zilele noastre, ajungând chiar și la Andrei Pleșu și încă vreo zece scriitori contemporani, fie ei și cu lucrări insuficient decantate și cristalizate din punct de vedere creștin, întrebându-i ce înseamnă amorul, dragostea și iubirea?

Și a dat de înțeles că ar avea dreptate, fiindcă a consultat zece scriitori, încheind așa: „Am consultat acești zece autori, ca

să nu rămân – cum a zis Toma d'Aquino – *timeo hominem unius libri*” („mi-e teamă de oamenii care se țin de o singură carte”).

Dar, eu i-aș răspunde: acea singură carte este *Cartea Cărților, Sfânta Scriptură*. Este Cuvântul lui Dumnezeu și nu trebuie să consultăm zeci de prozatori și poeți, mai mult sau mai puțin (ne)credincioși, ci, în primul rând, trebuie să consultăm Cartea Cărților, Cuvântul lui Dumnezeu, Cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, aceasta-i principala noastră datorie. Și atunci ceilalți autori, prin simplă comparație, se va dovedi că au făcut sau fac, adeseori, dintr-o mare parte a literaturii moderne, un soi de pornografie nesuferită...¹

Nichifor Crainic, în notițele și articolele lui din „Gândirea”, a scris adevărul, consemnând: „Arta este ca o mantie împărătească. Și mantia împărătească stă frumos pe umerii unui împărat, dar nu stă deloc frumos pe spinarea unui om care se comportă mai rău decât necuvântătoarele!”. Foarte bine a zis. Adică tu, omule, care ai primit arta ca pe un dar, arunci această mantie peste spinarea păcătoasă a tuturor desfrânarilor, cu fire și peste fire...

Și el încă a mai spus așa, ca să descrie dragostea. Care dragoste? Dragostea adevărată este cea despre care ne învață Biblia: să iubești pe Dumnezeuul tău din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea ta! De ce accentuează așa Dumnezeu? Ca să nu mai rămână în sufletul nostru o parte și pentru dragostea păcătoasă. În întregime sufletul să fie al lui Dumnezeu; să-i slujești lui Dumnezeu, dar și fratelui tău, ca ție însuși.

Acesta este adevărul și, în concluzie, Nichifor Crainic scrie așa: „Ce sunt romanele noastre de astăzi? Chiar și poeziile? Nu sunt decât niște nechezaturi de armăsari către hergheliile cârnii...”. Iată, ce metaforă frumoasă!

- Da, cam crudă și limitativă, dar sugestivă... Și totuși, Părinte, căsătoria este o Sfântă Taină, pe care Sfântul Pafnutie, un ascet desăvârșit, spre uimirea tuturor, a apărat-o ca nimeni altul la un Sfânt Sinod. Depinde de fiecare ce alegem: o viață

de familie responsabilă și morală, care are greutățile și bucuriile ei, în scopul mântuirii celor doi soți și al nașterii de copii, dar și al educării lor creștine sau o viețuire hedonistă, înjositoare și năruitoare!? Dacă închizi într-o cameră o albină și o muscă, așezând în interior o floare și alături o necurăție, invariabil albina va alege floarea, iar musca se va duce mereu către necurăție...

- Orice film pornografic, orice cadru sau roman pornografic, orice carte sau poezie pornografică este un nechezat de armăsar asupra cârnii. Acesta este adevărul, și eu cred că acest adevăr trebuie să-l cunoască și copiii, și tinerii, și cei în vârstă. Nu cum zicea senatorul amintit, deoarece nici amorul, nici dragostea, prezentate în filme, nu reprezintă adevărata dragoste. Mi-aduc aminte, eram tânăr student. Garabet Ibrăileanu a scris un singur roman intitulat „Adela”. Și în prima ediție avea un motto foarte interesant: „Crinul e foarte frumos și plăcut mirositor; trandafirul e frumos și mirositor, dar când cobori la rădăcina crinului și a trandafirului dai de noroi și de duhoare...”.

Deci, noi nu trebuie să ne ocupăm de duhoarea și noroiul de la rădăcină, ci trebuie să ne ocupăm în primul rând de floare, așa cum a scris Nichifor Crainic în niște poezii foarte frumoase. Mi-aduc aminte, cum cineva îi spunea iubitei sale, că ar vrea să-i facă un hamac care s-o țină lin între doi copaci, acolo sus. Și zice Nichifor Crainic: „Mâna mea să nu te atingă, să țin numai gândul pur și dragostea curată...”.

Numai că pornografia este o îndobitocire voluntară. Nici necuvântătoarele nu săvârșesc atâtea mizerii câte săvârșește omul. Animalele își au vremea lor de rut și toate instinctele rânduite firesc, pe când omul împătimit desfrânează zi și noapte, tăvălindu-se prin toate patimile, cu fire și peste fire ...

- Mai cu seamă că, la rândul lor, unii dintre cei citați de domnul senator, duc o viață destul de aproape de ceea ce ați conturat până acum, întrucât fac parte din masonerie, pe față sau în ascuns, cochetează cu pornografia, sau chiar susțin oficial și iresponsabil legalizarea pornocrației...

- Nu doar cochetează, dar o și utilizează, ca să distrugă ceea ce Biserica se luptă să păstreze curat și sfințitor în oameni prin Taina cununiei.

- Următoarea întrebare pe care ne-am gândit să v-o punem, preacuvioase părinte, ar fi: ce credeți despre indiferentismul religios, dar și moral, cultural, social, al multora dintre noi? Ce credeți despre acest indiferentism religios, despre care aveți o expresie ce dă fiori, deși o considerăm extrem de sugestivă și salutară. „Gura păcătosului ce scuipă Mâna Dumnezeiască, care vrea să-l scoată și din iad...”.

Cum să încercăm, cu șanse reale, să ne opunem acestei indiferențe ucigătoare de suflete? – pe care într-adevăr am întâlnit-o și ați întâlnit-o și cuvioșia voastră atât de des – remarcată și cu prilejul altor convorbiri, când omul păcătos refuză ajutorul lui Dumnezeu. Acest refuz sfidător, mărturisim cu sinceritate, precum și fanatismul de orice fel, sunt cele două lucruri – de fapt, ele sunt înrudite – care încă ne dau fiori. Ne cutremurăm când vedem un frate, un semen de-al nostru, cum respinge ajutorul dumnezeiesc. Și chiar ne doare sufletul pentru el.

- Da, am avut personal întâmplări de acestea chiar în familie. Fratele mai mare, Dumnezeu să-l ierte c-a murit, întotdeauna când mă vedea îi plăcea să-i spun șotii, glume, dar eu, la un moment dat, întorceam vorba spre mântuirea sufletului. Când auzea el c-am adus vorba spre mântuirea sufletului, începea să caște plictisit... Deci, ce să mai zic, chiar și fratele mai mic, cum v-am mai spus, e un punct nevralgic. Pot să-i vorbesc fratelui mai mic despre orice, câte-n lună și-n stele, dar să nu mă ating de problema religioasă; atunci sare în sus, ca și cum eu aș vrea să-i dărâm ceva!

Știu eu ce să mai fac?! Și de-aceea mă gândesc, la vremea în care făceam noi apologetica la facultate, cu profesorul Sabin. Acest dascăl luminat ne amintea cazul unui ateu, Felix Ludontec, care spunea așa: „Eu sunt ateu așa cum sunt brunet, înalt; așa m-am născut și nu mă pot schimba...”. Așa și cu frații mei. Și doar mă gândesc la ei, cu dragoste, cum învățăm din

viețile sfinților, rugându-mă la toate slujbele pentru sufletele lor încă nenăscute...

Apostolul Pavel chiar l-a prigonit pe Hristos și i-a întemnițat pe creștini, dar a venit din cer un fulger care l-a doborât, la pământ, pe drumul Damascului. Și acest fericit moment l-a întors la Hristos. Dragii mei, dacă vine o zguduitoră de la Dumnezeu mulți se schimbă; din păcate, unii rămân indiferenți, nu poți să-i aduci nici așa.

- Deci, nădejdea este numai la *rugăciune multă* și la *intervenția proniatoare a Mântuitorului...*

- Da, da.

- O altă întrebare, Părinte, ar fi următoarea: credeți că mijloacele mass-media pot deveni – din instrumente de alienare și pierzare a sufletelor – instrumente de edificare și salvare a sufletelor? Cum credeți că s-ar putea realiza lucrul acesta?

- Niciodată!

- Acesta-i un fapt foarte grav.

- Mi-am pus întrebarea: putem utiliza minciuna pentru a face bine? Și am găsit răspunsul tot la Părintele Stăniloae, în „Teologia dogmatică ortodoxă”, unde zice: *un scop bun se poate realiza cu mijloace bune, nu cu mijloace rele*. Acestea din urmă, sunt folosite în cazul răzmerițelor, revoluțiilor, insurecțiilor etc.

- Este la fel de grav, dar ne mai rămâne o speranță: să ne facem propriile mijloace mass-media, televiziunea și posturile noastre de radio, ca să nu mai stăm pe la ușile vrăjmașilor Adevărului, pentru a le cere lor permisiunea de a rosti adevărurile de credință. Aceasta-i singura soluție.

- Da.

- Sfântul Ioan Gură de Aur s-a exprimat extrem de clar, fără cea mai mică urmă de echivoc: „*Creștinul și preotul nu au ce să caute în politică!*”. Nu chiar cu cuvintele acestea, dar sensul acesta este. Pentru că, după cuvântul Mântuitorului, *Împărăția lui Dumnezeu nu este din lumea terestră*. Ce credeți sfinția voastră: în zilele noastre, atât de pline de politicieni cu discursuri sforăitoare, politicianism ieftin și

vulgar, promisiuni vane și de cele mai multe ori chiar cinice, bietul nostru creștin trăitor, apăsător de grijile zilnice și de nevoile lui, ca și de neputințele sale, ce ar putea să facă?

- A spus foarte bine tot Nichifor Crainic, scriind un articol în „Calendarul”, în care a arătat că **preotul nu trebuie să facă politică**. Ne aducem aminte cu toții de Burducea.

- Da...

- Vă aduceți aminte...

- Da, sigur.

- Ei, el a ajuns sus, a făcut politică, mi se pare că a fost director la „Ministerul cultelor”...

- Da.

- Și ce a făcut pentru Biserică? Râde lumea de el și astăzi: „Când cu steaua, când cu crucea, ca «părintele» Burducea!”

- Da, a rămas „celebru”...

- Ce a făcut el cu politica lui? Uite, dacă privim atent, chiar lângă noi, la Rogozu, un preot m-a întrebat dacă să intre în politică. Fără să-l iau la bani mărunți, l-am întrebat simplu, pentru ce? Pentru Hristos? Nu. Precis, ori pentru slavă deșartă, ori pentru bani, ori pentru cine știe ce alte socoteli pământești, dar nicidecum pentru Mântuitorul Hristos. În numele Lui se poate face ceva folositor numai prin Biserică și numai cu faptele bune rânduite de Sfinții Părinți. Dar pe de lături, prin mass-media, prin politică, asta niciodată. Eu mi-aduc aminte, eram copil, fiindcă dumneavoastră, generațiile acestea mai tinere, nu cunoașteți, la Cernica a fost un seminar teologic...

- Ba da, am aflat...

- Director era Preasfințitul Chesarie, și am găsit pe o fotografie înșirați elevii seminarului teologic, cu bărbi – cei mai mulți erau călugări, cu cămașă verde și diagonală! Le mai lipsea pistolul! Aceasta era pentru binele Bisericii?

- Au greșit-o aici, nu se poate cu pistolul într-o mână și cu Crucea în cealaltă! Nu se poate lucrul acesta decât ca un abuz tragic.

- Uitați-vă la papa de la Roma. Iată unde duce politica! Nichifor Crainic are dreptate, fraților: **preotul nu trebuie să facă politică**.

- După o viață (și o experiență duhovnicească) așa cum e cea a sfinției voastre, care se întinde pe aproape șazeci de ani, interesantă din toate punctele de vedere, pentru că ați trecut prin mai multe încercări – chiar și puțină pustie știm noi, parcă vreo șapte-opt luni (câțiva ani de închisoare, ba încă și în celula condamnaților la moarte ați stat), ce considerați că este hotărâtor în viața creștinului contemporan? Evident, nu întrebăm de îndatoririle sale exterioare, ci de **efortul lăuntric stăruitor**, deși ele sunt legate. Cum trebuie să-și armonizeze creștinul contemporan acest efort lăuntric cu exigențele vieții moderne?

- Eu am dedus așa: ori sunt în mânăstire, ori sunt la pușcărie, ori pustnic – am stat și pustnic – **în primul rând să fiu cu Hristos**. Fără Hristos sunt mort, nu pot face nimic, exact cum am spus de la început: Hristos este Vița, eu sunt mlădița. Dacă nu stau legat de Vița, nu mai circulă Duhul Sfânt și atunci mor. Și eu **peste tot am căutat să nu mă lepăd de Hristos**. Veneau la mine, la pușcărie, mama și tata, plângând: „Dă declarație că pui mâna pe armă...”. Și eu peste tot răspundeam așa: „Nu pot călca o poruncă dumnezeiască! Îmi spune să nuucid? Nuucid!”. Pe urmă, la „Curtea marțială”, un profesor – furier de acolo – mi-a pus o întrebare foarte subtilă: „Nu crezi dumneata că o să cazi în mândrie?”. „Păi, de ce?”, am zis eu. „Păi, când patriarhul și prelații blagoslovesc tunurile și declară că-i război sfânt, te-ai găsit dumneata deștept și refuzi!”

Și mi-a venit așa, ca o străfulgerare, fiindcă i-am răspuns imediat: „Domnul Hristos spune într-un loc astfel: «**Ți mulțumesc Părinte, că ai descoperit toate acestea pruncilor și le-ai acoperit în partea înțelepților**»”. Adică, înțelepții n-au priceput ce pricep pruncii și de aceea i-am spus mai simplu: „Eu vreau să fiu ca un prunc; pruncului dacă-i spune mama, nu pune mâna, apoi nu pune mâna! Mie dacă-mi spune «nuucide», nuucid”. Și atunci, ce-mi spune el, zâmbind: „Să știi

că-i pui în grea încurcătură pe cei de aici, de la Curtea marțială!”. Și cu gândul acesta am fost tot timpul la pușcărie, la spital, chiar și la operația pe care am avut-o de curând: „Doamne Iisuse” nu mi-a lipsit.

- Înțelegem din răspunsul cuvioșiei voastre, că lucrul hotărâtor în viața oricărui creștin, din orice timp ar fi el, este legătura, așa cum ați subliniat-o, neîntreruptă, vie, cu Domnul nostru Iisus Hristos.

- Eu vă mai spun încă ceva... Ce ar face pruncușorul, dacă nu ar veni singur la sânul mamei? Ar muri!

- Așa este.

- Mă uitam, într-o iarnă, cum a născut o cățea la Arnota pe un ger nemaipomenit, iar bieții cățeluși, orbi și târâș, cum putea fiecare, se duceau la fâța mamei. **Fără această legătură vie cu Mântuitorul Hristos suntem morți**, oricine am fi noi.

- Așa este Părinte Paulin, pentru că iată, Părintele Grigorie care a stat vreo treizeci de ani în „Gulag”, murind în închisoare, ne-a lăsat un cuvânt de foc dumnezeiesc. După moartea lui, s-a găsit scris (vă dăm noi, la urmă, acatistul său) pe unul dintre pereții celulei în care a fost închis: **„Cu Mântuitorul Iisus Hristos în închisoare ești liber, fără Mântuitorul Iisus Hristos în lume, ești ca și închis!”**.

- Adevărat spunea.

- Și un astfel de mesaj confirmă pe deplin ce spuneți cuvioșia voastră, pentru că nodul important al problemei discutate astăzi este acesta: mulți dintre oamenii moderni, semenii noștri, nu vor să se angajeze pe calea îngustă și uneori zadarnic le dăm exemplul unor oameni care mai ușor postesc decât mănâncă...

- Îmi dați voie să fac o paranteză?

- Vă rugăm.

- Ei nu vor să se angajeze, pentru că nu citesc mai departe ce zice Mântuitorul Hristos: **„Jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară”**. Eu o știu din experiență. Și am făcut chiar o comparație: dacă am tăia unei berze amândouă aripile și le-am pune pe cântar, atârnă ceva, nu? Dar, tocmai cu aceste două

aripi trece Mediterana. De-aceea e sarcina ușoară. O fi ea pe cântar grea, dar în timpul zborului nici nu o simte...

- E foarte sugestiv și lămuritor ceea ce ne spuneți...

- Dar când ești cu Hristos, Harul Lui te ușurează.

- Așa este. Mulți dintre cei care s-au angajat pe calea îngustă au descoperit și au redescoperit acest adevăr duhovnicesc!

- Chiar există o cântare la călugări, ce zice așa: **„Fericită este viața pustnicilor...”**. Dar a căroră dintre ei? A celor care se-ntraripează cu dumnezeiescul dor.

- Numai cu dumnezeiescul dor, da...

- Ei, aceste întraripări, aceste aripi, dacă le are un creștin, nu mai rezistă în fața lui nimic!

- Adevărat este.

- Trece și prin închisoare și prin moarte și prin toate, dar nu-l mai poate opri nimic.

- Sunt mulți contemporani de-ai noștri, în orașe în special, dar poate și mai numeroși la sate, care sunt destul de civilizați, într-o mare măsură sinceri, onești și bine intenționați până la un punct, dar care declară cu seninătate, că ei pot fi buni creștini, între ghilimele credem noi, chiar și fără să participe la Sfânta Liturghie, fără să se spovedească sau să se împărtășească, călcând în acest fel exact cuvintele Mântuitorului, Care zice: **„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru dânsul”**.

- Eu le-aș da un singur cuvânt: pruncușorul, care-ar spune – „n-am nevoie de mămica, n-am nevoie să sug de la sânul ei!” – mai trăiește?

- Nu mai trăiește în mod sigur.

- Păi, la noi, Mămica noastră este Biserica! Doar acolo găsim Trupul și Sângele Domnului, acolo vine Duhul Sfânt; și-atunci, dacă nu mergem la sfintele slujbe, cum mai trăim?

- Știți, preacuvioase părinte, printre acești „creștini” sunt destui „dilemiști”, susținând și o revistă „Dilema”; ei tot timpul sunt în dilemă, au dileme în locul unei credințe neclintite și limpezițe dogmatic. Unii sunt foști miniștri, alții sunt chiar

ambasadori sau foști ambasadori ai țării noastre, oameni cu pregătire superioară, dar, după cum se vede, fără nici un fel de evlavie. Am vrut să întrebăm, cum trebuie să le răspundem, dar ne-ați lămurit pe deplin, sfinția voastră. Așa le vom răspunde.

Copilul care nu se duce la sânul mamei, moare de foame.

- Moare de foame, sigur.
- Preacuvioase, mai avem vreo două întrebări.
- Da, poștiți.

- Mulți cred, la fel credem și noi, că cel mai de preț lucru este ***iubirea sufletească fără condiții subiective***. Credeți că se poate realiza această iubire, „agapi”, atât în viața monahală, cât și în lume? Pentru că iată, noi, păcătoșii și încă împătimiții, Valentin, Iulian, Dan, Ioan și mulți alți fii duhovnicești ai sfinției voastre, deși suntem simpli închinători, iar cuvioșia voastră aveți aproape șaiszeci de ani de călugărie, încercăm să vă iubim și prețuim, nădăjduind că și sfinția voastră ne iubiți și vă rugați pentru noi, așa cum știm că o faceți. Întrebarea noastră: este la fel de posibil ca cineva să atingă această iubire oriunde s-ar afla el?

- Eu mă gândesc întotdeauna la cuvântul Mântuitorului: „***Nu te teme turmă mică!***”.

- Foarte adevărat.

- Oriunde putem găsi o turmă mică, aici cu părintele Daniel, în jurul bisericuței de lemn, dincolo, într-o familie cu nu știu câți copii, cum spunea dl. Valentin, sau printre mai mulți copii, ca într-o școală cu elevi care se înțeleg între ei, oriunde putem face o turmă mică. Asta a făcut-o și Dostoievski, chiar dacă, v-aduceți aminte, Prințului Mășkin i se spunea „Idiotul”, deși nu era deloc idiot.

- Om ciudat, în franceză; în accepțiunea franceză a cuvântului, „idiotul” e un om ciudat. Cam asta ar însemna. La noi e altfel redat sensul.

- Și ce-a făcut Mășkin? Primul lucru, că el era bolnav, săracul, epileptic într-un sanatoriu: i-a grupat pe copiii din școală în jurul unei fetițe, bolnavă la pat, ce nu putea merge la cursuri și căreia îi aduceau cadouri, iar când se duceau la

școală, așa simțeau ei în sufletul lor, fără a fi obligați de nimeni, treceau pe la geamul fetiței să-i spună: „Bună ziua, Maria!”. Și pentru fiecare „bună ziua, Maria”, ea se bucura. Pe urmă, în „Frații Karamazov”, a lărgit această turmă mică; acolo s-a împrietenit cu băieții și ni se arată cum fratele lui Alioșa, știți, Mitea, care era bețiv, îmbătându-se la o crâșmă, l-a apucat pe un cetățean de barbă și l-a tras de ea, iar scena aceea se petrecea chiar în fața copilului aceluși om, cam bețivan și acela.

Când a trecut Alioșa pe acolo, toată lumea știa că „ăsta e Karamazov”, și confundându-l cu Mitea au început să dea cu pietre în el. Dar Alioșa n-a ripostat deloc și atunci copilul aceluși bețiv, pe care l-a tras de barbă Mitea, s-a repezit la el și i-a mușcat un deget, dar rău, c-a umblat Alioșa bandajat. Și el i-a iertat pe toți, dar bietul Ilușa – așa îl chema pe băiatul bețivului – era bolnav de plămâni. A căzut la pat și atunci ce-a făcut Alioșa cu această turmă mică, ca să o facă mai solidă și mai mare? A vorbit cu ceilalți copii, zicându-le: „Uite, colegul vostru, prietenul nostru Ilușa, ce bun băiat era, ce mult își iubea tatăl! Se zvonea că el când îi spunea tată, știi ce-i promitea: <Tăticule, nu fi trist, eu am să cresc mare și am să-l provoc la duel pe Mitea Karamazov!>”. Și la urmă, ajungând el să nu se mai poată da jos din pat, au mai făcut o treabă. Ilușa era un băiat foarte bun la suflet, dar dăduse într-o zi unui câine o bucată de pâine cu un ac înăuntru, ca să moară, și-l muștra conștiința; până la moarte îl muștra, căci din cauza faptei lui credea că murise câinele.

Dar Alioșa și ceilalți băieți ce-au făcut? Câinele nu murise, fiindcă simțind că-l înțepă ceva, aruncase bucata de pâine cu ac cu tot. Și atunci, Colea Rasotkin, care era cel mai dibaci dintre ei, a luat câinele acasă la el și l-a dresat; îi pune în față mâna, punându-l să sară peste ea, și să facă tot soiul de figuri, iar nimeni dintre copii nu știa ce pregătea el. La urmă de tot, când au venit Alioșa și toți ceilalți copii, a venit și Colea Rasotkin cu câinele, pe care îl chema Terezvon. Și ce a făcut? A ținut câinele în tindă în toate orele în care a stat de vorbă cu Ilușa, colegul lui țintuit de boală la pat. Și la un moment dat,

când au terminat de vorbit, Colea Rasotkin a deschis ușa strigând: „Terezvon!”. Și sărind înăuntru câinele, Ilușa l-a recunoscut: „Ăsta e câinele căruia i-am dat acul!”. Și nu mai putea de bucurie că Terezvon trăia.

- Este înduioșătoare scena, da, ne-o amintim și noi.

- Ce urmărea Dostoievski? El trebuia să scrie încă un volum, pentru ca toți cei cuprinși în „Frații Karamazov”, să apară și în volumul doi. Alioșa se duce la pușcărie, căci el a suferit pușcăria în locul fratelui său; mai întâi trece pe la mormântul lui Ilușa, spunându-le copiilor: „Dragii mei, noi ne vom despărți, și poate că ne vom despărți pentru douăzeci de ani – el știa că va fi condamnat la douăzeci de ani – dar să nu-l uităm pe Ilușa; cât de bun a fost Ilușa, să fim și noi tot așa de buni, să nu ne certăm, să nu ne mâhnim unii pe alții...”.

Și Alioșa a ieșit de la pușcărie, dar Dostoievski n-a mai putut scrie continuarea, deoarece a murit. În volumul doi, Alioșa se-ntoarce la mânăstirea lui Zosima și duce lucrarea sa mai departe, însoțit de acești copii, care erau acum, după douăzeci de ani, oameni situați, cum e dl. Valentin, nu? Toți erau bine situați și cu ei începea o nouă lucrare pe un plan mai amplu: turma crește de la copii, crește și ajunge o Biserică mare, acesta era planul lui Dostoievski.

Și Alioșa a urmat întocmai învățătura lui Zosima, răspunzând la întrebări, așa cum proceda cândva și duhovnicul său. Cineva i-a pus însă odată starețului Zosima o întrebare foarte grea: „Părinte, dacă eu sunt judecător, am în față un criminal, n-am dreptul să-l judec? E criminal!”. Știți ce a răspuns Zosima? „Nu. Ia asupra ta vina lui și suferă tu în locul lui”. Vezi, până unde ajunge Dostoievski cu trăirea creștină! Extraordinar. Și Alioșa așa a făcut...

- Aceasta este soluția genială a lui Dostoievski, inspirată din învățătura Mântuitorului Iisus Hristos asumată exemplar.

- Marin Sorescu al nostru a scris un articol intitulat „Generalul și sfântul Dostoievski”.

- Așa este, simțea creștinește.

- N-a greșit. Și să vedeți, ce-a gândit atunci, genialul scriitor rus. Vine Alioșa la Mitea, care se afla în arest preventiv, iar acesta îi spune lui Alioșa: „Dragă, tu știi că eu nu sunt vinovat, tu știi că nu eu l-am ucis pe tata și crucea mi-e prea grea. Dacă aș ști că sunt vinovat, aș suporta, cât ar fi acolo aș suporta, fiindcă eu l-am ucis. Dar nu eu l-am ucis, și, dacă poți, ajută-mă! Alioșa s-a gândit puțin și-a zis: <Dacă am să pot, te voi ajuta>!”. Și a plecat. Dar, ce-a făcut? Pe Mitea l-au dus cu convoiul; mergea din etapă în etapă până în Siberia, pe jos, căci nu aveau mașini sau trenuri, pe vremea aceea, prin taiga. Și atunci, ce-a plănuit? A vorbit cu iubita lui Mitea, Grușenka, dar și cu Katea... Katea era bogată, avea bani, iar el i-a spus așa: „Eu am să-l ajut pe Mitea, dar fără a face rău altcuiva, adică să dezerteze el și să cadă șeful, comandantul, fiindcă a evadat cineva. Nu așa...”.

Și cum a făcut? A luat ciocan, daltă, clește și tot ce i-a mai trebuit, înțelegându-se cu Grușenka și Katea să ajungă la a treia etapă. Troica, având cai buni, a ajuns la a treia etapă, cam pe înserate. Deținuții s-au dus la culcare în niște barăci. El s-a dus drept la comandant; mai întâi i-a dat un plic cu bănuți de la Katea, pe care desigur acesta l-a luat. Pe urmă, i-a dat și votcă, pe care comandantul a primit-o la fel de bucuros, apoi îi zice: „Eu sunt frate cu un deținut de-aici. Deținutul se cheamă Karamazov, eu sunt fratele lui; îmi dați voie să-l văd?”.

„Da, sigur, cum să nu”, îi răspunse comandantul. I-a dat chiar un însoțitor să-l conducă, dar când a intrat pe ușa barăcii, a intrat îmbrăcat ca popă, așa cu dulamă. Alioșa i l-a arătat: „Ei, ăsta-i Mitea”. Apoi, rămânând singur cu fratele său, l-a trezit: „Mitea, Mitea, scoală!”. După aceea i-a scos lanțurile cu daltă, spunându-i: „Te-așteaptă Grușenka afară”. Și-a scos dulama și i-a dat-o lui Mitea: „Îmbracă-te și du-te că te așteaptă cu Katea!”.

Mitea a rămas trăsmit: „Bine, dar tu? Tu ce faci?”. „Eu rămân în locul tău! Cel de la ușă a văzut că a intrat un popă, a ieșit tot un popă, deci nu a văzut nimic altceva...”. Și pe urmă i-a dat drumul, iar el s-a culcat în locul lui Mitea, că era tare

obosit. Și cum a adormit, l-a visat pe starețul Zosima. Starețul foarte vesel, plin de-o bucurie negrăită, îi zicea: „Așa fiul meu, Alioșa, ai început bine; acum suferi pentru fratele tău, mâine vei suferi pentru patria ta și în cele din urmă vei suferi pentru lumea întreagă, ca și Mântuitorul Iisus Hristos”.

Acesta a fost planul lui Dostoievski pe care nu l-a mai putut duce la bun sfârșit, dar eu am găsit, în limba franceză, un fragment pe care el a reușit să-l mai scrie...

- Adevăratul final, care umple inimile de-o bucurie duhovnicească greu de prins în cuvinte!

- Da. Era un final minunat. Așadar, răspunsul meu a mers pe ocolite: turma mică la care se gândește Dostoievski poate crește...

- Ar mai fi două probleme, preacuvioase: am vrea să vă cerem binecuvântarea, fiindcă avem un prieten la emisiunea religioasă de la „Antena 1”², care ar putea reda fragmente sau cât va crede el din această convorbire duhovnicească avută cu cuvioșia voastră; dacă sunteți de acord, vă rugăm să ne dați binecuvântare, pentru a-i oferi și lui această convorbire, dar *fără cea mai mică răsplată pecuniară*.

- Da, numai așa.

- Poate o să vă văd pe micul ecran la „Antena 1”. Și încă o problemă, noi, v-am pus mai multe întrebări. Adresați-ne și cuvioșia voastră întrebarea sau întrebările, pe care doriți să ni le adresați celor de față, și, pe această cale, tuturor creștinilor care vă cunosc, chiar și celor care încă nu vă știu, dar vor putea să vă cunoască prin intermediul cărților. Acum, o să vă mai apară o carte: „Frumosul divin în opera lui Dostoievski”...

- Stanca ce-a spus?

- Lucrează la ea și în curând va apărea, dar vă rugăm, puneți-ne întrebarea sau întrebările pe care vreți să ni le adresați...

- În sensul mântuirii sufletului?

- Da, sigur că da, ce credeți sfînția voastră.

- Eu aș întreba așa: cum am putea să ne mântuim sufletul mai ușor și mai sigur?

- Ne-ați întrebat pe amândoi, da?

- Da, pe amândoi.

- Încercăm să răspundem tot amândoi, fiindcă *până acum* ne cam cunoaștem gândurile... De foarte mult timp, ne aflăm sub influența unor mari duhovnici și luminători, printre care îi numim pe Părintele Teodor Jugănar, preot de mir din București, Părintele Gherontie Ghenoiu de la Patriarhie (venit în București din sfânta mânăstire Lainici), Părintele Dumitru Stăniloae, Părintele Benedict Ghiuș, Părintele Paisie Olaru, Părintele Ilie Cleopa, Părintele Arsenie Papacioc, părintele Paulin Lecca și mulți alți părinți duhovnicești, care toți au cioplit și au șlefuit la noi cum s-au priceput mai bine, până când sufletele noastre au pornit la un drum lăuntric nesfârșit. Întrucât pe Părintele stareț Sofian Boghiu am uitat să-l amintim, v-am relata o întâmplare cu sfînția sa.

Un fiu duhovnicesc, prea mult risipitor și rătăcitor, în sfârșit a înțeles sensul adânc al Evangheliei și i-a dat telefon părintelui Sofian, zicându-i cam așa: „Părinte Sofian, vă mulțumesc cu umilință sufletească că m-ați primit, așa plin de toate necurățiile cum mă aflam, așa urât mirositor, așa mândru, așa întunecat, așa înrăit, iar sfînția voastră, ca un părinte bun și răbdător, mi-ați schimbat scutecele lăuntrice, m-ați luminat, m-ați încurajat, m-ați povățuit și, acum, în sfârșit, înțeleg ce-am de făcut și cu Mila lui Dumnezeu cred că, până la sfârșitul vieții mele pământești, voi încerca să-ndeplinesc numai cuvântul lui Dumnezeu, pe cât posibil omenește, în duh și adevăr”.

Și atunci, mi-a relatat acest fiu duhovnicesc al Părintelui Sofian, marele și smeritul duhovnic a oftat adânc, cum oftează moașa după ce s-a născut copilul. Pentru că, din spusele unor duhovnici mari, nașterea unui suflet la lumină, prima înviere e cu mult mai grea și mai laborioasă decât nașterea biologică a unui prunc. Este foarte grea și aceea, dar nașterea sufletească este și mai grea. Cam aceasta este o parte din răspunsul pe care credem că-l așteptați de la noi.

- Vreau să adaug la ceea ce ați spus. Uite, de multe ori mă gândesc la cuvântul Mântuitorului: „Să nu vă numiți pe nimeni părinte, un singur Părinte avem, pe Tatăl Ceresc, și voi toți sunteți frați”. Și are perfectă dreptate Mântuitorul, că este Dumnezeu. Vine lumea la mine: „Părinte, sărut mâna”, dar eu tot mă gândesc, Părintele este Cel Ceresc, cum ne zice Mântuitorul. De ce? Ne aducem aminte cum spunea și Socrate: „Eu sunt o moașă!”. Adică, nu eu nasc, dar ajut la nașterea aceasta. Și mă gândesc, că și eu, și dl. Valentin, și doctorul, mare rol am putea avea – cum zicea Socrate – să ajutăm la nașterea unui suflet. Și asta se observă, uite la o moașă: acum vede că iese capul, nu-i așa, fiindcă mai întâi iese capul și atunci simte o mare milă, de pildă, cum am remarcat la copilașul care plângea pentru o broscuță desculță...

- Avea Mila lui Dumnezeu cu el.

- Are în țara asta cineva această milă? Dacă nu are, acolo lipește-te și fă-te moașa acelui copil, ca să crească din ce în ce mai mult cu milă față de oameni, milă față de animale, milă față de toată lumea: „Milă voiesc, nu jertfă!”.

- Este și o formă de recunoștință, respect și bună cuviință a noastră, de a ne adresa așa părinților noștri duhovnicești, fiindcă ne-au moșit sufletește, dar am fi vrut să vă mai întrebăm încă ceva: ați cunoscut oameni cu viață îmbunătățită? Pentru că și noi am cunoscut câțiva, dar am vrea să știm pe cine ați cunoscut sfinția voastră cu o viață mult sporită, cum se spune duhovnicește.

- Pe duhovnicul meu...

- Dacă ne îngăduiți, cum îl cheamă?

- Părintele Simion, Părintele Iulian Hristu, ați auzit de el?

- Am auzit ceva, dar tot de la sfinția voastră...

- Cunoștea la perfecție limba rusă și a tradus „Stâlpul și întărirea adevărului”, al lui Florenski.

- Teolog rus destul de cunoscut.

- Nu știu dacă mai tipărește cineva lucrarea aceasta, după părintele Galeriu. Și eu mă spovedeam la Părintele Iulian, era un duhovnic desăvârșit; mă încuraja să mă fac preot, dar eu nu

vream, fiindcă sunt așa de păcătos. Pe urmă, pensionar bătrân, a plecat la Iași la fiicele lui, iar eu îi scriam mereu, și atunci el, păstrez și azi scrisoarea aceea, îmi scrie: „Acum, frate Pavel, poți să te faci preot, a trecut atâta timp!”. Și el, într-adevăr, era un duhovnic iscusit.

Uite, de pildă, cum ne putem mântui, aici, în București! Știți ce făcea el? Era pensionar și trăia în Băile Olănești; acolo venea lume din toată țara și din străinătate. Se așeza singur pe o bancă și cine avea în inima lui o atracție către Dumnezeu, către Biserică, către preoți, se așeza lângă el. Și începeau discuțiile. Și el avea cunoștințe grozave, absolut uimitoare: și-n literatură, și-n teologie, și-n alte domenii, aducându-l pe om, încetul cu încetul, la Mântuitorul Hristos. Și printre alții, a fost un băiat evreu. L-am cunoscut, Mayer îl chema. S-a așezat lângă el. Și i-a vorbit așa de frumos, că acela s-a botezat și a devenit creștin.

- Mare minune!

- Așa cum îmi spunea astăzi un băiat tânăr care avea un singur copil și la un moment dat, având soția iarăși însărcinată, au plecat cu mașina prin țară, în concediu, aproape hotărâți să nu păstreze copilul. Și mi-a zis că au luat pe cineva în mașină, o persoană pe care au dus-o exact șapte kilometri. Și asemenea cuvinte le-a spus acea persoană, încât pe parcursul a șapte kilometri a reușit să-i convingă să nu facă avort și să păstreze copilul! Și de fiecare dată când privesc băiețelul – îl iubesc ca pe ochii din cap – nu pot nicicum uita persoana care, în răstimpul parcurgerii a numai șapte kilometri, a avut un asemenea cuvânt viu ce le-a salvat copilul, pe care erau decizi să-l avorteze...

- În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin. Preacuvioase părinte, binecuvântați să spunem o rugăciune către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

- Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce miluiește și ne iartă nouă toate păcatele!

- Amin.

- Preasfântă Stăpână și Născătoare de Dumnezeu, care ești lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, întărirea, scăparea, mângâierea și bucuria mea, mulțumesc ție că m-ai învrednicit pe mine, nevrednicul, să fiu părtaș Precuratului Trup și Sânge al Fiului Tău. Și tu, care ai născut Lumina cea adevărată, luminează-mi ochii cei înțelegători ai inimii, ceea ce ai născut Izvorul nemuririi, înviază-mă pe mine cel omorât de păcat, ceea ce ești Maica iubitoare de milostivire a Dumnezeului Cel mult-Milostiv, miluiește-mă și dă umilință și zdrobire inimii mele și smerenie gândurilor mele și ridicare din robia cugetelor mele, și mă învrednicește ca până la sfârșitul vieții fără de osândă să primesc sfințirea Precuratelor Taine spre mântuirea sufletului și a trupului; și-mi dă, Stăpână, lacrimi de pocăință și de mărturisire ca să te laud, să te măresc pe tine în toate zilele vieții mele, că binecuvântată și preamărită ești în veci, amin. Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea e Fiul, acoperământul meu e Duhul Sfânt, Treime Sfântă, slavă Ție!

- Sărut mâna, părinte.

- Odată un sfânt l-a îndemnat pe un împielițat să ceară sin-cer iertare Mântuitorului Hristos, pentru a fi și el primit în bucuria Raiului! Dar cel rău i-a răspuns: „Dacă aș rămâne în Rai, Raiul, mi-ar fi cel mai chinuitor lucru”. „De ce?” – l-a întrebat, sfântul. „Pentru că port iadul cu mine...”

Când eram la Frăsinei, a venit un intelectual. Eram numai noi. I-am arătat Biserica, i-am povestit istoricul și apoi am ieșit în curte. Frăsineiul din 1940 era după cutremurul acela de pământ; nici o căruță, nici o mașină nu se vedeau, numai pe jos și călare puteai ajunge acolo. Și păsărele ciripeau în codru... După ce am stat îndelung de vorbă, se uită el de jur, împrejur, și zice: „Părinte, dar cum ai trăit în sălbăticia asta? Eu aș prefera să stau la o pușcărie, dar nu aș sta aici?”. Făcea o asemenea afirmație, fiindcă purta iadul într-însul!

Lui îi trebuiau cafeenea, jocuri, cinematografe, baruri, pe care nu le găsea la Frăsinei; nu-și putea satisface aceste cerințe, „vitale” pentru el. Și-așa e și cu iadul: omul îl vrea! Iată, dacă

astăzi s-ar duce un preot în iad, să zicem ca mesager ceresc, și le-ar propune lui Stalin, lui Lenin, lui Ceaușescu sau soaței sale, Leana: „Uite, eu vă garantez, dacă i-ați cere iertare acum Dumnezeului Cel Viu, El v-ar scoate din iad!”. Ei bine, ei i-ar întoarce spatele, refuzând. Când au fost împușcați, după un simulacru de proces al unui complet de judecată cu un singur român în componența sa (și acela ulterior, din pricina remușcărilor sale, ajutat să se „sinucidă”!) au fost întrebați: „Doriți asistență religioasă?”. Au refuzat, și ea, și el!

Dumnezeu nu poate sili pe nimeni; și de ce nu poate? Fiindcă are perfectă și veșnică dreptate. Dresorii, dacă ar scăpa un leu, praf ne-ar face. Ei, așa și noi, dacă am veni cu sila în Rai, am fi ca leul în cușcă. Am dori ca Ivan Turbincă să trecem în iad, acolo este vodcă, este jincă... Origen asta n-a înțeles, or n-a vrut să înțeleagă; omul care nu vrea mântuirea, chiar dacă ar fi silit, ar rânji batjocoritor. În „Apocalipsa” se scrie că păcătoșii, când îi iau durerile mari în iad, mai tare hulesc pe Dumnezeu! Și Dostoievski, singurul care scrie adevărul, în „Frații Karamazov”, arată că *iadul este neputința omului de a mai iubi*.

Ajungând acolo, el nu mai poate iubi pe nimeni, nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele, iar *neputința omului de a mai iubi este iadul*. Și ce doresc cei din iad? Nu doresc să se întoarcă înapoi, la fericire, în Rai, dar doresc să moară Dumnezeu! Dacă „ar muri Dumnezeu”, cum cred în mod smintit unii, atunci ar scăpa și ei de chinuri. Și atâta se chinuiesc ei acolo, încât, așa cum sunt cazuri, prin Sahara, în care dacă moare cineva de sete, altcineva la fel de însetat îi deschide o arteră și-i suge sângele... Așa fac și sârmanii păcătoși ajunși în iad: beau propriul lor sânge și nu mai pot ieși de acolo!

Lossky remarcă și el adevărul acesta, subliniind că Atotputernicul nu poate să ne aducă cu sila la Rai. Ar putea evident face și acest lucru, dar nu-l face, *respectându-ne liber-arbitrul*. Și eu mă gândesc, că totuși e bine așa: decât să-I știrbești lui Dumnezeu din Iubire, mai bine să-I știrbim din

atotputernicie, deși știi sigur că nici aceasta nu se poate! Cred că și Sfinții Părinți, în Rai, zic precum Mântuitorul: „Ierusalime, Ierusalime! De câte ori am vrut Eu, Dumnezeuul tău, să te adun așa cum cloșca și-adună puii și tu n-ai vrut!”³

S-au ciocnit două voințe: **voința lui Dumnezeu, Care vrea întotdeauna**, cu a omului care zice: „nu vreau”. Aceasta este toată vina noastră, păcatul vârat în firea omenească; mi-aduc aminte, am auzit un copil mititel, nici nu putea vorbi prea bine, răspunzându-i mamei sale, care-i spusese ceva: „Nu veau!”. Cât era de mic, „nu veau!”. Așa e și cu firea noastră... Ceea ce v-am relatat sunt autentice, trăite de mine și de călugării din jurul meu, până în zilele noastre.

- Sunt atâtea întrebări care se mai pot pune. De pildă, i-am auzit pe unii zicând: dar, de ce nu s-ar mântui unii din Nigeria sau din Africa, ce vină au, săracii...

- Mântuitorul Hristos zice așa: „Eu sunt ușa: prin Mine de va intra cineva, se va mântui!”. Dar cine intră prin Allah, prin Mahomed, prin Moise, se mântuiește? Nu.

- Adepții lui Buddha ar putea spune și ei: „Ce vină avem?”.

- Nu e vorba de vină, ci de faptul că rătăcesc drumul. Așa-dar, e ca și cum eu, dacă vreau să vin la București și nu cunosc calea, în loc s-o iau la dreapta, o iau la stânga, rătăcindu-mă – deci, nu intru pe ușă! Dar sunt și cazuri excepționale; duhovnicul despre care v-am spus, Părintele Iulian Hristu, mi-a pus o întrebare la care nu pot răspunde până astăzi. Zicea: „Două caravane de beduini treceau prin Sahara. La un moment dat în caravana din față, o cămilă rămasă fără apă a căzut. Tânărul care o călărea, nu avea nici el apă, așa că s-a prăbușit, la rândul său. Caravana din spate i-a ajuns din urmă, iar un bătrân beduin, deși era dușman, a coborât de pe cămila sa, dăruindu-i ultima lui rezervă de apă, după care, oferindu-i și cămila, îi spusese: «Tinere, du-te și ajunge-ți prietenii din urmă!». Acela a rămas trăsmit: «Dar tu? Tu ce faci?». «Eu sunt bătrân, tot trebuie să mor, tu ai viitorul înainte, du-te să-i

ajungi!»”. Și duhovnicul m-a întrebat: „Ce crezi, acest bătrân care nu L-a cunoscut pe Hristos se duce-n iad?”.

Nici astăzi nu pot răspunde; pentru că nu L-a cunoscut pe Hristos, s-ar duce-n iad, dar eu nu pot afirma ceea ce numai Mântuitorul Hristos poate hotărî. Și pe ce mă bazez? Pe Judecata de Apoi: „Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci dreptii Îi vor răspunde: «Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?» Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: «Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai mei prea mici, Mie Mi-ați făcut!»”. Contează foarte mult mila vie și lucrătoare. Mai aveți vreo întrebare?

- Această milă cotropitoare este greu de înțeles și de către credincioși, dar, de obicei, cei care pun problema așa sunt necredincioșii... Ei au grijă teoretic de cei din Tibet sau Africa, dar sunt încă necredincioși, neavând grijă de aproapele lor și întrebând doar de formă, fără a dori cu adevărat răspunsul Bisericii!

- Părintele Stăniloae i-a spus odată unuia care voia să plece pe meleaguri străine: „Avem destui păgâni aici, la noi în țară, de ce să mai plecați în alte țări?”.

- Sfinția voastră ne-ați răspuns: „Nu se mântuiesc pentru că nu vor, chiar de-ar fi și creștini!”. Sfântul Siluan Athonitul zicea la fel, dar cu alte cuvinte: „Nu se vor mântui, decât numai cei ce nu vor să se mântuiască; văd deznădejdea lor și plâng mult, compătimentându-i...”. Și tot el zicea, cu negrăită smerenie, că trebuie să ne rugăm pentru toți cei din iad, acum cât se mai poate, adică până la Parusia!

- Voiculescu a scris două poezii, nu știu dacă sunt aici: „Lanțuri spre ocnă” și „Convoi după convoi”. M-a prins un val de milă, dar și o mâhnire împotrivoare! Adică, origeniștii au

mai multă milă decât Mântuitorul Hristos? Semenii lor cei mai de aproape sunt urgisiți și, vai Doamne, ce vei face Tu după Judecata de Apoi? Când aleșii Tăi, Sfinții desăvârșiți și mântuiți din ceruri vor veni măhniți, jos, la frații lor, pieriți în dezastre, copii, femei, bătrâni și zvrâliți în gheenă...

Se vor cutremura de milă și vor cuteza oare a spune: „Doamne, Tu ne-ai învățat jertfa și mila, iată, acum, ne despuiem de toată slava și fericirea Ta și-o dăruim fraților noștri... Aici, Sus, nu ne putem bucura ca zidiri, dacă Tu nu Te înduri să curmi iadul și focul!”

Și care-i greșeala origeniștilor? În primul rând, păcatul, moartea și iadul nu sunt opera lui Dumnezeu, ci opera diavolului... N-au existat nici moarte, nici păcat și nici iad înaintea căderii primilor oameni, deci acestea sunt din lucrarea diavolului! Dar cel rău, cu nerușinare, a pus în seama lui Dumnezeu iadul, prin gura origeniștilor: „Dacă Tu nu Te înduri să curmi iadul și focul, Ți-o cerem noi”, deși este vădit pe deplin că nu Dumnezeu le-a făcut!

„Noi ne jertfim toți și le luăm iubiților noștri locul, coborâm la ei să le alinăm amarele scrâșniri și vaierele crunte, eternele despărțiri...”, deși habar nu au ce spun, căci numai Mântuitorul Hristos are puterea aceasta dumnezeiască, scoțându-i pe toți cei drepți din iad după Înviere, putând scoate oricând, cu puterea Sa, pe oricine voiește Dânsul.

„De ce mai e mântuire, dacă nu desființezi iadul?”, clamează origeniștii, mai vechi sau mai noi, substituindu-se ***Judecății lui Dumnezeu, Care Iubește ceea ce este Drept și face ca Dreptatea Sa să fie iubită de-a pururi, fiindcă Iubirea fără Dreptate este oarbă, iar Dreptatea fără Iubire este crudă!***

Adevărul este cum am spus: erezia, în primul rând și apoi păcatul, moartea și iadul sunt opera diavolului și a omului, nu a lui Dumnezeu; în al doilea rând, nici un om de pe fața pământului – să fie sfântul sfinților – n-are mai multă Milă decât Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Cel Care S-a răstignit pe Golgota!

- Dumnezeu creștinilor este un Dumnezeu al bucuriei și al Învierii, dar și al suferinței compătimitoare; suferă și Domnul Hristos, și Tatăl, și Duhul Sfânt, și Maica Domnului, suferă din cauza durerilor, de pe pământ și din iad, dar nu pot birui libera voință a păcătoșilor, ***dacă aceștia nu se căiesc statornic și nu-și doresc sincer mântuirea.***

- Aici, ne ajută mult un cuvânt al Părintelui Ilarion Olaru: „Da, Biserica are dragoste față de toți ereticii care vor cu adevărat să meargă pe calea mântuirii. Dar dragostea nu are părtașie cu minciuna și nici un eretic nu va putea simți dragostea Bisericii, până nu se leapădă de înșelare”, așa cum nici o mamă creștină, oricât de iubitoare ar fi ea, nu-și iartă copilul până când acesta nu-și recunoaște greșeala, cerând iertare și arătând că se căiește; îl îngrijește mai departe, dar nu-l iartă decât după ce copilul își arată prin fapte căința...

- Noi credem, părinte Paulin, că nu există păcătos care să nu poată dobândi iertarea, ***dacă se căiește sincer***, și nu există eretic care să nu poată fi primit în Biserică, dacă se pocăiește și ***se leapădă cu adevărat de erezia sa***, întorcându-se precum fiul risipitor în Brațele Părintești!

- Așa este, dar foarte greu și rar se întorc ereticii. Noi să avem milă, rugându-ne stăruitor și pentru ei. Revenind puțin, despre doctorul Vasile Voiculescu pot mărturisi cum aproape niciodată nu vorbea cu nimeni, nici cu mine, ci se retrăgea într-un colț spunând: „Doamne Iisuse”. Nu vorbea decât strictul necesar, nu pierdea timpul, dar se ruga: „Doamne Iisuse”, iar de la Părintele Sofian, în a cărui chilie venea destul de des, am aflat că Voiculescu avea și darul lacrimilor. Știți, se zice într-un loc, în „Apocalipsa”, cum se va șterge orice lacrimă de pe orice față omenească...⁴

Notă asupra ediției

Această convorbire a avut loc pe 20 octombrie 1997; o parte la mine acasă și o parte la redacția „Icoana din adânc”, dar de publicat am hotărât s-o fac acum, așezată firească și la începutul primului volum din „Jurnalul duhovnicesc”, încredințat mie de Părintele Paulin spre olecuță de diortosire, stilizare, colaționare și publicare, pentru că, după un obicei mai vechi, învățat de la duhovnicii noștri, *vinul cu cât este mai vechi, cu atât este mai bun!*

Trecând deja peste un deceniu de la plecarea sa la cele veșnice și sfinte, pe care le-a iubit cu o credincioșie greu de prins în cuvinte, vom lăsa ca prin acest jurnal să se reverse vinul duhului său autentic filocalic peste toți cei care vor dori să ia cu adevărat, în duh și adevăr, jugul cel bun al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, precum s-a nevoit s-o facă, în întreaga sa viață, cel mai dostoievskian dintre monahii noștri, dar și cel mai înduhovnicit dintre exegeții operei marelui scriitor ortodox rus, căruia în ultimii ani cititorii îi sărutau mâna ca unui stareț adevărat, precum sărutam și noi, cu toții, dreapta vrednicului de pomenire arhimandrit Paulin Lecca, mai întâi frate, rasofor și monah nevoitor în vatra duhovnicească de la Frăsinei, apoi stareț luminat vreme de zece ani la Arnota și duhovnic mult îndrăgit în ultimii ani la Rogozu, unde a și adormit întru Domnul.

Era bătrân cu mintea, dar avea o inimă de copil, iar prin viața sa jertfitoare a adus multe suflete la picioarele Mântuitorului, ajutându-le să se nască lăuntric. *Veșnică pomenire, veșnică lumină, Părinte Paulin, lucrătorule luminat al rugăciunii inimii și iubitorule neobosit al isihiei adevărate și al milei pentru aproapele nostru!*

Cum era lesne de prevăzut, existența acestui jurnal duhovnicesc, *devenit cu timpul un document de-o valoare*

deosebită, a stârnit multe interese comerciale meschine, dar și urâte patimi de înavuțire peste noapte: pe de-o parte, ale unor necredincioși și nelegiuți difuzori de carte religioasă, dintre cei care fac afaceri „super” cu truda altora, percepând comisioane nerușinate, cu dezinvoltura cinică a unor banali și sărmănuți energumeni, din serialul de rău-gust al așa-zișilor „ochi-albaștri” și, pe de altă parte, ale unor credincioși mai slabi de înțeles sau ghidați din varii motive, subiective și obiective, tot de către acești adevărați samsari și prădători ai unei importante părți din piața de desfacere actuală a cărții creștine, care încearcă să „pirateze” cu un tupeu demonic până și Cuvântul lui Dumnezeu!

Dar această jalnică și respingătoare fojgăială arghirofilă, precum și obrăznicia fariseică patognomonică, vor mai dura doar până când va sosi de Sus, vârguța de muștrare, certare și, vai, de dreaptă îndreptare, căci numai Dumnezeu răsplătește sau pedepsește cu o cerească înțelepciune, încă necuprinsă de mintea noastră ajunsă deja țărână...

Întrucât cărțile sale sunt extrem de căutate și apreciate, ca o *hrană duhovnicească veritabilă*, reprezentând o lucrare cu adevărat cerească în conștiința autentic creștină a mai multor nevoitori contemporani, am hotărât în Sfântul Post al Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos (2011) – cu binecuvântarea duhovnicului meu – să încredințez întreaga sa trudă sfințită și sfințitoare, cuprinzând și un scurt documentar filmat al acestei convorbiri de neuitat, unor oameni de încredere ai Bisericii noastre strămoșești, ca o donație smerită din partea mea și *ipso facto* a celor care s-au îngrijit până acum, fiecare la măsura sa, de acest jurnal duhovnicesc cu *certe valențe testamentare*, împlinind astfel, în duh și adevăr, dorința explicită și pilduitoare trăită a Părintelui, pe deplin credincios îndemnului evanghelic: „În dar ai luat, în dar să dai!”

Cu smerită metanie de gând și vie recunoștință, îi mulțumim tot Părintelui Paulin pentru luarea acestei firești hotărâri, fiindcă pe un exemplar din „De la moarte la viață”, apărut în editura “Paideia”, în 1997, (încurajându-ne

premonitor decizia morală selectivă și exigentă de-acum, dar și prevăzând parcă asaltul interesat al unor sărmănuți profitori conjuncturali asupra operei sale!) stau aceste cuvinte cu totul edificatoare, devenite deja document, scrise de mâna sa: "Bunului meu prieten și frate întru Domnul Iisus, dr. Ioan Gându, 4 X 1997", cuvinte care despart, ca un tăiș ceresc, oile testamentare de caprele manageriale din actualul spațiu redacțional ortodox, din fericire vegheat și de Sus!

Știind bine că întotdeauna caprele suntem noi, iar oile le știe numai Dumnezeu, încredințăm cu negrăită umilință lăuntrică demersul acesta mărturisitor Judecății Sale atotîndreptătoare, rugându-L să așeze El mesajul lor tainic și restaurator în inimile înfrânte și conștiințele vii și creștin-ortodoxe din Biserică și cetate!

Pagini de jurnal

Nașterea unui suflet

Pe fratele Teodor l-am cunoscut la mănăstirea Frăsinei. Îl adusese Părintele Gherontie din Transnistria la mănăstirea Lainici. Fiind însă urmărit și nevrând să se întoarcă acasă, fratele Teodor a fost adus la Frăsinei ca într-un loc de refugiu și de adăpost. Părintele Gherontie s-a gândit bine când a venit cu el la Frăsinei, căci aici nu l-a mai căutat și nu l-a mai urmărit nimeni.

Când a sosit la Frăsinei, fratele Teodor era încă un adolescent. De statură înaltă, acest ucrainean care vorbea moldovenește, era blond, cu ochi albaștri și destul de arătos.

Fiindcă în chilia mea erau două paturi, părintele stareț l-a repartizat pe fratele Teodor la mine. Cât a stat cu mine, aproape toată iarna, s-a purtat frumos, dând dovadă de un suflet delicat și bun.

Stând împreună, mi-a povestit cum a ajuns și cum a trăit la Lainici. Părintele Gherontie l-a dat pe mâna starețului Visarion și i-a spus doar atât: „Să spui mereu: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!*”. După ce i-a mai dat câteva sfaturi, Părintele Gherontie a plecat la București, lăsându-l pe fratele Teodor pe seama baciului care îngrijea de vitele mănăstirii.

Cât de greu se simțea fratele Teodor printre străini! Îmi spunea că îi venea dor de ai săi, de satul natal, de prieteni. Dar când se gândea la Dumnezeu și la viața de dincolo, începea să spună: „Doamne Iisuse” și se liniștea. Când păștea vacile nu lua nici o carte cu sine, ci se așeza pe vreo stâncă sau pe vreun buștean și rostea mereu rugăciunea lui Iisus.

O dată, a avut un mare necaz. Una dintre vaci, din nebăgarea de seamă a fratelui Teodor, a lunecat și a căzut într-o prăpastie. A murit, zdrobindu-se de pietre și copaci. De frică,

nici nu-i venea să mai dea ochii cu baciul, care era un călugăr foarte aspru. În cele din urmă baciul a aflat, l-a certat și l-a pedepsit.

Într-o zi de toamnă, cu ploaie mărunță și rece, fratele Teodor s-a întors foarte necăjit din pădure. Îl ura pe baciul hain, care nu avea milă de el. Și fiindcă răbdarea fratelui Teodor ajunsese la limită, se hotărâse să-l omoare pe călugărul care îl chinuia cu atâta neomenie.

Își procurase un topor și voia să-i dea în cap, ca să termine odată cu toate necazurile. Dar înainte de a-l omorî, ud learcă cum era, s-a așezat în genunchi, cu toporul lângă el, ca să citească „Paraclisul Maicii Domnului”, cu gândul ca Preacurata să-l ajute în planul lui. Dar, citind Paraclisul, băiatul a adormit cu cartea de rugăciuni în mână și cu toporul alături. Așa l-a găsit baciul care îl căutase peste tot. Când l-a văzut adormit cu hainele pătrunse de ploaie, i s-a făcut milă de el și l-a trezit.

- Săracul, fratele Teodor – zisese baciul deșteptându-l: „Hai, vino în chilie, să te primenești și să te încălzești!”. Dar, după ce și-a schimbat hainele, fratele Teodor i-a spus baciului că a vrut să-l omoare.

Acum, fratele Teodor venise la Frăsinei, dar, în taină, fără să știe cineva, rostea în sinea lui mereu rugăciunea lui Iisus. De data aceasta nici un baci nu-l mai necăjea. Lucra în atelier, la croitorie, unde lucram pe-atunci, ocupându-mă, ca și el, de rugăciunea lui Iisus. Dar nu în taină, ci împreună cu vreo trei sau patru frați cu care comentam pe Sfântul Grigorie Sinaitul, „Spovedaniile pelerinului rus” și pe toți isihăștii din „Filocalie”.

La Biserică, nici unul dintre noi, nici fratele Teodor, nu ne duceam la strană. Nici chiar noaptea, la utrenie. Stăteam drept în picioare, în spatele Bisericii, și în semiobscurul pronaosului repetam neîncetat rugăciunea lui Iisus. Iar după utrenie, comentam din nou câte ceva din sfinții isihăști, împărtășindu-ne unul altuia bucuriile și „dulceața” cu care ne răsplătea rugăciunea lui Iisus. Fratele Teodor asculta comentariile

noastre, dar nu spunea nimic, așa încât noi credeam că ucraineanul nici nu practica rugăciunea lui Iisus.

Bineînțeles, că ceilalți părinți și frați nu numai că nu ne înțelegeau, dar ne și batjocoreau. Îndeosebi, părintele econom zicea că suntem niște „înșelați”. Noi însă, continuam să ne rugăm așa cum ne îndrumau Sfinții Părinți, căci nici un duhovnic nu era de partea noastră. Necazul nostru, al tuturor, era că nu puteam scăpa de gânduri în vremea rugăciunii. Trei ore cât dura utrenia de la miezul nopții gândurile noastre zburau în toate părțile, fără să le putem reține. Noi, totuși, cu puținul pe care îl aveam, mergeam mai departe, încurajați de marii isihăști. În ultima dimineață, fratele Teodor îmi spune, ca la spovedanie, o întâmplare pe cât de interesantă, pe atât de neașteptată:

- Frate Victor, mi se mărturisea el aproape în șoaptă, astă noapte ieșisem de la utrenie aproape deznădăjduit că vorbiți mereu de bucuria și de dulceața pe care ți-o aduce rugăciunea lui Iisus, ascultam cum citeați și vorbeați mereu din Sfinții Părinți, dar în inima mea se strecura deznădejdea pentru că, deși rosteam neîncetat rugăciunea lui Iisus, nu simțeam nici o bucurie și nici o dulceață. Inima mea rămânea în continuare seacă și rece. Și atunci, în ultima noapte, m-am hotărât să-mi fac numai cele 300 de metanii, să zic numai psalmul 50 și să mă culc.

În acea noapte eram singur, căci frăția ta erai plecat la Râmnicu Vâlcea. Și iată, după ce mi-am făcut canonul, m-am apucat cu amândouă mâinile de speteaza scaunului și am început să rostesc „miluiește-mă, Dumnezeuule”. Dar când am ajuns la cuvintele: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeuule... Dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale și cu Duh stăpânitor mă întărește...”, am simțit deodată, din creștet până în tălpi, ceva ca un curent electric, în urma căruia mi s-a umplut inima de-o fericire și de-o bucurie negrăită.

Și ceea ce m-a uimit mai mult este că rugăciunea lui Iisus n-o mai rosteam eu, ci altcineva o rostea prin gura mea care

rămăsese nemișcată. Și am stat așa, două sau trei ceasuri, până când a sunat toaca de ascultare, căci se luminase de ziuă.

- Și apoi ce-ai făcut? – l-am întrebat nerăbdător.

- Am vrut să plec spre atelier, fără să-ți spun frăției tale ce mi se întâmplase, mai ales că, odată cu toaca deșteptării, îmi dispăruse și starea de bucurie și fericire. Însă, rămânând pe loc, mi-am zis în gândul meu: „Dacă bucuria și fericirea îmi vor veni din nou, acesta va fi un semn că trebuie să-i spun fratelui Victor tot ce mi s-a întâmplat”. Și numai cât m-am gândit astfel, rugăciunea lui Iisus cu bucuria și fericirea ei mi-au venit din nou.

Deocamdată, secretul îl știam numai eu. Îl urmăream pe fratele Teodor la atelier și-l vedeam adeseori cum își ridica ochii spre fereastră, ca să contemple cerul albastru și pădurea, iar fața i se lumina, ochii păreau că zâmbesc de atâta fericire și bucurie lăuntrică, și, în asemenea cazuri, acul de cusut se oprea între degete, iar fratele Teodor era răpit în altă lume.

Tot în acest timp, fratele Ion, care de asemenea practica rugăciunea lui Iisus, mi-a mărturisit că l-a văzut odată pe fratele Teodor înconjurat de o luminoasă aură. Iar altădată, același frate Ion îmi spunea cum, într-o zi, urca muntele ce duce la Seci cu o tânjală în spate, meditănd la Crucea pe care o ducea Domnul Iisus pe Golgota. Și atunci, fără de veste, i-a venit de Sus aceeași bucurie și fericire, încât n-a mai putut înainta, ci s-a rezemat cu tânjala de un copac, rostind în continuare rugăciunea lui Iisus și vărsând lacrimi duhovnicești.

Noi însă știam, de la Sfântul Grigorie Sinaitul, că nu trebuie să punem preț pe aceste fenomene, oarecum exterioare, care nu sunt decât niște bomboane pe care mama le dă copiilor ca să fie cuminiți și ascultători, făcându-și datoria mai departe. Având încredere în mine, fratele Teodor îmi povestise în altă zi un vis foarte semnificativ.

- Se făcea, îmi spunea el între patru ochi, că noi amândoi mergeam pe o cale. Era parcă un loc pustiu, iar drumul nu se mai sfârșea. La un moment dat, frăția ta mi-ai zis: „Frate Teodor, mi-e sete”. Iar eu parcă zărisem în fața noastră ceva și

am zis: „Uite, acolo este o fântână”. Și atunci am alergat amândoi într-acolo. Frăția ta ai ajuns primul, dar te-ai întors dezamăgit, zicându-mi că n-ai văzut apă. Dar, când am ajuns eu, am căutat mai bine în fântână și am găsit apă. Am băut amândoi din această apă, potolindu-ne setea. Dar ceea ce ne-a mirat pe amândoi, era faptul că, deasupra fântânii, se afla o piatră pe care scria: rugăciunea minții!

Am pornit din nou la drum. Am mai mers pe drumul ce străbătea câmpia pustie, până când tot frăția ta mi-ai zis din nou: „Frate Teodor, iar mi-e sete!”. Dar când ai zis aceste cuvinte, dinaintea noastră se vedea o mică oază cu verdeață. Când am ajuns acolo, eu ți-am zis: „Frate Victor, vezi acest nisip care chiftește de apă? Eu știu din bătrâni că dacă vom râcăi cu mâinile vom da de apă...”. Și într-adevăr, când am râcăit cu mâinile a apărut apa, și în gropița mea, și în gropița frăției tale.

În gropița mea apăruse apa limpede, dar în gropița frăției tale apa era tulbure (când îmi povestea fratele Teodor toate acestea, mă gândeam că la el a apărut apa limpede fiind un copil nevinovat, pe câtă vreme eu aveam un trecut tulbure ca apa care apăruse în gropița mea). Însă, am băut amândoi din gropița cu apă limpede și am purces mai departe.

După o bună bucată de drum, am intrat într-o pădure. Aici ni s-a deschis o poiană de toată frumusețea. Dar în momentul când admiram florile, iarba verde, copacii înalți, eu am privit în sus și am zis: „Uite, frate Victor, cadă o hârtie din cer!”. Dar frăția ta ai zis: „Ba nu, e un porumbel...”. Atunci, mi-am adus aminte cum diavolul i-a făcut pe doi frați din „Pateric” să se bată, pentru că unuia îi arăta un porumbel, iar altuia o cioară, și n-am mai zis nimic, dar în sinea mea știam că e hârtie. Și la un moment dat, căci hârtie a fost, a căzut pe iarba, în poiană.

Am ridicat-o repede și – desfăcând-o – am găsit zugrăvită o inimă omenească, pe care era imprimată o cruce ce strălucea ca aurul în bătaia soarelui. Iar pe cruce erau scrise cuvintele rugăciunii lui Iisus. Pe linia verticală era scris: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu”, iar pe linia orizontală se aflau

cuvintele: „...miluiește-mă pe mine păcătosul!” Cuvântul „miluiește-mă” era pe brațul drept, „păcătosul” pe brațul stâng, iar „pe mine” la intersecție, suprapunându-se peste „Iisuse”. Dedesubtul inimii se aflau scrise cuvintele: „Rugați-vă neîncetat”. Iar mai jos: „Aceasta să fie în inimile voastre”.

După ce fratele Teodor mi-a istorisit toate acestea, l-am întrebat:

- Și mai departe, noi ce-am făcut ?

- Se făcea, îmi zicea Teodor în continuare, că frăția ta aveai „*Filocalia*” la subțioară. Ai deschis-o și mi-ai zis: „Ia să vedem, frate Teodor, ce zic Sfinții Părinți în această privință”. Și așa m-am deșteptat.

Primul gând, desigur, care îmi venise în minte, era un gând de teamă; ca nu cumva visul să fie de la diavolul.

Căci noi știam prea bine, cum toți isihăștii învață că, atunci când rostim rugăciunea lui Iisus, *să nu ne imaginăm nimic*. Mintea să ne fie complet goală, fără imagini. Ca să ne încredințăm însă, mai bine, am mers la Părintele Silvestru, care cunoștea temeinic „Viețile Sfinților”, „Patericul”, „Proloagele” și toate scrierile Sfinților Părinți și, în plus, avea o experiență bogată ca duhovnic.

- Părinte Silvestru, l-am întrebat eu, știm că diavolul se arată în chip de înger luminat, în chipul Mântuitorului, în chipul Maicii Domnului, după cum chiar prea cuvioșia voastră ne-ați povestit. Dar din câte ați citit și ați auzit, s-a întâmplat vreodată ca diavolul să se arate în chipul Sfintei Cruci ?

Bătrânul s-a gândit puțin, apoi a răspuns hotărât:

- Nu. Niciodată. În chipul Sfintei Cruci, diavolul nu s-a arătat niciodată.

I-am mulțumit Părintelui Silvestru, care ne-a confirmat ceea ce spuneau Sfântul Varsanufie și Sfântul Ioan. Având această siguranță, în prima noapte, la utrenie, toți am început să rostim rugăciunea lui Iisus cu crucea în inimă. Cu mâinile încrucișate pe piept, în picioare, cu ochii închiși, cu capul plecat spre stânga, urmăream cu mintea dunga luminoasă pe verticală, zicând: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui

Dumnezeu” și apoi pe dunga orizontală, rostind: „...miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Propriu-zis nu dădeam frâu liber imaginației, ci numai introduceam mintea în strâmtoarea crucii, cum se introduce oaia în strungă, ca să nu aibă loc de risipire în gânduri deșarte. Și, într-adevăr, ca prim efect am constatat că cele trei ceasuri de la utrenie mi-au lăsat mintea ca pe o coală albă, iar gândurile au zburat aiurea, așa cum zboară un stol de vrăbii când arunci cu o piatră în ele.

A doua noapte, ca să mă încredințez mai bine, am cerut, cu toată smerenia, un semn de la Dumnezeu, care să-mi dovedească mai temeinic că rugăciunea făcută cu crucea în inimă nu este o înșelare diavolească. Semnul mi-a venit, într-adevăr. Au fost lacrimile de umilință care au curs trei ceasuri din ochii mei, ceea ce nu mi se întâmplase niciodată la utrenie, nici până atunci, nici după aceea. Desigur, diavolul încerca să pună în mișcare imaginația, arătând chipul Mântuitorului răstignit pe cruce, sulita, buretele, cuiele, dar noi le respingeam, rămânând cu mintea goală. Mai târziu am găsit, în cartea Sfântului Grigore Palama, că trebuie să avem crucea întipărită în inimă.

De atunci, ori de câte ori eram liniștit într-un loc, rosteam rugăciunea lui Iisus cu crucea în inimă, dar, când eram în mișcare și nu mă puteam concentra, o rosteam, ca și mai înainte, fără cruce. Am socotit că, prin fratele Teodor, Domnul Iisus a avut milă de noi. Căci văzându-ne cazna, văzând că n-avem un povățuitor, s-a făcut El Însuși duhovnicul nostru pe calea mântuirii sufletelor noastre. Acest Duhovnic, ca și Moise în pustie, ne-a condus și ne-a povățuit mai departe în chip minunat.

Într-o zi, părintele Clement mă oprește prin curte și-mi spune:

- Frate Victor, ți-aș spune ceva dar mi-e rușine.

- Dar cum se poate, părinte, să vă fie rușine? Au doară nu sunteți econom? – i-am spus, ghicindu-i intenția.

- Uite ce vreau să spun: n-are cine paște berbecii.

- Gata! Îi iau în primire chiar astăzi, i-am răspuns bucuros.

Părintele Clement, om simțit și delicat, nu îndrăznește să trimită un teolog să pască berbecii, dar eu am primit bucuros această nouă ascultare, tot pentru rugăciunea lui Iisus.

Locul pentru păscut berbecii era împrejmuț cu sârmă ghimpată, în jurul schitului vechi. Fiind mai cumiți decât oile, berbecii, vreo zece la număr, stăteau întotdeauna grămadă. Ca să-i văd mai bine, mă urcam pe vreo căpiță de fân sau în vreun copac și, de acolo, îi supravegheam, zicând mereu rugăciunea lui Iisus. Această rugăciune îmi aducea bucurie și atâta fericire în suflet, încât de dimineață nu luam cu mine nici o carte, ca să pot rosti toată ziua numai rugăciunea lui Iisus. Căci, citindu-i pe Sfinții Părinți, am dedus că rugăciunea ocupă primul loc în privința acumulării Duhului Sfânt, după ea vine lectura Bibliei, apoi a scrierilor Sfinților Părinți, bineînțeles dacă toate aceste mijloace de dobândire a Sfântului Duh sunt însoțite de smerenie, milostenie, dragoste, post și celelalte fapte bune.

Seara, când mă întorceam cu berbecii acasă, veneam încet și liniștit ca să nu sperii Porumbelul Duhului Sfânt. Și când ajungeam aproape de stână, îi mai lăsam să pască în voie, pentru a avea timp de-a mai zice „Doamne Iisuse”. Și numai când umbrele nopții începeau să se lase peste noi, iar berbecii ridicau capetele speriați, abia atunci îi închideam, retrăgându-mă la chilie.

Toată vara în sufletul meu era un rai adevărat. Niciodată n-am fost atât de fericit, ca atunci când am păscut berbecii. Într-adevăr, rugăciunea lui Iisus era neîncetată, căci adormeam cu ea, la utrenie trei ceasuri eram tot cu ea, iar dimineața mă trezeam din nou cu ea. Mi-o lipisem de respirație, așa cum ai lipi o hârtie de un joagăr care merge pe vertical. Când ziceam: „Doamne, Iisuse Hristoase” inspiram, la „Fiul lui Dumnezeu” expiram, iar în pauză ziceam „miluiește-mă pe mine păcătosul”, care venea pe dunga orizontală a crucii din inimă.

Altădată, aflându-mă la Seci, la greblat, când părinții cosași au făcut o pauză, m-am retras în poiana Putinei. M-am așezat în partea de sus, la umbra copacilor, de unde priveam în jos

spre frumoasa poiană, iar mai departe, spre frumoasa mănăstire Frăsinei.

La un moment dat, spunând mereu rugăciunea, am simțit că sufletul meu urcă tot mai sus, iar toate cele din jurul meu se transfigurau, devenind mai frumoase și mai luminoase. Gâzele care mișunau prin iarbă, berzele care umblau după lăcuste, cerul, pădurea, toate erau parcă rupte din rai. Soarele apunea, umbrele copacilor se prelungeau la vale, iar eu nu mă înduram să mă ridic și să pornesc spre mănăstire.

* * *

O, Doamne, mă gândeam, dacă Sfinții aveau în permanență această stare paradisiacă, oare-i mai putea vătăma cineva? Putea să-i tulbure? Ei îi vedeau și pe oameni transfigurați.

Îmi relatase cineva, că o mamă își învățase copilașul să spună rugăciunea lui Iisus. Din nebagare de seamă, băiețelul s-a opărit și a ajuns la spital. Înainte de a muri, îi spunea mamei: „Mămico, spune tu, Doamne Iisuse, că eu nu mai pot. Spune, mămico, că dacă spui mi-e mai ușor”. Nu numai acest copil, ci noi toți ne simțim mai ușor, îndurăm mai bine chinurile și chiar agonia, când rostim rugăciunea lui Iisus.

La Cozia

Părintele Natanail și cu mine cerusem blagoslovenie, de la părintele stareț Simeon, să mergem la mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Părintele stareț ne-a dat binecuvântarea, dar numai pentru o săptămână, pentru că era vremea fânului. Dar, când am ajuns la fața locului, nu ne-am mai îndurat să ne întoarcem. Erau slujbe așa de frumoase, predici atât de folositoare, încât am rămas în continuare. Ne vorbeau Părintele profesor Nicolae Mladin, ieromonahul A., iar credincioșii – chiar și familiștii – renunțau la ale Martei, numai ca să stea cu Maria la picioarele lui Iisus. Când ne-am întors la Frăsinei, se împlinise o lună de la data plecării. Nu doar părinții și frații, dar și părintele stareț Simeon, erau foarte supărați.

Desigur, nu m-am gândit să-mi justific absențele cu frumusețea slujbelor și folosul conferințelor. M-am dus direct la părintele stareț și i-am zis:

- Preacuvioase, recunosc că am greșit în fața lui Dumnezeu, în fața Maicii Domnului și în fața preacuvioșiei voastre. Vă rog să mă iertați și să-mi rânduiți canon. Fața părintelui stareț, încadrată într-o barbă mare și albă de Moș Crăciun, s-a topit dintr-o dată într-un zâmbet bun și binevoitor.

- Și chiar vrei să faci canon? – mă întrebuse bătrânul neîncrezător.

- Fac, preacuvioase, pentru că sunt vinovat, confirmasem fără nici o intenție de justificare și evadare.

- Bine, Dumnezeu să te ierte. Vei începe canonul la masă.

Canonul la Frăsinei se făcea la interval, între cele două mese lungi, unde mâncau părinții și frații. Tot timpul, cât se serveau cele două feluri de mâncare, vinovatul trebuia să bată mătâniile mari, cu fruntea la pământ.

La masa de prânz, am trecut mai întâi pe la capătul mesei, acolo unde se afla părintele stareț, am luat blagoslovenia de

începere a canonului și apoi am trecut la interval. Afară era cald, citețul relata viața sfântului din acea zi, iar eu băteam de zor mătâniile, fără să mă opresc pentru a-mi șterge sudoarea ce curgea șiroaie.

După ce a sunat clopoțelul de ridicare de la masă, s-a citit rugăciunea, iar eu, împreună cu bucătarul și cu trapezarul, ne-am așezat în genunchi afară, la ușa de intrare, ca să sărutăm mâna și să cerem iertare atât de la părintele stareț, cât și de la părinții ieromonahi.

- Blagosloviți și ne iertați! – le ziceam tuturor, până la ultimul frate.

Ca niciodată, o mângâiere și o bucurie mi-au năpădit inima.

- Frate Victor, să nu te deznădăduiești – îmi spunea fratele Voicu, încurajându-mă – că și eu am făcut canon.

- N-ai nici o grijă – îi răspundeam vesel, nu mă deznădăduiesc, pentru că sunt vinovat. Trebuie să-mi ispășesc vina.

De data aceasta am scăpat ieftin. Întrucât eu țineam morțiș să mă fac ucenicul părintelui A., am mai repetat plimbările mele la mănăstirea respectivă. Și de atunci, nici un fel de rugămintă și nici un fel de canon nu mi-au ușurat situația. Părintele econom zicea:

- Noi ne spetim muncind la fân, iar fratele Victor se plimbă.

Citiseam pe Sfântul Ioan Scărarul și credeam, cu tărie, că nu mă voi putea mântui decât predându-mă în mâinile unui duhovnic iscusit. Iar cel mai bun duhovnic de atunci – credeam eu – nu putea fi altul decât părintele A. El era „văzător cu duhul” și „sfânt”, ziceam eu. Și de aceea, nu aveam liniște nici zi, nici noapte. Voiam cu orice chip să fiu în preajma părintelui A. Dar părintele stareț nu era de aceeași părere.

Când m-am întors la mănăstire, părintele econom nici nu m-a primit. Mi-a zis să mă duc la Râmnicu-Vâlcea și să aduc câteva rânduri de la părintele stareț Simeon, ce se afla la metoc. Când am ajuns la metoc, părintele stareț mi-a spus deschis:

- Eu te-aș primi, dar îmi sar în cap economul și casierul. Uite, înainte de a veni frăția ta, mi-au trimis un bilet în care îmi scriu: dacă te primesc, ei amândoi își dau demisia. Mi se părea că-mi fuge terenul de sub picioare. Întristat, m-am întors în camera metocarului, același monah A., ce mă primise când am venit din București.

Înainte de culcare, am citit împreună „Paraclisul Maicii Domnului”. Părintele A. citea, iar eu, în spatele lui, ascultam și băteam mătăni, rugând-o din toată inima pe Maica Domnului să-mi arate calea pe care să merg.

Și iată, spre ziuă, visez cum părintele Gherman, starețul mănăstirii Cozia, îmi face semn cu mâna și mă cheamă să vin la Cozia. După ce m-am îmbrăcat, m-am spălat, mi-am făcut rugăciunea de dimineață, m-am apropiat sfios de ușa părintelui stareț și am bătut încet. Ca de obicei, părintele stareț m-a primit cu toată dragostea.

- Preacuvioase, i-am spus după ce i-am sărutat mâna, știu că nu mai sunt vrednic să fiu primit la Frăsinei, dar vă rog să-mi spuneți încotro s-o apuc?

- Du-te ori la Lainici, ori la Cozia și, după un an de zile, te primesc din nou la Frăsinei, mi-a zis bătrânul după ce s-a gândit puțin. Când am auzit că pronunță numele „Cozia” am pus propunerea în legătură cu visul.

- Dar, preacuvioase, am continuat eu, între Lainici și Cozia, unde credeți că ar fi mai bine? Bătrânul îmi răspunse:

- Du-te la Cozia, iar după ce le trece supărarea părinților, vii la noi.

Bunul meu stareț m-a servit cu o cană de lapte, mi-a dat câțiva gologani de cheltuială și mi-a binecuvântat drumul spre Cozia. Am luat-o pe jos, ca de obicei. Când am ajuns în curtea mănăstirii, i-am întrebat pe părintele Daniil și pe părintele Visarion, dacă m-ar primi părintele stareț la Cozia. Amândoi mi-au dat un răspuns negativ. Dar, întrebându-l pe părintele Nifon, acesta mi-a spus:

- Totuși, e bine să stai de vorbă cu părintele stareț. El este acasă. Cel puțin, să nu-ți pară rău că ai venit până aici și n-ai

vorbit cu starețul. Sfatul a fost bun, deși am bătut în ușă cu inima îndoită. Când am auzit vocea părintelui Gherman, care îmi aproba intrarea, am deschis ușa, iar lângă ușă, pe pat, l-am văzut pe părintele stareț cu o hârtie în mână. Zicându-i „bogosloviți”, s-a întors spre mine și a sărit repede din pat:

- Ah, ce bine, ai venit la timp! Chiar mă gândeam să te chem. Uite, am în mână ordinul „Episcopiei”, care ne anunță înființarea la noi a unei școli de cântăreți. Vei fi profesor. Plin de bucurie, i-am răspuns:

- Preacuvioase, tocmai pentru aceasta am venit. Vă rog să mă primiți în mănăstirea Cozia. Și astfel am rămas la Cozia. Oare visul să fi fost o simplă întâmplare, un simplu vis de noapte?

Fratele Ion

Reîntors la Frăsinei, ne ocupam, cei câțiva frați, de rugăciunea lui Iisus. Am răscolit toată biblioteca și am mai scos la iveală un manuscris adus de la Sfântul Munte Athos. Era cartea lui Nil de Sorsca. Apoi i-am mai găsit pe Isihie Ierusalimiteanul, Ioan și Varsanufie...

Dar printre noii frați care practicau rugăciunea lui Iisus era și Ion. Îi ziceam „fierarul”, pentru că era fierar de meserie. Într-un timp, fratele Ion îi uimise pe frați prin milosteniile, postul și rugăciunile lui de aproape toată noaptea. De avea nevoie cineva din noi de un fâraș, de un lighean, de un clește, fratele Ion le scotea imediat din fierărie, fără să ceară vreun ban pentru munca lui. De era vreun bolnav, bătrân și sclerozat, cu neputințe de toate felurile, fratele Ion era acela care îl spăla, îl îngrijea și-i aducea de mâncare.

Când începea postul mare, noi toți ceilalți mâncam primele trei zile numai seara, pâine cu varză acră sau mămăligă cu cartofi fierți. Dar fratele Ion nu mânca absolut nimic trei zile în șir, fără să lase din mâini barosul. Iar de rugăciuni, ce să mai zic? Pe lângă slujbele Bisericii, pe care nu le părăsea niciodată, se ruga în chilie până la miezul nopții.

Odată, ca de obicei, se așezase de cu seară pe un scăunel isihast, și zicea mereu „Doamne Iisuse”. Cu puțin înainte de toacă, bate cineva în ușă. Fratele Ion nu-i răspunse. Tăcea și se ruga înainte. Bătaia se aude din nou. Iarăși nici un răspuns din partea fratelui Ion. Iar a treia oară, ușa se deschide brusc și intră diavolul, urât, mă rog, cu coarne și coadă. Se repede cu mâinile întinse spre gâtul fratelui Ion și-i zise:

- Ce tot spui aici?

Curajos de felul lui, fratele Ion ridicase spre el capul aplecat spre inimă, răspunzându-i:

- „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” (fratele Ion, fierarul, nu adăuga niciodată: „... pe mine, păcătosul”). La auzul acestor cuvinte, diavolul făcu stânga împrejur și dispăru spre ușă.

Între frați fusese o discuție, dacă e bine să se introducă în rugăciunea lui Iisus cuvântul „păcătosul”, care ar avea în sinea lui ceva rău. Însă fratele Teodor a mai avut o descoperire, în care Mântuitorul Iisus îi spunea să nu se teamă a introduce cuvântul „păcătosul”, căci acesta ne aduce la smerenie. Și apoi, i-a mai zis că „păcătosul” se află pe brațul stâng, în partea unde a fost răstignit tâlharul necredincios, iar rugăciunea „miluiește-mă” se face pe brațul drept, în partea unde s-a aflat tâlharul care s-a mântuit. Totuși, fratele Ion, fierarul, nu voia să zică păcătosul, considerându-se, probabil, nepăcătos. Și iată de ce.

Odată, când rostea rugăciunea lui Iisus întins pe pat, a fost ridicat de o putere nevăzută deasupra patului, lucru de care el era conștient, căci nu era halucinație. Ca urmare, când trecea prin curte, gândul îi spunea că el, numai cu privirea, ar scoate dracii din părinți și frați.

Iar pentru a dobândi cât mai mult Duh Sfânt, s-a dus la Cozia, la părintele Maxim, ca să-i citească rugăciunile care se rostesc de preot în ziua pogorârii Duhului Sfânt. El se credea sfânt și voia să se umple de mai mult Duh Sfânt. Și cu toate acestea, corabia sufletului său a naufragiat. Până la urmă, fratele Ion a înnebunit. Care a fost însă cauza? Prin ce crăpătură a năvălit duhul diavolului în corabia sufletului său atât de greu chinuit?

Mai târziu s-a aflat că fratele Ion practica un viciu pe care niciodată nu-l mărturisea duhovnicului său. L-am întrebat pe părintele Silvestru, dacă fratelul Ion i-a mărturisit vreodată păcatul autosatisfacției. Părintele Silvestru îmi răspunse că fratele Ion făcea mărturisiri generale. El zicea: „Mă luptă duhul desfrânării”, dar nu specifica păcatul.

Astfel stând lucrurile, înainte de a înnebuni, fratele Ion, într-o sâmbătă seara, a trecut din chilie în chilie, cerând iertare de la toți părinții și frații. Iar a doua zi, după masă, când

părintele Simeon, starețul mănăstirii Frăsinei, a ieșit primul din trapeză, fratele Ion s-a luat după el. Din câteva sărituri a urcat scara, a intrat în urma părintelui stareț în chilie, a pus foraibărul și s-a repezit ca o fiară asupra lui, apucându-l puternic de barbă. „Fariseule”, striga fratele Ion, dar părintele stareț, speriat la culme și plin de durere, striga, cerând ajutor. Călugării care treceau pe sală, au auzit răcnetele, au forțat ușa și i-au descleștat mâna fratelui Ion din barba bătrânului stareț.

Seara, fratele Ion, nebun de-a binelea, era străjuit de vărul lui. Stând amândoi în aceeași chilie, la un moment dat fratele Ion îl lovește peste obraz.

- De ce dai, frate Ioane? – îl întrebese vărul său.

- Mă, tu dacă întorceai și celălalt obraz, ieșea dracu' din mine – răspunse fratele Ion – care, totuși, își dădea seama c-a intrat cel rău într-însul.

Având chilia la etaj, a doua zi fratele Ion a sărit pe fereastră în pielea goală și a luat-o spre pădure. Nimeni nu l-a mai găsit toată ziua. Dar spre seară, fratele Ion venise gol-goluț dinspre pădure.

- Nu ți-e rușine, frate Ioane? – îl întrebese un călugăr.

- Nu, pentru că sunt ca Adam în Rai – răspunse Ion.

Dar când a zărit Biserica, s-a lăsat pe vine, acoperindu-și rușinea. Închis din nou în altă chilie, fratele Ion a început să dărâme soba și să baricadeze ușa. Alți doi frați, mai voinici și mai curajoși, au cerut binecuvântarea de la părintele stareț, ca să intre la el și să-l lege. Dar, după ce l-au imobilizat, au zărit deasupra ușii o legătură ciudată.

- Ce ai aici, frate Ioane – îl întrebese unul dintre frați.

- „Sfânta împărăție!”.

Dar, când frații au desfăcut legătura, au găsit într-însa numai necurătenii, ca la „liturghia neagră” a sataniștilor...

Într-o cumplită bătaie de joc, diavolul îl „cumineca” cu propria lui scârnă, răzbunându-se asupra lui. Desigur, fratele Ion a fost dus la spitalul din Sibiu, dar medicii nu l-au putut ajuta cu nimic. Când a ieșit, m-am întâlnit cu el la mănăstirea

Brâncoveanu de la Sâmbăta, unde mi-a povestit cele de mai de sus. Atunci, i-am spus:

- Frate Ioane, boala frăției tale nu e de spital. Spovedește-te la un duhovnic, spune tot ce mi-ai spus până acum și atunci te vei vindeca.

Fratele Ion m-a ascultat. S-a spovedit, a spus tot cu deplină sinceritate și a scăpat de diavolul care îl scosese din minți. Cei ce nu cunoșteau condițiile în care a înnebunit fratele Ion, ziceau că și-a ieșit din minți din cauza rugăciunii lui Iisus. Cauza însă, după cum se vede, a fost însă viciul său nemărturisit, dar și mândria sfințeniei.

Tot în acest timp, părintele Nifon de la Frăsinei a fost la mănăstirea de la Sâmbăta. Părintele A. îl întrebă:

- Îl cunoști pe fratele Victor?

- Îl cunosc, preacuvioase.

- Spune-i din partea mea să nu mai zică „Doamne Iisuse”, fiindcă o să înnebunească¹. Mi-a venit cam greu să aud asemenea cuvinte din partea „sfântului” de la Sâmbăta. Eu însă m-am analizat și m-am întrebat: Pentru ce mă rog neîncetat? De ce implor mila Mântuitorului Iisus? Ca să devin sfânt? Nu! Ca să dobândesc clarviziunea și să fac minuni? Nu! Eu mă rog, precum nenorocitul aflat pe fundul prăpastiei, care cere ajutorul lui Dumnezeu. Și atunci am continuat să zic rugăciunea lui Iisus, spovedindu-mă cu toată sinceritatea, ca întotdeauna, luptându-mă cu patimile trupești și sufletești pe viață și pe moarte.

studentii se ridicau în picioare, dar monahul, mai târziu ieromonahul Justinian, îi strângea mâna ca de la egal la egal. Înalt Preasfințitul Teoctist observa toate acestea și aștepta momentul potrivit, care a venit atunci când Justinian al nostru își susținea teza de licență. Candidatul n-a răspuns la câteva întrebări și a fost respins.

Disperat, ieromonahul Justinian a alergat repede să se înscrie la medicină. Însă, n-a reușit nici aici. Neavând altă ieșire pe linia mândriei sale, Iulian cel ce dorea atât de mult călugăria și camilafca, s-a însurat, iar astăzi e șofer pe autobuzele țării.

Părintele Antonie a spus o vorbă înțeleaptă, poruncindu-mi: „Amu, fă-te, dar să nu dorești”. Căci și aici se cere tăierea vocii proprii, ca și tăierea părerilor proprii.

La Govora eu îmi tăiam voile proprii, îmi tăiam și părerile proprii, dar făceam ascultare după Dumnezeu, cum scrie în „Molitifelnic”, la rânduiala tunderii în monahism. Părintele stareț nu admitea o asemenea ascultare:

- De unde ai mai luat o asemenea „ascultare după Dumnezeu”? – mă întreba supărat.

Căci omul rămâne om, chiar când e îmbrăcat în haină monahală și e stareț. În spatele ascultării, omul vrea să-și impună voia lui și părerea proprie, chiar și când acestea sunt în flagrantă contradicție cu Voia lui Dumnezeu. Astfel, într-o bună zi, părintele stareț îmi spune:

- O să mergem, împreună cu toți părinții și frații, să luăm șizeci de metri patrați din grădina lui Cantemir.

- Preacuvioase, vă rog să mă iertați, dar acest teren e dincolo de gardul mănăstirii, nu e trecut nici în inventarul și nici în planul mănăstirii Govora. De ce să-l luăm? Nu vă aduceți aminte ce-a pățit starețul D. când a încercat să facă același lucru? Toată lumea își aduce aminte cum s-a îndrăcit martorul mincinos pus de părintele D.!

Cum l-a trântit diavolul exact când a pus mâna pe Cruce și cum i-a speriat pe judecători, de-au suspendat ședința! Nu vă aduceți aminte cum au turbat vacile și caii mănăstirii, încât

starețul a fost nevoit să-i împuște? Iar o vacă pe care n-a reușit s-o împuște, a spânzurat-o de-un copac?

- Ce-mi tot spui chestiile astea? Eu te întreb: faci ascultare sau nu? - mă întrebă starețul enervat.

- Preacuvioase vă ascult, în măsura în care și sfinția voastră ascultați de Dumnezeu.

Supărat la culme, starețul m-a pârât la Episcopie că înstrăinez pământul mănăstirii. Episcopia a răspuns scurt și la obiect, că nimeni n-are voie să înstrăineze pământul mănăstirii, însă fără să mă citeze.

Bietul Cantemir avea opt copii. Pe terenul în cauză își semănase niște lucernă pentru vacuță, dar și niște straturi de ceapă și usturoi. Iar când părinții celor opt copii erau la câmp, starețul și călugării, care îl ascultaseră de frică, au împrejmuit terenul cu niște pari cu sârmă ghimpată, ajungând până la prispa casei. Copiii plâneau și fugeau de călugări, ca de niște tâlhari. Când a venit săracul Cantemir acasă, copiii i-au povestit că eu n-am luat parte la împrejmuire, și atunci, el a venit la mine disperat:

- Ce să fac, părinte? Cu ce să-mi hrănesc vitele și copiii?

- Nea Cantemir, i-am zis, du-te la Govora Băi și cheamă-l pe judecător la fața locului. Iar dacă va sosi judecătorul, roagă-l să ceară de la părintele stareț planul și inventarul mănăstirii.

Cantemir a făcut așa cum i-am spus. Și odată cu judecătorul a venit și grefierul. Au constatat că cei șizeci de metri nu intră în inventarul mănăstirii și apoi l-au întrebat pe Cantemir:

- Dumneata ai martori?

- Da, domnule judecător, zise bietul om, iată, acești doi oameni au sădit cu mâna lor prunii acestui teren, pe când trăia tata, mai zise Cantemir.

- Bine, răspunse Judecătorul, plecând înapoi la Govora Băi.

După vreo săptămână a apărut sentința pe care nu mi-a arătat-o starețul, ci Cantemir. Iar în această sentință se spunea: „Dumneavoastră care predicați evanghelia iubirii și care aveți

atâtea posibilități materiale, vă lăcomiți la dreptul unui om sărac cu opt copii?”.

Această sentință a fost trimisă și la Episcopie. Atunci starețul, disperat, a cerut să iasă din eparhie, dar Preasfințitul Iosif i-a răspuns:

- După ce ai încurcat lucrurile, acum vrei să ieși batistă curată?

Și aceasta n-a fost de-ajuns. Mănăstirea, având șase hectare de grădină, șase hectare teren arabil la marginea satului, plus o parte din moșia mănăstirilor rămase încă la Caracal, a fost pedepsită pentru lăcomia starețului.

Acesta cumpărase o vacă de rasă cu vițel în burtă. A dat mulți bani pe vacă. La naștere a fost chemat medicul veterinar, care a scos vițelul, dar biata vacă nu s-a mai ridicat de jos. Apoi a dat o inundație peste terenul de la marginea satului, unde tot grâul a fost amestecat cu nisipul, compromițându-se toată recolta.

De aici, am dedus că există o dreptate dumnezeiască, chiar pe pământ, în viața aceasta; *trebuie să facem ascultare după Dumnezeu și să nu dorim nimic după voia și părerea noastră proprie, ci numai după Voia lui Dumnezeu.*

Începătorul vieții

„Scoală în sus, iubita mea, scoală în sus, frumoasa mea, și vino după mine! Căci privește, iarna a trecut, ploile au conținut și nu mai sunt. Florile se arată iar pe plai, vremea tăiatului viei a sosit și glasul turturelei se aude pe meleaguri! Smochinul odrăsește smochinele-i micșoare și via înflorită mireasma și-o revarsă. Te scoală, draga mea, prea frumoasa mea, și vino după mine. Porumbița mea, cu cuib în crăpături de stâncă și-n pereți prăpăstioși adăpostită, arată-mi fața ta și glasul tău mă lasă să-l ascult, căci glasul tău e dulce și fața ta frumoasă” (Cântarea Cântărilor 2, 10-14).

Astfel o cheamă Mirele Ceresc la sine pe mireasa Sa, Biserica; dar ea nu-I iese în întâmpinare, pentru că nu se poate smulge din turnul în care stricăciunea cea rea o ține în robie. Și ea nu poate ieși din lanțuri, cu toate că afară se simte mireasma primăverii care s-a așternut peste călduroasa Galilee.

Și astăzi Mirele Ceresc își cheamă mireasa, dar modesta noastră primăvară este și mai gingașă. Iată, s-au topit zăpezile și pâraiașele gureșe aleargă repede la vale. Iată, s-au umplut crengile sătule; mugurii sunt gata să plesnească de belșugul sucurilor vieții. Croncănește cioara de pe mestecănul alb de atlas. Din pământul reavăn sar în sus păpădiile de aur.

Iată, toată făptura se trezește; pământul negru se întinde ca după un somn greu, iar zorii surâd, cu un zâmbet sfios, în întâmpinarea soarelui învolburat. Norii scânteietori se târăsc în șiruri de lebede albe pe lacul de azur. Chiar dacă e numai pentru o scurtă vreme, poate numai pentru câteva ceasuri, totuși oamenii au devenit mai curați, în sufletele tuturor se înfiripă ciripitul lunii mai care se apropie. Priviți, cât de drăgălașe sunt fețele oamenilor; ca și cum, nici n-ar fi fost neînțelegeri printre ei.

Dar de ce se bucură natura? De ce ne bucurăm noi? Oare fața cerului nu se va tulbura din nou? Și oare nu se va întinde o peruzea cu învelitoarea ei de nor trist până la deznădejde?

Oare nu se va usca din nou sânul pământului-mamă care pe toate le hrănește? Oare nu va mai urla vântul de toamnă și nu va smulge de pe pomi posomorâta lor țesătură de brocart, mantia lor purpurie? Și oare nu va șerpui din nou pe poteci aurul frunzelor ce-și dau duhul?

Se bucură pământul, dar necruțătorul ger își va întinde înghețul până la inima lui. Și fără să vrei, ți se pare că sub acoperământul naturii se ascund moartea și stricăciunea, că verdeța răcoritoare crește pe o întindere de noroi.

Noi ne bucurăm de primăvară și de viață. Dar oare s-au șters lacrimile mamei, care își sfâșie inima pentru fiul ei ucis? Oare și-a uitat mireasa pe mirele ei? Oare se vor mângâia prietenii unii pe alții? Nu, mireasa încă tot se topește, ca o palidă lumânare de ceară; o tristețe de nesuferit încă mai roade inima prietenului. N-a încetat mama, încărunită de durere, să se lovească neputincioasă de crucea de pe mormânt.

Suspină în lanțurile stricăciunii mult pătimitoare Făptură; nu s-a eliberat din turn Mireasa lui Hristos... Dar de ce ne bucurăm? Frumusețea naturii n-a biruit Moartea; n-a făcut decât s-o înfățișeze mai îngrozitoare, înveșmântând-o cu frumoase găтели.

Măreția minții n-a biruit Moartea, deși spiritul fiind nemuritor s-a dat la o parte din fața Necruțătoarei grozăvii, retrăgându-se dintr-un domeniu inaccesibil minții. Și, când se părea că zadarnică este orice luptă, a venit în împărăția morții Iubirea în persoană, și s-a frânt acul veninos al acestei forțe răpitoare, când boldul ei s-a lovit de scutul dragostei.

S-au rupt ghearele ei de pe Trupul Celui Preacurat, căci moartea n-a izbutit să-L rețină pe Cel Drept în robie. Și Hristos a dărâmat iadul și i-a dat Miresei Sale chezașia nestricăciunii, sculându-se El însuși dintre cei morți. A venit Păstorul Cel Bun și a alungat moartea cea nemiloasă, punându-și El însuși sufletul pentru oile Sale.

S-a descoperit Domnul și cele vremelnice le-a făcut părtașe celor veșnice, coborându-se El însuși în corporalitatea care începuse să devină tulbure.

S-a îndumnezeit materia, strălucind în Trupul Lui Hristos cu o frumusețe statornică. Universul s-a cutremurat de un inexplicabil fior. Făptura se bucură nu de o strălucire trecătoare, ci se veselește de lumina care vine de sus. Cerul și pământul s-au umplut de o bucurie negrăită, așteptând primăvara cea fără de sfârșit.

Priviți, întreaga natură se împodobește cu smaraldul vegetației sale; acum tănuiește într-însa o sămânță de iluminare. Toate comorile ei, primite de la Hristos, natura și le scoate în întâmpinarea Lui. Acum frumusețea nu mai este zadarnică, căci făptura s-a izbăvit de stricăciune; nu mai este zadarnică acum iubirea, căci cel iubit nu va pieri fără urmă. Nu este zadarnică credința noastră, nici nevoințele duhovnicești, căci **Hristos a înviat**.

În vârtoarea evenimentelor care se agită s-a găsit punctul central, s-a descoperit punctul de reazem: **Hristos a înviat**. Există numai un singur adevăr vrednic de crezare: **Hristos a înviat**. Există o singură putere care îi cuprinde pe toți: **Hristos a înviat**.

Dacă Dumnezeu-Omul n-ar fi înviat, lumea ar fi devenit pe de-a întregul absurdă. Și noi am fi rămas fără amândouă: pentru că nici n-am fi cunoscut Cerul, nici n-am fi putut apăra pământul de nimicire.

Dar a înviat Acela în fața Căruia noi suntem vinovați până la infinit, și au fost rușinați Pilat cu Caiafa. Moartea, care pe toate le devora, a fost înghițită de nemurire. Dreptatea a triumfat asupra nedreptății. Aprinzătorul păcatului a fost răcit prin smerenie.

Netrebuincioasă este acum odihnierea celor ce se iubesc, degeaba își frânge mama palidele sale mâini. Căci Hristos a înviat. Și zadarnice sunt atacurile morții. Cuprinsă de un exces de bucurie, făptura freamătă, se veselește plină de un luminos entuziasm, pentru că **Hristos a înviat și o cheamă la Sine pe**

Mireasa Lui. „Scoală în sus, iubita mea, scoală în sus, frumoasa mea, și vino după mine!”

Mireasa e încă încătușată, dar rugina îi roade lanțurile; se săvârșește marea taină a eliberării. De sub învelișul stricăcios al cojilor încolțește sămânța vieții, se înnoiesc în chip tainic măruntaiele făpturii, se curăță inima pământului. Mireasa și Duhul îi spun Mielului: „Vino”.

Iată, de data aceasta, aproape este Mirele; iată, se uită printre gratii; iată, bate la ușă. Mireasa încă nu poate ridica zăvoarele, dar ele sunt frânte, cedează în fața loviturilor primite din mâinile Mirelui. Pe palmele lui Dumnezeu este deja schițat chipul Miresei pe care o cheamă Mirele, chipul Ierusalimului Ceresc.

Strălucește și scânteie acest Ierusalim, curat ca aurul și limpede ca cristalul. Și e gata să coboare, împodobit, pe pământ. Sfârâma-se-vor zăvoarele turnului, unde se chinuiește Mireasa, iar moartea-portărița va cădea rănită și fără suflare. Atunci se va coborî în sânul pământului Ierusalimul Cel de Sus. Iar Cel ce șade pe Tron va zice: „Iată, noi le fac pe toate”.

Atunci va cădea coaja de pe făptură, se va topi chipul stricăciunii sale sub dogoarea Feței lui Hristos, așa cum pâcla neguroasă se risipește sub bătaia razelor soarelui ce răsare. Va dispărea tot ce nu este viu, se va scurge tot ce este minciună, le vor duce la vale râurile de apă vie, și făptura se va elibera, în sfârșit, de robia stricăciunii.

„Pământul îi va da înapoi pe cei ce dorm în el, și pulberea pe cei ce locuiesc într-însa în tăcere”.

Precum coaja unui ou de pe pui, precum carapacea și crisalida de pe fluture, așa va cădea grosolana scoarță a pământului, și atunci va apărea Mireasa și, ivindu-se, va arăta ceea ce acum ascuns este de pământ.

Atunci, Mireasa proslăvită de frumusețea cea dintâi, va ieși întru întâmpinarea Mirelui. Și tot atunci „va șterge Domnul orice lacrimă din ochi și moartea nu va mai fi: nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut”.

Trupul nostru, alcătuit din nou, se va transfigura, luminat de puterea harului divin. Plini de însuflețire se vor întâlni cei ce se iubesc și cei mai apropiați; se vor îmbrățișa după atâția ani de despărțire, dezmoțindu-se după atâta vreme de zăcere în mormintele lor strâmte.

Și nu se vor putea sătura privind-se unii în ochii altora, strângându-și mâinile, în tăcere, cu un zâmbet de copil. Și vor fi în comuniune cu Hristos Domnul, pe Care „nevăzându-L Îl iubesc”, de-a Cărui luminoasă bucurie ne bucurăm și noi, cu o bucurie de mai înainte presimțită. Și nu va mai fi nimic necurat în acea mare sărbătoare a învierii celor dragi, în acel Măreț Paște al lumii, dar Dumnezeu va fi în toți și în toate.

Da, Doamne Iisuse, vino! Amin.²

Florica

Revenisem cu greu la Frăsinei. Mai întâi mă chemase părintele stareț Simeon, să vin ca profesor la școala monahală. Mi-a trimis cabrioleta și un bilet în care scria: „Totul este aranjat. Am vorbit cu părintele exarh, care îți dă voie să te întorci la Frăsinei. Te așteptăm”. Am acceptat bucuros invitația, dar când am ajuns la Frăsinei, după doar câteva zile m-am pomenit cu un ordin scris ca să mă întorc imediat la Govora.

Ce se întâmplase? Părintele Caliopie m-a pârât că am „fugit” din Govora, fără nici o aprobare. Iar Preasfințitul Iosif s-a supărat așa de rău, încât s-a exprimat că, dacă nu mă întorc, mă va dezbrăca de haina monahală.

Desigur, în tot ce este trecător, material și trupesc trebuie să ne supunem. Așa ne învață Sfântul Maxim Mărturisitorul. Mi-am luat traista și am pornit pe jos către Govora. Starețul mă luase în răs, eu însă i-am răspuns:

- Cu ordin am plecat, cu ordin m-am întors. Eu nu știam că părintele exarh n-a vorbit în prealabil cu Preasfințitul.

Gândul meu însă era tot la Frăsinei. Cineva îmi spusese, încurajator, că dacă intervine doctorul R. P. la Preasfințitul Iosif, atunci cu siguranță reușesc să mă reîntorc. Endocrinologul a intervenit (era pe atunci medicul său curant), dar rezultatul a fost altul: mai întâi, să stau un timp la Cozia.

N-am avut altă ieșire. M-am dus la Cozia, dar starețul de acolo nu m-a primit pe motiv că n-are loc. M-am reîntors, i-am transmis situația Preasfințitului prin intendent, însă severul ierarh a răspuns:

- Dacă n-are loc, să-i facă loc!

M-am dus din nou și starețul mi-a făcut loc în bucătărie, unde mi s-a aranjat un pat de scânduri. Dar, când starețul n-a

mai avut secretar, m-a utilizat la cancelarie, mi-a dat cameră și nici nu mai voia să mă lase să plec la Frăsinei.

Sosind ziua în care-mi expira atât viza de flotant, cât și termenul dat de Preasfințitul, am luat-o, în lipsa părintelui stareț, spre Râmnicu Vâlcea, la Episcopie, unde l-am găsit pe părintele vicar.

- Părinte vicar, i-am zis, mi-a expirat termenul. Nu mai am dreptul să rămân la mănăstirea Cozia. Nu mă mai lasă nici Miliția, nici cuvântul Preasfințitului. Părintele vicar a pus mâna pe telefon pentru a vorbi cu șeful nostru de la București. Când a lăsat receptorul, părintele Gherman m-a întrebat:

- Te-ai rugat Maicii Domnului?

- Precuvioase, m-am rugat și în tren – i-am răspuns.

- Păi, uite, rugăciunea ți-a fost ascultată. Ai voie să te întorci la Frăsinei.

Plin de bucurie, am revenit din nou la liniștea mea de altă dată. Mă gândeam să nu mai plec nicăieri. Dar, după ce am stat o bună bucată de vreme, primesc o scrisoare de la Părintele Ioan Kulîghin, duhovnicul Mitropolitului Nicolae al Rostovului, care mă chema să vin neapărat la București, la mănăstirea Antim, în calitate de translator. Am invocat diferite motive și, în mod delicat, l-am refuzat pe ucenicul starețului Ambrozie de la Optina. A doua oară m-am pomenit cu o scrisoare din partea părintelui Gherontie care mă ruga foarte insistent să vin la București. Am refuzat și invitația Părintelui Gherontie.

Dar a treia scrisoare, venită de la Părintele Ioan Kulîghin, pe care-l cunoscusem în Odessa, a fost decisivă. Acest mare duhovnic mă ruga să vin în numele sfintei ascultări ce purcede de la Dumnezeu. Și atunci, spre necazul părintelui stareț și al fraților, am luat-o spre București. Am ajuns însă prea târziu, căci Părintele Ioan Kulîghin fusese arestat și dus înapoi în Rusia.

Totuși, Sandu Tudor m-a reținut la mănăstirea Antim, unde am tradus „Sbornicul” și „Pelerinul”. Spre primăvară, colegul

meu neofit, Nica, îmi comunică, plin de entuziasm, că la Patriarhie a venit o fetiță care avea vedenii.

- E o sfântă – mă asigură colegul. E nevinovată ca un miel.

Și tocmai când mă pregăteam să merg la Patriarhie, Florica, așa o chema pe fată, vine cu un grup de credincioase la Antim.

La intrare, a văzut-o și părintele Benedict Ghiuș, care s-a exprimat astfel:

- Dacă fetița aceasta are atâta nevinovăție în ochii ei, oare cum o fi fost Maica Domnului?

Când a intrat în Biserică, Florica îndată s-a lăsat în genunchi în fața analogului din dreapta, și-a așezat mâinile pentru rugăciune precum copiii, începând să se roage. Dar rugăciunea n-a durat mult, căci peste vreo cinci minute, Florica a căzut pe spate, vorbind despre „Doamne-Doamne”, despre Rai, despre îngeri...

O doamnă trece pe lângă ea și zice:

- Ferice de ea, a căzut în extaz!

Pentru mine acest extaz era cu un semn de întrebare: de ce Florica adoarme, de ce cade în transă? În „Viețile Sfinților” nu există asemenea cazuri. Sfinții intrau în extaz, dar ei rămăneau în picioare sau în genunchi, cu ochii deschiși și lucizi.

L-am întrebat, pe Andrei Scrima, dacă e posibil ca sfinții să cadă în transă, fiindcă eu știam că, numai la spiritism, femeile-medium cad în transă, posedate de un duh demonic. Fratele Andrei Scrima s-a repezit la niște „sfinte” catolice, dar răspunsul lui nu m-a lămurit.

În altă zi, fiind invitată de doamna S., Florica cere câteva ouă, le sparge într-o cratiță și începe să le amestece, zicând că așa i-a spus „Doamne-Doamne”. Acesta a fost al doilea semn de întrebare. Nici acest soi de „vrăji” nu există în „Viețile Sfinților”.

Într-o dimineață, vine Florica la mine cu cărticica de rugăciuni, spunându-mi că a găsit într-însa o floare pe care ea n-a introdus-o acolo, iar „Doamne-Doamne” ar fi spus s-o împartă în două, legând-o separat în mici legături, pe care să le

purtăm, eu și ea, la gât. Deși acesta a fost pentru mine al treilea semn de întrebare, totuși m-am supus, concesiv, primind o parte din floare.

Altădată, îmi spune: „Doamne-Doamne” i-a poruncit să ne aducă la cunoștință că, în noaptea următoare, se vor petrece lucruri mari, supranaturale și, de aceea, noi trebuie să facem utrenia la miezul nopții. Când i-am spus părintelui stareț Vasile, acesta a început să-și facă cruce, zicând:

- Da, eu cred... Cred și în Petrache Lupu... Vă dau voie să faceți utrenia la miezul nopții.

Când ne-am adunat vreo patru inși la utrenie, părintele Damian a dat binecuvântarea, iar părintele Adrian Făgețeanu a început să citească cei șase psalmi. În acest timp, Florica se așezase în genunchi în fața icoanei Maicii Domnului și-și începuse obișnuita ei convorbire cu duhurile de dincolo. Și fiindcă vorbea destul de tare, părintele Adrian s-a oprit din citit și ne-a întrebat:

- Dacă psalmii lui David sunt inspirați de Duhul Sfânt, ce duh vorbește prin Florica, de mă întrerupe din citit? Au doar Dumnezeu, nu este un Dumnezeu al rânduiei și al păcii?

Într-adevăr, părintele Adrian a pus o întrebare foarte serioasă, care ne-a dat mult de gândit. În altă zi, îmi spune Florica din partea lui „Doamne-Doamne” că, noi doi, trebuie să mergem undeva în județul Buzău, să ridicăm o troiță și apoi să facem o mânăstire de fecioare.

Rămăsesem mai nedumerit ca oricând. Nu eram nici preot, nu aveam nici o experiență și tocmai eu să fac o mânăstire de fecioare? Și de ce neapărat împreună cu Florica? Nu se ascundea aici vreo cursă diabolică?

Era o mare primejdie să merg cu cercetarea înainte, de capul meu. Aici voile și păreri proprii nu aveau ce căuta. Trebuia să mă adresez unui duhovnic neutru, care să-mi dea un sfat. L-am ales în persoana monseniorului Ghica. Acesta abia se întorsese din străinătate și, în 1947, se afla în București. M-a primit cu multă bunăvoință. L-am întrebat cum am putea

deosebi vedeniile înșelătoare de cele dumnezeiești. Monseniorul mi-a răspuns astfel:

- Dacă dumneata ai avut o vedenie sau altceineva îți povestește viziunea pe care a avut-o, să te duci și să-i spui duhovnicului la care te spovedești. Și duhovnicul îți va spune adevărul, pentru că prin dânsul vorbește Dumnezeu.

În continuare, monseniorul Ghica mi-a istorisit cum, în urmă cu patruzeci de ani, a consultat trei duhovnici, întrebându-i dacă e bine să primească hirotonia în preot sau nu. Toți trei, deși se aflau în diferite orașe ale Franței, au răspuns, fără să aibă vreo legătură între ei, că e bine să rămână frate, deci să nu primească preoția. Dar, după patruzeci de ani de misionarism prin Brazilia și Africa, o femeie cu vedenii i-a spus că trebuie să primească hirotonia. Ca să verifice adevărul, monseniorul Ghica s-a dus din nou la cei trei duhovnici, întrebându-i dacă e bine să rămână mai departe frate. Și atunci toți trei au răspuns nu, de data aceasta, trebuie să primească preoția.

Sfatul monseniorului mi-a prins de minune. M-am dus la duhovnicul meu (adică la părintele Benedict), la care mă spovedeam și i-am spus:

- Preacuvioase, astăzi, la ora patru după masă, Florica va avea o vedenie la mine în chilie. Vă rog să veniți și sfinția voastră, ca să vă spuneți opinia.

Cu câteva minute înainte de ora patru, în chilia mea de la Antim se afla Florica așezată pe patul meu, concentrată într-o cărticică de rugăciuni, mai era părintele Benedict, așezat smerit pe un scaun de lângă ușă, doamna S. cu fiica ei și eu cam pe la mijloc. Florica știa dinainte când va veni „Doamne-Doamne”. Cineva dintre noi a spus că e ora patru, dar Florica a răspuns imediat:

- Ceasul acela nu merge bine. Mai sunt încă două minute.

Și într-adevăr, peste două minute fata cade pe spate, doamna îi potrivește picioarele pentru a sta mai comod, apoi „convorbirea” începe ca la telefon:

- „Doamne-Doamne”, de ce ești supărat?

Pentru prima oară am auzit, că „Doamne-Doamne” s-ar fi supărat...

- „Doamne, Doamne”, trebuie să plece cineva?

Era cineva printre noi care incomoda.

- Spune „tu” cine trebuie să plece, că ei nu „știe” cine trebuie să plece, îi vorbea Florica, fără a ține seama de acordul gramatical.

- Da? – zise Florica în continuare. Să rămână părintele Victor (deși eu eram numai frate), să rămână doamna S. și Lucica (fiica ei).

Satana, căci el era, n-a spus direct cine trebuie să plece, ci a spus cine trebuie să rămână, ca cel necitat să priceapă, să se ridice și să plece. Și smeritul părinte Benedict Ghiuș, parcă-l văd, a stat câteva secunde, s-a ridicat și a zis:

- Da. Trebuie să plec!

Întâmplarea a avut efectul unei lovituri de ghioagă în capul meu. Eu care-l știam pe părintele Benedict încă de când eram elev seminarist, eu care-l știam ca pe cel mai bun călugăr sub toate raporturile, să-l văd acum alungat ca pe un preot nevrednic, care este mai prejos nu doar decât mine, ci și decât doamna S. și fiica ei...

Totuși, am rămas pe loc, să văd cum se termină toată drăcovenia. Ca de obicei, voiam să cercetez problema pe toate fețele și să merg până în pânzele albe. Vedeam că diavolul vrea să mă arunce întâi în prăpastia mândriei (că aș putea fi „mai bun”, „mai cuvios” și chiar „mai plăcut” lui Dumnezeu decât părintele Benedict) și apoi să mă arunce în prăpastia păcatelor (cine m-ar mai fi scos din această prăpastie, dacă rămâneam în înșelare, precum sârmana Florica sau cei care-i susțineau rătăcirea?).

Eram interesat acum să văd ce mai zice Florica, în transa ei care încă nu se terminase. Doamna S. se apropiase de ea și îi puneă întrebări. Florica, deși era adormită, auzea și răspundea întrebărilor ei.

Printre altele, a spus că va veni Patriarhul Alexei al Moscovei la noi în țară, deși noi știam acest lucru. Apoi ne-a

mai „anunțat” că regele Mihai va fi alungat din țară, eveniment pe care deja îl aflasem. Ca unul care nu are o lucrare lăuntrică, de pocăință și smerenie, diavolul vorbea prin Florica numai lucruri exterioare, de suprafață, căci nu ne putea da ceea ce el însuși nu are. *Ex nihilo nihil*. Dar, când doamna i-a vorbit despre părintele A., atunci Florica a răspuns:

- Duceți-mă la iubitul meu A.! – deși Florica nu-l cunoștea și nici nu auzise de el.

Ca să văd ce va ieși până la urmă, am cerut binecuvântarea părintelui stareț Vasile, l-am luat pe părintele Adrian și am plecat împreună cu Florica la părintele A., viețuitor la o mănăstire din nordul țării.

Pe drum, i-am spus fetei cum părintele A. „citește gândurile”, deci să nu ascundă nimic, ci să mărturisească tot ce are pe suflet, crezând că dacă-i spune totul, părintele A. își va da seama că fata este înșelată de diavol și ne va preveni să ne păzim de cursele lui. Dar, spre mirarea noastră, părintele A. nu numai că nu ne-a prevenit, dar o aproba imprudent pe fată, într-un mod inacceptabil.

La un moment dat a început să circule zvonul că Florica a damblagit. Zăcea într-o casă dincolo de pârâu. Dorind să văd ce s-a întâmplat, am văzut o mulțime de fete și femei trecând râul spre acea casă. Eram sigur că acolo este și părintele A. Am ajuns ultimul. Când am apărut în cadrul ușii, părintele A. stătea pe scaun cu spatele spre mine și cu fața spre Florica, întinsă pe pat și comportându-se întocmai ca o fată capricioasă.

- Ia, lasă-mă în pace! – îi spunea părintelui A.

Apoi, după o pauză, porunca pe același ton:

- Dă-mi lumânarea!

Femeile care mă văzuseră în cadrul ușii au început să se întoarcă spre mine, iar părintele A., simțind că ele își întorc capetele, s-a întors și el spre ușă, dar, văzându-mă, a oprit „bâlciul”.

După o vreme, sărmana Florica s-a umplut de buboaie mari pe tot trupul, iar în cele din urmă a căzut pe podele, precum epilepticii, cu spume la gură, stând așa, nefericita, vineri,

sâmbătă și Duminică. Se speriasse lumea de ea. Atunci, n-am mai stat pe gânduri. Mi-am luat rămas bun de la părintele A., mulțumindu-i pentru ospitalitate. Mi-am luat rămas bun de la Florica și ușurat, simțind cum mi s-a luat un pietroi de pe suflet, am luat-o spre Frăsinei, scăpat ca din ghearele unei fiare sălbatice. Mai târziu, m-am interesat de Florica. Mi s-a spus că s-a dus la Brașov, unde a devenit prostituată, dar o puneam mereu la rugăciuni. După această pățanie, l-am întrebat pe părintele stareț:

- Preacuvioase, cum credeți: ar fi fost mai de folos pentru mântuirea sufletului meu, dacă rămâneam numai în Frăsinei sau mai de folos sunt pentru mântuirea sufletului aceste experiențe din diferite locuri, în care am fost trimis sau chemat?

- Eu cred că ai mai mult folos din pelerinajele sfinției tale - mi-a răspuns părintele stareț.

Când starețul Zosima i-a spus, cu limbă de moarte lui Alioșa, să se ducă și să sufere în lume, cred că s-a gândit la acest folos dublu: pentru mântuirea sufletului său, dar și pentru mântuirea altora.

Ajuns la Frăsinei, i-am scris părintelui A. o scrisorică cu următorul conținut: „Preacuvioase părinte A., aveți milă de Sângele pe care Domnul nostru Iisus Hristos L-a vărsat pentru noi toți, aveți milă de turma pe care o păstoriți și aveți milă de sufletul sfinției voastre”. Poate mai târziu o fi ascultat, dar sigur nu sunt, fiindcă n-am văzut o lepădare publică a sa de toate acele rătăcirii spiritiste și erezii steineriene!³

Ești un mare artist

Lângă portul din Galați, pe un deal, se afla o Biserică cu hramul „Sfinților Arhangheli”, pe care credincioșii o numeau Metoc, pentru că pe vremuri a fost metocul mănăstirii Neamț. Preotul de la această Biserică își fracturase piciorul, iar de câțva timp în Biserica „Metocului” nu se mai făcea slujbă.

O delegație de credincioși au venit la Preasfințitul Chesarie zicându-i: „Dacă nu ne dați un preot care să slujească la Metoc, noi nici la altă Biserică nu ne ducem, ci rămânem ca păgânii”.

Fiindcă nu avea pe cine numi, Preasfințitul Chesarie s-a gândit la mine, mai ales că unii dintre parohieni mă solicitaseră cu câteva zile mai înainte. Făcând ascultare, m-am prezentat la Metoc. Și am început slujbele, bineînțeles numai în zile de Duminică și sărbători. Încetul cu încetul, se lățise vestea în Galați că la Biserica Metoc este un preot călugăr care slujește nu știu cum, predică mai altfel, citește rugăciuni și face Sfântul Maslu.

Începuse să vină lume de prin Bisericile vecine. Se vindeau lumânări mai multe ca în altă parte. Iar preoții din celelalte Biserici, după ce terminau Sfânta Liturghie la ei, veneau la Metoc să vadă care dintre credincioșii lor au venit la călugăr.

Ceea ce îi mai atrăgea pe credincioși era și un mic, dar frumos cor, înjghebat mai mult dintre maicile și surorile nevoite să părăsească mănăstirea Gologanu sau Celic-Dere, și care, pe atunci, se angajaseră în întreprinderile din Galați.

După cum era de așteptat, preoții din Bisericile vecine nu se uitau cu ochi buni la cele ce se petreceau în Biserica Metocului. Unul dintre ei s-a exprimat față de alți confrați: „Dacă îl mai lăsăm pe părintele Victorin să slujească la Metoc, vom fi nevoiți să ne închidem locașurile noastre...”. Și atunci au început reclamațiile. Prima pe care mi-a adus-o la cunoștință Preasfințitul Chesarie era că fac slujba ca la mănăstire.

- Cum adică? – am întrebat eu.
- Citești acatistul înainte de Sfânta Liturghie.
- Și ceilalți preoți nu-l citesc?
- Nu! – răspunse Preasfințitul.
- Atunci, n-o să-l mai citesc nici eu.

Veneau preoții să se plângă la Preasfințitul Chesarie, în cabinet. Dar bătrânul și evlaviosul ierarh le spunea deschis:

- Sfințiile voastre sunteți de vină. Purtați barbă și haină de preot, sluiți cu evlavie, nu intrați prin restaurante, faceți fapte bune și atunci credincioșii vor veni la Bisericile sfinților voastre.

Când au văzut preoții că nici așa n-au reușit să mă scoată din Biserica Metocului, au început cu reclamațiile. Prima reclamație mi-a arătat-o Preasfințitul Chesarie. Iscălită, „un grup de credincioși”. Domnul Gheorghiu, „împuternicitul”, m-a întâlnit și mi-a confirmat că asemenea reclamații au ajuns până la Departamentul cultelor, Regiunea de partid și Securitate. Și toate purtau aceeași semnătură – „un grup de credincioși”.

- Domnule Gheorghiu, i-am spus „împuternicitului”, aș vrea să știu care este acest grup de credincioși.

Domnul Gheorghiu zâmbi și-mi zise:

- „Frații”, părinte Victorin, „frații”!
- Dar care sunt acuzațiile? Poate am vorbit ceva nepotrivit în predicile mele?

- Nu, n-aveți nici o grijă, puteți vorbi mai departe, că nu e vorba de predici.

- Dar atunci, cu ce mă acuză „frații”?

- Trei sunt acuzațiile: mai întâi, plângeți în timpul Liturghiei, al doilea, împărțiți banii la coriști și al treilea, stați în genunchi.

- Domnule Gheorghiu – i-am explicat „împuternicitului”, stau în genunchi la anumite momente pentru că mă dor picioarele, iar când stau în genunchi mă odihnesc de parc-aș sta pe scaun; împart banii coriștilor, celor doi paracliseri și femeii de la pangar, fiindcă sunt împreună-ostenitori cu mine, iar dacă

e vorba să fie judecat pentru că plâng în timpul Sfintei Liturghii, atunci aş dori ca judecătorul să fie tatăl dv.

Domnul Gheorghiu răsese, pentru că tatăl lui era episcop la Biserica „Sfinţilor Constantin şi Elena”, unde tot timpul stătea în genunchi şi plângea ori de câte ori se ruga.

- Bine, dar tata e om bătrân... voia dl. Gheorghiu să-l dezvinovăţească.

- Dar, nici eu nu mai sunt tânăr. Şi, în definitiv, acestea sunt acuzaţii atât de grave, încât să le ştie şi conducătorii noştri? – l-am întrebat mirat.

- Dedesubtul e altul. Ei au dat de înţeles în reclamaţiile lor, cum prin îngenuncheri, prin împărţirea banilor şi prin lacrimi faceţi o propagandă...

- Cred că numai un om pervertit ar putea aduce asemenea acuzaţii – am răspuns surprins şi trist.

Acasă, i-am spus Preasfinţitului Chesarie ce-am aflat de la dl. Gheorghiu.

- Totuşi, aş vrea să ştiu şi eu – zise Vlădica – de ce plângi la Liturghie?

- Preasfinţite, i-am răspuns, dacă ne-am întoarce cu două mii de ani în urmă şi am fi de faţă, văzând cu ochii noştri cum Mântuitorul, plin de sânge şi de răni, îşi duce crucea pe Golgota, am putea să ne reţinem plânsul?

- Da, așa e! Ai dreptate! Dar, asta a fost acum două mii de ani...

- Preasfinţite, Jertfa de pe Sfânta Masă ce se săvârşeşte în Sfântul Altar este aceeaşi, e tot atât de reală!

Preasfinţitul n-a mai zis nimic. Colegul meu, G., mi-a adus aceeaşi acuzaţie, dar eu l-am întrebat:

- Ascultă, dragă, tu când ai înmormântat-o pe mama ta n-ai plâns?

- Drept să-ţi spun, m-am reţinut până la groapă, dar când groparii au slobozit sicriul în mormânt, n-am putut să mă mai reţin. Am izbucnit în plâns...

- Ei bine, atunci să mă crezi şi pe mine, fiindcă Mântuitorul nostru Iisus Hristos mi-e mai scump decât mama.

În ciuda tuturor reclamaţiilor, aş fi putut continua slujbele la „Metoc”. Nu m-au oprit, nici Preasfinţitul, nici „împuternicitul”. Dar ca să nu le fac lor rău, m-am prezentat la Preasfinţitul şi i-am spus:

- Preasfinţite, ca să nu suferiţi din cauza mea, m-am gândit că ar fi mai bine să renunţ la Metoc. Poate găsiţi un alt preot care să slujească acolo.

- Cum vrei! Dar să ştii că ai dreptate să slujeşti în continuare.

Apoi m-am dus la „împuternicit” şi i-am spus:

- Domnule Gheorghiu, ştii că atunci când mi-am făcut intrarea în Galaţi aţi garantat pentru mine la Miliţie. N-aş vrea ca din cauza mea să aveţi necazuri. I-am şi spus Preasfinţitului să găsească un alt preot pentru Metoc.

- Şi sfinţia voastră unde veţi sluji?

- Eu am unde să slujesc. Pot să slujesc la Catedrală, la Paraclis şi la mănăstiri... Greşeala mea e că am stat timp îndelungat într-un singur loc. Cred că e mai bine să slujesc, când într-o Biserică, când în alta...

- Ca pasărea care zboară din pom în pom, răspunse dl. Gheorghiu, vădit mulţumit de hotărârea pe care o luasem.

În Duminica următoare, când lumea năvălise într-un număr mai mare, eu nu mai eram, slujeam la Catedrală. Dar, într-o după amiază, plimbându-mă cu un actor pensionar printr-un parc unde se jucau copiii, mă opreşte un cetăţean turmentat.

- Părinte, eu te cunosc pe dumneata!

- De unde? – îl întrebam curios.

- Păi, n-ai slujit dumneata la Metoc? Părinte – zise el în continuare – când plângeai dumneata, eu plângeam de zece ori mai tare. Părinte, când slujeşti dumneata parcă nu mai eşti pe pământ, parcă zbori spre înălţime. Părinte, zise cetăţeanul în încheiere, eşti un mare artist. Nu ştiu dacă sunt sau nu sunt „artist”, dar ştiu că pe Preasfinţitul Iosif l-a vizitat o dată un mare artist, care i-a spus ierarhului:

- Preasfinţite, noi nu pretindem ca preoţii să fie sfinţi, dar am dori să-şi „joc” bine rolul!

Actorul⁴ a spus un mare adevăr, poate fără să vrea. Un actor când joacă un rol tragic i se întipăresc pe față toată tristețea și întreg necazul. Ba uneori, când durerea e mai mare, i se rostogolesc lacrimi reale pe obraz.

Dar oare, când preotul liturghisitor săvârșește Jertfa de pe Golgota, invocând Duhul Sfânt, se cuvine să se vorbească și să se râdă în Sfântul Altar? Starea lui launtrică nu trebuie să corespundă cu timpul tainic și sfințitor, pe care îl trăiește în cuprinsul Sfintei Liturghii?

Metoda iubirii

„De vă izgonește dintr-o cetate, fugiți în alta...”. Eram în aceeași situație, ca cea de la mănăstirea Slatina, după desființarea schitului Rarău. Nu știam încotro s-o mai apuc. Plânsul meu din timpul Liturghiei și al predicilor, credincioșii care veneau la mine pentru slujbe și spovedanie, au atras atenția „organelor” superioare. „Îl cunoști pe popa care predică și plânge la Catedrală?” – întrebau aceste „organe” pe toți cei ce picau în mâinile lor pentru un delict oarecare. Din „mistic” nu mă mai scoteau...

În ultimul timp îmi creaseră condiții și înscenări, care făceau imposibilă rămânerea mea în Galați. Și tocmai atunci, părintele consilier Stănescu îmi scoate din birou o circulară, trimisă de Mitropolitul Banatului, prin care acesta întreba toate Episcopiiile din țară, dacă nu cumva s-ar găsi vreun ieromonah licențiat în teologie, pentru a-l numi spiritual la Seminarul teologic din Caransebeș.

- Ce zici? – mă întrebese consilierul după ce a citit circulara.

- Dacă Preasfințitul mi-ar da ordin ca la armată, m-aș duce, i-am răspuns, ferindu-mă de voile mele proprii.

Dar după ce m-am plimbat puțin, m-am reîntors și i-am cerut circulara:

- Prea cucernice, dați-mi, vă rog, circulara ca s-o arăt Preasfințitului.

Când i-am arătat-o, Preasfințitul mi-a zis, zâmbind:

- Da, o cunosc. Vrei să te duci la Caransebeș?

- Preasfințite, eu am mai predat religia copiilor și mi-e dragă misiunea de educator al viitorilor preoți, i-am răspuns.

- Bine, dar trebuie să vorbești cu Mitropolitul.

- Mă gândesc să-i scriu.

- Da, e bine și așa, căzu de acord Preasfințitul. Totuși, nu te silește nimeni să pleci. Poți să rămâi la noi.

- Preasfințite, nu vreau să suferiți din cauza mea. Aveți destule necazuri, de ce să mai adaug alte necazuri prin reclamațiile ce vin contra mea?

- Sunt obișnuit cu asemenea necazuri – îmi răspunse bunul meu ierarh.

Eu, însă, am luat legătura cu Mitropolitul prin corespondență, am înaintat cererea cu actele și, în scurt timp, am fost anunțat că mă pot prezenta la Seminarul din Caransebeș. Înalt Preasfințitul Mitropolit mă prevenise binevoitor: atât directorul, cât și profesorii, fiind tineri, mă voi împăca cu ei, ca unul ce sunt mai în vârstă.

La început, directorul și profesorii care erau mai apropiați de el, s-au purtat foarte frumos cu mine. Îmi dădeau toate înlesnirile, îmi majorau salariul, dar eu încă nu știam cu ce scop făceau toate acestea. Peste câteva zile am aflat ce urmăreau. Având, probabil, experiența trecutului, voiau ca noul spiritual să fie izolat de elevi și, în plus, să fie într-un gând cu conducerea școlii.

Elevii, totuși, veneau pe la mine. Mi se plâneau că sunt nedreptățiți, persecutați, li se rețin sume în plus pentru masă, mâncarea e proastă și insuficientă, iar când se taie porcul pentru masa elevilor, servietele anumitor profesori pleacă încărcate acasă; de asemenea, ajutoarele în bani primite de la alte Episcopii sunt reținute la cancelarie etc.

Casierul și profesorul Cosma știau că eu sunt pus la curent cu toate acestea și, astfel, într-o zi, mi-au interzis să primesc la mine pe cutare sau pe cutare elev. Într-o Duminică dimineața, pedagogul vine la mine și-mi spune:

- Știți o veste nouă?
- Ce s-a întâmplat?
- S-a schimbat meniul!
- În ce fel?

- Se dă un ceai și o gustare elevilor Duminica, dimineața, înainte de slujbă, iar părintele Cosma vă roagă să veniți în sala de mese ca să binecuvântați masa.

- Asta n-o mai fac – am răspuns hotărât. Destul că aproape tot Postul Mare am mâncat numai carne. Acum să mai mâncăm și înainte de Liturghie? Cum vor lua elevii anafura? Și când vor fi preoți, nu vor păstra același obicei, mâncând și bând înainte de Liturghie? Nu, asta n-o fac. Și din acest moment a început lupta dintre mine și conducerea școlii. Când directorul a venit la mine, vorbindu-mi de propunerile părintelui Cosma, atunci i-am spus pe față:

- Mă îndoiesc de sinceritatea părintelui Cosma.

Directorul i-a transmis imediat cuvintele mele și focul s-a aprins de-a binelea. Părintele Cosma n-a răbdat și a venit personal la mine, întrebându-mă:

- Puneți la îndoială sinceritatea mea? Vă îndoiiți de sinceritatea mea?

- Da, mă îndoiesc – i-am răspuns hotărât.

- Bine – zise casierul – ridicându-se înfuriat și amenințător.

Între timp, o dragoste nefățarnică se legase între mine și elevi. Îi luasem cu aceeași metodă ca la Odessa. Și băieții nu mai puteau de bucurie. Când, până la clopoțel, mai rămâneau vreo zece minute, le povesteam de la catedră câte o întâmplare din „Viețile Sfinților” sau din „Pateric”. După rugăciunile de seară, le istoriseam, foarte pe scurt, vreo pildă cu tâlc. Nu eram zgârcit la note. Când băieții scriau teze bune, nimic nu mă împiedica să le pun nota zece. Astfel, își ridicau bieții copii media, pentru a-și putea menține bursele.

Când erau filme bune și instructive, mergeam împreună cu ei la cinematograful, iar la ora de dirigiență scoteam învățăturile necesare. Procuram cărți bune cum erau „Mântuirea păcătoșilor” sau „Viețile Sfinților” și le dădeam elevilor să citească. La sala de mese rămăsesem în primăvară singur. Pedagogul nostru s-a preoțit și altul n-a mai venit. La masa de prânz venise colegul meu, preotul Levițchi.

- Măi, Victorine – îmi zise – cum de-i lași așa? N-auzi ce gălăgie fac?

- I-ascultă, Azinoghene! Când eram seminaristi, eram mai cuminți?

Azinoghene începuse să râdă, recunoscând :

- Ferească Dumnezeu să fie și ei cum am fost noi!

- Și atunci? De ce să nu-i credem? Așa-i copilăria. Și mieii când sunt mici zburdă...

- Măi, dar îți aduci tu aminte, cum îl „hăiam” noi în sala de mese pe Naghița?

- Cum să nu!

- Iar Maler, tocmai când Naghița era mai furios, îi spunea: „Domnule pedagog, dacă aș fi în locul dumneavoastră, i-aș prinde pe cei ce vă hăiesc și i-aș elimina...”

- „Da’ cum să-l prinzi, dacă el rumegă și hăiește?” – i-am reamintit colegului meu, răspunsul lui Naghița... Dacă băieții noștri nu ne „hăiesc” e semn sigur, sunt mai buni decât seminaristii din epoca noastră...

Uneori îi vedeam fumând sau amețiți puțin de băutură, dar nu-i reclamam, ca să nu fie eliminați. Le arătam totdeauna elevilor partea pozitivă, frumoasă, ca ei înșiși, de bună voie, să se lase de patimi și să meargă pe calea virtuții. Roadele acestei metode n-au întârziat să apară. Într-o seară, bătuse la ușa mea un elev din clasa a doua.

- Părinte spiritual, ne-ați spus într-o seară cum Sfântul Sava, pe când era copil, a întins mâna cu poftă la un măr. Dar aducându-și aminte de ispita diavolului, a trântit mărul de pământ, l-a strivit cu picioarele și, de atunci, n-a mai mâncat niciodată mere în viață. Iată, ne-ați spus, un act de voință pe care îl putem aplica la vreo patimă care ne stăpânește. Uitați-vă părinte, v-am adus tabachera și bricheta. Faceți ce vreți cu ele, numai să nu știe părintele director. Dau făgăduință înaintea lui Dumnezeu, ca de azi înainte să nu mai fumez.

- Dumnezeu să-ți ajute. Îți promit că nu te voi vădi – îl liniștisem eu.

Și astfel, băiatul s-a lăsat de patima fumatului. Iar tabachera și bricheta chinezească, le-am trimis unui nefumător care făcea colecție. În prima săptămână din postul Mare, când toți elevii s-au împărățit, s-a întâmplat un caz ieșit din comun. În sala cu dulapuri vomitase un elev care a băut mai mult. Nimeni nu știa însă cine era bețivul.

- Cine-i ticălosul ăsta? – întreba furios părintele Cosma. ăsta numai popă nu poate fi!

Dar investigațiile au rămas fără nici un rezultat toată ziua. La ora nouă seara, sună cineva la mine. Deschid și apare unul dintre cei mai buni băieți.

- Părinte spiritual, vreau să vă spun ceva – începuse el sfios.

- Ia loc și spune – îl îndemnasem încurajator.

- Părinte spiritual, eu sunt cel care am vomitat în sala cu dulapuri. Dar, vă rog, să nu mă spuneți părintelui director – zise el cu multă părere de rău în glas.

- Apreciez sinceritatea frăției tale și-ți promit că nu voi spune nimănui nimic. Dar această întâmplare să-ți fie o lecție pe viitor. Când consumi băuturi alcoolice, mai ales după Sfânta Liturghie. Totuși, cum s-a întâmplat de-ai vomitat? – îl întrebam în continuare.

- Părinte spiritual, știți că noi zece elevi am fost trimiși la Reșița, la o serbare. Am plecat pe frig într-un camion deschis. Unul dintre noi avea o sticlă de rachiu. Ca să ne încălzim la întoarcere am băut-o toată, pe stomacul gol. Și când am intrat în sala cu dulapuri mi-a venit rău. Astăzi acest băiat este unul dintre cei mai buni studenți din câți are Institutul Teologic din București.

Aplicând o altă istorioară spusă de mine, un alt elev mi-a mărturisit că s-a hotărât să nu mai săvârșească păcatul autosatisfacției. Uneori, însă, eram pus în situații mai grele. Dimineața, pe la orele șase, într-o zi de luni, după ce săvârșisem utrenia în Paraclis, un elev din ultimul an se apropiase de mine, spunându-mi emoționat :

- Părinte spiritual, vă rugăm să ne salvați?

- Ce s-a întâmplat?

- Părintele director ne-a dat aseară o învoire numai până la ora nouă. Am fost la o onomastică și am stat până la ora unu noaptea. Între timp a făcut control la dormitor și a hotărât să ne elimine pe toți.

- Și cum v-aș putea ajuta?

- Să-i spuneți părintelui director că sfinția voastră ne-ați învoit în continuare, de la nouă seara până la unu noaptea.

- Grea problemă – i-am zis – totuși voi încerca. Dă-mi lista băieților.

Mi-a dat lista, am pus-o în buzunar și nu am spus nimănui nimic. În cancelarie, după ce am rămas singur cu părintele director, acesta mă întrebase:

- I-ați învoit de la nouă până la unu pe câțiva elevi...?

- Da, părinte director, uitați-vă, asta-i lista...

- Bine, dar pe viitor să nu le mai dați voie.

- Am făcut-o în mod excepțional. Pe viitor nu le mai dau voie.

Și astfel vreo cinci elevi au scăpat de eliminare. Mare mi-a fost bucuria, întâlnindu-i studenți în București și auzind numai lucruri bune despre ei. Unul dintre ei, care mă anunțase în Paraclis că era român din Ungaria, a devenit un preot foarte bun sub toate raporturile. Ne face cinste în străinătate, ca arhieru.

Sinceritatea băieților mei mă impresionase atât de mult, încât le-am zis într-o zi:

- Dragii mei, dacă pe vremea noastră am fi fost așa cum sunteți voi, astăzi cred că ajungeam sfinți!

Nu exagerasem deloc în afirmația mea. Căci în Seminarul nostru niciodată n-a existat un elev atât de bun, atât de inteligent, atât de altruist, atât de cuminte și atât de evlavios cum a fost Teodor B., de pildă. În Seminarul nostru, nimeni nu avea atâta dragoste să asculte ceva din „Viețile Sfinților”, din „Pateric” sau să ceară cărți în care se tratează despre mântuirea sufletului!

Pe unii îi vedeam seara târziu, rugându-se singuri în Paraclis. Și apoi, cine dintre noi ar fi avut acel curaj moral și acea sinceritate de care au dat dovadă elevii mei, spunându-mi păcatele fără a fi siliți de cineva și luând hotărâri pentru toată viața, fără a fi amenințați cu eliminarea...? Când mă uitam la ei de la catedră și le vedeam ochisorii lor nevinovați, plini de dragoste și interes, parcă îmi umpleam sufletul de calitățile lor aduse din Paradis.

Lupta surdă dintre mine și conducerea școlii începuse să iasă la iveală. Psihologic vorbind, două au fost cauzele care au adâncit prăpastia dintre noi: mai întâi, faptul că n-am fost de acord cu abuzurile săvârșite de ei față de avutul școlii și al elevilor, și, în al doilea rând, pentru că elevii se atașaseră mai mult de mine decât de ei.

Era și natural: când ceilalți profesori îi eliminau pentru tot nimicul, îi persecutau cu patimă, punându-le note rele chiar dacă răspundeau bine, sau își exteriorizau ura față de ei, cum ar fi putut bieții copii să se atașeze de asemenea profesori?

Iar prin aceasta s-a adâncit prăpastia de care am amintit. Saul din „Vechiul Testament” a început să-l urască pe David din momentul în care a auzit cum striga poporul: „Trăiască Saul cu miile lui de ostași și David cu zecile lui de mii”. Și tot ca și Saul, conducerea școlii a început prigoana. La primele reclamații a venit Înalt Preasfințitul, înconjurat de tot corpul didactic, aducându-mi tot felul de acuzații.

Atunci eu i-am zis Mitropolitului:

- Înalt Preasfințite, dacă nu sunt corespunzător postului pe care îl ocup, dați-mi voie să mă reîntorc la mănăstirea Frăsinei.

- Nu! – strigase Mitropolitul mânios. Șobolanii când văd că arde moara, fug. Dumnezeu nu ești șobolan. Stai și mori aici!

Am mai dus-o un timp, dar între mine și conducere nu era posibilă nici măcar coexistența pașnică.

Atunci am fost reclamat la Departamentul cultelor și la Securitate. În prezența celor doi inspectori de la departament, în prezența tuturor profesorilor și a oamenilor din administrația școlii, precum și în prezența protopopului cu preoții lui, în

fruntea cărora se afla însuși Mitropolitul, mi s-a aplicat o lovitură de ghioagă drept în moalele capului:

- Sunt informat – zise un colonel de securitate – că părintele spiritual adună elevii la el în cameră, pentru a asculta „Europa liberă”!...

- Am spus-o și o repet: dacă aș fi fost vinovat și dacă aș fi avut o asemenea inițiativă, cred că aș fi murit pe loc, cum au mai murit doi preoți în asemenea împrejurări.

Dar, după ce colonelul își luase rămas bun, l-am invitat să-i spun câteva cuvinte. Am intrat în cabinetul directorului și i-am spus:

- Eu, spiritualul și profesorul lor, ca să fac una ca asta ar trebuie să fiu bolnav la cap!

- Dar care este adevărul? – m-a întrebat colonelul.

Și atunci i-am spus cum s-a ajuns la adversitatea dintre mine și conducerea școlii.

Pentru a doua oară l-am rugat pe Mitropolit ca să-mi dea binecuvântarea de ieșire din Eparhie. De data aceasta Mitropolitul a tăcut, semn că s-ar putea să mă elibereze. În cancelarie, i-am întrebat pe colegi:

- Dacă înaintez demisia, nu mi se primește?

- Ba da. Chiar dacă nu se aprobă, după cincisprezece zile ai dreptul să pleci.

Așa am făcut. Am înaintat demisia, iar peste o lună și jumătate a venit Mitropolitul, spunându-le profesorilor:

- Părintele Victorin a înaintat o cerere de demisie. Dar noi, îl rugăm să facă un transfer în cuprinsul Mitropoliei noastre.

- Nu, Înalt Preasfințite. Vă rog să-mi dați ieșirea din Eparhie, ca să mă întorc la mănăstirea mea de metanie.

Mi-a venit aprobarea, iar băieții mei, scumpii mei elevi pe care nu-i voi uita niciodată, și-au riscat situația școlară numai ca să-mi arate devotamentul și dragostea lor. După ce m-au invitat în fiecare clasă, ca să ne luăm rămas bun cu cuvinte calde și cu lacrimi, au hotărât să mă petreacă, toți băieții din ultima clasă, până la gară. Era noapte. Directorul mă sfătuisese să-mi amân plecarea, însă biletul de tren era în buzunar. A

încuiat porțile. Eu, de asemenea, i-am rugat să fie cuminți, căci gestul lor va avea repercusiuni asupra situației lor școlare.

Când m-am încredințat că băieții m-au înțeles, mi s-a descuiat poarta, am ieșit în stradă – și ce să vezi? – toți elevii din ultima clasă mă așteptau acolo. I-am rugat ca cel puțin să nu mergem în grup. Să ne răzlețim, căci treceam pe lângă Miliție.

Iar în momentul în care trenul meu a trecut prin fața peronului, am văzut din vagon o scenă care-mi stăruie mereu în suflet: pe peronul pustiu erau înșirați, pe întreaga sa întindere, toți elevii, cu mâinile ridicate în semn de adio! Am stat la fereastră, cu mâna ridicată, până când nu i-am mai văzut. Acum, fugeam în altă cetate...

Felix culpa

- Dumnezeu știa – mă întrebase colegul meu Teodor B. – că omul creat de El va păcătui?

- Cum să nu! Doar El este Atotștiutor! – i-am răspuns cu siguranță în glas.

- Dar atunci de ce i-a îngăduit diavolului să-l ispitească și să-l doboare?

- Pentru că Dumnezeu care știe totul, mai știa și că omul, după cădere, se va întoarce și se va ridica mai sus ca Adam, cum s-au ridicat marii sfinți ai Bisericii creștine.

- Și totuși – insistase Teodor, nu s-ar fi putut ca omul să ajungă așa de sus fără să treacă prin experiența răului?

- Numai excepțiile s-au bucurat de acest dar dumnezeiesc. N-au trecut prin experiența răului Maica Domnului, Sfântul Ioan Evanghelistul și miile de sfinți cunoscuți sau necunoscuți. Dar majoritatea care n-au fost întăriți în bine ca îngerii ce n-au căzut, trebuie să treacă printr-o fericită greșeală ca să se poată ridica precum fiul risipitor.

- Dar, uite că fratele fiului risipitor n-a trecut prin țara păcatului...

- Dar nici n-a intrat la ospățul Tatălui Ceresc, pentru a se împărtăși din Jertfa Fiului Său.

- De ce?

- Pentru că n-a vrut. Din invidie. Așa cum au făcut și fariseii când au văzut că se întorc din țara păcatului frații lor păgâni.

- Aici e o chestie interesantă – se luminase la față Teodor. Mie îmi pare că Adam, dacă n-ar fi trecut prin experiența răului, ar fi rămas împietrit ca fratele mai mare al fiului risipitor și ca fariseii.

- Acesta-i adevărul. Atunci, să zicem ca Rasputin: pentru a ajunge la pocăință trebuie să ne facem de cap?

- Nu, hotărât nu! Dar, care-i ieșirea? – mă întrebase Teodor curios.

- Eu cred că totul depinde de intenția noastră. Fiul risipitor n-a greșit intenționat. Nici Adam n-a greșit intenționat. Ei au căzut ca un copil care se poticnește, care se depărtează de răufăcători în pustietăți neumblate. Și atunci, pentru un asemenea copil experiența răului este o greșeală fericită, căci i se trezește dorul după fericirea din casa părintească și, când se întoarce, îi prețuiește mai mult pe părinți, de care nu vrea să se mai despartă niciodată. Pe câtă vreme, cugetarea rasputinistă este plină de viclenie și de blasfemie.

- Și, totuși, întoarcerea este o cale ce merge pe ascuțiș de brici – făcuse Teodor o observație destul de fină.

- Ai dreptate. Am găsit în „Filocalie” următoarea mărturisire, rostită de un sfânt: „De nu păcătuiesc, mă înalț din mândrie. Iar de păcătuiesc, și pot să văd, îmi pierd curajul neștiind ce să fac și vin la deznădejde. Dacă apoi alerg la nădejde, iarăși vine mândria. Iar dacă plâng, aceasta mi se face pricină de părere de sine; și dacă nu plâng, iarăși vin patimile. Ci fugind de liniște din pricina gândurilor, aflu afară patimile, în ispita prin simțuri. De vreau să nu mănânc și să priveghez, aflu părerea de sine și slăbiciunea ca piedică. De mănânc și dorm fără zgârcenie, vin, fără să vreau, la păcat. De mă retrag și fug de la toate, de frica păcatului, iarăși mă moleșește trândăvia...”

- „Întâmplător”, am citit viața Sfântului Iacob Pustnicul. Ce caz îngrozitor! După vreo treizeci de ani de pustnicie, marele postitor și făcător de minuni cade în două păcate mari: desfrânarea și uciderea – îmi spuse Teodor.

- Dar, ai observat ce spune biograful? Deși era sfânt, Iacob Pustnicul era stăpânit de mândrie. Și pentru ca să-i stârpească din rădăcini această buruiiană otrăvitoare, Dumnezeu a îngăduit, ca și lui Adam, să se poticnească de ispita ce i-a apărut în cale, iar după cădere, prin cei zece ani de pocăință, l-a ridicat mult mai sus decât cum era înainte de cădere. Același drum îl va parcurge omenirea întreagă. Fiii lui Adam se vor ridica, prin

cei mai mari sfinți ai săi, mai presus decât strămoșul lor înainte de a gusta din fructul oprit.

- Durerea este, totuși, că nu toți fiii lui Adam se întorc la Dumnezeu după ce păcătuiesc.

- Dragă Teodor, ai dreptate. După cum nu s-au întors îngerii căzuți, tot astfel nu vor să se întoarcă nici fiii diavolului pe care i-a numit astfel însuși Mântuitorul. Aceștia se împietresc în rău și resping mâna întinsă. Îl urăsc pe Dumnezeu și dincolo. Să ne ferească Dumnezeu de o asemenea stare sufletească! Separați de bunăvoie de trunchiul divin, prin care circulă seva Duhului Sfânt, ei se usucă prin propria lor răutate, mergând spre pierirea veșnică.

- Oare e posibilă apocatastaza lui Origen?

- Mântuitorul Hristos îi muștră pe farisei și pe cărturari, dar muștră și Ierusalimul, zicând: „Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii sub aripi, dar nu ați voit. Iată, casa voastră vi se lasă pustie; Căci vă zic vouă: De acum nu Mă veți mai vedea, până când nu veți zice: Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului” (Matei 23 – v. 37).

S-au ciocnit astfel două voințe, cea divină și cea omenească, iar Dumnezeu a rămas „neputincios” în fața cetății inexpugnabile care este voința liberă, dar păcătoasă, a omului necredincios și cu inima împietrită. Dacă Dumnezeu nu ar respecta această voință, fie ea și păcătoasă, aducându-i cu sila pe acești oameni fără credință în Împărăția Cerurilor, ei s-ar simți în Rai mai rău ca în iad, pentru că poartă, sărmanii, iadul în sufletele lor. Dumnezeu respectă voința oricărui, credincios sau necredincios, fiindcă El le-a dăruit tuturor oamenilor un dar ceresc: liber-arbitrul! Prin acest inestimabil dar, fiecare dintre noi putem alege drumul spre Rai sau cel către iad...

Fă ce poți

La 28 septembrie 1940, când am plecat la mănăstirea Frăsinei, eram absolvent al „Facultății de Teologie”, dar nu aveam licență.

- Mai întâi să-ți dai teza de licență – îmi spusese Gala Galaction – și apoi să pleci la mănăstire!

- Pentru mântuirea sufletului meu n-am nevoie de licență – îi răspundeam profesorului meu, pregătindu-mă de plecare!

Dar iată, atunci când era vorba să mă fac ucenicul părintelui A., Mitropolitul Nicolae Bălan nu voia să mă primească, la mănăstirea de la Sâmbăta, nelicențiat. Și atunci, părintele A. a hotărât să-mi iau strictul necesar și să mă prezint la Academia din Sibiu. M-am prezentat așa cum eram, cu o rasă de dimie, părul mare și desagii în spate. În curtea Academiei, mă strigase un preot voinic, în vârstă și cu gambetă pe cap:

- De unde ești?

- De la mănăstirea Frăsinei.

- Și ce cauți aici?

- Am venit să mă înscriu la „Academie”.

- Păi, nu te primesc!

N-am mai scos un grai. M-am întors să-i spun părintelui A., care mă întrebuse cum arăta preotul, punându-mă să repet de câteva ori cele spuse de acela.

După ce a rămas pe gânduri, părintele A. mi-a dat însă asigurarea că Maica Domnului nu m-a părăsit, iar când m-am ridicat, mi-a dat binecuvântarea să mă întorc la Frăsinei.

Peste vreo săptămână, a venit un frate după mine, chemându-mă să mă prezint la Academie, pentru că Mitropolitul mi-a aprobat cererea. De data aceasta n-am mai putut obține blagoslovenia părintelui Simeon, care nu era de

acord cu plecarea mea. Mai trecuse un timp și iar am dat ochii cu părintele A.

- Uite, acum Facultatea din Cernăuți se află la Suceava, du-te acolo și îți susține teza de licență. E păcat să rămâi fără licență, după ce ai făcut cei patru ani de teologie.

- N-am bani – i-am zis, gândindu-mă că n-am salariu, iar părintele stareț nu mă ajută la nimic.

- „Fă ce poți” – mi-a răspuns părintele A. – „restul îl împlinește Dumnezeu”. Nu știam atunci, că acesta este un citat din „Urmarea lui Hristos”⁵. Întorcându-mă la Frăsinei, m-am rugat, am chibzuit și am hotărât:

- Ce pot face acum? Pot să merg până la Râmnicu Vâlcea. Atât. Mai mult nu pot face. Dacă e cu voia Celui de Sus, restul mi-l va împlini Dumnezeu.

Când am ajuns la Râmnicu Vâlcea, l-am aflat pe fratele Iliodor, cu care mă nevoisem la Frăsinei, iar acum se hotărâse să se întoarcă în Basarabia. Aflând că sunt în drum spre Suceava și nu am bani, îndată mi-a oferit douăzeci de mii, din banii pe care i-a primit ca ajutor din partea statului.

- Am primit, zicea el, patruzeci de mii. Mi-am cumpărat de toate. N-am ce face cu restul, pentru că dincolo de Prut nu circulă banii românești.

După ce am primit banii și i-am mulțumit călduros fratelui Iliodor, mi-am zis: „Acum, ce pot face? O să plec la Suceava”.

M-am urcat în tren și am plecat. La Suceava, profesorii erau veniți din Cernăuți, deci nu-i cunoșteam. Întrucât nu aveam nici carnetul de studii, iar arhiva Facultății noastre nu mai exista, am fost obligat să dau din nou examenele anului patru. Am achitat taxele, am intrat la internat și am început să mă pregătesc.

Totuși, nu puteam fără rugăciuni și slujbe, cum mă obișnuisem la Frăsinei. Mă mai duceam la mănăstirea Sfântului Ioan de la Suceava, dar era cam departe de clădirea Facultății de Teologie, care era însă situată peste drum de biserica romano-catolică.

Orga îmi plăcea încă din Chișinău, dar în noua situație am hotărât să iau parte zilnic la „liturghia catolică”. Intram pe la vreo șapte și jumătate, iar la nouă fără un sfert „messa” era gata!

Stând în spatele unei coloane, spuneam „Doamne Iisuse” cu mătaniile în mână și pluteam fericit pe undele sonore ale instrumentului iubit de Bach. Aproape că nu era slujbă, să nu mă scald în lacrimile dulci de pocăință, cu care venisem de la Frăsinei. Ca și la Frăsinei, ieșeam de la slujbe, așa cum ar veni cineva din grădina Raiului.

Colegii mei învățau de zor. Se pregăteau pentru examene, mai ales dimineata, pe când eu stăteam de vorbă cu Domnul. Îmi dădeam seama că, omenește vorbind, timpul închinat rugăciunii era „pierdut” pentru studii, dar eu nu puteam să mă lipsesc de rugăciune.

Sosise prima zi de examen. De dimineată m-am dus întins la slujbă. Ca de obicei, am ieșit cu sufletul plin de bucurie sfântă și cu ochii plânși la orele nouă fără un sfert.

Când am intrat pe sală, grupuri de studenți vorbeau probleme de drept bisericesc de care eu nici nu auzisem. Deznădăjduit, am urcat la dormitor și m-am întins pe pat, cu gândul să nu mă mai prezint la examene, pentru a nu-mi face haina de răs. Mi-era teamă că profesorii mă vor crede un călugăr leneș, care caută să treacă examenele de pomană. Dar la un moment dat, ușa dormitorului s-a deschis brusc și a apărut un student, coleg cu mine:

- Hai, părinte – îmi zise – a intrat profesorul în clasă!

- Lasă-mă, dragă, nu sunt pregătit. M-am hotărât să mă întorc la Frăsinei – i-am vorbit, aproape fără a mă ridica.

- Ce? Mai vorbești? – se repezi olteanul la mine, apucându-mă de mână.

Am coborât scările, ridicându-mi nădejdea la Dumnezeu. Când am intrat în clasă, m-am înclinat în fața părintelui profesor Procopoviciu aflat la catedră, care m-a pofțit politicos, zicându-mi:

- Pofțiți, părinte, luați loc!

În băncile din față ședeau studenții din prima serie, iar lângă geam era un loc liber rezervat pentru mine. Profesorul avea obiceiul să se ocupe numai de un student. Îi puneă cinci întrebări și apoi îi dădea voie să plece. Fiind primul în serie, nu-mi puteam stăpâni bătăile inimii de emoție și de rușine. Dar, nu aveam altă ieșire. Trebuia să merg înainte.

De la primele întrebări, mi s-a părut că în spatele părintelui profesor e cineva nevăzut, care îi șoptește: "Pune-i această întrebare, căci o știe". O fi fost sau nu așa în realitate, fapt este că profesorul nimerea tocmai întrebările la care puteam răspunde. Ultima întrebare a fost:

- Ce mânăstire stavropighie cunoști?

- Mânăstirea Neamțu, – i-am răspuns sigur și prompt, ca și la celelate patru. Mulțumit, profesorul mi-a zis:

- Mulțumesc. Ești liber.

Am primit nota nouă. Și astfel n-am renunțat nici o zi la Sfânta Liturghie, dar, totodată, n-am fost respins la nici o materie.⁶

O situație dificilă am avut la Morală, cu profesorul Orest Buceveschi. Venindu-mi rândul la examen, profesorul mi-a pus întrebarea:

- Spune-mi ceva despre jurământ!

Am rămas încrăcunit. Convingerea mea intimă și sinceră era că jurământul nu este permis, după cuvântul Mântuitorului și al Sfântului Apostol Iacob. Dar dacă la examen aș fi spus adevărul, riscam să pierd examenul. Totuși, mi-am zis: „O să pierd examenul, dar spun adevăru!”.

- În „Vechiul Testament” – am început eu sfios – era interzis jurământul strămb...

- Dar, în „Noul Testament”? – își înălțase capul profesorul, autoritar și nedumerit, presimțind încotro mă îndrept.

- Iar în „Noul Testament”... nicidecum.

- Cum, părinte? Așa scrie în catehism?

- Prea cucernice părinte profesor, am citit „Omiliile” Sfântului Ioan Gură de Aur cu privire la jurământ...

- Da, în ideal, așa este... dar...

Totuși, profesorul nu m-a respins. Mi-a mai pus o întrebare și mi-a dat nota opt. Când am isprăvit cu succes examenele anului patru, mă pregăteam să mă întorc la Frăsinei, unde urma să-mi scriu pe îndelete teza de licență. Mă gândeam să consult cărți străine, să prezint o bibliografie serioasă, iar peste vreo doi ani să mă prezint ca s-o susțin. Dar Pâslaru, cel mai bun prieten care mă știa din Chișinău și m-a ajutat, într-adevăr ca un frate, în toate necazurile mele, îmi zisese într-o zi:

- Măi, Victore, nu pleca la Frăsinei. Rămâi în continuare și dă-ți teza de licență acum, în sesiunea de toamnă. Gândește-te la un subiect, și vei reuși – mă îndemnase el, cu o mare putere de convingere.

- Fugi, măi, de aici! – i-am răspuns zâmbind. Eu sunt mulțumit că am luat anul patru. Teza de licență o pregătesc la Frăsinei.

- Aici, la Suceava, au mai luat câțiva colegi mai slabi ca tine. Dar tu, cu siguranță că ai să reușești. Ideea era într-adevăr minunată și a început să germineze.

De bună seamă, un subiect mă preocupa de mult. Cu cinci ani în urmă, predasem religia copiilor din Odessa și din alte trei județe ucrainene. Această experiență care a dat rezultate uimitoare, se cerea scrisă. Puteam s-o susțin la catedra de Pastorală și „Catehetică”.

Preocupat de acest gând, m-am culcat devreme, iar la miezul nopții parcă m-ar fi trezit cineva. Minteă îmi era limpede precum cristalul. Îmi pierise complet somnul. Eram vioi și ager din cale afară. Cineva parcă îmi desfăcuse capul și-mi turnase în chip nevăzut titlul lucrării, un *motto*, dar și o grămadă de capitole și idei în cuprinsul fiecărui capitol.

Titlul era: „Păstorul printre mielușei”, iar *motto-ul*: „Simone al lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia? Paște oile mele... Paște oițele mele... Paște mielușei mei”. Adică, trei generații, dintre care eu alesesem ultima.

Când m-am ridicat dimineața din pat, nu mai puteam de bucurie. Parcă toată lumea era bună și frumoasă. Am consultat

câteva cărți în biblioteca Facultății, îndrumându-mi citatele pe linia marilor educatori creștini Pestalozzi, Foerster, Nisipeanu.

Se încheiaseră examenele, trecuse Duminica, iar luni de dimineață m-am așezat într-o bancă din spatele sălii de cursuri și singur, singurel, am început să-mi scriu teza direct pe curat. Am scris întins, fără întreruperi, până sâmbătă. De atâta concentrare și oboseală mă dureau nervii și mușchii ochilor, iar conjunctivele mi se roșiseră.

Epuizându-mi-se banii primiți de la fratele Iliodor, l-am întrebat pe prietenul meu Pâslaru: „Ce mai pot să fac?” El mi-a răspuns: „Fă o cerere de ajutor la Episcopie”. Am făcut-o și am primit un ajutor de șapte mii lei, care mi-au ajuns și pentru drum.

Iar sâmbătă, când toți profesorii și cei câțiva studenți rămași, îl petreceam la locul de veci pe profesorul Reli, m-am apropiat de părintele Procopoviciu și i-am prezentat teza de licență, terminată și broșată:

- Dar, cum? Ai stat de vorbă cu mine? Ți-am dat material bibliografic? – făcu profesorul surprins și oarecum supărat, fiindcă nu-l consultasem în prealabil.

Dar alături de el era bunul și milosul profesor Prelipcean, care mă auzise cum am răspuns timid: „Vă rog să mă iertați, dar eu am făcut teologia la Chișinău și nu v-am cunoscut...”.

- Hai, primește-i lucrarea – îi zise părintele Prelipcean părintelui Procopoviciu – primește-i-o și citește-o, că părintele e refugiat și necăjit.

Astfel, părintele Procopoviciu a primit lucrarea, a citit-o, a urmat apoi examinarea, am primit nota nouă și am fost declarat licențiat. Am fost într-adevăr declarat licențiat, dar fără dreptul de a face uz de diploma de licență. De ce? Pentru că am refuzat jurământul care urma imediat după examenul de licență. S-a produs o tulburare mare printre profesori. Părintele Valeriu I. m-a chemat și m-a întrebat:

- Suntem informați că frecvențeți biserica romano-catolică, este adevărat?

- Da, am răspuns fără ezitare.

- Nu e nici o „greșală”. Și eu am „simpatie” pentru catolicism. Dar, refuzul dumitale s-a pus în legătură cu catolicismul. Nu cumva vrei să treci la catolicism?⁷

- Nu, prea cucernice. Mie îmi place orga. Iar biserica fiind peste drum, găsesc un loc prielnic de a mă ruga, repetând mereu rugăciunea vameșului.

Când am sosit la mănăstirea de la Sâmbăta cu rezultatul, părintele A. s-a aprins de mânie și, cu ochi scânteietori, mi-a zis:

- Faci niște țicneli... Acum, du-te înapoi și depune jurământul.

- Dar nu mă lasă conștiința să acționez împotriva adevărului, încercăi să mă îndreptățesc.

- Aruncă asupra duhovnicului toată răspunderea și du-te înapoi ca să depui jurământul – îmi zise părintele A., hotărât.

Am făcut ascultare. Dar când m-a văzut, decanul m-a întrebat:

- Cum de atunci n-ai vrut să juri, iar acum ești hotărât să o faci?

- Mi-a spus duhovnicul să arunc asupra lui toată răspunderea și să depun jurământul.

Am depus jurământul – împreună cu prietenul meu Victor Moise – și m-am întors cu diploma de licență. Am făcut ce am putut, iar restul l-a împlinit Dumnezeu...⁸

Părintele Nicanor

- Ar mai fi descoperit Columb un continent necunoscut, dacă n-ar fi întreprins călătoria spre aurul din India? Ar mai fi câștigat Sfântul Paisie Velicicovski atâtea comori duhovnicești, dacă n-ar fi colindat pe la vreo patruzeci de mănăstiri?

Așa le răspundeam fraților care-mi ziceau că sunt nestatornic.

- Dar, în definitiv, ce este mai important: să fii statornic în virtute și în dragostea lui Iisus sau să fii statornic într-o singură mănăstire, fără să te gândești nici la virtute, nici la dragostea lui Iisus?

Pentru a ilustra cele de mai sus, aduceam ca exemplu pe părintele Nicanor de la Frăsinei. Toți părinții și frații din Frăsinei vorbeau de părintele Nicanor cu multă evlavie. „E cel mai bun călugăr”, ziceau ei.

- Pentru că e statornic? – întrebam.

- Nu doar atât, îmi răspundea, dar mănâncă o dată pe zi, știe „Psaltirea” pe dinafară, a vrut să se ducă la Sfântul Munte...

Dar iată că, într-o zi de vară, eram cu toții la fân. Cosașii trecuseră prin Locușoare, poiana cea mai apropiată de mănăstire, iar noi, ceilalți, adunam fânul în căpițe și greblam. Lângă mine, puțin mai izolat, era părintele Nicanor, care tot timpul cât grebla rostea în șoaptă psalmii lui David. Părintele Nifon, mult mai vorbăreț, nu tăcea deloc, dar Nicanor nu scotea o vorbă măcar, lăsându-mi impresia că nici nu aude ce vorbim noi.

- Multe nenorociri aduce războiul – continuase Nifon. Am citit în ziare – pe unde trec nemții dau foc la sate, iar bieții oameni, fără hrană și fără adăpost, își fac hrube în pământ.

- Dă-i încolo de mireni – își întrerupe părintele Nicanor tăcerea și psalmii, adăugând imediat – bine că noi avem ce mânca!

După aceste cuvinte, a intrat din nou în împărăția psalmilor, în izolare și tăcere. Am fost foarte nedumerit de cuvintele celui „mai bun călugăr”. Părintele Trifon își avea chilia ușă în ușă cu părintele Nicanor. Într-o noapte, infectându-i-se amigdalele, strigase stăruitor la părintele Nicanor, să-l cheme pe „doctorul” mănăstirii, fiindcă nu mai putea de durere.

- Părinte Nicanor – îl implorase el, cuprins de dureri – te rog, fă dragoste de-l cheamă pe părintele Gherasim, să-mi facă o injecție.

Strigătele repetate au rămas fără răspuns. Părintele Nicanor n-a binevoit nici măcar să deschidă ușa. În sfârșit, a auzit un frate dintr-o chilie mai depărtată, care l-a chemat pe părintele Gherasim, salvându-l din criza în care se afla. A doua zi, părintele Trifon se întâlnise cu Nicanor.

- Părinte Nicanor, n-ai auzit când te strigam astă-noapte?

- Ba am auzit!

- Și de ce n-ai deschis?

- Pentru că îmi făceam canonul...

- Dar nu te gândeai la mine, cum muream de durere?

- Păi, mă gândeam că va veni altul – răspunse Nicanor, surd și mut la suferința aproapelui.

Toate acestea mi le povestise chiar părintele Trifon.

- Acesta este – i-am spus bunului părinte Trifon – egoismul spiritual, care-i amenință pe călugării ce se nevoiesc între cei patru pereți ai chiliei și el nu se poate tămădui, decât atunci când te faci părtaș suferinței aproapelui. Îmi spunea un prieten

apropiat, că un condamnat, ieșind din închisoare, înainte de a intra în casă, pentru a-și îmbrățișa soția și copilașii lui, s-a dus la câinele care era legat și l-a scos din lanț.

- Eu știu – i-a zis soției – ce înseamnă să fii lipsit de libertate!

Dacă părintele Nicanor ar fi fost trimis în lume, cum a fost trimis Alioșa de starețul Zosima, pentru a trece prin toată gama suferințelor, la întoarcere ar fi avut milă nu doar de oameni, ci și de animale...

Duhovnic la maici

Vestea arestării părintelui Daniil a străbătut până departe în satele din jurul Rarăului. Iar în prima Duminică a venit atâta lume, încât nu încăpea în Biserică, spre deosebire de ultima slujbă, înainte de a pleca părintele Daniil la București, când nu fusese decât o singură bătrânică, și aceea rămasă pentru luni, ca să văruiască chiliile. Dar acum, ca niciodată, am avut o danie de vreo mie două sute lei. Iar credincioșii ne spuneau deschis:

- Părinte, n-am venit până acum din cauza părintelui Daniil, dar, auzind că el nu mai este, am venit cu cea mai mare bucurie!

Un gospodar din satul Chiril îmi zisese, plin de necaz:

- Părinte, eu am făcut armata, am făcut și războiul, dar nici comandantul nu răcnea la mine și nu-mi zicea „tu” cu atâta dispreț, cum o făcea părintele Daniil...

Bieții oameni veneau de departe, făceau câte treizeci sau patruzeci de kilometri pe jos, chiar dacă unii aveau autobuz la îndemână. Ei însă se osteneau din evlavie, crezând sincer că prin oboseala lor, Dumnezeu le va ierta păcatele. După slujbă mai zăboveau în jurul trapezei, cu speranța că părintele Daniil îi va invita la masă. Dar speranța le era zadarnică. Acesta trecea încruntat pe lângă ei, intra în trapeză, fără să-i poftască pe bieții credincioși, care, după ce mai rămâneau câteva minute, se întorceau acasă flămânzi. Rămas în fruntea treburilor, i-am spus economului:

- Frate Tudore, am o singură rugămintă, și anume: să nu plece de la noi nici un credincios nemâncat. O ciorbă, o bucată de pâine, o felie de mămăligă cu ceapă – ce-o fi acolo! – dar să nu plece flămânzi bieții credincioși, care vin de departe, mânați de multe dureri și necazuri.

Și iată că, în prima Duminică, după Sfânta Liturghie, intrau credincioșii în serii, mâncau, mulțumeau și plecau bucuroși

spre satele lor. Eu rămăsesem în Biserică să mai citesc anumite molifte celor asupriți de diavolul, de patimi și de boli.

La un moment dat vine fratele bucătar la mine și-mi spune:

- Nu mai avem felul doi.

- Nu-i nimic – îi răspusesem liniștit – dă din porțiile noastre.

Bucătarul s-a uitat nedumerit, crezând că glumesc.

- Frate Gheorghe – îi zisesem în continuare – să știi că nu glumesc. Vreau să văd, cu ochii mei, dacă Dumnezeu ne va lăsa să murim de foame, având milă de cei flămânzi.

Fratele Gheorghe a făcut așa cum îl îndemnasem. Toată lumea a plecat sătulă și mulțumită. Dar rezultatul care a fost? Când credincioșii din toate satele din jur au aflat că toți oamenii mănâncă, la trapeză, au început să adune alimente: cartofi, fasole, varză, morcovi, grâu, porumb, în anumite centre, trimitându-ne vorbă să vină economul cu căruța, să le ridice. Iar la bucătărie, veneau femeile credincioase și ne preparau mâncarea. Deci, secretul nostru era secretul agricultorului: dacă vrei să primești însutit, împărție sămânța fără zgârcenie pe ogor. O bătrână din Câmpulung Moldovenesc îmi mărturisise într-o zi:

- Părinte, noi batem potecile spre Rarău, pentru că fiecare dintre noi vine la schit cu o durere, un necaz, o supărare. Și dacă nici la mănăstire nu ne-ar înțelege nimeni și nu ne-ar da o mângâiere, o ușurare și un ajutor de la Dumnezeu, atunci unde să ne mai ducem?

Am fost impresionat de vorba bătrânei, care în mod firesc îmi întărise un mare adevăr, fără a fi citit „Frații Karamazov”. Cu venitul schitului am cumpărat încălțăminte și îmbrăcăminte pentru toți frații, am achitat impozitele, rămânând și un sold de vreo patru mii lei.

Când, pentru păcatele noastre, a venit ceasul să părăsim schitul, am împărțit soldul, în mod egal, tuturor celor zece sau doisprezece frați. Ajungând la fratele Grigorie, n-am reușit să-i număr decât vreo două sute de lei, iar el mulțumit, fără cea mai mică iubire de argint, m-a oprit, zicându-mi: „Destul”.

- Cum destul, frate Grigorie? Pleci la armată și ai nevoie de bani – i-am răspuns.

- Păi, ce să fac cu ei?

Astăzi, fratele Grigorie e unul dintre cei mai buni preoți. Mica noastră obște urma să plece la mănăstirea Slatina, de care ținea schitul Rarău. Căruțele erau în curte. Spuneam fraților să ia covoarele, lighenele, dar ei nu le-au luat.

- Acolo unde mergem, vom găsi și covoare și lighene.

Grija fraților a fost alta. În bisericuța de lemn se afla icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni. Am îngenunchat toți în fața ei și, cu lacrimi în ochi, am cântat cel mai din urmă „Axion”. Așa ne-am despărțit de schitul Rarău. La mănăstirea Slatina mă aștepta un alt necaz. Stăpânirea hotărâse să mă numească stareț. Când am coborât la Câmpulung, poposind ca de obicei la „bunica”, buna noastră gazdă, bătrânica mă și încunostințase:

- Părinte Victorin, felicitările noastre.

- Cu ce ocazie? – o întrebam, căci încă nu aflasem nimic.

- Veți fi stareț la Slatina.

- Cine ți-a spus?

- Părintele protopop a fost la Iași, la Mitropolie, și ne-a adus această veste.

La mănăstirea Slatina, mă simțeam rău de tot. Starețul Petroniu, casierul Valerian, părintele Chiril și alți părinți de la conducere se uitau urât la mine. Știau că am fost propus pentru a conduce mănăstirea! Pe de altă parte, eu eram nespus de trist pentru că urma să-i îmbrac în haine civile și să-i bărbieresc pe monahii care, potrivit decretului, trebuiau să intre în viața laică. L-am întrebat pe fratele Gheorghe T.:

- Ce să fac? Să primesc sau să nu primesc stăreția?

- Dacă vei primi – îmi răspunde cu tâlc, fratele șofer – Victorin te vei numi, dar dacă nu vei primi, avă Victorin te vei chema...

- Îți mulțumesc pentru sfat – i-am zis cu toată sinceritatea.

Acum mă gândeam încotro s-o apuc? Dacă plec fără carte canonică, risc să fiu caterisit.

„De i-ar da Dumnezeu – cugetam în sinea mea – un gând Mitropolitului ca să mă trimită undeva duhovnic la maici. Acolo, nu mă mai poate pune stareț”.

Și gândul mi s-a împlinit. Într-o zi de lucru, în timpul Sfintei Liturghii, am văzut în Biserică o maică. „Te pomenești – mi-am zis – că a venit să mă ceară duhovnic la mănăstirea ei”. Desigur, am încercat să nu cuget așa ceva. Am trecut cu privirea îndreptată înainte. Maica s-a plecat smerită să-mi sărute mâna. Dar eu n-am spus, nici măcar fratelui Gheorghe T., la ce mă gândeam. Mi-era teamă să nu fiu luat în răs.

Când a sunat toaca de masă am intrat în trapeză, unde iarăși am văzut-o pe maica cea străină. Din nou m-am străduit să nu mă gândesc c-ar fi venit să mă cheme. Dar, după masă, pe când mă îndreptam spre chilie, casierul Valerian mă strigase:

- Părinte Victorin, Maica vrea să-ți spună ceva.

M-am oprit. Am intrat împreună în arhondaric, iar aici maica îmi întinse o adresă oficială, din partea Preasfințitului Chesarie al Dunării de Jos către Înalt Preasfințitul Justin Moiescu, prin care îmi cerea ieșirea din Eparhie. Maica Serafima îmi spunea că Mitropolitul a și aprobat-o, numai că mi se cerea, să-mi dau acordul. Mi-am dat consimțământul scris, apoi am întrebat-o pe maica Serafima din ce mănăstire este?

- Din mănăstirea Gologanu – îmi răspunsese maica, pe același ton cuviincios și smerit.

- Dar unde vine asta? – mă informasem interesat.

- În județul Galați. Nu departe de Tecuci. Suntem aproape de mănăstirea Vladimirești.

- Dar cum de-ați aflat de mine? – o întrebai din curiozitate.

- Preacuvioase, noi am avut un duhovnic bun, l-am avut pe părintele Isidor, dar a dat o nenorocire peste el. Când oamenii tăiau un salcâm, părintele venise să-i ajute. Și în momentul când salcâmul începea să cadă, sfinția sa în loc să fugă în lături, a luat-o de-a lungul copacului care a căzut peste el, rupându-i

șira spinării. Sunt câteva luni de atunci. Nu avem duhovnic. Nu are cine face slujbe.

Iar noi ne duceam mereu la Preasfințitul Chesarie, rugându-l cu lacrimi în ochi, să ne dea un duhovnic. În cele din urmă, Preasfințitul Chesarie ne-a zis: „Găsiți un duhovnic, indiferent în ce Eparhie, și eu îl voi scoate”. Atunci am început să ne informăm. Întrebând mereu, am dat peste părintele casier Valerian, care ne-a spus să vă căutăm pe sfinția voastră, căci schitul Rarău s-a desființat, iar prea cuvioșia voastră ați rămas liber. Astfel, informându-ne bine, i-am expus situația Preasfințitului Chesarie, cel ce ne-a și dat această adresă.

- Și când pot să mă prezint? – o întrebam pe maică.

- Vai, preacuvioase, ce bine îmi pare că sunteți de acord. O să ne faceți o mare bucurie nouă tuturor. Și nu numai nouă, ci și credincioșilor din satele vecine care vin la noi. Eu plec acum la Iași, îi dau de veste maicii starețe, iar maica stareță vă va da un telefon, fixându-vă ziua în care să vă aștepte la cursa de după masă, din comuna Cudalbi – mă dumirise imediat maica.

- Mănăstirea Gologanu e în pădure? – voiam să știu toate amănuntele.

- Nu, preacuvioase, nu știu dacă o să vă placă. E în câmp - îmi zise maica, cu regret.

- O să-mi placă, fiindcă și satul în care am copilărit era tot în câmp – acceptam eu orice situație, numai să scap de stăreție.

- Dar, preacuvioase, noi n-avem post bugetar de preot. Nu veți avea „salar”, mă prevenise iarăși maica.

- N-am avut „salar” în viața mea – i-am răsturnat eu obiectiile...

- La noi e obiceiul să se facă Sfânta Liturghie în fiecare zi - mai adăugase maica.

- Tot în fiecare zi am făcut Liturghia și la schitul Rarău.

Maica nu știa de ce sunt de acord cu orice situație. Nu după multă vreme primesc, într-adevăr, un telefon prin care mi se fixează ziua sosirii mele la Cudalbi, chemarea verbală venindu-mi din partea Prea Sfințitului Chesarie. La mănăstirea Slatina toată lumea era bucuroasă. Eu eram bucuros să scap de stăreție,

iar părinții de la conducere erau bucuroși că scapă de mine. Părintele Valerian îmi fluturase de departe biletul de voie.

- Părinte Valerian – strigasem din balcon – dacă nu voi fi primit în eparhia Dunării de Jos, mă întorc înapoi la Slatina?

- Nu te mai întorci – hotărâse pe loc casierul – vrând să scape în orice chip de mine!

Situația era clară. Mi-am luat rămas bun și – cu strictul necesar în mână – am luat-o spre Fălticeni. Pe atunci băntuia acea gripă teribilă, o gripă spaniolă, precum și febra aftoasă printre vite. În Fălticeni au fost câțiva bătrâni care au căzut morți pe trotuar. Dar Bunul Dumnezeu m-a păzit și de viruși, și de oameni pătimiși, și chiar de cei ce voiau să mă pună stareț. Până să mă urc în tren, mi-era teamă mereu că mă va ajunge cineva din urmă, pentru a mă întoarce la Slatina. Abia după ce mă văzusem în vagon, m-am putut liniști.

În comuna Cudalbi, mă așteptase maica stareță Antuza cu trăsura. Am fost primit cu multă bucurie, iar când ne apropiasem de mănăstire, surorile se urcaseră deja în clopotniță, ca să-l vadă pe noul duhovnic. În mănăstirea Gologanu se aflau vreo șaiszeci de surori și maici, având vârsta cuprinsă între optsprezece și patruzeci de ani. Mai în vârstă era numai maica stareță.

Biserica mănăstirii a fost zidită de o proprietăreasă. Era o Biserică nouă, deci nu era monument istoric.

Nimerisem pe la începutul Postului Mare. Toată lumea lua parte la slujbele frumoase ce se țineau zilnic. În afară de Duminici și sărbători, la rugămintea maicii starețe, mai țineam câte un cuvânt scurt în prima săptămână, după citirea canonului cel mare. Eram ascultat cu multă atenție nu doar de maici, ci și de credincioșii care începuseră să vină de prin toate satele din jur.

La început nu simțisem oboseala, dar treptat-treptat organismul meu a început să resimtă surmenajul. Când eram la Rarău, Preasfințitul Antonie Plămădeală, pe atunci ieromonah la Slatina, mă întrebase:

- Cum faci Sfânta Liturghie?

- Zilnic – i-am răspuns.

- Și câți preoți sunteți aici?

- Sunt singur.

- Crezi c-ai s-o duci mult timp așa? – mai mă întrebase ieromonahul, cu îndoială în glas.

Ceea ce mă obosea mai mult era spoveditul mirenilor. În jurul Gologanului se desființaseră patru mănăstiri mari: Vladimirești, Buciumeni, Adam și Sihastru. Iar credincioșii, care se spovedeau la aceste mănăstiri, năvăliseră după aceea la Gologanu. În zile de sărbători era în curtea mănăstirii un adevărat iarmaroc. Care cu boi, căruțe cu cai, care-i aduceau pe credincioșii din cele mai îndepărtate sate, umpleau curtea și împrejurimile mănăstirii.

De aceea l-am întrebat, pe Preasfințitul Chesarie, ce să fac?

- Spovedanie individuală, iar împărtășania e treaba preotului – mi-a răspuns bătrânul episcop – interzicându-mi spovedania în grup.

De regulă, Duminica și de sărbători, mă sculam la patru dimineața. Când deschideam ușa, credincioșii se vedeau prin curte. Începeam spovedania cu primul grup. După ce se spovedeau cei ce ascultau moliftele, se forma un alt grup, pentru care citeam din nou aceleași molifte. Apoi al treilea grup, al patrulea... și astfel, abia pe la ora douăsprezece, reușeam să mă eliberez și să dau binecuvântare pentru începerea Sfintei Liturghii.

Altă oboseală mă aștepta în Biserică. Predica mă epuiza mai mult decât slujba. Apoi începea împărtășirea credincioșilor. Maicile au numărat odată șase sute de oameni împărtășiți la o singură Liturghie. Îmi întepenea mâna pe Sfântul Potir, iar sudoarea-mi curgea șiroaie.

Cu greu ajungeam la otpust și la împărtășirea anaferei. Dar, după ce îi dădeam anafora ultimului credincios, vedeam că trei sferturi din mireni nu ieșeau din Biserică.

- Dumneavoastră, mai doriți ceva? – îi întrebam nedumerit.

- Părinte, vrem să ne spovedim...

Erau oamenii care veniseră după ora douăsprezece.

- Lăsați-l pe părintele – striga maica Antuza – o să-l omorâți. De la patru dimineața a început spovedania și acum e frânt de oboseală.

- Măicuță, am venit de departe și vrem să ne împărtășim.

Maicile și surorile plecau să mănânce și să se odihnească, iar eu, flămând, obosit și ud learcă, începeam din nou spovedania.

Ca să meargă lucrurile mai repede, le-am spus credincioșilor, adunați în tindă sau în curte, să se uite pe geamul ușii și, după ce se ridică cel ce s-a spovedit, imediat să intre altul. Și cu toate acestea, bătrânele parcă îmi făceau în ciudă... Veneau încet, mă lăsau pe mine la o parte și începeau să se închine la sfintele icoane. Mai băteau mătâni, iar eu așteptam cât mai răbdător...

- Dumneata nu vezi – i-am spus unei bătrânele – câți așteaptă afară?

- Lasă-i să aștepte! – dădea din mână bătrânică, continuându-și mătâniile.

Nu aveam voie să mă mâni, nici s-o smeresc, cerându-i ascultare. Trebuia să aștept și să rabd. Maicile ar fi vrut să-mi aducă vreo gustare, dar eu nu aveam voie să mănânc deoarece încă nu potrivisem sfintele.

După spovedanie, începeam să-i împărtășesc pe credincioși, iar pe la orele șase seara ajungeam, aproape epuizat, acasă. Îmi pierise pofta de mâncare. Îmi schimbam cămașa și mă lungeam la orizontal. Îmi făcea impresia, că niște câini răi mi-ar rupe mușchii, tendoanele, nervii. Le-am spus prietenilor mei apropiați: dacă mănăstirea Gologanu nu s-ar fi desființat, m-aș fi desființat eu! Și totuși, o *bucurie tainică, curată, nebiruită și indescriptibilă, mă susținea permanent.*

Ultima zi a fost de Drăgaica. De abia am reușit să duc la capăt Sfânta Liturghie și predica. La ieșirea cu Sfintele Daruri credeam că o să mă prăbușesc, cu Potir cu tot. Am stat multă vreme întins pe pat după slujbă. În curte era camionul Episcopiei care încărca ultimele bagaje.

Poate că starea mea n-ar fi fost atât de grea, dacă peste surmenajul fizic nu s-ar fi suprapus neînțelegerea maicilor, care constituia o oboseală sufletească. Mai târziu, când am fost numit exarh la Galați, îi spuneam Preasfințitului Chesarie:

- Preasfințite, dacă n-aș fi fost duhovnic la maici, n-aș fi cunoscut sufletul femeii. Eu am trăit, și printre călugări, și printre călugărițe, iar acum pot face o comparație. Lăsând la o parte excepțiile, atât dintre bărbați, cât și dintre femei, am dedus din această experiență că, în general, fiicele Evei au trei neajunsuri:

Mai întâi, nu au o inteligență creativă și o putere de judecată clară; mintea lor e mai mult lucrativă și neavând o logică mai bine dezvoltată, nu au nici o vedere de ansamblu asupra lucrurilor lumii; și, poate de aceea, femeile n-au dat omenirii un Dostoievski, un Leonardo da Vinci, un Blaise Pascal, ca să nu mai vorbesc de un Sfânt Ioan Gură de Aur sau un fericit Augustin.

În al doilea rând, femeile sunt mai lipite de bunurile pământești. Când s-a desființat Rarăul, frații nu voiau să ia covoarele și nici banii care li se cuveneau. Dar la desființarea mănăstirii Gologanu, maicile au luat porumbul din pătul, grâul din pod, obiectele de inventar, oile, porumbeii, lăcomindu-se până și la răsadul din grădină. Au luat perdelele și, dacă ar fi reușit, ar fi scos și podelele. Pentru un ac erau în stare să răstoarne mănăstirea.

În al treilea rând, au mai multă răutate, invidie, răzbunare. Mult mai largi la suflet sunt bărbații. Mai îngăduitori și chiar mai iertători. Oare de ce printre cei patru Prooroci mari și doisprezece Prooroci mici nu există nici o femeie? De ce printre cei doisprezece Apostoli și printre cei șaptezeci de ucenici nu există nici o femeie? De ce Apostolii, la rândul lor, n-au hirotonit nici o femeie?

Eu cred că, pe lângă necazurile care țin de natura femeilor, aceste trei neajunsuri le țin pe femei în inferioritate, chiar atunci când sunt călugărițe. Cred că acesta este motivul pentru

care Apostolul neamurilor le recomandă să se supună bărbaților și să tacă în Biserică.

- Dar, de unde vin aceste neajunsuri? – mă întrebese, zâmbind, Prea- sfințitul.

- Vă rog să mă iertați, fac o glumă – am răspuns tot zâmbind, dar din Biblie se vede cum Dumnezeu a suflat Duh Sfânt în Adam, însă nu se scrie acolo dacă a mai suflat Duh Sfânt, după ce a făcut-o pe Eva. Ea a rămas numai cu ce a primit indirect prin Adam...

- Totuși, Maica Domnului...

- Da, Preasfințite, calea care le duce pe femei la sfințenie este calea Maicii Domnului. Dragostea de mamă, smerenia, răbdarea, bunătatea, blândețea Ei, reprezintă unica salvare a lor. Când un bărbat are aceste calități, la care se adaugă o minte sănătoasă și pătrunzătoare, nerăutatea și nealipirea de bunurile pământești, atunci el se ridică la statura unui Moise sau a unui Apostol, pe măsura Sfântului Pavel...

- Cu alte cuvinte, ai căpătat o experiență în plus!

- Da, Preasfințite, dacă rămâneam numai între zidurile mănăstirii Frăsinei, nu dobândeam nici această experiență împreună cu învățăturile ei, nici gândul smerit de a mulțumi lui Dumnezeu pentru toate.⁹

Părintele A., Ioan, Veronica și Petru

Într-o seară liniștită de vară, ședeam pe banca de la malul lacului de la mănăstirea Sâmbăta și admiram frumusețile naturii. Părintele Mladin, fostul meu coleg de facultate și actualul Mitropolit, se apropiase încet pe la spate și se așezase lângă mine.

- Ce părere ai despre părintele A.? – mă întrebese el, fără să mai facă vreo introducere.

- Deocamdată, n-am nici o părere. Cred că sunt prea păcătos și nu-l înțeleg – i-am răspuns – gândindu-mă că părintele A. are clarviziune și e socotit un om sfânt...

- Ce anume nu înțelegi? – insistase Părintele Mladin.

- Iată, de pildă, de atâta vreme mi-a tot spus să-mi iau licența, ca să mă închinoviez la Sâmbăta. Acum, după ce-am luat-o, nici nu vrea să stea de vorbă cu mine. Spunându-i că aş vrea să mă spovedesc la el, a fugit pur și simplu, de nu l-am mai putut ajunge din urmă...

Odată stătea la o masă din curte, iar în jurul lui mai multe femei de la țară și câțiva țigani. M-am apropiat să ascult și eu un cuvânt de folos. Atunci, părintele A., ridicând ochii spre mine, a întrerupt conversația și le-a zis celor prezenți:

- Îl vedeți pe „ăsta”? I s-a lungit barba de când mă tot roagă să-l primesc aici, și eu nu-l primesc – zise el, râzând batjocoritor.

Când era la mănăstirea Bistrița, m-am dus de la Govora pe jos, cu același gând de a mă face ucenicul lui. Dar părintele A. m-a întâmpinat cu atâta ostilitate și dispreț, încât m-am retras în bisericuță, am intrat într-o strană în fața icoanei Mântuitorului și am început să rostesc rugăciunea lui Iisus cu inima îndurerată și zdrobită. La un moment dat, mi-a venit o umilință atât de profundă, de nici nu mai știu cum am ajuns în

genunchi în fața icoanei Mântuitorului. Mi se părea că Domnul Iisus îmi spunea: „Nu te mârni, Eu sunt cu tine, nu te voi părăsi niciodată”. Plângeam în hohote de atâta bucurie și mângâiere.

Când m-am dus la părintele A., pentru a-mi lua rămas bun, el a observat pe chipul meu o pace, o liniște, o siguranță și o lumină, cu totul deosebite, fiind destul de respectuos. Acestea sunt nedumeririle mele și, de aceea, zic că nu-l cunosc.

- Eu, însă, îl cunosc. Am venit odată cu el aici. Pe când era încă neîmbrăcat în haină călugărească, se ocupa cu ghicitul în palmă. Femeile din satele vecine ziceau între ele: „Hai la popa vrăjitorul!”. Când Mitropolitul Bălan a văzut că vine lumea să-l caute, a zis: „Să-l facem preot, ca să folosească lumea care vine la el...”. Și așa l-a făcut preot, iar părintele A. se ocupa în continuare cu chiromanția, dar și cu alte științe oculte...¹⁰

- Aveți dreptate, precuvioase, i-am confirmat părerea. Tot la Bistrița, la despărțire, părintele A. mi-a dat o carte introdusă în două plicuri mari, unul în altul, atrăgându-mi atenția, în mod special, să nu le dezlipesc și să nu umblu înăuntru, ci s-o dau în mâna părintelui Pandoleon. I-am respectat dorința, cu toată evlavia și frica. Dar, când am trecut cu traista prin Govora Băi, milițienii m-au crezut colportor. M-au dus la „Miliție”, m-au controlat și apoi m-au întrebat ce se află în plic.

- Nu știu, i-am răspuns. Un preot de la Bistrița mi l-a dat, ca să-l transmit unui preot de la Govora.

- Lasă că vedem noi îndată, au zis milițienii, ducând cartea acasă la șeful miliției.

Peste puțin mi-au restituit plicul desfăcut. Era o carte de Rudolf Steiner, în care se vorbea despre clarviziune, aură etc.

Creștinii din vechime își începeau lucrarea cu pocăința, smerenia și dragostea, ajungând la sfințenie. E de mirare, deci, că cel ce își începe lucrarea cu practici oculte poate ajunge un impostor?

În 1959, am avut prilejul să fiu găzduit în București chiar în casa unde trăgea părintele Ioan de la mănăstirea din V. Stăpânul casei, un înfocat adept al mișcării religioase din acea

mănăstire, era colonel în retragere. Știind că e bun prieten cu părintele Ioan, n-am îndrăznit să suflu nici o vorbă împotriva rătăcirilor respective. Dar seara, colonelul m-a condus în camera mea și s-a așezat pe un scaun, zicându-mi:

- Trei lucruri nu-mi plac la părintele Ioan!

Interesat și surprins totodată, am ciulit urechile.

- Părinte – începuse colonelul – eu am fost toată viața soldat. Întotdeauna m-am supus și am ascultat de comandantii mei. Și dacă primeam ordin să trec prin foc, prin foc treceam. Dar părintele Ioan, nu știu ce fel de preot este. De propriul tată nu ascultă, de Episcopul care l-a hirotonit nu ascultă, de Episcopul din Galați nu ascultă. Și, ceea ce e de neconceput, nu mai ascultă nici de Patriarh și nici de Sfântul Sinod. Și atunci, dacă nu ascultă de reprezentanții Bisericii, se pune întrebarea: de cine ascultă?

Al doilea lucru care nu-mi place este că, fiind invitat de multe ori în Sfântul Altar, văd, în momentul invocării Duhului Sfânt, atunci când ridică mâinile la rugăciune, cum maica Veronica pune mâna pe Sfânta Masă. Oare e permis ca o femeie să pună mâna pe Sfânta Masă, mai ales în momentul cel mai important? Oare, dacă maica Veronica n-ar pune mâna pe Sfânta Masă, Duhul Sfânt n-ar mai coborî peste Sfintele Daruri?

Și un al treilea lucru, care iarăși nu-mi place deloc, este că părintele Ioan, deși are chilie, nu doarme în ea, ci la ușa maicii Veronica. Acest lucru m-a scandalizat și l-am întrebat personal:

- Părinte Ioan, de ce nu dormi în chilia sfinției tale, ci te culci la ușa maicii Veronica?

- Eu o păzesc pe măicuța – mi-a răspuns părintele Ioan.

- Dar, dumneata o păzești? N-o păzește Maica Domnului?

Observațiile înțeleptului colonel le-au făcut și alții, dar **fiii neascultării nu vor să asculte decât de propriile lor păreri și nu vor să facă decât voile lor proprii**. Și de aceea, de veacuri, ei merg spre erezie și schismă.

Când eram la mănăstirea G., am aflat mai multe despre maica Veronica. Mănăstirea G. era sucursala mănăstirii V.

Surorile sărace care nu aduceau la V. o anumită sumă de bani, o mașină de cusut sau o vacă, erau trimise la G. Cu o asemenea soră, am avut prilejul să stau de vorbă într-o Duminică.

- Soră, ai văzut-o pe maica Veronica când are vedenii? – am întrebat-o ca pe una ce era în cunoștință de cauză.

- Da – mi-a răspuns sora.

- Unde?

- Chiar la mine în chilie.

- Și cum a fost?

- Măicuța a căzut jos, a adormit...

- Și cât a stat pe podele?

- Cam o jumătate de oră.

- Și apoi?

- Și apoi, măicuțele au ridicat-o pe pat. Măicuța și-a deschis ochii. Se vedea că era obosită și istovită. După aceasta, povestea ce a văzut și ce a auzit.

Dacă n-aș fi avut o tristă experiență cu Florica, nefericita copilă care adormea ca și Veronica, poate că eram și astăzi derutat de vedeniile încă mai nefericitei maici Veronica. Acum însă, după ce s-a măritat, și-a dat arama pe față, a rămas, cum se spune în Apocalipsa, „goală, de tot goală”, ca desfrânata cea mare.

În chilia mea din G. intrase tatăl unei surori care era originar din M. Când am auzit că e din satul lui Petru, l-am invitat să șadă și să-mi spună ceva despre „sfântul” din M.

Bietul om ezita. Tăcea. Nu voia să spună măcar un cuvânt.

- Frate, eu sunt duhovnic. Pe mine mă întreabă multă lume despre Petru. Și eu nu știu ce să spun – i-am mai zis.

- Părinte, mi-e rușine să spun, se fâstăci omul.

Eu, totuși, am insistat din ce în ce mai mult. În sfârșit, tatăl fetei săltă capul hotărât să spună tot.

- Părinte, înainte de a veni încoace, venise la Petru o doamnă din Caracal. Doamna era stearpă și venise cu evlavie la „sfântul” Petru, ca să se roage pentru ea și s-o „dezlege” de sterpătură. Ea citise Biblia și știa că la Dumnezeu toate sunt cu putință. Ar fi dorit să aibă un copil.

Petru a ascultat-o, apoi i-a spus să se dezbrace și să se întindă pe pat, ca s-o ungă cu untdelemn pe pânțele.

Fără să bănuiască ceva, femeia a făcut cum i-a spus „sfântul”. Și când ea s-a întins, Petru a comis un gest absolut nepotrivit. Biata femeie a sărit, țipând și plângând. Nici n-a știut cum a ieșit pe ușă, povestind decepționată ce-a pățit.

Da, și Sfântul Iacob Pustnicul a căzut în păcat, dar Petru a dat dovadă de pocăința lui Iacob Pustnicul? Și dacă nu are nici o muștrare de conștiință, nu dovedește prin aceasta că pomul rău face roade rele?

Oameni înșelați

De la începutul lumii, diavolul îi înșeală pe oameni. Pe Adam și Eva cu fructul oprit, pe păgâni cu oracolul de la Delphi, Pythia și vrăjitorii, iar în era creștină, prin aceiași vrăjitori și prooroci mincinoși, dar sub masca sfinților, sub masca îngerilor sau chiar sub masca Maicii Domnului și a Domnului Hristos. Iar cei pe care îi înșeală mai ușor sunt fiicele Evei, ființe slabe care cad în transă mai ușor, precum și oamenii încăpățânați și mândri.

În vara anului 1959, eram la mănăstirea Gologanu. Pe bancă, lângă mine, se așează un bătrân, cu o barbă mare, cărunță. Am bănuț că e vreun „ostaș al Domnului” de prin satele vecine. Din primele cuvinte, bătrânul îmi zise:

- Părinte, am venit să-ți spun că, de aici înainte, noi trebuie să-l iubim pe Moise mai mult decât pe Hristos și să cinștim „Vechiul Testament” mai mult decât „Noul Testament”.

M-am uitat mirat la el și i-am zis:

- Cum se poate, moșule, să zici una ca asta? Oricât de sfânt ar fi fost Moise, el însă e numai om, pe câtă vreme Mântuitorul Hristos este Dumnezeu întrupat. Și apoi „Vechiul Testament” e *numai umbra celor viitoare*, pe câtă vreme „Noul Testament” *cuprinde cuvintele vieții veșnice*.

Bătrânul însă, în ciuda afirmațiilor mele, susținea cu toată tăria părerea sa. Atunci mi-a venit în minte un gând:

- Moșule – i-am zis – dumneata nu cumva ai avut vreo vedenie?

- Ba da, părinte – răspunse bătrânul cu multă mândrie.

- Și în ce fel ți s-a arătat?

- Părinte – începuse moșul cu însuflețire – am visat că stăteam, așa cum stăm noi aici pe bancă, iar la o distanță, cam până la fântâna din fața noastră, a apărut un leu alb, care se

îndrepta spre mine, fără să atingă pământul și cu un sul la subțioară. Nevastă-mea era ca la atelierul din dreapta. L-a văzut pe leu și m-a întrebat: „Nu ți-e frică?”; „Nu mi-e frică” – i-am răspuns. Leul se apropia mereu plutind pe deasupra, iar când a ajuns lângă mine, a luat sulul de la subțioară, mi l-a desfăcut și acolo am citit, scris cu slove mari, că trebuie să-l iubim pe Moise mai mult decât pe Iisus și să cinștim „Vechiul Testament” mai mult decât „Noul Testament”.

- Moșule – i-am zis după ce mi-a istorisit „vedenia” – dar dumneata n-ai citit Epistola Sfântului Apostol Petru, în care se scrie că satana umblă ca un leu, răcnind și căutând pe cine să înghită?

Moșul s-a supărat și, pe un ton plin de mânie, mi-a zis autoritar:

- Părinte, eu am venit să-ți vestesc adevărul și dacă nu-l primești, îmi scutur praful de pe picioare, ca să-l vestesc în altă parte...

I-am răspuns pe același ton, dar cu autoritatea bisericească:

- Moșule, eu sunt preot și-ți spun că ești înșelat de diavolul, iar dacă nu te vei smeri, vei merge cu el la pierire...

Moșul s-a ridicat, a plecat supărat și de atunci nu l-am mai văzut.

Cu vreo trei ani mai târziu, mă aflam la mănăstirea Celic-Dere din Dobrogea. Lucram la un inventar. Maicile și lumea din afară vorbeau cu evlavie și cu frică de moș Vasile, ciobanul mânăstirii.

Moș Vasile era un fost epileptic, tămăduit cu rugăciunile pe care i le-au citit cei doi duhovnici ai mânăstirii. Era mic de stat și cu o barbă mare. Acum însă, fiind o ființă slabă sub toate raporturile, diavolul se folosea de el pentru a-i zăpăci pe cei din jurul lui.

Astfel, într-o Duminică, după Liturghie, moș Vasile se apropie de doi credincioși din Tulcea, spunându-le pe un ton profetic:

- Pe dumneata – i se adresase soției acelui om – te-am văzut în focul iadului până la gât...

Bieții oameni ieșiseră plângând, dar și disperați din Biserică. O maică a citit la priveghere Psaltirea, dar moș Vasile îi spuse și ei:

- Maică, am văzut șase mii de draci în jurul matale, în timp ce citeai Psaltirea.

- Dar cum de i-ai putut număra? – întrebăse maica curioasă și cu un humor involuntar, aproape ionescian...

- Eu nu număr, ci numai aud ce mi se spune!

Zadarnic căutasem să-i conving pe credincioși, că bietul moș Vasile este înșelat. Până și maica stareță vorbea cu evlavie de el.

Atunci, m-am hotărât să stau de vorbă personal cu moș Vasile.

După ce-am oboșit scriind mereu, într-o după amiază am ieșit la plimbare spre pădure. La marginea pădurii îl găsesc pe moș Vasile păscând oile. I-am zis bună ziua, am mai schimbat câteva cuvinte și apoi l-am întrebat de vedenii.

- Îl văd, părinte, pe „Domnul Hristos”...

- Cum ți se arată?

- Ca pe icoană, părinte.

Atunci i-am povestit pe larg mai multe cazuri, din „Viețile Sfinților” și din „Pateric”, în care diavolul s-a arătat și în chipul Mântuitorului Hristos, înșelându-i chiar și pe pustnici. Moș Vasile m-a ascultat fără să obiecteze ceva, dar m-a întrebat:

- Părinte, dar cum mă pot încredința pe deplin, că cel ce mi se arată e diavolul, iar nu Hristos?

- Moș Vasile – i-am răspuns – când ți se va mai arăta o dată, să-ți faci Sfânta Cruce, drept și frumos, iar dacă cel ce ți se arată va rămâne, să știi că e Hristos; dacă va dispărea, să știi că a fost diavolul în chipul lui Hristos.

M-am despărțit de moș Vasile și mi-am văzut de inventar. Peste câteva zile mă duc din nou spre pădure. Îl găsesc pe malul pâraului Celic-Dere.

- Ei, moș Vasile, ai făcut cum ți-am spus?

- Am făcut, părinte.

- Și cum a fost?

- Părinte, eu stăteam pe malul pâraului cu oile. Deodată, văd cum de pe celălalt mal vine „Domnul Hristos”, care îmi zice: „Închină-te mie, că sunt Hristos”. Eu am pus un picior înainte și am dus mâna la frunte, zicând: „Chiar că am să mă închin, să văd de ești Hristos”. Și când m-am închinat, n-am mai văzut nimic. A dispărut „acel hristos”.

- Acum te întreb, moș Vasile: „De ce n-a stat? De ce a dispărut când ți-ai făcut sfânta cruce?”

- Părinte – îmi mai zise moș Vasile amărât – tare mă chinuiesc dracii noaptea...

- Ei bine, tot dracii îți dau și vedeniile! Roagă-te și spovedește-te.

Și de atunci, „sfințenia” lui moș Vasile s-a dezumflat ca un balon.

La Galați, am fost invitat de părintele Murea să slujesc la Biserica Sfinților Arhangheli de lângă port. Când am intrat în Sfântul Altar, am dat de moș Grigore care era însurat, nu fusese niciodată frate de mănăstire, dar purta barbă și chiar haină călugărească, fiindcă îi aducea mai mult venit când vindea cruciulițe, tămâie și iconițe în piață, ba îi aducea și mai multă cinste, căci lumea, necunoscându-l, îi spunea sărut mâna, ca unui părinte, dându-i și pomelnice...

Pentru port ilegal de uniformă a și fost arestat o dată. Iar acum, ca să nu fie arestat a doua oară, venea cu hainele călugărești în legătură, iar în Biserică, unde o făcea pe paracliserul, se îmbrăca cu reverendă, purtând sfeșnicul... Iar când preotul, la ieșirea cu Sfintele Daruri, ridica Sfântul Potir, însemnându-i în cruce pe credincioși, moș Grigore ridica și el mâinile, blagoslovindu-i pe aceiași credincioși cu sfeșnicul!

Văzându-mă slujind, moș Grigore mi-a spus, în timpul utreniei, că ar dori să-l împărtășesc în Sfântul Altar.

- În primul rând, moș Grigore, înainte de împărtășire trebuie să te spovedești, atrăgându-i astfel atenția că nu poate merge direct la Sfânta Împărtășanie.

- Păi, o să mă spovedesc, nu-i mare lucru – făcu moș Grigore cu mâna, vrând să zică: „Nu-i mare lucru pentru mine, care n-am păcate și sunt cu viață sfântă și curată”.

- O fi sau n-o fi mare lucru, Sfinții Părinți așa au rânduit, iar noi trebuie să facem cum s-a rânduit. Căci și noi, preoții, ne spovedim unii la alții. Și în al doilea rând, în Sfântul Altar, se împărtășesc numai preoții și diaconii...

În sfârșit, moș Grigore a acceptat să se spovedească. La utrenie, Biserica încă era goală și am ieșit cu cartea în strana stângă. Când a îngenuncheat, i-am citit rugăciunile și apoi l-am lăsat să-și spună păcatele. Dar moș Grigore, în loc să-și spună păcatele, a început să se laude...

- Moș Grigore – i-am spus liniștit – dumneata ai venit la spovedanie să-ți mărturisești păcatele sau să te lauzi?

- Părinte, dar eu n-am păcate – zise moș Grigore, plin de sine însuși.

- Da? N-ai păcate? Rămâi puțin aici, ca să aduc o carte.

Am intrat în Altar și am adus un liturghier. Am deschis la rugăciunile pregătitoare pentru Sfânta Împărtășanie și i-am citit câteva fragmente din Sfinții Părinți care-și enumerau sincer toate păcatele, considerându-se cei mai păcătoși oameni de pe fața pământului.

- Uite, moș Grigore, toate aceste rugăciuni le-au scris Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Simeon Metafrastul. Dumneata ești mai sfânt decât ei? Ai curajul să spui că n-ai păcate?

- Ei, lasă, fie cum zici mata! – îmi curmase vorba moș Grigore, numai pentru a scăpa de mine.

- Nu te supăra, moș Grigore, dacă nu-ți recunoști păcatele, nu-ți pot face dezlegarea. Cum o să-ți spun „te dezleg de toate păcatele”, când zici că n-ai păcate?

- Da, părinte, am făcut toate păcatele așa cum ai citit pe carte – zise moș Grigore a lehamite.

După ce i-am făcut dezlegarea, i-am zis:

- Acum, moș Grigore, după dezlegare, urmează să-ți dau un canon, așa cum dă orice duhovnic.

- Da, părinte – mormăise moș Grigore, cu jumătate de glas.

- Uite, îți dau canonul cel mai ușor din lume: să te dezbraci de haina pe care n-ai dreptul s-o porți, fiindcă nu ești nici preot, nici călugăr și nici măcar frate de mănăstire, apoi să vii în fața ușilor împărătești și să te împărtășești în rând cu mirenii.

Însă, moș Grigore mi-a răspuns:

- Părinte, dar eu port haina călugărească din dragoste...

- Ce-ai zice, moș Grigore, dacă tot din dragoste mi-aș pune pe cap o mitră de episcop și o mantie de arhieru!

- Cum să iei mitra, dacă nu ești episcop? – se mirase moș Grigore.

- Dar dumneata, cum de iei haina fără să fii călugăr?

Moș Grigore a tăcut, dar de haina călugărească nu s-a dezbrăcat și nici de Sfântul Potir nu s-a mai apropiat, pentru a se împărtăși în rând cu mirenii. Mândria l-a făcut să renunțe la Trupul și Sângele Domnului. Mai târziu – îmi relatase părintele Murea – un preot îl întrebuse la spovedanie, dacă are dușmani, iar moș Grigore îi răspunsese cu năduf:

- Am un singur dușman.

- Care este acela?

- Părintele Victorin.

Tot la Galați mi-a mai venit un înșelat, un țigan bătrân și cu barbă. Venise să se împărtășească. Ca de obicei – i-am spus – că, mai întâi, trebuie să se spovedească. Însă, înainte de a trece la spovedanie, l-am invitat să ia loc, pentru a mai sta de vorbă. Acesta venea de prin părțile Târgoviștei și venea cu o mare evlavie de la o „sfântă” care „proorocește”.

- Dar cum „proorocește”? – îl întrebam.

- Părinte, în casa ei, are o odaie aparte, ca un templu, unde coboară „duhul sfânt”. Apoi, are un câine negru, căruia îi dă să mănânce anafură și asta „proorocește”...

- Dar, cum se poate, moșule, așa ceva? Dumneata, ai citit Biblia? Acolo se spune de porumbel, de miel, de păsări și alte animale curate, dar nicăieri nu spune de vreun câine că ar fi curat, și încă de unul negru, pe deasupra și „prooroc”... Și apoi, să-i mai dai și anafură?

Țiganul însă nu ceda deloc. Susținea mereu că „duhul sfânt” lucrează prin acea femeie și prin câinele negru. Când am văzut că se încăpățânează, l-am întrebat:

- Moșule, ce meserie ai?

- Sunt fierar – zise țiganul.

- Ei bine, uite, eu habar n-am de fierărie. Nu cunosc meseria matale. Nu pot face nici măcar o caia la potcoavă. Dar ce-ai zice dumneata, dacă aș începe să spun la lume că dumneata nu cunoști această meserie, fiindcă eu m-aș pricepe mult mai bine la fierărie?!

Țiganul râdea.

- Ei, vezi? Îți vine să râzi! Dar, nu-ți dai seama, tocmai așa procedezi dumneata acum? Eu, ca și dumneata, îmi cunosc „meseria”. Sunt fiu de preot, am trecut prin școli teologice, din 1940 trăiesc prin mănăstiri, iar în „meseria” mea, dumneata te pricepi, așa cum mă pricep eu la fierărie! Și atunci, n-o să râdă alții de dumneata, dacă ai ține-o morțiș, că în cele ale credinței creștine, te-ai pricepe mai bine decât un preot?

Bătrânul țigan însă n-a cedat nici de data aceasta. A rămas la părerea lui, refuzând să se mai spovedească și să se împărtășească.

Un preot simplu a spus odată, în fața unor asemenea oameni înșelați, un mare adevăr: „Din toate păcatele vă voi scoate, dar din *mândria sfințeniei*, n-am să vă pot scoate!”¹¹

Reflectorul fermecat

Rugându-se și contemplând natura, sfinții o vedeau transfigurată într-un minunat Paradis, prin lucrarea Duhului Sfânt Care sălășluia în sufletele lor.

Diavolul, care e maimuța lui Dumnezeu, face o lucrare asemănătoare, însă în domeniul său limitat, sălășluindu-se în mințile oamenilor stăpâniți de pofta trupească, îndreaptă prin instinctul respectiv, reflectorul său vrăjit asupra ființelor de sex contrar, transfigurându-le, în ochii oamenilor pătimiși, în zeități căzute din cer...

Dacă am avea un reflector cu toate culorile curcubeului și, într-o noapte plină de întuneric, l-am îndrepta spre o grămadă plină de viermi, de gunoi și bălegar, reflectorul ar transfigura grămada plină de viermi, de gunoaie și de coropișnițe, în tot atâtea mărgăritare, presărate printre podoabe de aur și argint.

Și dacă rugăciunea și contemplarea aduc, prin lucrarea Duhului Sfânt, natura la starea ei primordială, paradisiacă și fericită, care a existat cândva în chip real, pofta trupească, prin lucrarea duhului diabolic, aduce ființa spre care se îndreaptă patima desfrânării într-o stare ireală de strălucire onirică, ce nu există decât în sufletul vrăjit.

Când a apărut pentru întâia oară „Adela” lui Garabet Ibrăileanu, un *motto* de pe prima filă spunea că amorul este ca o floare cu petale frumoase și plăcut mirositoare, dar plină de noroi și de viermi la rădăcină... Și atunci, într-o revistă săptămânală de literatură, am făcut o deosebire între amorul cu astfel de rădăcini urâte și dragostea divină care e frumoasă până la cele mai mici rădăcini ale ei. Eminescu, la fel ca toți ceilalți poeți romantici, a cântat acest amor cu rădăcini urâte,

dar Ioan Alexandru este singurul poet care a cântat iubirea coborâtă din sferele cerești.¹²

Afrodita, Venus au fost frumoase într-adevăr, or le-a transfigurat reflectorul fermecat al instinctului erotic masculin? Bărbații cad în genunchi în fața acestor zeițe sau ele cad în genunchi în fața bărbaților transfigurați, la rândul lor, de reflectorul instinctului sexual feminin?

Înțelepciunea poporului zice: "Nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie". Și dacă e așa, femeile sunt sexul frumos numai pentru bărbați, iar pentru femei, sexul frumos e reprezentat de bărbați!

Pentru a verifica și a adevăra cele de mai sus, am întreprins o „anchetă” printre reprezentantele „sexului frumos”. Am vrut să știu dacă ele însele recunosc că femeile constituie sexul frumos.

Astfel, fără să știe că urmăresc un scop precis, am întrebat-o pe cumnata mea, Nadejda:

- Ce simți în fața Afroditei?
- Indiferență!
- Și dacă cea mai frumoasă femeie s-ar dezgoli în fața ta?
- Aș rușina-o și i-aș întoarce spatele.

Într-o discuție pe diferite teme, am întrebat-o pe sora Gherghina din mănăstirea Celic-Dere:

- Soră Gherghina, dacă s-ar forma o comisie numai de femei, această instanță ar alege pe cea mai frumoasă femeie din lume?

- Ha! Ha! – începuse să râdă Gherghina, chiar de-ar fi cea mai frumoasă femeie, comisia tot un bărbat ar alege.

La București, am întrebat-o pe sora Tanța – cea socotită „nebună pentru Hristos” – ce părere are de femeile frumoase? Cu sinceritatea ei caracteristică, mi-a răspuns:

- Mi-e și milă, mi-e și silă, de unele dintre ele! Oricare ar fi... Fără o viață creștinească sunt niște ființe descompuse!

- Dar bărbații?

- A! Bărbații sunt coroana creației, dar și ei fără credință sunt simple caricaturi...¹³

La mănăstirea Govora venise o ucenică de-a părintelui Inochentie de la Balta. Era o femeie simplă, care nu vizita decât mănăstirile de călugări!

- Dumneata ești femeie, de ce nu te duci la mănăstirile de maici, ci vii la mănăstirile de călugări? – o întrebase cineva dintre noi.

- Pentru că unele dintre ele nu sunt curate – a răspuns femeia, cu franchețea unui copil mare – ele au numai hainele cele sfinte de deasupra pe care le pun în cui, dar încolo lasă de dorit...

- Dar călugării?

- A, ei sunt îngerași... călugărași...

La mănăstirea de la Sâmbăta, am întâlnit o fetiță care urma cursurile școlii primare. Și fiindcă se mutase din clasa fetițelor într-o clasă numai de băieți – am întrebat:

- De ce te-ai mutat în clasa cu băieți?

- Pentru că fetițele sunt rele – îmi răspunse cu promptitudine această femeie în devenire.

În gara din Tulcea așteptam, împreună cu maica Fabiana, vaporul cu care urma să plutim spre Galați. În sala de așteptare, o fetiță și un băiețuș se jucau în fața noastră. Eu admiram fetița. Cu părul ei blond și buclat, părea un îngeraș de pe iconițe.

- Vedeți – îmi spuse maica Fabiana, fără a ști ce gândesc – băiețușul e mai drăguț, are trăsături mai fine...

Altădată, veneam cu maica Serafima cu autobuzul spre Celic-Dere. În comuna Frecăței, cursa a oprit exact în fața școlii elementare. Copiii ieșiseră la recreația mare. Chiar în fața autobuzului nostru stăteau de vorbă un băiat și o fată. Erau împodobiți amândoi, de parc-ar fi fost mire și mireasă. Copiii care se apropiaseră de mașină, s-au grupat în două cete: băieții

erau cu ochii numai la „fata-mireasă”, iar fetițele numai cu ochii la „băiatul-mire”. I-am atras atenția maicii Serafima:

- Uită-te bine la cele două grupuri: pe cine admiră fetițele și pe cine admiră băiețașii?!

Maica Serafima a râs și mi-a confirmat teoria.

Tot cumnata mea, Nadejda, mi-a spus că, întâlnindu-se pe cale cu un ofițer, tânărul militar a întors capul după ea.

- Comici mai sunt bărbații ăștia! – îmi comentase atunci cumnata! Nu știu ce mai găsesc la “babele” astea!

Cumnata mea avea dreptate. Ce să mai găsești la femei, după ce ai înlăturat reflectorul cu cele șapte culori ale curcubeului?! Dar la bărbați?

Și totuși, zic unii, Leonardo da Vinci a pictat-o pe Gioconda, iar pe copertele tuturor revistelor vezi numai chipuri de femei... Da, răspund eu, pentru că cei ce le pictează și le fotografiază sunt bărbați. La Isaccea am găsit o fată pictoriță. A pictat o foarte frumoasă troiță, iar la piciorul crucii, în genunchi, se ruga un băiat frumos... Reflectorul pictoriței s-a îndreptat spre sexul opus.

La Galați, la Episcopie, întrebam o dactilografă:

- Doamna Ciubotaru, cine sunt mai frumoși dintre copii, fetițele sau băiețașii?

- Băiețașii – mi-a răspuns doamna, cu multă siguranță.

Toată lumea știe că păunul e mai frumos decât păunița, leul mai frumos decât leoaica și cocoșul mai frumos decât găina. Și oare, dacă păunul, leul și cocoșul ar fi „poeți” n-ar scrie, ca și oamenii, versuri în cinstea păuniței, leoaicei și găinii? N-ar îngenunchea în fața lor și nu le-ar zice că sunt îngeri și Ilene Cosânzene?

Exemplele s-ar putea înmulți la infinit. Dar care este scopul celor înșirate mai sus? Scopul este de-vrăjirea. Maimuța lui Dumnezeu ne vrăjește cu ficțiuni, cu frumuseți ireale, inexistente. Dar cu toate acestea țărâna rămâne țărână, oricâte

reflectoare, cu diferite mirifice culori, s-ar îndrepta spre trupul nostru pieritor și urât mirositor din pricina păcatelor de tot felul...

Dostoievski zicea că noi începem cu Madona și sfârșim cu Sodoma! Începem, așadar, cu frumusețea divină, reală, nepieritoare și veșnică, însă sfârșim, adeseori, cu surogatul pieritor și fictiv, pe care ni-l oferă satana, ca să ne abată din calea ce duce la frumusețea reală a Paradisului pierdut. Dar dacă noi îi smulgem masca și-i vedem hidoșenia, atunci mai ușor ne vom ridica spre adevărata și singura frumusețe divină.¹⁴

Nuferi cu rădăcinile în noroi

În astă seară¹⁵, ascultându-l pe Ceacovschi (Concertul nr.1), Domnul nostru Iisus Hristos m-a ridicat pe aripile de vultur ale Duhului, cu aceeași putere ca atunci când îi ascultam pe Beethoven sau Mozart. Oare nu este aceeași sursă divină? Și oare în aceste capodopere a mai rămas ceva din unele abateri morale grave atribuite lui Ceacovschi?

Am plâns și m-am rugat mult pentru acest suflet chinuit, deopotrivă, de armoniile unui geniu muzical sublim și de promiscuitățile unui viciu dezgustător și infamant... Oare faptul că David a avut zece femei, printre care și pe aceea a lui Urie, pe care l-a trimis cu premeditare la moarte, îl îndreptățește pe acel călugăr athonit să nu-i mai citească Psaltirea?

În chiar primele confesiuni, fericitul Augustin scrie că, îndată după întoarcerea la Hristos, după convertirea sa, a mai căzut de câteva ori în păcatele tinereții, de care se lepădase... Dar, mai târziu, ars în cuptorul de foc al Duhului Sfânt, vasul său nu s-a mai sfărâmat!

Pe o bandă de magnetofon se înregistrează unele cântări ce nu-ți mai plac, dar, peste o vreme, poți înregistra o cântare nouă, care te va mulțumi, dar și va șterge automat toate cântecele imprimare inițial, ce-ți displac acum, ba chiar îți repugnă... Așa se petrec lucrurile și cu „banda inimii” din adâncul nostru ființial!

Din observațiile zilnice, am constatat că și în lumea duhovnicească se poate aplica teoria euclidiană: există oameni cu și fără conștiință; oameni cu și fără evlavie; oameni care au în piept un grăunte de grâu, iar alții un bob de neghină. Oameni care sunt cristalizați în aceste două direcții diferite nu se vor întâlni decât, poate, ca și liniile paralele euclidiene prelungite în infinit...

În asemenea cazuri este recomandabilă numai rugăciunea, smerita cugetare și o „atitudine de neclintită rezervă”, căci nu ai de unde să știi dacă vei rezista ispitei, care îți vine de pe cealaltă linie...

Oamenii nu au știut multă vreme ce se află în inima pământului, atâta timp cât nu au fost martorii izbucnirilor vulcanice. Focul și lava aruncate năprasnic din adâncul pământului le-au dovedit că sunt aceleași elemente, în fierbere și în clocot, care acum ies la vedere... Nu știi, adesea, ce se află în inima celui cu care trăiești împreună!

Complezența, politetea, fățărnicia disimulată într-o falsă jovialitate, ca o cruce afixată ostentativ peste cămașă, ne fac de multe ori să ne purtăm ca măgarul pe Vezuviu! Numai când aproapele izbucnește într-o erupție de mânie, de ură sau dispreț, îți dai seama lângă cine trăiești sau cine ești, pentru că, la rândul tău, poți avea o explozie de mânie, ură sau dispreț, iraționale, chinuitoare și pustiitoare!

Sufletul omului, ne spunea profesorul N. Dăscălescu, are piscuri scăldate în soare, dar și prăpăstii înfiorătoare, hăuri fără capăt... Dar cum putem constata, realist, că omul cu piscuri harice are și hăuri demonice?

Omul sus pus, pe piscurile societății, nicăieri nu-și arată mai bine prăpăstiile ca în raporturile neomenoase cu frații săi mai mici, cu subalternii lui! Dacă nu există milă, dragoste sufletească și înțelegere față de cei neînsemnați, înseși „piscurile harice” vor fi aramă sunătoare și chimval răsunător...

Șatov îl ura din adâncul rărunchilor pe Verhorenschi: ura figura lui; ura felul cum mânca; ura, scrie Dostoievski, până și bucata de șnițel, pe care acela o mânca... și care era cu totul nevinovată, dar așa este natura urii, **irațională!**

Cel ce mă urăște, disprețuiește și urăște cărțile pe care mi le cumpăr pentru bibliotecă; urăște concertele muzicale pe care le ascult; urăște, în sfârșit și Sfânta Liturghie, pe care vreau s-o înregistrez pe banda de magnetofon. Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie este însuși Cerul pe pământ, dar așa este natura urii... Ura urăște chiar și Cerul, chiar și pe Dumnezeu!

Istoria se repetă... Fostul exarh de la H. era urât de episcopul I.; era invidiat de vicarul P.; era dușmănit de administratorul V.; era clevetit până într-atât, încât i s-a adus acuzația gravă că ar fi făcut un copil cu o maică de la mănăstirea A. Nu este de mirare, deci, că aceeași istorie se repetă și cu mine. De mirare, însă, este că cel ce a suferit toate acestea, nu-l vrăjmășește pe cel care este astăzi exact în situația lui de altădată!

Singur moș Chirușa, care a fost și este sărac, îi crede pe toți săracii... Dar moș Chirușa duce o viață de sfânt, trăind cu rugăciunea lăuntrică lipită de suflet și cu acea lumină vie pe față, pe care doar cei cu „duhul umilit și inima înfrântă” o primesc în dar!

Rușinează-te înaintea lui Dumnezeu!

Starețul Zosima îi spunea bătrânului Karamazov, că glumele și minciunile lui își au originea în timiditatea lui: „Mai ales nu te rușina de dumneata însuși, căci de aici decurg toate; fii ca la dumneata acasă”¹⁶.

În afară de „dracul glumirii”, care mă chinuiește din copilărie, una dintre cauze este cea semnalată de Zosima. Dacă aș fi ca la mine acasă, dacă n-aș fi timid, dacă n-aș căuta să apar – cu orice chip – așa cum sunt toți și nu așa cum sunt în omul meu cel lăuntric, poate că aș rămâne în orice mediu, în orice cerc de prieteni, așa cum rămâne argintul viu în praf! Dacă fratele fiului risipitor, fiul cel drept ar fi preot, cum s-ar purta la Biserică și cu oamenii?

Mai întâi, cred că i-ar mulțumi lui Dumnezeu că postește de două ori pe săptămână, că dă zeciuială și că... nu e ca fratele său risipitor.

Apoi, cu oamenii ar fi cât se poate de distant, întrucât ei sunt păcătoși, desfrânați, bețivani... În gospodăria personală ar avea de toate. Curățenia exterioară s-ar reflecta până și în registrele de cancelarie! Dar, când Același Mântuitor Iisus Hristos, Care și astăzi stă la masă cu vameșii și păcătoșii, l-ar invita și pe el, acest frate mai mare ar refuza să intre la Cina cea de Taină, la Cina dragostei.

Vorbind despre epilepsia lui Dostoievski, Stocker scria că scriitorul „avait vecu en tête-a-tête avec la mort”. A trăi față în față cu moartea e tocmai ce e mai necesar și pentru mine, poate, de aceea îmi dă Dumnezeu suferințe peste suferințe și neputințe peste neputințe. De aici vine gândul morții, care, în ultimul an, mai ales, s-a cam permanentizat în mintea, dar și în inima mea.

Și cât e de bine pentru sănătatea sufletului, dacă ai o asemenea frână care nu te lasă să te prăbușești în prăpastia

păcatului! Tot atât de adevărat este că odată cu gândul morții crește și dorul unei vieți veșnice și fericite în și cu Hristos, Împăratul vieții noastre.

Vin de la concert... Ca de obicei, muzica îmi aprinde și mai mult dragostea pentru Domnul Iisus. Plutind pe aripile melodiilor divine, mă gândeam: cum să nu-L iubesc pe Iisus? Cum să nu sufăr pentru El? Cum să nu trăiesc pentru El? Cum să nu mor pentru El? Iată-L: merge în fruntea omenirii, înfruntând furtuna, ura drăcească și omenească, ca să ne salveze de o veșnică suferință, de pierire.

Nu Se cruță deloc: îndură foamea, scuiările, cununa de spini, biciul, cuiele, vede cum I Se scurge tot sângele, dar merge până la capăt, numai ca să ne mântuiască... Ne lasă să-I zicem „Tu”, ne lasă să ne culcăm capul pe pieptul Lui, merge pe jos cu noi, doarme în barcă alături de noi... Nici urmă, deci, de protocol, de falsă politețe, de mândrie găunoasă, ci numai de iubire și smerenie!

Sufletul omului, oricine ar fi el, sau s-ar crede că este, are și o pivniță, cum îi zice Dostoievski, unde mișună viermi, broaște râioase, șerpi și uneori chiar balauri... De multe ori, când contemplan toate aceste târâtoare, mai mult sau mai puțin primejdioase și veninoase, mă apucă groaza. Mândria, mânia, invidia, pofta rușinoasă, egoismul, ranchiuna, minciuna, fățarnicia, lingușirea, toate sunt vii și toate mă otrăvesc. Ca să nu cad în deznădejde, uneori zic că, totuși, pivnița e mai luminată decât altădată, alteori zic că mâine voi pune un început bun, dar, la urma urmelor, alerg tot la mila Domnului nostru Iisus Hristos. Mântuiește-mă cu darul Tău, căci păcatul are rădăcini puternice, voința îmi este slabă, iar faptele bune îmi lipsesc cu desăvârșire.

Încă din prețuia revelionului, stăruie în mintea mea un gând! Iată, noaptea „anului nou”: tinerețe, frumusețe, parfum, muzică, dans; apoi, mâncăruri alese, gustoase, dulciuri și băuturi minunate, elixir, nu altceva... Dar, tot atât de folositor și necesar este ca noi, oamenii, să avem mereu în față și reversul medaliei. Adică, să observăm a doua zi, cu atenție și

sinceritate, rezultatul festinului. Și dacă vom putea răbda durerile de cap, grețurile, vărsăturile, amețelile, starea de lehamite lăuntrică, duhoarea răspândită în jur, vom mai putea contempla cu aceeași ochi frumusețea poleită și amăgitoare din ajun?

La această radiografie severă, exigentă, obiectivă și sinceră până la capăt, nici unul dintre noi nu rezistă. Și aceasta este o realitate. Și cred că ea este mai aproape de adevăr decât cealaltă, fals strălucitoare. Rușii au o vorbă: *să fii mai liniștit ca apa și mai prejos decât iarba!* Mă cercetez adesea și găsesc că cele mai multe adversități trezite împotriva mea, aici își găsesc rădăcina. Dacă aș fi liniștit și mai prejos decât toți ceilalți din jur, nimeni nu mi-ar zice un cuvânt împotriva. Loviturile s-ar neutraliza, s-ar pierde ca într-un perete moale de vată. Dacă mi-aș vedea de păcatele mele, dacă nu m-aș mai uita peste gard, în curțile vecine, nimeni nu s-ar supăra pe mine, iar suferințele ar fi cele mai curate, adică numai pentru Mântuitorul Hristos.

Din nou sunt nevoit să-i dau dreptate lui Dostoievski: *e mai bine să fii victimă decât călău!* Din nou am avut dreptate, din nou adversarul mă nedreptăța. Când n-am mai putut răbda, i-am spus-o pe un ton ridicat și aspru. Cu toate acestea, conștiința nu mă iartă. Chiar când mi-e dușman de moarte, nu-l pot vedea pe adversarul meu căzut la pământ, zdrobit. Mi-e milă și de șarpele pe care îl omor. Și atunci, nu mai rămâne decât o singură ieșire: crucea Mântuitorului Hristos! Nu-mi rămâne decât să rabd, să rabd și să rabd până la sfârșit, adică până la moarte în sens figurat, dar și în sens propriu.

Într-o zi, „împuțernicitul” mi-a spus că unii comentează atacurile mele împotriva rătăcirii din V, în sensul că aș vrea să-l dărâm pe părintele I., ca să ies eu în evidență... Dumnezeu, Care cunoaște cele ascunse ale omului, știe că nu vreau să-i iau locul în ceea ce privește „sfințenia” și „celebritatea”. Dumnezeu știe că mi-e milă de bietul popor, care merge ca turma de oi condusă de-un lup în blană de oaie; orb pe orbi conducând, vor cădea cu toții în prăpastie...

Poate va îngădui Dumnezeu să dovedesc, prin fapte, cele scrise mai sus, atunci când voi fi pus la grele încercări, ca pe vremea în care am fost închis pentru sinceritatea certitudinilor mele creștine și condamnat la moarte... Omul care vine Duminica la Sfânta Liturghie este un păcătos, ca și vameșul Zaheu, dar asemenea acestuia se urcă în duhul rugăciunii liturgice ca să-L vadă pe Mântuitorul Iisus Hristos.

Și, într-adevăr Iisus, îl vede și-i spune: „În casa ta Mi se cuvine să fiu”, adică în căsuța inimii lui păcătoase, dar curate. Aici Mântuitorul stă la masă, la Cina cea de Taină. Precum în Cana Galileii, Iisus preface tristețea în bucurie harică, în împărtășire cu Duhul Sfânt, ca la Rusalii! Omul-Zaheu, plin de bucurie, împarte averea săracilor din bogăția lui sufletească, iar de la cei pe care i-a năpăstuit le cere împătrită iertare!

Iarăși am fost la concert și m-am gândit, cu intensitate și umilință, la iubirea Mântuitorului pentru noi și a noastră (și a mea!) pentru El! De ce oare dragostea mea pentru Domnul Iisus este amestecată cu o nesfârșită milă pentru Persoana Lui divin-umană?

Și cum să nu-mi fie milă, dacă Îl văd mereu singur și neînțeles aproape de nimeni? Mai ales în grădina Ghetsimani, când ucenicii dormeau, cât de înfiorătoare și cât de groaznică era singurătatea Lui! Dacă nici cei trei corifei nu L-au înțeles, cine să-L mai înțeleagă?

Și oare astăzi, nu trece Domnul nostru Iisus Hristos printre noi, tot la fel de singur și tot atât de neînțeles!?

Prin om a intrat păcatul în lume, iar prin păcat s-a nimicit fericirea din Rai, s-a umplut pământul și sufletul omului de spini, de pălămidă, de ură, de răutate, au invadat microbii fizici și spirituali, demonici, care au adus bolile și moartea. Omul a deschis porțile de intrare tuturor vicisitudinilor și relelor pământului. Din cauza omului, deci, suferă păsărelele gerul și foamea, suferă boul jugul și bătaia, suferă copilașul încă din leagăn... Și, totuși, păsărelele nu știu ce-i răzvrătirea, copilașul nu știe ce-i revolta... Oare nu tot așa ar trebui să fim și noi?

Oare Creatorul păsărelelor nu este în primul rând Tatăl nostru? Mai cu seamă, să nu uităm, păsărelele nu păcătuiesc, iar prin noi și astăzi intră păcatul! Am urmărit, la televizor, un film al tinerilor „revoluționari” care luptau în ilegalitate în 1940. Spiritul lor jertfitor, sinceritatea lor, chiar așa naive cum au fost, iubirea lor de oameni, mi-au adus aminte de un cuvânt scris de Unamuno: „Ateii adevărați sunt nebuni îndrăgostiți de Dumnezeu!”¹⁷

Și nu este exclus să avem surprize mari, Dincolo! Căci așa cum fariseii, vorbind mereu de Dumnezeu, de lege și de Prooroci, au sfârșit prin a-L omorî pe Însuși Fiul lui Dumnezeu, tot astfel cei ce nu vorbesc, nici de Dumnezeu, nici de Lege, nici de Prooroci, Îl iubesc pe Mântuitorul Hristos. Despre primii El a spus: „Iartă-i, că nu știu ce fac!”; despre ceilalți s-ar putea spune: „Iartă-i, că nu știu ce zic!”

Foerster a împrumutat un creion de la un vecin, într-un tren. El mărturisea mâhnit, că trenul s-a oprit în gara la care trebuia să coboare și el a coborât, uitând să înapoieze creionul! Și scria Foerster, că prin această uitare a făcut o prăpastie între două suflete...

Un copilaș voia să vadă filmul „Neamul șoimăreștilor”. Nu-i ajungeau banii. I-am oferit un bilet. Alt copil îmi spuse că ar fi două serii și-i trebuie amândouă biletele. M-am zăpăcit, m-am intimidat, am intrat și l-am lăsat pe acel copil afară. Am vrut să ies din sală pentru a-i da gologanii, dar, iarăși am ezitat, neîndrăznind să fac ceea ce trebuia să fac, de la bun început. Și, astfel, n-am umplut prăpastia cu dragostea pe care mi-o cere Mântuitorul Iisus!

Urmărind filmul „Neamul șoimăreștilor” (mai înainte văzusem și „Elena din Troia”), privind atrocitățile și crimele în masă, denumite oficial războaie, le-am fericit pe sărmanele femei, care nu au fost de regulă vinovate de acest păcat atât de odios și atât de pierzător. Dimpotrivă, ele au suferit și au răbdut, plângându-și soții și copiii omorâți pe altarul „zeului Marte”. Numai când va începe era dezarmării totale și generale, se va vedea cât de vinovați sunt bărbații, care își acoperă

pornirile bestiale cu minciuni convenționale, lozinci mobilizatoare și steaguri...

Hotărât lucru: lumea progresează și în cele duhovnicești. Pe nesimțite, învățătura Mântuitorului pătrunde, transfigurează și desăvârșește lumea. Și chiar cei ce nu cred în Mântuitorul Iisus, îi pun în practică predica de pe munte. Căci, de bună seamă, unde mai sunt războaiele religioase, cruciadele sau inchiziția? Unde este pederastia organizată oficial de patricienii, care țineau cârduri de copii în acest scop? Unde sunt desfrâurile organizate, ziua în amiaza mare, în jurul Afroditei sau a Venerei? Cine mai face astăzi apologia războiului, sclavagismului sau a exploatării omului de către om?¹⁸

Mă vor ajuta rugăciunile celor smeriți

Cine mai face deosebirea între iudeu și elin, între parte bărbătească și parte femeiască, atunci când ajunge la adevărata viață în Hristos? Deși identitățile se păstrează, comuniunea harică devine liantul dumnezeiesc al unei conviețuiri luminate și pline de bucurie duhovnicească.

Pericolul vine, ca întotdeauna, de la vrăjmașul păcii și al oricărui bine pe pământ, care nu este altul decât tatăl minciunii și urâciunii! Cezar Petrescu a intuit un adevăr profund, scriind „Baletul mecanic”. Pe copertă, în planul inferior, se văd mai multe marionete legate cu ațe, care se reunesc deasupra într-o mână neagră cu gheare de diavol!

Diavolul îi joacă nu doar pe cei ce sunt înafara Bisericii, ci și pe cei ce sunt în Biserică doar cu trupul, nepăsători de mântuirea lor sufletească. Prin vedenii înșelătoare (mulți „vedeniști” s-au pierdut astfel, din pricina neascultării și a unei părute smerenii!), prin semne și minuni mincinoase, prin vise de noapte, prin spiritism, mâna neagră cu ghearele ei diabolice jucându-i ca pe urșii legați cu belciug în nas.¹⁹

Dacă așa, cu toate nedesăvârșirile geniilor artistice și cu impuritățile „receptaculelor” noastre, muzica ne ridică atât de sus, mult peste condiția obișnuită, revărsând atâta fericire în sufletele noastre pustiite de rănilor păcatelor de toate felurile, oare ce va fi dincolo, când nu Bach, Beethoven sau Mozart, ci Îngerii și Sfinții vor cânta în coruri cerești?

Și dacă dincolo, „receptaculele” acestea vor fi curate și lipsite de orice zgură a poftelor și a păcatelor de toate felurile, oare câtă fericire și bucurie se vor revărsa și se vor oglindi în sufletele noastre!? Sufletele sfinte, care de milioane de ori sunt mai apropiate de Dumnezeu decât noi, păcătoșii, cuprind și năzuințele lui Beethoven, Haendel sau Mozart! E un motiv în plus pentru noi de a renunța la mocirla păcatelor...

Dacă unii, chinuiți de deprinderile lor vechi și păcătoase, pot măcar cu cuvântul să-i învețe pe alții, să o facă, dar să nu-i stăpânească; poate că și ei cândva, rușinându-se chiar de propriile cuvinte, vor începe să lucreze faptele cele bune. Astfel, cu ei se va împlini ceea ce am văzut că s-a întâmplat cu unii care s-au scufundat în tină. „Experimentând” necurăția, îi preveneau pe cei care treceau pe alături de ei, povestindu-le cum au căzut în tină și făceau acest lucru pentru a-i feri pe aceia de scufundare în păcate și făcând acestea pentru mântuirea altora, Cel Atotputernic i-a izbăvit și pe ei din tina păcatului.

Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Am văzut neputincios care, întărindu-se prin credință, a curățit neputința altui neputincios, rugându-se pentru el cu o nerușinare vrednică de laudă și punându-și sufletul său pentru sufletul aproapelui. Astfel prin vindecarea aproapelui, el s-a vindecat și pe sine însuși”. Apoi adaugă: „Să nu fii judecător aspru al aceluia care prin cuvinte învață despre virtuțile cele mari, când îi vezi că sunt leneși în lucrarea cea bună, căci lipsa faptei adesea se împlinește prin folosul acelei învățături. Nu toți le-au agonisit pe toate în aceeași măsură; unii au întâietate mai mult în cuvânt decât în faptă, iar alții au, dimpotrivă, fapta mai puternică decât cuvântul”...

Convingerea sfântului Ioan Scărarul este și convingerea mea: sunt „neputincios”, sunt „chinuit de deprinderile ce le-am avut mai înainte”, „m-am scufundat în tină”, cuvântul e mai puternic decât fapta, dar, cu toate acestea, rugându-mă „cu o nerușinare vrednică de laudă” și binevestind, cu timp și fără timp, nădăjduiesc că mă voi mântui și eu, păcătosul. Și așa cum m-au ajutat rugăciunile copilașilor din Odessa, mă vor ajuta și rugăciunile celor smeriți cu inima, care „tremură la Cuvântul Domnului”. Mare este egoismul nostru, al oamenilor! Acumulăm averi, adunăm cele pământești, ne îmbrăcăm cu haine luxoase și uităm de săracii care n-au o bucățică de pâine sau o hăinuță...

La mine egoismul s-a mutat pe plan sufletesc și duhovnicesc. Cel lacom simte o plăcere mâncând, bețivul simte o plăcere bând, iar eu simt o plăcere îmbătându-mă de muzică. Și dacă mi-ar veni această plăcere duhovnicească pe gratis ar fi bine, dar eu cheltuiesc sute și mii de lei. Mă va judeca avva care și-a vândut până și Evanghelia, pentru a-i ajuta pe cei lipsiți. Mă tot gândesc, însă: asta-i ultima cheltuială, nu-mi voi mai procura alte aparate...

În “Gazeta literară” din 3 februarie 1966, se scrie despre Bach că iubea atât de mult orga, încât se ducea în toiul nopții la Biserică și cânta până când razele aurorei aprindeau vitraliile; când el compunea “Patimile după Matei” avea fața scăldată în lacrimi. Cei care nu cunosc muzica aceasta divină, dar și chinurile creației, nu au de unde ști cu ce preț a fost scrisă o asemenea capodoperă. Bach se ducea 40 de kilometri pe jos, pentru a asculta un organist de seamă!

Un tânăr student i-a mărturisit odată lui Bach ceva extraordinar: „La auzul acestei muzici simt că, măcar o săptămână, nu sunt în stare să fac rău nimănui!”. Atunci, mi-am zis: „Pentru toate aceste motive, lasă-mi, Doamne, acest egoism, care-mi aduce dragostea și fericirea Ta!”.

În căutarea frumosului, un poet cunoscut s-a oprit la femeie... Dacă în locul poetului ar fi fost o poetă, ea s-ar fi oprit, desigur, la frumusețea bărbatului (o fiică duhovnicească sinceră, dar cam naivă, are un album plin numai cu bărbați frumoși!). Iartă-mi-se comparația: dacă un cerb ar căuta frumusețea s-ar opri la căprioara sa, ceea ce nu-i chiar rău, dar nici suficient pentru sufletul însetat de veșnicie al omului...

Iată de ce, săracul-bogatul Dostoievski nu este înțeles, ci, dimpotrivă, de mulți detestat! Frumosul duhovnicesc la care s-a oprit geniul său creștin, nu poate fi înțeles de viermele din tină... La concertul de astăzi, aș fi vrut să știu ce simțea și ce gândea Mântuitorul, mergând cu sufletul întristat până la moarte, călare pe asin, spre Ierusalim?

Ce simțea și ce gândea, stând în fața poporului înfuriat, cu mâinile legate, lângă Pilat? Ce simțea și ce cugeta în pustia

Carantaniei, stând flămând pe o piatră mare? Ce simțea și ce gândea, ducându-și înfricoșata și greua Cruce pe dealul Golgotei? În sfârșit, ce simțea și la ce se gândea, întins pe Cruce, în timp ce mulțimea zbiera: „Huo!”?

Iisuse, Iisuse, Iisuse! Dulce, Iisuse! Tu îmi dai răspunsul și în vremea Sfintei Liturghii, dar și în timpul concertelor...

Romain Rolland demonstrează în mod admirabil că muzica, sub toate formele ei autentice, a ieșit din sânul Bisericii, iar compozitorii geniali au atins apogeul, atunci când au pus pe note ceea ce era în legătură directă cu Dumnezeu și cu cele veșnice. Și atunci, cea mai mare parte a muzicii de astăzi nu seamănă cu rătăcirea fiului risipitor? Muzica de astăzi și-a luat partea de avere (darul, talantul) și s-a dus în țara depărtată a păcatului, ca să-și cheltuiască averea cu desfrânatele. Dar oare îi va veni dezgustul, muștrarea de cuget? Se va întoarce la Tatăl, ca să se desfete din nou la ospațul ceresc cu muzică divină?

Când cade curcubeul harului divin peste sufletul meu, toate îmi apar frumoase; cele lăuntrice parcă ar fi numai aur, pietre scumpe, mărgăritare... Dar când harul se retrage, iar sufletul meu rămâne în întuneric, atunci mă cuprinde deznădejdea. Acolo unde mi se părea că sunt numai perle, văd necurăție și duhoare! În asemenea cazuri, nici nu-mi vine să mai stau înlăuntru. Mă căznesc să ies în faptele bune exterioare: să slujesc, să predic, să dau sfaturi, să citesc rugăciuni lungi.

Dar, oare, pustnicii cu ce-și acopereau golul lăuntric?

De o bucată de vreme nu mă mai ocup de păcatele altora, ci mai mult de neputințele mele. Rezultatul? Primul câștig sufletesc este pacea. Nu mă mai cert, nu mă mai tulbur și nu mai pun la inimă eventualele lovituri care țintesc persoana mea. Un alt secret este că, după atâtea decepții și nedreptăți, mi-am pus toată nădejdea numai în Domnul. Orice s-ar întâmpla, oriunde aş ajunge, nu mă interesează decât un singur lucru: să fiu cu Domnul Iisus!

Nu mă interesează ce vor zice semenii, ce-mi vor face superiorii; știu un singur lucru: trebuie să-mi mântuiesc sufletul și, pe cât îmi permit puterile și pe cât mă ajută harul, să-i ajut și pe alții să se mântuiască! Așa cum ne învață Domnul să ne purtăm cu oamenii răi, tot astfel trebuie să ne purtăm și cu microbii diferitelor boli... Nu vă temeți de cei ce omoară trupul, fie ei oameni sau agenți patogeni!

Mare lucru este să nu ne temem de cei care provoacă moartea trupului! Numai așa îți poți păstra calmul și pacea lăuntrică. Punându-ți încrederea în Cel ce este Stăpânul Vieții și al morții, în Cel ce ne duce într-o viață de infinite ori mai frumoasă dincolo de mormânt, nu-ți vei pierde cumpătul, fiind ocrotit ca un copil în brațele mamei.

La Govora, l-am întrebat pe octogenarul meu duhovnic, pe părintele Iulian, când voi scăpa de dracul desfrânării. Bietul bătrân s-a gândit puțin, s-a uitat la mine și mi-a zis: „Nu scăpăm de el până la moarte; uite, mă vezi cât sunt de bătrân și cu totul neputincios, totuși, diavolul îmi aduce în vis, fete și femei tinere, nu cum sunt astăzi, ci așa cum le-am cunoscut în tinerețe...”. Câtă dreptate a avut răposatul meu duhovnic. De beție și de fumat scapi greu, dar scapi, fiindcă sunt luate dinafară; pe câtă vreme desfrânarea este sădită din naștere în cel mai puternic instinct!

O duc bine, aici la Episcopie, în toate privințele. De la mâncare, salariu, chirie și până la slujbele frumoase la care particip sau pe care le săvârșesc, precum și de la spectacolele și concertele frumoase la care iau parte, până la satisfacțiile lăuntrice, toate mi-au întrecut așteptările. Dacă mi s-ar schimba soarta, dacă din nou aş avea de suferit și sărăcie, și foame, și boală, și frig și paraziți, cred că nu mi-ar părea rău și nici nu aş cărti, pentru că aş avea mai mult de câștigat în lupta mea cu patimile trupului, cu răutatea lumii și cu diavolul!

Etimologia cuvântului „liturghie”, semnifică o lucrare comună, iar cea a cuvântului „simfonie”, înseamnă cântare comună. Amândouă mă mișcă până la lacrimi, de vreme ce atât lucrarea comună, cât și cântarea comună, au în centrul lor, în

măsuri diferite și specifice fiecăreia în parte, dragostea și jertfa Mântuitorului Hristos.

Când este însă vorba de soliști bisericești sau de operă, aceștia nu mă mai mișcă, nu mă adună lăuntric, nu-mi aduc lacrimi de mângâiere, de pocăință sau de fericire decât în cazuri foarte rare. Poate pentru că soliștii, oriunde ar cânta, nu-și pot suprima mândria de a epata asistența cu arta lor. Iar **mândria nu poate provoca lacrimi de umilință.**

O piesă, vizionată de curând la televizor, dovedea cum noi, oamenii, îi osândim adesea pe frații noștri nevinovați. O confuzie a judecătorilor era gata să-l condamne la moarte pe un nevinovat! Dar unul dintre jurați, pornind de la anumite observații psihologice, a constatat nevinovăția celui acuzat, descoperindu-l pe adevăratul criminal, care se afla tocmai în grupul juraților!

Cât de necesare sunt aceste observații psihologice în viața noastră de toate zilele, pentru a nu-i condamna pe frații noștri nici cu gândul, nici cu cuvântul și nici cu fapta. Așa a făcut Dostoievski cu un om beat, care l-a lovit atât de tare încât l-a trântit la pământ...

Cei ce nu au lege, din fire fac ale legii

Multă mâhnire cuprinde sufletul meu, atunci când cad în cursele vrăjmașului, chiar și în vis! Și invers, am mare bucurie în cazurile în care mă lupt în vis cu vrăjmașul, nelăsându-mă stăpânit de poftele cu care mă răscolește...

Ieri noapte, la Celic, am visat că eram ispitit de o femeie, dar gândindu-mă la Domnul Iisus, la Sfânta Liturghie și la iad, am refuzat cu hotărâre păcatul. E un semn încurajator, ba chiar curățitor, că până și în subconștientul meu a pătruns dragostea prea dulcelui Iisus, pe Care vreau să-L iubesc până la uitarea de sine! Fie ca acest început să se prelungească până la sfârșitul vieții mele...

Am sosit de la mănăstirile din Dobrogea pe la ora patru după masă. Ducându-mă la P.S. Episcop să-mi semneze delegația cu data și ora sosirii, acesta m-a întrebat: „La ce oră ai sosit?”. Am răspuns cuviincios că pe la ora patru... „Nu-i adevărat. Ai sosit pe la cinci și jumătate!”. Am rămas consternat, nezicând nimic. „Ba nu, ai sosit chiar pe la șapte și jumătate, atunci când a trecut domnul E. pe la mine...”. Am tăcut și l-am lăsat să scrie pe delegație cinci și jumătate; pe când scria, comenta nemulțumit: „Cine știe pe unde ați mai umblat?”.

„Am mai mulți martori care pot confirma – am sosit la ora patru după amiază” – am răspuns liniștit. Dar la ce bun? Cuvântul meu de preot nu făcea două parale în fața arhierelui, care, din păcate, își pierduse aproape complet încrederea în oameni! M-am rugat mult pentru Preasfințitul, pentru că înțelegeam cauzele profunde ale acestei neîncrederi nefirești și surpătoare de bine...

„Cei ce nu au lege, din fire fac ale legii”, afirmă Apostolul. Tot din fire spun cele ce sunt ale Legii!

La masă, cineva mi-a relatat despre doi frați care trăiesc ca pisica cu câinele, dar își vorbesc între ei... Decât o astfel de ipocrizie, mai bine nu ar vorbi deloc! Este tocmai ceea ce scria și Foerster. Gândindu-mă la acest caz, mi-a devenit pur și simplu un chin să mai stau la masă, să vorbesc sau să zâmbesc într-o atmosferă de ipocrizie atât de vădită!

Mântuitorul a apostrofat și a izgonit cu biciul tocmai asemenea oameni ipocriți... Am afirmat de mai multe ori că P.S. suferă de trei metehne: are idei preconcepute, este extrem de bănuitor și își pleacă urechea lesne, fiind adeseori influențabil. O vreme mi-a părut rău că am gândit și am spus aceste lucruri, dar după pățania cu biletul de învoire, am început să înlocuiesc muștrările de cuget cu o compasiune sinceră, însoțită de rugăciuni fierbinți, pentru arhiereul meu. Cel care era socotit omul dreptății și al adevărului putea comite nedreptăți, din slăbiciune omenească, trecând peste cuvântul unui preot și colaborator al său!

Taica Chirușa a scos o învățătură bună din suferința sa trecută, ajutându-i cu dragoste pe cei aflați în situația în care fusese și el cândva, dar mai marele meu va mai suferi până va înțelege această dialectică duhovnicească, simplă ca enunț, dar greu de împlinit fără smerită cugetare...

Săracu' bogatul Dostoievski! Mereu îi dau dreptate, pentru că mereu îl găsesc în duhul lui Hristos, în Duhul Adevărului și al Dreptății! Șatov îl lovește pe Stavroghin, pentru că acesta în loc să zboare ca vulturul spre cer, se ticăloșește și coboară tot mai mult în mocirlă! Iar dezamăgirea lui Șatov era prea mare pentru decăderea lui sfidătoare, pentru a nu-i da o palmă în public.²⁰

Nu este un lucru ușor să te apropii de un om mare, să-ți pui încrederea în el, pentru ca mai târziu, căzându-i masca, să-l vezi mincinos, ca tot omul, cum zice psalmistul.

Palma lui Șatov a dus la extrem indignarea mea verbală, pentru că și pe mine m-au dezamăgit mai mulți oameni de valoare, de la care nădăjduisem să primesc învățătură mântuitoare, prin modelul viu al vieții lor, dar m-am înșelat, iar

vina mea este mai mare decât a lor! Unul singur nu ne dezamăgește niciodată și Acela este numai Domnul nostru Iisus Hristos!

Prima zi de post. O graniță de demarcare între ceea ce a fost până aici și ceea ce va fi după această dată. Aducându-mi aminte de un cuvânt al Sfântului Ioan Scărarul, trebuie să încetez, odată pentru totdeauna, de a mă îndreptăți sau de a mă dezvinovăți!

Cazurile pe care le-am trăit sunt extrem de sugestive și grăitoare. În afara nervilor tociți, de ambele părți, de revolta zadarnică și de mânia neputincioasă, *justificarea de sine nu aduce nimic bun*. Într-adevăr, justificarea și îndreptățirea de sine este auto-condamnare, chiar când dreptatea este de partea ta! Domnul ne zice: „Feriți-vă să nu fiți când veți fi nedreptățiți”, iar eu, păcătosul și necugetatul, resping mereu această fericire...

Sfântul Ioan Scărarul scrie despre Acachie cel îndelung răbdător și ascultător... El asculta de un bătrân bețiv și bătăuș. Într-adevăr, Acachie făcea ascultare, primea în fiecare zi ocări și bătaii, dar sunt sigur că nu-l avea pe bătrân drept o pildă și un model de viață duhovnicească. În inima lui, desigur că nu-l socotea pe acela un om cu viață sfântă, de care trebuie să asculți orbește, chiar când îți poruncește ceva potrivit învățăturilor evanghelice. Îl asculta însă în celelalte privințe, care nu intrau în contradicție cu poruncile lui Dumnezeu, rugându-se pentru sufletul său pătimas, dintr-o dragoste reală pentru aproapele său, cotropitoare și bine plăcută lui Dumnezeu!

Această suferință, luminat acceptată, printr-o ascultare plină de discernământ, ce nu intră în conflict cu conștiința ta de creștin înviat, slujitor și luptător, reprezintă o cale de mântuire mucenicească, grea, dar și plină de mângâieri duhovnicești de negrăit!

Sfântul Antonie cel Mare suferea bătaii de la draci, era trântit de pământ, dar, în inima lui, știa că stă deasupra lor; un avvă i-a și spus unui diavol: „Chiar dacă voi fi trimis în iad, tot deasupra ta voi fi!”.

Mucenicii erau chinuți de ighemoni și de călăi, dar în inima lor se vedeau, prin harul lui Dumnezeu, deasupra lor; așa și Acachie ascultătorul, împlinea de la bătrânul cel bețiv și bătauș numai cele care erau în acord cu Evanghelia Mântuitorului Hristos, iar când era vorba de beție și de bătaie, nu lua pildă de la el, ci se situa pe o poziție moral superioară, făcând pogorământ, dintr-o milă suprafirească...

Sfântul Isaac Sirul avea milă și de draci, dar nu imita răutatea lor! Aici s-au înșelat mulți, crezându-se luminați ca sfinții, punându-i pe draci la masa lor, „făcându-se frate cu ei, ca să treacă puntea”, amăgindu-se cu pretinsa lor „superioritate” și căzând apoi în grele rătăcirii. A începe casa de la acoperiș reprezintă suprema rătăcire și o dureroasă autoamăgire...

Anumite elemente chimice puse în anumite condiții, vor prezenta aceleași reacții, ori de câte ori vor fi puse în acele condiții! Așa se întâmplă și cu mult prea obositul meu sistem nervos. De câte ori sunt răcit sau gripat, văd totul în negru, sunt agitat, irascibil, mâniaș și trist. Dar, îndată ce-mi trece boala, parcă apar soarele, cerul senin și florile...

Oare orbul e vrednic de osândă pentru că nu vede? Surdul e vinovat că nu aude? Paralizatul e vrednic de pedeapsă pentru că nu poate umbla? Și eu, mă voi duce oare la iad, pentru că sunt nervos, atunci când sunt bolnav?

Domnul nostru Iisus Hristos a mântuit lumea, fiindcă a avut puterea de a se jertfi ca nimeni altul. După modelul Mântuitorului, au puterea de a schimba fața lumii, cel puțin în sectorul lor de activitate, numai oamenii de sacrificiu, cei ce se pot jertfi în spiritul și după pilda Domnului nostru Iisus Hristos!

Căldiceii, egoiștii, comozii, cei ce trăiesc într-un amăgitor *dolce farniente* se vor așeza de-a curmezișul, vor împiedica, și vor căuta să zădărnicească toate eforturile celor dintâi... În cele din urmă, vor birui cei ce urmează pilda Mielului! Am observat însă, cum de câte ori activez în cele exterioare, simt o răceală lăuntrică. E ca și cum cloșca s-ar ridica de pe ouă.

Avvele din Pateric știau ce știau, rugându-se neîncetat, adunându-și gândurile și cugetând la Dumnezeu. Și numai după ce dobândeau darul rugăciunii necurmăte, ieșeau, potrivit vreunei vestiri de Sus, pentru a depune și o activitate exterioară, pentru mântuirea altora. Ceea ce au simțit avvele, am simțit și eu, desigur într-o proporție mult mai mică, în primele unsprezece luni de la Frăsinei, dar, de atunci, nu am mai izbutit să mă adun. Și în cele duhovnicești stările sunt, uneori, greu reversibile sau chiar ireversibile, după Mila lui Dumnezeu... „Veți cunoaște adevărul și adevărul vă va face liberi!”

„Nu gusta, nu te atinge” – și astăzi este ca pe vremea Sfântului Apostol Pavel. Și totuși, cât este de fericit sufletul liber! El nu gustă din mâncările oprite, nu pentru că le-ar pofti ca un copil și i s-ar interzice, ci pentru că, fiind stăpân pe sine însuși, **nu-i place să facă un lucru pe care cu dragoste și bucurie nu vrea să-l facă**; el nu de frică nu se aprinde de patima trupească nelegiuită, ci din libertatea sa lăuntrică, aceasta îi spune și îi arată o dragoste de mii de ori mai curată, mai nobilă, mai durabilă (chiar veșnică!), fără dureri, fără reproșuri, fără muștrări de conștiință și fără perspectiva iadului...

Ultimul concert mi-a reamintit de umblarea Mântuitorului Iisus pe marea învolburată. Cât de singuri și de înfricoșați erau apostolii. Și chiar la apariția Mântuitorului, ei au strigat de spaimă!

Când s-a pornit furtuna prigoanei și a răstignirii, ucenicii erau tot așa de înfricoșați. După Înviere, Mântuitorul le-a adresat acest cuvânt ucenicilor Săi: „Vedeți mâinile Mele, că Eu Însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți, că duhul nu are carne și oase, precum Mă vedeți pe Mine că am!” (Luca 24 – v. 39). Oare în viața fiecăruia dintre noi nu vin astfel de furtuni, în care nu-L vedem pe Domnul, ca după aceea El să apară, zicându-ne: „Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?”

Un fapt divers: e vorba să înceapă restaurarea palatului episcopal și a unui corp de chilii din localitatea G. La mânăstire

au sosit vreo zece ingineri în frunte cu ing. Cornel D. De la noi trebuia să plece un delegat. Normal ar fi fost să plece părintele vicar sau părintele consilier economic, dar amândoi refuzaseră să plece, motivând că au slujbe. „Năpasta cade pe capul sfinției tale” – mi-a zis atunci, Preasfințitul. Sub cuvântul „năpasta” am citit oboseala drumului, însă numai la întoarcere am fost întrebat tot de dânsul: „Dar, cine plătește?”.

De ce oare nu mi s-a pus această întrebare înaintea plecării, înaintea semnării procesului verbal? Vasăzică asta era „năpasta”? De aceea au refuzat ceilalți să plece?

Vorbind despre iudei, Sfântul Apostol Pavel scria: „Căutând să statornicească dreptatea lor, Dreptății lui Dumnezeu, nu s-au supus”. „Nu tot Israelul a dobândit ceea ce căuta Israel; ci cei aleși au dobândit, iar ceilalți s-au împietrit” (Rom. 10 – v. 3 și 11 – v. 7).

Îți merge vorba că ești omul adevărului, dar scrii neadevăruri în acte, pentru că nu crezi un om pe cuvânt și nu întrebi martorii onești; te lauzi că ești omul legii și al dreptății, dar săvârșești ilegalități și nedreptăți, pentru că vrei să statornicești dreptatea ta și nu vrei să te supui Dreptății lui Dumnezeu...

Ca și iudeii, asemenea oameni, plini de ei înșiși și de trufia minții lor, nu au milă de cei mici și fără apărare, sunt ca fratele fiului risipitor: din ură și invidie față de bietul păcătos pocăit, nu vor să intre la ospățul iubirii și al bucuriei!

Pentru a-l scoate pe Sfântul Ioan Gură de Aur din singurătatea peșterii, Dumnezeu i-a creat condiții, adică i-a dat o boală, care l-a făcut să părăsească pustnicia, pentru a-i folosi pe alții... Văzând că eu nu-i folosesc pe alții, ci fac numai sminteală, Dumnezeu îmi creează condiții, adică ura, dușmănia, nedreptățile, minciunile, care mă fac să gândesc din ce în ce mai serios la reîntoarcerea mea în chilia mănăstirii.

Acolo mi-aș vedea de mântuirea sufletului, aș participa la slujbele zilnice, m-aș bucura de liniștea locului, dacă nu ca la Frăsinei, cel puțin mai bine ca în G.

Citeam în „Filocalie” un cuvânt al Sfântului Casian. Vorbea despre mânie, desfrânare și alte patimi. În concluzie, avva zicea: „Nici o tulburare nu ne pot face dracii ori oamenii, dacă noi nu avem ceva rău în inimile noastre!”.

Dacă nu ar fi pofta desfrânării în sufletul meu, nici Afrodita și nici Venera nu ar putea să mă tulbure. Deci, lupta trebuie dusă pentru a ajunge la fericita stare de nepătimire-compătimitoare. Dacă în vasul inimii noastre nu ar exista deloc duhoare, ci numai mireasmă, atunci piatra care-l sparge ar aduce o înmiresmare a văzduhului, în care până și cioburile ar avea bună mireasmă...

Lecția pe care o scot din toată durerea mea de acum este aceea de a nu proceda cu alții, cum au procedat unii cu mine. Am zis și o repet: *omul mare se cunoaște după felul cum se poartă cu cei mici!*

Și mai este ceva: omul nu omoară pe frații săi numai cu sabia sau glonțul, ci și cu vorba sau gândul rău și ucigaș. De aceea vom fi răspunzători nu doar de faptele noastre, ci și de cuvintele și gândurile noastre. Cel ce va zice fratelui său „raca” este vrednic de osândă, iar cel ce urăște pe fratele său este ucigător de oameni...

Dă-mi, Doamne, inimă hotărâtă și neschimbătoare!

Visam astă noapte că m-am dus la maica Nionila, grav bolnavă. Am găsit-o cu moralul scăzut. Am încurajat-o, spunându-i cum alții au fost anchilozăți și totuși s-au vindecat... La aceste cuvinte, maica stareță s-a înveselit. Apoi i-am reamintit, cu blândețe, că nu ne putem mântui, dacă nu trecem printr-o suferință trupească sau sufletească. I-am vorbit și despre Sfântul Apostol Pavel: „Saule, Saule, de ce mă prigonești?”. Și Domnul nu i-a spus ce bucurii îl așteaptă, ci: „Îți voi spune câte vei avea de suferit pentru numele Meu”. La aceste cuvinte m-au podidit lacrimile. Mi se părea, în vis, că e vorba de suferința mea...

Concertul din această seară nu mi-a plăcut! Muzica țipătoare nu mi-a creat obișnuitele stări sufletești, pline de dragostea Mântuitorului Iisus. În schimb, mi-a plăcut un fragment din minunata carte, pe care o citesc în pauze – „La joie par la Bible”: „La critique n'a jamais tué ce qui doit vivre ce qui doit mourir”, a afirmat, cu atâta dreptate, Chateaubriand.

“Il faut savoir demeurer sous les feux croisés de la critique, du blâme comme de la louange, avec un coeur résolu et qui ne change pas. C'est à cette heure-là qu'il ne faut pas avoir <des âmes>, mais une ame (coeur), forte et joyeuse de la force et de la joie de Dieu”.

Dă-mi, Doamne, această inimă hotărâtă și neschimbătoare, plină de puterea și bucuria în Domnul meu și Dumnezeuul meu, Iisus! „Nebun este cel ce își pune nădejdea în oameni”, afirmă Sfânta Scriptură. „Pentru că tot omul este mincinos!”, completează Psalmistul. Încercându-te, deci, în Dumnezeu, trebuie să rămâi neclintit, chiar când ești nedreptățit, chiar când ești împrăscat cu minciuni.²¹

Oare Sfânta Teodora nu putea să dovedească, în fața acuzatorilor, că e nevinovată? Și totuși, nu a făcut-o până în clipa morții! Oare, ca și Sfântul Efrem, păstrând proporțiile, la rândul meu, suferind uneori pe nedrept, nu am de ispășit păcate ascunse, pe care, poate, nu le-am ispășit niciodată? Sfânta Teodora era cu ochii țintă numai la Dumnezeu și la propriile ei păcate. Așa au biruit toți sfinții...²²

La Sâmbăta, îmi povestise o femeie că – după ce a zăcut de tifos – a fost răpită cu duhul într-o descoperire duhovnicească, de data aceasta reală. Se făcea că, după o lungă călătorie, s-a pomenit în fața unei prăpăștii pline de foc și de duhuri rele. Dincolo, pe malul celălalt, se vedea Raiul, Domnul nostru Iisus Hristos, Maica Domnului, care i-au întins o punte de aur, iar un înger a încurajat-o, spunându-i: „Pășește încet pe punte, ține-te cu mâna de funie și nu te uita în jos”. Și femeia, cu ochii țintă spre frumusețea de dincolo, înainta ușor, în ciuda strigătelor demonice, care căutau s-o tragă jos, în prăpastie. Și așa a trecut dincolo!

Prăpastia e ura, invidia, răutatea, răzbunarea, lăcomia care ne trag cât mai jos cu puțință... Dar, noi avem o punte de aur: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!”. Cu ochii țintă dincolo, nădăjduim să ajungem și noi în lumina cea neînserată!

În 1947, pe vremea în care mă aflam la sfânta Mănăstire Antim, intrase la mine, în chilie, o fată cu „vedenii” (sărmana, ne-am rugat mult pentru ea), ca să-mi povestească ce “îi arată ei Dumnezeu”... Cucoanele, care au văzut-o intrând, au scornit alte povești pe seama mea. M-am plâns Părintelui Gherontie Ghenoiu (îl prețuiam în mod deosebit pentru adâncimea vieții sale duhovnicești), care m-a mângâiat astfel: „Dumnezeu știe adevărul?”. I-am răspuns cu certitudine: „Desigur, odată ce este Atotștiitor!”. M-a privit cu mult tâlc, cu o privire calmă, senină, luminoasă: „Și dacă Dumnezeu știe adevărul, ce-ți pasă de ce spun oamenii?”.

Aceasta este sursa de pacificare și liniștire a unui om nedreptățit de răutatea omenească. Ancorat puternic în

Dumnezeu, nici un val și nici o furtună nu-ți poate face nimic!²³

Nedreptățile vin pe capul meu fără Voia lui Dumnezeu? Nu, desigur! Dar, ce urmărește Domnul când îngăduie astfel de năpaste? Un singur lucru: să sufăr nedreptatea fără cârtire!

Căci, scrie Sfântul Ioan Scărarul: „Cel ce voiește să-și apere cuvântul cu încăpățănare, într-o discuție oarecare, chiar dacă are dreptate, să cunoască că este stăpânit de neputință diavolească. Și dacă face acest lucru într-o convorbire cu cei de o seamă, s-ar putea îndrepta cândva prin opreliștea celor mai mari, dar dacă el se poartă astfel cu cei mai mari și mai înțelepți, atunci această rană nu poate fi lecuită de oameni. Cel ce nu se supune în cuvânt, nu se va supune, fără îndoială, nici în faptă.”

Iată primejdia! Apostolul spune să ne supunem și lui Nero... Te supui lui Nero în ceea ce este pământesc, trecător și formal, neesențial; nu-ți apăra cuvântul cu încăpățănare, chiar când ai dreptate... Dar, când este vorba de suflet, de viața de dincolo, de Mântuitorul Hristos, de mântuirea ta și a fraților tăi, primește să ți se taie capul, cum a primit Apostolul, care te-a învățat să te supui tiranului în cele ce-ți depășesc puterile de împotrivire, numai să nu te lepezi de tot ce ai mai scump: **credința în Hristos!**

Este o mare „echilibristică” spirituală aici! Pentru Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost și mai greu: pentru acest mare sfânt și luminător ortodox, „Nero” a luat chipul patriarhului și al episcopului său, care erau eretici.²⁴ În ambele lupte se cere îndelungă răbdare, credință neclintită și dreptslăvitoare, smerenie dumnezeiască și dragoste nefățarnică și lucrătoare. Duminica Crucii mă muștră și-mi zice: „De ce te-ai bizuit pe tine însuși, pe propriile tale puteri? De ce-ți aperi dreptatea singur? De ce nu zici ca Apostolul, sunt slab? De ce nu ascuți ca Moise, la Marea Roșie: <Fiți liniștiți, Eu voi lupta pentru voi>!”

De ce nu iei măcar pildă de la aparatul electric de sudură, ce primește energia electrică cu care arde și topește toate potrivniciile? De ce nu iei pildă de la bobul de grâu care tocmai când se umflă și crapă, atunci scoate colțul verde? De ce nu iei pildă de la Mântuitorul Iisus, Care prin cele cinci răni a primit apa vie a Duhului Sfânt, înviindu-I trupul? De ce? De ce? De ce?

O lapoviță persistentă a încercat să „nu-mi dea voie” să mă duc la concert. Am înfruntat totuși vremea rea și mare mi-a fost răsplata. Câtă bucurie, câtă mângâiere, câtă îmbărbătare în fața necazurilor vieții îmi dă muzica unită cu rugăciunea și dragostea Domnului nostru Iisus Hristos! Avea dreptate Nichifor Crainic în „Dezmărginire”: „Dincolo, mă voi topi în boare de muzică divină”.

Încercasem să meditez la dragostea și jertfa oamenilor (martirilor) pentru Mântuitorul Hristos, dar m-am întors la Dragostea și Jertfa Lui pentru bieții oameni. Și îndată mi s-a aprins inima. Îi vedeam figura dulce, în diferite împrejurări: în drum spre Ierusalim, pe asin, zbuciumat în Ghetsimani, legat în fața lui Pilat, cu Crucea în spate sau pe Golgota...

Probabil că, în strâmta și întunecoasa lui crisalidă, viermele e mulțumit, își are „plăcerile” lui, așa cum omul, mărginit și orb, se simte fericit în poftele lui... E mai mult ca sigur – și viermele din cadavru își găsește „fericirea” în mediul descompunerii imediate! Ba chiar omul, scrie Dostoievski, își găsește „idealul” frumosului în Sodoma și Gomora...

Și totuși, adevărații fericiți sunt cei ce pot pătrunde, cu ochii credinței, dincolo de învelișul crisalidei, ca să vadă o lume de mii de ori mai frumoasă; adevărații fericiți sunt cei ce-și dau seama de jalnica situație în care se află și năzuiesc, din tot sufletul, să treacă dincolo, să zboare spre cer! Orice-aș face, ori cu ce m-aș ocupa, mereu sunt nemulțumit, pentru că nu fac ceea ce ar trebui să fac. Îmi pare rău că nu mă rog, dacă nu neîncetat, cel puțin așa cum mă rugam la Frăsinei, când pășteam berbecii...

Îmi pare rău că nu împart săracilor ceea ce am, și am destul de mult în comparație cu ce aveam la Frăsinei. Îmi pare rău că am dat frâu liber gurii sau răssetelor ușuratece, spunând măscăriciuni, clevetiri; am dat frâu liber mâniei, trufiei, pornirilor și atingerilor nesocotite, care nici la Frăsinei și nici la Odessa nu-și ridicaseră capul! Mă fură deșertăciunile și mă îngrozesc când îl citesc pe Sfântul Ioan Scărarul.²⁵

Câtă dreptate a avut Sfântul Grigorie de Nazianz, mi se pare, când s-a retras din viesparul Episcopiei, în care unii oameni, meschini și venali, urmăreau împlinirea tuturor poftelor și intereselor, fără să se gândească la Jertfa Domnului Hristos, la mântuirea sufletului, la Rai, la iad, la împlinirea poruncilor evanghelice. Câtă pace, câtă bucurie sufletească și câtă lucrare se poate face când te afli jos de tot, unde nici valurile și nici curenții, care aduc tulburare și neliniște, nu te mai pot atinge! Când e ger, floarea își strânge petalele, se ghemuiește; când apare lumina și căldura, ea își deschide larg „inima” vegetală...

Dar, oare, inima omului nu este la fel? „Cum vom cânta cântare Domnului în pământ străin? Căci cei ce ne-au robii ne spuneau: cântați-ne din cântările Sionului!”. Când ești în pământ străin, înconjurat de oameni care nu te iubesc sau, poate, chiar te urăsc, inima se ghemuiește – ca în fața gerului – și nu mai poate cânta imnul iubirii! În asemenea cazuri e mai bună soluția Sfântului Grigorie de Nazianz...

Un tibetan, pentru a se răzbuna pe un englez, n-a utilizat nici o armă ucigașe, mulțumindu-se să se uite cu o ură hipnotică drept în ochii acestuia. Ca urmare, englezul a căzut la pat, obsedat de ochii diabolici ai tibetanului. În cele din urmă a murit, fără ca medicii să-l fi putut ajuta cu ceva.

Dacă ar fi chemat preoții pentru Sfântul Maslu, desigur, cu Mila lui Dumnezeu, alta ar fi fost situația.²⁶

Sfântul Apostol Pavel nu a zis în zadar că cel ce urăște, pe aproapele său, este ucigaș de oameni! În asemenea cazuri nu există decât o singură scăpare: rugăciune, rugăciune și iarăși rugăciune... Dorința mea se apropie de împlinire. Întors de la Catedrală, m-am pomenit chemat de Preasfințitul, care mi-a cerut să-i spun de ce nu vin la masă. I-am spus. Cum era de așteptat, n-a recunoscut! A tăgăduit și nedreptățile, și falsul... În cele din urmă mi-a strigat: „Du-te cu Dumnezeu”. M-a acuzat de „idei fixe”, „mania persecuției” și câte și mai câte... În sfârșit, lucrurile măcar s-au limpezit!

La mânăstirea C. mă așteptau frigul, puricii, lipsuri de tot felul, dar cred și știu că sunt mai ușor de suferit toate acestea, decât atmosfera de duplicitate, nesinceritate, suspiciune, idei preconcepute, intoleranță și, din păcate, chiar ură... Un singur lucru îl regret: l-am scos din fire pe bietul bătrân, l-am enervat. Despărțirea, timpul și mai ales rugăciunea pentru cei ce ne nedreptățesc, vor lecuși însă rana... Într-o noapte de beznă, stelele strălucesc mai frumos și mai puternic pe cer; după necazul pe care l-am avut, concertul mi l-a înfățișat pe Mântuitorul Iisus, parcă mai frumos, mai bun, mai apropiat și mai viu în sufletul meu.

Demisia mi-a fost respinsă, ca și cea din 23 august 1963.²⁷ Totuși, confruntarea mi-a adus un mare folos: trăsnetele și fulgerele ne trezesc, risipesc întunericul nopții și ne luminează fețele, ca să ne cunoaștem mai bine! Din partea mea se cere smerenie fără lingușire și demnitate fără mândrie! Rugăciunea mă va pune în legătură cu milostivirea Duhului Sfânt, pe care îl invoc ca să coboare și să mă mângâie.

Părintele M. mă cere de la părintele vicar, ca să slujim împreună la Metoc... Acesta îmi spune: „Ce-ți trebuie să te legi la cap, dacă nu te doare?”. Apoi, cu subînțeles, adaugă: „Ce-ți trebuie, «Maglavit»?”. Deci, mâna dreaptă a Episcopului, spune despre exarhul cu care colaborează și stă la masă, ca să

audă și alții, că nu ar fi decât un fel de naiv și, eventual, îndepărtat de la dreapta credință, oficial recunoscută, dând de lucru atât statului, cât și Bisericii...

Și nu m-ar fi mâhnit cu nimic asemenea absurditate, dacă nu aș fi luptat, îndelung, ferm și în sfântă ascultare, prin predici și prin scris, împotriva acestor învățături înșelătoare, dojenindu-i și luminându-i, pe cât posibil omenește, în egală măsură, pe înșelători și înșelați!²⁸

Decât călău, mai bine victimă

Un alt vis: se făcea că astă noapte s-a vârat lângă mine un om rău, întunecat, cu intenții josnice, care mă amenința că mă va chinui cum va vrea el! Nu mai știam ce să fac, dar, la un moment dat apăruse discret fratele meu, Vladimir, care auzind amenințările s-a dus tot discret după ajutoare. Peste puțin timp l-am văzut pe acel om dus sub escortă de către oamenii legii (N. n. – Deși Părintele suferea mult pentru puțina credință a fratelui său, pe care îl iubea mult, noi știm că acesta îl ajuta adeseori).

Multă răbdare a avut Sfânta Teodora în coliba de lângă poartă, aruncată și disprețuită de toți... Oare, dacă cei ce-au osândit-o pe nedrept ar fi poftit-o la masă, cu aceeași osândire în sufletul lor, cum ar fi procedat Sfânta? Ar fi răbdat fariseismul lor? N-ar fi aruncat mâncarea, cum zice înțeleptul Solomon? Un câine e mulțumit cu o bucată de pâine, omul însă nu trăiește numai cu pâine, indiferent cu cine ar sta la masă, chiar și cu un arhiereu, sau poate tocmai de aceea!

Nedreptatea, minciuna, răutatea unui om fără Dumnezeu nu mă ating, nu mă dor, dar când cineva vorbește în numele lui Hristos, și poruncește împotriva învățăturilor evanghelice, atunci mă scoate din sărite; oare un astfel de impostor nu seamănă cu antihristul și cu idolul, care au aparența dumnezeirei, dar, de fapt, o tăgăduiesc?

Ah, Iisuse, Iisuse! Dulcele, scumpul și iubitul meu Mântuitor! Tu Care mi-ai fost singura mângâiere în pușcărie, singurul meu apărător, frate și prieten, ce m-aș face fără Tine? Desigur, adevărul și dreptatea nu trebuie exprimate prin mânie, adică, folosind expresia lui Foerster, prin slobozirea „câinilor răi” din sufletul nostru... În acest punct, mă simt vinovat sută în sută! Dar, ca să nu mă deznădăjduiesc, mă gândesc la palmele Sfântului Mare Ierarh Nicolae, care i-au muiat

îndârjirea lui Arie, mă gândesc la cearta teribilă pe care Sfântul Pahomie a avut-o cu fratele său! Ei sunt sfinți, eu un simplu vierme cugetător... Și atunci, de ce să cad în deznădejde? Mă lupt și mă voi lupta cu dracul mâniei, iar când mânia mă va birui, va fi un prilej de smerire a mea, o *felix culpa* care mă reduce la praf și cenușă, nelăsându-mă să mă mândresc!

În timpul concertului mă gândeam: Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ducându-și Crucea pe Golgota! Dacă L-ar fi „privit” cineva dintr-un vârf de munte, de abia dacă L-ar fi zărit ca pe o furnică. Iar dacă L-ar fi privit de pe lună sau de pe o stea îndepărtată, nu ar fi văzut nimic, nici măcar globul pământesc... Pentru un astfel de observator, pământul nu există! Și, totuși, cel ce Își ducea Crucea pe Golgota a fost și este Creatorul tuturor galaxiilor, întregii lumi văzute și nevăzute... Cine a pomenit o astfel de smerenie și dragoste?

Și acest Creator al cosmosului, al „tuturor celor văzute și nevăzute” a venit la frații săi, ca să-i scoată din întunericul răutății, din mocirla păcatelor, din suferință și moarte, iar frații Săi, L-au prins și L-au omorât în chinuri cumplite! Cine a mai pomenit o asemenea trufie, nebunie, ură și cruzime?

„Decât călău, mai bine victimă!”, zicea Dostoievski. O știam teoretic, acum o știu și practic...

Preasfințitul nu mi-a primit demisia. Verbal nu și-a recunoscut nedreptățile, dar în suflet se vede că-i pare rău, se smerește, cedează. Această atitudine mă face pe mine biruitor și pe Preasfințitul înfrânt. Așadar, pe mine „călău” și pe dânsul „victimă”. Și pentru mine, cel puțin acum, această stare e mai grea și mai dureroasă decât starea victimei. Câtă dreptate avea Dostoievski!

A suferi nedreptatea, a nu te răzbuna este o alifie, în primul rând pentru cel nedreptățit. Bune sunt neputințele și bolile! De când m-a mușcat reumatismul, în viața mea *memento mori* a devenit un prilej de smerită cugetare și umilință sufletească. Până atunci nu mă gândeam la acest moment decât teoretic, la modul general și niciodată până la ultimele implicații. Mi-a venit în acest mod o dulce resemnare, o dezlipire de această

„amară frumusețe” și de acest „pământ rătăcitor”... Ce bine ar fi dacă aceste neputințe trupești m-ar vindeca și de bolile sufletești!

Să mă dezlipească de sensibilitatea exagerată și, mai cu seamă, inadecvat exprimată, față de nedreptățile, minciunile și opiniile eronate ale altora. Este necesară o dulce resemnare activă și față de acest strigoi al pământului rătăcitor... Singurul meu prieten, de cinci ani de zile, este fratele Chiril. Ce fericire ar fi pe pământ, dacă toate sufletele ar fi ca sufletul lui Chirușa! Figura lui e senină și veselă. În cameră nu citește decât Sfânta Evanghelie și cărți de rugăciuni.

E plin de dragoste și jertfă pentru cei necăjiți și săraci, pentru copilași și pentru păsărele. Bolnavii primesc o mână de ajutor de la Chirușa, copiii – bomboane și covrigi, păsărelele – mălai și firimituri. Muncește ca un rob, însă de bunăvoie și cu dragoste. Are o inimă curată precum cleștarul. N-are nimic ascuns, nici un vicleșug, nici o idee preconcepută, nici o bănuială fără temei și nici n-are interesul să-și plece urechea la oricine și pentru orice.

Într-adevăr „cei de pe urmă, vor fi cei dintâi!”²⁹

Ce-ar fi dacă ne-am lăsa, trup și suflet, în Voia lui Dumnezeu? Că e boală, că e ocară, că e amenințare cu moartea, să stăm senini, cu încrederea absolută în Domnul. Am văzut, la televizor, filmul „Păduri împietrite”. Acolo, poetul care dorea să fie omorât, nici nu insulta, nici nu se apăra, nici nu se tulbura, fiind bătut sau amenințat cu arma...

De-am ajunge și noi ca Sfântul Pavel Apostolul, care ardea de dorința de a trece dincolo, ca să fie împreună cu Domnul Hristos, nu ne-ar mai tulbura absolut nimic. Poate că, retrăgându-mă la mănăstirea Cocoș, n-ar fi târziu să mă las cu totul în voia Domnului...

Unde ne vom duce, Doamne?

Cultul e liber, libertatea conștiinței este garantată. Avem libertatea să ne rugăm în adunări publice, în Biserică. Preoții au libertatea de a predica din amvon, iar mănuiitorii condeiului au libertatea de a scrie, de a publica și de a difuza învățătura creștină prin cărți și reviste. În seminare și în facultățile teologice se pregătesc viitoarele cadre bisericești. Și atunci de ce numai unii, printre care cu nevredețenie mă număr, sunt acuzați că fac „propagandă” religioasă?

Unii înșelați umblă cu vedenii drăcești, prezentându-le ca descoperiri dumnezeiești, luându-l pe cel rău drept „înger din lumină”, alții umblă cu răzvrătiri împotriva Bisericii și a statului, dar eu ce-am făcut? Sunt vinovat că, sub vechiul regim, am fost condamnat la moarte, cu acuzația că sunt plătit cu bani grei de comuniști?... Și tu, Brutus?!³⁰

Dl. G. arăta spre mine, spunându-i Preasfințitului:

- Ucenicul dumneavoastră!

- Nu-i ucenicul meu – răspunse acesta – e ucenicul lui Gala Galaction...

Așa este. Nu mi-e rușine să fiu ucenicul Părintelui Gala Galaction. Dimpotrivă, mă bucur, cu umilință înaintea lui Dumnezeu, pentru acest dar minunat! El m-a îndrumat pe calea monahismului; el m-a iubit ca un tată adevărat; el m-a învățat să-i iubesc și să mă rog pentru evrei, chiar când le combat ideile greșite și faptele anticreștinești; el mi-a deschis ochii în problemele sociale ale muncitorimii; mistic creștin de geniu, la Sfânta Liturghie, plângea ca și mine, predicând așa cum am învățat la rândul meu s-o fac, din tot sufletul și din toată inima... Când va fi condamnat Părintele Gala Galaction de Biserică sau de stat, voi fi condamnat și eu, care am mers pe același drum!

La închisoare nu puteam suferi înțepăturile ploșnițelor. Parcă trecea foc prin pielea mea și nu puteam dormi. Doar în zorii zilei ațipeam, stând ridicat și sprijinit de perete. Lângă mine, însă, pe aceleași scânduri, dormea fratele Vasile, care nu simțea nici o înțepătură, odihnindu-se liniștit până la ziuă. Tot așa pățeam și cu păduchii, care mi-au provocat o mâncărime atât de grozavă, încât credeam că am făcut râie. La fel pățesc și acum cu puricii...

Cauza este sensibilitatea pielii, având și o eczemă care nu-mi permite nici o înțepătură!

Oare cu sufletul nu se întâmplă tot așa? Aș putea oare dobândi, cu harul lui Dumnezeu, o „piele” sufletească ca a fratelui Vasile, om de-o mare cumințenie și răbdare?

„Ridicați ispitele și nu mai este mântuire, afirmă un avvă din Pateric!”. Și pe bună dreptate. Mă gândesc la ispitele pe care le-am avut în ultima vreme. Au fost grele, dar simt că datorită lor cresc în ceea ce privește răbdarea, fortificarea lăuntrică, dezlipirea de cele pământești, detașarea de cele lumești, încrederea în Tatăl la care se întoarce fiul risipitor, de câte ori păcătuiește împotriva dragostei de Dumnezeu și față de aproapele. Și parcă aș îndrăzni să spun, mă apropii cumva și către smerenie, în sensul că mă las mai ușor în Voia lui Dumnezeu și mai lesne în voia nedreptății semenilor...

Îl citeam la Frăsinei pe Sfântul Ioan al Crucii și-mi plăcea cum scria împotriva oricărui fel de vedenii. Le citeam și altora! Dar, cu toate acestea, nu m-am lecuیت de „boala vedeniilor” decât în urma pățaniei personale pe care am avut-o cu o sărmană „vedenistă” ce venea pe la Antim, pentru care ne-am rugat mulți preoți...

Tot astfel citeam, la Frăsinei, din avva Dorotei, care spunea că dacă vrei să-l birui pe diavolul, să te dai învins cu oamenii, că Dumnezeu face dreptate celor ce nu-și fac singuri îndreptățire, căci pe aceștia îi lasă la „dreptatea” lor! Și totuși, această înțelegere rațională nu m-a ajutat, cât m-a ajutat pățania personală... Nădăjduiesc să mă lecuiesc și de boala îndreptățirii de sine, de căutarea dreptății personale. Oare va face Domnul

cu mine minunea pe care a făcut-o cu măscăriciul Silvan din obștea Sfântului Pahomie? Oare voi conțeni vreodată cu râsetele, măscăriciunile și gesturile lumești? Oare mi se va transforma vreodată râsul într-un plâns mântuitor și neîntrerupt de vreo măscăriciune?

Uneori mi se pare că Mântuitorul Iisus își va face milă de mine ca și de Silvan, dar când încep iarăși să râd necugetat, deznădejdea îmi dă târcoale! Oare boala din naștere, leac nu are, nici atunci când intervine harul dumnezeiesc?

Eu știu că din ceea ce la oameni este cu neputință, la Dumnezeu toate sunt cu putință! Am recitat și am copiat cârticica „Pătimirile Mântuitorului văzute de un medic”, scrisă de un chirurg. Medicul a scris-o cu lacrimi, dar și cel care o citește nu-și poate stăpâni plânsul...

Citind-o și transcriind-o aveam grozave muștrări de conștiință pentru ușurătatea, neseriozitatea, râsetele, glumele, gândurile și gesturile urâte de care nu mă pot debarasa. La nivelul făgăduințelor monahale pe care le-am dat, ele echivalează cu cele mai grosolane păcate săvârșite de mireni. Sau, poate, sunt chiar mai grave?

„Cel ce n-a știut și n-a făcut, va fi bătut mai puțin!”. Ianoși, comentându-l pe Dostoievski, scria că Ivan Karamazov s-a pomenit, la un moment dat, cu mai multe oglinzi în care se vedea pe sine deformat și desfigurat la maximum... O astfel de oglindă era și Smerdeacov.

Dacă suntem atenți, fiecare dintre noi are asemenea oglinzi; e suficient să avem ochi de văzut, nu doar de privit! Am constatat acest lucru, când Dumnezeu mi l-a scos în cale pe T. Mândria, mânia, răzvrătirea și chiar senzualitatea mea din tinerețe le-am văzut împinse la extrem în acest frate nefericit, pentru care m-am rugat mult!

Astăzi am primit o scrisoare disperată de la prietenul meu, Emilian S. Vrea să iasă din Eparhie, fiindcă vicarul G. îi face cele mai mari nedreptăți, de parcă ar vrea să-l descurajeze total. I-am dat sfaturile pe care mi le dădusem mie însumi...

Dacă bulgărele de aur, luat din munte, ar fi viu și aruncat în cuptor de către om, n-ar putea suporta temperatura înaltă și ar vrea să iasă, încercând o dată, de două ori, de trei ori să scape și tot de atâtea ori omul l-ar ține cu forța acolo, nepermițându-i nicicum să iasă, până la urmă aurul, în ciuda tuturor durerilor, nu s-ar bucura că a scăpat de zgură, de aliajele străine, rămânând curat, strălucitor și extrem de prețios?

Oare Dumnezeu nu face tot așa cu noi, oamenii? Nu ne aruncă El în cuptorul smereniei ca să înlăture de pe sufletele noastre zgura mândriei, mâniei, nerăbdării, ca să rămânem numai aur curat? De patru ori am încercat să ies din cuptor și tot de patru ori am fost oprit de Mâna lui Dumnezeu, fie numele Său binecuvântat de acum și până în veac!

„Unde ne vom duce, Doamne? Tu ai cuvintele vieții veșnice!”. Cât adevăr cuprinde aceste vorbe de pescar din Galileea! Am început să citesc Biblia, ediția de Ierusalim, de curând apărută în limba franceză. Bucuria, certitudinea, înălțimea, încrederea pe care ți-o inspiră cuvintele Vieții veșnice te fac să nu te mai desparți de ele și de Mântuitorul Iisus Hristos Care le rostește.

Unde ne vom duce? La concert? La muzica ușoară? La muzica populară? Unde ne vom duce? La cărțile de știință sau de literatură? Unde ne vom duce? La oamenii „mari”, la puternicii zilei, la sofiști sau ritori filosofi ai Cetății? La prieteni, la fel de neștiutori ca și noi?

Dar nicăieri nu află adierea Vieții veșnice, înafara Mântuitorului Iisus Hristos, Izvorul Vieții veșnice! Aseară am fost iarăși la maica Neonila, aflată în suferință. Diagnosticul: neurastenie, anxietate, frică...

După Sfântul Isaac Sirul, fricosul are două păcate: nu are credință în purtarea de grijă a lui Dumnezeu și încă mai ține la trup. Doctorul Ioachim avea dreptate când îmi spunea că asemenea boli au și o componentă demonică. Leacul, deci, nu este decât o puternică credință în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, în lepădarea grijii excesive pentru trup și cât mai multă rugăciune personală, în vederea primirii milostivirii

Duhului Sfânt, care să alunge duhurile rele, precum și mila și dragostea de aproapele, în vederea ieșirii din carapacea egoismului propriu, întotdeauna năruitor!

La masă, altă avalanșă de bănuieli și acuzații nedrepte pe capul meu, dar cu Mila lui Dumnezeu nu m-am mai tulburat, ci am rămas concentrat la rugăciune lăuntrică. Miracolul este de nedescris! Insultele și vorbele cele mai grele ajung la tine ca printr-un filtru nevăzut, chipurile celor care te insultă îți apar inofensive, iar pe tine însuși te simți păcătos și nevrednic de pacea inexprimabilă, vie și neschimbată în care te scalzi...

Seara, la televizor, am vizionat tragedia lui Othello. Geniul shakespearian mi-a dat explicația și răspunsul. Sunt oameni, ca Othello, care își pleacă urechea și ascultă minciunile lingușitorilor și viclenilor din jur. Apoi se năpustesc fără milă asupra celui sau celei care țin locul Desdemonei. Nici curățenia îngerească, nici dragostea curată, nici jurămintele cele mai sincere nu-l pot convinge pe bănuitorul orb și pătimaș. Până la urmă, Othello o ucide cu propriile-i mâini pe femeia neprihănită pe care o iubea ca pe o proprietate sa, nu ca pe o ființă vie!

Dreptatea a ieșit la iveală, vicleanul Iago a fost arestat, Othello își recunoaște grozava greșală, dar... ce folos? Totul este însă prea târziu. Desdemona a fost ucisă fără nici o vină...

Stând sub streșină, pe vreme de ploaie, se întâmplă să-ți cadă o picătură de apă drept în moalele capului... Nu e nimic. Cade a doua picătură tot acolo... Nu face nimic. Cade a treia pe același loc... N-are importanță! Dar, dacă te leagă cineva burduf și, fiind nemișcat, îți picură zi de zi, ceas de ceas, minut de minut, aceeași picătură de apă, atunci nu mai e chiar nimic...

Atunci picătura devine cea mai insuportabilă tortură. Îmi spunea cineva că, în China, această picătură este utilizată ca cel mai teribil mijloc pentru condamnării la moarte, spre a-i tortura până la înnebunirea și omorârea lor... În arsenalul de suplicii al torționarilor chiar așa se și numește – „picătura chinezească”!

Și, totuși, Domnul a zis: „Eu sunt Stăpânul vieții și al morții”. Dacă Domnul ne acoperă cu platoșa sa plină de Har,

nici „picătura chinezească”, nici bolile, nici oamenii, nici demonii nu ne pot vătăma! Totul este să ne străduim, cu smerenie, să primim milostivirea de negrăit a Duhului Sfânt, prin toate faptele bune, dar mai cu seamă prin rugăciune și lepădare de sine. Acest Duh Sfânt, ca o putere dumnezeiască mai presus de orice închipuire, ne va propulsa corăbioara sufletului nostru spre alte lumi cerești, făcându-ne să trecem nevătămați prin vămile văzduhului. Ne va adăpa sufletul cu aerul pur al iubirii, pentru ca dincolo să nu murim sufocați, fiindu-ne Raiul mai chinuitor decât iadul, așa cum mărturisește însuși satana în „Paradisul pierdut”!

Mazilu era directorul închisorii din Chișinău. Sadic, tiran, hain la inimă, bătea până omora. Era foarte satisfăcut când îi vedea pe deținuți cu picioarele goale în zăpadă, tremurând precum câinii, cu moartea în suflet, triști și distruși. Dar, îndată ce-i vedea veseli și plini de viață, turba de mânie. Îi părea rău că au ieșit din iarnă și n-au murit!

Ce coincidență revelatorie! Când sunt trist, abătut și tăcut sunt tratat cu multă bunăvoință și curtoazie, dar, îndată ce mă arăt vesel, comunicativ și plin de viață, sabia cuvântului este scoasă și îndreptată împotriva mea, cu vârful muiat în venin. Am învățat să mă rog în clipele acelea de încercare și să nu mai arăt oricui și oricum comorile veseliei duhovnicești...

De răzbunarea torționarului Mazilu m-a scăpat Dumnezeu... Nădăjduiesc că mă va izbăvi și din aceste încercări zilnice chinuitoare, dar mult folositoare sufletului meu!

Împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila

Încă o dată mă conving, sinceritatea și inima deschisă sunt mărgăritare care nu trebuie aruncate în fața rămăntorilor vicleni și fățarnici. Căci, în primul rând, ei le calcă în picioare, așa cum își bat joc de tot ce este frumos, scump și sfânt în această lume și, în al doilea rând, punând stăpânire pe aceste mărgăritare, se întorc spre cei inocenți și curați cu inima, ca să-i sfâșie! În această privință, bună este tăcerea. Păianjenul își fabrică otrava chiar și din nectar, precum albinele fabrică mierea! Cât nectar sufletesc altruist i-a oferit Jean Valjean lui Javert și, totuși, acesta, răzbunător și ingrat, l-a prefăcut în venin...

„Împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila...”. Numai cu sila izbutești să te rogi neîncetat; numai cu sila poți înfrânge mânia-ți proprie; numai cu sila te poți abține, stăpânindu-ți patima desfrânării; cu sila poți reduce limba la tăcere; cu sila îți poți îndupleca inima spre dragostea de aproapele și de vrăjmași; cu sila poți împlânta în suflet gândul morții!

Dar, nici sila singură nu poate face nimic, de nu i se va adăuga Harul Domnului Nostru Iisus Hristos. Până mai deunăzi, ședeam pe scaun și ziceam: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. De când, însă, mă supără prostata și nu mai pot sta pe scaun, am revenit la rugăciunile citite, așa cum făceam în primul an de la Frăsinei. Parcă se face o legătură mai simțită între suflet și Dumnezeu, între inimă și Maica Domnului. Simți prezența divină, te smerești, te umilești și ceri mila cerească. De aceea, până și marii isihaști, pe lângă rugăciunea lui Iisus, nu lăsau acatistele, psalmii, paraclisul.

Așa făcea Sfântul Serafim de Sarov. Întotdeauna mă mustră conștiința pentru rugăciunile făcute cu lenevire. Mă

gândesc, uneori, că poate boala mea ar fi de natură canceroasă. Și atunci, parcă nu-mi mai vine să râd. Caut să mă pregătesc pentru trecerea spre cele veșnice. Să fiu împăcat cu toți oamenii. Să mă rog mai mult. Să mă debarasez de tot ce am de prisos. Să fac mai multă milostenie. Să nu știu de nimic altceva decât de Mântuitorul Iisus Hristos și Acela răstignit. Să-L mărturisesc pe Domnul cu mai mult curaj, ca unul ce nu mai are nimic de pierdut!

Oare toți sfinții nu aveau mereu moartea în față? Și oare nu de aici izvorau evlavia și curajul lor? Câtă vreme nădăjduiești să trăiești mult, faci planuri de viitor, cauți să-i înlături pe cei ce-ți stau în cale, te cerți, te superi, dar când știi că sfârșitul ți-e aproape, nici nu-ți mai faci planuri ambițioase, nici nu te mai superi, fiindcă nu mai are nici un rost.

Gândul că mâine voi muri e o bună terapeutică sufletească. Nu mai ai curajul să păcătuiești, fiindcă știi că nu vei avea timpul necesar să te pocăiești. De aceea, toate sunt bune, toate le rânduiește Dumnezeu spre binele și mântuirea noastră. „Milă îmi este de popor!”. Așa ar trebui să zică și să simtă orice preot.

Vin la mine mame îndurerate, oameni împovărați de păcate și de uneltiri diavolești. Uneori, durerea și pocăința lor mă mișcă până la lacrimi. Și tare îmi pare rău, că nu sunt așa cum trebuie să fie un preot și un călugăr, ca să-i pot ajuta așa cum ne poruncește Domnul Iisus. Îmi pare rău, că doctorul din mine nu se vindecă pe el însuși, pentru a-i putea vindeca apoi pe alții. Totuși, nu-mi pierd nădejdea în Mila lui Dumnezeu. Retribuția mea e plătită din fonduri proprii, adică din venitul pe care îl aduc lumânările. Dar, lumânările sunt cumpărate de credincioși. Un moș, o bătrânică, un copil, un tânăr, fiecare contribuie la răsplătirea mea! Dar ei ce cer, în schimb? Mi-au spus-o de mii de ori: slujbă, Sfânta Liturghie, rugăciune, predică, spovedanie și Sfânta Taină a Împărtășaniei. Deci, pe lângă mila de popor, pe lângă porunca iubirii dată de Mântuitorul Iisus, pe lângă datoria mea de păstor, mă obligă și

recompensa primită ca să dau apă vie, să duc la pășune turma de oi cuvântătoare...

- Mă iubești?

- Da, Doamne!

- Paște oile mele!

Iată condiția. Departe sunt de mântuire! M-a înțepat „prietenu” meu, ca de obicei, și m-am supărat. Ca un ghimpe în carne mă irită. Fac planuri cum să-i răspund, cum să-l înțep la rândul meu. Și totuși, dacă aș întoarce celălalt obraz, câtă pace și bucurie s-ar revărsa în sufletul meu! Iertarea și iubirea de vrășmași îmi fac bine în primul rând mie. Scot otrava din inimă, otrava urii, a răzbunării, a pomenirii de rău, care pur și simplu omoară sufletul...

„Ei din lume nu sunt...”; „Nu Mă rog să-i iei din lume...”. Nu suntem din lume, totuși rămânem în lume. Dar, cum să ne păzim de cel viclean, de păcat? Una dintre minunatele căi este să ne transfigurăm! Episcopii s-au întors din fața desfrânatei Pelaghia, dar Non, arhierul cel bun, vărsa lacrimi de umilință și pocăință, izbutind să facă din ea sălașul Sfântului Duh!

Așa ne-a transfigurat, în seara aceasta, minunata „Patetica” a lui Ceaikovski! Ca și desfrânata Pelaghia, muzica poate deveni sălașul Duhului Sfânt, chiar când este mirenească, fiindcă numai Bunul Dumnezeu știe cum picură darurile Sale sfînțitoare pe sufletele însetate de iubirea Dumnezeiască. Optimismul creștin, inima bună, voioșia și îndrăzneala pe care ni le cere Mântuitorul, nu le putem avea dacă nu contemplăm partea frumoasă a lumii și a vieții.

Cât tâlc are povestea cu Mântuitorul Iisus și Mahomed, care au întâlnit un hoit de câine. Mahomed a întors capul cu scârbă, dar Mântuitorul Iisus Hristos a admirat dinții frumoși ai câinelui! Dacă am face ca Mahomed, am fi nevoiți mereu să întorcem capul, să osândim, să urâm, să disprețuim, să ne tulburăm, să ne răzvrătim, să omorâm, să ne războim, iar la urmă, Doamne ferește, să ne luăm și viața...

Din această prăpastie nu ne poate scoate decât iubirea Domnului nostru Iisus Hristos. „Ajută-te singur”, sună titlul

unei cărți; „Credința ta te-a mântuit”, îi zice Mântuitorul femeii ce s-a atins de El. „Dă voință, ia putere”, spun Sfinții Părinți din propria lor experiență. Dar, ca să te ajuți pe tine însuși, să te mântuiești prin credința ta, să iei putere prin voința ta, este necesară o legătură vie cu Mântuitorul Iisus Hristos, Care și astăzi ne ajută, ne dă putere și ne mântuiește.

Nenorocirea este că se găsesc destui oameni, care nu vor să se ajute pe ei înșiși, nu vor să creadă, nu vor să dea măcar o picătură de bunăvoință și atunci devin robii forței obscure. „Zi ca ei și fă ca tine”, acesta e principiul celor ce nu ascultă de sfaturile oamenilor luminați și nici de sfaturile Domnului. Când eram mic, mama voia să-mi spună ceva, dar cu condiția să nu mă supăr. I-am promis că nu mă supăr. Și atunci mi-a zis:

- Să știi că tu în viață n-ai să chivernisești banii cum trebuie. N-ai să știi cum să te folosești de bani!

- Atâta pagubă, am răspuns. Credeam că vrei să-mi spui ceva mai grav!

Proorocia mamei s-a împlinit întocmai! Numai cine nu vrea, nu mă înșală. Sunt mereu fără bani. Nici la CEC nu rămân multă vreme! Dar, oare nu-i mai bine așa? Nu-i o mare nenorocire să fii harpagon? Sunt conștient că omul este praf și cenușă; știu că orice om e muritor; viermii ne vor mânca pe toți; îi văd pe oameni, cu ochii minții, așa cum medicii îi văd pe ecranele radioscopice!

Tot omul, încă de viu, poate fi și un vas de ocară prin multele patimi și păcate ale sale. Și totuși, amăgirea diavolească e așa de mare, încât ne oprește pe loc, silindu-ne prin gânduri pătimase să admirăm ceea ce e demn de disprețuit, să poftim ceea ce trebuie respins cu scârbă. De aici se vede cât de puternică este vraja demonică.

Ce mult face să ai un punct de reazem în viață! Sistemele filosofice se schimbă de la un filosof la altul; în știință, unii zic ceea ce alții dezic, în politică, un regim socotit astăzi salvator, mâine devine criminal; în privința dragostei descoperi multă zgură, lut și aliaj străin; fericirea nu ți-o găsești în buna stare materială și nici în plăcerile lumești! Dar, când L-ai descoperit

pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, așa cum ai descoperi un mărgăritar de mult preț, atunci vezi că ai descoperit un punct de reazem neclintit, cu care răstorni toate îndoielile din toate domeniile.

Îmi spunea într-o zi d-na T. prin câtă suferință, în special morală, a trecut în perioada în care a fost bolnavă, având tulburări de climax. Îi venea să plece de acasă și prinsese ură pe propria ei fiică. Un medic endocrinolog și un psihiatru mi-au spus că și bărbații suferă, la andropauză, tulburări asemănătoare. Poate că la necazurile descrise, în acest modest jurnal, au contribuit fără să știu și aceste tulburări inerente vârstei, trecută de amiaza ei.

Leacurile însă, rămân rugăciunea neîncetată și încrederea în purtarea de grijă a Celui ce ne este și Tată, și Prieten, și Frate. „Fericirea mea este de a-i face pe alții fericiți!”³¹. Acest înțelept și duhovnicesc cuvânt de folos este în esență evanghelic și oricine l-ar fi rostit, a subliniat un mare adevăr. Ieri am simțit din plin această fericire.

Fericirea mea este de a-i face pe alții fericiți

Un ofițer trăia foarte rău cu nevastă-sa. Zdruncinarea nervoasă l-a adus la spital. Voia s-o împuște pe soție, să-i împuște pe cei doi copii și, apoi, să se sinucidă... Mama sa a venit la mine pentru rugăciuni. L-a adus și pe fiul ei, ofițerul cu pricina! S-a spovedit și i-am citit o rugăciune. I-am dat să citească „Cămașa lui Hristos”. Ieri a venit iarăși cu mama sa la mine. N-a mai făcut nici o crimă. Și-a găsit un suflet tot atât de decepționat ca al său, pe care îl iubește. Se iubesc reciproc și sunt fericiți. Și eu sunt fericit în astfel de clipe

Și totuși, sunt mereu nemulțumit de mine însumi. De ce oare nu mă pot dezbăra de urâțul obicei al glumelor și măscăriciunilor? Și cum de poate ieși din același izvor apă rece și caldă? Acest păcat îmi aduce un rău îndoit: mai întâi mă risipește și mă răcește în cele duhovnicești și, în al doilea rând, face sminteală în jurul meu. Și măcar de m-ar face mai fericit. Dimpotrivă, plătesc exact ca în poezia lui Nichifor Crainic: „Adesea râsul omenesc e un fluture pe-o mătrăgună!”. Scapă-mă, Doamne, de acest păcat!

Lumea păgână, cuprinsă de întunericul necunoștinței, primea lovituri, dar nu știa de unde-i vin. Când însă a venit Lumina lui Hristos, lumea creștină a văzut clar că loviturile îi vin de la demoni. Chiar și acest fapt aducea o mare ușurare pentru oameni: ei știau cine este inamicul, cu cine au de-a face și cum trebuie să lupte!

Așa se întâmplă și în lupta dintre om și om... Când Lumina lui Hristos îți descoperă că „prietenul și sfetnicul” tău, cu care împreună mergi la Biserică și stai la aceeași masă, te lovește mai rău decât dușmanul, atunci simți o mare ușurare: știi cine este asupritorul și cu cine ai de-a face, dar știi și leacul – rugăciunea fierbinte pentru cel care te vrăjmășește, urăște, dosădește sau disprețuiește!

„Lui Dumnezeu îi este silă și de fățărnicia cultivată de dragul păcii, ca și cum o asemenea pace strâmbă ar fi mai bună decât un război onorabil (spiritual, evident!). Fără îndoială, sinceritatea poate produce sciziuni efemere sau durabile: ea rămâne, totuși, temelia oricărei societăți adevărate. Fără ea, gândurile și simțirile veninoase prind a se învolbura între oameni; câtă vreme există sinceritate, chiar dacă ar deschide cea mai mare prăpastie, ea va rămâne unicul drum care duce la biruință asupra experiențelor și simțirilor învrăjbitoare or, măcar, la suportarea reciprocă și onorabilă a deosebirilor aparent sau real ireconciliabile...”. Acest cuvânt al lui Foerster este extrem de ziditor, exprimând atitudinea Mântuitorului față de farisei!

* * *

La Biserița de la moara din Frăsinei, ținusem o predică despre fiul risipitor. Mireni și călugării care m-au ascultat, rămăseseră încântați. Îndată după acea predică, tot la moară, a venit și ispita prin gânduri lumești, glume și cuvinte deșarte, cu cineva aflat acolo tocmai pentru a lua învățătură creștină; puțin a lipsit să nu cad în prăpastie, numai din pricina lipsei mele de prevedere și ușurătății cu care m-am comportat...

Părintele stareț a spus către cineva care susținea că aș fi un călugăr bun: „Da, e un bun fariseu”. Și n-a greșit vrednicul stareț Simeon, căci pe vremea aceea, așa eram!³²

* * *

Mi-a făcut ieri cineva o mică observație și îndată mânia și-a ridicat capul; îmi face cineva un rău și multă vreme nu-l uit, înveninându-mă cu pomenirea de rău; mă laudă unii și-mi pare bine; mă vorbesc de rău și nu mă bucur; mă laudă unii și-mi pare bine; când sunt nedreptățit, caut pe toate căile să mă îndreptățesc, deși Dumnezeu îmi trimite năpastele pentru păcatele ascunse și neștiute de oameni, ca să mă pot curăți... Și atunci, mai sunt eu creștin? Nădejdea mea numai în Mila Ta, Doamne!

Părintele T., om obiectiv și nelingușitor, m-a apreciat ca niciodată pentru predica ce-am rostit-o la Catedrală. Știu că nu împlinesc nici a mia parte din cele ce vorbesc. Deci, n-am nici un motiv să primesc aprecieri sau să mă umflu de părere de sine! Am însă nădejdea, pe care mi-o dă Sfântul Ioan Scărarul: poate că rușinându-mă de faptele mele, puse în comparație cu vorbele mele, mă voi îndrepta cândva; poate că treptat, în timp, va ieși din mine demonul glumelor, cum au ieșit din Maria Magdalena cele șapte duhuri rele... Această nădejde nu mi-o pierd nicicând!³³ Astăzi a venit la mine un frate din Dragomirna, care mi-a povestit lucruri de necrezut despre unii din frații noștri de credință, având chiar responsabilități mai deosebite (o maică stareță, o maică ghid, un părinte exarh). Nu m-am așteptat să aud așa ceva!

Să-i osândesc? Să zic: mulțumescu-Ți că nu sunt ca ei? Nu. Nu îndrăznesc. Zic și eu, însă, ca iepurașul, care a aflat că mai sunt unele ființe – broaștele, ce se tem de el și, deci, sunt mai nenorocite decât el! Prind curaj, ca și iepurașul, dar nu mă mai duc să mă înec în baltă... Domnul, care m-a salvat de la înec, mă va salva și de la celelalte năravuri! Mai bine mă rog și pentru cei căzuți, și pentru cel care mi-a relatat suferințele căderii și la urmă, pentru mine, păcătosul.

Astăzi a trecut pe la mine fratele N. din Sihăstria. Tinerel, cu chip de fată. Inocent. Curat ca un copil. Nu știe ce înseamnă pofta sau patima trupească. Destul de duhovnicesc pentru vârsta lui. Și totuși, fratele fiului risipitor e posibil să fi fost tot atât de curat. Părintele I. și părintele T. au fost tot atât de inocenți, dar n-au scăpat de mușcătura diavolului. Primul a fost înveninat de invidie, iar ultimii doi de curiozitatea de a gusta din fructul oprit, după care a urmat căderea, ce n-a cunoscut până astăzi ridicarea! Câtă mâhnire atunci când cade un suflet și câtă bucurie în cazul că se întoarce, mărturisindu-și păcatul, iar prin căință sinceră, cu Mila lui Dumnezeu, ridicându-se iarăși! Oare să nu mai existe nici măcar unul ca Sfântul Ioan, feciorelnicul?

* * *

Am avut în viața mea o perioadă în care am fost tăcut, serios, meditativ, când nu vorbeam mult, nu râdeam nebunește și nu-mi permiteam echivoc-uri sau gesturi necugetate! Dar, în vremea aceea, mai cu seamă în primele unsprezece luni de la Frăsinei, rugăciunea și cugetarea la cele sfinte erau neîncetate, lacrimile de pocăință în fiecare zi, tăcerea și liniștea lăuntrică se permanentizaseră. Și atunci, desigur, vorbele deșarte și glumele nepotrivite rămâneau în adânc, nu puteau răzbi la suprafață. Erau oprite de regimul aspru, necazuri, muștrări de conștiință, muncă și oboseală, atmosfera de rugăciune și lacrimi. Toate acestea îmi luminau viața într-un mod vizibil și hotărâtor!

Stau de vorbă iarăși cu maica Neonila, care e bolnavă sufletește și trupește, constatând (a câta oară?) că Domnul ne poruncește iubirea de vrăjmași și jertfirea de sine, în primul rând spre binele nostru personal, ca să ieșim din egoismul nostru, să spargem carapacea egoistă care ne sufocă ființa cu ura, cu răzbunarea, invidia sau mânia, înaintând în spațiul curat al iubirii, spre Soarele bunătății, blândeții și păcii lăuntrice. Cu alte cuvinte, să ieșim din zona de influență a diavolului și să pătrundem în oceanul nemărginit al influenței Duhului Sfânt!

„Altă lege este în mădulele mele, care se oștește împotriva legii minții mele!”. Cine ne spune acest cuvânt? Cel mai sfânt dintre Apostoli, „trâmbița și gura Domnului Hristos”. Indiferent în ce perioadă a vieții sale a simțit Apostolul Pavel această dramatică luptă, fapt este că el a experimentat-o pe viu. Dar, atunci, eu ce să mai zic? Pot fi scutit de această luptă? Eu care sunt cel mai slab dintre cei slabi, în vinele căruia curge un sânge moștenit de la părinți și bunici pătimiși, ce pretenții să am?

* * *

Dacă nu ar fi trândăvia, poate că nu ar năvăli duhul diavolului în sufletul meu. Ziua, de pildă, chiar dacă nu mă duc la Biserică, aș putea citi un acatist, o catismă, o pagină din Sfânta Evanghelie. Eu, însă, îmi pierd vremea cu trâncăneala,

cu glumele, cu râsetele, risipindu-mă și răcindu-mă în cele lăuntrice. În asemenea clipe mă osândesc numai pe mine. Eu pretind de la alții să facă, dar eu fac? Eu am voință? Eu am pus început bun? Astăzi, la Sfânta Liturghie, mă gândeam că nu există preot mai nefericit ca mine! Pe de-o parte Îl iubesc pe Domnul Iisus Hristos – nu cu toată sinceritatea – mai mult decât pe orice ființă îngerească sau omenească și, cu toate acestea, Îl trădez în fiecare zi, în fiecare ceas...

Cum vine asta? Oare mai este cineva ca mine? ³⁴ La „Pe Tine Te laudăm”, când Îi mulțumeam Domnului Iisus, eu Îi mulțumeam pentru îndelunga Lui răbdare, pentru faptul că nu m-a trăsnet și nu m-a trimis în iadul pe care îl merit. Porunca cea mai mare: să-L iubim pe Dumnezeu! De ce? Pentru El? Nu, pentru noi.

Când Îl iubim pe Dumnezeu, iubirea ne ridică de jos, din cursele demonice, într-o zonă în care nici lațurile vicleniei, nici săgețile răutății nu mai ajung; iubirea mă ține deasupra apei ca să nu mă înec, precum un colac de salvare; iubirea mă atrage spre cele înalte, precum magnetul atrage un ac...

Iată de ce, fericitul Augustin are dreptate când spune: „Iubește și fă orice!”. Aceste gânduri mi-au venit în timpul concertului și iarăși m-am bucurat de undele tămăduitoare venite în sufletul meu prin intermediul muzicii divine, dar m-am mâhnit că nu pot să-i mângâi și să-i alin întotdeauna pe cei aflați în grele suferințe și care nu se lasă ajutați...

Mi-e sete

A venit la mine un necunoscut. S-a recomandat simplu: B. Nenorocit în toată puterea cuvântului. I-a murit nevasta. A rămas fără serviciu. La muncile mai grele nu face față. A umblat din mănăstire în mănăstire. Din Sihăstria a fost trimis la mine, pentru sfat și ajutor. Și totuși, nu a primit nici un sfat... E un om care nu se ajută singur și, deci, nu poate fi ajutat de nimeni și nici de către Dumnezeu, împotriva voinței lui.

Zicea că ar primi să fie porcar în mănăstire, dacă l-ar primi, dar nu are nici cea mai elementară credință creștină; refuză să primească vreun serviciu de stat, ba chiar când i se oferă o pâine, nu întinde mâna s-o primească. E năclăit de ură, de răzbunare, de invidie, pe care nu le recunoaște și nici nu vrea să le îndrepte. În schimb, cere mereu sfat și ajutor... Dar, cum să-l ajuti?

A doua noapte, dorm în noua mea reședință. Ce bine e când, potrivit Evangheliei, nu te lipești de cele trecătoare. Suntem călători pe acest pământ. Locuința veșnică e în cer, în Ierusalimul de Sus. Și dacă ținta este dincolo, atunci n-are nici un sens să credem că e veșnică o haltă, în care acceleratul nostru poposește doar o clipă din această veșnicie! Lepădarea de sine, de cele materiale, de egoism și de pofte este cea mai mare binefacere pe care ne-o poate oferi Domnul; este dezrobirea, este ieșirea la adevărata libertate în duh!

La Sfânta Liturghie, de Înălțare, am avut un ghimpe în carne: situația lui B. Oare ce-ar fi făcut Mântuitorul Hristos în locul meu? I-am dat sfatul pe care mi l-a cerut, însă el m-a luat în derâdere. I-am dat ultimul ban și nu m-a crezut, pufnind în râs ironic. I-am oferit mâncare și m-a refuzat din capul locului. L-am rugat să vină a doua zi, cu gândul că-i voi împrumuta ceva bani, să-l ajut ceva mai substanțial; mi-a spus că nu va veni și nici nu a mai venit. Cineva zicea că e ușor să viețuiești

printre îngeri, dar meritul îți revine atunci când reușești să-ți păstrezi pacea printre oameni suciți... Tânărul bogat n-a ascultat sfatul Mântuitorului, ci a plecat întristat! Oare Mântuitorul e vinovat?

Așa cum fericirea mea este să-i fac pe alții fericiți, tot astfel, nenorocirea mea este că nu-i pot scoate pe alții din nenorociri!

Arhiereul Tihon, din „Demonii” lui Dostoievski, cred că a rămas profund întristat, când a aflat că Stavroghin, care venise să se spovedească și să-i ceară un sfat, în cele din urmă a recurs la ștreang! Spun unii Sfinți Părinți că acel „Mi-e sete” de pe Cruce, nu era decât setea Mântuitorului pentru mântuirea sufletului lui Iuda... Dar cum îi mai poți ajuta pe Iuda, pe Stavroghin sau pe B.? Dacă ei nu vor să se ajute singuri, nici Domnul nu-i poate ajuta!

Noua locuință este atât de igrasioasă, încât n-am izbutit să dorm decât două nopți în ea; în a treia noapte m-am odihnit în oraș, la prietenul meu, Hristu. Poate că de la Dumnezeu este și această întâmplare, căci îmi crează condițiile înțelegerii duhovnicești, netezindu-mi calea spre mănăstire. Neputând viețui aici, îmi voi muta sediul la sfânta mănăstire Cocoș. Cred că, de data aceasta, Preasfințitul îmi va da binecuvântarea necesară. „Dacă ești călugăr, du-te la munte”, așa i-a spus un copil lui avva Arsenie. Și tot așa îmi spune și mie.

Acolo e liniștea, acolo sunt slujbele și obștea care constituie mediul prielnic pentru mântuirea sufletului. Mă întrebam în timpul Sfintei Liturghii: „De ce mi-e drag atât de mult Mântuitorul Iisus? De ce Îl iubesc și de ce am atâta milă pentru suferința Lui?”

Pentru că, mi-am zis, e ca un copil nevinovat, fără nici o răutate, curat cu inima, frumos la suflet, adorabil și atât de plăcut, dar, în același timp, nedreptățit, prigonit și urât fără nici un temei; scuipat, bătut, omorât, tocmai pentru că a vrut numai binele tuturor, iubindu-i și pe vrăjmașii Lui! Oare se poate să nu iubești un astfel de copil care a suferit, fără să se răzbune și fără să se apere, chiar dacă n-ai ști că este Fiul lui Dumnezeu?

Ca o completare a firului cugetării, în timpul concertului mă gândeam că dragostea pentru Domnul nostru Iisus Hristos mai izvorăște și din lupta pe care a dus-o Mântuitorul Hristos cu vrăjmașul neamului omenesc. Îl văd pe Dumnezeuiescul nostru Mântuitor mergând în fruntea tuturor oamenilor, înfruntând păianjenul uriaș, teribila tarantulă, de care erau atât de înfricoșați eroii lui Dostoievski! Ceea ce mă umilește până la lacrimi, și-mi trezește flacăra iubirii este că Domnul nostru Iisus Hristos și-a vărsat sângele pentru mântuirea tuturor oamenilor sărmani, care au crezut în El!

Dumnezeu a avut milă de mine. Mi l-a trimis pe B., înseninat și smerit. Și-a cerut iertare. A căutat și și-a găsit serviciu. M-a ascultat. Pare a fi sincer. Mulți m-au păcălit, dar nădăjduiesc ca B. să fie sincer. Mi-a cerut strictul necesar: 120 lei, cantina pe 15 zile și un flanel pentru serviciul lui de vopsitor. Oricum ar fi, sufletul mi-e mai împăcat. Tare îmi era teamă să nu se sinucidă. Printre vinovați m-aș fi considerat și pe mine. Cu astfel de oameni trebuie să te porți exact ca medicul cu bolnavii.

Ieri m-au vizitat un inginer cu soția lui. Amândoi sunt evlavioși. S-au spovedit la mine și s-au împărtășit cu Sfintele Taine. Îmi spuneau aseară, că nimic nu-i întristează și nu-i abate mai mult de la calea Domnului precum faptele de sminteală ale preoților. Mi-au citat câteva cazuri din oraș: unele suflete credincioase nu vin la Biserică tocmai din această cauză! Eu însă, mă gândeam la mine. Oare câtă vreme voi mai sminti pe prietenii și frații mei cu glumele mele deșănțate? Când va ieși acest drac nesuferit și urăcios din inima mea? Câte muștrări de conștiință vor veni pe capul meu, când voi afla că cineva s-a abătut de la cărarea mântuitoare din pricina mea!

* * *

Sunt în sfânta mănăstire Cocoș. Părintele Nicanor mi-a aranjat o chiliuță așa cum îmi place mie, în fața Bisericii. Nu se aud decât clopotele și păsărelele. Pădurea din apropiere e

înverzită, iar în fața ferestrei sunt flori și o iarbă deasă, frumoasă. Pot lua parte la toate slujbele. Am puțința să citesc, să mă rog, să meditez mai mult ca în Galați. Vreau să-mi fac și un program de muncă manuală, în grădină, la vie și la sapă. Atât de bine îmi pare, încât sunt înclinat să-mi fac mutația definitivă în mănăstirea Cocoș! Dar, oare, mă vor lăsa cei mari? Din pățaniile altora ne învățăm și noi, dacă vrem...

Am trecut, iată, prin Celic. Maica stareță a fost bolnavă: anxietate, epuizare nervoasă, tulburări neuro-vegetative au spus medicii, care au observat însă și o stare de inactivitate fizică prelungită. E puțin alintată și cam pasivă. Nu vrea să-și spele o batistă, nu vrea să-și coasă un nasture! Și atunci, dacă nu muncește fizic, nu are o preocupare lucrativă constantă, desigur că cel rău o ispitește cu tot felul de idei obsedante, chinuitoare... Când i-a spus o măicuță, mai în vârstă și mai înțeleptă, că o să-i taie nasturii și apoi dânsa să-i coasă la loc, stareța a răspuns: "Ba ai să-i coși, sfinția ta!". Cred că asta-i curată sinucidere morală...

Nu numai că nu înțelesese primejdiile inactivității prelungite, dar considera îndreptarea acestei stări inerțiale ca pe-un suicid moral! De fapt, situația în care se complăcea reprezenta un suicid spiritual lent și greu de suportat...

Când începi a te rostogoli la vale, fără puțința de a te opri, cazi parcă și într-o deznădejde! Oare nu mă voi opri niciodată din alunecarea glumelor? Oare duhul desfrânării prin glume să pună stăpânire pentru totdeauna pe sufletul meu?

Știu că la Dumnezeu toate sunt cu puțință. Când voi ajunge la adâncul smereniei, cred că mă va scoate din această desfrânare, din această pornire fără frâu, ce mă duce la prăpastie... Apa dintr-o pompiță de cauciuc țâșnește în sus, numai dacă strângi această minge de cauciuc prevăzută cu o canulă! Altminteri, stând pe loc, se strică și prinde un miros urât...

M-au strâns și m-au impresurat necazurile la Frăsinei – și atunci sufletul meu a țâșnit spre Mântuitorul Iisus, cu multe

lacrimi de pocăință. Acum, nu mai am asemenea neazuri, nu mai sunt strâmtorat și iată că apa rămâne pe loc, se strică și împrăștie în jur un miros urât, care-i smintește pe frații mei...

Când la vârsta de doi ani am fost operat, medicul (german) i-a spus tatălui meu că voi trăi cel mult până la 17 ani, iar la această vârstă voi muri! Dumnezeu însă a hotărât altfel. În ciuda prognosticului sumbru, am văzut că mi s-a prelungit viața aproape de trei ori mai mult... De ce oare?

În primul rând pentru a-mi mântui sufletul, pentru a mă pocăi; apoi, cum îmi spun credincioșii, pentru a mai aduce câte un suflet la picioarele lui Iisus, printr-o sinceră pocăință! Aceste gânduri mi-au venit astăzi, la hramul mănăstirii Cocoș. Ca să nu cad în trândăvie, care mai ales călugărilor le aduce gânduri rele, deznădejde, boală sufletească și trupească, suicid spiritual și moral, caut să fiu mereu ocupat, să tratez cu indiferență boala și chiar amenințarea morții.

Și văd că mă simt mult mai bine. Astăzi, de pildă, am făcut o „performanță”: am mers pe jos de la Cocoș la Isaccea. Am cântat cu grupul de credincioși, trecând prin pădurea care răsuna de ciripitul păsărelelor, iar pe câmp, de cântecul ciocârliei; mă gândeam cât de salvator este gândul ce iese din carapacea egoismului...

Câtă înțelepciune cuprinde „Patericul”! Când este vorba de duhul desfrânării, nu trebuie să te atingi, fără un motiv binecuvântat de mâna nici unei persoane, nici măcar a propriei tale mame. Acel frate care și-a învelit mâna cu prosopul, ca să o apuce pe mama lui de mână, știa multe dintre vicleniile diavolului. Tot așa, se fereau avele și de copii!

Ei sunt nevinovați și drăgălași, dar diavolul știe să abată dragostea curată, pe care o nutrim față de ei, spre o patimă care e tot atât de pierzătoare, ca și păcatele oamenilor mari. Nenorocirea este că și copiii, fără să știe, se pot aprinde de aceeași patimă³⁵

Deci, luare aminte, priveghere, post și rugăciune stăruitoare...

Mitea Karamazov l-a bătut pe propriul său tată, l-a trântit la pământ și l-a lovit cu cizmele la cap. L-a umplut de sânge. L-a amenințat cu moartea. Ivan Karamazov nici cu degetul nu l-a atins pe tatăl său. Nici nu l-a amenințat cu moartea! Și, totuși, bătrânul Karamazov se temea mai mult de Ivan, decât de Mitea. Ura și disprețul pe care le nutrea Ivan față de nenorocitul său tată, îi amenințau și răneau sufletul mai grozav decât loviturile de picior ale lui Mitea!

Când un musafir intră pe poartă și când un câine rău îl sfâșie sub ochii stăpânului, care stă cu brațele încrucișate, vinovat este stăpânul, chiar dacă nu te mușcă odată cu câinele; Saul din Tars s-a considerat vinovat deoarece a încuviințat uciderea Sfântului arhidiacon Ștefan!

Bunul Dumnezeu, singurul Care vede „adâncul și rărunchii oamenilor”, știe întotdeauna și motivația lăuntrică a oricărei fapte, ascunsă cu grijă de noi față de oameni și chiar față de noi înșine; de aceea, este imposibil ca oricare dintre noi să nu se întâlnească în conștiința sa, fie ea și întunecată, cu urmările gândurilor, cuvintelor sau faptelor sale, așa cum au fost ele cu adevărat, nu cum încercăm *post factum* să le înfrumusețăm noi!

* * *

“Cel ce M-a dat în mâinile tale mai mare păcat are”, i-a zis Mântuitorul Iisus lui Pilat, deși *iudeii nu i-au pus cununa de spini și n-au bătut nici un cui*, dar *au instigat cu ură toate acestea*, suferind, până când nu se vor întoarce să ceară iertare, urmările blestemului înfricoșător, pe care singuri și l-au cerut asupra capului lor și al urmașilor! Nebunie mai mare nici că se poate: *să-L răstignești pe Fiul lui Dumnezeu și să sfidezi voința Tatălui Său ceresc!*

O femeie îndurerată a venit astăzi la mine, a plâns spunându-și suferința de mamă, iar la plecare mi-a zis: „Iertați-mă, părinte, că v-am deranjat, dar n-am unde mă duce!”. Exact ca bietul Marmeladov...

Recitesc Faptele Apostolilor. La cap. 22, 21, când marele Pavel citează cuvintele Domnului Iisus, Care i-a spus că vrea să-l trimită la păgâni, iudeii l-au ascultat numai până la acest cuvânt. Aici au început să țipe: „Ia-l de pe pământ pe unul ca acesta! Căci nu se cuvine ca el să mai trăiască!”.

Aceasta-i invidia pe care a dat-o pe față fratele mai mare al fiului risipitor. Și lumea îi zice fiului risipitor: „Împacă-te cu fratele mai mare. De ce să fie ură și dușmănie între voi?”. Îi zice și Apostolul neamurilor: „Ce fel de creștin ești dacă nu trăiești în pace cu iudeii?”. Dar, Domnul Iisus, singurul care cunoaște toate inimile, știe cine-i vinovatul și la vremea sorocită ne arată pe toți în lumina Dreptății Sale!

N-am slujit astăzi. Am asistat la „liturghia” din biserica catolică. Încă o dată am constatat, cu mâhnire, că liturghia catolică este mult mai săracă și vizibil lipsită de har. La noi n-am slujit pentru că, deși prezent, nu L-am simțit pe Domnul Hristos în mijlocul nostru. Cu ură nu se poate săvârși masa dragostei – agape!

Totuși, credincioșii m-au solicitat cu multă dragoste și încredere. I-am dojenit pe cei care se amăgesc cu vedenii mincinoase și ei s-au dezmeticit, mi-au mulțumit și m-au rugat să mai predic în acest sens. Cât de mult poate face un „străjer”, care anunță primejdia și care are grijă de mântuirea sufletului! Câțiva buni creștini mi-au mărturisit sincer: dacă în timpul rugăciunii nu au lacrimi, pentru ei aceasta nu-i rugăciune!³⁶

* * *

La concert, în prima parte n-am avut lacrimi. În partea a doua însă, mi-a venit dulcea umilință. Și, într-adevăr, e ceva haric în lacrimi! Ești mai concentrat, mai pașnic, mai înțelegător, mai iertător, mai bun. Poate de aceea a scris Sfântul Isaac Sirul că cel ce n-are lacrimi, chiar de s-ar spânzura de genele ochilor, nu va vedea Împărăția lui Dumnezeu! Adesea

mă gândeam: de mi-ar lua Dumnezeu toată sănătatea și libertatea, dar mi-ar lăsa lacrimile de pocăință aș fi salvat...

Îl iubesc pe Domnul nostru Iisus Hristos pentru că El mai întâi m-a iubit! Îl iubesc pe Părintele Gala Galaction pentru că și el mai întâi m-a iubit; îl iubesc – în duh – și pe starețul Zosima pentru că și el m-a căutat, cu dragostea lui, ca pe oaia cea pierdută. **Dragostea naște dragoste!** Dar, dacă cineva te disprețuiește, te nedreptățește, nu te înțelege în tot ce ai mai sfânt sau chiar te urăște în străfundul sufletului său, atunci acela, fie și arhiereu, nu va culege decât ceea ce seamănă.

Și eu, dar și mulți creștini de bună credință suntem adesea năpădiți de întunericul demonic, de răceala inimii, de deznădejde. Dăm vina pe alții, ne revoltăm împotriva destinului neîndurat, zicem că Dumnezeu ne-a uitat, dar, dacă ne analizăm bine, vedem că vina este numai a noastră. Domnul ne zice: „Cheamă-mă în ziua necazului”, dar noi lenevim și nu-L chemăm. Vrem lumină, căldură, muzică, dar ne lenevim să punem mâna pe ștecher și să-l introducem în priză! Și dacă ne este lene să facem legătura cu „generatorul” Duhului Sfânt printr-o rugăciune sinceră, cine este de vină?

Cea mai mare putere de răsturnare a răului, zice starețul Zosima, este **dragostea unită cu smerenia**. Cu această putere a răsturnat Domnul nostru Iisus Hristos răul din lume, îndemnându-ne limpede până la sfârșitul veacurilor: „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!”. Dacă astăzi Îl iubim pe Mântuitorul, dacă astăzi ne putem lăsa biruiți de El, cauza este tocmai aceasta: dragostea smerită pe care El de la început a proiectat-o spre noi! Tot așa îi putem birui și noi pe alții. Așa l-am biruit pe Volodea, copilul din Transnistria, care era atât de rău, încât a bătut-o pe învățătoare, cu cureaua, în clasă!

Totuși, Mântuitorul Iisus Hristos nu i-a putut birui pe farisei, iar starețul Zosima nu l-a putut birui pe Ferapont... „Marea aceasta e mare și largă; acolo se găsesc târâtoare, cărora nu este număr. Vietăți mici și mari... Acolo corăbiile umblă; balaurul acesta...” (Psalm 103 – 26, 27). Exact cum spune psalmistul este inima omului. Analizându-mă, văd că

jivinele mici și mari, cum sunt răutatea, ura, zavistia, fățarnicia, minciuna, mișună prin lăuntrul meu ca printr-o mare întinsă și largă. Iar pe fundul acestei mări se târăște balaurul ancestral, diavolul, căutând să pună stăpânire, prin inimă, pe toată ființa mea, pe trup și pe suflet, ca să mă tragă în adâncul iadului.

Cât de necesară este rugăciunea lui Iisus, care se face cu mintea în inimă! Numai numele Domnului nostru Iisus Hristos poate omorî aceste jivine și acest balaur, transformându-mă într-o făptură nouă cu inimă nouă! În atelier, la Frăsinei, de multe ori era un vacarm insuportabil... Interiorizându-mă, cu rugăciunea lui Iisus, pluteam deasupra! Nimic nu mă atingea. Chiar la seminar, la internat, în orele de meditație, era o gălăgie nesuferită, dar cufundându-mă în lectura vreunui roman cu mult miez duhovnicesc, mă simțeam ca morarul printre hurele pietrelor...

Dacă în locul vacarmului din atelier și internat, Dumnezeu a binevoit să-mi trimită un vacarm format din nedreptăți, ură, minciuni, dispreț, oare n-ar trebui să procedez ca la atelier și la internat? Să mă interiorizez, să dau vina numai pe mine, să-mi văd numai păcatele mele, să zic „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine păcătosul” și să plutesc, plin de pace, pe deasupra tuturor acestor lucruri mărunte și atât de neînsemnate prin efemeritatea lor...

* * *

Pare-mi-se că cele notate ieri constituie o piatră unghiulară în dezvoltarea vieții mele lăuntrice! Aplicând, pe cât este cu putință omului, cele scrise cu o zi mai înainte, mă simt într-adevăr ca o pasăre ce zboară pe deasupra laturilor întinse ale pământului. Simt parcă o înseninare. Legat numai de dragostea Mântuitorului Iisus Hristos, nu-mi mai vine să judec pe cineva, să mă supăr, sau să pun la inimă tot ceea ce se spune despre mine. Vacarmul și uruitul pietrelor de moară parcă se izbesc de un alt timpan, de un timpan blindat, care nu permite zgomotului și răutății să pătrundă în viața mea interioară...

Mă aflu la Lipoveni, la mănăstirea Slava Rusă. Am stat de vorbă cu Preasfințitul Ambrozie și cu călugării de aici. Ce oameni buni, deschiși și curați cu inima! Îmi întăresc convingerea în împlinirea cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus că „va fi o turmă și un Păstor“! Când a spus aceste dumnezeiești cuvinte, cred că S-a gândit la cei curați cu inima, întorși către El, cu toată sinceritatea, umilința și credința, venind la lumina cunoștinței Adevărului ca să fie vii, trecând peste toate țarcurile și îngrădirile puse de oameni, formând o singură turmă a Păstorului Celui Bun, care este Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos!

El ține larg deschise brațele către cei care se căiesc și către cei care încă nu se căiesc, așteptându-ne pe toți pe drumul Damascului! Ca în schema avei Dorotei: cu cât ne apropiem, prin dragoste, spre centrul unui cerc, în care se află Mântuitorul, noi fiind situați undeva pe razele sale, cu atât dispar între noi distanțele și deosebiri!

A spus cineva că omul care trăiește singur, numai cu Dumnezeu, devine din ce în ce mai tare, mai puternic! Altădată îmi era greu să merg singur la drum. Nici chiar o simplă plimbare prin oraș n-o puteam întreprinde singur. Fiind însă conștient că într-o singurătate bine folosită găsesc tăria, m-am forțat să merg singur chiar și în călătorii mai lungi. Vara trecută am înconjurat țara, într-un circuit complet, singur-singurel. Și, într-adevăr, în acest sens duhovnicesc, *am devenit mult mai puternic, pentru că mi-am recunoscut toate slăbiciunile...*

În gări, în trenuri, pe vapor, oriunde m-aș afla nu mă mai simt abătut, trist, descurajat sau speriat ca altădată... Cred că mă simt mai întărit, fiindcă atunci când sunt singur, spun „Doamne Iisuse, miluiește-mă pe mine, păcătosul” mai concentrat și stăruitor, citesc Biblia, meditez, ceea ce mă înviorează și mă fortifică lăuntric mult. „Doamne, toată noaptea ne-am ostenit, dar n-am prins nimic!”

Fie am fost ostenit de la drum, fie m-au ținut prietenii de vorbă și eu am acceptat, pierzând din puțința de a mă concentra asupra Celui ce este Iubire, fapt este că la concertul din seara

aceasta n-am prins nimic! Pricina este dată de faptul că Domnul nu a venit să-mi zică: „Aruncă mreaja de partea dreaptă!”. Iar fără această poruncă, nici Beethoven, nici Mozart, nici Glück n-au fost în stare să-mi adune gândurile, să-mi aprindă inima, să-mi dea umilința și, mai ales, lacrimile de pocăință!

Se pare că am început să dibuiesc, cu Mila lui Dumnezeu, poteca ce duce spre mântuirea sufletului meu. În ceea ce privește duhul desfrânării, ce răzbește mereu prin glume, echivocuri și gesturi nepotrivite, dau rezultate tot atât de bune sobrietatea mea față de ceilalți, în special față de toate credincioasele care vin cu diferite dureri și probleme. Iar peste toate aceste măsuri de comportament, smerenia și rugăciunea.

Și când se va milostivi Domnul, dăruindu-mi pacea lăuntrică și o mică pârgă de nepătimire, presimțeam că voi avea amare remușcări de conștiință, pentru că m-am sfădit cu oricine și nu am primit nedreptățile ce-mi erau spre folos și îngăduite de Sus!

„Te-am tratat, ți-am dat leacuri amare, dar nu le-ai primit și ai rămas netămăduit!”, îmi va spune Domnul. Dar mă gândesc, până și leacurile amare, noi nu le putem primi, fără ajutorul Harului de Sus, ce învelește amărăciunea leacului cu un strat dulce, care ne înlesnește înghițirea tuturor amarelor nedreptăți!³⁷

Un sfânt trist, un trist sfânt

Fratele Chiril nu are o bucurie mai mare decât atunci când aduce o „oiță” la scaunul mărturisirii! Ceilalți, dimpotrivă, n-au necaz mai mare ca în clipa în care văd pe cei osteniți și împovărați venind la duhovnic... Și fiecare te judecă după măsura lui, de această judecată nescăpând nimeni! Unii au zis despre mine că sunt desfrânat, alții că sunt lacom de bani și, în sfârșit, câți a îngăduit Dumnezeu, că fac totul din slavă deșartă... Trebuie să procedez ca în atelier și în internat. Mântuitorul Iisus știe pentru ce îi primesc pe toți, știe ce caută oile Sale la mine: mila, înțelegerea și rugăciunea dezinteresată. „Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi izgoni afară”.

Dacă Preasfințitul mi-ar interzice lucrarea duhovniciei, atunci nu aș avea nici o răspundere, dar așa am toate răspunderile pentru toate sufletele ce mi-au fost date în grijă...

Am vizionat un film în care era vorba de un preot ce-a păcătuit grav, apoi tulburându-se s-a rostogolit în prăpastie, ducându-se până la fund! Am analizat cauza și vina, constatând, cu multă mâhnire și milă, că vina este doar a sa, iar cauza este beția. Preotul avea intenții bune, dând dovadă că se luptă cu el însuși și cu ispitele, dar nu l-am văzut rugându-se și cerând ajutorul Domnului, nu l-am văzut postind și înfrânându-se, nu l-am văzut spovedindu-se sau cerând sfatul unui duhovnic.

„Dă-mi, tristețea Ta, Doamne!”. Așa mă rugam în timpul concertului. În lumea aceasta, bucuria trebuie să ne fie amestecată cu lacrimi și cu tristețe. Diavolul e viclean. Când ne vede plini de bucurie, chiar dacă această bucurie vine de la Domnul, ne-o abate spre bucuria lumească, cea plină de râsete și glume, măscăriciuni pline de frivolitate. Și bucuria mea este câteodată precum un cal nărvaș, care mă poate arunca în prăpastie. De aceea e mai bine să fiu trist. Așa cum trist a fost

Mântuitorul Iisus. El n-a răs niciodată și eu aş vrea să nu mai rād. „Dă-mi, Doamne tristețea Ta!”³⁸

Biruința Mântuitorului asupra celui rău a dovedit, și încă pe deplin, că Iubirea Sa cotropitoare pentru oameni a putut înfrânge toate vrăjmășiile și obstrucționările de orice fel, îndemnându-ne și pe noi, ființe create de El numai din dragoste, să nu ne descurajăm și să ne purtăm crucea cu bucurie! Se împlinește vorba lui Dostoievski: „Decât adevăr fără Hristos, mai bine Hristos fără alt adevăr decât cel rostit de El: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*”. Când tinerii vor înțelege, dar, mai cu seamă, *trăi această învățătură*, atunci vor merge pe calea adevăratei simțiri și trăiri creștine, într-o autentică gândire comunitară și comuniune harică, pe care Părintele le presimțea și cultiva în oricine se lepăda de sinele său sălbătic.³⁹

Când stă un ou sub cloșcă, la suprafața sa nu se vede nici o schimbare. Trece o zi, trec două, trec două săptămâni, oul este același ca aspect exterior. Cu toate acestea în interiorul lui s-a născut viața, a apărut o mică ființă ce se dezvoltă dincolo de coaja tare, impenetrabilă, care nu ne îngăduie să vedem minunea dinlăuntru, petrecută lângă noi, de nenumărate ori!

Duhul Sfânt, care odinioară se purta deasupra apelor, acum plutește deasupra sufletelor. Cel ce a intrat sub influența Lui, nu prezintă nici o schimbare în omul dinafară și, totuși, în omul lăuntric, s-a născut făptura cea nouă care, la timpul potrivit, va sparge coaja lumii acesteia și va zbura spre Paradis.

Am vizionat „Coliba unchiului Tom”! Ceea ce nu remarcă adeseori în carte, vezi foarte clar pe ecran... S. Claire, mânat de sentimente nobile, convingeri creștine și conștiință, anunță că își va elibera toți robii, iar ticălosul, mârșavul și egoistul fără conștiință și fără Dumnezeu, Légreé, îl împușcă, pentru că eliberarea robilor i-ar fi stricat planurile și interesele lui bănești, bazate pe înrobirea și chinuirea altora.

Oare nu același lucru s-a întâmplat cu Domnul nostru Iisus Hristos? Vestea cea bună aducea bucuria dezrobirii, iar fariseii îl omoară pentru că Evanghelia lovea în interesele lor egoiste,

înguste, pămîntești... Exemplul personal al preotului este atât de puternic, încât îmi vine să zic ca și rușii: „Cum e parohul, așa este și parohia!”

La Odessa, o bătrânică îmi spunea în Biserică: „Părinte, eu nu am nevoie să-mi spună cineva cine este preotul care slujește. Eu simt cu duhul care dintre preoți este evlavios și care, nu. După felul în care se roagă sau cum predică, se vede ce este în sufletul lui!”⁴⁰

Și tare se bucură bieții credincioși, aflând că în fruntea lor este un păstor care are milă de oi, iar nu un năimit, nu un lup în piele de oaie! Am fost invitat să slujesc la Metoc, unde am mai slujit de multe ori și din care am fost izgonit, tot de atâtea ori, prin reclamațiile „fraților” mei. Totuși, mă duc bucuros, ca întotdeauna, acolo unde este un Sfânt Altar liber, ca să fiu de folos (cum zice fratele Chiril) oilor care se adună precum sunt, șchioape sau bolnave. „Milă îmi este de popor!”

Și așa cum îmi este milă de un paralytic sau de un flămând și însetat, tot astfel mi-e milă și de cei care au o sete sinceră de a auzi Cuvântul lui Dumnezeu, de cei ce au nevoie de-o alifie pentru ochi sau de un plasure pentru răni. De multe ori, Dumnezeu ne pune în față nu numai pildele pozitive ale aproapelui spre a le urma, ci și exemplele negative ale altora, spre a nu le urma!

Sunt la Celic-Dere. Am căutat să nu am idei preconcepute, cu bănuiele sau plecări de urechi și văd că este mult mai bine, atât pentru mine personal, cât și pentru cei din jur. Decât să-i vezi pe toți răi, de mii de ori e mai bine să-i vezi pe toți buni, chiar dacă pe drumul acesta te așteaptă și multe decepții. E mai bine să vezi dinții frumoși ai cânelui mort, decât să vezi ce vede toată lumea, căci negrul sare singur în față, pe când albul își apără neprihănirea prin lupte grele!

La mănăstirea Cocoș, ca și la celelalte mănăstiri, se pune accentul pe formă, pe împlinirea exterioară a ritualului, așa cum fariseii puneau accentul pe jertfele de animale, pe prescripțiile legii lui Moise, pe tăierea împrejur și pe sărbătorirea sâmbetei. Știm cu toții unde i-a dus pe farisei

forma neacoperită de conținutul religiei, adică de dragoste, de credință lucrătoare prin fapte de milostenie... Când îi văd pe bieții călugări morți de foame, dar uscați ca iasca în inimile lor, fără pic de umilință, lacrimi de pocăință, dragoste sau vreo picătură de compasiune, îmi vine să cred că dacă nu ne va prisosi dreptatea mai mult decât a fariseilor, nu vom moșteni Împărăția Cerurilor.

Sunt aproape doi ani de când părintele N. este cu sufletul apăsător și casa răvășită din pricina neînțelegerilor cu preoteasa, care s-a înstrăinat, pe când el se afla în închisoare. Ceartă, zavistie, tulburare, despărțire, scandal și eu nu puteam să-i ajut cu nimic. Am venit la dânsul acasă, am stat de vorbă, ne-am rugat împreună, dar parcă toate erau în zadar. Eu, totuși, scoteam mereu părticele la Sfânta Proscomidie.

Și, iată, că mare ne-a fost mulțumirea, când însuși părintele N., plin de bucurie, mi-a spus că are pace în casă. Pacea vine numai de la Mântuitorul Iisus și El o dă când vrea, cui vrea, cât vrea și unde vrea, nu cum vrem noi! Nici călugării de la Optina, nici bizantinologi de talia lui Leontiev, nici călugării athoniți n-au recunoscut în persoana starețului Zosima pe monahul ortodox!

Nu-i de mirare! La Frăsinei, m-am exprimat o dată, că de s-ar reîntoarce fariseii și cărturarii de odinioară în mijlocul nostru, i-am găsi pe primii între zidurile mănăstirilor și pe secunzii în sălile „Institutelor de Teologie”. Numai o inimă curată și un suflet fără vicleșug, precum a avut Dostoievski, au putut intui adevărul unei rele călugării încă nedezbrăcată de egoism și de litera care omoară...⁴¹

Pe cei ce vin la Mine nu-i voi scoate afară

Duminică, 19 iunie, am notat că preotul din film s-a rostogolit în prăpastia păcatului și nu s-a mai ridicat, pentru că a privit abisul fără rugăciune! Femeia lui Lot, spun Sfinții Părinți, s-a transformat într-un stâlp de sare pentru că a privit înapoi, neascultând porunca lui Dumnezeu! Aceste pilde înfricoșate ne feresc pe noi, păcătoșii, să cădem în păcate la fel de mari și pierzătoare de suflet. Ne apără împotriva propriei noastre descompuneri morale...

Până acum m-a păzit Dumnezeu de funesta greșală a preotului din film. Dar, zice Apostolul: „Cel ce stă, să ia aminte să nu cadă!”. Slăbiciunea noastră a oamenilor e mare, iar puterea de aprindere și de înflăcărare a patimii este și mai mare! Deci, luare aminte, pază, înfrânare, rugăciune multă, post și nădejde, spovedanie deasă, numai cu ajutorul și cu Mila lui Dumnezeu!

După Sfânta Spovedanie mă simt ușurat, împăcat și îmbărbătat. Dumnezeu să-i dea mântuire și fericire veșnică părintelui Lazăr, căci prin dragostea și blândețea sfinției sale mi-a devenit într-adevăr ca un tată duhovnicesc. Ce frumoasă lecție pentru mine, ca să procedez cu alții tot așa! „Pe cei ce vin la Mine nu-i voi scoate afară...”. Oricine ar fi penitentul, la orice oră m-ar solicita, oricum s-ar purta cu mine, trebuie să-l ascult și să-l tratez așa cum tratează medicii pe cei bolnavi!

Omul are trup muritor și suflet nemuritor, dar când vrem să-l caracterizăm, mai cu seamă în Lumina lui Hristos, căutăm să-i prindem trăsăturile duhovnicești. Tot astfel este și cu Biblia. Se înșeală amarnic cei ce nu văd decât înțelesul trupesc, numai litera, numai istoria și geografia întâmplărilor cuprinse în ea. Dincolo de toate aceste circumstanțe și condițiile mărginite și trecătoare, se proiectează trăsăturile duhovnicești,

singurele care o caracterizează! Acest fel de interpretare spirituală profundă pornește de la Însuși Mântuitorul nostru: „Va fi ca pe vremea lui Noe”, „semnul lui Iona”, pe care îl continuă Sfântul Apostol Pavel: „Marea Roșie e Botezul”, „Canaanul e Raiul”. Și apoi vin toți Sfinții Părinți care ne tâlcuiesc Sfintele Scripturi...

Într-o discuție cu Preasfințitul C., părintele V. critica Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur! După binecuvântare, întinzi mâna: „Cu pace, Domnului să ne rugăm!”. Apoi, „Cei chemați, ieșiți!” – ce sens mai are? Dar cele două ectenii mici înainte de Heruvic, ce rost au?

Mireanul Gogol a înțeles mai bine sensul Sfintei Liturghii decât preotul V.! Ce frumos interpretează marele scriitor Sfânta Liturghie! Exact ca Sfinții Părinți. El răzbește dincolo, pătrunde în sfera duhovnicească, în care „cei chemați” sunt gândurile păcătoase și poftele necuviincioase...

Sunt venit iarăși la Celic-Dere, împreună cu dl. director V. Ca și paratrăsnetul, sunt sortit probabil să se descarce prin mine toate loviturile nedrepte, ca din senin. Aseară am fost din nou acuzat pe nedrept, dar de data aceasta am fost mult mai liniștit. Știu că există o Justiție imanentă și mă rog pentru cei vinovați să le fie milostivă, și-n veacul acesta, și-n cel ce va să vină! Recenta experiență mi-a dovedit clar, indubitabil: până la urmă, toți oamenii nedrepti și mincinoși sunt demascați, iar dreptatea iese ca untdelemnul la suprafața apei... Și apoi stau liniștit, ca la internat, când citeam în mijlocul vacarmului infernal provocat de colegi!

Ceea ce am intuit și am consemnat într-una dintre notițele anterioare, am verificat acum pe teren. E bine, mai cu seamă în convorbirile cu persoane de sex contrar, să nu faci nici un fel de glume, ci să vorbești liniștit și serios. Și dacă nu facem glume, atunci nici gândurile, nici vorbele și nici gesturile noastre nu alunecă pe panta frivolității, care reprezintă primul pas către prăpastia păcatului. Bine a zis Dostoievski că glumele apar de multe ori din cauza timidității. Când însă ești liber de

orice timiditate și serios, atunci fiicele Evei, îți apar ca mame, surori și prietene, mai mult suflete decât trupuri!

Oameni, părând serioși, mai vârstnici decât mine, au petrecut noaptea așa cum făceam pe la optsprezece ani. N-au închis un ochi. Au cântat, au jucat, au glumit. În zori au plecat cu mașina, dormind un somn chinuit pe scaunele ei!

Când am aflat, la trezire, toate acestea, fiind încă în pat, mi-am făcut sfânta cruce și am zis: îți mulțumesc, Doamne, Iisuse Hristoase, pentru bolile și neputințele pe care mi le-ai trimis. Dacă rămâneam sănătos și aș fi putut bea ca în tinerețe, rămâneam cu ei, mă îmbătam, mă făceam de bațjocura tuturor demonilor și poate alunecam în prăpastie mai înaintea tuturor...

Îmi folosesc unele filme bune vizionate. Astăzi, de pildă, a venit o fată, o minoră, ca să-i citesc anumite rugăciuni. Stăteam de vorbă cu ea, dar mă gândeam și la prăbușirea preotului din filmul „Noaptea iguanei” și de aceea alungam toate gândurile necuvioase; îmi lăsasem epitrahilul pe mine și discutam, așa cum trebuie să discute un părinte cu copilul său duhovnicesc. Iar copila, bine crescută de mamă și bunică, m-a ascultat cu toată smerenia și buna cuviință, spre folosul ei!

Cazul maicii N. m-a făcut să mă gândesc cu toată seriozitatea la mântuirea sufletului. Concluziile sunt: cea mai mare nenorocire pentru un om este să cadă prin propria sa voie în brațele de caracatiță ale egoismului. Iar când ramura se taie cu propriile ei mâini de trunchi, atunci își croiește de bună voie soarta de a se usca, a fi adunată și aruncată în foc...

Iată pentru ce este necesară iubirea de Dumnezeu și de aproapele, jertfirea de sine și chiar iubirea de vrăjmași; pentru că numai această iubire ne scoate din carapacea iubirii de sine, adică moartea noastră fizică și sufletească! Un lac fără izvor, un lac ce nu-și împropătează apa, un lac ce nu curge înapoi este ca o mare moartă... Apa se strică, capătă miros greu, un miros pestilențial!

La fel se petrec lucrurile și cu sufletul omului care nu primește apa vie din Izvorul Duhului Sfânt, nu-și primenește pomul lăuntric și nu naște valuri de dragoste spre Dumnezeu și

spre aproapele. Iar cauza este acel egoism despre care am scris ieri. Din egoism omul nu-și deschide porțile inimii pentru a primi apa cea vie, din egoism nu-și primenește făptura veche și plină de patimi, din egoism nu vrea să-și reverse dragostea spre alții... Îi spuneam odată Părintelui Benedict (N. n. – Ghiuș) că Nichifor Crainic va ieși din închisoare un om nou, fără patimile și păcatele pe care și le recunoștea cu smerită cugetare.

Mă gândeam, desigur, la experiența lui Dostoievski sau cea a lui Oscar Wilde! Nu știu exact în ce măsură acești trei mari scriitori s-au metamorfozat, dar știu că ei reprezintă o experiență autentică și ziditoare a unei schimbări lăuntrice profunde (gr. *metanoia*), prin tot ceea ce au scris, în special după experiența închisorii...

Atunci Părintele Benedict mi-a spus o vorbă pe care n-am uitat-o: „Omul are groaznice posibilități de cădere și numai una singură să stea – *smerenia!*”⁴²

Și, într-adevăr, în fiecă clipă parcă mergem pe un ascuțit de brici, parcă ne plimbăm pe marginea unei prăpăstii sau pe lângă o junglă plină cu vizuini de lei și tigri... Mă gândesc adeseori la fratele Chiril. El nu știa ce este aceea literatură sau ce este știința, prin urmare nu cheltuia nici un ban pe cărți, reviste, filme, concerte; nu-l interesau nici televizorul, aparatul de radio, muzica și prin urmare nu cheltuia bani pe magnetofone, casetofone, benzi, casete, discuri sau lămpi!

Este adevărat că fratele Chiril era incult, aproape agramat, afon, fără ureche muzicală, dar ce cântec curat fără cuvinte izvora din toate gesturile lui calme, măsurate și pline de blândețe... Dar, în cazul în care Bunul Dumnezeu i-ar fi sădit în inimă dorul și setea pentru frumosul artistic, ce-ar fi făcut același frate Chiril? Acest dor și această sete i s-ar fi socotit ca păcate? Și oare mila pentru săraci n-ar putea conviețui cu dragostea de frumos în aceeași inimă?

Și totuși... Și totuși, la Frăsinei, nu aveam aparat de radio, nu aveam magnetofon, nu cheltuiam banii pe benzi și lămpi, în schimb intuiam frumosul divin, îl simțeam, îl trăiam, mă bucuram de el mai mult ca acum! Antenele sufletului meu

păcătos îmi aduceau, prin Mila lui Dumnezeu, melodii de Dincolo, mult mai curate, mult mai duhovnicești, fără zgura și aliajul patimilor vătămătoare...

Oare nu cumva în lipsa originalului caut surogatul? În condițiile în care mă aflu, cred că nu este decât o scăpare: să folosesc surogatul drept scară spre original, să transfigurez, să sublimesc frumosul de aici, contopindu-l cu cel de Dincolo!

Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii celei păcătoase și mă învrednicește să ud picioarele Tale, care m-au scos din calea rătăcirii, și ca un mir de bună mireasmă să-Ți aduc viață curată agonisită prin pocăință. Amin.

Lacrimi pentru păcatele noastre și ale altora

“Când vei vedea un om înfuriat orbește de lacrimile vărsate de alții pentru păcatele lor sau ale altora, să fii sigur, fiule, că acel om, indiferent cine ar fi sau s-ar crede că este, are inima împietrită. Pe acela să-l plângi, fiule, vrăjmaș de ți-ar fi, căci mult va mai pătimi și numai lacrimile vărsate de alții pentru el, vor mai putea chema asupra lui, Milostivirea cea Dumnezeiască!” (Cuvintele unui schimnic care avea darul lacrimilor).

„Iar Sfântul Efrem Sirul zice: «Ai văzut un om care iubea pe Dumnezeu din toată inima? Unde vedea numele lui Dumnezeu, îl uda cu lacrimi. Această dragoste de Dumnezeu, cine o are cu adevărat se mântuiește». Cine vrea să iubească pe Dumnezeu, trebuie să învețe pururea să verse lacrimi pentru păcatele lui...” (Din „Ne vorbește Părintele Cleopa”).

Dă-ne, Doamne, lacrimi curate și bine plăcute Ție, lacrimi din dragoste pentru Tine, căci nimic bun nu am făcut înaintea Feței Tale Celei în Treime slăvită și măcar plânsul acesta umilit lasă-ni-l mereu, chiar dacă fariseii și „feraponții” vremurilor noastre ne disprețuiesc cu nebunească trufie pentru darul Tău. Amin.

* * *

Ca o stâncă în mijlocul valurilor furioase ale mării stăteau Sfinții în timpul furtunilor de răutate și de ură. De unde își împrumutau puterea? Desigur din stâncă credinței în Domnul Hristos, pe care își clădeau casa⁴³

Aici se ascunde toată taina mântuirii noastre! Mai întâi să-L iubești pe Mântuitorul Iisus Hristos, mai presus de oricine și orice, apoi să disprețuiești și să urăști omul cel vechi din tine! Când te lovește vrăjmașul, să-ți zici: „Așa-ți trebuie, câine

negru!”, precum făcea Sfântul Moise Arapul. Și atunci, nici vrăjmașii văzuți, nici cei nevăzuți, n-au ce să-ți facă... Ești pe stâncă Domnului Hristos!

În viața particulară un ofițer poate fi uneori vesel, jovial, prietenos, glumeț, poate și puțin neserios... Dar, în clipa în care sună goarna și pleacă să lupte pentru patrie, pentru familie sau pentru umanitatea întreagă, același om devine viguros, neînduplecat, serios, responsabil, plin de vitejie, cu flacăra idealului în inimă și în ochi...

Tot astfel, un preot se poate cunoaște mult mai bine în orele în care se află în fața Sfântului Altar, la sfintele slujbe, înarmat împotriva zecilor de mii de duhuri rele, împotriva păcatelor și patimilor omenești, luptându-se cu lacrimi și sudoare pentru mântuirea turmei încredințate lui, dar și pentru mântuirea sa!

Seara, la slujba acatistului, săvârșită împreună cu părintele C., la Biserica bulgară, uitam uneori toate contingentele lumii materiale, părându-mi-se că mă aflu singur cu Dumnezeu... Această fericită legătură dintre sufletul preotului și Împărăția de dincolo, fără a ține seama de lucrurile trecătoare ale acestei lumi, are darul de a desface sufletul părintelui duhovnicesc de orice interese materiale și conjuncturale, de orice dorință de a intra în grațiile cuiva, de orice tendință de a crea un cult al personalității și mai ales, de eternul orgoliu drăcesc! Asemenea rugăciuni, însoțite de lacrimi sincere și curate, văzute sau nevăzute (lăuntrice, sufletești!), știute sau neștiute, din dragoste pentru Dumnezeu, pentru toată creația Sa și pentru toți oamenii sunt de mare folos, atât pentru preot, cât și pentru credincioși.

Mulțumesc lui Dumnezeu cu multă umilință sufletească și mă acopăr cu Sfânta Cruce! Demult n-am mai avut necazuri sufletești. M-a întărit Dumnezeu lăuntric, așa încât, chiar dacă mai vin, nu le mai resimt atât de dureros. Nu mai sunt așa de sensibil la lucrurile neimportante, păstrându-mi receptivitatea trează pentru suferințele credincioșilor aflați în nevoi... Poate a mai cedat mândria, mânia, egoismul care, ca niște cratere de

vulcan, aruncau la suprafață focul iadului ce colcăie în subteranele omului vechi!⁴⁴

Acum, însă, mi se accentuează bolile și necazurile trupești. Mă împresoară din toate părțile. Nădăjduiesc că tot Mântuitorul îmi va aduce puterea să le suport! Neputințele mele trupești sunt atât de mari, atât de apăsătoare, încât dimineța, îmi zic că nu voi putea sluji... Dar, în timpul slujbei, Domnul îmi dă atâta bucurie și atâta mângâiere, încât mă mir și mă rușinez cum de-am putut gândi, măcar și o clipă, să nu slujesc!⁴⁵

Și apoi milă îmi este de popor, chiar dacă mă socotesc nevrednic în fața conștiinței mele de orice faptă bună... Când vezi setea cu care vin să asculte cuvântul Domnului, parcă ți se frânge inima. Nu poți refuza nici un pahar cu apă rece celui însetat care îți cere, dar cum ai putea refuza să-i dăruiești Cuvântul vieții veșnice?

Am terminat de citit Evanghelia în limba franceză, cu comentarii, appendice, largi explicații și descrieri istorice. Multe lucruri frumoase am aflat, dar la citirea „Apocalipsei”, se păstrează încă în mine ideea că „desfrânata cea mare”, cetatea în care s-au săvârșit atâtea fărădelegi, cupa de sânge plină în care s-a adunat sângele tuturor celor înjunghiați pe pământ pentru credința lor în Dumnezeu, al Proorocilor, al Sfinților, al Mărturisitorilor și al Mucenicilor Domnului nostru Iisus Hristos, este mai degrabă fariseismul, falsul Ierusalim lăuntric de jos, opus Noului Ierusalim ce coboară numai din Cer!

„Cercetați toate și țineți ce este bun”, zice Sfântul Apostol Pavel. Omul este însă stăpânit de inerție și de unilateralitate. De pildă, „martorul lui Iehova”, dacă a apucat să-l citească pe rătăcitul Rutherford, nu mai vede și nu mai vrea să știe de nimic, îngropându-se de viu sub citate și formulări reducioniste și aberante, străbătute de o „etică situațională” desfiguratoare și inumană, mergând până la crimă... Una știe, una face și pe aceea o susține, împotriva oricărei evidențe!

La fel se petrec lucrurile și cu unii credincioși, uneori chiar sinceri și bine intenționați, dar cu o înțelegere destul de strâmtă, încălțată și greu penetrabilă unor conexiuni mai adânci

și fertile, care se împățimesc de un autor, de o carte sau de o idee, apoi, dintr-o funestă comoditate și tragică anchiloză spirituală, nu mai vor să iasă de acolo!

Oricâte cunoștințe ar avea cineva, dacă nu are smerită cugetare și nu realizează sensurile mai adânci ale unui text, prin conexiuni corecte, eșuează într-o baltă de confuzii și automatisme ideatice, mai rea decât îmbrățișarea meduzei... De obicei, acești nefericiți semeni ai noștri agonizează sufletește, neavând lumina lăuntrică a cunoașterii firești, în diverse cercuri, organisme, fundații, asociații și grupări pseudo sau para-religioase, toate având ca o caracteristică vizibilă, exaltarea și chiar fanatismul membrilor săi, în permanentă criză de identitate!

Parcă îmi amintesc că am citit undeva: „Vai de omul care nu primește nici un sfat de la nimeni, conducându-se numai după capul lui mărginit și după voia sa, schimbătoare ca vremea...”.

E un mare adevăr aici, pe care îl observ de câte ori mă izbesc de realitatea crudă! Ca o adevărată revelație sunt pentru mine pățaniile altora, căci ele – precum niște fulgere în toiul nopții – îmi descoperă tot ce se petrece în mine însumi! Numai văzându-l pe altul, îmi dau seama că și eu greșesc ca și el, iar dacă voi continua să greșesc voi ajunge la aceleași rezultate descurajatoare și năruitoare de suflet...

Cărbunii lăuntrici aprinși

M-au vizitat, părintele Ioachim împreună cu soția sa, Silvia. A rămas același prieten bun, sincer și devotat. Cu acest prilej însă, m-am convins o dată mai mult (mai era oare nevoie?) cum, în casa în care trăiesc, sunt într-adevăr un fiu „vitreg”. Nici un pic de dragoste, prietenie sau bunăvoință nu am avut de la nimeni, nici eu, nici oaspeții mei. Dacă aș fi trăit într-o casă de mireni sau poate chiar de păgâni, dar sinceri și mai milostivi, uneori înclin să cred, ba chiar constat: aceștia din urmă nu s-ar fi purtat atât de rece și necreștinește, precum o fac unii dintre apropiații mei. Se împlinesc în mod dureros cuvintele: „Dușmanii tăi vor fi casnicii tăi!”⁴⁶

Ca să-l birui pe diavol, trebuie să te lași bătut în fața oamenilor. Este un secret al războiului duhovnicesc și, totodată, un meșteșug, pe care neapărat trebuie să-l pun în practică. În cazul de ieri m-am abținut, pe cât mi-a fost cu putință. Singura mea revoltă n-a apărut decât pe hârtie. În trecutul apropiat nu reușeam să mă abțin. Nădăjduiesc, cu Mila lui Dumnezeu, că mă voi putea lăsa bătut înaintea oamenilor fără a mă revolta, ci, dimpotrivă, să-mi îndrept nemulțumirea împotriva mea, pentru păcatele, greșelile, nedesăvârșirile și slăbiciunile mele.

La Celic-Dere, am dat însă drumul căinilor răi din mine, acuzând-o pe maica N. de lenevie, încăpățănare, rea voință și, desigur, rezultatul a fost nul, deși aveam dreptate. Cu acest prilej, mi-a apărut în memorie chipul sorei G. Bună, blândă, răbdătoare, ea nu osândește pe nimeni; profund înțelegătoare, făcea ceea ce nu puteau sau nu doreau alții să facă... Și mi-am zis, acesta-i idealul: de a lupta cu răul din tine și din alții, păstrându-ți în acest fel pacea lăuntrică, fără a-i tulbura pe alții.

Cărbunii lăuntrici aprinși se vor face simțiți. Dacă nu voi avea pace lăuntrică, căinii răi mă vor conduce la rezultate contrarii! Am redescoperit un adevăr vechi de când lumea: drumul greșit începe întotdeauna plăcut și ușor; și cu cât este mai greșit cu atât pare mai ademenitor! Ce începe ca nectarul, se termină ca amarul...

Întors de la sfânta mănăstire Cocoș, povesteam cu bucurie, cum niște profesori belgieni și englezi s-au simțit acolo mai bine decât în oricare alt loc din lume, dar și în toată luna cât au călătorit prin România! Părintele stareț, plin de adevărată dragoste creștinească, i-a primit ca pe niște frați. Și, totuși, Preasfințitul mi-a tăiat bucuria, spunându-mi sec:

- Fiindcă le-a dat de băut! Am continuat, arătând că locul frumos, liniștit și sfințit te îndeamnă la rugăciune...

- Străinii vin ca la tropice, ca în Tahiti – a sunat extrem de descurajator răspunsul pentru mine! Și atunci am tăcut și m-am întors la rugăciune...

Decât să-ți pierzi cu totul încrederea în oameni, decât să-i vezi numai în negru, de mii de ori e mai bine să-i vezi așa cum îi vedeau starețul Zosima, Alioșa sau chiar Don Quijote!

Ce bine mă simt când mă împac cu gândul morții! Atâta vreme cât mai vreau să trăiesc și-mi fac planuri de viitor, sunt neînduplecat, caut dreptatea, devin purist și excesiv de exigent cu alții; când renunț la ideea de a mai trăi cu orice preț, ci meditez mai mult la păcatele mele și momentul morții, atunci devin înțelegător, blând, condescendent, nu mă mai supăr când sunt jignit și disprețuit, nu mă mai tulbură nedreptatea îndreptată împotriva mea...

Cred că Sfinții aici își găseau izvorul păcii, bucuriei și liniștii lăuntrice. Dacă mi s-ar permanentiza starea aceasta, pe care o simt din când în când, atunci aș avea mult mai puține necazuri și tulburări. În satul Cerchejeni, din fostul raion Botoșani, trăia un nefericit de bețivan, pe care îl chema Nicolae C. Singura milostenie pe care o făcea acest om era doar rachiul,

pe care îl oferea cu dărnicie altor bețivani. În 1927 a murit. După trei zile a venit preotul, l-a prohodit în casă și apoi a ieșit în curte, pentru a-l însoți la cimitir.

Deodată a auzit în urma sa țipete; întorcând capul, a văzut cum lumea se bulucea speriată să iasă din casă. Nicolae C. înviase! A povestit că a călătorit prin locuri întunecate, în care dacă se afla mai jos se cufunda în rachiul până la gât, iar dacă se sălta ceva mai sus se sufoca de mirosul rachiului. Cel care îl conducea prin acele locuri tenebroase i-a spus: „Ai găsit ceea ce ai dat pe pământ!”

Bietul Nicolae începuse atunci să-l roage pe însoțitor, cerându-i încă zile de trăit pe pământ pentru pocăință. Însoțitorul său i-a răspuns că e greu de obținut acest lucru, dar rugându-se și intervenind pentru el s-a petrecut minunea cu învierea!

După acest eveniment uimitor, omul a mai trăit un an!⁴⁷

Mereu tăcea. Când îl întreba cineva despre această întâmplare, răspundea cuviincios: vai, de-ai ști dumneata ce-am văzut eu dincolo!

Se ruga mereu și făcea milostenie creștină adevărată. Dacă avea și o singură bucată de pâine și pe aceea o împărțea săracilor. Dacă vedea pe cineva fără încălțăminte, scotea bocancii din picioare, dăruindu-i pe loc celui aflat în necaz... Peste un an a murit, spovedit, împărtășit și cu gândul la Dumnezeu, spre uimirea tuturor celor care îl cunoscuseră ca pe un pierde-vară!

Toate acestea mi le-au povestit doi creștini, consăteni ai lui, care l-au cunoscut bine, înainte și după *metanoia* sa profundă! Mihai J. mi-a mai zis că preotul Mihai L. din localitate cunoștea, de asemenea, în detaliu toată această deosebit de ziditoare viață a lui Nicolae C., păcătosul care s-a căit exemplar în ultimul său an pe pământ, având nădejde de mântuire.

De mai multe ori Preasfințitul mi-a spus, mai mult decât dezgustat, că nu-i poate suferi pe bețivi, desfrânați și alți păcătoși de acest fel. Mai cu seamă, dacă nu dau semne de îndreptare sunt greu de răbdat, dar pe mine, păcătosul, mă scârbesc și mai mult, punându-mi la grea încercare plâpândul creștinism, ipocriții, lingușitorii și mincinoșii! Prietenul Ceresc al vameșilor și al păcătoșilor smeriți va hotărî, la timpul potrivit, cine are dreptate...

Printre îngeri poate trăi oricine, dar meritul este al acelor care trăiesc printre oameni suciți, ne învață duhovnicii luminați! Nu doar printre îngeri, ci și printre oameni păcătoși a trăit Mântuitorul, iertându-i și miluindu-i, dar printre farisei, fățarnici, năpârci, pui de viperă, nu! Oare am putea noi, ființe create să facem mai mult decât a făcut Mântuitorul Hristos, Fiul lui Dumnezeu? „Mon Jésus, prenez-moi comme votre victime; je ne veux plus que Vous et je m'unis tout a Vous, de maniere a ce que ce ne soit plus moi qui vive, mais Vous en moi” (Abbe Louis Chasle). Știam de la Govora, dintr-o experiență „pe viu”, cum lucrează Justiția imanentă!

Acum, însă, cazul bietului simoniac T. m-a luminat pentru totdeauna. Purtându-se ca un lup îmbrăcat în haine, acest împielit năvălit la tot felul de tâlhării, escrocherii, acte false, minciuni, ipocrizii și lingușiri, socotit invulnerabil, fiind acoperit din toate părțile cu declarații mincinoase, chitanțe false, șperțuri, plocoane pe la cei mari, a intrat în lațul propriilor înșelătorii, a căzut în groapa pe care o săpase altora! Nu l-a mai răbdat nici cerul, nici pământul, începând nefericitul o ispășire cumplită încă de aici, iar chinurile lui mi-au provocat o milă sfâșietoare, cu toată vinovăția sa dovedită, căci spune învățătura creștină, cum cei cu frică de Dumnezeu se vor cutremura văzând suferințele păcătoșilor nepocăiți!

În viața Sfântului Ciprian ni se arată cum, în timpul în care demonii au întezit patima desfrânării în trupul fecioarei Justina, ea era gata să ajungă la deznădejde; au scăpat-o rugăciunea

stăruitoare și semnul Sfintei Cruci. Astă noapte mi-a venit de năprasnă aceeași ispită, de care, mărturisesc sincer, neavând o experiență duhovnicească sigură în ducerea războiului nevăzut, am scăpat foarte greu, doar cu mila Maicii Domnului!

Parcă îmi venea să mă îngrop în pământ ca Pecerski, să mă duc la operație, să sufăr orice dureri fizice, numai să reușesc să birui ispita. Mulțumesc lui Dumnezeu cu umilință, fiindcă înafara chinurilor suportate nu mi s-a întâmplat nimic, simțind însă toată rușinea unei căderi, chiar dacă n-am căzut! Sfânta Liturghie și Sfânta Taină a Împărtășaniei m-au liniștit, făcându-mă extrem de înțelegător și compătimitor față de cei care duc același război sau chiar au căzut...

Vinovat însă sunt numai eu; dacă nu i-aș fi oferit prilej diavolului, el n-ar fi năvălit în inima mea. Atenție mare, deci, și nu doar atenție. „Dă voință, ia putere!”

Ca să luăm putere de Sus este neapărată nevoie să-i dăm Domnului voința noastră. Să facem un efort. Primul pas. Măcar o bunăvoință. Judecând cazurile altor frați, am zis: omul cade pentru că vrea să cadă... Am fost însă prea aspru cu situația altora. Sunt cazuri când cineva cade fără să vrea! „Văd altă lege în mădulele mele, oștindu-se împotriva legii minții mele. Fac ceea ce nu voiesc”.

Nu e suficient să nu cădem în păcate mari. Aceeași luptă, dusă cu aceeași voință trebuie îndreptată și împotriva păcatelor socotite mici. Sfătuiesc pe alții, mă rog pentru alții, predic în Biserică, citesc felurite rugăciuni pentru tot felul de necăjiți, dar în sinea mea mă consider cu totul nevrednic. După pilda Sfântului Prooroc Ieremia, aș vrea să renunț la toate, iar de mă clatin în hotărârea mea, un foc lăuntric nu mă lasă să dau înapoi, ci mă determină să merg tot înainte!

Un medic fumător face bine sfătuindu-i și vindecându-i pe alții de patima fumatului, chiar și atunci când oferă un exemplu prost. Și poate că pentru această dragoste sufletească și grijă

competentă pentru alții, Bunul Dumnezeu îl va vindeca și pe el de tabagism...

Sunt slab fiindcă nu mă rog neîncetat și, deci, rămân la puterile mele proprii! Pentru mine nu există chin mai grozav decât muștrările de conștiință. Pe deoparte, bunătatea, iubirea, Jertfa Domnului nostru Iisus Hristos, iar pe de altă parte răutatea, ura, trădarea mea de fiecă zi îmi pricinuesc remușcări dureroase.

În loc să-mi jertfesc și eu măcar o plăcere, cât de mică, dar care sigur nu e plăcută Domnului, continui să păcătuiesc mereu cu gândul, cuvântul și fapta! Dar, până când? Nu va veni oare clipa fericită care i-a venit sfântului Silvan? Nu va veni plânsul în locul râsului? Nu va veni sobrietatea, prin abținerea de la orice măscăriciuni, gesturi și gânduri nepotrivite?

Dumnezeu se odihnește în inimile curate

Tot ce este mic este drăgălaș și plăcut ochiului. Cât de drăgălașe sunt pisicuțele când se joacă! Cât de frumoși sunt cățeluși! Cât de adorabili ne apar toți copilașii, desigur normali, sănătoși și bine îngrijiți! Dar... atenție: pisicuțele au gheruțe, care zgârie când nu te aștepti, iar cățelușii au colțișori, care mușcă atunci când ți-e lumea mai dragă... Copiii la fel: fetițele și băieții au la minimum, în bine sau în rău, ceea ce femeile și bărbații au la maximum!

Dar acel minimum este uneori aceeași otravă a senzualității latente, pe care urmașele Evei o împrăstie odată cu drăgălășenia, sau același vulcan al violenței iraționale, pe care urmașii lui Adam îl cultivă odată cu seducția bărbăției lor... Și ceea ce este mai grav, dar și cu urmări dureroase, e faptul că educatorii lor nu văd la timp răul, fiind induși în eroare de drăgălășenia, inocența și candoarea specifice vârstei, care maschează adevărata fire; de aceea și măsurile educaționale corespunzătoare, absolut necesare, de multe ori sunt tardive, inadecvate și chiar inutile!

În felul acesta, ne îndreptăm neștiutori, încă de mici, către prăpastia unui comportament dizarmonic, ba chiar sociopat, în grade diferite, la care au contribuit din plin și educatorii noștri, cei ce la rândul lor, nu au primit o educație corespunzătoare și autentic creștină... Marii pedagogi creștini ai lumii ar avea un cuvânt greu de spus, dar se preocupă cineva în mod serios de reeditarea operelor lor valoroase?

* * *

Se spune în „Viețile Sfinților” că un bătrân „văzător cu duhul”, stând în Biserică, a fost frapat de fizionomia întunecată a unui om care intrase în sfântul lăcaș. Mare i-a fost însă

mirarea când, la ieșirea din Biserică, a văzut aceeași fizionomie cu totul schimbată, luminoasă și plină de bucurie! L-a întrebat bătrânul pe acel om, care este pricina acestei schimbări? Omul a răspuns că intrase copleșit de multe păcate. În Biserică, însă, luase hotărârea, în fața lui Dumnezeu, să nu le mai repete și atunci Mântuitorul Hristos i-a șters întunecimea din suflet și de pe față, dându-i lumină și bucurie.

Aceste gânduri mi-au venit în minte astăzi, la Sfânta Liturghie, cu speranța că și pe mine mă va lumina Mântuitorul Hristos. Îndelung răbdător este Domnul și mult-iubitor. Astăzi, la Sfânta Liturghie, m-a luminat, insufându-mi gândul de a nu mai păcătui, ca să nu-mi fie mie ceva mai rău... Totuși, îi mulțumesc lui Dumnezeu că încă mă iubește și nu mă lasă să cad în prăpastie, chiar dacă mă mai joc cu nesocotința pe marginea ei! Dar și acest joc e un păcat. O imprudență pe care nu trebuie s-o mai repet. Mulți s-au nenorocit din cauza unei aparente mici nesăbuinte. Mijloace de preîntâmpinare a nenorocirii sunt, dar e nevoie de voință...

Alungat din lumea plină de păcate, Mântuitorul Hristos se refugiază în inimile curate ale credincioșilor, în care Își află odihnă. Dar, mă gândeam în timpul Sfintei Liturghii, câtă durere Îi provoc eu prin gândurile și dispozițiile mele păcătoase și astfel Divinul Răstignit, bătut, scuipat, alungat de alții, nu-și poate afla odihna nici în inima mea! Stă la ușă și bate, dar ușa nu se deschide... Și îndureratul Călător Divin pornește, singur și trist, mai departe, cu aceleași huiduituri și înjurături însoțindu-L din urmă!

Cartea pe care o citesc, „Soeur Maria du Divin Coeur”, este o nouă confirmare a mai vechilor mele convingeri: suferința ne apropie de Dumnezeu, ne curăță de păcate, ispășește păcatele altora, împlinește Patimile Domnului Hristos de pe Golgota

Între sora Maria și „maica” V. există o deosebire ca între cer și pământ, cerul fiind reprezentat prin cea dintâi! „Maica” V. n-a priceput nimic din taina Crucii Domnului nostru Iisus Hristos. Mândria, luxul, îmbuibarea, fuga de suferință, falsele

vedenii, denotă că pretinsa maică a fost la polul opus al Crucii lui Hristos, deci, acolo, unde se află întotdeauna înșelătorul.

E o mare primejdie, zic avele cu smerită cugetare, când **renumele cuiva e mai mare decât faptele sale!** Așa am pățit și eu, păcătosul. Lumea mă crede mai mult decât ceea ce sunt cu adevărat. Bieții credincioși! Așa s-au înșelat cu mai mulți „vedeniști”, în mai multe rânduri. Oile caută un păstor sufletesc adevărat și de multe ori nimeresc peste un năimit, dacă nu chiar peste un lup îmbrăcat în blană de oaie. În fața mea nu sunt decât două ieșiri: ori să mă schimb, ca să fiu așa cum mă cred credinciosii, ori să fug! Astăzi mă aflu la sfânta mânăstire Cocoș, ceea ce înseamnă că deocamdată am preferat soluția din urmă...

* * *

Aici, la Cocoș, un băiețaș de 11-12 ani citește la strană. Vrea să se facă preot. E tare simpatic și drăguț. I-am povestit din „Viețile Sfinților” și băiețașul m-a ascultat cu toată luarea aminte. Constat că mi-s dragi copilașii, mai cu seamă când citesc în ochii lor o credință plină de neprihănire și râvnă curată. Nevinovăția lor mă mișcă și mă determină să mă simt vinovat, fiindcă nu mă rog mai mult pentru sufletele lor pline de dragoste, în căutarea lui Dumnezeu!

Legea ireversibilității se aplică, în primul rând, stărilor sufletești. Mă aflu în mânăstirea Cocoș și mă gândesc cum am fost la Frăsinei. Primul an de viață călugărească în Frăsinei va rămâne nu numai o pildă, ci și o muștrare pentru toată viața mea. De câte ori am dorit să mă apropiu de o trăire duhovnicească mai înaltă, după ce am plecat de acolo n-am reușit! Trăirile duhovnicești din epoca de neuitat de la Frăsinei, când cu adevărat m-am născut din nou, au rămas undeva, înlăuntrul meu, ca un pisc spiritual greu de atins...

Tăcerea, rugăciunea, meditația, lectura, munca, smerenia, lupta cu mine însumi nu le-am mai trăit nicicând la intensitatea de atunci...

* * *

Fumătorii sunt foarte liniștiți când au țigări: își satisfac patima, când vor și cât vor! Dar mi-a fost dat să văd fumători la închisoare: vai, ce supliciu pentru ei! Nu aveau țigări, nu aveau bani, patima îi teroriza, cerând cu insistență să fie satisfăcută și atunci bieții fumători scoteau chiștoacele și de prin closete, își rupeau pâinea de la gură pentru o țigară, iar unii, subalimentați din această pricină, mureau de foame, dar intoxicați cu tutun...

Soluția și salvarea le-ar fi venit printr-un act de voință, unit cu rugăciunea, care să-i ajute să lase fumatul, să se dezintoxice treptat, curățindu-și astfel organismul. În acest caz fericit s-ar fi ridicat deasupra patimii și ar fi scăpat de toate urmările ei nefaste. Unii dintre cei căsătoriți, având o viață trupească obișnuită stau foarte liniștiți, dar când condiții obiective îi obligă la abținere, devin neliniștiți și patima trupească începe să-i chinuiască, căci lupta împotriva pornirilor trupești instinctuale nu-i nici simplă, nici ușoară și nici scurtă... De aceea, încep să se perpelească precum cei de la închisoare, munciți de patima fumatului!

Alții, lipsiți de orice pregătire spirituală, își bat joc de cei care se luptă cu patimile lor trupești, așa cum cei de afară râd de pușcăriașii care culeg chiștoace de oriunde, fără a înțelege că și ei se află în aceeași stare, numai că sunt munciți de alte patimi... Cum ar veni, „râde ciob de oală spartă”, căci toți pățimașii din lume râd de patimile altora, hrănindu-le nepăsători pe cele proprii!

Dar, în ambele cazuri, soluția este un act de voință și umilință înaintea lui Dumnezeu, la care se adaugă lucrarea Harului, căci cei bolnavi au nevoie de doctori... Ce luptă grozavă a avut Sfântul Pamvo! Ce război a dus Sfântul Martinian împotriva duhului desfrânării! Și mulți alți nevoitori creștini, la fel... Unul dintre ei și-a pus o viperă pe trup, altul s-a băgat într-o vizuină de fiare sălbatece, altul s-a aruncat în mare, numai să nu mai cadă în păcat!⁴⁸

Din ispite i-a scos însă Domnul, i-a păzit de toate primejdiile, numai ca să-și poată duce lupta mai departe și să ajungă biruitori. În acest chip au dobândit sfinții decorațiile divine, s-au oțelit, au înfrânt patimile trupești, s-au ridicat, cu Mila lui Dumnezeu, deasupra tuturor slăbiciunilor, lepădându-se exemplar de eul lor inferior și devenind astfel cei mai mari eroi ai lumii, ba primind pe deasupra și cununa cea nestricăcioasă a sfințeniei!

* * *

De ziua hramului la Celic-Dere, lume multă ca niciodată. Bietii oameni! Au venit de la distanțe mari, ca să se adape din apa vie ce izvorăște de-a pururi din Stânca Vieții. Nimic și nimeni din lumea aceasta nu poate potoli această sete și această foame a sufletului omenesc. *Și ce mare misiune, ce sfântă răspundere are un preot!*

Este singurul om chemat de Dumnezeu să facă legătura cu Cerul, să comunice harul fraților săi, să-i ridice pe oameni, să-i purifice cu apa cea vie și să-i ducă spre mântuire, la fericirea Raiului⁴⁹

Înainte începerii Sfintei Liturghii mă gândeam că cel mai mare dar pe care ni-l poate dăruia Dumnezeu este plânsul pentru păcatele noastre!

Dacă m-ar întreba cineva ce doresc să-mi dea Dumnezeu, aici pe pământ, aş răspunde: lacrimi de pocăință.⁵⁰

Cei ce plâng pentru păcatele lor sunt într-adevăr fericiți, așa cum spune Mântuitorul Hristos. Kutuzov s-ar fi exprimat cândva, mânios, „că n-o să le lase românilor decât ochii, ca să plângă”, dar fiind orb sufletește și mărginit intelectual nu știa ce spune!

Dacă vrăjmașii mei, văzuți și nevăzuți, mi-ar lua tot ce am, mi-ar lua chiar și sănătatea, aş fi fericit, totuși, să-mi lase ochii, ca să plâng pentru păcatele mele! În această parte a jurnalului, mă prezint cu totul descoperit: mă dezvălui cu tot ce am mai

rău în mine: mândria, răzvrătirea, nerăbdarea și mânia în relațiile mele cu Preasfințitul...

De asemenea, sentimentalismul și lupta cu patimile trupești, care îmi dau târcoale sau mă chinuiesc de-a binelea, sunt date în vileag. De asemenea, concretizarea egoismului meu în achiziționarea unor obiecte (magnetofon, aparat de radio), adeseori chiar sub pretextul folosirii lor spre cele duhovnicești! Ce să fac? Să rup paginile care mă demască?

* * *

Nu! Asta ar constitui un act de mândrie și mai mare. E bine să mă știe lumea așa cum sunt. Poate că *frații mei, cu aceleași păcate, vor afla aici o piedică în calea deznădejzii*⁵¹

Părintele acela citește rugăciuni

Nici Mântuitorul nostru Iisus Hristos, nici Sfântul Apostol Pavel, nici Sfântul Ioan Hrisostom n-au primit propunerea de a rămâne pustnici toată viața, cum alții, numai cu Voia lui Dumnezeu, au făcut-o! Mântuitorul a ieșit din pustia Carantaniei după patruzeci de zile, Apostolul neamurilor a ieșit din pustia Arabiei după trei ani, iar Sfântul Ioan Hrisostom a ieșit din peșteră și din mănăstire în momentul îmbolnăvirii sale.

Ar fi realizat ei mântuirea lumii, dacă ar fi rămas numai sihaștri care se roagă lui Dumnezeu pentru oameni, dar fug de ei, precum făcea avă Arsenie, dintr-o tainică iconomie dumnezeiască? Cred că nu! Dar, pentru a fi în vârtoarea lumii ca ei, fără a te tulbura, trebuie o viață sfântă de rugăciune, post, milostenie, dar și nevoițe precum ale lor...

Dumnezeu vorbește prin gura copiilor! La Celic-Dere, într-un grup de credincioși, părintele Nicanor citea o scrisoare, iar eu conversam cu o fetiță pe care o mângâiam pe păr. Un alt copil, socotit anormal, a spus la un moment dat cu glas tare, arătându-l mai întâi pe părintele Nicanor și apoi pe mine: „Părintele acela citește rugăciuni, iar părintele acesta în loc să se roage stă cu o fetiță de vorbă!”.

Am rămas trăsniț. Am zâmbit, am glumit, dar n-am uitat dezvăluirea ce mi se făcuse, fără nici o milă, în fața tuturor credincioșilor. Într-adevăr, nu mă rugam, ci tăifăsuam fără vreun folos. Încă o dată afirm: mare este puterea rugăciunii! Atât de mare încât *poate face dintr-un păcătos un om al rugăciunii lăuntrice neîncetate*. M-am rugat mult singur, dar și împreună cu obștea, s-au rugat și alții pentru mine ca să mă izbăvească Dumnezeu în toate împrejurările, chiar și în cele mici și neînsemnate, și iată, ajutorul de Sus n-a întârziat să sosească...

Au venit iarăși copiii în mănăstire, dar de această dată m-am comportat, cu Mila Celui de Sus, în așa fel încât toți au fost mulțumiți și nici unul n-a avut ce să-mi reproșeze! Copilașii s-au bucurat, s-au spovedit și s-au împărtășit, plecând plini de har și sfințitoare bucurie la casele lor.⁵²

În concluzie, vin cu această constatare mai veche: adeseori cădem pentru că vrem să cădem! Și aceasta se întâmplă, mă grăbesc să adaug, numai pentru faptul că nu ne rugăm, nu vrem să învățăm să ne rugăm luminat!

„Chiar de-ar fi să te spânzuri de limbă (scrisa Sfântul Isaac Sirul) să nu crezi că ai fi ajuns la ceva în rânduiala ta, dacă nu ai dobândit darul lacrimilor. Căci până atunci lumii slujești într-ascuns, adică cu cele lumești petreci și lucrul lui Dumnezeu, pe care îl face omul tău dinafară, iar cel dinlăuntru rămâne încă neroditor. Rodul lui își are începutul în lacrimi. Când vei ajunge în țara acestora (a lacrimilor) să știi că a ieșit mintea ta din temnița lumii acesteia și a pus piciorul în calea spre veacul cel nou și minunat. Și atunci lacrimile încep să curgă! Că iată, s-a apropiat Nașterea Pruncului cel dumnezeiesc.”⁵³

Astăzi am slujit fără lacrimi și i-am dat dreptate Sfântului Isaac Sirul⁵⁴

Desfrânarea, cu gândul, cuvântul sau fapta, spun Sfinții Părinți, este primejdioasă mai cu seamă pentru faptul că te aruncă în prăpastia deznădejdiei, fiind și foarte larg răspândită. La început păcatul ți se pare mic, apoi după ce-i conștientizezi consecințele spirituale grave (dimensiunile păcatului sunt desigur și mai mult exagerate de cel rău după săvârșirea lui!) socotești că nu te mai poți mântui, că Dumnezeu nu te mai poate ierta și atunci păcătuiești mai departe, amortindu-ți conștiința cu tot felul de autoamăgiri și aprecieri personale...

Dar eu cred că desfrâul mai prezintă o primejdie: e destul să-ți satisfaci patima de câteva ori, fiindcă după aceea se naște obișnuința cu ea și omul intră într-un ciclu vicios nenorocit asemănător beției sau fumatului.⁵⁵

Un tânăr îmi povestea plângând cum se duce, o dată pe lună, la o văduvă, iar când vine acea dată, picioarele îl poartă parcă singure către casa acelei amăgite ca și el, consumându-se frenetic unul pe altul prin același păcat trupesc, mereu părăsit și mereu reluat, deși ambii sunt conștienți că trăiesc în păcat, printr-o nelegiuire legătură ne-binecuvântată de Dumnezeu... M-am rugat și mă voi ruga întotdeauna pentru aceste sărmame suflete chinuite! De aceea, tot potrivit Sfinților Părinți este bine să nu îngăduim satisfacerea patimii nici măcar o singură dată, căci este totuși *mult mai ușor să te păzești de foc, decât să-ți îngrijești arsurile provocate de el!*

A fost J., nevăzătorul, pe la mine. E tânăr și se luptă cu duhul desfrânării. Nu vrea să se căsătorească, presimțind că soția l-ar înșela, făcându-i viața și mai amară. Dar satana nu-l lasă nici pe el să se mântuiască. Așa cum bărbații nesocotiți aleargă după femei ușurate, tot astfel aleargă la el sărmame desfrânate, cu scopul precis de a-și potoli patima ce le mistuie... Orbirea de care suferă nefericitul J. reprezintă pentru ele un paravan „ideal”!

Bietul tânăr nu poate rezista asaltului acestor ispite și, în ciuda tuturor muștrărilor de conștiință pe care le are de fiecare dată, mărturisite cu sinceritate la sfânta spovedanie, cade mereu în păcate. Mă rog mult pentru el, fiindcă știu cu certitudine, de la Mântuitorul și de la Sfinții Părinți, că păcătosul smerit o ia întotdeauna înaintea dreptului mândru!

Raskolnicov se plimba, vorbea, dar nimeni nu știa ce clocește în inima sa. Când a sosit clipa groaznică a concretizării acestei îndelungi, chinuitoare, amăgitoare și sumbre gestații interioare, inspirată de cel rău, a înhățat poporul și a săvârșit o dublă crimă.

Se poate întâmpla și invers. Să te plimbi, zâmbești sau vorbești, dar preocuparea necurmată să fie dragostea Domnului nostru Iisus Hristos. Și chiar dacă nu sunt date pe față, chiar dacă nimeni nu știe care sunt gândurile și simțămintele adevărate ale cuiva, la un moment dat Harul poate să se reverse peste oricine trăiește această dragoste cerească lăuntrică, așa

cum s-a întâmplat cu Silvan din obștea Sfântului Pahomie și atunci acela este salvat, oricât de mult și de greu ar fi păcătuit înainte!

A venit pe la mine Z. Nu ne-am văzut de un car de ani. E unul dintre cei patru prieteni buni ai mei, încă de pe băncile școlii. Se zbate cu aranjarea copiilor. Mă ferește că nu am aceste griji și m-am călugărit, dar eu mă gândesc la cuvântul Mântuitorului: „Cine poate să cuprindă, să cuprindă” adevărul despre feciorie!

Mă mai gândesc și la cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Aș vrea ca toți să fiți ca mine”. Căci numai așa scăpăm de legea gravitației, de capcana noroiului și de magnetul diabolic care ne atrag spre centrul de foc nevăzut, dar simțit, al iadului...

Mă urmăresc cu o privire autocritică și la tot pasul văd cum mă ajută Dumnezeu, cum nu mă lasă să repet regretabilele greșeli din trecutul apropiat. Ca o pasăre ce zboară deasupra lațurilor, așa mi-a ridicat Mântuitorul Iisus sufletul peste patimile mele și ale altora, ca să nu mă mai cert, să nu mă mai mâni, să nu mai osândesc în halul în care o făceam pe când începusem să-mi scriu jurnalul.⁵⁶

Pentru toate mulțumesc cu umilință Mântuitorului nostru cel atât de bun și îndelung răbdător! Cât de ușor este să luneci pe panta iubirii de sine, a exacerbării orgoliului și a părerii de sine, mai cu seamă când ești laudat.

Atâția și atâția nevoitori creștini au pornit-o bine, au mers o vreme cu smerită cugetare, plângându-și propriile păcate și greșeli, apoi, umflându-se de slavă deșartă, s-au singularizat și îndepărtat de calea împărătească a mântuirii! Lucrarea lor neavând o valoare reală, după o vreme în care lumea naivă și credulă le-a supralicitat meritele, timpul a scos la iveală găunoșenia unei vieți pseudo-duhovnicești, departe de izvoarele curate ale adevăratei vieți în Hristos...

Exemple câte vrem (au fost și arhieriei care au început slujirea cu credință dreptslăvitoare și au sfârșit-o în erezie!) și numai Bunul Dumnezeu știe câți se vor fi întors la cumințenia cea dintâi...⁵⁷

Același lucru, și chiar mult mai rău, se poate întâmpla și cu mine, de nu voi lua bine seama la mișcările păcătosului meu suflet și de nu voi pune cu adevărat început bun dumnezeieștii smerenii!

Am eu vreo valoare prin mine însumi? Categorie, nu!⁵⁸

Lumea caută să mă umfle, cum i-a umflat și pe alții înaintea mea, dar sfârșitul dureros al tuturor acestor înșelați, mi-a dat fiori prin inimă și m-am agățat cu toate puterile de rugăciunea lăuntrică de toată vremea! Felicitări primesc din toate părțile pentru predică, dar înlăuntrul meu nimeni nu știe cine sunt și, de aceea, numai eu nu mă felicit...

Știu bine că nu fac ceea ce ar trebui să fac și nici ceea ce aș putea să fac! Predic pentru că mi-e frică să-mi îngrop în pământ acest mic talant și văd că-i folosesc pe cei smeriți, care nu cunosc însă adevărurile evanghelice, nici măcar atât de puțin ca mine... Dar, simt bine acest adevăr: dacă nu voi și împlini în viața mea ceea ce vorbesc altora, teamă îmi este că poliloghia mea îmi va fi o acuzație în plus la Judecată!

Numai comuniunea harică duce la unire

Ce spune avă Isaac? „Muștră cu tăria virtuților tale pe cei ce se ceartă cu tine... și închide gura lor cu blândețea și pacea buzelor tale. Muștră pe cei desfrânați prin buna cuviință a viețuirii tale și pe cei nerușinați cu simțurile, prin înfrânarea privirilor tale” („Filocalia”, vol. X, pag. 126-127). Facem noi oare acest lucru sau ne consolăm de păcătoșenia noastră prin păcatele altora, socotindu-le numai pe acelea mari?

Se vorbește mult și peste tot de unirea Bisericilor, dar atâta timp cât papa și unii catolici vor fi biruiți (ca și unii ortodocși, de altfel!) de ispita stăpânirii lumești, respinsă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos în Carantania, atâta timp cât la baza comuniunii dorite nu vor sta iubirea creștină dezinteresată și smerenia reală; atâta timp cât și unii și alții nu vor vedea că viața pământească este o vale a plângerii – prin care trecem ca bieți călători – și că adevărata noastră Patrie este Sus în Cer, vom fi departe de unire⁵⁹ și foarte aproape de dezbinările ce izvorăsc din orgoliul luciferic, dușmănie, ură și dintr-un cumplit egoism.

Moartea lui L., Dumnezeu să-l ierte, m-a pus pe gânduri. El era născut în 1913, eu în 1914. Coasa se apropie de generația noastră. Ce prilej bun pentru verificarea vieții mele de până acum, de meditație gravă și stăruitoare la cele veșnice. Cât de bun este acest *memento mori*! Te lasă indiferent la slava deșartă și la laudele oamenilor, îndemnându-te și insuflându-ți totodată dorința, dar și fervoarea lăuntrică, de a-ți folosi tot timpul pentru mântuirea sufletească, a altora și a ta!

Și ce bine te simți, atunci când știi precis că dincolo este o altă viață, de miliarde de ori mai bună, mai fericită și mai frumoasă ca cea de aici! Această certitudine a vieții veșnice în lumină, bucurie, pace și negrăită cunoaștere de Dumnezeu este tot un dar al Său, pe care avem înalta menire de a-l înmulți!

E pentru prima oară când, după cinci ani de îmbisericare, la Catedrala din Galați, mi se propune slujirea într-o zi din cursul săptămânii, înafara Duminicii sau altor sărbători creștine. E una dintre cele mai mari bucurii pentru mine: bucuria preotului care, știind însemnătatea Dumnezeieștii Liturghii, are prilejul de a fi împreună-lucrător cu Mântuitorul Iisus Hristos la mântuirea sufletelor omenești.

S-a spus că ceea ce îl împiedică pe satana să pună stăpânire pe întreg pământul este Sfânta Liturghie. În ceea ce mă privește direct, cel mai important lucru rămâne ajutorul pe care îl primesc în războiul nevăzut cu cel rău, dar și cu patimile proprii și răul din lume! La sfârșitul fiecărei Sfinte Liturghii mă gândeam că aş renunța la concediu, la tratament medical și la orice numai să săvârșesc cât mai des Dumnezeiasca Liturghie!

Când liturghiseam anul trecut, primeam parcă în auzul lăuntric glasul Mântuitorului, purtându-și Crucea pe Golgota, extenuat și plin de sânge, adresându-mi-se direct: „Pauline, ajută-mă!”. Acum îi și răspundeam: „Te ajut, Mântuitorule iubit și în Treime slăvit, dar Tu ajută neputinței mele; întărește-mă să-Ți pot sluji, rugându-Te zilnic; spală, Doamne, păcatele tuturor celor care s-au pomenit aici.” Mi-a trimis Dumnezeu un băiat cu inimă curată, ca să-l prepar pentru examenul de admitere la Seminar.

E un suflet fără vicleșug. Îl cheamă Costache și este dintr-o comună apropiată. E limpede precum cleștarul. Mă ascultă ca un copil nevinovat și sper să rămână așa și în viitor. Dacă va reuși la examen și voi mai trăi, aş vrea să-l urmăresc și să-l sprijin duhovnicește în drumul lui spre Dumnezeu, pentru că îmi este scumpă neprihănirea lui și am datoria să-l ocrotesc!

Poate va fi printre acei puțini fericiți, care nu au nevoie de „experiența răului”, precum fiul risipitor, pentru a-I sluji lui

Dumnezeu cu smerenie și luminată ascultare! Ca să ne putem mântui, spunea un om al Bisericii, ne trebuie trei lucruri: *smerenie, smerenie și smerenie!* E una și aceeași virtute creștină absolut necesară mântuirii noastre, a tuturor...

Cum te vei mântui și cum vei putea mântui pe alții, dacă nu-ți vei da seama, cu toată sinceritatea, ca vameșul din Evanghelie, că ești atât de păcătos, încât nici nu îndrăznești a ridica ochii la cer? Cum te vei mântui dacă nu vei simți, până în adâncul tău ființial insondabil, că dintre toți păcătoșii, tu ești cel dintâi? Necăpătând conștiința păcătoșeniei tale vei da cu barda ereziei în Dumnezeu, cum a îndrăznit Arie, sau cu bâta justițiară în Biserică, cum a cutezat Luther!

Mă gândeam și plângeam în timpul Sfintei Liturghii, pentru că știu ce trebuie să fac, dar nu fac! Nu împlinesc poruncile Domnului ca simplu creștin, darămite ca preot! Și cu acest prilej mi-a venit în minte strofa pe care o cânt de-atâtea ori: „Ajută-mă măcar în ceruri / Să-Ți cânt, Iisuse drag, așa / Cântarea dragostei ce-aicea / Am vrut, dar n-am putut cânta!”. Durerea mea cea mare este că de multe ori pot cânta, prin fapte vii și altruiste, cântarea dragostei, dar nu vreau... Intervin egoismul, trândăvia, mândria, care îmi pun piedici în împlinirea poruncilor Domnului Iisus, deși El ne-a zis clar: „Cel ce mă iubește împlinește poruncile!”.

De câte ori am cerut ajutorul lui Dumnezeu, în lupta mea cu ispitele, vrăjmașii nevăzuți s-au risipit, cursele au fost descoperite, iar picioarele mele s-au eliberat. Nu a trecut prea mult timp de când cerusem ajutor Mântuitorului pentru înlăturarea micilor ispite lumești – la fel de primejdioase precum cele mari – și iată, cu Milostivirea Sa de negrăit și cu judecățile Sale de nepătruns, El a risipit în cele patru zări aceste ispite, ca să nu mă mai chinuiască nici una mai mult decât crede Bunul Dumnezeu că-mi este necesar, pentru smerirea pătimășului și păcătosului meu suflet! Totul este să mă rog

stăruitor, să fiu atent în toate privințele și să nu-i las loc nepăzit vrăjmașului dintotdeauna al neamului omenesc, deci și al meu!

De multe ori, zice Giovanni Papini pe bună dreptate, dușmanul nu e decât un prieten necunoscut.⁶⁰ Treptat, treptat, cunoscându-ne mai îndeaproape, stând la aceeași masă, resemnându-mă activ și lăsându-mă în Voia lui Dumnezeu, am văzut că și cei din jurul meu (cu excepția ispititorului!) și-au schimbat opinia. Se pare că au mai multă încredere în mine, nu mă mai consideră venetic și frate vitreg, ba chiar îmi fac impresia că au deschis puțin ușa sufletelor ca să intru, la rândul meu, în familia dorită și în casa care atâția ani mi-a fost zăvorâtă... „Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi” (Psalm 22). Păstorul nostru, mai mult decât orice alt păstor, are și un toiag!

Atunci când o luăm razna, ne răzlețim sau ne despărțim de turmă și de Păstor, El știe cum să ne readucă în turma Sa... „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat” (Psalm 22). Dacă n-ar fi fost acest toiag al necazurilor de tot felul, al suferințelor trupești, al neputințelor și al bolilor, precum și al muștrărilor de conștiință sau chiar al certărilor și ocărilor venite prin gura dușmanilor, demult m-aș fi prăpădit în mocirla poftelor și patimilor, lăsându-mă prins cu vreo momeală diavolească pierzătoare de suflet! Numai Bunul Dumnezeu m-a păzit și m-a ferit de toate relele și capcanele celui veșnic împotrivor la tot binele numai de Sus venit!

* * *

Mare bucurie îmi face Costache, viitorul seminarist pe care îl pregătesc pentru examenul de admitere cum pot mai bine. Mă uit la el și mă gândesc că Mântuitorul despre unii ca aceștia a zis: „De nu vă veți întoarce să fiți precum copiii, nu veți intra în Împărăția Cerurilor!”.

Eu îl învăț „Vechiul și Noul Testament”, iar el mă învață pe mine candoarea, inocența, nevinovăția specifică copiilor, lipsa oricărui vicleșug și a oricărei răutăți. Ce n-aș da să am în jurul meu numai astfel de suflete și inimi curate cum e cristalul. Are dreptate Dostoievski și după el, Nichifor Crainic: *copiii sunt rămășița Paradisului pierdut!*

Un aparat de radioreceptor prinde din văzduh cuvinte și melodii, pe care urechea noastră nu le poate prinde. Pot fi oricât de multe și puternice stațiile de emisie, urechea nu le poate capta, având recepția limitată numai pentru anumite lungimi de undă. Dumnezeu are din veșnicie o stație de emisie care ne transmite neîncetat și neîntrerupt Cuvântul Său dumnezeiesc, dar și melodii îngerești...

Și fericit este omul care s-a născut cu un suflet receptor al armoniilor cerești. Precum fericită este inima care, deși nu s-a născut cu această putere de recepție, a căpătat totuși sensibilitate mistică prin credință statornică, pocăință sinceră, lacrimi curate, dragoste creștină și smerenie adevărată!

* * *

Așa cum este total nepotrivit ca cineva necredincios, ba chiar antiteu, să vorbească păstorilor din Evanghelie, nu este potrivit ca de la amvoanele Bisericii să se citească credincioșilor din ziar! A merge în pas cu vremea nu înseamnă să amesteci lucrurile sfinte cu cele lumești, făcând „aranjamente” și compromisuri ridicole... Când sari peste cal, nu este nici pe placul Mântuitorului Hristos, nici pe placul mai marilor lumii acesteia! Ipocrizia și minciuna nu plac nimănui.

Chiar dacă produce sciziuni efemere sau chiar mai de durată, totuși sinceritatea e singura temelie a Bisericii și a societății. Până acum nimeni nu m-a oprit să fiu sincer atât înaintea Mântuitorului Hristos, cât și înaintea autorităților de stat!

Când nu voi mai avea acces la amvon, vina nu va fi a mea, deși mă aflu întotdeauna în situația de a fi atent la conștiința mea sacerdotală, căci Judecătorul este Domnul nostru Iisus Hristos și înaintea Feței Lui nu ai unde să te ascunzi... Mereu le spun preoților și călugărilor tineri: luați bine seama ce faceți, pentru că Mântuitorul judecă după ceea ce vede și aude în sufletele și inimile noastre!

Unii înțeleg și își păstrează o conștiință sacerdotală vie, alții înțeleg, dar nu fac nimic în acest sens, iar alții, puțini la număr nădăjduiesc, nici măcar nu se gândesc la acest lucru, fiind încurcați până peste cap în treburile lumii acesteia!

Dă-i lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu

După cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să se înalțe Fiul Omului... De aici, comparația se întinde înainte până la Canaan și se întoarce înapoi până la ieșirea din Egipt! Din țara păcatului, în care ne-a chinuit „faraon” (diavolul!), ne scoate “Noul Moise”, Mântuitorul Iisus Hristos. Ne trece apoi prin Marea Roșie a sângelui vărsat pentru mântuirea noastră. „În moartea Lui ne-am botezat!”.

În călătoria noastră prin pustia acestei vieți, Mântuitorul Hristos ne dă mana, Trupul Său cel Sfânt și apa din stâncă, scump Sângele Său. Privind la Domnul nostru Iisus Hristos înălțat, cu credință neclintită și dreptslăvitoare și pocăință statornică și neprefăcută, șarpele morții nu ne mai înveninează cu boldul ucigaș.⁶¹

Deosebirea dintre Ortodoxie și catolicism se vede și din atitudinea pe care conducătorii religioși ai celor două confesiuni o au față de șefii lumști ai statelor. Patriarhii și episcopii ortodocși nu atacă și nu se ceartă, nici în convorbirile oficiale, nici în predicile de pe amvon, cu reprezentanții statului, chiar dacă prin mărturisirea cu putere multă a credinței ortodoxe îi pun pe gânduri, iar cu rugăciunile făcute și pentru sufletele lor, după cuvântul Mântuitorului, îi smeresc adeseori, poate chiar mai mult decât putem noi crede...

Cardinalii, ca oficiali ai puterii catolice, dimpotrivă, intră în conflict direct și frecvent cu reprezentanții puterii de stat și ceea ce este și mai dureros, mai mult pe probleme lumști!

Ortodocșii merg pe linia Mântuitorului Hristos (“Dă-i lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu și cezarului cele ale cezarului!”) și a Sfinților Apostoli Petru și Pavel, care i-au combătut aprig pe fariseii din casa lor, dar nu i-au atacat orbește pe cezari, proconsuli sau guvernatori, ci cu înțelepciune au veștejit doar mentalitățile și orientările greșite și păcătoase

ale acestora, atunci când ele puneau cu adevărat în primejdie lucrarea lor apostolică...⁶² Și tocmai cu această smerenie au biruit.

Citesc cu mare atenție „Jean Barrois”, o capodoperă a lui Roger Martin du Gard. În ciuda tuturor aparențelor și prezentărilor înguste, cartea sa este una dintre cele mai puternice apologii creștine. „Cel credincios dispune aprioric de o anumită certitudine”, afirmă, pe bună dreptate, autorul. Și într-un alt loc mai zice: „Am simțit prezența lui Dumnezeu, care pătrunde în suflet, umplându-l de dragoste și de fericire... Pentru cine a simțit așa ceva, măcar o singură dată în viață, pentru cine a simțit această minune, toate raționamentele pe care le mai construiește pentru a-și dovedi că nu are suflet nemuritor și că acest suflet nu-i creat de Dumnezeu, cad neputincioase...”

Dacă n-am cunoscut Harul lui Dumnezeu cercetându-ne, suntem vrednici de milă, pentru că nu știm nici ce ne lipsește, nici ce-am pierdut neprimindu-l! Toți creștinii dreptslăvitori care au primit acest har dumnezeiesc, prin Mila lui Dumnezeu, sunt luminați la chip, veseli, calmi, senini, buni, milostivi, iertători, îndelung răbdători, plini de toată pacea Domnului Hristos, mai presus de orice închipuire...

Nicăieri nu mă condamnă conștiința cu atâta asprime ca la Sfânta Liturghie! Mă vedeam astăzi atât de nevrednic, negru, zgârcit, neiubitor de aproapele meu, egoist, încât mă gândeam, încă o dată, că va trebui să fac ceea ce a făcut Tolstoi: să-mi lepăd serviciul, retribuția și toate facilitățile unei „civilizații” amăgitoare, alcătuite din obiecte care nu reprezintă în nici un fel „strictul necesar” vieții! Apoi să fug undeva în munți, cum am fugit acum 26 de ani spre Frăsinei și acolo să-mi reiau lucrarea mântuirii de la început. Iar dacă stau pe loc, să împart tot ceea ce am săracilor, să pun început bun, să renunț la tot ce-i lumesc, să postesc, să tac și să mă rog neîncetat...

Zvonuri prin oraș că o să fiu numit episcop... În momentul plecării mele la mănăstire, un preot dintr-un sat vecin mi-a spus: „Știu pentru ce te-ai dus la mănăstire; vrei să ajungi

episcop...”. Unii vorbesc așa pentru că judecă superficial, alții pentru că judecă după propriile aspirații în acest sens, disimulate însă cu grijă. Odată, părintele T. mi-a zis: „Să-ți dea Domnul tot ce dorești!”. I-am răspuns: „Doresc Raiul...” A dat din mână disprețuitor, ca și cum aș fi dorit ceva cu totul neînsemnat. El se gândea cu adevărat la episcopat...

Să mă ierte Dumnezeu, dar eu nu m-am gândit la așa ceva. Dacă aș avea puțința să săvârșesc zilnic Sfânta Liturghie, să-L vestesc pe Mântuitorul copilașilor ca la Odessa, să mă rog stăruitor, să tac, să citesc, să scriu și să lucrez ca la Frăsinei, aș fi cel mai fericit dintre oameni. Douglas, mi se pare, spune în „Cămașa lui Hristos”: *nimeni nu este mai puternic decât acela care nu are nimic de pierdut!*

Sfinții nu aveau de pierdut lucruri materiale, pentru că nu aveau avere; nu aveau de pierdut situații înalte și cariere, pentru că nu le jinduiau; nu aveau de pierdut nici propria lor viață, pentru că moartea le era dobândă și câștig! Și atunci, într-adevăr, cine, ce, când, unde și cum i-ar mai fi putut despărți de dragostea Mântuitorului Hristos? Nimeni și nimic, în veci. Amin.

Aceasta-i singura cale ce duce la biruința învietoare a duhului și înfrângerea patimilor trupului, a deșertăciunilor lumii și a demonilor! E foarte bine ca Sfânta Scriptura să fie recitată după un an sau doi de experiență lăuntrică. Găsești lucruri noi pe care nu le-ai sesizat la citirile anterioare. Exact ca-n cercetarea straturilor geologice: mai întâi dai de scoarță, apoi de lut, nisip și, în sfârșit, de izvorul limpede, curat și răcoritor, care îți potolește setea. Desigur, vârsta îți aduce și ea un alt orizont, un nou fel de a privi lucrurile și o nouă orientare lăuntrică, care, toate, contribuie la o înțelegere mai luminată și mai adâncă a adevărilor biblice.

* * *

Sosiți cu un grup de pelerini (călugări și maici), din Oltenia, în frunte cu părintele vicar Gherman, în orașul Sfântu

Gheorghe⁶³, am avut numai bucurii duhovnicești. La un moment dat, din considerente cu totul neimportante, s-a pus problema să nu rămânem și Duminica la Sfânta Liturghie, ceea ce mi-ar fi produs o mare întristare. Numai că Bunul Dumnezeu l-a inspirat pe părintele paroh să ne rețină la sfânta slujbă, iar pe părintele vicar să mă cuprindă în soborul de preoți slujitori ai Sfintei Liturghii, deși aș fi fost fericit și ca simplu închinător la această dumnezeiască lucrare! Pentru toate milostivirile Lui, slăvit să fie Domnul Hristos.

Ajuns la Constanța, împreună cu grupul de pelerini creștini, am fost bucuros de revederea unor prieteni dragi, de care mă leagă vechi relații duhovnicești, oameni cu suflet râvnitor către mântuire. O altă bucurie mi-a fost hărăzită de lucrurile noi văzute. Printre acestea, pe lângă rămășițele unor edificii laice, am văzut și temelia unei biserițe creștine și o parte a altarului ei încă bine conservată, aparținând reședinței unui mitropolit sau episcop neidentificat.

La Mangalia ne-am întâlnit cu un grup de ruși din Ircuțk. Cu toții ne-au înconjurat cu multă dragoste. Așteptau parcă ceva. Unul dintre preoții noștri a scos mai multe cruciulițe, oferindu-le ca pe un dar sfânt. La început cu timiditate, apoi cu nespusă bucurie, rușii au întins mâinile către cruciulițe, căci ei sărmanii nici această mângâiere nu o mai aveau în țara lor, decât tăinuită cu multă grijă în inimi!

Lângă mine o rusoaică mai timidă rămăsese cu mâna întinsă, căci cruciulițele se terminaseră... I-am oferit imediat o cruce de a mea. Bucuria curată din ochii ei și zâmbetul de recunoștință mi-au răsplătit pe loc gestul.

În drumul de întoarcere ne-am oprit la sfânta mănăstire Pasărea, o altă ctitorie a Sfântului Ierarh Calinic. Aici m-am mâhnit olecuță, sesizând faptul că prea puțini creștini se roagă cu adevărat, chiar și dintre monahii care își împlinesc mai mult formal ascultările, fără participarea inimii și a minții. Poate că m-am înșelat, dar din proprie experiență știu cât de zăbavnici la rugăciune putem fi cu toții...

La sfânta mănăstire Cernica l-am întâlnit pe bietul meu prieten, Părintele N., care se bucură de o vrăjmășie perseverentă, demnă de o cauză mai bună, din partea celor mai „mari”! A fost dat și la canon, în mănăstirea Căldărușani, dar sfinția sa, având smerită cugetare, pe toate le rabdă fără să se tulbure sau să se împruțineze în credință. Cauza este aceeași dintotdeauna: invidia!

Cei „mari” îl invidiază și zavistuesc, având o inimă împietrită și solzi pe ochi, din moment ce nu sesizează lumina blândă și sfințitoare ce-l însoțește pe acest smerit Părinte. Iată-mă ajuns la capătul acestui periplu duhovnicesc și reîntors la Râmnicu Vâlcea! Poate că mă voi urca iarăși la Frăsinei, locul în care m-am născut a doua oară, leagănul copilăriei mele duhovnicești.

Durerea mea este că nu mai am dragostea, seriozitatea și râvna de la început. Ca printr-o spărtură au năvălit spre mine duhurile deșertăciunilor, glumelor ușurate, măscăriciunilor și al neseriozităților de tot felul, iar cel mai grav lucru este faptul că îmi simt sufletul răvășit mai rău decât dacă mi l-ar fi rostogolit un uragan!

Mă lupt cu mine însumi, fac tot ce-mi stă în putință, plâng, cer ajutorul lui Dumnezeu, însă rămân neschimbat. Nu mă văd deloc punând început bun, dar nădăjduiesc că, odată și odată, se va pogori harul și peste mine, ca peste Sfântul Silvan. Plănuiesc să mă urc iarăși la Frăsinei. Este multă liniște acolo, prilej pentru meditație, singurătate și, mai cu seamă, rugăciune, dar teamă îmi este că voi regăsi aceeași stare de lucruri care m-a determinat să plec cândva din acest sfânt așezământ monahal, pentru a mă stabili la Rarău, unde am aflat ceea ce căutam: libertatea deplină de a mă ruga în Biserică la toate cele șapte laude. Aceeași libertate o află și la Cozia. Mai întâi rugăciunea și pe urmă roboteala. Poate acum, ca preot, s-ar putea să rămân slujitor al Sfântului Altar, deși nici așa nu aș fi scutit de cârteala unora!

Am fost prezent la Sfânta Liturghie la Catedrala Râmnicu Vâlcea. Ca de obicei, muștrările de conștiință au năvălit asupra

mea, au atins ochii mei prin lacrimi, ca Domnul nostru Iisus Hristos să-mi spele păcatele, glumele, măscăriciunile pe care le-am făcut pe drum, în autobuz, călătorind cu grupul de maici și călugări. O mică nădejde mi-a inspirat rugăciunea din Biserică, în timp ce plângeam; poate aceste lacrimi se vor permanentiza. Ce bine ar fi!

Cred că nimeni nu simte mai bine ca în aceste clipe de remușcare, căci „râsul omenesc e ca un fluture pe o mătrăgună!”. E o mască de veselie peste o inimă întristată și neliniștită...

Duhul Sfânt prin aer zboară

Sunt în Frăsinei. Astă noapte am participat la utrenie. Mare mi-a fost bucuria când am aflat aici aceeași liniște, iar în Biserică, slujba săvârșită cu evlavie, fără grabă și tendință la o rostire mecanică. E Duminică, dimineața. În poiana în care scriu este iarbă verde, cerul senin, pădurea încă neîngălbenită. Ca și altădată, când mă reîntorceam la Frăsinei, simt că „Duhul Sfânt prin aer zboară”, iar senzația de ușurare și smerenie lăuntrică, resimțite acut, pur și simplu, copleșitoare!

Rugăciunile și cântările generațiilor succesive de monahi și nevoitori creștini te înconjoară permanent, parcă încurajându-te cu cuvintele pline de har și de tâlc duhovnicesc ale Sfântului Macarie cel Mare: „Știu că nu știi să te rogi, dar roagă-te cum poți și rugăciunea te va învăța cum să te rogi cu adevărat!”.

Am participat la prima Sfântă Liturghie săvârșită în Frăsinei de când m-am reîntors. La „Axion” am simțit, cu o umilință negrăită, prezența mângâietoare a Maicii Domnului, pe care, ca odinioară, o vedeam printre lacrimi, bucurându-mă și cerând ajutorul ei pentru a doua dezrobire.⁶⁴

Adormirea Sfântului Ioan Evanghelistul mi-a prilejuit a doua mare bucurie, participând iarăși la Sfânta Liturghie, care la Frăsinei se face cu o evlavie vie și o trăire de-o intensitate cu totul deosebită; cred că rugăciunile de foc ale Sfântului Ierarh Calinic și rânduiala vieții monahale de tip athonit lăsată prin testament tot de el, au rolul lor bine definit în permanentizarea unei atmosfere duhovnicești extrem de pregnante, aproape palpabile...

Părinții și frații de aici mă roagă să vin definitiv în Frăsinei. Am vorbit în această privință cu Preasfințitul Iosif, care mi-a invocat două piedici majore:

a) Venind la Frăsinei îmi voi îngropa talantul...

b) Mi-ar veni greu să cobor de la înălțimea postului deținut la Galați și să mă stabilesc la Frăsinei!

Eu însă cred că, tocmai aici, în vatra duhovnicească ctitorită de Sfântul Ierarh Calinic, mi-aș înmulți talantul în cele lăuntrice, ceea ce este mai important de cât orice dregătorie; după cum prima dată am părăsit postul de la minister, aș putea renunța și acum la postul din Galați...

* * *

La Catedrală s-a celebrat întrunirea colegilor din promoția rectorului Institutului Teologic. Vorba multă, zarva obișnuită, îmbrățișările emoționante, slujba săvârșită cu întreruperi și greșeli de tipic, sosirea episcopului, vânzoleala fără rost, toate au alungat liniștea, tăcerea, concentrarea, rugăciunea, meditația, lacrimile și pocăința! Nevrând să asculte ce spun alții mai înțelepțiți, maica N. îmi spunea, cu insistență, să ne întoarcem la problemele noastre... Ascultând-o, mie îmi venea să zic: „Mai bine să ne întoarcem la Domnul nostru Iisus Hristos”.

În lume, zic Sfinții Părinți, ești ca peștele pe uscat. Pentru un creștin în general și pentru un călugăr în special este necesară o atmosferă duhovnicească în care să primești apa cea vie, o apă duhovnicească, în care să te miști, să înoți odată cu rugăciunea! Iar această atmosferă și apă vie, nu le poți afla decât în mijlocul celor ce sunt de un cuget cu Mântuitorul Hristos, stăpâniți de dragostea Lui cotropitoare... Dacă te afli în mijlocul păcatelor, patimilor și urii, atunci ești chiar ca peștele pe uscat!

Numai călătorind și învărtindu-mă prin „lume” îmi dau seama câtă dreptate avea Ava Arsenie cel Mare, în clipa în care zicea că din dragoste pentru Dumnezeu fuge de oameni. Cât de bine te simți într-un mediu stăpânit de duhul dragostei Mântuitorului. Atunci ești cu totul în largul tău, vesel, bucuros, senin, împăcat cu toate, precum peștele într-o apă limpede, plăcută și întinsă până la orizonturi negraite...

Dar, de te afli într-o lume pe care o stăpânește duhul diavolesc, plină de răutate, ură și patimi, îți vine să fugi, să zbori ca pasărea spre munți, spre liniștea și pacea codrilor, care te curăță de toată larma și agitația citadină!

Mă aflu la București. Îi dau dreptate Preasfințitului Chesarie în ceea ce privește relațiile cu rudele și cu prietenii. Într-adevăr, e bine să călătorești singur, să dormi la cămin, să mănânci la cantină, într-un cuvânt să nu ai obligații față de nimeni. Altfel te încurci în fel de fel de complicații nedorite, care te vor tulbura, dar și vor dăuna instituției pe care o slujești. Acte de bunăvoință, milostenie, ospitalitate și dragoste creștină se pot face și fără prealabile obligații. Ba poate astfel, sunt chiar mai primite de Dumnezeu!

Mă gândesc, totuși, cum cele scrise ieri sunt izvorâte dintr-un ascuns egoism. M-am surprins, pe mine însumi, la Tulcea, ca fiind tare mulțumit: după o noapte nedormită, m-am odihnit în casa unor creștini, iar după somn, împreună cu fratele C., am mâncat ca la mama acasă!

Așadar, îmi place să fiu bine primit și hrănit de alții, dar nu-mi place în aceeași măsură să-i primesc și să-i hrănesc la rândul meu... Ce aș fi făcut ieri în Tulcea, așa de obosit și de flămând cum eram? La Protoierie cred că nu aș fi găsit aceeași primire, sau, poate, aș fi fost nevoit să stau în gară? Deci: „Cum vă place să vă faceți vouă oamenii, așa să le faceți și voi acestora!”.

Uneori, precum astăzi de pildă, la Sfânta Liturghie săvârșită la Celic, nu poți pătrunde în inima rugăciunii, în duhul ei lăuntric, în miezul ei. Minte se izbește parcă de un strat de cauciuc, care respinge toate încercările de concentrare, umilintă înlăcrimată și smerită cugetare. Nu cunosc cauza, dar nu este exclusă împrăștierea minții, răceala inimii, survenite în urma trândăviei în ale rugăciunii. Mă întreb de multe ori: oare cum slujesc acei preoți, aflați într-o permanentă stare de răceală și împrăștiere? Poate de aceea, părintele V. mi-a spus la Frăsinei: „Pentru mine e mai ușor o zi la coasă decât o Liturghie!”. Apoi, imediat mă cercetez cu atenție și fără cel mai

mic menajament. Dar eu, păcătosul, cât de concentrat, atent și fierbinte liturghisitor sunt?

Îmi povestea azi părintele N. o istorioară scrisă de Al. Lascăr Moldovanu, în care acesta mărturisea că ar vrea să fie preot, să trăiască între patru pereți, să fie sărac, dar seara, la revenirea sa acasă, să aibă mulțumirea că a adus un suflet la Dumnezeu. Într-adevăr, aceasta-i prima datorie a unui preot. Câtă grijă și câtă stăruință depun negustorii în încercarea de a scoate de pe fundul mării un mărgăritar rar sau o perlă aleasă, tot atâta grijă, ba poate chiar mai multă, trebuie să aibă preotul pentru a scoate din marea vieții un suflet spre pocăință.

* * *

Păcatele mărunte trebuie evitate pentru că ne tulbură în timpul rugăciunii. O glumă nepotrivită, o privire prihănită sau o atingere cât de puțin necuviincioasă sunt ca niște firicele de nisip în ochiul sufletului! De câte ori am încercat să mă concentrez la rugăciune, să am mintea și inima curate, aceste mici păcate, ca niște muște agasante, îmi reveneau mereu în minte, mă deranjau și mă tulburau ore întregi!

De aceea, nu doar păcatele mari, păcatele de moarte, ci și cele mai mici greșeli trebuie evitate, pentru ca în clipele în care, prin Mila de negrăit a lui Dumnezeu, ne este îngăduită legătura cu „uzina” nesfârșită a Duhului Sfânt, să nu provocăm un „scurt circuit”!

* * *

Un cuvânt din Sinaxarul de astăzi, citit la Celic, în Biserică, m-a impresionat și mi-a confirmat o certitudine mai veche. Un păstor sufletesc, într-o duhovnicească răpire a fost trecut dincolo. Era vorba să nu se mai întoarcă pe pământ. Trecuse de „vămile” demonilor și ajunsese la fericirea Raiului!

Dar, acolo, i s-a arătat că frații îl cer înapoi, pe pământ, prelungindu-se viața sa printre ei, doar pentru a-i aduce la mântuire pe toți fiii lui duhovnicești. Și așa s-a întâmplat:

Păstorul și-a revenit din răpire, a unit două mănăstiri și a păstorit turma încă mulți ani.

Fiecare om are un dar de la Dumnezeu. Părintele N. are darul de a duce în spate toată mănăstirea Cocoș. Dacă aș fi în locul sfinției sale, cred că aș da bir cu fugiții. El însă poartă, cu rezultate bune, mai multe responsabilități: stareț, econom, casier, arhondar, ghid, gospodar, zidar și îngrijitor de bătrâni etc.

Când l-am întrebat dacă va putea face față lucrărilor de renovare, mi-a răspuns bucuros: „Asta-mi place”. Așa cum mie îmi place să slujesc, să mă rog, să ajut pe cei necăjiți, lui îi place să facă lucrările de gospodărie, de administrație.

* * *

Ce bine este să fii mic și necunoscut! În 1940, când am intrat la Frăsinei, nimeni nu mă știa, nimeni nu se interesa de mine. Chiar în mănăstire stăteam liniștit și neluat în seamă. Nimeni nu se gândea să-mi dea vreun post de răspundere, cu atât mai puțin de conducere. Și tocmai în acele împrejurări, am trăit cele mai frumoase clipe din viața mea de *veșnic aspirant la școala rugăciunii!*

Acum însă sunt hărțuit din toate părțile. Astăzi chiar de m-aș întoarce, nimeni nu m-ar mai lăsa în pace, fiindcă nu avem oameni! Nu avem oameni și, tocmai de aceea, trebuie să părăsim liniștea, meditația, rugăciunea, intrând în vâltoarea vieții...

Mâine voi predica. Ca de obicei, mă pregătesc din timp. Îmi vine din zbor un gând, apoi altul. Se înfășoară și crește ca un bulgăre de zăpadă, până devine o predică ruptă din experiența, inima și mintea mea.

„Tinere, ție îți zic, scoală-te!”. Domnul vrea să ne ridice de la trup la suflet, de la materie la spirit, de la litera moartă la duhul care face viu. și iată că tânărul, ca un îndepărtat ecou, răspunde: „Școala-mă-voi și mă voi întoarce la tatăl meu”, căci, ca și fiul văduvei din Nain, „mort a fost și a înviat!”.

Cât mă vei mai răbda, Doamne?

Am predicat cu ochii în lacrimi. Am spus, într-adevăr, cuvinte umilite despre minunea întoarcerii fiului risipitor, care, precum fiul văduvei din Nain, auzind glasul cel dumnezeiesc, s-a ridicat din mijlocul morții (morale de data aceasta!), s-a sculat și s-a întors la Tatăl, părăsind pentru totdeauna țara roșcovelor! Dar, am mai adăugat cazul lui Sundar Singh, aruncat în groapa plină cu cadavre, scos și salvat în chip minunat de Mântuitorul Hristos (după ce l-a salvat, El S-a făcut nevăzut!).

Tot astfel, dacă peste trupul nostru se va așeza capacul sicriului sau piatra de mormânt și se vor pecetlui, în clipa în care va veni Stăpânul Vieții și al morții, noi vom ieși, numai cu Milostivirea Lui de negrăit, dintre cei morți (deși vor învia toți, unii pentru osândă, alții pentru fericirea cea veșnică!) și vom fi mântuiți.

Ca niciodată, am ieșit de la Biserică și am mers plângând până acasă. Cu pasul lin, cu inima tainic umilită, fără grabă, mă rugam ca Mântuitorul Iisus să-i ierte păcatele lui Beethoven, și nu doar lui, ci tuturor care au interpretat atât de sublim simfonia a cincea. Totodată, mai plângeam fiindcă, oricâtă mulțumire și recunoștință aș avea, rămân un păcătos. Mântuitorul lumii, pe care l-am simțit atât de chinuit în acordurile sfâșietoare ale simfoniei, mi-a dat să gust Raiul încă de pe pământ, mi-a dat har peste har, iar eu, cu toate aceste bucurii sfințitoare, nu conținesc cu răsetele ușurate și glumele nepotrivite înaintea unor credincioși și credincioase, care se pot sminti din pricina neseriozității mele din unele clipe. Cât mă vei mai răbda, Doamne?

* * *

Toată ziua m-a preocupat și m-a stăpânit gândul de reîntoarcere în locul în care mi-am dat primele făgăduințe pe fericita, dar spinoasa cale a monahismului! Întreba un ucenic: „Unde să mă duc, avo?”. I-a răspuns avă: „Acolo unde nu sunt femei!”.

Dar, iată, ele pătrund și în locurile în care altădată nu aveau acces, călcând chiar interdicțiile lăsate de Sfinți; mă refer la sfânta mânăstire Frăsinei, loc în care Sfântul Ierarh Calinic a interzis accesul femeilor printr-o anatema care a rămas până astăzi, pentru că cele câteva nesăbuite și nefericite femei, care au călcat cuvântul Sfântului, au plătit scump cutezanța și atitudinea sfidătoare!

Și atunci, unde să te retragi? Nu cumva există o altă soluție de pază contra ispitelor pe care ni le aducem unii altora, atât bărbații, cât și femeile? M-am gândit la cazul „reverendului” creat de Victor Hugo în „Notre Dame de Paris” și la cazul pastorului din „Noaptea iguanei”, dându-i dreptate lui Alexis Carrel care susținea, cu serioase temeuri, că în fața primejdiei acestor ispite ale cărnii, care și pe Sfinți i-au muncit, nu trebuie să ne alarmăm, îngrijorăm sau înfricoșăm, ca și cum nu am avea arme împotriva acestor nesățioase „guri de balaur”!

Când trecem pe o punte, sub care se cascadează o prăpastie, nu trebuie să ne uităm în jos, căci ne apucă amețeala și putem cădea, ci cu liniște să privim spre malul la care vrem să ajungem ca la un liman izbăvitor, dar și cu credință lucrătoare și iubire către Dumnezeu (ceea ce nu au avut cei doi „preoți” amintiți!), să pășim tot înainte! Aceasta-i soluția.

* * *

Un fiu duhovnicesc, întors cu sinceritate la credința cea adevărată, mi-a mărturisit, liniștit, fără nici un semn de iritare, cum o oarecare femeie, creștină doar cu numele, îl atacă și-l

jignește mereu. Îi reproșează ba că-i plin de mândrie pentru că a criticat ereziile lui Luther, ba că e mulțumit de el însuși și, în sfârșit, că ar fi un ipocrit, întrucât afirmă că îi ferește pe călugări, deși este căsătorit! L-am ascultat cu atenție și l-am întrebat cu blândețe, dacă cumva această nefericită certăreață nu a avut cumva și alte gânduri față de el?

Mi-a mărturisit cu sinceritate că da, dar i-a refuzat propunerile, spunându-i că-și iubește soția și copiii! Atunci, l-am îndemnat să se roage pentru sufletul ei chinuit, prevenindu-l că femeile respinse iartă greu sau nu iartă deloc acest lucru și cum, deși văd bine ce se alege dintr-un organism (fie el și cel mai arătos!), care se îmbolnăvește și moare, ajungând hrană pentru viermi, patima și orgoliul rănit le îndeamnă să se răzbune...

Sfântul Antonie cel Mare ne îndeamnă stăruitor: „Gândește-te la moarte și nu vei mai păcătui!”. Oare nu s-ar putea să fii ceea ce sunt, fără a ascunde nimic? Ce-ar fi să încetez odată cu fățarnicia, fie ea oricât de subțire? Aș avea mai mulți dușmani? Posibil, dar sunt deprins cu vrăjmășiile, pentru că mă străduiesc să-mi iubesc vrăjmașii... Dacă reușesc sau nu, nu-i treaba mea, importantă este sinceritatea deplină înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor!

Trebuie să mărturisesc cu franchețe că, rugându-mă pentru cercetarea, iertarea, curățirea, luminarea, miluirea și mântuirea sufletelor trimise mie, nevrednicul lor duhovnic, la spovedanie, adesea împărtășindu-le durerea și căința, odată cu fiii și fiicele mele duhovnicești, mă întăresc pe mine însumi în hotărârea de a-mi păzi sufletul cu dogoarea rugăciunii lăuntrice!

Indiferent ce înfățișare ar avea o încercare care ne vine, e bine să o primim ca venită de la Dumnezeu, cerându-I tot Lui ajutor pentru a putea trece mai departe. De multe ori mă gândeam că, într-adevăr, și eu sunt un ipocrit, atât înaintea lui Dumnezeu, cât și a oamenilor, întrucât plâng adesea în timpul Sfintei Liturghii, dar când ies din Biserică, râd sau glumesc cu o regretabilă ușurință!

Îmi plac convorbirile duhovnicești, dar când mă întâlnesc cu oameni neduhovnicești, vorbesc limbajul lor, făcând sminteală.⁶⁵

* * *

Dacă vrei să nu se apropie nici un dușman de sufletul tău, ridică în jurul său un baraj de foc, adică fă rugăciune neîncetată! Atunci, ca paiele uscate, vor arde toate ispitele ce vin asupra-ți de la trup, de la lume și de la demoni. Așa eram în primul an de la Frăsinei. Acum însă, barajul a slăbit și dușmanii intră în suflet ca într-o cetate fără apărare: sar peste ziduri, intră pe poartă, se strecoară prin ferestre, dărâmând și trecând prin ascuțișul săbiei, toate gândurile și intențiile sfinte! Când voi înfrânge oare această trândăvie năruitoare?

Primate sunt rugăciunile tale, i-a spus Sfântul Mare Ierarh Nicolae unei doamne care se ruga pentru redobândirea serviciului, dar din partea ta nu faci nimic? Și, într-adevăr, doamna în cauză nu făcuse nici cererea măcar. Cum a înaintat-o, a și căpătat serviciu...⁶⁶

Același lucru mi-a spus și mie Domnul astăzi, în timpul Sfintei Liturghii. Ce efort depun din partea mea? Nici unul. De aceea, am făcut această făgăduință: să pun același început bun, cuprinzând cele cinci lucruri care, respectate cu strictete, mi-au adus atâta bucurie și pace lăuntrică (rugăciune neîncetată, citire din cărțile sfinte, comportament sobru față de credincioși, izgonirea și părăsirea glumelor ușurate și a cronofagiei, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel, post mai exigent, cu renunțarea la toate băuturile alcoolice!).

Voi fi mulțumit deocamdată, dacă mă voi reține numai astăzi de la toate câte mi-am propus, îndeletnicindu-mă numai cu cele sfinte! Măine, voi cere iarăși cu umilință ajutorul Harului Domnului nostru Iisus Hristos, lângă picioarele Căruia îmi doresc să stau neîncetat! La cele scrise pe 13 octombrie 1965, Domnul mi-a răspuns: „Fiul Meu, nu te mârni câtuși de puțin, dacă unii cugetă rău despre tine, grăind lucruri pe care îți

este greu să le auzi. Ci se cade să cugeți tu însuși mai rău despre tine și să crezi că nimeni nu-i mai nedesăvârșit ca tine. De te tragi în tine însuși, ce-ți pasă de cuvintele care se împrăstie în vânt? Nu-i o înțelepciune mică să taci la ceasul cel rău, și să te întorci spre Mine fără a te tulbura de judecățile oamenilor. Pacea ta să nu atârne câtuși de puțin de vorbirile oamenilor, căci de cugetă ei despre tine bine sau rău, tu rămânea-vei tot acela care ești! Unde-i pacea cea adevărată și unde-i adevărata slavă? Nu în Mine? Cel ce nu dorește deloc a fi pe placul oamenilor, și care nu se teme că nu le este pe plac, bucura-se-va de mare pace!". Cartea mi se deschisese la această pagină, în timpul concertului. Apoi, mi-am amintit cu și mai multă umilință... „Aurul se lămurește în foc, iar oamenii cei plăcuți lui Dumnezeu în cuptorul smereniei", scrie Sirah (2 – v. 5). Isaia proorocul ne previne: „Iată că te-am lămurit în foc și n-am aflat argint, te-am încercat în cuptorul nenorocirii" (48 – 10), ci zgură și plumb – mă gândeam cu durere și inimă zdrobită, la cazul meu...

Lupta cea bună

Rezultatul tuturor încercărilor la care ne supune Domnul, cuprinde întotdeauna două categorii distincte de păcătitori:

1) Cei buni se smeresc, se supun, umilesc, înțeleptesc și ascultă, în cele din urmă apărând aurul sufletului lor, lămurit ca la Iov, femeia cananeiancă sau Iair;

2) Cei răi se răzvrătesc, rostesc cuvinte de cârtire sau hulă împotriva lui Dumnezeu și comit fapte necugetate sau chiar scelerate (negarea adevărurilor de credință, necinstirea sfințelor icoane, înjurături murdare la adresa celor sfinte ș. a.), devenind tot mai trufași și necugetați...

Dovada? În locul aurului, scot la iveală din întunecatele și nefericitele lor suflete, numai zgură! Și totuși, trecând peste toate ispitele, numai cu Milostivirea lui Dumnezeu, sunt fericiți că am ales calea călugăriei... Repetând vorba lui Șaguna, afirm că de m-aș mai fi născut de o mie de ori (deși știu cu certitudine sfântă că nu avem decât o singură viață pe pământ, în care trebuie să luptăm „lupta cea bună”, pentru a primi cununa mântuirii!), tot călugăr m-aș fi făcut!

Și n-o spun din egoism, ci, dimpotrivă: nu te poți jertfi mai rodnic pentru Dumnezeu și pentru aproapele, decât atunci când ești despărțit de cele pământești prin sărăcia de bună voie, debarasat de capcana erotismului prin castitatea înțeleasă în toate sensurile și lepădat de trufia egoistă prin ascultare luminată și smerenie. Și chiar de n-am ajuns la ceea ce ar trebui să fiu, e bine, vorba Părintelui Arsenie Papacioc, să rămân pe cale (totdeauna am iubit vorba sa duhovnicească adânc simțită și stimulativă, prețuindu-i, totodată, eforturile jertfitoare!). În preajma celor cu viață călugărească sporită, parcă simți că progresezi și tu în nevoințele tale modeste, de la zi la zi.⁶⁷

Undeva, în Evanghelie, se spune că Mântuitorul Hristos „nu avea încredere în nimeni, pentru că îi cunoștea pe toți” și,

de aceea, îi hrănea, plin de dumnezeiască dragoste, cu pilde pe înțelesul lor.

Cu mine, păcătosul, se întâmplă invers: tocmai fiindcă nu cunosc pe nimeni, am o încredere naivă în toți! Sunt sincer cu toți cei din jur, spun, în auzul tuturor, tot ceea ce am în inimă, n-am secrete față de nimeni și alegerea aceasta mă costă scump... Lumea își bate joc adeseori de sinceritatea mea, ba unii calcă chiar cu picioarele mărgăritarele sufletești, pe care le caut permanent în sufletele curate!

Eu, însă, trag un folos și de aici: disprețul celor din jur și situația inferioară în care sunt mereu menținut, mă apropie de ziua în care, poate, voi pune început bun adevăratei smerenii. Decât lauda oamenilor și situații înalte, mai bună este ocară și cantonarea în cele umilnice, ca la Frăsinei...⁶⁸

Cu câteva zile în urmă, l-am visat pe Cuviosul Gherman. Se făcea că-i dădusem de știre cum aș vrea să mă reîntorc la Frăsinei, iar Sfinția Sa a venit la mine și m-a întrebat care este motivul? Pentru că sunt la un pas de prăpastia căderii în păcate de care credeam că am scăpat, i-am răspuns cu obidă Sfântului. Am crezut că nu trebuie să dau prea multă atenție acestui vis, urmând îndemnul înțelept al tuturor nevoitorilor creștini, dar s-a dovedit că, uneori, Bunul Dumnezeu le ajută celor care se întorc sincer către El, oricum crede de cuviință...

Am ajuns la Măcin. Am avut o pană la mașină. Am rămas împreună cu directorul și un funcționar de la protopopiat în casa unor creștini, dar mi-am călcat făgăduința dată în octombrie a.c., participând la o masă îmbelșugată, la care ar fi fost bine să dau binecuvântare, să stau puțin și să mă retrag la rugăciune și citirea textelor sfinte. Dar – n-am făcut așa – durându-mă mult lipsa mea de atenție... Așadar, scăparea mea duhovnicească este la Frăsinei!

Apoi am ajuns la sfânta mănăstire Cocoș. Deși îmi dau seama, cu Mila Lui Dumnezeu, că unele patimi le-am înfrânt, cel puțin temporar, totuși ele îmi dau încă târcoale și aceasta mă pune pe gânduri, smerindu-mă și mai mult! Poate așa a rânduit Bunul Dumnezeu, dându-mi încercări, suferințe,

sufletești și trupești (în mod sigur am un reumatism destul de „insistent”, un stomac extrem de sensibil, o colecistită cronică și o astenie care mă chinuiesc frecvent, dar îi dau slavă Celui de Sus, pentru că am aflat nemijlocit cum, într-adevăr, „sănătatea este un dar, iar boala un har”; rugăciunea și bolile mă feresc de păcate!).

Totuși, trebuie să fiu extrem de precaut. Nu se știe nicicând cum un simplu gest devine obișnuință, așa cum pătesc sârmanii fumători; de pildă, aprind o țigară la o „ocazie”, apoi nu mai reușesc să se stăpânească, devenind dependenți de acest viciu ucigător de trupuri (provoacă boli pulmonare grave!), dar și de suflete, din moment ce îi ține departe pe creștini de Sfânta Taină a Împărtășirii cu Sfântul Trup și scump Sângele Domnului nostru Iisus Hristos (desigur, nu te poți apropia de cele sfinte, fumând!).

Încă o dată m-am convins că există o Justiție imanentă. Această Dreptate divină mă face să merg mai departe pe calea răbdării, căci am înțeles la vreme înțelepciunea îndemnului: „Nu vă răzbunați, căci a Mea este răzburarea”. De bună seamă, așa este. Am notat, ceva mai demult, cum bătrânul Karamazov nu se temea atât de mult de Mitea, care l-a bătut până la sânge, cât se temea de Ivan, care nu l-a atins nici măcar cu un deget, dar, în schimb, îl ura pe tatăl său cu o ură rece și tăioasă, ce-i sfâșia sufletul.

Așa se întâmplă și în viața noastră: mai mult ne doare ura, fie ea și disimulată abil printr-o „evlavie cultă”, decât grosolănia unei izbituri mocofânești directe; dar, după o vreme, cuvintele Mântuitorului răsar în sufletele noastre ca niște repere duhovnicești sigure, căci ne-a prevenit: lumea ne va urî și pe noi, cum L-a urât mai întâi pe El! Suferința e bună pentru că, pe lângă alte foloase, îți dă și îndelungă răbdare.

Cât de nerăbdător eram, până când la Cozia, mi-au apărut primele dureri reumatice! Ce neliniște, ce frică de moarte... Acum, însă, mă simt în durere ca în elementul meu. Reumatismul mi s-a agravat într-o măsură apreciabilă și, totuși,

îl port mai ușor decât la Cozia. Nici gândul morții nu mă mai înspăimântă!

Am început să meditez zilnic la moartea mea, ascultând sfatul atât de înțelept al Sfântului Vasile cel Mare și îndemnul Sfântului Antonie cel Mare, care ne încurajează să ne gândim cu seriozitate, atenție și umilință sufletească la moartea noastră, fiindcă, doar în felul acesta, nu vom mai păcătui! Am cerut la Frăsinei boală și suferințe de tot felul, iar Domnul mi-a dăruit ceea ce singur am cerut și încă cu mare și negrăită înțelepciune și dragoste, numai atât cât pot duce...

Acum de ce m-aș plânge, dacă am primit darul mult dorit? Îmi închipui adeseori cum, dacă aș fi trimis în iad pentru păcatele mele, dar mi-ar rămâne în inimă dragostea pentru Mântuitorul Iisus, eu, nevrednicul, și acolo mi-aș afla o mângâiere... Gândul mă poartă către copilul descris de Dostoievski, care a degerat uitându-se de afară la copiii frumoși și bogați, la jucăriile minunate scoase la iveală în noaptea de Crăciun! Așa îmi zic, aș sta și eu uitându-mă, măcar cu gândul, la iubitul nostru Mântuitor și la frumusețea Raiului, deși voi degera mereu, într-o cumplită singurătate, în întunericul cel mai dinafară...

M-am spovedit duhovnicului meu, mărturisindu-i aceste gânduri ale mele, iar sfinția sa m-a mângâiat, spunându-mi că este mai bine să ne cutremurăm acum și să ne bucurăm atunci, iar un gând de smerită cugetare nu ne poate aduce decât... smerită cugetare, dar să ne rugăm neîncetat!

Mă gândeam, sub puterea Sfintei Liturghii, la cazul descris de Sfântul Serafim de Sarov... Un călugăr venea la Sfântul Serafim de Sarov, dar Sfântul l-a trimis pe ucenicul său, să-l alunge pe acel călugăr „ipocrit”. „Dar el plânge pentru păcatele lui”, i-a răspuns ucenicul, nedumerit. „Da, plânge, dar nu luptă; după ce plânge, iarăși se apucă de aceleași blestemății...”.

Nu știu care au fost păcatele călugărului alungat, dar eu mă vedeam tot atât de ipocrit și vrednic de a fi alungat și, de aceea, mă agățam de Mila și Dragostea Mântuitorului Hristos, Care nu-i alungă nici pe astfel de oameni! Îmi povestea maica

Serafima ceva mișcător: a văzut odată, în tramvai, o mamă cu un copil atât de urât, încât arăta ca un mic monstru. Și totuși, biata mamă îl îngrijea de parcă era cel mai frumos copil din lume...

Mă gândeam, la sfânta slujbă, că tot așa ne iubește Domnul Iisus, ba chiar de mii de ori mai mult, deși cu sufletul suntem niște monștri cu mult mai cumpliți decât acel biet copilăș iubit de mama lui și cred din toată inima și de Dumnezeu, Care știe adâncul fiecărui suflet! Ipocrizia, mândria, măscăriciunile, beția, desfrânarea ne desfigurează sufletul, care, pus alături de sufletul unui înger, apare întunecat și urât ca spiritul unui demon...

Și totuși, dacă este un pic de pocăință, dacă este o feștilă fumegândă, Domnul îl îngrijește, îl curăță, îl ocrotește, până îl duce la mântuire!

Mare este puterea lui Dumnezeu

Din propriile sale observații, maica stareță a dedus că în mine s-ar fi petrecut o schimbare în bine, în sensul că aș fi mai liniștit, mai împăcat, nemairăzvrătindu-mă cu patima de altădată. I-am răspuns că, într-adevăr, constatarea ei ar avea un oarecare temei. Ca dovadă m-am și îngărășat, mișcându-mă mai greu... Am zâmbit amândoi, dar schimbarea mea în bine, atâta câtă o fi, se datorează cred mai mult faptului că, de câteva luni bune, îmi pun nădejdea numai în Domnul!

Nu mă mai interesează ce spun oamenii, toți oamenii, de la vâldică și până la opincă, căci dacă spun ceva bun despre mine este sigur nemeritat, iar dacă spun ceva rău, deja recunosc că-i sigur așa, pe cât e cu putință oricărui om să vadă... **Domnul știe care e adevărul.**

Iau pildă de la fratele Chiril⁶⁹ ce se prihănește mereu pe sine însuși, recunoscând că e vinovat și chiar mai păcătos de cum îl cred oamenii...

În viața Sfântului Andrei, cel nebun pentru Domnul Hristos, se spune cum Mântuitorul i-a arătat în vedenie pe diavol, în chipul unui taur înfuriat, dar care nu putea face nimănu vreun rău, dintre cei pecetluiți de Dumnezeu (pentru că era legat cobză!), ci numai își rotea ochii înfocați, doar-doar va înghiți pe cineva mai imprudent... Cele câteva zile de rugăciune, post și liniște la sfânta mănăstire mi l-au legat pe demonul ispititor de care mă jeluiam, pe când mă aflam la Galați...

Și mi-am zis: „Mare este puterea lui Dumnezeu! Nemărginită este Mila Lui!”. Cât de repede îl leagă pe vrăjmașul omenirii și tatăl minciunii, dacă ascultăm numai glasul Mântuitorului, dacă nu mai alimentăm patima cu măscăriciuni, spectacole obscene și mizerii lăuntrice de tot felul etc.

Poate că există o picătură de dreptate în obiceiul necanonic al catolicilor de a îngădui călugărilor să-și reînnoiască făgăduințele! Această adiere proaspătă de viață mă încurajează pe un drum nou, spre o altă și adâncă dezrobire lăuntrică. Așa cum, la 28 septembrie 1940, am rupt-o cu lumea dinafară (și tot ceea ce ținea de ea și ispitele sale!), tot așa trebuie să rup și logodna cu gândurile pătimase, ușuratică și cu interesele meschine de carieră, oricât de disimulate și ferchezuite în „intenții bune” ar fi ele...

S-o încep iarăși de la a, b, c! Să mă duc cât mai jos posibil, la sărăcie, anonim, simplitate, smerenie, tăcere, rugăciune, muncă manuală, priveghere, ascultare luminată, îndelungă răbdare și câte mi le va hotărî Bunul Dumnezeu...

Mulți s-au întrebat care era secretul adevăraților creștini, cei ce disprețuiau orice slavă deșartă? De unde le venea tăria de a refuza onorurile, cinstea omenească, bogăția acestei lumi? Neapărat că secretul și tăria le veneau (și le vine până în ziua de astăzi!), de la Harul lui Dumnezeu, Care arăta – și arată și acum! – o altă bogăție, o altă cinste și o altă slavă!

Și nu doar le arată, ci le și oferă fiecăruia dintre noi, pentru a gusta din fericirea Raiului încă de pe pământ, ca o negrăită înainte-prăznuire a veșniciei zilei a opta... Și dacă ai gustat o singură dată din această dulcețată negrăită, atunci ceea ce îți poate oferi lumea nu-ți va mai fi decât gunoi, pelin și otravă!

„Cel ce vrea să-și mântuiască sufletul și-l va pierde, iar cel ce își va pierde sufletul pentru Mine, și-l va câștiga!”

M-am apucat să mă tratez, pentru a scăpa de reumatism. Mare naivitate din partea mea. O doctoriță, binevoitoare de altfel, mi-a recomandat un produs cortizonic, dar a uitat să-mi prescrie amănunțit dieta... După vreo câteva zile m-am pomenit cu dureri groaznice de stomac! Cortizonul combinat cu sarea din mâncare m-au dat gata.

Dacă n-aș fi căutat să-mi salvez necugetat mai întâi sănătatea trupească, poate că nu pierdeam, o dată mai mult, nici liniștea sufletească! Când oare mă voi învăța minte? Când oare îmi voi pune nădejdea, în primul rând, la Dumnezeu? *Cât de înșelătoare este lumea cu toate ale ei...*

* * *

Venisem de la mănăstire hotărât să o termin cu orașul, cu confortul, aparatul de radio etc. și să mă retrag în liniștea atât de mult dorită. Dar, când am descuiat ușa camerei mele de la Episcopie, simțind căldura caloriferului, muzica plăcută, tihna, orașul, cunoștințele, masa la Preasfințitul, parcă n-aș mai fi dorit retragerea definitivă, ci numai pe perioade mai scurte... Oare aceasta să fie Voia lui Dumnezeu, căci, iată, văd bine cum râvna ascetică mi s-a destrămat în mare măsură?

Două evenimente importante pentru mine s-au petrecut astăzi:

a) M-am reîntâlnit cu doi prieteni, după un răstimp de treizeci de ani, în cadrul unei reuniuni colegiale a promoției noastre și a seriei lui Jean Popovici;

b) Spovedania sinceră a unei maici care căzuse într-un păcat greu, fiind zdrobită sufletește...

Mi-am zis că tot e mai ușoară lupta mea împotriva patimilor, decât lupta bietelor femei, care numai sub epitrahil spun tot adevărul. M-a cuprins o mare milă pentru ele. I-am spus și maicii venită la spovedanie: cine a căzut, trebuie să se și ridice! Și nici nu trebuie să credem vreodată că, în această luptă cu patimile noastre, am fi singuri sau să ne socotim mai nenorociți decât suntem, căzând în deznădejde!

Dimpotrivă, cu rugăciunile noastre să-i ajutăm și pe alții, căci cine are milă pentru cei căzuți, Milă va primi de la Dumnezeu.⁷⁰

Fariseii erau curați, pe dinafară bineînțeleș. Posteau, se rugau, dădeau zeciuială – și iată, mare dezamăgire a venit peste ei: desfrânatele și vameșii care s-au căit sincer de păcatele lor,

spălându-și cugetul cu lacrimile pocăinței lăuntrice celei adevărate, au pus început bun, mergând înaintea lor în Împărăția Cerurilor! Desigur, nici în lumea păgână, stoicismul nu-i totuna cu creștinismul...

Puritanismul ipocrit al fariseilor și austeritatea rigidă a stoicilor⁷¹ e departe de gândul cel dumnezeiesc al Mântuitorului din Nazaret, Care mânca cu vameșii și cu păcătoșii, lua parte la nunțile oamenilor simpli și îngăduia femeilor păcătoase să-i spele picioarele cu lacrimile lor de căință sinceră. Starețul Zosima era bârfit și urât de înșelatul, tipicarul și clevetitorul Ferapont, tocmai din această pricină.

La fel se petrec lucrurile și în zilele noastre.⁷² Acum un an i-am spus părintelui vicar, cum trei sunt lucrurile pe care nu le pot înghiți nicicând: fățărnicia, lingușirea și minciuna. Părintele vicar mi-a răspuns, zâmbind cam forțat, că totuși trebuie să le înghițim ca pe niște „șopârle”, și încă de-a latul...

E mult timp de atunci. M-am luptat cu mine însumi și cu toate acestea tot nu le pot înghiți, dar cei care îmi refuză neclintirea stării lăuntrice, trebuie să-mi dea dreptate, intrând în situație cum s-ar spune, pentru că și ei, la rândul lor, nu pot înghiți de fel alte trei lucruri: *sinceritatea, demnitatea și adevărul!* Nu le pot înghiți nici de-a lungul, nici de-a latul, nicicând și nicicum...

* * *

Asistând la hirotonia lui Nicolae M., alt val de remușcări a năvălit asupra conștiinței mele de preot. Ce înaltă este treapta preoției și cât de jos mă cobor uneori cu măscăriciunile mele, despre care *Sfântul Apostol Pavel ne zice nici să nu se pomenească printre creștini.* Îmi mărturiseam, ieri, această neputință soților C.

Părintele Petre mi-a răspuns că așa m-am născut, după cum el s-a născut tăcut și fără înclinarea către glume. Greu lucru mi se cere: să lupt împotriva firii mele! Șopârla trebuie să devină melc.

Și totuși, la Dumnezeu toate sunt cu putință! „Rețeta Macropoulus” (de K. Capek) demonstrează că ar fi o nenorocire pentru om, dacă ar trăi 300 de ani, de pildă. Ar deveni indiferent, șters, apatic, fără ideal și pasiuni (nici bune, nici rele!), un fel de cadavru viu! Femeia care avea 337 ani se simțea cea mai nenorocită. A vrut să vândă rețeta altora, dar nimeni n-a primit-o nici măcar gratis...

Totuși, nefericirea aceasta nu-l poate atinge decât pe cel ce nu este aprins de harul Duhului Sfânt și nu este înflăcărat de dragostea cotropitoare, mai presus de orice grăire, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ca dovadă, bătrânii din „Pateric” și din „Viețile Sfinților” își aveau tinerețile înnoite ca ale vulturului!

* * *

La Metoc, de hram, am fost rânduit să predic. Am vorbit, ca de obicei, pe înțelesul tuturor, simplu, cu parabole. Am istorisit vedenia bătrânului din „Viețile Sfinților”, în care i s-a arătat cum oamenii se înecau într-o apă întinsă și mare, iar îngerii îi salvau în bărci, apoi îi conduceau pe potecă, sus pe munte, spre cerul plin de bucurii. Ceea ce am constatat direct este faptul, incontestabil, că oamenii culți sau inculți, vârstnici sau tineri, copii sau femei, sunt tare dornici să audă Cuvântul Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos.

Sunt la Cocoș. Există aici doi oameni diametral opuși: părintele N., gospodar înăscut, care simte o plăcere pătimașă să cultive pământul, să zidească noi clădiri, să administreze, să poruncească, să organizeze, să activeze și părintele A., om al postului și al rugăciunii, care niciodată nu bea vin, nu mănâncă fiertură și întotdeauna se străduiește să-și împlinească pravila și canonul în smerită cugetare.

Dacă părintele N. s-ar pomeni într-o mănăstire în care s-ar afla gospodari mai buni ca el – și deci, aportul lui n-ar mai avea nici un sens – cred că n-ar putea suporta o viață de post, rugăciune, contemplație, lectură și meditație!

Părintele A. îi spunea adesea părintelui N.: „Părinte, predă tot pământul statului, noi avem cu ce trăi. Ne hrănește Dumnezeu cu ceea ce primim de la Biserică!”. Părintele N. recunoștea că așa este, dar cu toate acestea nu se putea lăsa de patima lui înăscută...

O cale de mijloc ar fi cea de la sfânta mănăstire Rarău: toți frații și părinții nu doar că n-au fost împiedicați de la Biserică și rugăciune particulară, ci chiar îndemnați să lase treburile gospodărești pe planul al doilea. Și gospodăria mergea bine la Rarău, căci întotdeauna când se caută mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, celelalte se vor adăuga...

Oare unde este dragostea de aproapele?

„Acolo să putrezească”, a spus monahul, doar cu numele, N., din cruzime, inconștientă și ignoranță crasă despre bietul Alexandru, epilepticul care locuiește pe beci, în cea mai igrasioasă chilie din mânăstire, în vreme ce chiliile bune și sănătoase stau neocupate!

Oare unde este dragostea de aproapele? Oare dragostea de ziduri nu a distrus dragostea de frați? N-ar trebui să ne reamintim pururea cuvintele Mântuitorului? „Și întrucât ceea ce i-ați făcut unuia din frații Mei mai mici, Mie mi-ați făcut...”.

Dacă Alexandru ar fi fost fratele său după trup (mama, sora sau tatăl – sic!), negreșit că i-ar fi dat cea mai bună cameră și cu lemne gratis. Nu-l osândesc pe N., îmi este milă de împietrirea inimii sale, dar va trebui să-i spun direct, cât de mult greșește amarnic prin acest comportament neomenesc, cu atât mai puțin creștinesc, luând învățătură și pentru mine din această întâmplare dureroasă...⁷³

* * *

Mi-am zis: „Când e vorba de dragostea Mântuitorului Iisus, iubirea de aproapele și mântuirea sufletului nu cedez. Orice ar fi și orice s-ar întâmpla. Am înfundat pușcăria pentru că n-am vrut să-i omor pe semenii mei. Voi înfrunta moartea de câte ori mi se va cere să calc aceste porunci evanghelice”.

Astăzi l-am scos pe fratele Alexandru din beci și i-am dat o chilie sănătoasă. Când se va întoarce părintele N. de la cursuri se va face foc, dar puțin îmi pasă. Poate să mă și bată. Voi suferi împreună cu fratele Alexandru. Mi-ar fi mai ușor să sufăr bătaia și ocările decât fariseismul specific unora dintre noi...

În privința oamenilor am avut un șir de decepții, Cazul părintelui N. este unul dintre ultimele, dar nu cel din urmă. Și

tânărul preot M. m-a mâhnit mult. După hirotonie și-a arătat adevărata față. M-a înșelat pur și simplu. Totuși e mai bine să mă înșele cineva pe mine, decât să încerc eu, păcătosul, a-L înșela pe Dumnezeu. E mai bine să văd, chiar când sunt dezamăgit, în fiecare om Chipul cel Sfânt al Mântuitorului, iar în al măicuțelor chipul Maicii Sale celei Preacurate, decât să alunec, precum fac cei nepricepuți duhovnicește, într-o stare de împietrire a inimii și osândire a altora. Și eu i-am decepționat pe alții. Ceea ce gândesc eu despre alții, cumpănindu-le faptele, pot gândi și alții, cântărindu-le critic pe ale mele. Eu mă pot îndreptăți, oricât de obiectiv aș vrea să fiu, dar un ochi străin și nepărtinitor mă poate judeca mai bine.

Stau la mânăstirea Cocoș, dar gândul meu este la Frăsinei. Nu pot uita acest sfânt lăcaș, așa cum israelitenii nu puteau uita templul din Ierusalim, când se aflau la râul Babilonului. Pe lângă locul liniștit, retras, frumos, departe de sate și orașe, cred că acolo planează și veghează duhul Sfântului Calinic, care îți dă pace, bucurie și mângâiere, mai mult decât oriunde în altă parte.

Visam, probabil cu ochii deschiși, să intervin prin dl. director M. pentru a mi se aproba transferul la Frăsinei. Poate că aceste gânduri simple și pline de umilință îmi vin de la Maica Cuvântului, care întotdeauna ocrotește viețile celor care se roagă ei cu stăruință, smerenie și deplină ascultare.

Ce-ar fi dacă m-aș lăsa în voia Domnului, precum se lasă o frunză în voia ploilor și a vântului? Oare nu așa eram acum un sferț de veac? Pe atunci, îmi aduc aminte, nu făceam nici un efort din partea mea, nu făceam nici o intervenție, nici nu apelam la cineva să-mi mijlocească închinovierea la Frăsinei. Și totuși, lucrurile s-au îmbinat atât de firesc, așa de frumos și așa de fericit, încât am ajuns în ctitoria Sfântului Ierarh Calinic, precum frunza ajunge la un mal purtată de vânt și de ape. Dumnezeu știe ce-mi trebuie. Dacă îmi va trebui Frăsineiul, voi ajunge acolo împreună cu părintele M.

Multă pace îmi dă gândul că aș putea, măcar în restul vieții mele, să mă las în voia și în mâinile lui Dumnezeu, precum

lutul în mâinile olarului, care face ce vrea din el. De ce să cred că planurile mele sunt mai bune? Părerile mele sunt mai aproape de adevăr? Voile mele sunt mai fără greș? Oare acestea toate nu înseamnă mândrie, răzvrătire și neascultare?

„Înflorește unde ești semănat!”. Iată o înțelepciune pe care o înțelegem poate, dar nu o urmăm așa cum s-ar cuveni și în toate situațiile... Am văzut o floare ce-și desfăcuse petalele chiar lângă privată. Micuță, delicată și frumoasă, ea contribuia, prin simpla sa prezență, la contrabalansarea împrejurimilor neplăcute, generate de folosința naturală a locului respectiv!

* * *

„Ca să dobândim răbdare, în necazuri și ispite, trebuie să credem că tot ceea ce se întâmplă cu noi este după Voia lui Dumnezeu”, spunea adesea ieroschimonahul Partenie. Frunza este ridicată de vânt, scufundată de valuri, bătută de ploii și de grindini, purtată încolo și înapoi, dar toate i se întâmplă prin puteri exterioare stând deasupra ei. Încotrova suflă vântul, într-acolo se îndreaptă și micuța frunză. Vântul crește, Duhul Sfânt suflă și frunza sufletului meu, purtându-mă, nădăjduiesc cu toată ființa mea umilă și neștiutoare, spre Împărăția Cerurilor, spre liman, spre Rai.

De ce nu mă las în voia Mângâietorului și celestei Sale adieri? De ce să nu primesc ploaia și grindina hotărâte mie, de ce să mă supăr că sunt purtat încolo și înapoi, aparent fără vreun înțeles? Numai lăsându-mă astfel purtat voi dobândi răbdare în necazuri și ispite...

În zori de zi, visam că Preasfințitul C. împărțea pe credincioși, așa cum îi împărțești pe preoți. Parcă ținea în mâini o cutie în care erau tăiate părțile de anafură, iar Preasfințitul scotea cu mâna câte o bucă și o pune în palma credincioșilor. Când mi-a venit rândul, Preasfințitul a plecat și m-a lăsat singur.

Credeam că iarăși îi este rău, îl doare ceva, cum i se întâmplă adesea în timpul Sfintei Liturghii și atunci am vrut

să-mi iau singur părticica, dar când am întins mâna s-a apropiat Preasfințitul care mi-a dăruit o părticică cu multă dragoste, scuturând cu multă grijă firimiturile, pe care eu căutam cu multă atenție să le sorb...

Desigur, m-am rugat lui Dumnezeu să îndepărteze de la mine această stare de dulce reverie, căci nu suntem noi, păcătoșii, vrednici de mângâierile acestea cerești și acest gând de umilință sufletească mi-a adâncit și mai mult gândul că trebuie să-L slăvim neîncetat pe Dumnezeu, mulțumindu-I cu smerită cugetare pentru toate binefacerile și miluirile primite!

* * *

O femeie, cu un copil bolnav în brațe, venise la un preot ca să-i citească o rugăciune pentru tămăduirea lui. Preotul însă îi spusese că-i citește, cu condiția ca mama să spună cu inimă smerită următoarea rugăciune: „Doamne, făcă-se voia Ta cu copilășul meu, căci numai Tu știi ceea ce trebuie făcut cu adevărat în orice împrejurare. Amin”. Dar, vai, femeia nici nu a vrut să audă de asemenea rugăciune. A plecat. Boala copilășului însă se agrava. Medicii nu-i puteau veni în ajutor.

Atunci mama s-a reîntors și a spus din toată inima rugăciunea la care o îndemnase părintele! În clipa în care a rostit „făcă-se voia Ta”, copilul s-a vindecat...⁷⁴

Când am zis, mă las în voia Domnului, ca frunza pe apă, Bunul Dumnezeu mi-a și făcut un semn al Milostivirii Sale mai presus de orice grăire, căci spun bătrânii cu viață duhovnicească sporită, El nu rămâne nicicând și nimănui dator, în orice loc și-n orice vreme pământească...

Mare este misiunea unui preot

Revărsarea de mângâieri cerești și de bucurii duhovnicești, de la lacrimi dulci de pocăință și – îndrăznesc să spun cu umilință – până la adieri de Har dumnezeiesc m-au coplesit astăzi, parcă mai mult decât oricând. Și mă întrebam: „De ce oare? Am vreun merit? Sunt un vas curat? Am măcar a milioanea parte din sfințenia cuvioșilor din „Pateric” sau din „Viețile Sfinților”?”

Nu! Hotărât, nu! De o mie de ori, nu! În mine patimile nu sunt moarte, ci doar legate, semănând cu niște fiare nesățioase, mereu pânditoare, gata să mă sfâșie, năruindu-mi fragilul meu creștinism lăuntric, dobândit prin multe suferințe, căutări, ispite, îndoieli, slăbiciuni și căderi în greșeli și păcate, știute sau neștiute, pe care le spovedesc mereu cu lacrimi, străduindu-mă, cu rugăciunile duhovnicului meu, dar, mai cu seamă, cu Mila lui Dumnezeu, să pun început bun!

Și atunci, cum se explică miluirea coborâtă asupra mea, păcătosului? Probabil, îmi zic cu sfială, ca să nu deznădăjduiesc, să nu cad cu desăvârșire în prăpastia păcatului, să pot lucra pentru mântuirea mea și pentru mântuirea tuturor fraților mei și fiilor mei duhovnicești!

* * *

Mare este misiunea unui preot! Mai întâi este lucrarea nevăzută săvârșită prin Jertfa Sfintei Liturghii: „Aceasta s-o faceți întru pomenirea Mea”. Adică, ori de câte ori ne vom aduce aminte de Domnul nostru Iisus Hristos, să facem ceea ce a făcut Dânsul pe Golgota. Să aducem aceeași Jertfă, cu puterea Sa de a spăla și de a ierta păcatele omenirii întregi. Aceasta n-o poate face nici conducătorul de stat, nici savantul,

nici geniul artistic și nici eroul militar, ci umilul preot; numai el a primit harul Duhului Sfânt, prin care lucrează și se jertfește Mântuitorul lumii. După ce te-ai rugat bine, spune undeva „Filocalia”, să te aștepți la ispite, căci Dumnezeu le îngăduie, ca să te întărești în cele ce le-ai câștigat...

Au venit, într-adevăr, ispitele, iar eu, iarăși, spre marea mea durere, am căzut înfrânt, doborât de povara vechilor deprinderi rele, cu glumele și frivolitățile de gândire, prin care răspândesc sminteală, spre bucuria demonilor! Prima dată, când am plecat de la Frăsinei, m-am dus cu sentimentul omului ce se duce cu capul în jos într-o prăpastie, fără să știe dacă Domnul Hristos îl va prinde sau nu în brațele Sale. Poate că și acum am nevoie de un curaj asemănător!

M-am sfădit cu maica N., ca și acum un an. I-am spus pe față că-i plină de egoism și mândrie, iar acest lucru nu-i place lui Dumnezeu și nici oamenilor. I-am scris și părintelui N., la școală. Cred că n-a primit în viața sa o asemenea scrisoare. Și pe viitor, cred că singura cale de urmat nu e decât aceasta: să spun pe față, cu blândețe, smerită cugetare, dar și fermitate, adevărul, înaintea oricui... Voi fi scutit, astfel, de fățarnicie, adică nu voi vorbi pe ascuns și nu voi mai acumula mânia, ca să descarc tot ce am pe inimă într-o singură zi, într-un singur ceas.

Așa a făcut Mântuitorul Hristos, așa trebuie să facem și noi, dar cu dreptate și rugăciune multă, iar dacă avem o cât de mică îndoială asupra unei situații, mai bine ne abținem, lăsând să precumpănească mila, așa cum ne învață bătrânii cu viață duhovnicească sporită... Mântuitorul i-a înfierat pe farisei și i-a alungat cu biciul pe zarafi în fața tuturor, n-a vorbit în ascuns, n-a acceptat ipocrizia lor, dar noi, păcătoșii, să avem mare grijă ca nu cumva să ne numărăm printre ei...

Chiar dacă ar produce sciziuni efemere sau durabile, totuși **sinceritatea rămâne singura temelie a înțelegerii adevărate dintre oameni.** Cam în acest fel se exprimă Foerster, și pe bună dreptate. Oricât s-ar părea că fățarnicia, minciuna și lingușirea

pot face pace, în cele din urmă izbucnește cearta și neînțelegerea.

„Mai bine o pace strâmbă, decât un război drept”, îmi zicea părintele A. de la Govora, dar eu încă de-atunci l-am contrazis. Și pe bună dreptate, fiindcă o pace care strâmbă totul sau aproape totul este adeseori nefolositoare, pe când un război drept, dus cu bărbăție duhovnicească și luminat de Sus poate îndrepta orice strâmbătate! *Pacea Mântuitorului Iisus, singura pace adevărată și nebiruită, se zidește pe sinceritate, pe dreptate, într-o inimă lipsită de orice viclesug...*

Sfinții nu au fost nicicum diplomați, ci, în primul rând înțelepți, sinceri, neprihăniți, curajoși și neclintiți în lupta lor cea bună împotriva oricărui rău pe care l-au întâlnit. Tactul duhovnicesc autentic nu are nimic comun cu vulgara, interesata și vicleana diplomație omenească! Când un proverb românesc zice să te ferești de mânia omului bun, vrea să ne învețe cum omul rău e rău în fiecare zi, iar lumea se obișnuiește cu mânia și răutatea lui, ca țiganul cu scânteia...

Dar un om bun nu se mânie în fiecare zi, pentru că n-are cutezanța și lipsa de milă a celui rău. În schimb, omul bun acumulează și adună nori negri în sufletul său, până când, într-o anume zi, se întâmplă inevitabila rupere de nori, care îi uimește și sperie pe cei din jur. Dacă am spune cu sinceritate, oricui și oricând, adevărul, nu s-ar mai acumula norii negri ai nemulțumirilor adunate în timp, ci am avea o supapă de siguranță...

* * *

La Intrarea Maicii Domnului în Biserică, mi-a venit, în timpul Sfintei Liturghii, următorul gând, pe care l-am exprimat în cursul predicii: „Dacă n-ar fi existat Maica Domnului, noi n-am fi avut astăzi Sfânta Liturghie și nici n-am fi avut fericirea de a ne împărtăși cu Sfânt Trupul și scump Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Așa cum prescura preînchipuie trupul Maicii Domnului din care se scoate agnețul, adică Mielul lui

Dumnezeu, prescură fără de care nu se poate face Sfânta Liturghie, tot astfel, dacă porumbelul Duhului Sfânt, după o căutare de 5508 ani n-ar fi aflat Prea Curatul trup al Maicii Domnului, Mântuitorul nu s-ar fi putut întrupa!

De aceea, toți Sfinții s-au distins, printre multe alte virtuți și printr-o *evlavie vie și statornică față de Maica Domnului*, căreia îi cereau ajutor și îi mulțumeau cu multă smerenie în toate împrejurările vieții lor, căci ea este grabnic ajutoare și toate le poate, câte le voiește!”

* * *

Multă vreme n-am crezut că rădăcina tuturor relelor este iubirea de arginți. Acum însă, lovindu-mă de lăcomia unor confrăți, pe care îi deplâng amarnic, încep să înțeleg că Apostolul neamurilor a avut o perspicacitate într-adevăr dumnezeiască – ca, de altfel, în toate problemele – atunci când a înfierat pe robii banului și ai pântecului. Și de ce este iubirea de arginți (arghirofilia), rădăcina tuturor relelor?

Pentru că întunecă mintea și inima, în așa fel, încât slujitorul Altarului devine slujitorul vițelului de aur! Nu mai vede nici mila de frați, nici Raiul, nici iadul, nici pe Dumnezeu, ci numai bani, bani, bani. Iar banii, se știe, sunt ochii celui rău! E adevărat ceea ce am auzit: un călugăr, văzând că se apropie moartea, a început să înghită cocoșei de aur...⁷⁵

E patimă grea și sigur pierzătoare de suflet, așa că pe mine însumi păzindu-mă, cu Mila lui Dumnezeu, de asemenea cumplită cădere, i-am sfătuit pe toți fii mei duhovnicești, să facă milostenie după puteri, fugind de aur ca de dogoarea iadului!

„Iar eu am ales boala”, zicea un avă din „Pateric”. Se pare că, încă din copilărie, Domnul mi-a ales boala ca pe cel mai potrivit mijloc de-a mă apropia de Cer și de-a mă lepăda de cele pământești. Când sunt bolnav, mă împac cu gândul morții, nu mă mai țin cu dinții de viață, nu-mi mai fac planuri trufașe

de viitor, dimpotrivă, mă gândesc numai la Frumusețea, Dreptatea și Bunătatea lui Dumnezeu!

O pace cerească, o împăcare cu mine însumi, cu semenii, fără cel mai mic gând de osândire a celor care mi-au făcut rău, mă cuprinde din toate părțile, făcându-mă să gust o picătură din dulceața de negraț a nepătimirii-compătimitoare... Sunt pe deplin convins, pentru nevoitorii creștini "sănătatea este un dar, iar boala un Har!".

Oh, de-ar înțelege toți oamenii acest dumnezeiesc adevăr, cât de mulți dintre ei s-ar mântui, primind și răbdând boala cu bucurie?

* * *

Starețul Kiril Beloezerski (9 iunie) l-a dezarmat pe călugărul Teodot, care îl ura, cu următoarele cuvinte: „Iubite frate întru Hristos, toți s-au înșelat și au greșit socotindu-mă un om bun; tu singur ai spus adevărul, cunoscându-mi păcatele și răutatea, însă mă nădăjduiesc la Mila Domnului că mă va ajuta să mă îndrept; iar tu, iartă-mi dosădirile și obijduirile și roagă-te Celui ce nu vrea moartea păcătosului”. Acesta-i singurul mijloc de împăcare. Dacă nu-ți recunoști „dosădirile și obijduirile” revărsate asupra supușilor tăi, dacă nu-ți pare rău și nu vrei să te îndrepti, nu vei dezarma niciodată pe cei ce-ți văd părțile rele.

„Nu cere de la broască lână”, spune un proverb. Dar, acest proverb se referă în primul rând la oameni. Mulți oameni n-au lâna bunătății, iubirii sau a sacrificiului personal și așa cum broasca n-o poate da fiindcă n-o are din naștere, tot astfel, nici acești oameni nefericiți nu ne-o pot da, fiindcă așa s-au născut. Într-un singur caz am putea să le-o cerem: dacă cei născuți ca broasca, în viața de mai târziu, sunt atinși de harul pocăinței sincere și al nașterii din nou și atunci făptura cea nouă va avea lâna bunătății, indiferent cum a fost înaintea întâlnirii sale cu puterea Harului!⁷⁶

Iubirea de vrăjmași

Încă sunt bolnav. E o formă gravă de gripă. Deși apogeul bolii pare a fi trecut, totuși nu sunt sănătos. Am temperatură, astenie și dureri musculare. Poate cineva mi-ar zice: „Nu că nu ai putea, dar nu vrei să ieși afară!”. Dar, realitatea dureroasă este că aș vrea, dar încă nu pot... Și chiar dacă aș risca o ieșire în frig (ceea ce forțându-mă, desigur aș reuși!), gripa mi s-ar întoarce sub o formă mai gravă, cum am mai pățit-o la Govora.

Oare nu tot așa este și cu bolile sufletești? Maica N. îmi spune că nu poate dormi singură, nu poate vedea un om mort. Poate că și ea vrea, dar nu poate. Este și aceasta o boală, o slăbănogire a sufletului. Un lucru îmbucurător este că maicile de la Celic, „într-un glas”, au mărturisit de data aceasta o schimbare în bine. S-au referit, desigur, la apucăturile mele rele pe care le condamn și le regret mereu. Dacă așa este și sper că maicile nu au greșit, acesta este un semn că Mila lui Dumnezeu îmi vine în ajutor. Probabil că trupul cedează în favoarea duhului. Se încheie o etapă din viața mea și trec – îndrăznesc să nădăjduiesc – spre o viață mai potolită, care scapă treptat din ghearele unor tirani furioși.

Zisu-mi-am: “Domnul îmi este și tată, și mamă, și frate, și soră, și duhovnic și arhiereu!”. Apoi am alungat din sufletul meu orice dorință de parvenire, de slavă deșartă, de avansări și veleități episcopale... În sfârșit, m-am lăsat purtat de vântul Duhului Sfânt ca frunza pe apă. Rezultatul este pacea mea lăuntrică, pe care o simt crescând pe zi ce trece, este curajul în fața vicisitudinilor și potrivniciilor vieții și, în sfârșit, schimbarea atitudinii celor din jur, inclusiv a Preasfințitului, care a devenit foarte binevoitor și plăcut duhovnicește în raporturile cu oamenii, deci și cu mine...

* * *

S-au ridicat unii dintre funcționari împotriva basarabenilor. Să mă supăr? Să mă revolt? Să mă încrâncen? E o pornire binemeritată de noi. Ba încă e prea puțin. Mi-aduc aminte, pe vremea în care mă aflam la Chișinău, tot așa îi tratam pe frații „regățeni”. Din „țigani” nu-i scoteam. Și atunci, trebuie să ne smerim și să primim răsplata propriilor noastre păcate. I-am disprețuit, merităm să suportăm tratamentul lor! Nu vom uita niciodată cu câtă dragoste ne-au primit frații din vechiul regat în momentul în care ne-am refugiat (1940).

Am meritat noi această smerenie? Cât pe ce era să se împotmolească Psalmistul, râvnind la cei trufași, jinduind la bunăstarea lor. Dar, cum a pătruns în sfintele lui Dumnezeu locașuri și a ajuns să înțeleagă sfârșitul celor răi, marele David s-a liniștit și a devenit fericit. Oare de ce ești tulburat dacă adversarul e tare și „norocos”, iar dacă – în vreun mod oarecare – cade, ești calm și bucuros?

În orice caz, sentimentul pe care l-a încercat Psalmistul, îl încearcă fiecare dintre noi. Și lecția pe care o scoatem este: să nu-i urâm, să nu căutăm a-i distruge pe cei răi, ci înțelegând sfârșitul lor, să-i privim cu liniștea pe care ți-o împrumută înălțimea sufletească pe care ți-a dăruit-o numai Mila lui Dumnezeu! Iubirea de vrăjmași, cred că numai din această Milă, mai presus de orice grăire, poate izvorî. Când vezi limpede, ca lumina zilei, sfârșitul celor răi, atunci nu-i mai poți urî...

Dimpotrivă, dacă îi vezi chinuiți, zi și noapte, de ură, mânie, invidie, trufie sau egoism și observi cum din acest iad lăuntric se rostogolesc în fiecare zi spre prăpastia iadului, spre o adâncire și eternizare a acelorași chinuri infernale, înțelegând că diavolul i-a subjugat ca pe niște robi, cu sufletele roase de patimi și trupurile ciuruite de boli, atunci cum nu ți-ar fi milă de ei?

Cum să nu-i iubești pe vrăjmași, văzând limpede chinurile lor înfricoșate? Găsisem undeva, la Sfântul Ioan Scărarul, dacă nu mă înșel, această constatare: *dacă cineva te urăște și nu*

poți suporta ura lui este semn de mândrie! Și, într-adevăr, mă grăbeam să aduc justificări, să-mi cer scuze pentru a nu fi crezut rău și vrednic de dispreț. Acum însă, procedez altfel: îl las pe vrăjmaș să-și epuizeze ura și disprețul și să arate lumii cine sunt...

Și dacă mă întreabă cineva dacă sunt adevărate acuzațiile răspund: „Acestea, mai multe, mai grele și mai rele decât atâta am făcut!”. Mai am și alte fapte rele și rușinoase, pe care nu le știe lumea; dacă cumva le-ar afla, m-ar scârbi de tot. Și aceasta o mărturisesc cu toată sinceritatea, fiindcă așa este!⁷⁷

* * *

Am o fire „revoluționară”. „Și Hristos a fost un *revoluționar*, pe plan spiritual evident”, îmi șoptește un glas lăuntric binecunoscut! Dar... Și aici există un dar: „*Quod licet Iovi, non licet bovi!*”. Ceea ce Îi este permis Mântuitorului Hristos, nu-mi este permis mie. Clar ca lumina.

De ce? Pentru că numai Domnul nostru Iisus Hristos a putut spune: cine Mă poate învinui de păcat? Numai Mântuitorul ar fi avut dreptul să dea cel dintâi cu piatra în păcătoasă. Dar nici El nu a lapidat-o... El este Creatorul oamenilor și numai El ar avea dreptul să omoare, noi însă n-am creat pe nimeni, n-am creat viața nimănui și atunci, de ce am ridica piatra și cu ce drept?⁷⁸

Multă pace vine în sufletul meu în cazurile în care acționez. *Nota bene*: acționez, însă, cu duhul blândeții, când nu-mi tremură glasul de mânie și nici nu dau drumul căințelor din mine! Și această acțiune, cu adevărat creștină, își atinge mult mai bine ținta. Întrezăresc o acțiune mai profundă, mai rodnică: să mă rog pentru aceia pe care acum îi judec, osândesc sau vorbesc de rău, criticând nu mentalități, ci persoane! Poate că, treptat-treptat, mă va debarasa Mântuitorul și de acest păcat, îndrumându-mă spre adevărata luptă de adevărat „revoluționar”, pe plan spiritual sau duhovnicesc, în Hristos Domnul!⁷⁹

Cristina, din satul P., mi-a povestit astăzi cum un văr al ei a visat că o mașină l-a călcat și – de spaimă – el a țipat și s-a trezit. Peste trei zile visul a devenit realitate: călătorind cu motoreta pe șosea, l-a călcat un camion „Carpați”! A murit pe loc. Putea-va știința să explice vreodată originea acestui vis?

Tot cam pe atunci, Niculina a visat iadul plin de demoni. Satana plecase să mai apuce un suflet. La un moment dat se aud strigăte și răcnete de fiare, ca și cum ar fi pus ghearele lor pe o pradă. Mătușa ei s-a uitat să vadă cine a fost apucat. S-a îngrozit și i-a spus Niculinei: „E un neam de-al tău!”. Victima era un necredincios. Totuși, Domnul l-a vestit din timp.⁸⁰

La mănăstirea G. venise o fată epileptică. Dar avea o epilepsie ciudată. Nu cădea, nu avea hipersalivație, nu avea contracții tonico-clonice caracteristice, ci, la un moment dat, se aprindea de mânie și devenea total absurdă. Ochii ei fișii ajungeau ca para focului, aruncând fulgere, mai mult decât ai unui om ieșit din fire. Odată s-a întors către mine mâniaoasă și mi-a vorbit răstit. Fără a-mi da seama că este în criză, am reacționat ca în fața unui om sănătos, însă mânios. Mai târziu mi-am dat însă seama că trebuie să mă port cu ea precum se poartă doctorii cu cei bolnavi...

Oare unii oameni sănătoși, însă mânioși până la limita neomenească a turbării, sunt oare într-adevăr „sănătoși”? Nu sunt cumva munciți de duhuri rele, precum în chip genial Dostoievski i-a descris în romanul său antologic „Posedații”? Și atunci, nu trebuie să ne purtăm cu ei precum cu cei bolnavi? De hram, la mănăstirea Cocoș, un om răcnea în Biserică, se zbătea, vocifera la nevastă-sa, nimeni și nimic nu-l puteau potoli.

Ca să se poată continua Sfânta Liturghie, l-am rugat pe părintele Damaschin să se ocupe de scoaterea lui afară. Cu mare greutate mai mulți bărbați l-au scos în curte. După slujbă, părintele Varsanufie i-a citit rugăciunile Sfântului Vasile cel Mare. Bărbatul era ținut bine de aceiași bărbați credincioși.

După rugăciune, bărbatul a adormit. Când s-a trezit era complet sănătos. Și-a recăpătat serviciul, ducea o viață normală în familia sa, venind mereu la mănăstire pentru a le mulțumi Mântuitorului Hristos, Măicuței Domnului și părintelui Varsanufie.

Iată cum darul lui Dumnezeu lucrează prin preoții Sfântului Altar, smeriți cu inima, chiar dacă aceștia sunt socotiți adeseori păcătoși de către unii necredincioși, și încă mai păcătoși decât toți... Mulți oameni s-au întors către Biserică or s-au întărit în credință după această minunată întâmplare petrecută în plină zi, în fața tuturor credincioșilor!

Am citit în „Studii Teologice” nr. 7-8 / 1966, articolul prof. Constantin C. Pavel despre ascultare. Argumentul clasic: Domnul nostru Iisus Hristos S-a supus Tatălui Ceresc și a fost ascultător până la moarte. Da, Mântuitorul știa dragostea Tatălui, din sânul Căruia a ieșit. Și atunci, cunoscând un creștin această dragoste, va merge la moarte plin de smerenie și iubire.

Așa ascultau în vechime ucenicii pe Sfinții Antonie cel Mare, Pahomie cel Mare, Macarie cel Mare sau Sava cel Sfințit, care la rândul lor, ascultau întru totul de Domnul Hristos. Dar, Sfântul Ioan Scărarul ne dă un sfat: „**Să-ți alegi cu multă băgare de seamă duhovnicul, pentru a nu te duce la bolnav ca la doctor și la noian ca la liman!**”.

Ce facem însă în cazul dramatic în care duhovnicul are coarne de miel, însă vorbește ca un balaur? Cu alte cuvinte, dacă propria ta călăuză sufletească stă pe scaunul Domnului Hristos și îți poruncește, cu gravă nesocotință, să faci voile diavolului, cum oare te vei putea mântui? Sunt cazuri izolate, dar sunt.

Într-o mănăstire un astfel de păstor cu totul neiscusit, sub cuvânt de ascultare, împingea pe cei slabi de înger la păcat... În astfel de cazuri, trebuie folosit discernământul duhovnicesc și cercetat cu smerită cugetare un alt duhovnic, sau chiar

întrebat episcopul locului, căci mântuirea creștinilor cu multă sfățuire se împlinește!

Părintele vicar e grav bolnav. Are ulcer, colită, vărsături bilioase. Nu se mai poate hrăni, a slăbit, e pământiu la față și permanent chinuit de gândul că are cancer. Părintele N., de asemenea, zace la pat. A răcit rău, dar îl chinuiesc mult și durerile reumatice, devenite aproape insuportabile pentru puterea lui de a răbda. Nu răbdă nici cea mai mică atingere. Pentru prima oară de când îl cunoșteam era încercat mai serios cu sănătatea, suferind trupește și, desigur, sufletește...

Judecățile lui Dumnezeu sunt nepătrunse de mintea noastră omenească. Poate tocmai prin aceste suferințe, sufletele lor vor deveni mai sensibile la suferințele altora și, astfel, se vor apropia de Împărăția iubirii și a smereniei!

Numai smerita cugetare ne ferește de cădere

Stau și parcă nu-mi vine a crede: să mă fi iertat Dumnezeu? Să fi luat de la mine “duhul trândăvirii, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert”? În orice caz nu-l mai simt ca altădată. Pe zi ce trece, parcă mă simt mai liniștit, mai potolit, ca o frumoasă zi de toamnă, cu cerul senin, fără arșiță, cu o vizibilitate puternică, cu o umiditate moderată și fără tunete sau trăsnete...

Totuși, trebuie să fiu mereu atent, vigilent, într-o stare de trezvie continuă, pentru că înclinarea spre păcat este teribilă! “Numai smerita cugetare ne ferește cădere” – așa mi-a spus într-o zi Părintele arhimandrit Benedict Ghiuș.⁸¹

Și avea perfectă dreptate.

Un Sfânt Părinte zice că unul dintre semnele după care se poate cunoaște de este cineva om duhovnicesc sau nu, e oferit de vorba ce iese din prisosința inimii. Dacă ies vorbe deșarte, desigur că același duh se află și în lăuntru inimii. Iată, se vede clar, din același izvor nu are cum ieși, în același timp, apă rece și apă fierbinte sau apă dulce și apă sărată. Ceea ce scriam ieri, se aplică și în cazul meu. Parcă nu-mi mai vine să glumesc ca altădată și nici să mai spun lucruri deșarte sau măscăreli de tot felul, ci mai mult mă simt atras de tăcere și de rostirea lăuntrică a rugăciunii, cu binecuvântarea duhovnicului meu...

Și totuși, încă mulți balauri veninoși se ascund în inima mea. De ce oare încă îmi vine o adiere de satisfacție în cazurile în care un vrăjmaș declarat de al meu e atins de un necaz sau durere? Mă rușinez degrabă și mă întreb cum m-aș simți în locul lui, trecând printr-o încercare, pe când altcineva s-ar bucura de suferința mea? Cum mi-ar fi? Nădăjduiesc în Mila lui Dumnezeu și observ că numai de când am început prezentul jurnal am simțit, după cum am notat, un mare ajutor în lupta cu mine însumi, pe care o duc mereu...⁸²

Cred că această luptă lăuntrică mă va ajuta măcar să am milă de vrăjmași, dacă nu sunt încă în stare să-i iubesc, rugându-mă cu lacrimi sufletești pentru miluirea sufletelor lor. Mai scriu o dată: „Chiar dacă sinceritatea produce sciziuni efemere sau durabile, ea rămâne, totuși, temelia societății omenești” (citez pe Foerster din memorie). Deci, în orice situație, înafara cazurilor generate de mila creștină și delicatețea pe care trebuie să o arătăm celor grav suferinzi de boli incurabile sau situații fără alternativă, pregătindu-i treptat pentru a conștientiza adevărul stării lor reale, noi, creștinii cu fapta, trebuie să rostim numai adevărul, oricât de dureros ar fi el, căci și bisturiul taie, dar vindecă!⁸³

Așa cum i-am spus părintelui N. întreg adevărul, tot astfel i-am spus și d-nei A. ceea ce este de folos sufletului ei! Cu toate că am fost destul de incisiv, am fost și foarte sincer. Părintele N. s-a smerit și apoi a fost luminat de Dumnezeu să aibă milă și grijă de frații lui aflați în suferință. Să dea Dumnezeu să se smerească și d-na A., care a venit la Domnul doar cu mintea. Numai când va veni la Mântuitorul cu inima zdrobită și cu lacrimi de pocăință, va reuși să se apropie de dulceața mântuirii!⁸⁴

* * *

Festival Mozart. Meditam la Patimile Domnului. Îl vedeam intrând în Ierusalim, înaintând pe ulițele orașului spre foisorul în care Și-a împărțit mistic Trupul și Sângele Său Sfânt celor doisprezece ucenici și viitori sfinți Apostoli. Apoi Ghetsimani și torturile. Dar, m-am oprit un timp și la bietul Iuda. Un intelectual rus din Odessa îmi spunea (prin 1942!) cam așa: ”Mulți dintre noi suntem ca Iuda; L-am vândut pe Domnul Hristos, dar nu ne-am spânzurat!”.

Eu cred că nu doar rușii, ci fiecare dintre noi Îl vindem mereu pe Domnul Iisus, dar prin Mila Lui nu ne aplicăm pedeapsa capitală, pe care și-a aplicat-o bietul Iuda, deznădăjduit de urmările cumplitei sale trădări. Multe ne învață

experiența! Oricâte tratate de exegeză biblică aş fi citit, n-aş fi putut înțelege, până nu am trăit nemijlocit durerea aceasta, ce înseamnă cu adevărat cuvintele: „Nu dați mărgăritare porcilor!”.

După ce am făcut greșeala de a-mi dezvălui sufletul (în tot ce aveam mai intim și mai scump!), unei persoane care încă nu-L cunoscuse pe Mântuitorul Hristos, iar această ființă și-a bătut joc de tot ceea ce aveam mai de preț, împroșcându-mă cu noroi, mi-am dat seama și ce înseamnă cuvântul de prevenire care continuă îndemnul Sfintelor Scripturi: “Le calcă în picioare și apoi vă sfâșie!”.

Încă o lecție scot de aici, pentru toți fii mei duhovnicești, desigur și pentru mine: să nu ne deschidem nicicând inima înaintea omului care este departe de Mântuitorul Hristos! Dacă mai are și o fire meschină și rea, atunci el se aseamănă unui rămător care te murdărește și te sfâșie...

Prezentul jurnal duhovnicesc (așa cum este el, cu erori, neputințe și chiar răutăți amarnic regretate!) izvorâte din mintea și inima mea, mi-a ajutat nespuse de mult. Înafara celor trei mari foloase menționate în decembrie, mai dobândesc o înțelegere: „Nu vă răzbunați, căci numai a Mea este răzbunarea!”. Am văzut adeseori, sub ochii mei uimiți, cum lucrează Justiția imanentă.

De curând am mai văzut încă o dreptate de Sus: nefericitul părinte C., care i-a reclamat pe toți basarabeni de la centrul eparhial, m-a reclamat și pe mine, pe motiv că aş deține un post... cheie! Departamentul însă, pentru unele abateri și nereguli financiare, i-a retras salariul, lovindu-l unde îl dorea cel mai tare... „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, iar Eu vă voi odihni pe voi!”. Oare aceasta nu este tot o odihnă, dacă Mântuitorul Hristos îți scoate din inimă setea de răzbunare? Eu cred că da și m-am rugat, ca părintele C. să înțeleagă tâlcul vârguței care i-a venit de Sus!

Doamne, ce-am fi făcut noi fără Sfânta Evanghelie? Iată, Evanghelia m-a scos din ghearele lăcomiei, mândriei, mâniei și deșertăciunilor de tot felul sau măcar nu mă mai stăpânesc, cum mă stăpâneau în vremea în care nu cunoșteam Sfânta Scriptură. Iar cunoașterea și aprofundarea ei dăruiește odihnă sufletelor noastre? **Slăvit să fie Domnul că m-a scăpat de mine însumi!**⁸⁵

* * *

“Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima!” Ortodocșii au învățat mai bine decât catolicii această poruncă. Catolicii sunt bătaioși, se avântă în arena politică, tună și fulgeră din amvon (câteodată cu multă dreptate!) împotriva unor greșeli ale unor conducători de state, dar în această luptă se strecoară adesea mândria și asprimea excesive!

Ortodocșii însă, se smeresc mult mai des, ascultând cuvântul Sfântului Apostol Pavel, dar, mai cu seamă, urmând pilda Mântuitorului Care nu i-a atacat, nici pe cezarul de la Roma, nici pe guvernatorul din Ierusalim, Ponțiu Pilat, deși le-a muștrat fărădelegile...⁸⁶

Creștinismul viu, sfințitor, slujitor și luptător, creștinismul autentic, luptă cu armele Luminii nu împotriva statului, ci doar împotriva nedreptăților și abuzurilor, acoperite legal, dar îndreptate împotriva poruncilor lui Dumnezeu! Și aici avem ca sprijin, în orice situație ne-am afla, cuvintele Mântuitorului în fața judecăților omenești: “Dacă sunt nevinovat, pentru ce Mă pălmuești, iar dacă sunt vinovat, de ce nu-mi arăți ce-am greșit?”. Nici un creștin cu fapta nu se teme de judecățile oamenilor, ci *se cutremură de Judecata lui Dumnezeu!*

De aceea, până și *cei mai cruzi stăpânitori ai pământului se tem în taină de cuvântul unui om al lui Dumnezeu*, căci nu el vorbește, ci Cel de Sus îl folosește pentru tainicele Sale lucrări... Exemple în istorie câte vrem! *Dragostea unită cu*

blândețea, smerenia și neînfricarea, zice Dostoievski, *reprezintă cea mai formidabilă putere de răsturnare a răului.*

Unui rob al lui Dumnezeu nimeni dintre pământenii (și nici măcar toate armatele de demoni!), nu-i mai pot face nimic, pentru că un astfel de vas al Său, împlinește întocmai și din dragoste toate poruncile, iar Stăpânul are întotdeauna o dumnezeiască grijă de toate vasele Sale; din Mâna lui Dumnezeu nu te mai poate scoate nimeni, nici din cer, nici de pe pământ, dar depinde ce ai atras asupra ta: binecuvântarea sau dreptatea Sa; numai rugăciunile Prea Sfintei Născătoare mai pot apleca Mila Sa și, tocmai de aceea, toți Sfinții au fost tainici și statornici rugători ai Maicii Domnului!

De-am avea jertfelnicia arnăutului

Am fost sever și chiar aspru cu credincioșii și credincioasele care căutau la mine altceva decât sfaturi duhovnicești sau rugăciuni pentru mântuirea sufletului. S-au supărat. Nu mai vin pe la mine. Mă osândesc, dar mie nu-mi pare rău deloc. M-au scutit de gura lumii, de ceasuri pierdute în zadar și de multe neștiute ispite.

Oare Mântuitorul nu avea dușmani? Și totuși, Domnul a mers înainte. Nu S-a sinchisit de ura fariseilor. Dacă m-ar părăsi oamenii buni, credincioși sinceri, ucenicii adevărați ai Mântuitorului Iisus, atunci, desigur, vina ar fi a mea.

La Sfânta Liturghie, săvârșită cu părintele C., la Biserica bulgară, mă gândeam mereu la moartea care vine cu pași repezi, iar eu pierd vremea în zadar; nu adun untdelemn în candelă, nu mă smeresc, nu-mi înmulțesc talantul. Și dacă voi fi pe patul de suferință, pe patul plecării în cea din urmă călătorie, i-aș ruga pe prieteni să nu-mi aducă medicamente, să nu cheme medici, să nu se roage pentru sănătatea mea, ci să înalțe rugăciuni fierbinți, pentru a putea trece vămile grozave ale văzduhului...⁸⁷

Eu sunt vița cea adevărată

Mă gândesc uneori: dacă aș putea începe călugăria încă o dată, aș ști cum să mă nevoiesc! Astăzi chiar m-am gândit o clipă că, reînviat din morți (și reîntors la locul meu de acum!), aș ști cum să-mi trăiesc viața pământească, având mai multă grijă de mântuirea sufletului meu... Dar, din experiența zilnică, deduc – în mod din ce în ce mai evident – că mai mult decât am putut înțelege (în singura viață care ne este dată pe pământ!), nu aș înainta prea mult! Este o evoluție lentă a fiecărui suflet, o creștere în Hristos Iisus, după darul, râvna și posibilitățile fiecăruia. Și, de cele mai multe, ori nu putem trece peste limitele proprii...

Mântuitorul, spunând adevărul și necăutând la fața omului, a stârnit cea mai teribilă ură – cea a fariseilor – care nu s-au lăsat până nu l-au omorât.

Sfântul Apostol Pavel, mergând pe urmele Domnului Iisus, a suferit de la aceiași farisei cele mai mari prigoniri. Sfântul Simeon Noul Teolog, numai pentru simplul fapt că stătea drept în picioare în Biserică și plângea mereu, era să fie bătut, chiar în casa Domnului, de către starețul acelui așezământ monahal, ajutat și de câțiva călugări și frați necugetați, oprți însă la timp de puterea lui Dumnezeu.⁸⁸

Principalul este să mergem pe Calea Domnului nostru Iisus Hristos, să nu ne mai abatem spre păcate și patimi diavolești, iar în ceea ce privește ura celor din jur, nu trebuie să ne sinchisim!

Dacă pe Domnul Iisus L-ar fi iubit fariseii, dacă pe Sfântul Apostol Pavel l-ar fi iubit iudaizantii și dacă pe Sfântul Simeon Noul Teolog l-ar fi iubit invidioșii (lupii în blană de oaie!), desigur că aceasta ar fi însemnat că atât Mântuitorul, cât și Apostolul neamurilor sau Sfântul Simeon Noul Teolog ar fi purtat același duh (Doamne, iartă-ne, căci Tu știi că scriem

aceasta spre trezirea, luminarea și întărirea celor mici ai Tăi!), fiind ca și aceia, ceea ce nu a fost nicicum și nicicând adevărat, deoarece Mântuitorul a spus-o clar și ne-a dovedit-o exemplar: „Eu sunt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul... Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar, pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăște” (Ioan 15 – v. 1, 5, 18 și 19).⁸⁹

* * *

Una dintre primejdiile unui suflet care vrea să se mântuiască este lauda oamenilor, însoțită, aproape imediat, de dorința de a face pe placul celor care ne cântă în strună, mai rudimentar sau mai subtil, în vederea atingerii unor scopuri meschine, pământești... Dacă vrem cu adevărat să scăpăm de această teribilă primejdie sufletească, desigur trebuie să fim sinceri cu toată lumea: și cu cei mici, și cu cei mari!

Să nu lingușim pe nimeni. Această sinceritate și nelingușire, fiți siguri, nu va fi pe placul multora (în special, pe placul celor efemer „mari”). Dar, tocmai aici se află folosul sufletesc major și hotărâtor. Prin atitudinea demnă a câte unui suflet robust, întărit de Dumnezeu, mulți se zidesc, scopurile meschine se împrăstiează sau chiar dispar, rămânând un singur scop: mântuirea sufletelor fraților și a propriului suflet! Mă jeluam că o mulțime de ispite năvălesc în chilia și în inima mea. Nu știam cum să scap de obsesia lor. Dar iată, Domnul, care întotdeauna ne aude și ne ajută când Îl chemăm, m-a auzit și m-a ajutat. Aplicând cu hotărâre obiceiul străbun de a spune adevărul cu toată sinceritatea, chiar cu riscul unor sciziuni efemere sau chiar durabile, Mântuitorul Hristos m-a ajutat să îndepărtez aceste ispite, atât din chilia, cât și (mai cu seamă!) din inima mea... Și ce liniștit mă simt acum! Acum nu mai vin

la mine decât cei însetați doar de cuvintele cele duhovnicești...⁹⁰

S-a încheiat un an de luptă cu mine însumi. Ce-am dobândit? În primul rând, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-am cunoscut mai bine. Am văzut mai limpede toată gama de patimi scârbitoare care colcăiau în mine, începând cu mândria și terminând cu trândăvia. Toate cele șapte patimi și păcate mă tulbură. Apoi mi s-a accentuat gândul morții și m-am debarasat de veleitățile ecclesiastice și laice.

Mai mult decât oricând mă interesează numai viața în Hristos și taina smereniei Celui Răstignit pentru mântuirea sufletelor noastre. În acest fel umilit, cred că sunt mai pregătit pentru suferință. Mă las în Voia lui Dumnezeu ca frunza pe apă, tăindu-mi voia proprie (mai mult ca altădată), dar încă nu îndeajuns... Totuși, mari lupte cu mine însumi mă așteaptă în anul 1967, în care voi începe un nou jurnal, în continuarea celui de față.⁹¹

Nu ne îngrijorăm de nimeni

Răspunzându-i eparhului Modest cu multă îndrăzneală, Sfântul Vasile cel Mare, printre altele i-a zis pe față: „Noi întru celelalte, smerenie și blândețe arătăm, însă când cineva voiește să ia de la noi pe Dumnezeu și Dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijorăm de nimeni”. Adică fie el și eparh. Iar mai departe a adăugat: „Se cuvine mie pentru dreptate și a muri”.

Așa au murit Sfântul Prooroc Ioan Botezătorul și Sfântul Ioan Gură de Aur. Oare atitudinea acestor Sfinți a fost greșită? Desigur, că nu. Un singur lucru se cere în această luptă cu nedreptatea: *să nu dăm drumul câinilor răi din sufletul nostru!*

Tot un singur lucru a cerut și Solomon de la Domnul – înțelepciunea. Și Domnul i-a dat-o din belșug.⁹² Un singur lucru am cerut de la Domnul în anul 1966: lacrimile de pocăință ale măscăriciului Silvan din obștea Sfântului Pahomie!

După schimbarea în bine, observată și de maici, astăzi la Sfânta Liturghie, plin de umilință și scăldat în lacrimi, stând liniștit în spatele Bisericii, mi s-a părut că, în sfârșit, mi se împlinește rugăciunea. Pare că începe o nouă perioadă în viața mea. Doamne, dacă îmi vei da acest har, nu-mi mai doresc nimic, fiindcă toate faptele bune din această mamă se vor naște.

Schimbarea mea lăuntrică, pe care o doresc din tot sufletul și pe care au observat-o cei din jurul meu, va provoca adversități, dușmăanii, atacuri. Mă aștept, căci vor porni represalii atât de la unii oameni ai Bisericii, cât și de la reprezentanții statului. Și unii și alții cer de două milenii eliberarea lui Varava și condamnarea Mântuitorului Iisus. Nu-mi rămâne decât să zic ca Sfântul Vasile: „Nu-mi este teamă de surghiun, deoarece peste tot este Dumnezeu, nu-mi este teamă de confiscarea averilor, pentru că dau și hainele și cărțile pe care

le am, iar chinurile și moartea îmi aduc decorații și ceea ce îmi doresc mereu, *comuniunea mistică cu Mântuitorul Hristos*, pe care Îl iubesc mai mult decât orice pe lume!”.

Recitind *Filocalia*, i-am dat din nou dreptate Sfântului Antonie, care zice că la baza tuturor păcatelor stau mânia și pofta. Acum când cu Mila lui Dumnezeu mi s-a potolit pofta, începe să mă tulbure mânia. Așa cum satana îl arunca pe epileptic când în foc, când în apă, tot astfel face și cu noi, păcătoșii lucizi! Dar, nădăjduiesc spre aceeași bunătate dumnezeiască, rugându-mă să mă izbăvească și de dracul mâniei.

Căci acest drac îmi face rău în primul rând mie, nu aproapelui pe care mă mâni și asupra căruia mă năpustesc.⁹³

Adesea mă simt prins din două părți: pe de o parte, porunca Mântuitorului de a bine vesti și de a-L mărturisi pe Fiul Omului, fără a ne rușina de oamenii acestui veac, iar pe de altă parte, primejdia slavei deșarte și a mândriei care scoate capul ori de câte ori ai succes și ți se aduc laude. Ieșirea din această capcană duhovnicească este totuși una singură: propovăduirea cu toată smerenia, pentru că „vai mie, de nu voi bine vesti!”.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice că trebuie să ne uităm la laudele oamenilor ca și cum ar fi rostite de niște copii. Copiii spun ce vor, dar eu îmi știu păcatele și neputințele. Mă gândeam astăzi: oare de ce Mântuitorul n-a tăcut întotdeauna în fața dușmanilor Săi? De ce i-a apostrofat fără milă pe farisei? De ce a pus mâna pe bici și i-a izgonit pe negustorii din templu? De ce nu s-a mărginit să zidească Evanghelia Sa în suflete numai în mod pașnic, fără muștrări?

De ce Sfântul Prooroc Ioan Botezătorul l-a muștrat pe Irod, știind bine la ce primejdie se expune? De ce Sfântul Ioan Gură de Aur a muștrat-o pe împărăteasa Eudoxia? De ce n-a ajutat-o indirect pe văduvă, văzându-și mai departe de predicile, scrierile, rugăciunile și slujbele lui?

Și dacă Mântuitorul n-ar fi fost răstignit la 33 ani, ci ar fi trăit 80 ani, ar fi adus un plus de mântuire lumii? Și dacă nici un fir de păr nu cade fără știrea lui Dumnezeu, atunci cum El

nu ar fi cunoscut până în detalii tâlcul tainic și ziditor de suflet al tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul și al surghiunului Sfântului Hrisostom, care sunt evident cu mult mai importante decât pilda firului de păr...

Și dacă, în sfârșit, e Voia lui Dumnezeu să mai trăiești pe pământ, trăiești încă mulți ani, chiar și în cazul în care ai fost condamnat la moarte de „Curtea marțială”, groapa fiindu-ți deja săpată, iar stâlpul și legătura pentru ochi, necesare execuției, gata pregătite. Concluzia: să mergem pe Calea deschisă de Evanghelie, căci totul este în mâna Domnului și numai Voia Sa hotărăște în toate împrejurările; chiar și cei care se opun puterii Sale, grăbesc Binele pe care El tainic Îl lucrează!⁹⁴

Cel ce-și va pierde sufletul pentru Mine, îl va dobândi

„Cel ca va voi să-și mântuiască sufletul, acela îl va pierde. Iar cel ce-și va pierde sufletul pentru Mine și pentru Evanghelie, îl va dobândi!”

Eram la închisoarea militară din Chișinău, condamnat la moarte și cu lanțuri la picioare. Într-o zi vine la mine cineva trimis de procurorul „Curții marțiale” și-mi spune: „Părinte, dă declarație că pui mâna pe armă și scapi de închisoare și de moarte. Dumneata ești misionar; dacă te eliberezi, ai să mai trăiești până la vreo 80 ani și ai să predici mereu, dar așa, or să te împuște și nu vei mai face nici un fel de misionarism...”⁹⁵

Dacă aș fi vrut să-mi mântui sufletul, dând declarația cerută, poate că astăzi nu mai eram în viață, dar și mai grav mi-aș fi pierdut sufletul pentru totdeauna, prin acest compromis inacceptabil...⁹⁶

* * *

În timpul simfoniei a cincea (de Ceaicovski) mă gândeam la grozava luptă dusă de Domnul Iisus Hristos în pustia Carantaniei, nu doar cu El însuși, ci și cu toți demonii care s-au năpustit asupra Lui de milioane de ori mai sălbatic și înverșunat decât asupra Sfântului Antonie. Mă mai gândeam la bietele femei. Ce soartă grea au, din toate punctele de vedere! De când m-a miluit Domnul și nu mă mai luptă duhul lumesc (văzând toate fetele tinere ca pe copiii mei duhovnicești, pe cele de vârsta mea ca pe surorile mele întru Hristos Domnul, iar pe cele în vârstă ca pe mamele noastre!), am o nesfârșită milă pentru ele. La o cercetare duhovnicească atentă mi se arată că aș putea să mă port cu ele precum Alioșa cu Grușenca! De ce să fim misogini, când răul e în noi, nu în femei? Să urâm

oare prunele pentru că din ele se fabrică țuica? Nu, să urâm patima beției din noi înșine!

Ceea ce îmi dă pacea lăuntrică din ultimul timp este pe lângă indiferența față de slava deșartă oferită de lume, nepăsarea față de suferințele pe care mi le aduc oamenii, diavolul și timpul. Parcă nu mă mai îngrozește ideea că oricând (poate chiar mâine!) aș putea cădea la pat, pentru o lungă și grea suferință; nu mă mai țin cu dinții de viață, iar ura oamenilor nu mă mai face să-mi pierd cumpătul, să mă tulbur, să caut îndreptățiri. Singurul progres pe care îl doresc este tocmai acesta: să-mi cresc viața în Hristos, să moară omul cel vechi, să pun început de pocăință, să plâng pentru păcatele mele...⁹⁷ Ceea ce la oameni este cu neputință, la Dumnezeu este în întregime cu putință!

Tânărul din **Plecat fără adresă** a pornit, ca și mine, să se biruie pe el însuși, să-și învingă toate înclinările rele (de orice fel ar fi ele!), moștenite de la tatăl său... Cezar Petrescu nu ne poate da adresa, pentru că „eroul” lui s-a sinucis, pornind la luptă fără a cere ajutor lui Dumnezeu! Ce-aș fi făcut, la rândul meu, fără ajutorul lui Dumnezeu, în clipa în care am pornit spre Frăsinei, ca să birui aceleași patimi moștenite de la părinți sau poate de la bunici?

„Nu eu, ci Harul lui Dumnezeu a biruit!”. Una dintre mâhnirile mele neostoite este că nu mă ocup cu „rugăciunea lui Iisus”, așa cum mă obișnuisem să fac la sfânta mânăstire Frăsinei, pe când pășteam berbecii. N-am scuze. Am timp berechet. Nu voi avea răspuns în Ziua Judecării, căci principalele piedici sunt: stomacul plin, râsetele și glumele, vorbirea deșartă, ziarele și revistele, aparatul de radio.⁹⁸

Astăzi am avut stomacul gol, n-am râs, n-am stat la taifas și rugăciunea începuse să lucreze, cu pacea și cu mângâierea ei, ca și altădată... Oare n-aș putea face acest lucru înțelept și mântuitor de suflet în fiecare zi? Atât propria experiență, cât și observațiile culese de la cei din jurul meu, îmi întăresc convingerea că, oricâte dușmării și obstrucționări aș întâmpina

cu fariseii, nu trebuie să mă port altfel decât S-a purtat Mântuitorul.

Dacă nu există în atitudinea mea față de ei, sinceritatea și curajul Domnului Iisus, atunci nu există decât o singură ieșire: să mă port cu ei cu fățarnicie, cu lingușire și cu minciuni la tot pasul, ceea ce ar însemna sigur moartea sufletului meu!

Iar cu această moarte nu vreau să mă împac nici o clipă, pentru nimeni și nimic din lumea aceasta, pentru că îmi vatămă sufletul, îmi siluiește conștiința și îmi omoară omul lăuntric. Și apoi, de ce să mă fățarnicesc, de ce să lingușesc și de ce să mint? Pentru interese materiale? Pentru „*avansări*”? Sau de frică să nu mă pârască cineva? Dar, mâine poate voi muri, și atunci?

Fratele Chiril este un fericit, sărac cu duhul și tocmai prin această sărăcie duhovnicească, în fiecare zi câștigă înțelepciune dumnezeiască și bogăție spirituală, care de-a pururi se revarsă peste cei smeriți și simpli⁹⁹

Astăzi mi-a spus că, după cum a citit în Sfânta Evanghelie și după cum a cugetat, *răbdarea este totul*. Mântuitorul dacă nu ar fi avut răbdare, nu ar fi biruit iadul! Și, într-adevăr, la vreme de boală trebuie răbdare, când se apropie moartea cu coasa trebuie multă răbdare, pentru a nu pierde într-o clipă osteneala dintr-o viață întreagă. Ca să ridici cât mai sus o greutate de pe pământ, trebuie să fixezi scripetul la înălțimea dorită și potrivită!

Vin la mine oameni bolnavi și necăjiți, care au nevoie de rugăciunile Bisericii, de rugăciunile unui preot. Și eu sunt atât de neputincios, încât nu-i pot ajuta cu nimic. Am toată bunăvoința, mi-e milă de ei. Vreau din toată inima să-i ajut, dar nu reușesc atât cât aș dori. Și atunci, îmi amintesc cuvintele Mântuitorului: „Te grijești și te silești, însă un lucru îți trebuie; Maria, partea cea bună și-a ales, care nu se va lua în veci de la dânsa!”.

Acesta este scripetul fixat la înălțimea dorită: rugăciunea neîncetată, dragostea curată, smerenia vie, răbdarea

îndelungată, postul luminat, privegherea duhovnicească, pe care nu le am.¹⁰⁰

* * *

De multe ori, în timpul săvârșirii Sfintei Liturghii, copleșit de lacrimi de recunoștință, de mulțumire, urechea mea lăuntrică aude parcă glasul Domnului Iisus, din timpul în care a căzut sfârșit de puteri cu Crucea pe Golgota și care mă roagă: „Pauline, ajută-mă!”¹⁰¹

Astăzi, ascultând „Eroica” lui Beethoven, voiam să mă văd alături de Mântuitorul Hristos: batjocorit El, batjocorit și eu; scuipat El, scuipat și eu; bătut El, bătut și eu; cu Crucea în spate El, cu crucea în spate și eu; răstignit El, răstignit și eu. Cred că numai așa L-aș putea ajuta. Apostolii, desigur, n-au putut merge alături sau în urma Lui pe Golgota, dar au mers mai târziu, când a venit ceasul mântuirii lor, fiind pentru noi modele vii de viațuire și jertfire creștină!¹⁰²

În duh și adevăr

Două lucruri îmi ajută mult, atât pentru suflet, cât și pentru trup: rugăciunea multă și mâncarea puțină! Exact cum am citit în romanul **Trupuri și suflete** de Van der Meersch. Simt că slăbesc, pierzând treptat din stratul adipos, dar, în același timp, simt că mă întăresc, mă fac mai sănătos, mai rezistent și, ceea ce este mai important pentru mine, nu mă mai chinuiesc noaptea! Rugăciunea mă întărește lăuntric, îndepărtându-mi și straturile de neînțelegere și chiar opacitatea sufletească: vorbirea deșartă, glumele nepotrivite și duhurile lăcomiei mă lasă mai des în pace...

Ceea ce înseamnă că nu numai cu pâine va trăi omul! Mai există Pâinea Vieții ce coboară din Cer, care hrănește și sufletul și trupul, cum zice Sfântul Apostol Pavel: „Ca ei să caute pe Dumnezeu, doar L-ar pipăi și L-ar găsi, deși nu e departe de noi. Căci în El trăim, și ne mișcăm și suntem, precum au zis și unii dintre poeții voștri: căci al Lui neam și suntem” (Faptele Apostolilor 17 – v. 27, 28).

Acest adevăr îl simt mai ales în timpul Sfintei Liturghii sau când, liniștit, mă scufund în „Rugăciunea lui Iisus”. Cât este de aproape atunci Dumnezeu de noi!

“Va veni vremea când nu vă veți mai închina lui Dumnezeu, nici pe muntele Garizim, nici în templul lui Solomon, ci în duh și adevăr!”. Într-adevăr, numai în Domnul nostru Iisus Hristos avem viață, în El ne mișcăm și în El suntem. Totul este să-L simțim, să-L vedem, fiindcă simțământul viu al prezenței permanente a lui Dumnezeu este un dar dumnezeiesc inestimabil!

* * *

Visam de curând, cum insistam să mă reîntorc la Frăsinei, dar în discuția pe care o purtam cu Cineva în lumină, eu însumi răspundeam că am tot plecat din Frăsinei, necăutând interese personale sau materiale, ci numai pentru a-i ajuta pe semenii noștri, pe cât mi-a stat în putință... Dacă m-aș întoarce acum la Frăsinei, nu știu cum aș rezista chemării de a-i paște pe cei mici și pe cei mari, necăjiți și plini de suferințe. „Paște mieluşei mei, dacă zici că Mă iubești!” – era răspunsul pe care îl primeam înlăuntrul meu, zi și noapte! De aceea, e mai bine ca frunza pe apă, facă-se Voia Ta, Doamne!

Da, cred că nu mă înșel, Domnul începe să-și reverse Mila peste sufletul meu. Devin mai tăcut, nu-mi mai vine să glumesc cu ușurință, mă atrage din ce în ce mai mult rugăciunea, nu mă mai îmbuib, iar stomacul ceva mai gol îmi netezește calea spre sobrietate, meditație și isihie. Nu-mi vine să mai zburd și ca urmare s-au potolit și patimile, ba în mare măsură, spre bucuria mea, s-a domolit și mânia! Trufia și slava deșartă nu mai sunt alimentate de egoism și veleități, căci nu-mi este frică decât de Dumnezeu și nu mai doresc decât Împărăția Cerului. Desigur, toate aceste mângâieri duhovnicești trebuie să mă facă și mai atent, mai smerit și mai priveghetor...¹⁰³

Pe cel ce vine la Mine, spune Domnul Hristos (și mult ne încurajează acest cuvânt!), nu-l voi izgoni afară! La mine, preot slujitor, vin și cei chinuți de duhurile necurate. Eu nu-i pot izgoni; dimpotrivă, trebuie să-i ajut! Și ca urmare citesc moliftele Sfântului Vasile. Astă noapte, mă gândeam că diavolul ar putea să se răzbune pe mine. La mănăstirea Cocoș, îmi povestise un călugăr, un sărman îndrăcit îl lovise pe un preot cu un sfeșnic la cap, omorându-l, dar mă gândeam cu bucurie, cum pentru dragostea de Dumnezeu și pentru aproapele nostru, trebuie să primim, într-un caz extrem, chiar și moartea, căci ce poate fi mai sfânt în lumea aceasta decât

învrednicirea negrăită a muceniei în numele Domnului nostru Hristos?¹⁰⁴

Astăzi dimineață, maica C. mi-a spus, cam stingherită, că m-a visat mort, fără a fi așezat în sicriu. Eram în veșminte preotești, cu ochii deschiși, vorbeam cu frăția sa, dar eram cu picioarele goale... Întrebându-mă de ce sunt desculț, i-aș fi răspuns că aștept culele!

Ascultând-o cu atenție, deși respingeam toate visele, ascultându-mi duhovnicul, i-am răspuns zâmbind că poate așa ar fi trebuit să umblu! A făcut-o, i-am mai zis, chiar în vremurile noastre, Sfântul Ioan Maximovici, cu mult folos înaintea lui Dumnezeu și a celor pe care i-a miluit cu sfințenia vieții sale, dar noi să zicem cu umilință măcar atât: “Doamne, facă-se voia Ta!”.

* * *

Din noiembrie 1940, când am pășit pragul sfintei mănăstiri Frăsinei (ctitorie a Sfântului Ierarh Calinic, cu o viață de obște după model athonit), au fost multe clipe închinare lui Dumnezeu spre mântuirea sufletului meu și al semenilor mei. Dar acum, după un sfert de veac de mers pe această Cale, îmi pare că mai multe sunt clipele pe care le-am irosit în zadar, în trândăvie, egoism, glume, vorbire deșartă și păcate. Cugetând smerit, astăzi, în timpul Sfintei Liturghii, mi-a venit iarăși gândul că dacă aș muri pentru Domnul Hristos, într-un mod îngăduit de El, sângele mi-ar fi poate socotit spre ispășire, ca o mucenie, care mi-ar spăla tot trecutul meu păcătos, adică și cel de dinainte de a veni la Frăsinei.¹⁰⁵

La concert, am meditat la suferințele cumplite ale unei Mame mai presus de toate mamele, ale Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Nici o mamă din lume, oricât de bună și jertfitoare ar fi fost, n-ar fi suferit nici a mia parte cât a suferit Maica Domnului, „cea mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii”, Mamă mai presus decât toate mamele bune ale pământului, de-o puritate, iubire și

duioșie cu adevărat nemăsurabile, căci Fiul ei dumnezeiesc și Mântuitorul nostru, neprihănit, nevinovat și smerit cu inima până la moarte, a fost răstignit cu cruzime sub sfinții ei ochi! Oare au suferit toate mamele de pe pământ cât a suferit Maica noastră cea Preacurată și nevinovată, prin inima căreia a trecut cu adevărat sabia durerii?

Saul simțea că se depărtează duhurile rele care îl chinuiau în clipele în care auzea sunetele plăcute ale harfei lui David, iar un tânăr i-a spus lui Bach că după ce îl ascultă, o săptămână întregă nu mai poate face rău nimănui! Liniștea, pe care mi-a dăruit-o Dumnezeu în ultimul timp, mi-a fost turnată pe mai multe căi, dar una dintre acestea cred că a fost și muzica, mai ales muzica unită cu „Rugăciunea lui Iisus”, care merg mână în mână, atât la concert, cât și în camera mea, în care ascult multă muzică bună...

* * *

Părintele T. mi-a adus o veste care m-a mâhnit profund: sârmanul ieromonah D., pe care îl cunoscusem într-o mănăstire renumită pentru viața duhovnicească deosebită, a căzut în păcate grele. În momentul în care a reușit s-o rupă cu aceste păcate, a plecat la o altă mănăstire, având multă pocăință și râvnă de îndreptare, dar toți fariseii din acel loc l-au muștrat cu asprime și l-au îndepărtat în așa fel, încât nefericitul s-a deznădăjduit complet.

Înainte de plecarea sa de la această mănăstire s-a dus la un monah prieten, căruia i-a zis cu obidă: „Ajută-mă, părinte, căci sunt deznădăjduit!”. Și plângea, căindu-se cu amar de păcatele sale... Peste o lună i s-a găsit trupul în pădure, între două stânci: murise otrăvit!

Dar cei care i-au respins nemiloși pocăința, izgonindu-l fără scrupule, nu vor răspunde cumva de sufletul lui chinuit de remușcări, dar și de cruzimea fraților?

Am fost acuzat, mai ales în momentul în care mi s-a citit așa-zisul roman autobiografic, de prea mare siguranță că mă

voi mântui, ceea ce ar fi o lipsă de smerenie. Încă din Frăsinei le spuneam fraților, care afirmau cu ușurință că se duc în iad, cum această simplă afirmație fără o trăire duhovnicească reală nu e decât mândria smereniei! O fățarnicie. Dacă un călugăr ar fi sigur că merge în iad, nici n-ar mai sta în mănăstire; s-ar deznădăjdui și ar pleca în lume...

Pe de altă parte, toți Sfinții, Mucenicii și Cuvioșii aveau nădejdea fermă că vor fi împreună cu Mântuitorul Hristos. Nu mai vorbesc de Sfântul Pavel care, punându-și toată nădejdea în Mântuitorul, nu se îndoia că dacă îi va urma Lui până la moarte se va mântui, și totuși dovedea cea mai mare smerenie! I-am scris Preasfințitului în legătură cu bieții frați, monahi, care până acum, din pricina unei severități canonice excesive nu au voie să se împărtășească. I-am comunicat cazul bietului D. și l-am întrebat: oare noi nu suntem vinovați față de fiecare frate al nostru, așa cum scrie Dostoievski?

Oare să zicem și noi, precum a procedat Cain, că nu suntem paznicii fraților noștri? Oare când diavolul îi duce (ispitindu-i cu viclenie!) pe bieții monahi mai imprudenți până la marginea prăpastiei, să-i mai izbim și noi cu piciorul? Să-i muștrăm, să-i certăm fără înțelepciune și dragoste creștină, să-i deznădăjduim ca fariseii roboți de literă, pentru a-i împinge pe frații noștri spre gesturi disperate?

Dimpotrivă, Mântuitorul a zis pentru toate veacurile: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni”. Ostenit este și cel ce duce în spate povara iubirii de avuții sau povara iubirii de plăceri trupești; împovărat este și cel trufaș, care totuși nu-și atinge scopul, fiind izbit și înjosit pentru patima sa; împovărat este și cel stăpânit de patima mâniei, pomenirii răului sau de setea de răzbunare; ostenit este și cel care aleargă în deșert, fără nici o credință în lumea aceasta. Dar, dacă venim la Mântuitorul Iisus, toate aceste poveri cad de pe umerii noștri. Scăpăm de patimi, căpătăm dragoste, credință și nădejde de mântuire și, prin acestea, odihnă sufletelor noastre!

Păcatul trufiei

Ca o confirmare a celor scrise, sâmbătă și Duminică, ziarul „World Journal Tribune” din New-York scrie că „președintele (Johnson) este încolțit de propriile sale aprecieri greșite”. Și mai departe: „La rădăcina acestor greșeli se află trufia sa, refuzul încăpățânat de a recunoaște propriile sale limite, ambiția sa de a plămădi o nouă Americă și o nouă Asie. O asemenea trufie conține germenii dezastrului. Dacă ar recunoaște că greșelile sale se datorează păcatului trufiei, o soluție s-ar putea întrezări”.

Păcatul trufiei, aceasta-i cea mai gravă povară. Dacă Johnson ar arunca-o, dacă s-ar smeri („Smerește-te popor trufaș”, strigă Dostoievski!) și-ar salva sufletul, dar și multe alte vieți...

Cei trei cosmonauți voiau să cerceteze universul dinafară, dar nu se interesau deloc de cel lăuntric; voiau să zboare pe lună, dar nu se gândeau să se înalțe prin rugăciune la al treilea cer, ca să auză împreună cu Sfântul Apostol Pavel ceea ce nu se poate exprima prin grai omenesc; voiau să facă atâtea fapte eroice, bizuindu-se numai pe propriile lor puteri, dar disprețuiau rugăciunea, nu se smereau cerând Harul lui Dumnezeu, fără de care nu putem face nimic. Și rezultatul l-am văzut: moartea trupească și moartea sufletească. S-a împlinit profetia Cuvântului dumnezeiesc: „În ziua în care veți mânca din pomul oprit cu moarte veți muri!”¹⁰⁶

Dacă cei trei cosmonauți și, cu ei odată, lumea întreagă, se avântă spre cele dinafară, Domnul nostru Iisus Hristos și toți Sfinții Părinți ne spun contrariul: să-L cunoaștem pe Dumnezeu prin toată creația Sa, dar să ne întoarcem în noi înșine!

Să cercetăm cosmosul nostru lăuntric, să vedem ce raze cosmice sunt în interiorul ființei noastre: ce primejdii, ce hăuri,

ce forțe stihiale caută să ne piardă pentru veșnicie! – și apoi, acumulând darurile Duhului Sfânt, să învățăm să biruim, cu Mila lui Dumnezeu, aceste forțe puternice și ostile nouă, ca să nu ardem ca cei trei sărmani cosmonauți în focul cumplit al unui iad, câteodată, vai, aproape palpabil...

Să căutăm mai întâi pomul Vieții, traducând în viața noastră mesajul Evangheliei. *Cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos să fie înlăuntrul nostru viu și lucrător, și atunci toate celelalte trebuincioase vieții și mântuirii noastre se vor adăuga nouă!*

În camera compozitorului și cântărețului de muzică ușoară, care s-a sinucis de curând, la un concurs în Italia, s-a găsit o scrisoare în care nefericitul arăta că face acest gest în semn de protest pentru acordarea nemeritată a unor premii și respingerea sa dintr-un concurs pregătit cinstit vreme de cinci ani!

Doamne, ce nefericit este omul înafara dragostei și purtării de grijă a Domnului nostru Iisus Hristos! Dacă acest suflet chinuit ar fi venit la Mântuitorul, ar fi aflat că tocmai în înfrângeri aflăm comoara cea mare și neprețuită: smerenia cu care ne urcăm acolo de unde a căzut cel rău și toată ceata sa... Bietul suflet a căzut pradă demonilor, pentru că nu l-a auzit pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos care de două mii de ani ne zice: „Luați jugul Meu...” și „Eu sunt blând și smerit cu inima!”.

* * *

Una dintre marile mele mângâieri este aceea de a putea face, cu Milostivirea lui Dumnezeu, un bine aproapelui meu. Din copilărie aveam milă de oricine s-ar fi aflat în suferință. În școala primară i-am spus învățătorului, care mă întrebase ce vreau să fiu când voi ajunge mare, că vreau să devin doctor, iar mai târziu, cu altă ocazie, preot!

Deci, un doctor sufletesc. În clipa în care aud cum un suflet amărât și îndurerat și-a împlinit dorința prin rugăciunile Bisericii și prin „rugăciunea inimii”, pe care o recomand

tuturor necăjiților și bolnavilor, atunci mi se umple inima de bucurie. Și așa cum viciul își găsește în el însuși pedeapsa sa, tot la fel *o faptă bună își află în ea însăși fericirea și bucuria sa...*

La Sfânta Liturghie, mai ales când corul revărsa din cafas dumnezeiasca melodie a răspunsurilor cerești, inima mea s-a simțit iarăși zdrobită de muștrările de conștiință pentru că nu fac ceea ce ar trebui cu adevărat să fac, nu împlinesc poruncile de iubire ale Domnului Hristos, nu lucrez cum s-ar cuveni pentru mântuirea semenilor mei și a mea. Totuși, ca să nu cad în deznădejde, Domnul mă întărește, mă ajută să înaintez măcar câte un milimetru, ca un melc...

Pentru mine este îmbucurător că nu dau înapoi și nici nu stau pe loc. „Celui ce crede (citez din memorie) toate conlucrează spre binele lui”. Mi-a venit în minte acest citat în timpul concertului. Și într-adevăr, la acest concert, dirijor a fost un german, solistă o rusoaică, iar orchestra - din Galați!

Ridicându-mă pe aripile melodiilor și rugăciunilor lăuntrice, cu totul mișcat, aveam multă recunoștință pentru toți cei ce-mi prilejuiau această înălțare. Ba chiar mă gândeam că eu sunt mai fericit decât artiștii de pe scenă! Aceștia executând simfoniile, fiind atenți la instrument și la dirijor, de multe ori nu pot gusta din plin toată dulceața melodiilor, așa cum o gustam eu, aproape transfigurat, stând liniștit pe scaunul meu...

Pomul, dacă ar avea inteligență (căci o scară de sensibilitate naturală are, dovedită cu ajutorul unor senzori speciali!), s-ar bucura că face roade, iar dacă ar sesiza cum din roadele sale își potolească foamea atâția oameni și atâtea viețuitoare ale pământului, bucuria i-ar crește și mai mult. Tot așa s-ar bucura izvorul, în clipa în care ar simți cum din unda lui limpede și răcoroasă își potolească setea atâția oameni și atâtea specii create de Bunul Dumnezeu!

Nici pomul și nici izvorul n-ar cere nici o recompensă, căci asta e menirea lor, împlinirea și apostolatul lor... Oare omul să rămână mai prejos? Tocmai el să nu se împlinească, să nu se bucure în clipa în care din roadele sale se folosesc atâția

însetați și înfometați de cele cerești? „Dovada iubirii nefățărite (scrie Sfântul Marcu Ascetul) este iertarea nedreptăților”.

Nimic nu ne dă mai mult de gol decât acest cuvânt.¹⁰⁷ Toată lupta mea de anul trecut, cu toate justificările, cu toate atitudinile și vorbele de îndreptățire cad la pământ, într-o asemenea stare lăuntrică, iubirea mea s-a dovedit a fi o iubire... fățărită! Atâta timp cât nu voi suferi cu dragoste orice fel de nedreptate și atâta timp cât nu voi avea puterea de a-i ierta și iubi pe cei care îmi greșesc, încă sunt om lumesc. Căci, continuă Sfântul Marcu Ascetul) „mare virtute este a răbda cele ce vin asupra noastră și a-i iubi pe cei care ne urăsc!”.

Sfaturi-lumină

Crezi întru Unul Dumnezeu, preamărit și închinat în Prea Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Caută mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și Dreptatea Lui și toate celelalte îți se vor adăuga ție.

Fii credincios lui Dumnezeu și Bisericii Sale Ortodoxe și, ca fiu al ei, păzește-i poruncile. Precum în timpul lui Noe au scăpat de potop numai cei ce se aflau în corabie, așa și acum nu te poți mântui înafara Bisericii Ortodoxe. *Scopul vieții este mântuirea, căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă dacă-și va pierde sufletul său?*

Scurta rugăciune de mai jos este cel mai prețios dar al lui Dumnezeu dat omului: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”; spune cât mai des posibil și „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-mă pe mine, păcătosul!”.

Spune, frate, cu buzele și cu inima neîncetat aceste cuvinte mântuitoare, deoarece luminează mintea, liniștesc inima, ard păcatele și îi izgonesc pe draci.

Duminica și sărbătorile lasă lucrul și du-te la Biserică spre a înălța lui Dumnezeu rugăciuni de laudă, de cerere și mulțumire, păzindu-te să nu necinstești aceste zile prin fapte netrebnice.

Acasă să nu lenevești, ci în fața icoanei, cu candela aprinsă, roagă-te lui Dumnezeu cu smerenie și credință, dimineața și seara, înainte și după masă, la începutul și sfârșitul lucrului.

Sfintei Cruci a lui Hristos închină-te cu smerenie și sărut-o cu credință și dragoste, fiindcă pe ea răstignindu-Se Domnul a săvârșit mântuirea a toată lumea.

Respectă nunta ca pe o legătură sfântă și în căsnicie du o viață cinstită, curată, plină de iubire și credincioșie. Ferește-te

de avort, căci ucizi un suflet care, prin a sa trăire, îți-ar putea mântui tot neamul.

Crește-ți copiii în dragostea de Dumnezeu și-i pregătește pe ei pentru a moșteni fericirea cea veșnică, pentru că vei răspunde de ei la Înfricoșata Judecată.

Iubește și cinstește pe părinții tăi, că-ți va fi ție bine în viață și vei trăi ani mulți pe pământ.

Ține cele patru posturi din an și zilele de miercuri și vineri, cu excepția celor prevăzute cu harți în calendar.

Dimineața, pe nemâncate, ia sfânta anafură, agheasmă și unge-te cu ulei sfințit prin care primim binecuvântarea lui Dumnezeu și Harul Preasfântului Duh.

Cel puțin o dată pe an să faci sfeștanie în casă și în fiecare lună stropește cu agheasmă casa și gospodăria. Când ești bolnav, cheamă preoții Bisericii pentru Sfântul Maslu.

Străduiește-te să ai un pomelnic permanent cu vii și morți, la cel puțin o Biserică sau mănăstire.

Fugi de lux, desfrânare, băutură, lene – mama tuturor relelor! La lucru străin nu întinde mâna.

Ferește-te de citirea cărților eretice și de a purta discuții cu sectanții. Vorbele rele strică obiceiurile bune.

Să te împotrivești cu toată tăria marilor păcate ce bântuiesc lumea: necredința, vrăjitoria, desfrânarea, avortul, sinuciderea treptată prin droguri, tutun, alcool, cafea și străduiește-te să-ți sfințești viața.

Nimănui nu-i dori răul, iar pe cel ce ți-a făcut binele nu-l uita. Fii cu toată lumea în pace.

Zilnic împodobește-ți sufletul cu fapte bune, creștinești: smerenie, bunătate, blândețe, milostenie, dragoste... Milostenia n-a sărăcit niciodată pe nimeni, dar beția și desfrânarea, da!

Împlinește canonul dat de duhovnic la spovedanie.

Crezi cu tărie că Domnul nostru Iisus Hristos, Care S-a înălțat la ceruri, va veni să judece viii și morții și va răsplăti fiecăruia după credința și faptele sale.

Muncește ca și cum n-ai muri niciodată, dar îngrijește-te de suflet ca și cum ai muri mâine!¹⁰⁸

Eu sunt Calea, Adevărul și Viața

Dar, iată că numai Domnul Iisus ne aduce vestea cea bună: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”, veți cunoaște Adevărul și El vă va face liberi! Cât de robit, cât de împovărat, cât de zdrobit, aproape de sinucidere, era bietul Rascolnicov. Dar, proniator, Sonia i-a mijlocit cunoașterea Adevărului și Adevărul l-a făcut liber.

Ieșind din închisoare, primul lucru pe care l-a făcut dezrobotul a fost un act de recunoștință: a căzut la picioarele Soniei, mulțumindu-i pentru faptul că l-a luat de mână și nu l-a lăsat până nu l-a dus în fața Adevărului absolut, reprezentat numai de Domnul Iisus Hristos, în care și-a găsit odihnă sufletului său!¹⁰⁹

* * *

Giovanni Papini zice că vedem în alții ceea ce se află în noi înșine! „Corbul te va acuza că mănânci stârvuri, iar țapul te va alunga nesuferindu-ți mirosul!”. Desigur, există excepții. Domnul Iisus și, după El, toți marii noștri Sfinți au văzut în farisei și mincinoși ceea ce nu era în ei înșiși, dar această vedere duhovnicească nu o au decât cei curați cu inima, trăind îngereste pe pământ!

La mine situația este amestecată. De multe ori văd în alții ceea ce este în mine însumi. Ieri l-am grăit de rău pe un prieten care făcuse același păcat ca și mine. Despărțindu-ne, mă gândeam pe drum la fariseismul meu cameleonic. „Zice că nu e ca vameșul, deși face păcate mari ca el”. Mulți credincioși vin la mine ca să-mi ceară un sfat, ca să mă rog pentru ei, desigur pentru a scăpa de necazuri.

Întotdeauna i-am îndemnat ca, în primul rând, ei înșiși să se roage! Ba am și zis, precum Socrate: eu nu am decât rolul

unei moașe care ajută la nașterea unui suflet. I-am sfătuit să spună mereu rugăciunea lui Iisus, să fie mai degrabă victime decât călăi, cum zice Dostoievski; să-și capete pacea lăuntrică prin credința în Evanghelie și viața de dincolo.

Iar astăzi, citindu-l pe Marcu Ascetul, am găsit o confirmare: „Dacă vrei să-l folosești fără vorbă multă pe iubitorul de învățătură, îndeamnă-l la rugăciune, la credință dreaptă și la răbdarea necazurilor, căci prin acestea se dobândesc toate celelalte virtuți”.

Un cântăreț venea mereu la mine beat și-mi cerea bani ca să mai bea. I-am tot dat. Astăzi, însă, l-am refuzat pe un ton aspru, mai ales că deja duhnea a băutură... I-am spus că, dându-i bani, îi fac mai mult rău. E ca și cum i-aș da bani unui bărbat însurat să desfrâneze la un bordel! A plecat, cerându-și iertare. I-am zis: „Dumnezeu să te ierte!”. Oare am făcut bine?¹¹⁰

Tot astfel, am îndepărtat două fete care îmi răpeau timpul cu sporovăială ușuratică, nedorind sau neputând să accepte un comportament mai sobru. Oare am făcut bine?

De asemenea, i-am îndepărtat pe un escroc notoriu, pe un colportor tenace și pe un fost călugăr bețiv. Deocamdată, conștiința mea nu mă muștră. M-ar fi muștrat dacă toți aceștia ar fi fost cinstiți, cu intenții bune, cu duh de pocăință. Dar n-a fost cazul, deși mă rog în continuare pentru miluirea și îndreptarea lor sufletească!

* * *

Din anul 1940, septembrie 28, zi în care am pășit pragul sfintei mânăstiri Frăsinei și chiar cu un an sau doi mai înainte, pe când Dragostea și Jertfa Mântuitorului Hristos pătrundeau în inima mea, ochii mi s-au umplut de lacrimi și de-atunci plâng mereu, de câte ori spun sau mi se spune cât a suferit Domnul Iisus pentru noi! Multe necazuri mi-a cășunat acest plâns, pe care nu-l pot stăpâni, mai cu seamă în timpul Sfintei Liturghii sau pe parcursul prediciei.

Am fost reclamat, muștrat, luat în răs, greșit interpretat, comentat, oprit de la slujbe și predici, dar cei care au fost sau sunt în situația mea îmi dau crezare¹¹¹ Dragostea Domnului Hristos mi-a lăsat o rană în inimă, care la fiecare atingere dinafară, dar mai cu seamă dinlăuntru, este firesc să sângereze...¹¹²

Ieri, la Sfânta Liturghie, mă gândeam cât de însetat este poporul de Cuvântul Domnului, câți credincioși mă roagă să vorbesc mai des! Sunt plătit din truda lor, adică din bănuțul dat pe lumânări. Sunt dator, deci, să le împlinesc dorința, dar eu n-am cerut nicicând să predic. Ar fi o dovadă de mândrie din partea mea. Aș ieși din ascultarea, supunerea și Voia lui Dumnezeu, Care, dacă vrea, ar putea face să predic mai des.

În momentul acestor gânduri, stând cuviincios la locul meu, îl văd pe părintele M. cum se apropie de mine, zicându-mi: „Scăparea iepurilor”. Adică, glumind serios, la mine e scăparea. Mă roagă să predic de ziua „Fiului risipitor”, în locul părintelui A., care era bolnav. Mă roagă să predic tema cea mai dragă! Nu o dată mi s-a întâmplat acest lucru minunat, rânduit de Sus... Și dacă este așa, de ce să nu mă las în Voia lui Dumnezeu ca frunza pe apă ?

Cine ne va despărți de Mântuitorul Hristos?

Am săvârșit Sfântul Maslu într-o casă în care capul familiei se zbate în ghearele cancerului. Biata femeie e mereu cu lacrimi în ochi. Râsul și zâmbetul au dispărut de pe fața ei tot mai tristă. Simbolul cancerului este în mod sugestiv înfățișat, pentru implacabilul omenesc al situației, ca un rac! Mântuitorul Hristos, văzând întreaga lume cuprinsă de cancerul păcatului și prinsă de tentaculele diavolului, avea adesea chipul întristat. Nimeni nu L-a văzut râzând vreodată. L-au văzut însă plângând, de multe ori, toți apropiații Săi...

„Milă Mi-e de popor!”. Și această dumnezeiască milă L-a făcut să înfrunte toate urgiile numai ca să ne salveze. Fii oamenilor L-au bătut, L-au omorât, dar dragostea merge înainte, legăturile morții se rup, loviturile nu sunt băgate în seamă. „Cine ne va despărți de Hristos?”. Dar eu, umilit, întorc acest cuvânt: „Cine L-a despărțit pe Mântuitorul Iisus de dragostea de oameni?”¹¹³

Am găsit un pasaj extrem de sugestiv în **Filocalia**, vol I: „Însuși cuvântul cunoștinței ne învață că multe patimi supără la început sufletul contemplativ (văzător) și cuvântător de Dumnezeu. Dar, mai mult decât toate, mânia și ura. Iar aceasta o pătimește nu atât pentru că dracii le stârnesc pe acestea, cât din pricina înaintării sale. Pentru că până ce sufletul e dus de cugetul lumii, chiar dacă vede că ceea ce este drept e călcat în picioare de unii sau de alții, rămâne nemișcat și netulburat, căci, îngrijindu-se de poftele sale, nu-l interesează ce e drept în ochii lui Dumnezeu.

Dar, când începe să se ridice deasupra patimilor, disprețul lucrurilor de aici și dragostea lui Dumnezeu nu-l mai lasă să sufere a vedea nesocotit ceea ce este drept, nici în sine, nici în altul, ci se mânie și se tulbură împotriva făcătorilor de rele,

până ce nu vede pe batjocoritorii dreptății că se fac apărătorii ei cu cuget cuvios. De aceea, pe cei nedrepti îi urăște, iar pe cei drepti îi iubește peste măsură...¹¹⁴

Căci ochiul sufletului nu mai poate fi înșelat când acoperământul lui, adică trupul, a devenit prin înfrânare o țesătură foarte subțire. Totuși, este cu mult mai bun lucru a plânge nesimțirea celor nedrepti, decât a-i urî, căci deși aceia sunt vrednici de ură, rațiunea nu vrea ca sufletul iubitor de Dumnezeu să fie tulburat de ură. Fiindcă până ce se află ura în suflet, nu lucrează în el cunoștința”, încheie Diadoh al Foticeei.

Dacă de aici au izvorât, anul trecut, în sufletul meu mânia, ura și tulburarea, consemnate în paginile jurnalului din 1966, înseamnă că nu trebuia să cad în deznădejde, înseamnă că nu e vorba de nevroză astenică (sau de nervozitate, în general) și nici de tulburări nevrotice cum au vrut să mă claseze aceia pe care îi stigmatizează și Diadoh al Foticeei.¹¹⁵

Nu știu unde voi ajunge, dar mă simt foarte bine – și cu trupul, și cu sufletul – atâta vreme cât postesc. Uneori mănânc o singură dată în două zeci și patru de ore și nici nu mi-e foame, nici nu mă îmbolnăvesc! Am un exemplu pe care îl urmez: e părintele A. de la sfânta mănăstire Cocoș. De ani de zile postește ca avele din **Pateric**. Lumea zice că o să cadă la pat și o să moară, dar părintele A. e vioi, atent și sănătos. Vine cu regularitate la Utrenie, face ascultare și se simte foarte bine... Deci, nu doar cu pâine va trăi omul, ci cu tot Cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu, căci toți cei care nu se întorc la Izvorul cel viu se pierd fără apa Învierii!

* * *

„Leafa” mi s-a mărit, dar și solicitanții la poarta milei mele s-au înmulțit proporțional! Ca și fratele Chiril, sunt mereu fără bani și mereu fac împrumuturi. N-am nimic la CEC, cum se obișnuiește, dar mă gândesc că, pe lângă feciorie și ascultare, am făgăduit și sărăcie de bunăvoie! Și a da celui ce-ți cere, nu este oare un minunat mijloc de a scăpa de iubirea de arginți și

de a rămâne mereu sărac și curat? Vorba fratelui Chiril: „Mai este un «CEC» acolo Sus, în Cer!”.

De ce să nu depunem banii acolo, trimițându-i, prin mâinile săracilor, direct la Tronul lui Dumnezeu. Mai importante decât toate sunt mila, dragostea, altruismul, pe care le dobândim tocmai prin acest ajutor dat fraților aflați în suferință, fiindcă dintre toate faptele bune, milostenia făcută din inimă nu poate fi vămuită de nimeni!¹¹⁶

Mă rog pentru bolnavi, pentru împlinirea dorințelor, pentru frații aflați în suferință sau pe patul de moarte. Cred cu tărie că la Dumnezeu toate sunt cu putință. Cel care a scos apa din stâncă și l-a înviat pe Lazăr este printre noi și face aceleași minuni, ba încă unele și mai mari... Dar am, totuși, o sfială și un obstacol în rugăciunile mele: Voia lui Dumnezeu!

Dacă boala este spre mântuirea unui suflet, dacă moartea vine după Voia lui Dumnezeu, pentru a-l duce pe om din valea plângerii în grădina Raiului, de ce să mă opun eu voii Domnului? Și atunci, nu e mai bine oare ca să mă rog cu smerenie, zicând: „Facă-se voia Ta”?

Domnul ne-a zis: „Nu știți ce cereți!”. Și așa este. Eu sunt dator să arunc sămânța rugăciunii peste orice suflet, dar dacă Cerul nu trimite ploaia Harului, n-am decât să zic: „Facă-se voia Ta, Doamne”¹¹⁷

Mai multe fete își băteau joc de Sfântul Simeon cel nebun pentru Mântuitorul Hristos, dar acesta s-a întors spre ele, a făcut semnul Sfintei Cruci asupra lor, iar rezultatul a fost că tuturor acelor biete june necugetate li s-au încrucișat ochii... Plângând, fetele au venit să ceară iertare și să-l roage pe Sfânt a le da tămăduire!

Pe unele, Sfântul Simeon le-a vindecat cu puterea Celui de Sus, dar pe altele n-a vrut să le tămăduiască în nici un chip... Întrebat de ce procedează astfel, Sfântul a răspuns: “Acelea pe care Dumnezeu n-a vrut să le tămăduiască sunt frumoase și dacă le-ar veni ochii în poziția firească s-ar umple lumea de desfrânare!”.

Oare preotul nu se află de multe ori în aceeași situație, trebuind să aibă mai multă milă de un suflet sfâșiat de demonii desfrânării, decât de trupul măcinat de microbii unei infecții oarecare? Bietul Horia! Moare răpus de cancer. Cu părintele Murea și cu părintele Nestor i-am săvârșit în trei zile ale săptămânii Sfântul Maslu. S-a spovedit și l-am împărțit.

I-am rugat pe părinții lui, pe soția lui și pe copilașul lui, Lucian, să înălțăm împreună o ultimă rugăciune către Domnul. Dar, ploaie n-a venit peste semințele aruncate... Voia Domnului a fost să treacă dincolo! Atunci, le-am spus deschis tuturor că este mult mai important să ne pregătim pentru fericirea Raiului, decât să luptăm împotriva voinței lui Dumnezeu. Ca un pușor ce iese din găoacea oului său și ca un vierme de mătase ce părăsește gogoșa sa, așa trebuie să iasă și Horia din trup.¹¹⁸

* * *

Fetele au rămas cu ochii încrucișați ca să nu-și piardă sufletele, iar pe Horia, în cazul în care s-ar fi tămăduit și ar mai fi trăit, numai Dumnezeu știe ce l-ar mai fi putut aștepta, pentru că Judecățile lui Dumnezeu nu sunt nicicând ca ale oamenilor!

Unde dai și unde crapă

Proverbul are un înțeles întrucâtva peiorativ și umoristic, dar se potrivește și în situații grave, serioase. Ploaia, de pildă, dacă se varsă peste boabele de grâu din brazdă le cauzează putrezirea, moartea învelișului lor dinafară. Însă, în ceea ce privește miezul sau inima bobului, îi pricinuieste o adevărată înviere, împlinire fericită în zeci de alte boabe! Evident că și rugăciunile noastre pentru aproapele se împlinesc altfel decât credem noi, aducând ploaia dumnezeiască și nevăzută a Duhului Sfânt într-un suflet amorțit, care, de multe ori, pricinuieste putrezirea și moartea învelișului dinafară al trupului, dar provoacă – în același timp – o adevărată înviere lăuntrică, o împlinire spre viața veșnică și fericită de dincolo și nicidecum o simplă însănătoșire trupească, folositoare și ea, dar pentru scurtă vreme...

Dacă o cloșcă n-ar încălzi cu trupul și sub aripile ei ouăle, ele nu ar rodi și nu s-ar sparge peste șase săptămâni, lăsând în urmă, după ieșirea pușorilor, o simplă coajă! Dacă Duhul Sfânt, invocat prin rugăciuni, nu l-ar umbri pe bolnavul de pe patul de moarte, sufletul nu ar ieși asemenea unui pușor vioi și sănătos, pentru a zbura spre cerul lăuntric, duhovnicesc și nesfârșit!

Dimpotrivă, în lipsa Duhului Sfânt, în lipsa rugăciunii, oul suflesc, despre care vorbim la propriu, s-ar altera, puiul duhovnicesc de abia zămislit ar muri în găoace, fără a mai vedea o altă lume sau ar cădea direct în gura șarpelui, fără a se mai bucura de frumusețea unei lumi cerești mirifice, pe care, însă, nici nu ar fi putut măcar s-o viseze, nefiind încă născut în ea!

Îmi spunea fratele Chiril (cel care nu are școală, dar are înțelepciunea venită de Sus!), că dacă bagi foc în cuptor,

cazul clocotește! Așa e și cu trupul. Dacă-i dăm mâncări și vinuri din belșug, poftele încep să clocotească... Dacă postim, trupul se liniștește, așa că fratele Chirușa are totală dreptate. De o bucată de vreme, practic de bună voie această asceză, postind mai mult ca altădată. Mai mult chiar decât la Frăsinei! Și tare bine mă simt. Diavolul, simțind că-i biruit, îmi dă o singură teamă, șoptindu-mi că o să mă îmbolnăvesc! Dar, pe zi ce trece, simt cum slăbește omul dinafară, iar omul lăuntric se întărește în mod vizibil, fapt remarcat și de cei din jur...

* * *

Pe lângă feciorie și sărăcie, am făgăduit în fața Altarului ascultare. Ascultarea de Dumnezeu și apoi de toate poruncile și sfaturile ce sunt „după Dumnezeu”. Zilele acestea am primit porunci și sfaturi de la Sfântul Maxim Mărturisitorul. El m-a lămurit de ce trebuie să-i iubesc pe vrăjmașii mei, pe oamenii răi, pe farisei. Chiar dacă nu-i pot iubi ca pe oamenii buni, totuși să nu-i urăsc, pentru că-mi fac rău, în primul rând, mie însumi... Dacă în sufletul meu pătrunde otrava urii, pomenirii de rău, răzbunării sau a osândirii, atunci mor eu însumi mai întâi, ca viespea care se pierde după ce-și înfige acul plin de venin... Și-apoi, prin iubire, pot fi câștigați pentru Domnul și dușmanii!

Câtă dreptate are Sfântul Maxim Mărturisitorul. Iată, de pildă, când judec pe cineva, chiar și pe bună dreptate, n-am pace în sufletul meu; când cert pe alții, muștrându-i pățimăș pentru greșelile lor, pacea mă părăsește; când caut să mă răzbun, sufletul mi-e răvășit ca după o furtună. Și dimpotrivă, când închid ochii ca să nu văd păcatele fraților mei, când rabd și mă smeresc în fața ocărătorilor care mă nedreptătesc sau când am milă și, poate, chiar îi iubesc pe cei care îmi fac rău, parcă plutesc în sferele pline de pace și fericire ale Raiului.

Oare nu Mâna lui Dumnezeu mă ferește de cele diavolești și mă conduce? Când mă gândesc la poruncile Mântuitorului și mântuirea sufletului meu, mereu mă văd ca o furnică la poalele

Ceahlăului. Mult întuneric mai persistă în inima mea. Gândindu-mă la luptele omului care am fost, dau vina numai pe mine. Am fost nedreptățit, într-adevăr, dar unde scrie să nu rabzi nedreptatea, să te răzvrățești, să te mânii? Nu spune Mântuitorul că fericiți vom fi tocmai când vom fi nedreptățiiți din pricina dragostei noastre pentru El? Am judecat, am osândit, dar porunca e clară: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați!”¹¹⁹

Oare necazurile nu mi-au venit pentru păcatele mele, așa cum închisoarea Sfântului Efrem Sirul a venit pentru păcatele lui din copilărie? Iată cât de grea este mântuirea, chiar dacă ești bine intenționat! L-am întrebat odată pe Părintele Benedict Ghiuș, dacă Nihifor Crainic, ieșind din închisoare se va schimba în bine lăuntric, știind că a fost și el supus unor mari presiuni și oscilații morale conjuncturale, pe care detractorii săi le-au speculat cu o bucurie drăcească, neiertându-i nimic! Părintele Benedict mi-a răspuns într-un mod pe care nu l-am mai putut uita nicicând: „Omul are groaznice posibilități de cădere, dar și sublime căi de ridicare!”

Acest cuvânt reprezintă un adevăr valabil și pentru mine. Mă autoanalizez și cred că aceeași groaznică posibilitate de cădere o am și eu. Chiar de-ar ajunge cineva pe cea mai înaltă și subțire ramură de sfințire, trebuie să fie precum păsărica, cu aripile gata pentru orice încercare... Comparația îi aparține lui Nichifor Crainic. De aceea, nebuzuindu-mă nicicând pe propriile mele puteri, mereu trebuie să-mi pun nădejdea numai în Mila și Harul Domnului nostru Iisus Hristos.

* * *

„De te bagi în tărățe, te mănâncă porcii”, se zice într-un proverb românesc. În orice societate, în orice instituție, pe oricare meridian, se găsesc oameni meschini, pățimași, cu concepții înguste și înrăiți prin necredință, lipsă de educație și adeseori printr-o ereditate extrem de încărcată... Urzesc tot felul de intrigi, adulmecând cadavrele intereselor personale ca

niște respingătoare hiene. Nici un scrupul de conștiință, nici o lege morală nu-i conduce în viață!

Tocmai acești nefericiți oameni alcătuiesc tărăța, în care dacă te bagi, mai ales când ești călugăr,¹²⁰ într-adevăr că te mănâncă porcii diavolești! Te fac praf. Ce minunat este sfatul Sfinților Părinți: să taci, să nu osândești, să rabzi, să te smerești, să iubești... De ce? Tocmai pentru a te ridica precum păsărica deasupra meschinărilor, deasupra tărăței, deasupra ispitelor demonice! „Ori vorbești cum îți e portul, ori te porți cum îți e vorba...”.

Are perfectă dreptate cel care a rostit cel dintâi acest cuvânt de trei ori înțelept.¹²¹

Se spune că răposatul păstor B., om cult și autor de cărți, era muncit de mari patimi. Pe când predica un arhieru i-a strigat odată: „Dă-te jos de acolo, că una vorbești și alta faci!”. Niciodată acest strigăt nu m-a lovit ca acum. Parcă se adresează în primul rând mie. Tot ceea ce zidesc prin predicile mele, dărâm cu unele glume sau atitudini nepotrivite, căci uit că vorba păstorului trebuie să fie într-un acord desăvârșit cu atitudinea sa, în orice împrejurare... Și pe drept cuvânt, mă cumpănesc cu exigență cei care mă cunosc mai îndeaproape. E timpul să vorbesc cum îmi este portul, or de nu, să-mi schimb portul, precum îmi este vorba! Altminteri rămân o cioară vopsită. Mai precis, un fariseu...

Filmul „Maica Ioana a îngerilor” mi-a adus o lămurire la nota de ieri. Știam de la un Sfânt Părinte că Dumnezeu îi lasă chiar pe Sfinți cu o neînsemnată patimă care să-i țintuiască de pământul smereniei, izbăvindu-i astfel de pierzătoarea mândrie. Iar în altă parte se spune: „Când vezi un tânăr urcându-se de bună voie la cer, apucă-l de picioare și trage-l jos!”. Preotul din film s-a nenorocit din pricina acestei mândrii, după care a urmat duhul desfrânării.

Deși am provocat destulă sminteală cu glumele mele neduhovnicești, ori pe unde am umblat din 1959 încoace, totuși această neputință m-a ținut, atât în fața conștiinței mele, cât și în fața oamenilor, jos de tot, rușinat și plin de remușcări...

Decât sfințenie înjugată cu mândrie, mai bine smerenie cu recunoașterea unui păcat care să nu fie de moarte!

Ceva mai înainte, scriam în notele mele că nu mi se împlinesc rugăciunile. Bolnavii nu se vindecă, dorințele bune nu se realizează. Acum, însă, Îi mulțumesc lui Dumnezeu că peste semințele aruncate de mine nu cade ploaia din Cer... „Ce vei face – îmi zicea alarmat Părintele Arsenie Papacioc – dacă vei face o minune?”. Nu-mi dădeam seama de această primejdie, de mândria sfințeniei, temă pe care o tratează filmul despre care am amintit. Ce înțelepți erau Părinții din **Pateric** care, deși aveau puteri miraculoase, totuși nu voiau să cadă în prăpastia slavei deșarte, în prăpastia trufiei, în ispita din pustia Carantaniei.

Rușinea născătoare de căință și fapte bune

„Dacă unii, scrie Sfântul Ioan Scărarul, chinuiți de deprinderile ce le-au avut mai înainte, pot învăța măcar cu cuvântul pe alții, să-i învețe, însă să nu-i stăpânească; poate, chiar ei, cândva, rușinându-se de propriile cuvinte, vor începe să lucreze faptele cele bune”. Astăzi, la Sfânta Liturghie, tocmai această rușinare m-a chinuit. Dar, tot Sfântul Ioan Scărarul îmi dă o nădejde. Încet-încet, Bunul Dumnezeu mă va izbăvi cu totul și pentru totdeauna de demonul glumirii deșarte, cel care – ca un supraviețuitor al demonului desfrânării – mă torturează de atâția ani.

Mă doare inima când știu, că în loc să zidesc și să folosesc, dărâm și smintesc sufletele din calea Evangheliei, din pricina neseriozității mele. Gândindu-mă la ceea ce am moștenit și la ceea ce am fost în tinerețe, Îi mulțumesc nespus de mult Mântuitorului Iisus Hristos, deoarece mă ajută să fiu conștient de starea mea păcătoasă și prin Mila Sa negrăită nu mă lasă să deznădăjduiesc!

De câteva zile sunt răcit. Ca de obicei, în timpul bolii sunt nervos. Mă simt ca în stările de părăsire. În locul Mângâietorului care mă părăsește, simt cum mă chinuiesc duhurile rele... Văd totul în negru. Oamenii mi se par răi. Mă cert cu ei și-i reped fără milă. Groaznice sunt aceste clipe. Ce-ar mai fi, dacă n-aș avea speranță că vor trece aceste ceasuri de încercare și va veni iarăși Domnul Iisus cu mângâierea și bucuria Lui, mai presus de toată grăirea?

Nici concertul din seara aceasta nu mi-a alungat demonii! Același Beethoven s-a oprit la poarta inimii, încuiată cu atâta strășnicie. N-a putut intra în lăuntru meu. Totuși, nu mă deznădăjduiesc de a mea mântuire, eu, ticălosul. Dacă va persista întunericul, voi pipăi cu mâinile și toiagul, ca orbii, dar

nu voi da înapoi. Mila și Dragostea Domnului e mai mare decât orice, chiar și decât ticăloșia mea...¹²²

* * *

Într-o marți (21 februarie) am scris despre Horia. Bietul Horia! Tot într-o marți, simplă coincidență, am aflat că a murit răpus de cancer... I s-a citit de trei ori, cu trei preoți slujba sfântului Maslu, povățuindu-i pe toți ai casei și pe Horia să rostească neîncetat rugăciunea lui Iisus. Am făcut cu părinții, soția și copilul, o rugăciune liberă, plină de căldură sufletească și lacrimi. Totul a fost în zadar. Cel puțin aparent. Domnul, cu judecățile Lui nepătrunse, i-a găsit o cale mai bună: viermele a ieșit din crisalidă și a zburat ca un fluture alb și pur către Cer!

Căci Domnul ne-a zis: „Nu știți ce cereți!”. Și atunci nu ne rămâne să cerem decât ceea ce a cerut Sfântul Maxim Mărturisitorul: învierea sufletului, tămăduirea bolilor sufletești, a orbirii lăuntrice, a paraliziei sufletești, a cancerului diabolic ce ne doboară prin patimi și păcate. Cât despre trup, precum și despre cele pământești, să le lăsăm în Voia Domnului...

* * *

Cât de greu este să fii ca argintul viu! Acesta se tăvălește prin noroi și praf, dar nici o murdărie nu se lipește de el. Așa erau Sfinții! Ceea ce-mi lipsește este – în primul rând – smerenia. Dacă aș fi smerit, nu m-aș mânia pe cel care mă ocărăște și mă nedreptățește. N-aș căuta să mă răzbun. Le-aș lăsa toate în Voia lui Dumnezeu. Voi ajunge oare vreodată la această stare de nepătimire? Răspunsul meu e plin de îndoială, pentru că, în al doilea rând, îmi lipsește rugăciunea neîncetată, adică mama care naște toate faptele bune, toate virtuțile și, în cele din urmă, naște nepătimirea care ne aduce în starea argintului viu...

Astăzi, părintele vicar spunea că a cunoscut călugări care, numai din pricina postului excesiv, s-au distrus trupește! Făcea

aluzie la mine, deși eu nu sunt nici pe departe un asemenea postitor. Totuși, cred și constat cum, dimpotrivă, îmbuibarea distruge mai rău organismul. Părintele Acachie postește mult de tot și încă de ani de zile, dar este sănătos și vioi. Nu mai vorbesc de pustnicii care trăiau până la adânci bătrâneți. Dacă eu sunt bolnav de reumatism, spondiloză și atât de sensibil la orice răceală, aceasta nu este în nici un caz din pricina postului!

În copilărie și în tinerețe mă îmbuibam și tot așa de bolnăvicios eram... Numai că, pe lângă post, îmi trebuie și rugăciune... Se zice că elefantul, presimțindu-și moartea, se retrage într-un colț de pădure, pentru a muri acolo neștiut de nimeni. De câte ori mă îmbolnăvesc, gândul morții apropiate mă îndeamnă și pe mine să mă retrag în vreo mânăstire din adâncul pădurilor, loc în care să mor liniștit și neștiut...

* * *

Iarăși am răcit. Fiind bolnav, aș dori să mă retrag la sfânta mânăstire Frăsinei sau la sfânta mânăstire Dealu, aceste minunate aziluri pentru călugării bătrâni și bolnavi. Cred că numai aici aș putea să-mi găsesc un sfârșit bun, liniștit, împăcat cu mine însumi și cu frații mei...¹²³

Încerc să vorbesc cum îmi este portul, dar cei ce mă știau altfel nu mă acceptă... Ei ar vrea să râd și să spun măscăriciuni, pentru ca, ceva mai târziu, tot ei să-și bată joc de mine, hulind din pricina mea, atât monahismul, cât și pe Dumnezeu! Eu, însă, voi încerca să persist în aceeași postură duhovnicească.

Poate că aș fi putut ajunge la nivelul stării duhovnicești dorite, încă din primul an de viață mânăstirească, dar numai cu o atentă pază a minții... Ce bine mă simțeam pe atunci! Ce fericit eram! Tăcerea în fața oamenilor îmi țesea dulci și luminoase convorbiri cu Cerul. Mă adunam în mine însumi. Căutam singurătatea și însetam după neîncetata rugăciune...

* * *

Să asistăm – cu gândul – la o scenă din „Vechiul Testament”. Solomon ia un prunc în mâini și le spune celor două femei ce-i stăteau în față, pretinzând fiecare că este mama lui, că-l va tăia în două, oferindu-le câte o jumătate din trupul lui! Cea care nu era mama copilului răspunde indiferentă: ”Taie-l!”. Dar mama adevărată, plină de durere, revoltă, mânie, cu țipete și lacrimi pe obraji, se rezezi spre Solomon, implorându-l să-l dea întreg celeilalte, numai să nu-l taie! De unde izvorau durerea, revolta, mânia, țipetele și lacrimile ei? Desigur, din iubirea ei pentru pruncușor.

Sfântul Ioan Gură de Aur, de pildă, s-a revoltat împotriva preoților iubitori de arginți, i-a caterisit pe preoții desfrânați, s-a mâniat și a strigat în fața împărătesei Eudoxia, muștrând-o cu dreptate, a plâns de mila văduvei nedreptățite...¹²⁴

De ce făcea Sfântul Ioan Gură de Aur toate cele amintite? Desigur, pentru că Îl iubea pe Mântuitorul Hristos, pe care Îl vedea din nou răstignit de acești netrebnici!

Hotărât lucru: un preot care Îl iubește pe Domnul Hristos se bucură când un confrate al său se luptă sincer pentru mântuirea sufletelor turmei lui Hristos și se întristează când un alt confrate smintește și ucide sufletele aceleiași turme prin faptele sale rele și imorale!

Și iarăși, hotărât lucru este, din păcate real, cum un preot care nu-L iubește pe Domnul Hristos, îl zavistuieste de moarte pe confratele său care luptă pentru mântuirea sufletelor turmei lui Hristos și, pe de altă parte, se bucură dacă și un alt ticălos confrate – aidoma lui – face sminteală și ucide sufletele date în păstorire... Un astfel de păstor este cu totul indiferent față de turmă, ca și femeia care nu iubea pruncul fiindcă nu era al ei! ***Doamne, Iisuse Hristoase, luminează-ne păstorii și smerește-ne pe toți!***

Sfinții iubesc mult, dar și pățimesc mult

Câțiva călugări doar cu numele,¹²⁵ în frunte cu starețul lor¹²⁶ s-au repezit cândva asupra Sfântului Simeon Noul Teolog ca să-l lovească chiar în Biserică! De ce? Pentru că stătea în picioare, se ruga și plângea! Alți „călugări” din același aluat,¹²⁷ în frunte cu un alt „stareț”, la fel de „legalist” și necruțător, l-au dat pe Sfântul Dula în judecata unui tribunal civil – care putea hotărî amputarea ambelor sale brațe – a cărui singură „vină” era sfințenia vieții sale! De ce? Pentru că-l bănuiau de furt al celor sfinte...¹²⁸

Să ne reamintim și cum un sinod, format din treizeci și trei episcopi, în frunte cu patriarhul Teofil, rătăcind Scripturile, l-au caterisit pe Sfântul Ioan Gură de Aur! De ce? Ca să facă pe placul împărătesei Eudoxia – o necredincioasă, ticăloasă și ambițioasă notorie...

Toți aceștia, dacă ar fi trăit pe vremea Domnului nostru Iisus Hristos, și-ar fi unit cu certitudine glasurile și ura lor cu cei ce strigau: „Răstignește-L” și „slobozește-l pe Varava”! De ce? Pentru că apărătorii unui ticălos sunt și ei, de cele mai multe ori, necinstiți și mincinoși...¹²⁹

* * *

Zic că-L iubesc pe Domnul Iisus! Vreau să-L ajut, ca Simion Cirineanul, pe anevoioasa cale de pe Golgota. Să aduc suflete la mântuire. Să pasc oile Lui. Dar mă izbesc de un obstacol: neputința și nevrednicia mea. Nu sunt la înălțimea chemării mele de preot. De multe ori dărâm cu fapta ceea ce clădesc cu cuvântul... Și, de aceea, lupta mea cea mare trebuie dusă, în primul rând, cu mine însumi. Ca să-i ridic pe alții spre slăvile Cerului, trebuie să-mi fixez eu însumi un punct de reazem cât mai sus deasupra pământului. Dar asta nu se poate

decât prin rugăciune neîncetată, jertfire de sine, dragoste, răbdare, înfrânare și, mai ales, smerenie.

În **Azilul de noapte** al lui Gorki și în **Amintiri din casa morților** scrise de Dostoievski, se subliniază influența de necrezut pe care o exercită asupra celor din jur un om care se roagă lui Dumnezeu. Ceilalți, care nu-L cunosc pe Dumnezeu se agață de el ca naufragații de o barcă. Acest lucru însă nu se petrece numai în azil sau în închisoare, ci în orice societate... Și, mai ales, în cazul în care cel care se roagă este un preot, atunci zeci de mâini tremurânde se agață de el, cerându-i mijlocire și ajutor de la Dumnezeu!

Îmi spunea o doamnă (care citise viața lui Ceaicovski în partea ei luminată!), cum acest strălucit, dar și nefericit compozitor, printre alte multe calități, avea și obiceiul bun de a împrumuta bani nevoiașilor și de a nu-i mai cere înapoi...

Eu, însă, păcătosul, mă lupt cu mine să înfrâng în inimă o pornire de ciudă împotriva celor ce nu-mi întorc banii. Dacă sunt săraci, smeriți și sinceri, îi iert bucuros și fără păreri de rău. Dar, dacă au bani și-i cheltuiesc în fața mea, considerându-mă un naiv bun de înșelat, atunci se întâmplă să le-o spun de la obraz! O fi aceasta patima iubirii de argint sau mândrie, or, mai degrabă, ceea ce e mai sigur, ambele laolaltă...¹³⁰

Așa descopăr în mine, printr-o introspecție atentă, multe neajunsuri, greșeli, patimi și păcate, căci Domnul îndelung răbdător mi-a dat posibilitatea să mă văd așa cum sunt cu adevărat înlăuntrul meu, întinzându-mi și leacul: spovedania sinceră!

* * *

Sunt iarăși la Curtea de Argeș, la cursurile de ghizi. Tot ceea ce este înălțător, frumos, spre binele și mântuirea aproapelui, mă pasionează, mă bucură, îmi aprinde dragostea. „Va veni vremea, zicea Sfântul prooroc Amos, când vă va fi foame, dar nu de pâine, ci de auzit Cuvântul lui Dumnezeu!”. Cât de însetați sunt frații care vizitează mănăstirile și Bisericile

noastre... Vin plini de necazuri și tulburări și pleacă ușurați, mângâiați și fericiți. Și tocmai acesta este rostul unui preot, mai cu seamă când pe lângă lămuririle istorice, bisericesti și culturale poate împărți și înmulți pâinea ce coboară din Cer, pentru ca să nu moară pe drum cei ce călătoresc căutând mântuirea!

Slujind în sobor cu Preasfințitul Pavel, m-a umilit blândețea și smerenia acestui arhiereu care îngenunchează în fața preotului și cu epitrahilul duhovnicului pe cap ascultă smerit dezlegarea de păcate, atât de necesară înaintea începerii Sfintei Liturghii. Mi-a rămas ca o pildă și ca o icoană pentru tot restul vieții mele. La urmă ne-a mulțumit nouă, preoților, pentru că i-am făcut bucuria de a-i fi împreună slujitori. Când i-am răspuns că noi îi mulțumim pentru că Preasfinția Sa ne-a făcut o mare bucurie, întrucât, deși în vârstă, se bucură că poate sluji cu preoți tineri, s-a smerit și mai mult, îndemnându-ne a ne ruga pentru mântuirea sufletului său...

În prima zi de cursuri, ca și acum doi ani, ne-au surprins și ne-au bucurat entuziasmul și jertfa neprecupețite ale celor ce lucrează, mireni fiind, pentru binele Bisericii și al țării. Încă o dată mi-am zis, ce-ar fi dacă noi, preoții, ne-am îndeplini, cu același entuziasm și cu aceeași jertfelnicie, sacra noastră misiune de mijlocitori între Dumnezeu și oameni! Poate că și aici se aplică Cuvântul Mântuitorului: mulți vor veni de la apus și de la răsărit și vor moșteni Împărăția Cerurilor, iar fiii ei neascultători și răzvrățitori vor fi izgoniți în întunericul cel mai din afară!

Mare lucru este să te întâlnești cu un suflet care nutrește aceleași idealuri și cu care ai pornit pe același drum, adunând aceeași experiență duhovnicească. Un asemenea frate îți este mai frate decât fratele de sânge. Așa mă simt eu lângă vechiul și bunul meu prieten, Neofit N.

Preocupările noastre comune din seminar și din facultate s-au înmulțit, au crescut, dar tot comune au rămas. Vorbim aceeași limbă duhovnicească, iubindu-L pe Domnul nostru

Iisus Hristos cu smerită cugetare, dar și slujindu-I după darul primit, cu gândul, cuvântul și fapta!

O lecție pentru viitor ne-a fost întâmplarea din gara Curtea de Argeș. Sosisem la timp. Era ora 15, ora la care știam că ar fi trebuit să fim la destinație. Trenul se oprise în stație, dar noi nici nu ne dădeam jos, nici nu întrebam pe cineva ce stație este acolo, ci pur și simplu stăteam liniștiți pe locurile noastre. Ne-a salvat de la un drum inutil un om simplu, care ne-a întrebat dacă avem un loc liber și unde mergem?

Răspunzându-i cu seninătate că la Curtea de Argeș, respectivul călător ne-a zis scurt: „Păi, aici este Curtea de Argeș, grăbiți-vă, că trenul pleacă înapoi!”

Nicicum nu e bine să te bizui numai pe tine însuși, pe dibăcia proprie sau pe atenția tovarășilor de drum, fiindcă uneori, chiar în lucrurile simple poți greși... Numai Domnul ni l-a trimis pe acel om ca să ne trezească la realitate și să ne coboare cu picioarele pe pământ, arătându-ne cum putem greși până și în cele mai simple situații!

Plimbându-mă cu prietenul meu Neofit N., acesta mi-a spus un lucru care mi-a dat de gândit: „Omul e în stare să jertfească orice, dar din cele exterioare. Însă, în cazul în care este vorba de mândria lui, fiind necesar un act de smerenie, de mânia lui, fiind nevoie de bunătate și blândețe sau de răutatea și răzbunarea lui printr-o iertare totală, acestea trei smerenia, bunătatea și iertarea nu le mai face! Și tocmai în absența acestor trei virtuți creștinești se manifestă demonismul nostru lăuntric, de care majoritatea dintre noi nici nu suntem conștienți...”

Ascultându-l, m-am condamnat pe mine însumi. Eu n-am fost în stare să-mi jertfesc mândria, mânia și răutatea, ca să-l pot câștiga pe părintele P., de pildă, căci nu m-am hotărât sau n-am putut încă renunța la părerea de sine! În lumina Evangheliei Domnului Hristos văd foarte bine ce se ascunde în mine...

Când cineva urăște pe aproapele său – tot bunul meu prieten Neofit îmi spunea – pornesc din inima lui șuvoaie

nevăzute care izbesc inima celui vizat de ură. Și dacă victima nu este înarmată cu cele duhovnicești cade pradă acestui simțământ diabolic, începând să urască la rândul său...

Dacă ura celui alt se izbește de o inimă plină de rugăciune, plină de Duh Sfânt și de dragoste, atunci șuvoaiele de ură nu mai au nici o putere, ricoșând pe lângă cel urât pe nedrept. Dimpotrivă, se întorc înapoi la cel care urăște, îi presară cărbuni pe cap, îl dezarmează și-l transformă, îl face miel din lup ce era, iubirea biruind întotdeauna ura, cu Mila lui Dumnezeu!¹³¹

* * *

Visam astă noapte că vorbeam cu domnul director N. despre cursurile de ghizi pe care le urmărim la Curtea de Argeș. În vis am repetat cuvântul pe care l-am scris acum câteva zile: „Mulți vor veni de la răsărit, de la apus, iar fiii Împărăției vor fi izgoniți afară!”. Și într-adevăr, ceea ce face dl. V. cu organizarea acestor cursuri și dl. N. cu inventarierea și descoperirea valorilor bisericesti spre slava Bisericii lui Hristos reprezintă un adevărat apostolat...

„Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc”, va zice Domnul celor de-a dreapta Lui. Atunci dreptii Îi vor răspunde: “Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit?”

„Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut”. Dl. V. și dl. N. poate că nici nu știu că Mântuitorului Hristos Îi slujesc, când ne slujesc nouă...

Visele sunt umbra fumului

După bucuriile aduse de profesori, astăzi am avut și deosebita mângâiere de a sluji iarăși cu Preasfințitul Pavel. După masă am făcut o scurtă vizită la hidrocentrală. O comparație simplă, dar sugestivă, mi s-a impus. Cât de complexă, mare, masivă și meșteșugit alcătuită este orice construcție tehnică! Și totuși, o iconiță pictată de un artist genial valorează de mii de ori mai mult! Hidrocentrala ne dă, ce-i drept, energia electrică necesară, dar puterea Duhului Sfânt pe care ne-o dă Sfânta Liturghie este, în mod evident, de infinite ori mai importantă decât orice sursă vitală terestră...

Poate în acest sens a spus Dostoievski că omenirea fără pâine poate trăi, dar fără frumos nu poate exista. Iar frumosul, după Dostoievski, este ceea ce ține de Mântuitorul Hristos!

Domnul l-a inspirat pe părintele Ioan să mă invite a sluji încă o dată cu smeritul, bunul și blândul Episcop Pavel. Ca de obicei, în timpul Sfintei Liturghii, mă gândeam: oare cum mă voi înfățișa înaintea Mântuitorului Hristos? Voi putea oare să-mi ridic ochii? Voi avea îndrăzneala să-L privesc? Cred că nu. Prea sunt murdar, prea multe păcate am făcut și mai fac. Știu că Împăratul Vieții mă oprește și, totuși, calc poruncile...¹³²

Mă gândeam, totuși, cum numai la Maica Domnului aș putea avea puțină îndrăzneală. M-aș apropia cu sfială și căință sincere, ca de Mama mea bună și iertătoare, cerându-i ajutorul. Și am o nădejde tainică și curată că Maica noastră Povățuitoare mă va milui cu rugăciunile sale!

* * *

Cineva îmi spunea astă noapte, în vis, că mi se apropie moartea și că din generația mea au plecat cutare și cutare, părinte sau frate. Apoi mi s-a spus că a murit și V., pe care îl știam bine sănătos. Am rămas tare mirat de această moarte prematură și fără veste.

Visele sunt ca umbra fumului, dar am rămas după acest episod oniric cu un sentiment copleșitor de *memento mori*, care îmi este atât de necesar, mai cu seamă când deșertăciunile lumii, propriile-mi slăbiciuni și slava deșartă caută să mă orbească, să-mi deplaseze atenția în altă parte...

Avele din **Pateric** meditau în cimitire și cavouri. Căutau să dobândească gândul morții. Într-adevăr, nu există filosofie mai înaltă și mai folositoare ca filosofia care te pregătește pentru clipa în care sufletul va trebui să zboare din trup!

* * *

Urmând cursurile de ghizi, mă gândeam că s-ar putea să fiu numit din oficiu la vreun obiectiv de pelerinaj din Galați, în calitate de călăuză spirituală și culturală a vizitatorilor. Desigur, mi-ar fi mai greu din toate punctele de vedere, dar e mai bine să mă las în Voia Domnului, ca frunza pe apă. Mă simt mai bine când mi se dă un ordin ca în armată, decât în cazurile în care sunt lăsat la voia mea liberă. Și-atunci, dacă îmi este greu, mă mângâi cu gândul că fac un sacrificiu, o jertfă pe altarul ascultării. Și cât de necesar este – mai ales pentru un călugăr – să nu-și facă voia sa!

Numai ascultând luminat vom fi scutiți de primejdia răzvrătirii și a ereziei, căci în lume vor apărea întotdeauna mulți înșelători, pseudo-filosofi și răspânditori de pseudo-învățături lumești și pierzătoare de suflet, care vor alerga după oameni pe la răspântii, pentru a-i amăgi și a-i face ucenicii diavolului...

Cultura, scrie Foerster, înseamnă *să deosebim esențialul de neesențial*. Acest adevăr se aplică mai cu seamă în învățătura creștină. Iată, de pildă, la cursurile noastre de ghizi ni se predau lecții extrem de interesante și utile. Sunt lucruri pe care nu le-am auzit nici la facultate. Și totuși, căutând să deosebim esențialul de neesențial, găsim că esențialul este viața în Hristos, este trăirea adevărului creștin, este pomul Vieții, este Sfânta Liturghie, este Sfânta Împărtășanie, rugăciunea, postul, smerenia, dragostea, curăția. Iar zidurile goale, pictura, broderia, ornamentele, arhitectura, stilul sunt secundare și neesențiale, mai cu seamă când acestea din urmă sunt amestecate cu mândria...

* * *

Scumpe sunt pentru mântuirea sufletului meu cele două idei-lumină, pe care mi le-a dăruit bunul meu prieten Neofit N.:

1) A nu-mi trimite șuvoiul meu de ură împotriva fratelui meu, înseamnă pururea să am numai gânduri bune, chiar și pentru dușmanii mei, căci așa cum ura trezește ură, tot astfel dragostea va naște dragoste în alții!

2) A-mi sacrifica eul lăuntric, mândria și egoismul meu, înseamnă să nu mai supăr niciodată pe nimeni, să nu mai jignesc pe nimeni și nimeni să nu mă mai poată scoate vreodată din fire...¹³³

* * *

Tot bunul meu prieten, Neofit, îmi spunea, în continuare, că în cazul în care pornește acel șuvoi de ură din inima unui dușman, trebuie să opunem un zid de rezistență, de anihilare, de convertire chiar.

În ordinea fizică, zicea Părintele Neofit, acest șuvoi se oprește când dă de o rezistență pe măsură, iar în ordinea spirituală, acest obstacol este format din Duhul Sfânt, pe care

noi îl putem acumula prin rugăciune neîncetată, smerenie, dragoste și prin toate faptele bune.

În această nouă lumină, vedem mai bine de ce Domnul nostru Iisus Hristos ne cere nu numai să ne rugăm pur și simplu, ci să ne rugăm pentru vrăjmașii noștri!

Ivan Karamazov nu și-a dat seama de crima lui morală, decât în clipa în care i-a scos Dumnezeu în cale o oglindă: Smerdiacov. Astă noapte mi-a scos Dumnezeu în față oglinda mea: răposatul meu tată.

Se lăuda tata că l-a bătut pe Laiu, l-a înfruntat pe vlădica, l-a contrazis pe cutare ateu. De abia astăzi m-am văzut în această oglindă, al cărei model ereditar îl port în sânge!

Mereu mă laud cum l-am înfruntat pe Preasfințitul și am avut dreptate; sau că i-am spus realitatea în față domnului B., nu mi-e frică de nimeni, am făcut pușcărie și dacă este cazul mai pot face iarăși! Dar e timpul să încetez cu această mândrie. Prea urât mă văd în oglindă. Prea lipsit sunt de spirit autocritic. E timpul să pun în aplicare ceea ce îi învăț pe alții...¹³⁴

Lacrimile sincere spală multe păcate

Ieri am asistat la Sfânta Liturghie, dar bucuria și mângâierea au fost aceleași ca în cazul în care slujesc cu binecuvântare această dumnezeiască slujbă! Vorbind despre Sfântul Simeon Noul Teolog, Nichifor Crainic spunea că o conductă din orice material se resimte cu vremea din pricina apei reci sau fierbinți care trece prin ea... În plus, Sfinții Părinți învață că răceala este de la diavol, iar căldura sufletească de la Dumnezeu!

Am remarcat, însă, cum căldura Milei lui Dumnezeu îmi vine mai ales când plâng... În clipele în care mă podidesc lacrimile, gândurile străine nu mă mai tulbură, dragostea pentru Domnul nostru Iisus Hristos și pentru aproapele meu se aprinde, fericirea îmi inundă sufletul, trupul nu mai simte foame, nici oboseală. Dacă nu-mi curg lacrimile, nici darul lui Dumnezeu nu mă cercetează, căci pământul meu lăuntric rămâne uscat.¹³⁵ Fără lacrimi, gândurile mi se risipesc, simțămintele rele foiesc în inima mea, mi-e foame și obosesc lesne. Într-un cuvânt, trăiesc doar biologic.

* * *

Mergând spre muzeul Brukenthal, Părintele Chesarie îmi povestea o amintire dintr-o casă a morților... Se afla în cea mai teribilă celulă din închisoarea Aiudului. Nimeni nu avea voie să iasă afară la lucru! Li se spunea: „Drumul vostru merge numai spre cimitir!”

Și iată că, în lumea aceasta de oameni umiliți și înjosiți, apăsătoare din când în când o doctoriță... Pe lângă faptul că era tânără și frumoasă, era și de o rară bunătate și delicatețe. Se adresa acestor cadavre vii cu vorbe cerești. Le spunea „dragă”, iar celulelor le spunea „camere”... Pe toți îi mângâia cu un

cuvânt bun. Era ca un adevărat sol ceresc, susținea Părintele, un martor prețios al acestui comportament profund creștin și nu lipsit de primejdii în acel univers concentraționar realizat de un nemilos aparat represiv!

Toți cei închiși se ridicau măcar pentru a o vedea o clipă. Apoi, ceasuri întregi își istoriseau frumoasele impresii. Mi-am zis: dacă ne aflăm în robia diavolului, suntem ca într-o pușcărie, umiliți și obidiți. Numai Maica Domnului, plină de milă și bunătate ne mai cercetează, dacă o strigăm, o cinstim și o prea mărim pentru frumusețea ei neasemuită...

În mod sigur, doctorița cea plină de compasiune primise în dar de la Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu o picătură din darul ceresc al mângâierii celor aflați în grele suferințe sufletești și trupești! Bunul Dumnezeu să-i fie milostiv la Judecata particulară a sufletului ei compătitor și delicat.

* * *

Am mai spus-o și o repet: omul are groaznice posibilități de cădere! Ca păsărica așezată pe cea mai subțire crenguță din vârful unui pom, care își deschide mereu aripioarele pentru a-și menține echilibrul, așa trebuie să fim noi, credincioșii, la orice vârstă.

Măcar că am depășit o jumătate de secol ca vârstă biologică, totuși patimile încă sunt vii... Și după cum mi-a spus octogenarul meu duhovnic, bunul Părinte Iulian F., nu scăpăm de patimi până la moarte. Adesea mă încuraja, spunându-mi cu sinceritate: „Deși sunt bătrân și nu mai pot păcătui, totuși în vis sunt uneori încercat cu tot felul de îmbieri păcătoase!”.

De aceea, tot ceea ce ne poate întărâta, aprinde sau întina trebuie exclus din viața unui călugăr sau a oricărui creștin, care vor să se mântuiască, căci Bunul Dumnezeu nu rămâne nicicând dator, răsplătind nevoința noastră, ba chiar, minunea minunilor, încununându-ne strădania cu biruința finală! Numai noi să ne luptăm cu lupta cea bună...

* * *

Este o mare și chinuitoare dificultate pentru un suflet plin de entuziasm, inițiativă, altruism și ideal să aibă un șef cu un suflet meschin, fără entuziasm, fără inițiativă, lipsit de orice ideal! Este ca și cum cineva ar trânti o piatră de moară peste creștetul unei flori, care năzuiește spre cer, lumină și azur...

Ieșirea din această situație se găsește în **Viețile Sfinților**. Ei ne arată, prin pilda vieții lor exemplare, tocmai în asemenea împrejurări, cum trebuie să procedăm în astfel de cazuri. Sfântul Acachie avea o asemenea piatră de moară peste sufletul său, dar el s-a dezvoltat și a crescut înlăuntrul inimii sale curajoase și nobile, prin îndelungă răbdare, prin smerenie și prin dragoste, fără a avea puțința de a realiza ceva înafară...

Și iarăși mă smeresc în inima mea, dându-mi seama câte prilejuri de cădere pot apărea în viața fiecărui om. De n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar s-ar osteni omul! Nădejdea noastră este că ne păzește Domnul. În ceea ce mă privește, fără această dumnezeiască pază, demult aș fi fost în fundul iadului. Dar învățătura pe care o scot de aici este să nu-i osândesc pe cei ce au aceeași patimă ca mine și care sunt târați, vrând-nevrând, spre prăpastie.

Mai bine zi „Doamne ferește!”, așa cum spunea părintele Damian, cu care m-am nevoit o vreme în pustie. Ca să nu mă socotesc mai bun ca ceilalți frați ai mei, să nu mă mândresc, să nu cad în părerea de sine, Domnul mă smerește și mă învață mereu să nu-i osândesc pe frații mei.

M-am întrebat adesea de ce desfrânarea este interzisă cu desăvârșire. Răspunsul l-am găsit la Sfântul Ioan Scărarul: pentru că nici un alt păcat nu duce atât de repede la deznădejde cum o face acesta, deoarece fiind **păcat în trup**, ne face una cu desfrânata sau cu desfrânatul cu care am păcăuit!

Într-adevăr, cazul Sfântului Iacob Pustnicul este extrem de grăitor și pilduitor. Acesta, căzând (după douăzeci ani de nevoință ascetică în pustie!) mai întâi în păcatul desfrânării și apoi în cel al uciderii, era purtat de dracul deznădejdiei prin

abisuri de nedescris, așa cum un ciulin este dus de vântul toamnei pe nesfârșitul unei stepe... Voia să se apuce de toate blestemățiile acestei lumi, întrucât, în deznădejdea lui cumplită, socotea că Dumnezeu nu-l mai iartă!

În cele din urmă, Dumnezeu nu l-a lăsat să piară, ci l-a întărit, dăruindu-l cu umilință reală și printr-o pocăință adâncă (care a durat alți zeci de ani!) l-a curățit, l-a întărit, l-a luminat, l-a smerit și l-a sfințit, mângâindu-l cu daruri mai presus de orice închipuire, ca pe tâlharul de pe cruce care s-a căit!

Adesea m-am gândit la Mila lui Dumnezeu și purtarea sa de grijă pentru cei păcătoși, căci nu există păcate pe lumea aceasta, înafara celor împotriva Duhului Sfânt, pe care Domnul să nu ni le ierte, dacă ne căim cu adevărat.¹³⁶

Poate tocmai de aceea mă apără Domnul de vreo astfel de cădere, pentru că și eu m-aș deznădăjdui dincolo de orice închipuire, și nu este deloc sigur că aș avea puterea de a mă mai ridica, așa cum s-a ridicat Sfântul Iacob Pustnicul! Cum păcatul acesta făcut și în gând este la fel de greu prin consecințele sale, a trebuit să fac adesea metanii, cu post și rugăciune, scăldat în lacrimile unei amarnice remușcări, pentru orice cuget, cuvânt, privire, gest nepotrivit sau de-a dreptul păcătos pe care le-am comis, din alunecare sau neascultare, din slăbiciunea trupului sau din amăgirea celui rău, în ascuns sau la vedere, în viața mea...

Îmi cer iertare cu umilință tuturor celor care au avut de suferit din pricina războiului meu neîmpăcat cu ispitele sau neputințele mele de orice fel, și chiar dacă ei m-au iertat, înconjurându-mă până la sfârșit cu dragostea și delicatețea lor statornice și generoase, totuși, le mai cer iertare încă o dată, ca la Sfânta Spovedanie. Sunt sigur că cei mai apropiați și vrednici fii duhovnicești ai mei, la rândul lor întăriți de Bunul Dumnezeu în lupta cea bună, vor ști să înțeleagă cu inima acest smerit jurnal duhovnicesc, în care cu sinceritate și curaj, doar prin Mila lui Dumnezeu, am încercat să fiu de folos tuturor celor ispitiți și chinuți în această vale a tuturor plângerilor, **încurajându-i să nu renunțe la lupta duhovnicească orice**

s-ar întâmpla în viața lor, căci păcătosul smerit o ia întotdeauna înaintea dreptului mândru!

Citeam în taină, astăzi, la Sfânta Liturghie: „Doamne, Dumnezeul nostru a Cărui Milă este nemăsurată și Iubire de oameni este negrăită...“. Mă gândeam: mila mamei mele era măsurată și iubirea ei se putea exprima prin viu grai, și totuși, oricât de rău aș fi fost, oricât de păcătos m-aș fi arătat, mila și iubirea ei rămăneau aceleași pentru mine...

Oare Mila și Iubirea Domnului nostru Iisus Hristos nu vor fi aceleași pentru un suflet care vrea, dar nu poate fi la înălțimea Evangheliei Sale? Oare Mântuitorul nostru, Care a plâns de atâtea ori pentru fiecare dintre oameni, nu știe că lacrimile mele sunt pline de-o amară căință? Oare nu știe că numai din duh de pocăință (dăruit tot prin Mila Sa!) m-am întors către El? Și atunci se poate oare să mă lase să pier până în sfârșit?

Cred, cu toată ființa mea, umilită de povara unei nemulțumiri permanente față de calitatea, intensitatea și statornicia pocăinței mele, că Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Căruia mă închin și mă mărturisesc zilnic, mă va milui în cele din urmă, cu toți fiii mei duhovnicești, smeriți în duh și adevăr, prin Milostivirea Sa cea negrăită, prin mijlocirile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, ale tuturor Sfinților Părinților noștri, dar și ale Părintelui meu duhovnic, care m-a învățat să nădăjduiesc, chiar și împotriva oricărei nădejdi omenești, căci ceea ce la om este cu neputință, la Dumnezeu este veșnic cu putință!

Acesta este testamentul nădejzii mele învietoare, căci dacă s-ar uita Dumnezeu la mulțimea păcatelor noastre, știute și neștiute, cine s-ar mai putea mântui?¹³⁷

Lăsați copiii să vină la Mine

O noapte de insomnie. Semne de răceală. Stau în pat și zic: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Cuget la lupta cu mine însumi, la mântuirea sufletului meu care este atât de grea. Și apoi mă gândesc cu umilință la Mântuitorul Hristos, căci, de câte ori păcătuiesc, diavolul râde batjocoritor, spunând cu obraznicie: „Uite ce face ucenicul Tău!”. Domnul nu se bucură, ca în cazul lui Iov, pentru a zice: „Văzut-ai pe robul Meu credincios?”.

Îmi dau seama de toate acestea (circumstanță agravantă pentru mine!), dar moștenirea pe care am primit-o de la părinți, bunici sau străbunici răbufnește din când în când, smerindu-mă! Cum beau un pahar de vin, apar și gândurile de-a dreptul păcătoase sau doar necuvioase... Unii au rău de mare, alții de înălțime sau de mașină, eu, însă, am rău de gânduri păcătoase, ducând cu ele un război nevăzut, dar simțit, pe viață și pe moarte. Numai Harul Domnului nostru Iisus mă poate ajuta să birui în acest război cumplit!

M-am spovedit astăzi la bunul meu duhovnic, Părintele Lazăr. I-am mărturisit toată lupta mea lăuntrică, toate ispitele care caută să mă înece, toată neputința și slăbiciunile mele. Drept răspuns, duhovnicul mi-a dat să recitesc viața Sfintei Maria Egipteanca. Cel dintâi gând care i-a venit pentru mine a fost să mă lupt, precum a făcut-o această plăcută a lui Dumnezeu, cerându-i ajutor în rugăciuni!

Cu alte cuvinte să las totul, să trec Iordanul lăuntric care mă desparte de adevărata pustie, și să mă reîntorc la Sfânta Mănăstire Frăsinei, loc în care se păstrează rânduiala athonită, lăsată testamentar de către Sfântul Ierarh Calinic (nu se mănâncă deloc carne, nu pătrunde parte femeiască!). Poate că în liniștea de acolo să pot pune început bun unei vieți

duhovnicești reale, în tăcere, rugăciune și singurătate, așa cum am făcut în toamna anului 1940. Înainte de culcare, am citit viața Sfântului Benedict, care s-a luptat cu aceleași gânduri păcătoase ca și mine, tămăduindu-se doar după ce s-a tăvălit, dezbrăcat, prin spini și urzici...

Și iată că, în vis, se părea că trec pe lângă un balaur mare care dormea. Îl vedeam pentru prima oară și-mi ziceam în gând că balaurul nu este o poveste... Dar, după ce-am trecut, un vrăjmaș l-a trezit și au pornit amândoi pe urmele mele! Mă ascundeam în spatele unor stânci, mă urcam în copaci, dar ei mă descopereau de fiecare dată. Atunci, am început lupta. Am lovit balaurul, din toate puterile, cu un drug de fier, drept peste fioroasa-i gură și acesta a murit, dispărând în același timp și vrăjmașul care-l trezise...

Ajută-mi, Doamne, ca visul să devină realitate, așa cum toate iluminările de la Frăsinei s-au împlinit în viața mea, doar cu Mila Lui Dumnezeu și rugăciunile duhovnicului meu!

Am analizat, urmând sfaturile din **Filocalie**, cauzele răului din mine și am constatat, cu umilință, că mișcarea gândurilor rele, sugerate de ispititor (desigur, numai cu acordul meu nesocotit!), poate ajunge cu vremea o patimă pierzătoare de suflet, dacă nu tai răul de la rădăcină...

Un bou se aruncă plin de poftă asupra ierbii, hrană naturală care pentru un carnivor feroce nu prezintă nici cea mai mică atracție! Tot astfel, tremură de emoție în fața aurului un iubitor de avuții, material pe care un om cu adevărat duhovnicesc îl vede ca pe un metal oarecare, ba chiar în cazul fericiților, ca pe un gunoi... Un desfrânat nu vede în femeie decât un simplu obiect de plăcere, pe când un creștin luminat, curățit de patimi, vede în ea o mamă, soră sau prietenă, dându-i toată cinstirea cuvenită, după pilda Mântuitorului. Deci, în cazul în care vrem să ne mântuim sufletele, trebuie să tăiem patima de la bun început, respingând cu hotărâre, ajutați de post și rugăciune, toate gândurile rele, căci învoirea cu acestea este primul pas către înfăptuirea păcatului!

Când arde o casă, gardurile, hambarele și tot ceea ce se mai află prin jur se încălzesc până la incandescență și apoi, deodată, izbucnesc și ele în flăcări... De ce să ne mirăm că în lumea patimilor lucrurile se petrec la fel? Cine stă imprudent în preajma unor oameni munciți de-o patimă oarecare, cu vremea se aprinde și el de aceeași patimă, căci *tovărășiile rele strică obiceiurile bune!*

Dacă vrem să scăpăm de jugul acestei legități cumplite, apărută după căderea primilor oameni în păcat, nu trebuie să stăm în preajma focului păcatelor, ci trebuie să tăiem cu hotărâre orice prilej de aprindere și apoi de atâtare a gândurilor rele care vin la oricine, dar nu sunt primite la fel!

Sfinții le resping cu hotărâre, trăind o viață nepătimitoare, dar compătimitoare pentru toată creația lui Dumnezeu, pe când oamenii necredincioși și nepăsători față de mântuirea sufletelor lor se învoiesc cu orice gând rău, afundându-se treptat în mocirla tuturor patimilor, căci diavolul asta vrea: să devenim simple marionete dirijate de el prin poftetele cele mai josnice!

* * *

Dostoievski are perfectă dreptate afirmând că în fața copiilor nu trebuie să avem o fizionomie supărată, urâtă, căci imaginea aceasta respingătoare se întipărește în sufletele lor fragede, ca într-o ceară extrem de moale și maleabilă... Dimpotrivă, un zâmbet plin de bunătate, o mângâiere, o bomboană întinsă unui copilăș, îi întipăresc în sufletul un crâmpei de cer albastru, un zbor de îngerăș, un colțișor de rai, pe care copilășul nu le va mai uita nicicând, iar în substanța atât de pură și maleabilă a adâncului lui sufletesc insondabil se va întipări tot ceea ce este mai bun, mai frumos și mai sfânt! Se vor întipări înlăuntrul său roadele Duhului, care se vor vedea din cea mai fragedă copilărie...

De aceea, Sfinții, mergând pe urmele Domnului nostru Iisus Hristos („Lăsați copiii să vină la Mine!“) au iubit și

ocrotit copiii, pentru că ei sunt darul lui Dumnezeu pe pământ.¹³⁸

* * *

Toate regulile matematice ne spun că doi înmulțit cu doi fac patru, dar Dostoievski afirmă că prin puterea Mântuitorului Hristos doi înmulțit cu doi fac cinci! După legile rațiunii omenești, cel care a murit este mort pentru totdeauna, dar după legile dumnezeiești cel mort poate învia! Deci este cinci (în mod miraculos!), nu e obișnuitul patru! Elementele creației se supun unor legi statornicite tot de Creator, dar dacă El voințește, proniator, din pricina tainicei Lui iconomii dumnezeiești, poate suspenda oricând, oricum și pentru oricine, propriile Sale legități pământești!

În cazul acesta, prin intervenția Atotputerniciei Lui negrăite, noi putem depăși legile firii noastre omenești, care ne trag spre păcat și reușim să intrăm, doar prin Milostivirea Sa, într-o formă de viețuire divino-umană, aparținând teritoriului suprafiresc al Legii Harului, *unica stare duhovnicească reală ce ne scoate de sub robia păcatelor!*

* * *

Un tată avea doi fii. Într-o zi i-a zis celui mai mare să meargă în vie să lucreze! Acela i-a răspuns că se duce, dar nu a făcut-o! Același îndemn i l-a făcut și celui mai mic, care i-a răspuns că nu se duce, dar pe urmă s-a dus... *De două mii de ani, fariseii și cărturarii spun că se duc în via Domnului, dar de fapt nu se duc*, fiindcă, în concepția lor trufașă și elitistă, smerenia, postul, rugăciunea, privegherile, milostenia, nevoințele și purtarea cu dragoste a Crucii sunt doar pentru alții, nicidecum pentru ei!¹³⁹

Iar vameșii și păcătoșii zic că nu se duc, dar se duc în cele din urmă, căci mult au greșit, dar și mult s-au umilit! De aceea, Mântuitorul le zice celor dintâi, fără cel mai mic echivoc, că

desfrânatele și păcătoșii (care se vor căi sincer și stăruitor de faptele lor urâte și rele!) vor merge înaintea celorlalți în Împărăția Cerurilor. Ca și oamenii sinagogii, unii oameni ai Bisericii, până în zilele noastre.¹⁴⁰

„*Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte*”, în care dintre cele două categorii de fii ai Tatălui Ceresc ne numărăm, fiindcă recoltele de oameni sunt aproape coapte, secerișul este aproape, dar nici îngerii din Cer nu știu clipa începerii sale!¹⁴¹

Să vedem partea bună

Pe când mă aflam la Govora, citisem un roman intitulat **Miracolul clopotelor**: era vorba de un preot plin de inițiativă, ideal și entuziasm, dar care era foarte sărac. Un om bogat, auzind de el, l-a ajutat până ce și-a împlinit dorința de a construi o clopotniță nouă. Clopotele sunau după rânduială, iar poporul venea la Biserică, ca și cum s-ar fi produs un miracol!

Și, de fapt, chiar se produsese un miracol, pentru că același om bogat ajuta, în același timp, și pe un ziarist onest, plin de duh jertfitor pentru semenii săi. Un modest, dar altruist cofetar, se bucura, la rândul său, de sprijinul material al respectivului binefăcător, astfel că în întreaga obște duhul întrajutorării aproapelui căpătase o exprimare vie și o amploare socială deosebită...

Așa ne ajută Bunul Dumnezeu, pe fiecare dintre noi, în direcția în care ne ostenim pentru Mântuitorul și pentru aproapele nostru! Este o mare filosofie să vezi numai părțile bune ale oamenilor sau, în orice caz, să le poți ierta și uita pe cele rele (îndreptându-le cu blândețe, dar și cu fermitate!). Este exact inversul situației în care le vezi pe toate numai în negru...

În acest ultim caz ești mereu supărat, certat cu tine însuși și cu toată lumea, enervat, țâfnoșit, plin de ură împotriva celor din jur; omul tău lăuntric se mistuie, fiindcă cel care urăște moare și trupește, și sufletește. Iar dacă vezi frumosul din oameni, căutând să-l stimulezi, oricât de puțin, pacea lăuntrică îți cuprinde tot sufletul și poți trăi în înțelegere cu toți cei din jur, pentru că ești calm, concentrat, echilibrat, atent, cuviincios și îndatoritor în mod constant. Dar, ceea ce este mai presus de orice, poți realiza uneori, cu ajutorul lui Dumnezeu, adevărate miracole, influențând în chip binefăcător comportamentul oamenilor cu care vii în contact!

* * *

La Frăsinei, pășteam berbecii, vacile sau ieșeam la sapă și la orice rucodelie mi se cerea să fac, dar viața mea lăuntrică era atât de bogată, încât simțeam pur și simplu cum sporesc în viața duhovnicească, pentru că îi iubeam pe toți frații din mânăstire, rugându-mă pentru ei stăruitor! La rândul meu, simțeam rugăciunile și dragostea lor sufletească, după bunăvoința cu care îmi veneau în întâmpinare...

Acum, însă, mă plimb mereu cu mașina, însoțesc oameni mari, mi se deschid perspective deosebite, dar sunt foarte sărac în cele lăuntrice. Nici rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul” nu mai curge ca odinioară și nici măcar un acatist, paraclisul sau rugăciunile de seară nu le mai trăiesc cu aceeași râvnă!

Și atunci, la ce-mi folosesc toate aceste activități, dacă nu contribuie la mântuirea sufletească, a altora și a mea? Nu sunt oare deșertăciuni toate aceste preocupări de acum ale mele? Partea mai dureroasă este că nici nu mai pot scăpa din aceste curse zilnice...

Chiar dacă m-aș reîntoarce la Frăsinei, nici acolo n-aș mai fi lăsat în pace, căci m-am lăsat prins, din vina mea, în acest vârtej și acum plâng amar, deși cred și nădăjduiesc mereu că Mântuitorul mă va lumina cum să procedez mai departe!

* * *

Mi-a relatat cineva cazul unui bolnav care s-a prezentat la un medic oto-rino-laringolog, susținând cu tărie că i-ar fi pătruns un păianjen în ureche, provocându-i mari dureri... Medicul îl consultase cu atenție, constatase că nu se află nici un corp străin în urechea externă, și îl liniștise, spunându-i cum totul este în regulă. Totuși, bolnavul susținea mai departe că are o gânganie pătrunsă în ureche!

În cele din urmă, medicul trimisese în ascuns o soră să-i aducă un păianjen, după care cercetase încă o dată urechea

acelui sărman nefericit, dându-i formal dreptate! Arătându-i păianjenul, medicul îl convinsese, în sfârșit, că nu mai are nimic și bolnavul nu mai apăruse prin cabinetul său...

La mine vin bolnavi sufletești, dar și cu idei fixe! Oare aș face un păcat, dacă aș proceda ca medicul acela, sau e mai bine să spun întotdeauna și tuturor adevărul?

E un fapt constatat de multe ori: cel ce ține mai mult la miez decât la coajă, calcă uneori peste aceasta, fără a se alarma că ar fi săvârșit vreun păcat. Rupe spice sâmbăta, deși știe că legea oprește acest lucru... Și invers: cel ce ține mai mult la coajă decât la miez, calcă în picioare iubirea de aproapele și chiar iubirea de Dumnezeu, fiind foarte atent să nu plutească vreo steluță de untdelemn în borșul din Postul Mare sau să nu mănânce vreo bomboană cu lapte!

Iar cel ce ține calea de mijloc, de regulă nu calcă în picioare nici miezul, nici coaja! Dacă se întâmplă cumva să fie într-o dilemă, calcă coaja, însă pentru nimic în lume nu va călca miezul.

* * *

Așa cum în munți, aurul este amestecat cu pământul murdar, tot astfel, bunele mele intenții sunt amestecate cu murdăria lumești... Înafara celorlalte patimi cu care mă lupt, mărturisite adesea în acest jurnal, sufletul îmi este murdărit și de gânduri trufașe!¹⁴²

Vin în contact cu oamenii Departamentului. Vreau să-mi păstrez gândurile curate și totuși surprind în mine strecurându-se gânduri de parvenire: să mă pun bine cu cutare pentru o posibilă avansare sau pentru a fi mai bine văzut la Centru. M-am rușinat amar de aceste gânduri, pe care le-am izgonit, scârbit de mine însumi... Nu m-am putut ridica până acum nici măcar la nivelul virtuții păgânului Diogene, care nu avea decât o singură dorință în fața împăratului Alexandru Macedon, și anume aceea de a se da la o parte... pentru a nu-i face umbră!

Vorbind despre neliniște și despre lipsa păcii lăuntrice, Silvio Pellico spunea că o minte agitată nu mai cugetă: cuprinsă în vârtejul de neoprit al ideilor extreme își alcătuieste o logică greșită, dictată de furie sau de răutate. Omul nu poate fi bun decât în situația în care reușește, cu darul lui Dumnezeu, să iasă din acest vârtej...

Fie din pricina bolii, fie din pricina lenevirii în lucrarea rugăciunii am pierdut pacea lăuntrică și mă aflu în situația descrisă atât de sugestiv de Silvio Pellico. Nu doar logica greșită, ci și furia și răutatea mi-au inundat sufletul. Și colac peste pupăză, tocmai când mă aflu în această stare păcătoasă „prieteni” mei n-au pierdut prilejul să-și arate colții, într-un rânjet de invidie, ranchiună și dușmănie.

* * *

Pe lângă săracii și bolnavii pe care îi ajut cu o oarecare consecvență, ieri am primit o scrisoare disperată de la sărmanul meu prieten T. I-ar trebui vreo cinci sute lei, dar eu n-am putut să-i trimit decât o sută!

Având dreptul la spor financiar după zece ani de preoție, am încercat să-mi dobândesc acest drept. Dar zavistia a sărit ca vipera din inimile „prietenilor” mei J., S. și B. Părintele vicar este însă de partea dreptății și, deci, de partea mea.

Având mai mulți bani, poate că voi putea ajuta mai mulți necăjiți, fiind totuși atent la pățania lui Evloghie pistrarul, care ajungând bogat a devenit mai rău și mai zgârcit... Silvio Pellico scrie că mânia sfântă se poate întrebuița numai împotriva celor nelegiuți!

Cred că scriitorul are dreptate. Astăzi am întrebuițat mânia împotriva unui escroc și a unei sărmane isterice. Nu am putut proceda altfel! Dacă întrebuițăm blândețea, escrocii întind răul mai departe, iar istericele năzuiesc la un spectacol și mai urât...

Totul este să nu ne tulburăm, păstrându-ne autocontrolul: „Mănițați-vă, dar nu greșiți!”. Căci dacă ne tulburăm, sufletul

nostru nu se mai poate ruga... În momentul în care Mântuitorul a zis acele tainice cuvinte, „Căutați să nu fie fuga voastră iarna”, poate S-a gândit tocmai la aceste momente de tulburare și îngheț sufletesc. Adesea mă rog, păzește-mă, Doamne, în clipa morții să mă aflu într-o astfel de stare, căci cel rău mă poate arunca, fără Mila Ta cea mare, când în foc, când în apă, ispitindu-mă cu stările extreme, care numai de la el vin, dar și cu învoiala mea, prin scăderea pazei minții!

* * *

Îmi apar dureri noi în articulații, care îmi amintesc, cu precizia și concizia unor „telegrame de Sus”, că oricând sănătatea mea se poate șubrezi și mai mult. De fiecare dată, când mă doare ceva, mă las în voia lui Dumnezeu, dar într-un mod activ: mă rog Lui, dar și Prea Sfintei Născătoare și tuturor Sfinților, să-mi fie mult milostivi!

Domnul Hristos l-a vindecat pe Motovilov prin mijlocirea rugăciunilor Sfântului Serafim de Sarov de o boală mult mai gravă. De aceea, mă gândesc cu umilință sufletească să se facă Voia lui Dumnezeu, căci numai El știe exact ce ne trebuie pentru curățirea, miluirea și mântuirea sufletelor noastre.

Dacă va fi Voia Lui să cad la pat, cu o suferință mai grea nu pot spune decât atât: „Nu voia mea, ci Voia Ta facă-se!”. Îl voi ruga pe Domnul să-mi dea răbdare, pace și calm, căci uneori nervii răscoliți de dureri mă chinuiesc și ei, întinși ca niște coarde.¹⁴³

Unde nu-i luptă, nu-i nici biruință

Alexis Carrel afirma că marii creatori au fost și oameni cu caractere bărbătești puternic exprimate psihologic, neuro-endocrin și somatic. Am cunoscut mulți oameni care, fără a fi creatori și nici mari, au moștenit, totuși, un caracter bărbătesc extrem de bine exprimat, ba chiar creându-le probleme, căci lupta cu impulsurile ereditare este foarte grea chiar și pentru oamenii duhovnicești, cu atât mai mult pentru cei la începutul căii lăuntrice spre mântuire! Dacă cineva este mai șters din acest punct de vedere, poate că nu are prea multă luptă cu el însuși, dar nu are nici meritele pe care le dobândește orice nevoitor creștin în luptă cu stăpânitorul întunericului acestui veac, cu ispitele lumii și cu propriile-i patimi... **Unde nu-i luptă, nu poate fi nici biruință și nici încununare!**

Și apoi, gândindu-mă la afirmația lui Carrel,¹⁴⁴ cred că această putere bărbătească, canalizată prin voință dinspre erosul obișnuit către dragostea de Dumnezeu și slujirea aproapelui, ne scoate, pe toți cei conștienți de această minunată metanoie, dintr-o viață lipsită de sevă spirituală, fără ideal și fără entuziasm, cum au de obicei astenicii, apaticii sau pesimiștii...

* * *

La Frăsinei venea un băiat epileptic, însoțit de tatăl său. L-am văzut și între crize, tot neliniștit, căci era stăpânit de un duh al ghidușiilor fără rost. Părintele I., nesocotind învățăturile evanghelice,¹⁴⁵ îi ceruse tatălui acestui nefericit o sumă considerabilă, pentru a-i citi rugăciunile de dezlegare ale Sfântului Vasile cel Mare. Era prin 1947, pe vremea inflației...

Dar iată că, în Biserică, stând în genunchi sub epitrahil, băiatul intrase într-o teribilă stare de agitație psiho-motorie! Și

cum părintele I. îi porunca duhului necurat să iasă, acesta îi răspundea prin gura băiatului: „Hoțule, ai cerut bani și acum îmi poruncești să ies?”. Ceea ce este înfricoșat și pe deplin edificator este faptul că bietul copil nici nu știa de târgul făcut! Părintele V., care era paracliser pe vremea aceea, asistând la scenă (înfricoșat și umilit în sinea sa) a venit și mi-a povestit totul...

Așadar, iată ce se întâmplă în cazurile în care noi, preoții (nemulțumiți cu ceea ce ni se cuvine de drept!), cerem foloase nemeritate, uitând să dăm în dar aproapelui, ceea ce am primit în dar de la Dumnezeu.¹⁴⁶

* * *

Câteva idei exprimate, dar și sugerate din predica de azi: „Creștinismul este a doua creație a lumii!”. Prima creație în lumea dinafară, a doua în lumea lăuntrică. În ziua întâi a creației – lumina; în a doua creație, cuvintele Mântuitorului: „**Eu sunt Lumina lumii**”. Apoi a despărțit apele de uscat; în creația lăuntrică, în suflet, se desparte răul de bine. După aceea a făcut pomii roditori; în suflet, roadele Duhului (Galateni 5 – v. 22).

Urmează soarele, luna și stelele; în a doua creație Soarele Hristos, Maica Domnului și Sfinții. Adam creat în ziua a șasea din pământ; Noul Adam tot în ziua a șasea intră în același pământ. În prima zi a săptămânii începe creația într-un pământ netocmit și fără formă (*tohu nabohu*); în sufletul pocăit începe creația spirituală tot după o epocă de haos lăuntric!

Noul Adam se întâlnește cu același șarpe care în Carantania îi oferă viclean același misterios fruct al plăcerii. Mântuitorul Iisus l-a biruit. Atunci șarpele vine cu a doua ispită: durerea morală. De Florii, la Cină sau în Ghetsimani, durerea cea mai mare este aceea că nu e înțeles de nimeni, nici măcar de ucenici. Treacă paharul; să-L ia Tatăl la Cer ca pe Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul!

Dar, îngerul cu paharul dă la o parte vălul firii omenești și Iisus-Omul vede marile convertiri, mulțimea de credincioși de după Învierea Sa. Se aprinde de un curaj dumnezeiesc și-l biruie pe demonul ispititor în suflet. Pe Golgota îl biruie și în trup. Dacă Adam a murit de două ori, cu sufletul și cu trupul, Mântuitorul Iisus învie tot de două ori, cu sufletul și cu trupul. Pildă pentru noi.

Ne-a arătat Calea. Bobul de grâu trebuie să putrezească și să moară pentru a birui ispita plăcerii și durerii. Fiul risipitor învie mai întâi cu sufletul, iar la sfârșitul lumii va învia și cu trupul! „Va veni ceasul, și acum este, când morții din morminte vor învia !”.

* * *

La Frăsinei, nu beam nici un fel de băuturi alcoolice, aici beau de toate; la Frăsinei, nu aveam aparat de radio, nici magnetofon, aici am tot felul de aparate; la Frăsinei, nu călca picior de femeie (prin rânduiala lăsată de Sfântul Ierarh Calinic), aici le întâlnesc la tot pasul; la Frăsinei, era o mare liniște, aici nu se poate medita din pricina zgomotului; la Frăsinei, aveam rugăciuni și slujbe zilnice, aici nu am decât Sfânta Liturghie, Duminică; la Frăsinei, îmi făceam pravila și canonul, aici m-am lenevit de tot; la Frăsinei, nu mâncam carne, aici mă îmbuib cu tot felul de produse de carmangerie... Și atunci e de mirare că mă asaltează ispitele din toate părțile, iar războiul nevăzut a crescut?

După cum apa dintr-un cazan clocotește în cazul în care dedesubt arde combustibilul, tot astfel clocotesc patimile în fiecare dintre noi, dacă le alimentăm din belșug cu un combustibil variat (vin, carne, ispite de toate felurile, vii sau numai în imaginile de la televizor de care nu ne putem dezlipi!), făcând să ne clocotească sângele, prinși deja în mreaja ispitelor...¹⁴⁷

* * *

Judecățile lui Dumnezeu sunt de nepătruns, iar purtarea Lui de grijă este foarte mare față de noi toți! Tocmai în clipa în care începusem să mă îngrijorez, că prea am îndesit-o cu mesele îmbelșugate de protocol, stropite din belșug cu vinuri alese, am constatat că durerile reumatice, ce-mi prevesteau mari necazuri, se accentuau sub influența alcoolului! Deci, adio am zis băuturilor și meselor bogate, în consecință și ispitelor de tot felul...

Să alegem partea cea bună!

Mă gândeam ieri, la sfârșitul Sfintei Liturghii, cum au admis neoprotestanții „hirotonirea“ femeilor? De unde le vine această nesocotită cutezanță de a interpreta, după bunul lor plac, Sfânta Taină a Preoției sfințitoare, despre care toți Sfinții Părinți au scris cu înfricoșată smerenie? Și mi-am răspuns simplu: din mândrie!

Orice creștin cu fapta înțelege cu smerită bucurie, că așa cum a prea mărit-o Mântuitorul Iisus Hristos pe Maica Domnului și Prea Sfânta Fecioara Maria să ne fie Maică Povăuitoare mult milostivă, iar după adormirea sa mai presus de orice grăire, să fie încununată ca Împărăteasa Cerului și a pământului, dar nicicum să slujească în Sfântul Altar în chip nesângeros Jertfa Sa, deși este Rai cuvântător și Palat veșnic luminat, tot așa noi, având această dumnezeiască pildă, vedem în mamele, soțiile și fiicele noastre chipul Domnului Hristos, iar ca podoabă a vieților lor creștinești, smerenia, iubirea și tăcerea grăitoare!

Și oare nu-i lucru minunat și înfricoșat că Bunul Dumnezeu le socotește pe soțiile sfinților slujitori ai Sfântului Său Altar în ceata preoților, în cazul în care își fac cu responsabilitate creștină datoria de soții și de mame adevărate, educându-și copiii ca pe niște adevărați fii ai Luminii?

Oare peste această înaltă cinstire acordată femeii, binecuvântată de Dumnezeu, ce-ar mai putea acorda omul, căci „hirotonia“ femeilor rămâne un simulacru de preoție și un greu păcat înaintea lui Dumnezeu, căci Taina Preoției sfințitoare și slujitoare a fost instituită de Mântuitorul Hristos numai pentru bărbați, căci lor le-a dat Harul Apostoliei și puterea de a hirotoni în numele Său, prin punerea mâinilor.

Și dacă Domnul și Stăpânul nostru ceresc nu a vorbit de „hirotonia femeilor“, ce lucru mai nebunesc poate exista decât

sfidarea Cuvântului Său? În mod evident, diavolul și slugile lui docile îi îndeamnă pe oameni la tot soiul de blasfemii, printre care și „hirotonia“ femeilor, nebunească batjocorire a Sfintei Taine a Preoției, iar aceștia, nesocotiți și plini de mândrie, neascultare și slavă deșartă, ascultă șoaptele otrăvitoare ale tatălui minciunii...

Bunul și Dreptul Dumnezeu a creat-o pe femeie în alte scopuri, între care nașterea de prunci ocupă un loc deosebit, ba chiar mântuitor, căci o femeie care a născut, unul sau mai mulți copii, crescându-i și educându-i creștinește, se mântuiește prin acest act dumnezeiesc, pe când bărbatul trebuie să lupte prin multe fapte și printr-o dreaptă viețuire (ca preot, monah sau creștin drept-slăvitor și familist responsabil), pentru a dobândi mântuirea!

Și cât de frumoasă este o adevărată familie creștină, în care femeia ocupă un loc cu totul deosebit și câtă ură are diavolul asupra acestei forme de viețuire creștină pe care Dumnezeu a binecuvântat-o de la bun început!¹⁴⁸

* * *

Diavolul, neavând putere reală directă asupra creștinilor¹⁴⁹
caută să-i înspăimânte!

Așa se explică vedeniile drăcești, strigoii sau aparițiile înfricoșătoare, mai ales noaptea... Tot așa procedează satana, în cazul în care vrea să ne înspăimânte prin intermediul patimilor! În clipa în care se abat asupra unui suflet duhurile mâniei, zavisturii sau ale desfrânării, sârmanul se înspăimântă atât de grozav, încât i se pare că nu va mai scăpa, că nu mai are nădejde de mântuire... Dar, cum vine harul, acel suflet înțelege deslușit că toate cele resimțite de el n-au fost decât năluciri iscate de demonii patimilor respective! În realitate, nu s-a petrecut nimic grav și durabil, ci doar ceva superficial și trecător, însă sufletul neînvățat și neiscusit în războiul duhovnicesc nevăzut se sperie ușor!

Probabil, Voia lui Dumnezeu este ca fiecare creștin să treacă și prin viața contemplativă și prin cea activă. La Frăsinei, nu aveam altă grijă decât rugăciunea, cugetarea la Dumnezeu și lecturile duhovnicești. Acum, ca exarh, alerg pe drumuri dobrogene ca să contribui la organizarea unor muzee, la inventarierea unor obiecte de cult sau la rezolvarea unor probleme administrative, toate solicitându-mă mult și repetat spre exterior...

Ceea ce constat este că, de obicei, tocmai omul activ este mai slab, deoarece el crede, sărmanul, cum toate înfăptuirile lui exterioare sunt foarte importante și trebuie intens popularizate, pe câtă vreme doar faptele împlinite în tăcere și smerenie, în lumea cea lăuntrică și duhovnicească, contează cu adevărat pentru mântuire!

Și cu toate acestea, deși pe primul plan este activitatea cea lăuntrică, este de mii de ori mai fericit omul care lucrează pentru binele societății, pentru un ideal, decât cel care nu face nimic, nici în cele lăuntrice, nici în cele dinafară. Faust era entuziasmat și de construirea unor diguri și la auzirea clopotelor Învierii!

Pe câtă vreme, omul egoist, indiferent, fără nici un ideal, fără cel mai mic entuziasm, nu lucrează în nici o direcție: nici înafară, nici înlăuntru. Cel ce nu este nici rece, nici fierbinte, este o grea povară pentru societate, pentru familie, pentru Biserică și chiar pentru el însuși! Departe de a ajuta cu ceva obștea, un asemenea om egoist și nepăsător împiedică mersul înainte al celor altruiști...

Noi, preoții, dacă mergem pe calea Martei putem ajunge păstori activi, care vom ridica nivelul gospodăresc al parohiei și buna stare a enoriașilor noștri, dar care am făcut prea puțin sau aproape nimic pentru mântuirea sufletească a păstoriților noștri; dacă mergem pe calea Mariei, putem ajunge ca Sfântul Arsenie cel Mare, dar cu un folos duhovnicesc mai greu de atins pentru enoriașii zilelor noastre!

Ideală este – și în această privință – calea de mijloc, calea împărătească: Marta și Maria în același suflet. Să ne alegem

partea cea bună, adică să stăm la picioarele Domnului Iisus Hristos, dar tot noi să servim la masă, dând hrană la cei flămânzi și, doar în acest fel, vom putea auzi, cu Mila lui Dumnezeu: „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut“.

* * *

Astăzi, de Sfintele Paști, am fost iarăși la cimitir. Un nou prilej pentru a cugeta la nimicnicia și deșertăciunea vieții noastre trecătoare... O floare e frumoasă și plină de o mireasmă plăcută, dar nu e veșnică, căci vine toamna care o veștejește și o usucă. Dacă am ști că sunt alte flori mai frumoase, mai înmiresmate și, pe deasupra, nemuritoare, oare ne-am mai oprit la cele trecătoare?

În cimitir se vede, mai bine decât oriunde, în ce stare ajung toate frumusețile pământului atât de cântate de unii poeți, nenăscuți duhovnicește...

Dar merită să ne oprim la ele, din moment ce știm, doar prin Mila lui Dumnezeu, cum Dincolo se află frumuseți negrăite și neajunse de inima omului, dar intuite atât de impresionant și convingător de mării poeți mistici sau de geniul creștin al lui Dostoievski?

Îmi închipui că-mi fac stagiul militar, că sunt mobilizat undeva prin zonă... Alerg, pur și simplu, în fiecare zi, cu mașina pe la mănăstirile desființate sau păstrate, întocmesc fișe, inventare, cataloage! Probabil că trebuia să trec și prin acest fel de viață, care până acum îmi era cu totul necunoscut.

Nu cârtesc și nu mă plâng, dar aș vrea să aflu secretul Patriarhului Fotie care, în ciuda grijilor reale (gospodărești și administrative!), nu-și întrerupea lucrarea rugăciunii lăuntrice, fiind o Marie contopită cu Marta, într-un suflet în două ipostaze noi: Maria slujind la masă și Marta stând la picioarele Mântuitorului Iisus!¹⁵⁰

Îmi fac autocritică, mă uit atent în mine și-mi dau seama că de multe ori îl iau pe diavol drept înger luminat. De pildă, îmi plac picturile în culori vii, figuri care respectă anatomia clasică și nu-mi plac figurile bizantine, lipsite de coloritul viu și desenul firesc al figurilor, dar nu realizez, imediat, cum aici se ascunde tendința satisfacerii unui senzualism înnăscut; nu sesizez la timp nici că muzica în care se aude o voce catifelată de femeie poate exercita o atracție subtilă asupra mea și a oricărui nevoitor creștin...

Atât pictura, cât și muzica aceea care îmbie la un discret senzualism, atrag ca un magnet, precum și îmbrăcămintea colorată și frivolă, la fel - parfumurile și produsele cosmetice¹⁵¹ care exercită o atracție de tip persuasiv asupra oricărui suflet neatent! Iar cei care le folosesc se miră inconștient: „Ce rău fac, dragă, dacă îndrept atenția oamenilor asupra mea prin aceste mijloace artificiale, dar atrăgătoare?”

Păi, răul constă în faptul că se modifică realitatea firească și se exercită o atracție de tip persuasiv și subtil, înrobitoare asupra celor din jur, crescând totodată mândria și slava deșartă a celui care le folosește și nu știe că trupul trebuie îngrijit, dar nu idolatrizat!

Știința îngâmfă, dragostea zidește

Sunt în Constanța. De aici trebuie să plec la Derwent. Ca la toate celelalte mănăstiri și schituri înființate (mai rar!) sau desființate (mai des!) trebuie să alcătuiască fișe, schițe cu fotografii, referate tehnice bine documentate. De sus, de la Galați, nici un concurs. Dimpotrivă, piedici birocratice și „frățești”. Am rămas în urma altor eparhii. Mă zbat, uneori, singur ca peștele pe uscat. Dar, soluțiile nu sunt decât calmul și liniștea lăuntrică. Fac ce pot, cu responsabilitate și simt tainic în inimă că nici Bunul și Dreptul Dumnezeu nu-mi cere mai mult, deoarece indiferent de consecințele punitive pe linie administrativă pe care le voi suporta, El știe adevărul faptelor noastre. Și acest lucru este cel mai important pentru mine. Sunt convins, o dată mai mult: există o Justiție imanentă!

Sfântul Iacob Pustnicul, după ce-a căzut în păcatul desfrânării și al omuciderii, a căzut și în cea mai grozavă deznădejde! Cum rostogolește vântul un ciulin pe câmpul golit de toamnă, așa rostogolea satana bietul lui suflet spre prăpastia disperării... Dar, Domnul nostru Iisus Hristos a întins mâna, a oprit furtuna, l-a scos pe cel care se îneca în valurile tristeții și l-a supt pe-o treaptă și mai înaltă de sfințenie.

Acest exemplu cu totul minunat de milostivire cerească pentru cel căzut (fie el și un viitor sfânt!) reprezintă o imensă și puternică încurajare pentru toți nevoitorii creștini, dar, mai cu seamă, pentru mine, păcătosul, fiindcă pe mine, cunoscându-mi firea slabă, Domnul încă nu m-a lăsat să cad cu fapta în vreunul dintre aceste păcate strivitoare de suflet, din care nu știu dacă m-aș mai fi putut ridica...

Mărturisesc sincer, adeseori am fost ispitit cu aceste păcate și cu altele la fel de grele, dar numai faptul că puteam gândi atât de întunecat îmi provoca niște remușcări atât de dureroase și greu de răbdare, încât acționau în mine ca niște frâne

salvatoare! Întotdeauna mi-a fost milă de cei păcătoși, dintre care cel dintâi m-am socotit pe mine, ca la rugăciunea de la Sfânta Taină a Împărtășaniei.

Cu multă umilință lăuntrică mă gândesc, văzând și chinurile prin care trec cei striviți în iadul remușcărilor, că dacă cel rău mi-ar pune piedică și aş cădea în vreun păcat greu, să nu mă deznădăjduiesc de mântuirea mea, păcătosul, ci să vin cu smerenie multă, precum fiul risipitor, cerând iertare Tatălui Ceres!

* * *

Pe vremea partidelor zise „istorice”, fiecare își făcea de cap. Se fura ca în codru și nimeni nu avea vreo grijă de interesele reale ale țării. Cei de la cârma sa își depozitau averile în străinătate, iar biata populație românească cerșea din poartă în poartă...¹⁵²

Și dacă la Episcopia noastră fiecare își face de cap și este o adevărată debandadă, motivul este același: oameni lipsiți de idealuri sfinte, urmărindu-și doar interesele lor meschine și egoiste! Cât este de adevărat că omul sfințește locul prin lucrarea virtuților creștinești sau, dimpotrivă, îl îmbăcsește printr-o viețuire păcătoasă și necreștinească sau chiar anti-creștinească...

În timpul Sfintei Liturghii, la Celic, în rugăciunile de taină, îi mulțumeam Domnului Hristos pentru Jertfa Lui, gândindu-mă că cea mai bună formă de mulțumire ar fi faptele învierii lăuntrice. La Jertfă, mulțumirea se face tot prin jertfă: să-mi rețin limba de la rostirea lucrurilor deșarte; să-mi opresc ochii să nu privească cu poftă la cele păcătoase; să-mi oblig trupul să nu se îmbuibă cu băuturi și mâncăruri alese; să-mi strunesc gândurile, împiedicându-le să alunece către cele rele, deșarte sau spurcate. Această asceză creștină statornică ar însemna cu adevărat jertfirea omului lăuntric și doar pe această cale aş putea pune început bun mulțumirii prin fapte vii, făcute cu smerenie în numele Domnului Hristos!

„Știința îngâmfbă, dragostea zidește!”. Am predicat la Celic despre femeile mironosițe. Am subliniat faptul că femeia poate fi egală cu bărbatul în multe privințe, ba chiar să-l întrecă în câteva însușiri, care țin de sensibilitatea ei specială... Mai mult decât atât: femeia poate ajunge mai presus decât îngerii, dacă urmează calea Maicii Domnului. Bărbatul este mai mult cap decât inimă, iar femeia este mai mult inimă...

Să nu uităm nicicând că Domnul ne îndeamnă stăruitor: „Dă-mi inima ta!"; nu zice nicicum: „Dă-mi mintea ta!”¹⁵³

Și tocmai pe calea dragostei de Dumnezeu și de aproapele, femeia îl poate depăși pe bărbat. Dragostea, smerenia, tăcerea, suferința umilă a Maicii Domnului este un exemplu demn de urmat și pentru bărbatul care vrea să fie, în egală măsură, minte și inimă.¹⁵⁴

* * *

Criticii afirmă că Lev Tolstoi suferea de „mândria minții”¹⁵⁵.

Cred că este una dintre cele mai mari nenorociri abătută asupra celor plini de „înțelepciunea” lumii acesteia, care *neburnie* se cheamă înaintea lui Dumnezeu! Este vorba de pomul cunoștinței din care ne pândește șarpele mândriei. Pomul vieții, dimpotrivă, ne îndeamnă la împlinirea poruncilor evanghelice, la prefacerea lor în duh și adevăr... Așa cum se știe prea bine, din acest pom nici un șarpe nu-și scoate capul!

Printre roadele Duhului nu se poate cuibări șarpele cel ispititor, căci el nu poate răbda smerenia, dragostea sau îndelunga răbdare. Dostoievski a mers pe calea inimii, cercetând pomul vieții cu smerenie și dragoste și, de aceea, n-a căzut în mândria minții.¹⁵⁶ În tinerețe scriam articole cu un conținut strict religios, iar revistele vremii aceleia mi le publicau cu regularitate; acum, solicitat de cei care-mi mai cunoșteau condeiul, am scris câteva articole cu același conținut teologic, mistic și duhovnicesc, ba chiar traduceri din revista „Patriarhiei Ruse” sau predici, dar toate mi-au fost respinse!

Mă gândesc: ori eram mai „priceput“ pe atunci și redactorii slab pregătiți, ori sunt eu acum slab pregătit și redactorii extrem de „pricepuți“?

Dar, mai mult ca sigur, mă smerește Dumnezeu, cum scriam ieri, ca să nu pătesc ca Tolstoi. Oricum ar fi, nu trebuie să mă mâhnesc decât pe mine, cum proceda avă Moise Arapul, zicând în sinea sa: „Câine întunecat ce ești, de ce te bagi printre oameni?“.

* * *

Vameșii și desfrânatele (care se vor căi cu adevărat) merg înaintea voastră în Împărăția Cerurilor, le zice și astăzi Domnul nostru Iisus Hristos tuturor fariseilor, puritani și mândri! Lodejânski are dreptate: antihristul va fi un orgolios pseudo-neprihănit, un „drept mândru“...¹⁵⁷

Sfinții Părinți și bătrânii din **Pateric**, cu toții sunt de părere că este de preferat un păcătos care-și plânge păcatele, decât un „drept“ care crede că nu are nevoie de pocăință! Aparenta și iluzoria neprihănire a unui astfel de orgolios poate fi stoicism, putere de voință sau orice altceva, numai creștinism trăit cu smerenie nu este! Un astfel de fariseu nu va ști ce înseamnă mila, dragostea de aproapele sau întrajutorarea caritabilă...

Proba cea mai grea prin care a trecut Sfântul Pavel, Apostolul neamurilor, a fost atacul iudaizanților ipocriți... Sfântul Pavel a fost bătut cu bice, lovit cu pietre, închis în temniță, scufundat cu corabia, dar niciodată nu s-a rugat lui Dumnezeu ca să-l izbăvească de aceste dureri.

În clipa în care Imeneu și Alexandru au lovit cu fariseismul lor, bietul Saul din Tars s-a rugat de trei ori lui Dumnezeu să ia de la el acest ghimpe, acest bold al satanei. Și totuși, Domnul i l-a lăsat, zicându-i: „Darul Meu întru neputințe se desăvârșește!“. Deci, n-am nici un motiv de a cere să fiu izbăvit de ghimpele pe care mi l-a lăsat Domnul, fiindcă-i spre mântuirea mea!

* * *

Nu e mare lucru să trăiești în pace cu îngerii; e nespus de greu să-ți menții pacea printre oamenii suciți, plini de ură, de invidie, de patimi egoiste sau de trufie. Am parafrazat o afirmație a autorului cărții **Urmarea lui Hristos**.¹⁵⁸

De bună seamă, numai Sfinții au fost în stare, prin rugăciune neîncetată și printr-o mare smerenie și iubire de vrăjmași să-și mențină pacea printre fii diavolului.

Ba chiar pot spune că semnul unui Sfânt nu este adesea deloc „spectaculos“, ci tocmai această pace lăuntrică, pe care n-o mai pot tulbura nici măcar dracii din iad!

Ca să nu fii osândit, nu osândi pe alții... Zilele trecute am osândit pe alții, iar astăzi, Dumnezeu mă lasă sub osândire, prin muștrările de conștiință. A osândi pe alții este o dovadă de trufie, care afirmă cumva că cel care osândește nu ar fi ca alții... Dar, **trufia merge întotdeauna înaintea căderii**.

Astăzi mi-a arătat Domnul iarăși, vorba Părintelui arhimandrit Benedict Ghiuș:¹⁵⁹ „Omul are groaznice posibilități de cădere și numai una să stea - smerenia!“. Șansa mea de a nu cădea cu fapta este aceea de-a nu fi călcat porunca a șaptea, în sensul ei propriu și literal.

Poate că m-aș fi deznădăjduit ca Iacob Pustnicul, dar Domnul mă rabdă îndelung. Are milă de mine. Îmi dă răgaz să mă reîntorc la dragostea dintâi. Putea-voi oare?¹⁶⁰

Știi faptele tale, îmi zice Domnul

Goethe are dreptate. Când îmbătrânim, cerem de la Mefistofel să ne dea a doua tinerețe... În acest sens, mulți dintre noi suntem niște fauști! Numai că plăcerile oferite de diavol nu pot mulțumi sufletul omenesc. Ele ne mistuie și ne ard tot ceea ce avem mai bun în noi. Și, în cele din urmă, dacă mai putem, și doar cu Mila lui Dumnezeu, ne întoarcem ca și fiul risipitor la izvoarele bucuriilor și mângâierilor duhovnicești, la fericirea pe care ne-o vestesc clopotele Învierii!

Poate că aceste tulburări neplăcute și frecvente, venite cu vârsta, nu sunt altceva decât anotimpuri interioare pe care medicii le definesc și denumesc generic, atât de precis și științific, menopauză și andropauză, fără ca prin aceasta să explice cumva în totalitate, complexitatea fenomenelor și epifenomenelor care apar odată cu înaintarea omului spre toamna și iarna vieții...

„Știi faptele tale, îmi zice Domnul, că ai nume, că trăiești, dar ești mort! Priveghează și întărește ce-a mai rămas și era să moară. Căci n-am găsit faptele tale depline înaintea Dumnezeului Meu. Drept aceea, adu-ți aminte cum ai primit și ai auzit și păstrează și te pocăiește. Iar de nu vei priveghea, Voi veni ca un fur și nu vei ști în care ceas Voi veni asupra ta...” (Apocalipsa 3 – v. 1, 2, 3).

Trebuie să întăresc ce-a mai rămas din mine. Neapărat. Au mai rămas o feștilă fumegândă și o trestie frântă, dar, după cuvântul proorocului, nădăjduiesc ca Domnul să nu-mi stingă feștila, nici să-mi zdrobească trestia. Mai bine zis, nu va îngădui ca păcatele mele să mă strângă și să mă frângă...

„La stricăciunea cea proaspătă, alte răni am alăturat, mărturisește fericitul Augustin, căci către ce-am păcătuit eu mai demult cu alte păcate mai noi m-am întors; și pe cele ce vindecarea de la Dumnezeu le-a tămăduit, scărpinarea nebuniei

mele iarăși le-a zgândărit. Pielea care a apucat de s-a întins peste rănilor mele și a ascuns stricăciunea, după ce-au curs puroaiele și sângele s-a împuțit și a putrezit, pentru că doftorindu-se fărădelegea, a arătat netrebnică mila cea mai înainte dăruită mie...

Căci știi ceea ce s-a scris: când se va întoarce dreptul de la dreptatea lui... nu se vor pomeni dreptățile lui. Deci, dacă dreptatea dreptului care a căzut se pierde, cu cât mai vârtos se va pierde pocăința celui ce-a păcătuit și s-a întors iarăși la aceleași păcate, venind înapoi precum câinele la vărsătura lui și tăvălindu-se ca porcul în același noroi!“ (Confesiuni).¹⁶¹

Ce să mai zic eu, păcătosul? Mă pot oare compara cu fericitul Augustin? Nici vorbă, dar constat îndurerat: și el se plângea, ca și mine, de aceleași păcate, săvârșite după ce primise tămăduirea de la Dumnezeu! Textul său sincer și curat mă trezește, dar mă și mângâie și încurajează, căci este cumplit să te simți precum câinele întors la necurăția sa, or ca porcul tăvălit prin același vechi noroi al păcatului...

Doamne, cum l-ai iertat și l-ai întărit pe fericitul Augustin, iartă-mă și mă întărește și pe mine. Nu mă lăsa să pier până la sfârșit, căci numai pe Tine te iubesc, iar altă nădejde de mântuire nu am...¹⁶²

* * *

M-am convins o dată mai mult că, în lupta cu noi înșine, pe arena inimii noastre zdrențuite de păcate, în care Dumnezeu se luptă cu diavolul, tot Mântuitorul Iisus biruie, dacă bineînțeles vrem să biruim și cerem ajutorul Celui de Sus. În situația mai grea și aparent fără ieșire în care ajunsesem, a întins Mântuitorul Mâna Sa atotputernică, scoțându-mă din valurile mării acestei vieți atât de scurte și amăgitoare. Apoi mi-a zis: „Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?”

Se întâmplă adeseori ca și în cazul Alioșa-Grușenka. Fata declarase că ar vrea să-l devoreze pe Alioșa și să-i smulgă haina de călugăr, dar, în cele din urmă, a căzut plângând în

genunchi în fața lui Alioșa, cerând iertare și făgăduind că, odată și odată, se va duce la mănăstire...

Domnul nostru Iisus Hristos a fost răstignit. Sfântul Arhidiacon Ștefan a fost ucis cu pietre. Sfântul Pavel a fost decapitat. Toți Sfinții Mucenici au fost omorâți. A triumfat răutatea? Nu. E doar o aparență. Bobul de grâu a putrezit și a murit. S-a sfârșit cu el? Nu. Abia acum a început să încolțească și să irumpă viața prin el! Ba chiar să demonstreze o vitalitate excepțională, inexplicabilă strict științific...

Așa se întâmplă și în viața noastră de toate zilele. Cei buni sunt nedreptățiți, persecutați, îngropați de vii în mormânt. E sfârșitul lor? E triumful celor răi? Nu. E o aparență. Răbdarea, smerenia și dragostea celor buni învie, biruie și triumfă după ce aurul lăuntric a fost întru totul lămurit! Drept aceea, zice Domnul: „Fiți liniștiți. Eu voi lupta pentru voi...”

* * *

Mulți dintre admiratorii lui Ibsen sau Shakespeare sunt nemulțumiți pentru că eroii lor, buni și drepti, cad înfrânți. Cauza este că nici unul, nici altul, nu au viziunea vieții de Dincolo. Desigur, aici pe pământ, grăuntele de grâu trebuie să îndure toate intemperiiile, umezeala brazdei, trebuie să se despice, dar în viziunea de Dincolo apare cu un spic de însutite boabe. Fără această viziune, totul e nebunie!

„Au doară e sens în lume?” – se întreba Eminescu în „Mortua est”. Pe bună dreptate, moartea, boala (suferința copiilor mai ales!), înfrângerea celor buni și drepti, triumful efemer al celor răi și nedrepti n-ar avea nici un sens, reprezentând o adevărată nebunie și un coșmar dureros, dacă nu am avea viziunea Raiului și a iadului. A vedea numai grăuntele putrezind în brazdă și a nu vedea¹⁶³ colțul răsărind, tulpina crescând și spicul rodind însutit este iarăși o nebunie, pentru că o astfel de orbire spirituală este mai rea decât moartea, nelăsând nici o perspectivă transcendentă omului aflat în această stare...

* * *

Orice patimă e ca râia! Cu cât o zgândărești, cu atât se întinde mai mult și se adâncește. De aceea, pe lângă alifia tămăduitoare de Sus venită, este nevoie să nu o... scărpinăm! Dacă nu o irităm, ea se localizează prin rugăciune, post și smerenie, iar darurile Duhului Sfânt omoară răul din noi. Dar, din partea noastră se cere, totuși, ca nici cu vederea să nu o zgândărim, nici cu vreo atingere păcătoasă, căci dacă am ajuns la această limită, dincolo de ea ne așteaptă prăpastia, păcatul propriu-zis, oprit de poruncile dumnezeiești. Doamne, nu mă lăsa să ajung până aici, fiindcă din acest punct încep deznădejdea, moartea și iadul... M-am spovedit la Părintele Pamfil. Dintre sfaturile pe care mi le-a dat duhovnicul, dar și sufletele credincioase pe care le-am consultat, am reținut următoarele învățăminte:

- 1) Să nu mai glumesc fără un rost duhovnicesc;
- 2) Să nu primesc în chilie persoane care nu vin din pricini duhovnicești, ci doar pentru a mă ispiti, fiindcă-i mai ușor să previi decât să tratezi!
- 3) Să nu ascult deșertăciuni sub nici un motiv;
- 4) Să nu privesc imagini păcătoase;
- 5) Să nu mă apropiu în nici un fel de prilejuri păcătoase.

George B., atât în articolele din „Contemporanul” și „România literară”, cât și în emisiunile sale radiofonice demonstrează în mod impecabil cum, după Bach și Beethoven, muzica decade. Chiar Mozart a fost muștră pentru **Don Juan**-ul său! Din sferele de liniște și puritate dumnezeiască, muzica se prăbușește în hăul patimilor și atracțiilor josnice și violente, începând cu Berlioz și Wagner. Prin proprie experiență am constatat că George B. are dreptate în această privință...¹⁶⁴

Am cumpărat aparatul de radio și magnetofonul, cu gândul că muzica mă va înălța, dar repede am constatat că muzica actuală mă târăște într-un vârtej demonic. Acum mi-e dor de Haendel, Haydn, Bach și, în mod deosebit, de Beethoven, care,

într-adevăr, mă înalță sufletește, îmi dau pace și umilință lăuntrice.

* * *

N-am nici măcar tăria unor păgâni! Se zice că Alexandru Macedon, mergând din victorie în victorie, la un moment dat s-a oprit într-un cort, prins în mrejele unei fetișcane aparținând neamului dușman împotriva căruia lupta... Generalii, venind la el în cort, îl avertizează că lucrurile merg foarte rău pe front. „Care-i cauza?” a întrebat împăratul. „Asta-i cauza” – au răspuns generalii, arătând către fată! Atunci, împăratul a scos sabia, a ucis-o și a mers victorios mai departe...

Eu, însă, nu sunt capabil să ucid cu sabia voinței închipuirile păcătoase și nu am tăria să opresc șuvoiul de ispite care mă asaltează. Chiar Ulisse a fost mult mai înțelept decât mine. Trecând pe lângă amăgitoarele sirene a astupat urechile însoțitorilor săi, iar pe el s-a legat de catarg, pentru a nu cădea în înșelare... Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!

* * *

Un pic de liniște, o sinceră rugăciune și iată, s-au limpezit apele sufletului meu până-n adâncul adâncului lor. Într-adevăr, când intră patima într-un suflet e ca și cum un monstru marin ar tulbura adâncurile unui lac imens... Ies la suprafață tot soiul de impurități, apar curenți turbionari puternici, se iscă furtuni mari și greu de domolit, iar undele (până atunci limpezi!) se tulbură până ajung de culoarea mълului răscolit!

Dacă monstrul sau balaurul patimii este imobilizat prin puterea rugăciunilor în adânc, atunci lacul se limpezește într-o așa măsură, încât nici nu-ți vine să crezi că ar fi fost vreodată altfel... Mult mă ajută în această privință oamenii duhovnicești. Astăzi a venit să se spovedească la mine o femeie tânără, draguță, însă duhovnicească, și, ceea ce este minunat, nimic din

ceea ce mi-a destăinuit nu m-a tulburat deloc, deși convorbirea și rugăciunile au durat mai mult de o oră!

În Adolescentul, Versilov balansa între două femei: una foarte evlavioasă care îl înălța către Cer și alta senzuală, care îl trăgea spre prăpastie. Până la urmă a biruit Sofia, adică evlavia, înțelepciunea și puritatea. Același lucru se întâmplă multor fii duhovnicești care-mi mărturisesc că femeile evlavioase îi ridică către Cer, iar cele necredincioase, fiind muncite de duhurile desfrânării, îi trag spre tot soiul de blestemății, în fire și peste fire...

Cu astfel de femei nu poți vorbi decât dacă ești cu adevărat întărit duhovnicește, pentru că, pe de-o parte, nu le ești cu nimic de folos, ele neavând de obicei conștiința păcatului lor, iar pe de altă parte te pot ispiti și vătăma grav prin lucrarea celui rău, trăgându-te și pe tine în adâncul patimilor lor mistuitoare! Pentru asemenea femei nefericite e bine să ne rugăm, dar și să stăm prudenți la distanță, pentru că focul dogoritor al patimilor lor poate produce mult rău celor încă nezidiți duhovnicește...¹⁶⁵

Ca să se arate lucrările minunate ale lui Dumnezeu

În predica de astăzi am vorbit despre starea nenorocită a orbului care află de la alții că cerul e senin, pajiștea e verde, dar auzind cântecul păsărilor nu vede nici cerul, nici copacii, nici iarba, nici florile și nici acele minunate zburătoare care-i încântă auzul... Cel orb sufletește aude Cuvântul Domnului despre viața de Dincolo și despre Rai, însă ochii săi lăuntrici încă nu-i sunt deschiși! Dar, vine Domnul nostru Iisus Hristos, îi pune tină pe ochi (alifia din Apocalipsa), îl trimite la Siloam (să se spele în lacrimi de pocăință), și-i redă vederea, pentru că nici el, nici părinții lui n-au păcătuit, ci ca să se arate lucrările minunate ale lui Dumnezeu, cum s-au arătat în viața lui Iov, precum se arată mărgăritarele în scoicile rănite... Cei orbi să vadă!

Svetlana Aleluievna a văzut fiindcă i s-au deschis ochii sufletești, cu care a cuprins, de altfel, mult mai mult decât un orb căruia i s-a redat vederea ochilor fizici, pentru că înlăuntrul ei a început să vadă... Nimeni n-a convertit-o, ci doar lucrarea Duhului Sfânt a luminat-o și a umplut-o cu Taina Învierii!¹⁶⁶

Urmăream filmul serial „Sfântul“ și mă gândeam cum și sub forma acestei ficțiuni cinematografice moderne se arată un mare adevăr duhovnicesc: pe cel cu suflet altruist, săritor și neinteresat de cele materiale îl păzește Dumnezeu și îl scapă nevătămat din toate primejdiile, nu puține la număr... Cred că așa îi ajută Dumnezeu și pe aceia care-I slujesc cu sinceritate, dezinteresat, doar din dragoste pentru El și pentru semenii săi. Deși în lupta lor cu demonii, cu răutățile lumii și cu ispitele trupului, acești creștini autentici primesc, ca și personajul din filmul amintit, lovituri, bușituri, răni și tot soiul de insulte de la oameni de nimic, dar tot ei găsesc, cu Mila lui Dumnezeu, o portiță de scăpare, ieșind teferi din toate luptele, spre bucuria

celor pe care i-au ajutat și pentru care s-au luptat lupta cea bună!

Dar, mai cu seamă, spre bucuria lor înșiși.¹⁶⁷

* * *

În timpul în care fratele meu se afla într-o foarte grea situație materială, eu n-am avut cu ce să-l ajut, nici n-am avut la cine să intervin, ci m-am rugat neîncetat: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul, și ușurează-l pe fratele meu“. Peste câțva timp am visat că fratele meu era dus în atașul unei motociclete, pe care scria „condamnat la moarte“... Mergând alături de comandantul lui, un colonel autoritar, nici măcar în vis n-am intervenit direct, ci mă rugam mereu! La un moment dat, colonelul strigă la căpitanul care conducea motocicleta să oprească și să-l elibereze pe fratele meu. Și așa a fost în realitate: fratele meu a scăpat din situația grea în care se afla!

Deși, după învățătura Sfinților Părinți, toate visele trebuie respinse, căci ele sunt ca umbra fumului, totuși, cu multă umilință sufletească și fierbinte recunoștință am socotit și această întâmplare tot ca pe o dovadă a Milostivirii Mântuitorului și Domnului nostru Iisus Hristos și a purtării Sale de grijă pentru noi, mai presus de orice închipuire.¹⁶⁸

Astăzi, crezând că aș avea mai multe posibilități, intervin pe la cei mari pentru cei săraci și necăjiți și tocmai acum nu izbutesc. Lumea se uită cu neîncredere și bănuială la mine. Concluzia mea este limpede: iată ce înseamnă să te încrezi în om! Chiar dacă Dumnezeu lucrează tot prin oameni, întotdeauna este bine să-I cerem mai întâi Lui ajutor cu încredere și smerită cugetare, rugându-L nu să ne dea un ajutor sau altul, ci să se facă voia Lui, căci numai El știe exact de ceea ce avem noi nevoie.

Mi-a scris Liuba. După treizeci de ani. Era vorba să ne căsătorim... Să devin preot de mir și ea, desigur, preoteasă! Dar, tatăl ei a obligat-o să se căsătorească cu altul, împotriva

voinței sale. Ea a plâns în ziua nunții. Acum îmi scrie că, în acești treizeci de ani, m-a căutat și a dorit să mă vadă, măcar de la distanță. Când era în suferință, se vedea mereu, întinzând mâna ca s-o ajut, dar se trezea cu ea întinsă în gol... Nu demult, mi-a mărturisit că mă văzuse cu ochii sufletului în haine preoțești într-o Biserică, încurajând-o și mângâind-o ușor pe umeri, în semn de îmbărbătare!

Mă gândesc adesea cum Mântuitorul este iubit tot așa, de către noi toți, păcătoșii. Chiar în mijlocul celor mai mari și grele păcate, Îl strigăm pe Dumnezeu iubirii, căci numai Lui îi aparțin, totuși, sufletele noastre. Păcătoși fiind, spre El întindem mâna, pe El îl dorim, pe El îl căutăm... Și-atunci Stăpânul adevărat este Acela care ne stăpânește sufletul, nu trupul, pentru că dăruind cu sinceritate Mântuitorului sufletele noastre, treptat-treptat și trupurile se vor curăți și se vor sfinți! Poate de aceea vameșii și desfrânații, care se pocăiesc cu toată sinceritatea, merg întotdeauna în Împărăția Cerurilor înaintea fariseilor!

În cazul fariseilor, se vede lesne, lucrurile stau însă invers: trupurile lor se arată pe dinafară curate, dar sufletele lor nefericite preacurvesc cu diavolul în diferite feluri, în special, prin trufia minții, slavă deșartă, arghirofilie și nemilostivire față de aproapele... Păcătoșii, precum eroii lui Dostoievski, sunt trași, uneori chiar și împotriva voinței lor, către păcate trupești, deși sufletele lor adeseori caută unirea cu Dumnezeu, caută dragostea, bucuria, pacea care vin numai de la Domnul nostru Iisus Hristos!

Pe câtă vreme, fariseii, făcând mult caz de curățenia lor exterioară, întind mâinile către roadele duhului cel rău, spre lăcomie, vicleșug, fățarie, minciună, orgoliu, răutate, ură și dușmănie, privindu-i disprețuitor pe toți cei din jur și, în special, pe cei ce le vădese duplicitatea (ereditară sau dobândită – sic!), uneori doar prin simplă prezență...¹⁶⁹

Păcătoșii, printre care cei dintâi trebuie să ne socotim întotdeauna pe noi, deși cu trup întinat, Îl cheamă, Îl așteaptă și Îl primesc pe Mântuitorul Hristos cu lacrimi de pocăință, cu

dorință vie de îndreptare și o umilință lăuntrică pilduitoare, căci ei se consideră vrednici de toată osândirea pentru faptele lor și nu mai nădăjduiesc decât la Mila Sa cea negrăită!

Fariseii, în schimb, laudându-se tot timpul cu trupurile lor curate, L-au răstignit și încă Îl mai răstignesc pe Domnul Iisus, tocmai pentru a-și satisface poftele sufletești dominante, inspirate de stăpânitorul întunericului, tatăl tuturor minciunilor și cel care le stăpânește sufletele, prin robia unor păcate grele sau chiar strigătoare la Cer! Astfel de nefericiți vor amărî zilnic sufletele celor din jur, se vor încrâncena tot mai mult și, în cele din urmă, dacă nu se vor întoarce precum fiul risipitor, se vor osândi singuri prin faptele lor...¹⁷⁰

Un comportament arhieresc pilduitor

Am luat atitudine drastică față de escroci. Ultimul pe care l-am înfruntat a fost B. Și nu mă mustră conștiința, pentru că încurajarea escrocilor este un păcat și o nedreptate în plus făcută celor înșelați de către acești cabotini împătimiți de câștigul fără trudă. Acum, însă, trebuie să fac al doilea pas: să nu mai primesc în chilia mea necredincioși și necredincioase, care îmi răpesc timpul cu tot soiul de vicleșuguri și fleacuri lumești, fiindcă nu au dobândit încă nici măcar o picătură de conștiință a stării de păcătoșenie în care ne aflăm cu toții! Zadarnic le vorbesc la predici, zadarnic le țin cuvânt de zidire sufletească, zadarnic îi ajut cum pot mai bine, ei tot la obiceiurile cele viclene se întorc...

De aceea, deși foarte greu și cu multă durere în suflet, m-am hotărât să nu mai primesc în chilie pe toți acești sărmani amăgiți și amăgitori, dar să mă rog pentru sufletele lor greu chinuite de demonii ispititori ai acestei lumi! Pe cei cu adevărat săraci îi ajut mai degrabă prin intermediari de nădejde, căci *fapta bună se aruncă în fântână*. Pe cei încrezuți, împătimiți și înșelători nu-i mai primesc în chilie.

Unii s-au supărat, dar, dintre cei smeriți cu inima care au văzut hotărârea mea, mulți s-au folosit, iar eu, păcătosul am dobândit liniștea de a-mi plânge păcatele mele, întrucât, în singurimea sa umilită, omul își vede și mai bine neputințele, greșalele și păcatele, de care în mijlocul zarvei omenești nu-și dă seama bine întotdeauna...

* * *

Cu cât trăiesc mai mult și mai aproape sufletește de fratele Chirușa, cu atât îmi dau seama că, în locul în care mă aflu acum, el e singurul suflet curat, fără vicleșug, plin de dragoste

față de Dumnezeu și de aproapele. Numai cât mă uit la ochii lui limpezi și caști, mă umplu de bucurie. Mi-e drag să stau de vorbă cu el. Îmi spune cuvinte înțelepte din Sfintele Scripturi, dar și din propriile lui meditații duhovnicești. Pentru săraci și bolnavi și-ar da nu doar cămașa, ci și viața! Ori de câte ori am apelat la el pentru străini, goi și flămânzi, m-a ajutat ca un frate bun, cu inimă deschisă, sinceră și plină de bucurie.

La Judecata de Apoi, la cuvintele „flămând am fost... gol ... însetat... bolnav... întemnițat“, fratele Chiril¹⁷¹ se va număra printre cei puțini care vor rămâne smeriți, dar în picioare, căci pe acești împlinitori din dragoste ai poruncilor Sale, Domnul îi iubește!

Meditând la faptele bunului nostru frate Chiril, care sunt într-un contrast izbitor cu faptele celorlalți casnici ai noștri, mă gândeam astăzi – pentru a nu știu câta oară – că figura de episcop adevărat va rămâne pentru mine cea creată de Victor Hugo în *Mizerabilii*. Acesta n-a alungat pe cei străini și flămânzi, pe motiv că „Episcopia nu-i hotel”!

Dimpotrivă, l-a primit ca pe un frate pe proscrisul Jean Valjean, a servit masa cu el, i-a dat o cameră de dormit, iar când poliția l-a prins cu sfeșnicele furate, bunul episcop a susținut cu tărie că i le-a dăruit, oferindu-i încă două în plus, sub motivul că ar fi uitat să i le dăruiască și pe acelea...

Orice mi s-ar spune, acest episcop este după chipul Domnului Hristos, împlinind cu dragoste, în duh și adevăr, poruncile Sale!¹⁷²

* * *

Încă o dată m-am încredințat că diavolul e ca taurul legat: îi joacă ochii în cap, sperie pe cei din jur, însă nu poate vătăma, nu-i poate împunge pe cei ce se luptă cu ei înșiși, dar, mai cu seamă, nădăjduiesc în timpul luptei spre Mila lui Dumnezeu! Mă speriaseră la un moment dat duhurile rele cu tot soiul de fantasmе, dar, în clipa în care am ridicat ochii spre Cer, încercând să-mi stăpânesc patimile, demonii ispititori de toate

soiurile au și fugit... Sunt liniștit de parcă nu aş fi avut nimic. Dar, am mai făcut o constatare: cine Îl iubește pe Domnul Hristos nu mai poate iubi nimic altceva din lumea aceasta, decât curat și nepătimitor, adică așa cum ne-a învățat El să iubim! Așa cum într-o singură teacă nu încap două săbii, la fel în inima dăruită Mântuitorului nu mai încap o altă iubire omenească, trecătoare...

* * *

Cu ocazia ploii de ieri am avut dureri, pe cât de teribile, pe atât de necunoscute mie până acum. Aproape că nu puteam merge. Îmi era teamă să nu cad pe stradă. Hotărât lucru se apropie funia de par.¹⁷³

Nu mai am mult până la anchilozarea și imobilizarea la pat. Trebuie să mă resemnez activ, să-mi cresc răbdarea, să mă împac cu ceea ce îmi este hărăzit de Sus ca încercare și să primesc cu fruntea senină suferința și momentul plecării. Față de veșnicie, suferința, oricât de îndelungată ar fi, nu e decât o clipeală. Totul este s-o pot suporta în așa fel, încât să-mi steargă Dumnezeu păcatele, să-mi pot înnoi viața duhovnicească și să aduc roade adevărate întru viața veșnică. Doamne, întărește-mă să primesc boala cu bucurie, căci numai Tu știi cât de mult îmi folosesc omului încercările primite cu smerită cugetare și îndelungă răbdare.

* * *

Sunt pe vapor. Însoțesc pe studentul teolog englez Cristhopher Lewis spre Tulcea și spre Sfântu Gheorghe-Deltă¹⁷⁴

Gândindu-mă la lupta pe care o duc cu mine însumi, mi-am zis că omul are mai multe poște cu care se luptă de-a lungul întregii vieți, războiul fiind lung și cu sorți schimbători de

izbândă. Când crezi că ai ucis patimile din tine, vine o întâmplare care-ți demonstrează că acestea sunt doar legate înlăuntrul tău, gata oricând să te sfâșie și pe tine, dar și pe toți cei din jur! Dacă ar fi ușor de câștigat războiul acesta, ar fi lumea plină de oameni nepătimitori-compătimitori, dar realitatea este că majoritatea oamenilor suntem pătimiși, și, ceea ce este și mai grav, nici nu vrem să recunoaștem starea noastră lăuntrică gravă în care ne aflăm...

De aceea, cred că trebuie să ne străduim să-i înțelegem pe cei tulburați, dar care se luptă să-și stăpânească patimile. Lupta este foarte grea și numai darul lui Dumnezeu ne poate ajuta să ieșim biruitori. În special pentru mândrie și pentru osândirea semenilor noștri, ne lasă Bunul, Dreptul și Milostivul Dumnezeu să cădem în exact aceleași păcate pe care le-am reproșat fără milă altora! Tot ceea ce facem cu milă și dorință de îndreptare se întoarce în favoarea noastră, iar tot ceea ce facem cu cruzime și dispreț se întoarce împotriva noastră, cu o precizie matematică, care ar trebui să ne pună pe gânduri...

Ajuns la Sfântu Gheorghe-Deltă și continuând firul meditației de ieri, am făcut următoarea comparație. Un om stabilit între izvoare și ape naturale nicidecum nu-l va crede pe un om al deșertului, care se va plânge pe bună dreptate de greutatea cu care-și procură apa! La fel, oamenii căsătoriți nu prea înțeleg războiul contra patimilor pe care îl au cei necăsătoriți, fie văduvi, fie monahi, disprețuindu-le eforturile de a rămâne caști, deși ei nu sunt în stare uneori să respecte nici măcar zilele rânduite sau sărbătorile sfinte...¹⁷⁵

De multe ori, atracția dintre oameni este irațională, dar, chiar și în cazurile raționale, există un fel de vrajă care îi împinge pe oameni unii către alții, într-un soi de legătură pur hedonistă, izvorâtă pe de o parte din egoism și, pe de altă parte, din lipsa de angajare responsabilă față de o familie.¹⁷⁶

Am observat că oamenii care se roagă stăruitor și cu sinceritate dau roade bune în orice formă de viețuire ar îmbrățișa, pentru că darul lui Dumnezeu îi însoțește, taurii sau câinii patimilor sunt legați și nimic nu-i poate tulbura! Dar, nu trebuie uitat: de-vrăjirea și des-pățimirea noastră nu vin de la sine, fără efort, ci doar printr-un efort lăuntric susținut, cu post, rugăciune și spovedanie deasă și o stăruință continuă de lucrare a virtuților creștinești...

Primește, Doamne, bunăvoința mea, în loc de fapte

Trebuie să mă întorc la starea cea dintâi. La rugăciunea neîncetată, tăcerea și seriozitatea din Frăsinei sau din Transnistria și atunci Duhul Sfânt, găsind un teren bine plăcut se va sălășlui iarăși în inima mea, izbăvindu-mă.

„Căci ce rău n-am săvârșit? Ce păcat n-am făcut? Ce rău nu mi-am închipuit în sufletul meu? Că iată, și cu faptele am făcut desfrânare și prea desfrânare, mândrie, trufie, batjocură, defăimare, vorbire deșartă, înfierbântare la răs, beție, lăcomie a pântecelui, mâncare fără măsură, răutate, pizmă, iubire de argint, iubire de avuție cămătărie, iubire de mine însumi, iubire de mărire, hrăpire, nedreptate, agonisire de rușine, invidie, grăire de rău, fărădelege; toate simțirile și toate mădularele mi le-am întinat și le-am stricat și de nici o treabă le-am făcut, ajungând cu totul sălaş al diavolului. Și știu, Doamne, că fărădelegile mele au covârșit capul meu, dar mulțimea îndurărilor tale este neasemănată, și Mila Bunătății Tale cea fără de răutate este nespūsă și nu este nici un păcat să biruiască iubirea Ta de oameni...” (Sfântul Simeon Metafrastul).

Păcătosul de mine le spune toate acestea? Nu! Un Sfânt, iar rugăciunea se află în Liturghier. Exagerează? Nu! E sincer și spune numai adevărul.

* * *

De hramul mănăstirii Cocoș, la începutul Sfintei Liturghii, mă gândeam cum în lupta cu mine însumi, mă încred mai mult în forțele proprii decât în Harul Duhului Sfânt, pe care îl prăznuim acum. Și atunci este explicabil de ce nu izbutesc să pun odată capăt glumelor și gesturilor mele nepotrivite, care din neseriozitate izvorăsc. Citind azi acatistul Prea Sfintei

Treimi, m-am oprit cu gândul la un stih care se potrivea întru totul cu starea mea: „Primește, Doamne, bunăvoința mea, în loc de fapte!“.

Într-adevăr, nu am fapte bune, dar am bunăvoința de a le săvârși. Și dacă nu reușesc, să-mi primească Domnul, deocamdată, măcar bunăvoința mea... Și când Duhul Sfânt mă va întări, atunci voi aduce și roadele Duhului, nu roadele voinței mele!¹⁷⁷

* * *

Mă uitam adeseori la viermii care fojgăiesc într-o cloacă puturoasă. Oricât le-ai spune că mediul în care se bălăcesc cu atâta plăcere este murdar și cu un miros urât, chiar pestilențial, ei nu te vor crede. Dar, în cazul în care acești viermi, printr-o miraculoasă metamorfoză, s-ar transfigura în fluturi și ar zbura din floare în floare, tare greu le-ar veni să se mai întoarcă în cloacă, ba chiar să zboare pe deasupra miasmelor nesuferite ieșite de acolo, care contrastează atât de izbitor cu mirosul florilor. Și numai ei, fluturii, iar nu viermii, pot spune adevărul despre cele două mirosuri, numai ei și nicidecum viermii se vor feri de cloacă ca de foc, preferând florile și aerul curat al zborului pe deasupra câmpiilor înverzite!

Iar viermii, în temeinica lor dependență de mediul pestilențial în care se zvârcolesc, vor râde de fluturi, zicând că sunt nebuni, că raiul este în cloaca lor, crezuți fiind, desigur, doar de confracții lor, viermii...¹⁷⁸

* * *

Ce bine mă simt când pot face un bine aproapelui! Am fost la un bolnav paralizat. Am stat de vorbă cu el, l-am încurajat, i-am citit rugăciunile rânduite, lăsându-l mult mai vesel și îmbărbătat. O concluzie intuită de mai multă vreme îmi arată că iubind pe aproapele nostru, ba chiar pe cei care ne vrăjmășesc, ne facem bine nouă înșine mai întâi! Ne eliberăm

de egoism, ură, dușmănie și trufie, ceea ce înseamnă enorm de mult, echivalând cu o adevărată dezrobire de sub jugul diavolului și al păcatelor de tot felul.

În **Viețile Sfinților** se arată cum, prin milostenie, mulți au scăpat din robia păcatelor. În vara anului 1946, pare-mi-se, veneam cu un prieten la Sâmbăta. Înainte de a coborî din tren ploua cu găleata. Am trecut pe jos prin satul Viștea și mare ne-a fost surpriza, în clipa în care, la marginea satului, pârâiașul se făcuse un fluviu foarte întins și învolburat. Apa trecea peste puntea lungă, îngustă și fără parapet. I-am rugat pe săteni să ne treacă cu bivoli. Nici unul n-a îndrăznit. Atunci ne-am descălțat, ne-am suflecat pantalonii, ne-am făcut Sfânta Cruce, ne-am ațintit ochii pe malul celălalt și am pornit, pipăind cu talpa piciorului puntea îngustă și nesigură, fără a ne uita în jos.

Numai așa am putut ajunge dincolo, pe mal. Tot astfel trebuie să trecem și peste valurile acestei vieți. Dacă vom fi cu ochii ațintiți Dincolo, dacă nu ne vom uita în jos, dacă vom călători cu Sfânta Cruce, postul, rugăciunea, milostenia și smerita cugetare nu vom pieri, ci vom fi vii și veșnic cu Mântuitorul Hristos, Care nu vrea moartea păcătoșilor, ci întoarcerea lor cu căință sinceră și statornică.

* * *

Când eram copil îmi plăcea să privesc cum izvorăște apa limpede precum cleștarul din vreo stâncă sau din pământ. Când introduceam mâna sau vreun băț apa se tulbura, lăsându-ți impresia că va rămâne tulbure pentru totdeauna. Dar, spre bucuria mea, apa cristalină țâșnea mereu, limpezind mai întâi împrejuriile, apoi toată apa. Tulburarea ținea puțină vreme, căci limpezirea era starea firească și permanentă a apei de izvor.

Cel ce crede în Mine, izvor de apă vie va izvorî din inima lui, zice Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Poate să vină tulburarea mâniei, deznădăjduirii, invidiei, lăcomiei, trândăviei,

desfrânării sau a tuturor celorlalte patimi, totuși tulburarea va avea o scurtă durată. Izvorul lăuntric cu apă vie va țâșni mereu, limpezind întotdeauna sufletul nostru, cu o singură condiție: rugăciunea făcută cu umilință către Mântuitorul, Maica Domnului și toți Sfinții.

Îmi vine în minte pățania preotului din filmul „Noaptea iguanei“. Am mai scris aici, cum ceea ce l-a doborât pe acel preot a fost beția, întru care odrăsleşte și desfrânarea. Dar ceea ce este interesant și curios este că nu a alunecat în desfrânare din pricina femeilor rafinate în această îndeletnicire, ci din pricina minorelor care pur și simplu se amorezau de el, venind noaptea în camera lui.

Preotul a avut tăria s-o alunge pe una dintre ele, luptându-se cu el însuși, dar, în cele din urmă, a scos crucea preotească de la gâtul lui, căsătorindu-se cu patroana unui bar. Ce atracție simt oare minorele când se împățimesc de preoți?

Nu cumva satana le aprinde poftele ca să-i distrugă pe păstori?

Îmi spunea o credincioasă că un mare compozitor era așa de bun, încât împrumuta bani pe care nu-i mai cerea înapoi nicicând. Analizându-mi conduita în această privință am putut constata cum, prin Mila Domnului, nu sunt robul banilor. Nu sunt nici rău de pagubă, căci nu mă înșeală decât numai cine nu vrea... Doar în cazul în care împrumut o sumă oarecare cuiva care are bani berechet, însă nu mai vrea să mi-i înapoieze, socotindu-mă neprețuit și risipitor, ei bine, în astfel de situații îmi cer banii înapoi.

Ce să fie aceasta? Mândrie? Dorință de a-l face corect și conștiincios pe cel necinstit și nepăsător cu bunurile altora? Totuși, deocamdată, dăruiesc cu ușurință celui sărac și curat cu inima, negândindu-mă decât la folosul celui aflat în nevoie; însă, pe cel care are, dar cu viclenie și minciuni vrea să profite, de pe urma mea sau a altor creștini binevoitori, nu-l las. Mereu mă gândesc la sufletele acestor sărmani cămătari în devenire sau deja nărăviți ca atare, rugându-mă pentru ei, căci grea patimă este iubirea de argint!

Recitesc **Quo vadis?**. Ce minunată carte! Câtă învățătură putem scoate din asemenea evocări istorice! Pentru astăzi, rețin una: oamenii cei mai apropiați ai lui Nero erau Petronius și Tigellinus. Pe cât de demn era primul, pe atât de ticălos era cel de al doilea. Și dacă în anumite situații, totuși Petronius se mai fățarnicea diplomatic pentru a salva o situație, Tigellinus a mers până acolo încât a dat foc Romei, numai pentru a-i face pe plac împăratului nebun.

Totuși, mă gândesc, mult deasupra lui Petronius și Tigellinus, există o cale și mai bună, dar și sigur mântuitoare: nici o fățarnicie, nici o lingușire și nici o ticăloșie, indiferent de loc, timp sau împrejurări! Creștinul cu fapta, creștinul înviat lăuntric, creștinul ajuns la măsura deplină a bărbăției duhovnicești, împlinește doar voia cea dumnezeiască a Mântuitorului Hristos, iar omului sus pus, oricine ar fi sau s-ar crede el, îi refuză toate propunerile, oricât de convenabile și ispititoare, dacă acestea contravin învățaturii creștin-ortodoxe!¹⁷⁹

Poate că nu ați întâlnit un episcop ortodox adevărat

Quo vadis a sosit la timp printre lecturile mele de suflet. Oamenii sunt aceiași; acum, ca și pe vremea lui Nero, zavistuirile și trădările strivesc vieți omenești!

Petronius a căzut în dizgrație, pentru că a fost dușmănit și pârât de Tigellinus. Aseară dl. V. mi-a spus că-mi retrace aprecierea sa... Cu alte cuvinte, mă dă afară din serviciu. Probabil, Tigellinus și-a avut urmașii săi! Petronius, fiind păgân, s-a sinucis, deschizându-și venele.

Noi, însă, fiind creștini, orice s-ar întâmpla în viața noastră, trebuie să ne punem nădejdea în Mântuitorul Hristos, Care cunoaște întotdeauna adevărul fiecărei situații omenești și nu ne lasă niciodată poveri mai mari decât puterea noastră de-a le duce, dăruită tot de El! La rândul meu, trebuie să primesc cu smerenie orice încercare pentru păcatele mele și să o sufăr cu dragoste, fără să mă tulbur, dar și fără să-i necăjesc pe alții (fără rost și fără folos!) cu problemele mele, îngăduite de Mântuitorul pentru curățirea, întărirea, îndreptarea și luminarea mea... Unicul Judecător este Domnul nostru Iisus Hristos.

* * *

În precedentul caiet de însemnări un fapt deosebit a fost îndepărtarea mea, pe o perioadă nedefinită, de către Preasfințitul. Noul „Tigellinus” a reușit să mă descrie în fața Episcopului locului în culori atât de sumbre, încât acesta, deși un slujitor vrednic al Domnului n-a mai vrut să știe de mine! Aceeași manevră a sa a determinat și ruptura dintre mine și Departament. Nu-mi rămâne decât să-i mulțumesc pentru lecția de iezuitism modern, rugându-mă pentru sufletul său întunecat, și răzbunător, pentru că orice s-ar mai putea zice, naivitatea de

a avea încredere în el mi-a aparținut în întregime. Iarăși mi-am pus nădejdea doar în Milostivirea Mântuitorului nostru, Care îmi poartă și mie de grijă, păcătosului, apărându-mă în fața oamenilor, atât de primejdiile ascunse, cât și de favorurile pe față ...

Frăția, dragostea, jertfelnicia nu-și dau roadele adevărate decât în Duhul Mântuitorului Hristos. De aceea, cei care vor veni de la răsărit sau apus, la Cina Domnului, trebuie mai întâi să fie plini de Duhul Său!

După ce Domnul Hristos ne învață în rugăciunea „Tatăl nostru” să iertăm pe aproapele, în încheiere ne învață să ne rugăm Tatălui Ceresc să ne izbăvească de „cel viclean”, de „cel rău”, fără a specifica dacă acesta e diavolul sau omul rău și viclean...

Purtat ca frunza pe apă, trebuie să primesc toate loviturile nedrepte de la oamenii statului (sau chiar de la cei ai Bisericii!), fără să mă tulbur, fiindcă Mântuitorul Hristos va lupta pentru mine și tot El mă va scoate la liman! Îmi dădusem de două ori demisia, dar Preasfințitul nu aprobase. Voiam să fug de oraș, de gâlceavă și de slavă deșartă. Acum, însă, mi-a sosit ceasul. Sunt trimis la mânăstire.

Judecățile lui Dumnezeu mă duc pe calea mântuirii. Sunt mult mai sigure sărăcia, anonimatul, ocară, defăimarea și e mult mai bine să fu departe de „puternicii zilei”, fie ei ecclesiastici sau mireni! Așa eram în primul an la Frăsinei. Cât de bine mă simțeam acolo, în ctitoria Stantului Ierarh Calinic! Treceau valurile, vânturile, pe deasupra, dar la mine nu ajungeau. Mă afluam într-o continuă și adâncă liniște și tăcere...¹⁸⁰

* * *

Tare greu îi vine sufletului să se hrănească cu ceva de care îi este greață! Dar și mai greu îi vine sufletului să-i înghită pe trădători, pe vicleni și pe fățarnici. Desigur, Mântuitorul Iisus Hristos i-a zis lui Iuda „prietene”, știind dumnezeiește cum

acest veșnic damnat o să se căiască totuși, și înfricoșându-se va arunca banii trădării, apoi se va auto-pedepsi într-un mod atât de tragic...

Dar noi, care nu cunoaștem viitorul și nici nu știm dacă trădătorul nostru se va căi sau nu, simțim pentru el o aversiune la fel de puternică, precum cea resimțită în prezența reptilelor veninoase! Numai că Mântuitorul ne-a învățat, prin întregă pilda vieții Sale dumnezeiești, să-i lăsăm pe trădători în plata Lui, rugându-ne pentru sufletele lor întunecate! Justiția imanentă va lucra după starea lor lăuntrică...

Privind lucrurile prin prisma vieții viitoare, nici o durere, nici o vrăjmășie, nici o trădare din timpul vieții terestre nu ne poate zdruncina atât de mult, încât să ne pierdem cumpătul. Sfântul Vasile cel Mare îi spunea amenințătorului și mărginitului Modest că acceptă să i se averea,¹⁸¹ să fie supus la chinuri, să fie surghiunit, să fie ucis, pentru că, smerit în toate, abia așteaptă să fie cu Mântuitorul Hristos. Uimit și iritat, Modest, omul împăratului,¹⁸² a ripostat cu îngâmfare: „Nimeni nu a îndrăznit să-mi vorbească mie în acest fel!”

Atunci, Sfântul Vasile cel Mare a dat un răspuns nemuritor, pe care ar trebui să ni-l însușim cu toții, de la opincă și până la vlădică: „Poate că nu ați întâlnit până acum un episcop ortodox adevărat!”. Un creștin ortodox cu fapta nu trebuie să se teamă de nimeni și de nimic, în nici o împrejurare, ci doar să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor!

Dacă ne temem de Dumnezeu, având conștiința nimicniciei noastre și a măreției Sale nesfârșite, de cine și de ce ne-am putea teme, din moment ce, și în aceste vremuri grele, Milostivirea și purtarea Sa de grijă au devenit mai mult decât evidente? Oare nu este destul de clar că nici măcar un fir de păr nu se mișcă de pe capul nostru fără știrea lui Dumnezeu?¹⁸³

Când nu ai această perspectivă a vieții de Dincolo, atunci îți pierzi echilibrul, te tulburi, te consumi, îți faci inimă rea, te

auto-distruge și mori înainte de-a muri! Dacă ar fi doar atât și tot ar trebui să-I mulțumim, zi și nopte, Domnului nostru Iisus Hristos pentru că ne-a deschis ochii sufletului spre o altă lume, veșnic vie și plină de-o bucurie neînserată, care ne dă tăria să răbdăm toate suferințele în această lume, vai, din ce în ce mai împuținată în credință...

De mare folos îmi sunt necazurile

Urmăresc cu mult interes emisiunile lui G. B., reunite sub titlul „O istorie a muzicii în capodopere”. Muzicologul vorbește aproape ca un profesor de mistică, pătrunzând cele mai subtile stări lăuntrice pe care marii compozitori le-au tratat în capodoperele lor muzicale.¹⁸⁴

În seara aceasta mi-a reținut atenția o observație despre Parsifal. Luptându-se cu răul, acesta ar fi putut ușor alunga și nimici puterile întunericului, dar mai greu îi era să treacă printre cei înrăiți cu surâsul dezarmant al bunătății. Iată încercarea crucială, la care Mântuitorul îi supune pe toți ucenicii Săi și pe mine, păcătosul, dar și zăbavnicul la toată fapta cea bună și ziditoare de suflet!

La televizor, am urmărit în seara aceasta, piesa lui Moliere – **Don Juan**. Până la un punct autorul are dreptate...

Ceea ce a scris Damian Stănoiu despre unii călugări doar cu numele nu este invenție. Sunt fapte reale, trăite și observate nemijlocit. Sub masca cuvioșiei monahale, în unele cazuri, din fericire rare, s-au petrecut aceleași ticăloșii pe care Don Juan le săvârșea fără mască. În plus, acești falși cuvioși mai au și îndrăzneala să-i învinuiască pe alții, să ceară pedeapsa Cerului, fiind „onorabili” în ochii celor care nu pot pătrunde dincolo de blana de oaie, pe care acești nefericiți amăgiți și amăgitori au îmbrăcat-o!

Repet: până la un punct, autorul are dreptate, căci sesizează niște cazuri reale. Nu mai are însă dreptate, ba chiar comite o gravă eroare, în momentul în care generalizează cu răutate asemenea ticăloșii în lumea monahală, dorind să maculeze totul. Există sute și mii de păcătoși, chiar și printre monahi, dar trebuie spus limpede că majoritatea dintre ei sunt plini de pocăință, nu înșeală nici pe Dumnezeu și nici pe oameni, ci

sunt sinceri precum Mitea Karamazov, în momentul trezirii sale, sub influența lui Alioșa Karamazov.

Damian Stănoiu i-a batjocorit și osândit pe alții, fără a ține seama de căința lor, și, de aceea, pe el însuși s-a osândit, fiind îngropat fără slujbă, ca un păgân și încă anatemitat...¹⁸⁵
Întotdeauna Bunul, Dreptul și Milostivul Dumnezeu se uită la inima noastră și la scopul acțiunilor noastre. Dacă inima este bună și scopul este nobil și îndreptător, avem chiar datoria de-a urî păcatul și a-l iubi pe păcătos!

În cazurile arătate nu se vede nici un fel de milă pentru cei căzuți, ca și cum autorii cu pricina nu ar fi avut păcate... Evident, au avut! Și cum mândria merge întotdeauna înaintea căderii, acești nefericiți lupi moraliști s-au osândit pe ei înșiși, înainte de a pleca la Judecata cea înfricoșată, prin care doar prietenii Domnului nostru Iisus Hristos nu trec. Într-un cuvânt, când dojenești în scop îndreptător și cu inimă milostivă, îndurerată și compătimitoare, Dumnezeu este cu tine și îți aduni comoară în Cer, iar când vădești cu dispreț păcatele altora, uitând bârna din ochiul tău, îți aduni cărbuni încinși deasupra capului și osândă grea încă din această viață trecătoare, căci nimeni dintre cei vii nu este fără de păcat...

* * *

De mare folos îmi sunt necazurile, vrăjmășiile și loviturile pe care le primesc de la demoni și de la oameni! Mai întâi, ele mă apropie de Mântuitorul Hristos, așa cum amenințările găscanilor sau mârâitul câinilor îi apropie pe copii de mama lor. În al doilea rând, aceste încercări îmi alungă din suflet gândurile deșarte, exact ca în cazul fratelui din **Pateric**, care a scăpat de gândurile păcătoase datorită necazurilor care au venit asupra lui. În al treilea rând, îmi alungă gândurile de parvenire, „veleitățile”, obiceiul de a linguși și de a umbla cu minciuni pe lângă puternicii zilei!

Rămân atârnat de toartele Cerului, cu picioarele pe stânca vieții, fără a-mi fi frică de furtună și de valuri.¹⁸⁶

* * *

Tot G. B. spunea, în ultima sa emisiune, că dacă cineva ajunge la nepătimire – fără nici o luptă cu patimile sale – e ca un fund de ocean din care s-au retras apele...

Nici Parsifal n-ar fi descoperit sfințenia vieții dacă n-ar fi cunoscut abisurile hedoniste, nici Dante nu s-ar fi putut înălța până la Paradis, dacă n-ar fi trecut mai întâi prin infern și „purgatoriu”. Cred că Mântuitorul Hristos îngăduie să trec prin infernul tuturor patimilor, dacă nu cu fapta, măcar cu gândul, și apoi, printr-o dureroasă metanoie, pentru a mă ridica și pe mine acolo unde năzuiesc mereu cu toate forțele mele duhovnicești și sufletești, dăruite mie tot de Mântuitorul! Trebuie să trec nu doar prin cuptorul tuturor ispitelor lumești, ci și prin iadul ispitelor spirituale și sufletești mai subțiri...

Îmi mersese vestea că aș fi mistic și contemplativ și iată-mă-s în plină acțiune, precum Marta! Delegații peste delegații, inspecții peste inspecții, devize, reparații, muzee și tot felul de oaspeți, cu care trebuie să mă întrețin or să-i însoțesc în călătoriile lor.

Recunosc, e mult mai greu să-mi păstrez isihia în asemenea situații, decât pe vremea în care pășteam berbecii la sfânta mânăstire! Sper, totuși, că odată și odată voi scăpa de aceste hangarale, fie retrăgându-mă iarăși la vreo sihăstrie, **fie că mă voi interioriza chiar în vârtoarea vieții**. Și asta ar fi o biruință cu mult mai mare...¹⁸⁷

În 1959, pe vremea în care mă aflam la Gologanu, venea pe la mine un bătrân cu barba albă, Nicolae F., originar din comuna Puțeni. Era printre cei mai serioși și mai credincioși bătrâni pe care i-am cunoscut. Ieri am primit o scrisoare, în care îmi mărturisește următoarele: „Cuvioase părinte, mai am o rugămintă fierbinte la sfinția ta. Deși sunt înaintat în vârstă, ba și neputincios, încă mă mai muncesc gândurile deșarte și chiar ispitele grosolane îmi chinuiesc amarnic zilele și nopțile... Te rog, în numele Domnului Hristos, ai milă sfinția ta și de mine,

păcătosul, și-mi dăruiește un leac duhovnicesc, ca să mă pot tămădui!”. Sinceritatea și umilința cu care și-a mărturisit în câteva cuvinte toate păcatele, greșelile, ispitele și neputințele sunt pilduitoare și nu mai necesită alte comentarii. De aceea, fără nici un echivoc, au zis Sfinții Părinți: **recunoașterea propriilor păcate este mai mare decât darul facerii de minuni**.

* * *

Scriam la 1 iulie despre cel care m-a trădat, precum Iuda. Era, într-adevăr, prietenul și sfetnicul meu cu care dimpreună umblam în Casa Domnului și cel cu care mâncam din același blid... Cât de greu este să fii același, în clipa în care de pe fața celui ce-ți era prieten cade masca și apar dinții rânjiți ai urii și coarnele trufiei!

Iuda cel adevărat m-a înfricoșat prin păcatul cumplit al trădării Mântuitorului, dar nu mai puteam gândi altceva despre el, tocmai fiindcă s-a căit, a aruncat banii trădării și căzând în deznădejde și-a aplicat singur cea mai grea pedeapsă! Parcă mai potrivită mi se pare soluția lui Foerster față de fățarnici: „O atitudine de neclintită rezervă, în cazul în care există două spirite ireconciliabile. Dacă prietenia nu este întemeiată pe dragostea Mântuitorului Hristos, atunci «prietenia» dintre două persoane e musai bazată pe minciună, fățarnicie, viclenie și trădare...”. Foerster are dreptate.

* * *

Ieri am stat de vorbă cu o fată care se afla într-o stare sufletească asemănătoare cu cea pe care am avut-o, la rândul meu, pe când trăiam fericitele clipe ale Frăsineiului. E o fată cu școală, are maturitate în gândire, dar și perspective profesionale frumoase... Și totuși, vrea să se călugărească. Stă ore întregi la rugăciune. Citește mult „Paraclisul Maicii Domnului”, acatiste și canoane.

Are icoane multe în camera ei, pe care o tămâiază și o înfrumusețează ca pentru Domnul nostru Iisus Hristos. Fiind o fată cinstită, cuminte și plăcută, un tânăr a cerut-o în căsătorie, dar Mântuitorul i-a descoperit, într-un chip minunat, cum acel tânăr se opune, de fapt, Voinței Sale dumnezeiești.

Tânăra fată, datorită învierii ei lăuntrice are multe lupte duhovnicești și război cu demonii. În sfârșit, trecea prin ce-am trecut în tinerețea mea, părăsind o dragoste curată, sinceră, însă omenească și trecătoare, pentru a-mi aprinde în suflet pentru totdeauna, prin Mila lui Dumnezeu, o dragoste mult mai curată, dar și mai sfințitoare, căci cine bea din Izvorul cel Viu se umple de Harul Mântuitorului Hristos! Mă uit cu multă bunăvoință la această fată credincioasă.

E senină, luminoasă și radiază bucuria duhovnicească. Citește Patericul, Mântuirea păcătoșilor și Viețile Sfinților. În clipa în care a văzut prin chilia mea (făcând curat cu o maică) aparatul de radio și magnetofonul, a rămas mirată, întrebându-mă cuviincios: „Oare, nu-i păcat?”. Da, e păcat, i-am răspuns, bucurându-mă de cuminența ei. Mai întâi, fiindcă auzim și lucruri inutile, scârbitoare și lipsite de orice rușine, pe lângă cele bune și folositoare; în al doilea rând, pentru că ne răpește din timpul pentru rugăciune. Sigur că cine poate folosi cu înțelepciune aceste simple aparaturi, neîndepărtându-se de rugăciunea lăuntrică,¹⁸⁸ nu se vatămă, dar eu, păcătosul, am observat că mai bine mi-ar fi dacă m-aș debarasa de ele, pentru a nu-mi mai răpi din timpul atât de prețios. Muzica, întocmai ca în Faust, are două suflete: unul care te înalță către Cer și altul care te târăște în infern.

Dacă pun în balanță folosul pe care mi-l aduc aparatele și paguba ce mi-o provoacă, atunci experiența anilor ce-au trecut îmi dovedește că mai mare este paguba! Golul care se va naște prin înlăturarea lor, aș dori să fie ocupat de Rugăciunea Mântuitorului, de lecturi duhovnicești și de canonul pe care l-am întrerupt! Fă ce poți, zic Sfinții Părinți, restul îl împlinește Mântuitorul nostru Iisus Hristos. „Fiți liniștiți (a zis Domnul israeliților pe malul Mării Roșii), Eu voi lupta pentru voi”.

Mângâiați, mângâiați pe poporul Meu

Dacă aș pune în practică întotdeauna sfaturile cele luminate, împlinind totodată și poruncile lăsate de Dumnezeu, cred că nu m-aș mai tulbura când cei „mai mari” vin cu amenințări, cu vicleșuguri, clevetindu-mă și pârându-mă cu orice prilej. Punându-mi nădejdea în Mântuitorul Hristos, așa cum am făcut-o pe când mă aflam în închisoare sau la Odessa, El va împlini ceea ce nu pot face eu și va lupta pentru mine cu „goliații” care caută să măucidă cu limba, precum zice prorocul...¹⁸⁹

Cred că atunci când voi trece dincolo, viermele cel neadormit care mă va roade întruna va fi părerea de rău de-a nu mă fi rugat tot restul vieții mele, așa cum m-am rugat la Frăsinei, cu dragostea duhovnicească cea dintâi și râvna pentru mântuirea semenilor, pe care le-am trăit în Transnistria, ca misionar ortodox.

Am avut și am remușcări că nu mi-am putut păstra sărăcia, lepădarea de sine și seriozitatea în fața tuturor penitenților, pe care le-am avut vreme de vreo zece ani. Timpul pierdut cu deșertăciunile lumii acesteia nu-l voi mai putea recupera niciodată, ceasurile astfel risipite fiind mărgăritarele aruncate în mare...

Pentru a muta mintea în altă parte, pentru a o scoate din cleiul gândurilor pătimase, înafara lucrării rugăciunii lăuntrice, un mijloc minunat este citirea cărților sfinte. Citesc de câteva zile **Jesus Christ, sa vie, son temps**, par la Pere Hippolyte Leroy. Ca un copil care își concentrează brusc atenția asupra unui obiect surprinzător de luminos și de frumos, așa mi s-a concentrat luarea aminte asupra cuvintelor Vieții veșnice, lăsând în urmă, tot mai departe, în văi adânci, toate cugetările meschine, lumești și pătimase care se târau ca râmele pe pământul neîngrijit cu înțelepciune de sufletul meu păcătos,

căci lipsa pazei minții multă suferință produce...

* * *

Să umbli printre lupi ca printre miei, cu toată blândețea și dragostea, dar să nu uiți nici o clipă că în jurul tău sunt destui lupi lacomi și necruțători! Poate că tocmai aceasta vrea să ne spună Mântuitorul Hristos prin cuvintele cunoscute, adesea repetate, dar, din păcate, și repede uitate: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii!”

Mântuitorul Iisus a fost bun și blând cu lupii care L-au răstignit, știind că Răstignirea va fi urmată de Înviere și Înălțare în toată slava lui Dumnezeu! Pe de-o parte Mila Sa pentru lupii care își pierd mântuirea sufletelor, ajungând în iad, iar pe de altă parte certitudinea divină că răutatea lor perseverentă ne pricinuieste cea mai mare fericire duhovnicească, învățându-ne iubirea pentru vrăjmași, care reprezintă o poruncă pentru orice creștin cu fapta...¹⁹⁰

„Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?” – așa ne spune Mântuitorul fiecăruia dintre noi. Copilul care doarme foarte liniștit într-o bărcuță știe că nu i se poate întâmpla nimic rău, fiindcă tatăl lui stă la cârmă... Pruncușorul din brațele mamei e vesel și nu se teme de nimic, simțindu-se ocrotit de-o dragoste cotropitoare...

Dar eu, păcătosul, pentru ce mă tulbur? De ce mă neliniștesc? Pentru ce mi-e frică? Oare Tatăl Ceresc nu este la cârma vieții mele? Nu știe El tot Adevărul? Nu va nimici El nedreptatea, minciuna, răutatea și invidia? De cine oare mă voi teme, dacă nu mă abat de la poruncile Lui, căci El va împlini totul în viața mea, așa cum a făcut-o și până acum?¹⁹¹

Totul este să nu mă abat de la poruncile Sale și atunci totul se va împlini în mine doar prin Milostivirea Lui, așa cum s-a împlinit și până acum.¹⁹²

* * *

„Mângâiați, mângâiați pe poporul Meu”, îi îndeamnă Mântuitorul Hristos pe preoți încă din vremea **Vechiului Testament**. Câtă durere înăbușită, câtă suferință mută există în sufletele oamenilor! Cei mai mulți caută mângâierea, cum spune Dostoievski, în mănăstiri, prin slujbe, la preoți și duhovnici; cât de ușurați pleacă în clipa în care află un păstor adevărat, care își paște cu dragoste oițele și care așează doctoria dumnezeiască a Duhului Sfânt peste rănile lor...

Dacă ar fi să mai trăiesc numai pentru această sfântă misiune, aș vrea să mi se mai prelungească zilele vieții mele. În această privință, *fericirea mea este să-i fac pe frații mei fericiți întru Domnul*.¹⁹³

În **Pateric** se istorisește despre un mare stareț care, deși se ocupa de gospodărie și de administrație, avea mintea mereu ațintită la mântuirea sufletului. Când un pustnic i-a atras atenția ca nu cumva să fie prins în lațul grijilor pământeste, starețul i-a răspuns: „Mai degrabă se va lipi mintea ta de undrea cu care împletești coșurile, decât mintea mea de gospodăria pe care o conduc”. Această minunată și tainică lucrare îmi trebuie mie, în timpul în care conduc delegații peste delegații, drumuri prin Dobrogea, reparații de mănăstiri, inventare, bilanțuri financiare etc.

Sunt la sfânta mănăstire Cocos de câteva zile și parcă mă atrage din ce în ce mai mult viața liniștită. Aș lăsa cu bucurie confortul de la Episcopie, aparaturile moderne și concertele, numai să pot intra iarăși pe fâgașul vieții mănăstirești. Chiar dacă nu m-aș putea ridica la o treaptă înaltă de trăire, totuși cred că aici m-aș ocupa mai mult de rugăciuni, de scris și de citit cărți ziditoare. Apele lăuntrice mi s-ar limpezi mai ușor în mănăstire decât la „Centru”.¹⁹⁴

E un lucru cert: când am lacrimi la Sfânta Liturghie simt prezența Mântuitorului Iisus („Au nu erau inimile noastre arzând în drum spre Emaus”). Astăzi, de ziua Sfântului Prooroc Ilie, cele câteva picături de lacrimi, zdrobirea și

pocăința însoțitoare, m-au purtat către culmile iubirii de vrăjmași, iertării totale, milei față de toți ce-mi fac rău și prin aceasta rămân jos, sărmanii, hărțuiți de patimi și de demoni, fără a avea bucuria celor ce vor să facă trei colibe pe Tabor... Dar, în zilele în care nu am lacrimi, inima îmi este ca un cazan rece, pe care se așează muște, intră gândaci, coropișnițe!

Are dreptate Nichifor Crainic: o conductă, oricât de tare ar fi și din orice material, se resimte la trecerea apei reci sau fierbinți prin ea. La fel e și cu inima omului! Se încălzește prin dragostea cea duhovnicească care o atinge, trece sau rămâne în ea și se răcește ca sloiul prin mândrie, ură, vrăjmășie, egoism sau invidie...

Un frate al nostru de credință a scris în tinerețe aceste versuri, extrem de sugestive pentru ceea ce subliniem, aici și acum: „Inima mea a înghețat într-o vară, / Eram tânăr, nu știam cât o s-o doară...”. Mai cu seamă pentru cei cu inimile înghețate sau împietrite trebuie să ne rugăm noi, cei care am gustat din Domnul și am văzut cât este de Bun!

Sfinții lucrează și după plecarea lor la cele veșnice

O, de-aș avea aripi de porumbel, exclamă Psalmistul, ca să zbor undeva în pustie și să mă odihnesc. De bună seamă și sufletul are nevoie de odihnă.¹⁹⁵

De câteva zile mă aflu la sfânta mănăstire Cocoș; parcă sunt un alt om. Aerul curat de aici, pădurea, liniștea, glasul păsărelelor, cerul înalt și albastru, toate parcă mă îmbie să rămân aici pentru totdeauna. Astă noapte am fost la utrenie și mi-am adus aminte de utreniile de la Frăsinei. Îmi vine să las Galațiul, întâlnirile interconfesionale și exarhatul, numai să-mi pot redobândi liniștea, pacea și rugăciunea neîncetată, pe care le-am avut odată la Frăsinei.

Pe coperta romanului **Baletul mecanic** al lui Cezar Petrescu era zugrăvită o mână; din cele cinci degete porneau cinci ațe care mișcau, pe un plan inferior, după plac, cinci figuri omenești... De multe ori, mi se pare, acest simbol o crudă realitate! Fie că ne aflăm în sfera divină, fie că ne aflăm în sfera demonică de influență, adesea noi suntem purtați de o putere care ne depășește. Și dacă în cele ale trupului există o lege care se oștește cu legea minții, tot astfel în cele ale duhului există o lege ce se oștește împotriva legii trupului.

Dacă cel demonizat (conștient sau nu de starea sa spirituală decăzută!) e condus de stăpânul întunericului, apoi creștinul luminat trebuie să ajungă să trăiască cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Nu eu, ci Hristos locuiește în mine!”. Și această dumnezeiască stare lăuntrică s-o vadă și s-o simtă cei din jur, prin fapte vii, prin cuvinte sfințitoare și prin rugăciuni ascultate!

Astăzi, la Catedrală, dumnezeieștile slavoslovii s-au revărsat peste sufletele credincioșilor ca o bucurie cerească nebiruită. N-am mai fost pe pământ. Plin de lacrimi, mă

vedeam răpit la porțile Raiului. Știam că nu sunt vrednic să intru, fiindcă dintre toți eram cel mai întinat, cel mai păcătos. Și, de aceea, mă bucuram de bucuria altora. Eram fericit că afară, fără să văd ceva, pot, totuși, auzi corul îngerilor și al sfinților, dar și să-mi imaginez luminat cum în frumusețile Raiului apare scumpul și iubitul nostru Mântuitor, Domnul Iisus Hristos, întâmpinat cu „Osana” și bine este cuvântat „Cel ce vine în numele Domnului”.

În valea și în umbra morții poți, așadar, să fii fericit, dacă îți iubești sincer pe Mântuitorul, din tot sufletul, din tot duhul, din toată inima, din tot cugetul, din toată puterea și din toată virtutea ta, datorite tot de El. Nu vezi îngeri, nu vezi sfinți, căci nu ești vrednic de un asemenea har, dar ești fericit, fericit, fericit...¹⁹⁶

* * *

Îmi spunea bătrânul Egor Timofeevici că, în cazul în care împlinești poruncile evanghelice, Însuși Domnul Hristos se luptă pentru tine. În viața lui a fost un om cinstit. La moara lui Cohan, ca portar, era atât de corect încât îi mersese vestea. Fiind înlocuit, la un moment dat, prin uneltirile unor banali zavistuitori și rămânând pe drumuri, bătrânul Egor ajunsese acasă, mâhnit și frământat de grija celor întâmplare... Un inginer îi bate la ușă, chiar în acel ceas, îi ascultă durerea și îi zice: „Slavă Domnului că te-au scos din slujba pe care ai avut-o! De când doream să te angajez!”.

Istoria se repetă cu fiecare dintre noi. Atâta timp cât împlinesc poruncile Domnului, Însuși Mântuitorul se luptă pentru mine. El mă scoate din ghearele nedreptății, calomniei și minciunii. În tren, spre Constanța, o telefonistă foarte binevoitoare s-a oferit și m-a condus până la instituția pe care o căutam. M-am mirat de atâta spirit de sacrificiu, dar pe drum am înțeles, ascultându-i necazurile, de unde vine și toată solitudinea ei, de altfel, sinceră! Nădăjduiește, sărmana, ca prin rugăciunile preoților să-și întemeieze o familie, pentru că,

iată, se apropiase simțitor de vârsta a patruzeci ani și încă nu întâlnise pe cineva potrivit acestui pas important în viață...

Am încurajat-o și i-am spus că Dumnezeu aude toate rugăciunile, dar de ascultat Le ascultă doar pe cele socotite de El folositoare sufletului nostru! I-am sugerat să se apropie mai mult, prin post și rugăciune, de Mântuitorul nostru Hristos, și devenind sufletul ei curat ca o mireasă a Domnului, doar prin Mila Sa negrăită, poate nici nu se va mai gândi la căsătorie, deși Taina Căsătoriei creștine este mare, Sfântul Pafnutie (ascet desăvârșit) apărând-o cu tărie la primul Sinod Ecumenic! Dar câți dintre cei căsătoriți cunosc bucuriile unui mariaj împlinit, crescându-și copiii creștinește?

Poate că a sosit vremea ca duhovnicii să-și îndemne fii și fiicele duhovnicești către întărirea și respectarea căsătoriei creștine, pentru că nu oricine poate duce o viață monahală autentică.

Cine a spus că omul de sine stătător, adevărat monah lăuntric, întărit de Dumnezeu în viața de rugăciune neîncetată și devoțiune neobosită pentru ceilalți, este puternic și bine zidit lăuntric, nu a greșit!

Când stau la rugăciune, statornic în tainica ei lucrare lăuntrică, mă simt calm, liniștit, bucuros, luminat și generos cu toți semenii mei, cu fiecare pe o treaptă de comuniune harică. Cum mă îndepărtez de rugăciune, slăbind paza minții, devin tensionat, neliniștit, asediat de gânduri negre și extrem de zgârcit în bunăvoință față de ceilalți...

Atâta timp cât trăiesc ca un monah adevărat, îi pot răbda pe toți cei din jur, ba chiar mă rog fierbinte pentru ei, cuprinzându-i într-o compasiune vie, deși văd bine cauzele suferințelor lor sufletești și trupești; în clipa în care încetez să mai trăiesc ca un monah luminat, nu mă mai pot răbda nici pe mine, căci Pacea Lui Dumnezeu nu vine, nu stă și nici nu rămâne decât în sufletele smerite! Mântuitorul Hristos ne-a dat pildă de smerenie până la moarte și încă moarte pe Cruce, învățându-ne cum să murim păcatelor, pentru a învia cu El, prin El și în El, acum și pururea și-n vecii vecilor. Amin.¹⁹⁷

Note

O convorbire de neuitat

¹ În timpul în care l-am cunoscut bine pe Părintele Paulin, am putut constata că avea, de fapt, lecturi întinse teologice, filosofice și beletristice, pe care însă le selecta, asimila și folosea exigent, fiind unul dintre cei mai profunzi cunoscători ai operei dostoevskiene! De altfel, am subliniat de mai multe ori faptul, că *nicicând cultura nu are valențe soteriologice*, ci doar complementar limpezitoare, și aceasta numai dacă este infuzată cu o doză reală de creștinism autentic, fiindcă maculatură hedonistă există cât nisipul mării.

² Desființată demult, căci demonul secularizării nu rabdă Lumina Ortodoxiei.

³ În clipa aceea, dar și în multe altele la fel de mișcătoare, pe parcursul convorbirii, Părintele avea lacrimi în ochi.

⁴ De altfel, și Părintele Paulin primise acest dar, iar cei care l-au cunoscut bine, i-au văzut adeseori lacrimile curgând, la toate Sfintele Liturghii și uneori la predică sau *când spovedea un om păcătos, dar sincer și dornic să-și îndrepte viața!*

Pagini de jurnal

¹ Întotdeauna duhovnicii luminați au și o finețe a exprimării, chiar dacă dojenesc cu severitate între patru ochi, evitând cu înțelepciune formulările brutale, sentențioase și nesigure... Unul dintre cei mai dragi duhovnici ai noștri obișnuia să ne zică cu mult tâlc: vorba voastră să fie unsă de har; nici prea dulce, că se așează toate muștele, nici prea acră, că vă stucește toată lumea; și apoi, *cel mai mare dar este acela de a-ți vedea păcatele*, mai mare încă și decât darul făcerii de minuni sau al înainte-vederii, greu de purtat cu smerenie adevărată, deoarece omul, oricine ar fi el sau ar crede lumea că e, se poate lesne înșela! *Sfințenia adevărată o descoperă numai Dumnezeu, la vremea potrivită și prin semne inconfundabile.*

² Predică rostită de preotul Pavel Florenski în Biserica Academiei duhovnicești din Moscova, în anul 1905, în timpul Liturghiei din săptămâna cea Sfântă. N. n. – Predica de mai sus s-a tipărit în revista „Bogoslovskie Trudi”, nr.23, în Editura Patriarhiei din Moscova, în anul 1982, pag. 310 – 312, fiind tradusă, din limba rusă, de către arhim. Paulin Lecca.

³ În urmă cu mulți ani, ne-au fost citite în manuscris numeroase pagini din acest jurnal duhovnicesc, cerându-ni-se părerea de către Părintele Paulin Lecca, pe atunci stareț la sfânta mănăstire Arnota. Pe vremea aceea nu existau prea multe astfel de jurnale cunoscute la noi, poate nici unul, dar denumirea generică de „jurnal duhovnicesc” este cea mai potrivită pentru a sugera ritmicitatea travaliului unui astfel de înscris lăuntric. De aceea am păstrat-o și noi, chiar dacă între timp au mai apărut câteva astfel de jurnale duhovnicești, toate foarte interesante și de mult folos sufletesc. Facem această precizare, pentru că o denumire generică este un bun comun într-o gândire comunitară autentică și într-o comuniune harică reală.

Mai adăugăm acum, la publicarea acestui jurnal într-o carte (cu binecuvântare arhierescă) încă ceva important din punct de vedere duhovnicesc. Știind bine că Părintele Paulin primea obiecțiile sincere, argumentate și corecte din punct de vedere teologico-cultural, i-am spus: folosul unor astfel de pățanii pentru lămurirea credincioșilor imprudenți sau lesne încrezători este cât se poate de real și evident, în cazul în care este receptat cu smerenie, pentru a-i feri de „vedenisme”, „onirisme”, „spiritisme”, „hipnotisme”, „mediunisme” și alte asemenea înșelări demonice, dar pe sfinția voastră v-au ferit de greșală, rugăciunile Bisericii, rugăciunile duhovnicului și discernământul duhovnicesc dobândit prin multe nevoințe și încercări, deși participarea la astfel de farse „spectaculoase” ale forței obscure din univers constituie un păcat!

De asemenea, nici părerea monseniorului Ghica, Dumnezeu să-l ierte, cu toate meritele sale culturale și misionare, nu am primit-o fără rezerve și obiecții teologice și duhovnicești serioase, fiindcă nu credem că e normal și prudent să te preoțești la îndemnul unei oarecare „femei cu vedenii” sau a unor „îndrumători” catolici extrem de imprudenți, care-și ajustează „sfaturile” după criterii cel puțin naive, de nu cunva de-a dreptul fanteziste!

O asemenea hotărâre ciudată nu poate fi luată în considerație de ortodocși, fiindcă noi ne călăuzim numai după Sfânta Predanie și învățăturile Sfinților, cercetând cu atenție, grijă și îndelungă sfătuire duhovnicii luminați și încercați, iar influențele ocultofile din viața monseniorului, (re)cunoscute de altfel, nu ne inspiră deloc încredere...

Părintele Paulin Lecca (ne amintim cu exactitate convorbirea, fiindcă ne-a fost un oaspete drag după operație, locuind o vreme în casa noastră) ne-a ascultat cu multă atenție, ne-a privit cu bucurie și ne-a zis: „Iubite frate întru Hristos Domnul, mulțumește-i lui Dumnezeu fiindcă te-a acoperit cu

Mila Sa, iar duhovnicilor pentru felul în care te-au călăuzit și te-au îndemnat să trăiești...”

Apoi glumind, cum făcea de obicei când îmi exprimam cuviincios, dar ferm, clar și argumentat, opiniile, bazându-mă pe încrederea duhovnicească pe care o aveam în sfinția sa: „Iată, mi-am aflat stareț prevăzător, chiar și acum, când mi s-a apropiat funia de par!”. Vorbea de multe ori în dodii despre plecarea sa, dar se pregătea smerit pentru acea clipă, de care și sfinții se sfiau, rugându-se neîncetat.

Ne gândim, tot mai mult în ultima vreme, să pregătim pentru publicare și scrisorile pe care le-am primit de-a lungul timpului de la Părintele Paulin, pentru a se bucura mai mulți credincioși de experiența sa duhovnicească. Deși ele sunt doar crâmpie de viață, unele extrem de obișnuite, totuși pot fi de mare folos, tocmai fiindcă descriu întâmplări prin care poate trece oricine!

⁴ Desigur, actorul cu pricina nu prea era familiarizat cu Tainele Sfinte ale Bisericii, nici nu citise tâlcuirea Sfintei Liturghii, făcută de Sfântul Ioan de Kronstadt, Nicolae Cabasila sau măcar cea a lui Gogol, uimitoare prin limpezimea sa teologică și precizia dogmatică, venite din partea unui simplu mirean, deoarece *Sfânta Liturghie se trăiește și se săvârșește, în duh și adevăr*, nu se „joacă”...

În timpul epiclezei (din gr. epiklesis), rugăciunile arhierilor sau ale proșilor liturghisitori cheamă Duhul Sfânt să coboare și să prefacă, în mod real, darurile de pâine și de vin în Însuși Sfânt Trupul și scump Sângele lui Hristos, iar la strană se cântă „Pe Tine Te laudăm...”, ceea ce toți creștinii care se împărtășesc simt, știu și mărturisesc de peste două milenii, urmând cuvântul întru totul adevărat al Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Tot cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru dânsul!”.

⁵ Lucrare plină de mândrie ascunsă, cu destule înșelări și erori teologice, după cum pertinent comentau, mai târziu, Părintele Paulin și un vrednic Arhiepiscop, care ne-au îndemnat să le semnalăm!

⁶ Mai târziu, Părintele ne-a mărturisit, a primit canon de la duhovnicul său pentru participările la slujbele catolice, fiindcă ne putem ruga oricât pentru oricine, dar nu putem pune pe același plan Sfânta Liturghie ortodoxă cu „messa” catolică, fără a încălca Sfânta Predanie!

⁷ Probabil, părintele Valeriu, trecând peste Sfintele Canoane și acceptând imprudent erorile dogmatice inadmisibile ale catolicilor, se erija într-un fel de precursor al ecumenismului facil din zilele noastre; avem porunca sfântă să ne rugăm pentru toți catolicii, dar și datorită, la fel de sfântă, de a le respinge ferm erorile dogmatice!

⁸ Am rediscutat problema jurământului cu Părintele, mărturisindu-i, cu franchețe, că i-am înțeles decizia de-atunci, dar nu cred că vom putea afla pe pământ, cum socotește cu adevărat Mântuitorul din Cer hotărârea noastră

„de-a nu jura pe nimic, nici din cer, nici de pe pământ” sau smerenia de-a face ascultare luminată de duhovnic!? Aceasta numai Dânsul o știe.

S-a uitat cu bunăvoință la mine, a oftat adânc, confirmându-mi:

„Așa este, iubite frate doctor!” – deoarece știa, de la martori credibili, că într-o situație bisericească, mai ușoară ce-i drept, refuzasem să jurăm, fiind etichetați drept “fricoși”, deși conștiința noastră liniștită și pacea lăuntrică neschimbata, ulterioare aceluși refuz, ne spuneau altceva, negrăit de dulce și greu comunicabil celor care nu au experiat încă o asemenea stare de miluire duhovnicească.

⁹ Deși îi ascultasem cu atenție și liniștit, considerațiile teologico-culturale și psihologice, Părintele Paulin, bun și fin observator, sesizase totuși că așa avea ceva de spus. Așa cum procedasem întotdeauna, de la începutul relației noastre strict duhovnicești, i-am spus sincer și prietenește ce gândeam, chiar dacă uneori opiniile mele creau între noi unele mici tensiuni evidente, dar întotdeauna trecătoare:

În primul rând, Părinte Paulin, așa cum s-a putut constata până acum în mod obiectiv și obiectivabil, există vreo zece forme diferite de inteligență, bine conturate, uneori chiar multiplă (taumaturgică, lingvistică, logică, muzicală, spațială, kinestezică, intrapersonală, interpersonală, naturalistă), dintre care cea mai înaltă este *inteligența mistică*; poate că mamele, soțiile, surorile, fiicele sau colegile noastre nu le exprimă decât pe unele dintre acestea la un nivel maxim, dar e fapt sigur și de netăgăduit, fără inteligența lor maternă jertfitoare, fie ea și instinctuală, noi nu ne-am fi născut; cât privește claritatea judecății lor, gândesc că, uneori, mă iertați, ne și întrec, întrucât beneficiază de-o *intuiție mult superioară bărbaților* (a se vedea comentariile dr. Alexis Carrel), comparabilă și superpozabilă doar celei a Sfinților.

Personalitățile istorice mari și autentic harismatice, dintre bărbații de seamă pe care i-ați citat, au avut mame de excepție! De altfel, în spatele fiecărui bărbat de seamă, se zice că stă întotdeauna o femeie deosebită, întrucât bărbații scriu de regulă istoria, dar femeile adeseori o dictează... De asemenea, există exemple câte vrem, să nu uităm că și ele au dăruit omenirii personalități deosebite, cu ajutorul lui Dumnezeu: așadar, avem femei savante, profesoare, doctore, juriste, muziciene, scriitoare etc., a căror utilitate socială nu e cu nimic mai prejos de cea a bărbaților.

E adevărat, până și căsătoriile reușite încep cu erosul, dar continuă cu furcile caudine ale responsabilităților zilnice (truda profesională, creșterea și educarea copiilor), școala rugăciunii, metanoia conjugală și, doar cu binecuvântare de Sus, pot ajunge la o colaborare armonioasă, în care prietenia, prețuirea reciprocă, delicatetea, răbdarea și bucuria adusă de nepoți și strănepoți joacă un rol important, pe care Biserica Ortodoxă îl consfințește prin nunta de argint, de aur sau, uneori, de diamant!

“Dumnezeu pe toate le-a făcut bune foarte” (Facerea I, 31).

“Bărbatul simte o atracție firească spre femeie, iar femeia spre bărbat. Dacă nu ar fi existat această atracție, niciodată nimeni nu s-ar fi încumetat să facă familie, ci s-ar fi gândit la greutățile pe care le-ar fi întâmpinat mai târziu cu creșterea copiilor etc. și nu ar fi hotărât să pornească pe această cale...

Sfinții Părinți lasă lucrul acesta la discernământul, mărimea de suflet, sensibilitatea duhovnicească și la puterea fiecăruia... După o vreme, pot și cei căsătoriți să guste puțin din desfătările dumnezeiești. Atunci se retrag în chip firesc de la plăcerile trupești, pe care încep să le vadă ca pe niște nimicuri. În felul acesta se înduhovnesc, oarecum, și cei căsătoriți, ajungând astfel în Rai pe cărarea odihnitoare cu cotituri. Monahii însă o iau de-a dreptul, cățărându-se pe stânci și așa se urcă în Rai...” (Starețul Paisie, Konița, 1995).

Poate că Nichifor Crainic, cu tot talentul său literar absolut remarcabil, din varii motive subiective și obiective, a zăbovit metaforic olecuță mai mult la „hergheliile cârnii”, dar căsătoria, fiind o Taină, oferă și posibilitatea mântuirii soțului necredincios prin cel credincios sau mucenicia unuia dintre ei, în cazul în care celălalt se comportă egoist și iresponsabil. Prin casa noastră au adăstat, cu diferite prilejuri, arhieriei, ieromonahii, monahi, monahii, preoți și duhovnici, iar binecuvântările și rugăciunile sfinților lor se simt și astăzi.

Părintele Gherontie, duhovnicul Patriarhiei, a stat vreme de aproape două luni în casa noastră, învățându-ne, luminându-ne și întărindu-ne: “Să nu ne mirăm când cineva cade, ci să ne fie milă; să ne mirăm însă, când cineva se ridică de câte ori cade, bucurându-ne pentru el; dar, *să ne minunăm când cineva stă, fiindcă numai Mântuitorul Hristos îi poate dărui această biruință!*”. Obişnuia să glumească, schimbând o singură literă, și zicând că *aceasta înseamnă căsnicie, să te căznești...*

În al doilea rând, dacă ne permiteți să glumim și noi, în privința spiritului pragmatic și posesiv, ce-i drept mai dezvoltat la femei, chiar dacă nu subscriem deloc alipirii pătimășe de bunurile pământești, apoi ar trebui să fim, măcar prin empatie, de partea maicilor de la Gologanu (denumire plină de humor involuntar!), care au pus la adăpost, tot ce se mai putea salva de „altruismul” statului ateu și comunist, chiar dacă dintr-un exces de zel, au mai sărit puțin peste „moralitatea socialistă”, vai, „multilateral dezvoltată”, dar lipsind cu desăvârșire!

În al treilea rând, trebuie să ne reamintim, precuvioase, chiar puțin stânjenite, cum, imediat după prinderea și judecarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, toți ucenicii au fugit temători, cu excepția celui atât de iubit de El, iar Măicuța Domnului, Maria Magdalena și mironosițele L-au urmat, pas cu pas, cu un curaj pilduitor. Evident, din pricini canonice binecuvântate și de netrecut, ele nu pot primi nicicând preoția slujitoare și sfințitoare, ci doar pe cea lucrătoare și adeseori pe cea împărătească, fiindcă sinaxarele

sunt pline de sfinte, cuvioase și mucenițe. Apoi, să nu uităm: nu femeile l-au trădat pe Mântuitorul, ci de-a pururi nefericitul Iuda, care ținea punga cu o încă greu egalabilă iubire de arginți...

Din ce putem constata, femeile nu-și deschid cu adevărat sufletele decât înaintea Mântuitorului Hristos, a duhovnicilor care le mângâie inimile mult și greu încercate, a unor doctori creștini, dar numai a celor pe care-i simt respectându-le sincer suferințele, precum și a soților care le iubesc nepătimas, ajutându-le în mod real la creșterea și educarea copiilor, fiindcă de multe ori, poverile unei familii, creștinată sau nu, sunt duse tocmai de cele socotite ființe mai slabe!

Și încă ceva: practica medicală ne dovedește că adeseori femeile sunt mai curajoase decât mulți bărbați în fața unei boli grave și mai rezistente la dureri mari, ba chiar la cele aproape insuportabile, pentru că mult greșesc, mult iubesc și mult li se iartă, căința lor fiind uneori uimitoare și pilduitoare: să ne amintim doar de Cuvioasa Maria Egipteanca și de Sfânta Fotinia... Creierul e de gen masculin, dar inima e de gen feminin!

Vă mărturisesc foarte sincer, ca la Sfânta Taină a spovedaniei, că în orice încerc să fac bun și important în viață, cer mai întâi ajutorul lui Dumnezeu, Măicuței Domnului, Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul și tuturor Sfinților Părinți, apoi cer binecuvântarea și rugăciunile duhovnicului, mamei și soției mele, iar la urmă, oricât de greu de crezut ar fi, tuturor credincioșilor apropiați, dar în special credincioaselor cu fapta, fiindcă știu sigur că ele sunt mai conștiincioase și mai miloase decât mulți dintre bărbați, punându-mă la rugăciuni de toată vremea! Așa am reușit de multe ori să împlinesc lucruri, pe care nu credeam nici măcar a le atinge cu degetul, dar să le mai și urnesc din loc...

După ce m-a ascultat atent, ba chiar concentrat, politicoș, binevoitor, dar și puțin contrariat de răspunsul meu atât de nuanțat, Părintele Paulin m-a întrebat, cu mult tâlc, un lucru la care însă mă așteptam: „Iubite frate doctor, ai lucrat vreodată numai în mijlocul femeilor?”

I-am răspuns cât se poate de sincer că, prin natura profesiei, am lucrat de multe ori singur doar cu ele, constatând cum, dacă primeam dar de la Dumnezeu, colaboram la fel de bine, precum reușeam și cu bărbații, cu condiția păstrării relațiilor în cadrul lor strict profesional și moral, fără a amesteca lucrurile, chiar dacă ispitele de tot felul pot apărea la oricine, oricând și oriunde...

Am mai adăugat, că înțeleg bine cum pentru un pustnic, ieromonah, monah sau preot de mir ispitele sunt cu mult mai grele și mai dese decât cele ale unui simplu închinător, dar lupta noastră de a rămâne nebiruiți, cu Harul lui Dumnezeu, rămâne aceeași, atât în lume, cât și în pustie, după cum ne-au demonstrat-o Sfântul Antonie cel Mare, medicul din Alexandria și curelarul căsătorit care se ruga neîncetat, socotindu-i pe toți cei din jur mai buni decât el!

Să dea Dumnezeu să ne rugăm stăruitor și sincer compătimitor unii pentru alții, păstori și păstoriți, monahi sau familisti, fiindcă văzând Dumnezeu truda noastră lăuntrică, tănuită cu grijă, ne va răsplăti la vedere, dincolo de așteptările noastre... „Să dea Domnul să fie așa”, a mai zis Părintele, apoi discuția a luat o altă direcție.

După o vreme de cumpănire duhovnicească și rugăciune lăuntrică, Părintele Paulin, pildă de smerenie pentru mine, mi-a trimis o fotografie, pe care i-o cerusem mai demult. Pe spatele ei stă scris și astăzi, un text paterical foarte viu, chiar dacă timpul a mai îngălbenit literele: „Prietenului meu, Ioan doctorul, cu rugămintea să-mi doftoricească sufletul cu smeritele lui rugăciuni” (15 VIII '84, Arhim. Paulin).

Prietenia sfinției sale, recunosc deschis, nu am meritat-o, întrucât nu am reușit să-l odihnesc sufletește cât ar fi trebuit, medical l-au ajutat alți doctori creștini mult mai mult decât mine, iar de doftoricit sufletul cu smerite rugăciuni nici atât, fiindcă știind cât de puținăcios și zăbavnic sunt la rugăciune, îl încredințam întotdeauna unui preot liturghisitor, dintre cei care m-au miluit cu rugăciunile lor, pentru a-l pomeni la Sfânta Proscomidie. De plâns nu plâng decât lăuntric, căci nu am primit darul lacrimilor văzute, dar amintirea chipului său, jumătate sever, jumătate copilăros, îmi trezește întotdeauna bogate, sfințite și vii amintiri, care-mi păzesc sufletul, ținându-mă în trezvie, nădăjduiesc până la sfârșitul acestei vieți atât de trecătoare...

¹⁰ Pe vremea în care părintele A. se afla prin apropiere de București, mai mulți creștini mă tot îndemnau stăruitor să merg la dânsul, fiindcă ar fi „clarvăzător” și-mi poate spune trecutul, prezentul și viitorul. Deja aflasem mai multe lucruri ciudate despre felul de a fi al părintelui, iar insistențele și laudele excesive mă făceau și mai reticent: „Vă mulțumesc frumos, fraților, dar nu merg!”.

La un moment dat, un frate de credință contrariat de refuzul meu ferm, întrucât știa bine că, pe vremea aceea, nu pierdeam aproape nici un drum de folos la vreun părinte duhovnicesc, chiar îmi zisese:

- „De ce, frate doctor, vă e teamă cumva că părintele o să vă dea păcatele pe față?”.

Zâmbind, binevoitor, i-am zis:

- „Nu, frate, nu mi-e teamă deloc, fiindcă deja mi le-am dat singur pe față înaintea lui Dumnezeu și a duhovnicului meu, om cu viață sfințită și sfințitoare. Și oricum, lipsa de tact, ca să nu zic grosolănia, nu are nimic comun cu duhovnicia reală. Apoi, părintele A. nu are ce să-mi spună în plus; trecutul mi-l știu, iar rănile păcatelor mă ard și-acum; prezentul mi-l vede toată lumea, chiar și frăția ta, neavând în el decât căință și ceva nădejde de îndreptare; iar viitorul, nu-l știe cu adevărat decât numai Bunul, Dreptul și Milostivul Dumnezeu, Care la vremea potrivită, prin iconomia Sa de nepătruns, mă va pregăti pentru el...”

De ceva, totuși, mă sfiesc, frate! Mi-e teamă că îi voi spune, între patru ochi, părintelui A., cum, cu toate străduințele sale misionare și „vizionare”, a început să greșească de când nu mai ascultă de nimeni; nici măcar de Părintele Stăniloae, pe care l-a ajutat o vreme în mod real, iar *cei ce nu se sfătuiesc cad ca frunzele!*”.

Despre ședințele de spiritism și ideile eretice steineriene ale acestui ieromonah, aflat în înșelare, mai știau Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, Părintele Benedict Ghiuș, Părintele Adrian Făgețeanu, Părintele Arsenie Papacioc, Părintele Profesor Dumitru Radu ș.a., toți atrăgându-i atenția cu bunăvoință că greșește, dar fără folos.

Iar pictura sa de la Biserica Drăgănescu-Mihăilești, mult lăudată de „novatori”, este în mod explicit *sincretistă și ecumenistă*, frizând erezia, cu „inovații” inacceptabile și elemente catolice introduse printre erminile ortodoxe, chipurile sfinte exprimând mai degrabă un demonism latent decât dumnezeire, pe care le-au sesizat specialiștii ortodocși din domeniu, dar și unii creștini atenți și luminați.

¹¹ De la bunii și înțelepții noștri duhovnici, am aflat și noi, păcătoșii, ce să facem pentru a nu cădea într-o asemenea mândrie pierzătoare de suflet: când ne vine ispita înălțării cu gândul, să ne amintim imediat de păcatele noastre fără de număr, mai vechi sau mai noi, cerând grabnic ajutor Mântuitorului, Maicii Domnului și Sfinților Părinți, *spovedindu-ne cu deplină sinceritate*, deși, doar cu o picătură de discernământ, ne-am putem da seama foarte bine, că nu am pus încă început bun adevăratei vieți duhovnicești!

Și dacă cineva ne laudă păruta evlavie, să-i răspundem cuviincios, dar hotărât, că de ne-ar cunoaște în mod real, n-ar mai vorbi așa despre noi. Semnul sigur că cineva se smerește cu adevărat este dat de *neliniștea cea bună*, care pe măsură ce înaintăm pe drumul credinței, ne scoate la iveală o mulțime de greșeli și păcate, zise mici (de fapt, tot mari!), pe care trebuie să le mărturisim plini de căință, cerând întotdeauna ajutor duhovnicilor noștri, căci oricât de atenți am fi, *fără sfătuire cădem ca frunzele...*

În această grozavă ispită a căzut și un tânăr, dar înzestrat ieromonah, mai târziu ajuns arhieru, pe care l-am cunoscut suficient de bine, întrucât am colaborat în plan redacțional, coordonând pe-atunci o revistă de atitudine ortodoxă; ne solicitase acest mult prea încrezător ieromonah, pe vremea aceea deja stareț la o mănăstire cunoscută, să-i publicăm un articol despre Părintele Paulin, pe lângă care ucenicise o vreme... Desigur, am primit articolul, bine scris în general, l-am citit cu atenție și l-am publicat, deoarece conținea lucruri ziditoare, cu o singură și nefericită excepție, un pasaj ridicol lăsat evident de-o parte.

Pasajul cuprindea, spre regretul nostru, tocmai *ispita sfințeniei* – și încă într-o formă grosieră, respectivul ieromonah susținând, sus și tare, că Părintele ar fi „confirmat”, în fața mai multor martori, o „ispravă” de a sa: la

rugăciunile lui „ascultate”, după o vreme de secetă prelungită, Dumnezeu Se îndurase și dăduse ploaie – sic!!!

După ce i-am publicat articolul, diortosit cum se cuvenea, deci descotorosit de acea lăudăroșenie crasă și jenantă pentru orice muritor, cel în cauză se oțărâse teribil o vreme pe noi, nefvățănd însă nimic din atenționarea discretă făcută, fiindcă *ispita sfințeniei e boală grea...* Acum, sărmănuțul și închipuitul „făcător de minuni”, având posibilități redacționale mult mai întinse, publică pretutindeni tot prima variantă a textului, cuprinzând „năzărania” cu pricina!

Desigur, Milostivul Dumnezeu face în toată vremea minuni, văzute și nevăzute, știute și neștiute, cunoscute și recunoscute, dar la rugăciunile Sfintei noastre Biserici, în sobor de preoți; chiar dacă vreun anume slujitor al ei, în chip adevărit, ar avea rugăciuni bine primite, ceea ce este posibil, apoi acela ar trebui să le acopere sub o „prăpastie de smerenie”, căci *demonul părerii de sine le dă târcoale până și părinților celor mai încercați*, nu doar închipuiților „aducători de ploaie”... Noi credem însă, cu serioase temeieri, că Mila lui Dumnezeu, rugăciunile Bisericii și o întâlnire fericită cu momentul Adevărului, îl vor ajuta până la urmă pe cel în cauză, într-un fel sau altul, să vină la smerenia cea mântuitoare, trăind cu umilință minunea dreptei socoteli!

¹² Nu chiar singurul, dar Părintele i-a citit ceva mai târziu pe ceilalți mari poeți români ai iubirii mistice, iar asupra geniului creștin de la Ipotești a revenit, recunoscând că „Fericitul Eminescu”, cum l-a numit primul chiar Ioan Alexandru pe împăratul limbii române culte, a cântat ca nimeni altul iubirea cerească! Părintele ținea foarte mult la Ioan Alexandru, iar opinia acestuia asupra poeziei eminesciene a contat foarte mult în cele din urmă.

¹³ Bine zis și, mai cu seamă, adevărat!

¹⁴ Părintele ne-a întrebat și pe noi, pe mine și pe soția mea, primind cam același răspuns, fără a ne vorbi între noi, ceea ce l-a cam pus pe gânduri: Părinte, noi ne iubim și ne prețuim reciproc, deși ne vedem și știm cusururile, neputințele și greșelile, dar Milostivirea lui Dumnezeu, rugăciunile Bisericii, educația primită și puțina noastră nevoiță, ne fac să avem milă și înțelegere unul față de celălalt, iar dacă ne greșim, ne și iertăm, căci toți putem greși, luptând să ne îndreptăm!

Iar, păcătosul de mine, am mai adăugat ceva, care i-a dat și mai mult de gândit: Părinte, deși viața monahală este tainică, cerând monahilor să trăiască precum îngerii, ceea ce unii și fac, *numai căsătoria a fost trecută în rândul Sfințelor Taine de către Sfinții Părinți ai Bisericii*, iar celor căsătorii li se cere doar să se nevoiască în mijlocul lumii!

Așa cum noi, mirenii, simpli închinători ai Bisericii, anevoie vom putea înțelege frumusețile, greutatețile, ispitele, căderile, ridicările și eroismul nevoițelor călugărești, tot la fel monahii, cu excepția celor care au ajuns în mod real la o viață duhovnicească mult sporită, nu vor putea crede că, în

viața de zi cu zi, o familie de creștini, poate trece cu Mila lui Dumnezeu peste toate ispitele, greutatețile și încercările vieții de familie, străduindu-se să trăiască moral și responsabil, ba mai ajutându-i și pe alții, părinți, rude, colegi, prieteni, chiar și pe străini, cu ceea ce se poate. Iertați-ne Părinte, dacă greșim, dar noi credem, sub influența unor duhovnici, preoți de mir cu familii, că și venirea sfinției voastre în casa noastră este tot proniatoare, pentru a ne cunoaște mai bine...

Nu trebuie idealizată nici viața de familie, nici viața monahală, ci ambele trebuie trăite, pe cât posibil omenește, cât mai realist; cu vreo două excepții, toate persoanele întrebate de sfinția voastră, nu prea știau sau nu puteau transmite nimic esențial și relevant despre nici una dintre cele două forme de viațuire creștină! Știți, ne-ați spus, odată cu multă durere, că *asteptați de la toți fiii duhovnicești roade adevărate, nu frunze* și aveți perfectă dreptate, fiindcă și noi, deși suntem bărbat și femeie, în toată firea, cu responsabilități profesionale și sociale bine stabilite, uniți prin Taina căsătoriei, încă nu am dat roade, ci doar vreo doi muguri de umilință, având încă prea multe frunze!

¹⁵ Am început un nou caiet duhovnicesc al Părintelui Paulin, care este datat 27 decembrie 1965. Cel pe care l-am publicat până acum (în revista „Icoana din adânc”) pare situat, cronologic, înaintea acestuia. Neputând însă nici o dată, am preferat să începem cu el, publicându-l secvențial; dacă am avea mijloace financiare mai substanțiale poate că am publica în trei, patru volume întregul jurnal, deși apa vieții celei veșnice nu se bea cu fântâna, ci treptat, treptat, cu picătura! Altfel poate fi primejdie mare, deoarece Sfânta Predanie și experiența nevoitorilor săi are adâncuri tainice, de care trebuie să ne apropiem cu mare sfială și smerită cugetare.

Așa învățăm sau reînvățăm, împreună, „răbdărica, răbdărușa, răbdarea și răbdăroiul”, după o expresie dragă Părintelui Paulin, dar și nouă... Am așteptat aproape 38 de ani, precum slăbănogul din Evanghelie, ca să publicăm aceste gânduri-lumină aparținând unor oameni-lumină, cu care ne-am interferat viața în ceasuri grele de înțelesuri și sensuri duhovnicești... O fi mult; o fi puțin, numai Dumnezeu știe! Nouă ni s-a părut o viață, căci totul trece ca fulgerul în această vale a tuturor plângerilor și erorilor umane, după care ne așteaptă viața veșnică, așa cum ne-am așternut-o încă de aici ...

¹⁶ Cu alte cuvinte, rușinează-te înaintea lui Dumnezeu și te vei rușina și înaintea oamenilor!

¹⁷ Am cunoscut și noi un astfel de ateu, care-și ignora creștinismul lucrător pe care îl practica; s-a căit de rătăcirea sa, s-a spovedit cu lacrimi fierbinți, a primit cutremurat Taina Sfintei Împărtășanii și a lăsat niște confesiuni zguduitoare privind convertirea sa totală la credința ortodoxă!

¹⁸ Părintele nu a văzut războiul „umanitar” din Iugoslavia, nici „festivalul homosexualilor” și nici „rețelele de pedofili” din „lumea civilizată” sau imaginile înfloritoare ale exploatării copiilor din „lumea a

treia"! Cât de ușor ne putem înșela, mai cu seamă când nu avem toate datele reale la dispoziție sau, mai degrabă, Dumnezeu ne ferește de noi ispite și dureri sufletești!

¹⁹ Să privim o clipă, frați creștini cu fapta, „programele culturale” ale unor posturi aservite forțelor întinericului și vom observa cu ușurință umbra ticăloasă a acestei mâini, în spatele majorității protagoniștilor acestor emisiuni de subcultură anticreștină și vom auzi tot felul de mesaje obscure rostite de voci cavernoase și insinuante, ca niște guri ale iadului; foarte rar vom putea primi vreun mesaj creștin or măcar omenesc; cel rău este la el acasă, în aceste studiouri „pro-demonice”!

²⁰ Odinioară un nebun pentru Hristos i-a tras o palmă viitorului sfânt Tihon din Zadonsk, zicându-i: *“Nu mai face pe nebunul!”*. Și sfântul s-a smerit, neținând *„sfat de taină”*, cum se mai face prin unele locuri, de la noi sau de la alții, nu are importanță, împotriva celui care, cu îngăduința lui Dumnezeu, l-a mustrat, pentru a-l îndrepta!

²¹ Mai cu seamă atunci!

²² Sinceritatea și neprihănirea Părintelui Paulin, care ne-a fost și nouă, nevrednicilor, o vreme, duhovnic, povățuitor și luminător, sunt impresionante și ziditoare; de altfel, ne aducem aminte de o seară petrecută la Sfânta Mânăstire Arnota, unde sfinția sa a fost o vreme stareț, cu rezultate duhovnicești remarcabile: făcuse cineva dintre noi una dintre greșelile pe care Părintele le corecta cu luminată stăruință; îl dojenise zdravăn pe cel în cauză, acela uitase aproape pe loc dojana, noi ne făcusem o rugăciune scurtă și ne culcasem fără grijă; noaptea, însă, unul dintre noi, prin Miha lui Dumnezeu, îl descoperise pe duhovnicul și binefăcătorul nostru plângând pentru sufletul fratelui dojenit; putea părea unora doar aspru și sever, dar avea o inimă bună și iubitoare, pe care mulți tineri monahi din zilele noastre vor s-o înlocuiască cu o morgă fals duhovnicească, care le va aduce multă suferință, fiindcă e tot o formă de fățarie...

²³ Mărturisim, la rândul nostru, cu frică de Dumnezeu, că toate ocările la adresa noastră, venite pe drept sau pe nedrept, le-am primit, dacă nu ca pe laude, măcar cu un început de tainică și aparent paradoxală bucurie: aceste ocări și dosădiri pentru adevărurile pe care le scriem, ce-i drept într-un stil extrem de acid uneori, sunt semnul că ne-am atins țința; la boli grele, leacuri tari; știm că îi dezamăgim iarăși pe sărmanii „feraponți” ai vremurilor noastre, dar toate „cugetările” lor indignate, arogante și intolerante, le socotim extrem de binevenite în viața noastră, fapt pentru care le mulțumim, cu smerită metanie de gând!

Criteriul duhovnicesc hotărâtor este că noi, păcătoșii și nevrednicii, îi putem iubi creștinește pe cei ale căror mentalități le biciuim, rugându-ne pentru miluirea lor, ei însă nu se opresc din vrăjmășia, dosădirea sau disprețuirea altora, decât când primesc vârguță de îndreptare de Sus; datorăm această zidire lăuntrică, în egală măsură, Părintelui Paulin și

Părintelui Gherontie, care ne-a fost, de asemenea, duhovnic și care ne spunea adesea: „Dacă vă îndreptățește Dumnezeu în cugetul vostru, de nimic să nu vă tulburați!”

²⁴ Orice asemănare cu situații de acest fel, întâlnite în zilele noastre, nu e deloc întâmplătoare, ci proniatoare, dar mulți dintre noi nu avem bărbăția duhovnicească să-i muștrăm pe iereziiarii noștri!

²⁵ Fericită nemulțumire și fertilă frică, pe care să dea Dumnezeu, cu rugăciunile fericitului Părinte Paulin, s-o dobândim și noi păcătoșii, indiferent de forma de viețuire în care trăim!

²⁶ Cei care se încred în mod nesocotit în sinceritatea „binevoitoare” și „pacifistă”, mult trâmbițată și intens mediatizată, a tot felul de reprezentanți ai lamaseriilor tibetane, sunt ori naivi, ori deja hipnotizați în stare de veghe; a se citi aici și confesiunea zguduitoare a lui Mircea Eliade, care a stat vreo doi ani prin lamaseriile tibetane, mărturisind sincer în jurnalul lui, după această „experiență” tibetană, că nu-și mai afla propriul „eu”, propria identitate; cine cochetează cu „învățăturile” asiatice pierzătoare de suflet, dar are și urechi de auzit, să audă!

²⁷ Aveai nevoie de mult curaj pe vremea aceea pentru un astfel de gest neconvențional...

²⁸ **Un simplu cuvânt explicativ.** O personalitate medicală română, de primă mărime, ne învăța în tinerețea noastră, mult prea lesne încrezătoare pe atunci, că oamenii îți iartă orice, în cele din urmă, dar un singur lucru, totuși, nu ți-l pot ierta: să le-o iei lor înainte măcar cu un milimetru! Arhimandritul cărturar și starețul duhovnicesc autentic, Paulin Lecca, a luat-o multora dintre noi înainte cu câțiva ani-lumină și acest lucru îi ustură pe unii, deși nimeni nu-și poate adăuga singur la statura proprie, nici măcar un cot, după cuvântul Sfințelor Scripturi.

Ierarhia divino-umană, văzută și nevăzută, încă de la facerea lumii, este numai în mâna Creatorului nostru și nicidecum a creaturilor sale, indiferent cine ar fi acelea sau s-ar crede că sunt! Noi socotim cu bunăvoință reacțiile unor ritori moderni, simple stări umorale de moment, aprehensiuni subiective, reduționiste și inefficiente.

Trebuie să precizăm aici că Părintele știa să primească o observație critică, pertinentă și obiectivă, dar respingea, surâzând cu bunățate, „artașurile” și „nădufurile” pur subiective, fie ele și ale unor oameni duhovnicești, care mai greșesc și ei omenește... O lucrare față de care ne-am exprimat rezerve justificate, nu a publicat-o, mărturisindu-ne smerit, după aproape un sfert de secol, când noi aproape uitasem episodul, că ne-a ascultat! I-am răspuns, zâmbind, că nu am știut că avem o influență atât de mare în viața sa, căci am fi folosit-o mai des, cu smerită cugetare și cu dragoste!

De când am început publicarea acestui excepțional document duhovnicesc, dezvăluind, pe alocuri, cu o franchețe aproape crudă (dar,

Doamne, cât de ziditoare!), mentalități și orientări lăuntrice greșite, am știut că vom întâmpina, pe de o parte entuziasmul neselectiv al unora, iar pe de altă parte criticile superficiale, dar acerbe, mai zgomotoase sau mai silențioase, după temperament și caracter, ale altora!

Cu Mila lui Dumnezeu ne-am pregătit pentru a îmblânzi, îngrădi sau ocoli, prin puterea rugăciunii, ambele extreme, invitându-i pe exponenții lor, stăruitor, la o lecturare cât mai obiectivă și creștinească a avaturilor pur duhovnicești, de cele mai multe ori, dar și simple, omenești, uneori, ale unui nevoitor creștin, monah și cărturar luminat, un vas de slujire al Bisericii, care s-a mutat la cele veșnice după ce a trecut prin multe, dureroase și chinuitoare încercări (condamnare la moarte, ani grei de închisoare, câteva luni de pustnicie, lămurire în cuptorul vieții mănăstirești peste o jumătate de secol, o largă experiență de duhovnic, profesor, stareț, exarh, ctitor de Biserică și Mănăstiri, luminător de suflete, dar, în primul rând, de smerit liturghisitor și neobosit mărturisitor al Domnului nostru Iisus Hristos, inclusiv ca preot misionar în Transnistria).

Poate că viața și opera sa (are câteva cărți vii de zidire sufletească, într-un stil literar inimitabil, care nu au necesitat decât diortosiri și colaționări neînsemnate de formă, spre deosebire de ale altora, cu pretenții mari, care au necesitat intervenții masive, de fond și de formă!) nu întrunesc exigențele reale, dar și olecuță invidioase (ranchiuna, fie ea și disimulată, ca toate celelalte patimi sufletești se înscrie pe chipul nostru!), ale unora care îi contestă excesiv de subiectiv valoarea; poate că altora, tot din motive meschine, oricum absolut insignifiante față de substanța textuală majoritară, mustind de autentică viață duhovnicească a jurnalului, li s-a sugerat un soi de „cult al personalității” Părintelui (deși nu vedem la ce i-ar mai folosi acum vreun cult!?), când de fapt este vorba de o datorie de conștiință și o făgăduință liber consimțită de a publica gândurile unei personalități creștine autentice (Părintele Paulin Lecca, încredințându-ne cu puțin înaintea plecării sale la cele veșnice, douăzeci de caiete cu însemnări periodice, dar constante, de-a lungul întregii sale viețuiri monahicești; trei în limba română și șaptesprezece în limba franceză, pe care o cunoștea la perfecție!); în sfârșit, câtorva „feraponți” moderni, cum inspirat i-a denumit părintele, li s-a năzărit că jurnalul nici nu ar exista, fiind scris de unii fii duhovnicești ai săi!

Am vrea noi să putem scrie la valoarea sfinției sale, vrednicul de pomenire, Arhimandrit Paulin Lecca, dar departe este cerul simțirii sale nobile, altruiste, neprihănite și sfințitoare, de pământul sterp al nevolnicei, egoistei, tipicării și cărcotașei noastre receptivități („tipic, tipic și la inimă nimic”!). Așadar, într-un cuvânt simplu, franc și tranșant, ținând cont, în primul rând, de valoarea incontestabilă a jurnalului (citit de mari duhovnici și oameni de cultură creștină autentică, care ne-au binecuvântat să-l publicăm pentru folosul sufletesc al credincioșilor), apoi de opinia

majorității cititorilor fideli ai publicației noastre, care așteaptă, cu real interes și luminată apreciere, pagini din jurnalul Părintelui și, abia la urmă, de criticile evident neaderente la realitatea duhovnicească și literară a acestui jurnal, îl vom publica liniștiți mai departe.

Este mult mai simplu să dai sentințe, dar ceva mai greu să le argumentezi spiritual, moral și profesional, cumva convingător, mai cu seamă când cel în cauză nu se mai poate apăra omenește, ci doar ruga pentru noi, păcătoșii, duhovnicește, cu Mila lui Dumnezeu, care pe toți ne va judeca după un singur criteriu dumnezeiesc și, totodată, infailibil: **cât am iubit și cât am lucrat iubind din poruncile Sale!**?

Ca fii duhovnicești ai Părintelui Paulin, ca ucenici nevrednici ai mesajului său duhovnicesc și ca simpli închinători ai Bisericii noastre strămoșești, vom urma sfatul unui Arhiereu luminat al vremurilor noastre (acum putem mărturisi că este vorba de Preafericitul Patriarh Teoctist), care ne-a spus cu tâlc, după ce a citit fragmente din jurnal: *“Așa lucrează sfinții, și după ce pleacă de pe pământ!”*.

Poate că Părintele nu a atins sfințenia cât a trăit printre noi, sau poate că a atins-o, dar sigur a căutat-o până în ultima clipă a vieții pe pământ și, de aceea, noi l-am iubit, îl iubim, îi respectăm memoria și îi publicăm gândurile, cu smerită cugetare și firească devoțiune creștină pentru ceea ce a turnat Dumnezeu în vasul ființei sale, din veșnicie pentru veșnicie, și nu pentru ceea ce a fost efemeritate în viața sfinției sale... De altfel, dacă cineva dintre cei care nu apreciază încă statura duhovnicească și scriitoricească a părintelui, o va ajunge sau chiar o va întrece, să fie sigur că noi, dacă Dumnezeu ne va mai da zile, vom scrie la fel de cuviincios și substanțial despre lucrările respectivului!

Să ne ajute Dumnezeu să iubim și să iertăm, măcar așa cum ne-a arătat de atâtea ori Părintele Paulin, mereu mai viu în conștiințele credincioșilor care l-au cunoscut nemijlocit, prin viața și opera sa. Amin.

²⁹ L-am cunoscut și noi pe taica Chirușa la sfânta mănăstire Arnota și, într-adevăr, era impresionantă simplitatea trăirii sale, plină de smerenie, echilibru, bună cuviință, dreaptă socoteală și sfântă ascultare, având pe chip înscrisă pacea Domnului nostru Iisus Hristos și veselie din adânc a sfinților săi; s-a rugat mult pentru noi, iar aceste puține gânduri reprezintă o smerită metanie de pomenire a sufletului său luminos și sfințit; Părintele l-a descris cum nu se poate mai bine, ca fiind omul lui Dumnezeu!

³⁰ I-am spus-o Părintelui și în timpul vieții sale pe pământ, o repetăm și acum cu toată certitudinea, convinși fiind că simte metania noastră de gând: ca orice suflet înviat în mod real, Părintele Paulin deranja, și mai deranjează încă, pe cei robiți literei, tocmai prin această înviere în Duh primită în dar, într-o comuniune harică autentică, cu lungul lanț de aur al tuturor nevoitorilor și sfinților creștini, vizibilă pentru toți cei care îl cunoșteau,

având ochii sufletului deschiși; ca toți cei neprihăniți cu sufletul, printr-o taină a lui Dumnezeu, nu realiza motivul real al dizgrației sale înaintea unor autorități efemere, care se temeau de cuvântul, lumina și smerita sa viețuire, vădindu-le trăirea meschină, mândră și sterilă!

³¹ Ne-am oprit îndelung asupra acestor cuvinte, cu care am încheiat pagina anterioară de jurnal duhovnicesc a Părintelui Paulin, pentru că în mod evident se impune o idee: pe Dumnezeu pare să-L intereseze, în mod special, numai timpul pe care îl acordăm jertfitor altora, prin această altruistă lucrare desțelenindu-ne propriile noastre suflete!

³² La fel ca în zilele noastre, când unii tinerei, gravi și importanți, abia intrați în viața duhovnicească, se și consideră „mari avve”, făcându-se foc și pară, dacă cineva le atrage atenția că aproape toți facem cam aceleași greșeli; sinceritatea totală și exemplară a Părintelui poate fi tămăduitoare pentru noi toți și pentru acești frați ai noștri chinuți de părerea lor de sine, care, numai când aud păcatul pomenit în prezența lor, la modul general, sar ca arși, căci nichipercea arde atunci când este atins de cea mai mică fărâmă de smerenie, nerăbdând vădirea vicleniei sale; nu râvna cea bună deranjează, ci râvna cea ne-bună!

³³ Evident, Părintele nu dezavua bucuria duhovnicească reală sau cuvintele de duh, ci numai bucuria frivolă, vorbele putrede și glumele îndoielnice...

³⁴ Sunt mulți dintre noi care nici nu ne gândim vreodată că Îl răstignim zilnic pe Domnul nostru Iisus Hristos cu fățaria, cu neubirea aproapelui nostru și cu lașitatea de a închide ochii la marile suferințe ale altora, pe umerii cărora punem poveri neatinsse de noi, nici măcar cu un deget!

³⁵ Nenorocirile, aberațiile comportamentale, abuzurile și toate blestemățiile de care auzim, confirmă pe deplin prudenta recomandată de părinții duhovnicești luminați!

³⁶ Aici, credem că ar trebui reamintit cuvântul Sfinților Părinți: ei ne învață cum dintre cele opt feluri de lacrimi, numai trei sunt bine plăcute lui Dumnezeu, iar lacrimile sufletești, nevăzute, pot fi la fel de dureroase ca cele văzute, de nu cumva încă și mai dureroase...

³⁷ Sunt impresionante stăruința și umilința cu care, Părintele nostru duhovnicesc Paulin, își raporta viața, permanent, înaintea Mântuitorului, pe care Îl căuta neîncetat, prin rugăciune, post, milostenie și smerită cugetare, dezvăluindu-și fără menajamente, păcatele, greșelile și neputințele. Oh, de-am învăța ceva și noi din această spovedanie publică exemplară, nu ne-am mai lăuda atât cu premierele noastre mediatice, fie ele și cu caracter religios, căci orice faptă bună trâmbițată își pierde sigur folosul pentru noi! Fapta bună se aruncă în fântână!

L-am cunoscut bine pe Părintele Paulin, pe cât ne-a îngăduit Bunul Dumnezeu... I-am fost, cu nevredețenie, fii duhovnicești; am purtat multe dialoguri ziditoare cu sfinția sa, l-am mai și necăjit, dar ne-a iertat

întotdeauna, dacă a observat la noi o cât de mică urmă de căință sinceră; ne-a pus în mână cărți de Ortodoxie fundamentale; ne-a îndemnat și ne-a învățat cum să ne rugăm, în toată vremea, la Mântuitorul și la Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu; ne-a prevenit asupra primejdiilor și amăgirilor de tot felul; ne-a luminat să alergăm după roadele Duhului care înviază sufletul și nu după frunzele literelor, fie ele și academice, care-l pot ucide; a locuit în casa noastră, sfătuindu-ne ca un Părinte iubitor; am stat săptămâni de-a rândul într-o chilie alăturată de a sfinției sale, la mănăstirea Arnota, în concedii, ajutându-l sau încercându-l în treburile zilnice ale obștei (a fost starețul acestei mănăstiri vreo zece ani, înviind-o și împodobind-o cu viața sa duhovnicească sporită!); ne-am bucurat, nemeritat desigur, de dragostea sa curată și de rugăciunile sale făcute cu lacrimi și, de aceea, aproape întotdeauna ascultate de Dumnezeu (a slujit mulți ani singur Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, suportând smerit multe ispite și lovituri de la cel rău din această pricină!), dar n-am putut nicicum epuiza posibilitățile sale duhovnicești mereu uimitoare, ca și deschiderile sale adânc și vii teologice, pe care cu generozitate le așeza, ca pe-o hrană sufletească și îngerească neasemuită, înaintea noastră, chiar și atunci când nu o meritam deloc!

Mai cu seamă atunci... Când se mătnea era ca un copil și dojenindu-ne se ambala, datorită neprihănirii sufletești; dar, după ce ne ceream iertare, rușinați, nu știa cum să ne mai miluiască cu dragostea sa, de bucurie că am recunoscut păcatul sau greșeala în care am căzut! Mereu ne spunea că **păcătosul smerit o ia înaintea dreptului mândru...** Nouă nu ne plăcea, pe vremea aceea, deloc acest cuvânt, pentru că, aproape toți, duhneam de mândrie ascunsă, dormind cu mortul în pat fără să știm, iar sfinția sa ne răbda în speranța că ne vom întoarce, ca și fiul risipitor...

Unei doamne mai simandicoase, care i-a mărturisit, foarte convinsă, în repetate rânduri, că nu are păcate i-a zis în cele din urmă cam așa: „Toată viața mea de duhovnic am spovedit numai oameni; astăzi, pentru păcatele mele, mi-a trimis Mântuitorul un înger! În viața mea nu credeam că voi ajunge să spovedesc îngeri... Ia să auzim, ce ați făcut frăția voastră pentru Domnul nostru Iisus Hristos, de vă iubește atât, ridicându-vă și posibilitatea omenească de a mai greși?”. Acea persoană a început să plângă, și-a spovedit păcatele și a devenit o creștină vie, cu fapta, pe care Părintele, fără să o numească, ne-o dădea adesea exemplu!

Deși am trăit atâta vreme în preajma Părintelui, toate păcatele mărturisite de sfinția sa le avem sigur și noi, încă mai multe, mai rele și mai mari decât acestea, patimile noastre nefiind moarte, ci doar legate prin Puterea lui Dumnezeu; cât despre a pune început bun vieții noastre duhovnicești, cu durere o mărturisim, că nici pomeneală de așa ceva în viața noastră de creștini plăpânzi cu fapta și miluiți doar cu nădejdea!

³⁸ Am discutat îndelung problema aceasta cu Părintele Paulin, care ne-a fost o vreme duhovnic și toată viața sfătuitor de bine; evident, știa că s-a

spus, „un sfânt trist, un trist sfânt”, dar continua să ne atenționeze să ne bucurăm cu măsură și chiar dacă avea un humor fin, de cea mai bună calitate, îl folosea cumpătat, iubind mai mult rugăciunile și meditațiile grave, căci avea și marele dar de la Dumnezeu de a surprinde esențialul!

Am auzit de curând o nouă năzbâtie a unor începători naivi în cele duhovnicești, aceiași „feraponți” dintotdeauna, care au oprit difuzarea unei lucrări de valoare, pe motivul ridicol că scoliile făcute de Părintele Paulin, în subsolul paginilor ei, ar aduce prejudicii mari cititorilor, ceea ce este perfect adevărat: pentru cei mândri, care toată ziua îi clevetesc pe cei iubitori de smerită cugetare și rugăciune neîncetată, aceste comentarii ale Părintelui sunt chiar dureroase și uneori primejdioase, căci le vădesc micimea și meschinăria simțirii și a gândirii...

³⁹ În inimile celor mândri, care au citit o singură carte, și aceea în literă, nu în duh, diavolul presară, printre altele, sămânța neascultării, răzvrătirii, zavistiei și clevetirii oamenilor cu adevărat duhovnicești; Părintele îi ierta și se ruga pentru ei, dar, deși Prea Fericitul Părinte Patriarh îl aprecia în mod deosebit pe arhimandritul cărturar Paulin Lecca, spunând că „sfinții lucrează și după moarte”, „feraponții” zilelor noastre cu aere de ave, însă cu mijloace de exprimare precare și lamentabile, nu se lasă: îi cenzurează cuvântul profund ziditor!

⁴⁰ Era una dintre „babele din haita cu care umbla”, după părerea imundă și „expertă” a unor urechiști în ale duhovniciei, dar milostivul Părinte Paulin îi ierta, ca și ava Cleopa, ava Sofian sau smeritul duhovnic cernican Ilarion Argatu, Dumnezeu să-i odihnească cu sfinții Săi, căci tare mai mângâiau poporul necăjit și obosit.

Văzând că le-am vădit micimea, răutatea și îngâmfarea nebună au încercat să-i cenzureze pe toți cei care rostesc adevărul, calomniindu-i și clevetindu-i jalnic pe unde și cum s-a putut... Rezultatul: cei clevetiți au primit noi distincții duhovnicești, iertându-i și rugându-se pentru osânditorii lor, iar „feraponții” zilelor noastre și-au desfigurat și mai mult chipul, ajungând să umble năuci, crispați și încurcați în ițele propriilor minciuni și clevetiri!

⁴¹ Un preot tânăr, neexperimentat, slăbuț pregătit, dar foarte ambițios și neascultător, pe care l-am ajutat cu dragoste creștină să obțină un post bun în capitală, ne-a declarat, cu naivitate și jalnică opacitate, cum, la citirea revistei noastre, sare întotdeauna peste jurnalul Părintelui, socotind o asemenea comoară duhovnicească sub nivelul pregătirii sale, vai, atât de precară, din moment ce maltratează vioi și nepăsător limba română, dar și recunoștința creștinească; o vreme a stat sub influența duhovnicului nostru, apoi, socotindu-se înțelept, s-a chinuit să devină un „păstor modern”; trebuie multă rugăciune pentru acest suflet mândru și neștiutor, până când Bunul Dumnezeu îl va smeri; l-am iubit și-l iubim mult, dar cum tot nu citește acest jurnal, nu există decât o cale: rugăciune, rugăciune, rugăciune!

⁴² L-am cunoscut îndeaproape pe Părintele Benedict, ne-a fost și duhovnic o vreme și, în mod real, orice cuvânt al sfinției sale, fiind trecut prin focul rugăciunii lăuntrice, săpa adânc în cei care îl ascultau, având putere multă!

⁴³ Ajungând la această reflecție a părintelui, ne-am rugat intens, stăruitor și cu firească compasiune pentru toți „furioșii”, invidioșii, meschinii, cazuiștii și sinestezicii mărunți, care par a fi înțeles că fericii sunt cei cu inima împietrită (!), nu cei care plâng, cu lacrimi văzute sau nevăzute, știute sau neștiute, cum făcea adesea vrednicul de cinstire arhimandrit Paulin; pe unul dintre acești necruțători cenzori ai lacrimilor omenești, personaj pe jumătate comic, pe jumătate „savonarolic”, l-am întâlnit de curând, vână la față de frustrări și aprehensiuni paroxistice și învolburat de o „frățietate” ieziută...

Tocmai pentru că încrâncenarea sa idoneistă împotriva emoțiilor duhovnicești autentice ajunsese proverbială, i-am mărturisit zâmbind că noi, prostimea și talpa țării, tocmai astfel de înlăcrimați căutam și prețuim încă dinainte de 1989, pe când tot felul de lucrători cu șoapta – se știu ei între ei, dar îi știm și noi – lucrau de zor la dosarele noastre, pe la serviciile speciale ale stării de spirit a populației, cu care colaborau cointerestat, dorindu-ne „frățește” să ne „frângem gâtul”...

Cum gâtul nu ni l-am frânt, în erezii mondialiste n-am alunecat, Sfânta Lumină de la Sfântul Mormânt am văzut-o repetat, pe Mântuitorul Hristos Îl mărturisim statornic, după Sfânta Predanie, pe Maica Domnului o supravenerăm cu umilință, în ascultarea duhovnicilor luminați stăm, de spovedit și de cuminecat nu ne îndepărtăm, copiii și nepoții în frică de Dumnezeu ni-i educăm, de ifosele și grimasele lor „ferapontice” nu ne ofuscăm, nu le mai rămâne, sărmanilor aviatori parenetici, decât o singură cale: să se întoarcă și să fie vii!

„Sfântul Dionisie Areopagitul spune că răul adus de satana în aceasta constă: în *postă fără minte, mânie fără judecată și închipuire sau nălucire pripită*. Ai văzut care-i răul din satana și din toate slugile lui? Dacă ai lua de la diavoli aceste trei patimi, ei s-ar face înapoi îngeri, fiindcă aceste trei răutăți îi fac pe ei draci” – Ava Cleopa).

⁴⁴ Avem certitudinea, verificată adesea pe viu, că cei care nu înțeleg lacrimile curățitoare ale altora, nu sunt nici conștienți de urâciunea omului vechi din ei, socotindu-se întăriți, înțelepți și imunizați împotriva păcatelor, și, tocmai de aceea, victime sigure ale stihilor lăuntrice devastatoare ale patimilor de tot felul, pe care le impută totdeauna numai altora, fiind munciți și devorați vizibil de ele; de aceea, noi talpa și prostimea țării, îi iubim și îi urmăm doar pe acei păstori sufletești, care ne dezvăluie, cu dragoste, smerenie și îndelungă răbdare, prin exemplul lor personal de nevoință și trăire creștinească hristocentrică, **meșteșugul adevăratei lupte duhovnicești** și nu ascultăm, ba chiar respingem, cu

hotărâre și irevocabil, băsnelile și eresurile pseudo-păstorilor ce nu-și recunosc și nu-și plâng propriile păcate, fie ei și universitari, „*dormind cu mortul lăuntric în pat*”, noapte de noapte sau plimbându-l ziua prin lume!

⁴⁵ Printre alte lucrări sfinte cu care Părintele s-a nevoit permanent, sfinția sa s-a învrednicit, cu darul de Sus, să slujească zilnic, respectând rânduielile bisericești, pentru preamărirea lui Dumnezeu și folosul credincioșilor, Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, vreme de aproape zece ani; cei care au slujit sau slujesc zilnic, chiar și pe perioade mai scurte, Sfânta Liturghie, cu dragoste curată, credință neclintită, bucurie sfântă și smerită cugetare, dar și toți credincioșii cu fapta care participă la această sfântă bucurie, vor înțelege imediat, în duh și adevăr, jertfirea sinceră a Părintelui, bucurându-se de ea; ceilalți, împotrivorii și cârtitorii de profesie, nu vor înțelege nimic și, de aceea, îi sfătuim – cu multă compasiune și înțelegere – să nici nu mai citească acest jurnal, până când nu le vor curge primele lacrimi adevărate de căință pentru cerbicia și insensibilitatea lor zavistuitoare!

⁴⁶ Deși nu-i ușor de mărturisit, printre cei care l-au măhnit, uneori, pe Părintele Paulin, ne numărăm și noi, fiii săi duhovnicești, prietenii și apropiații ai săi; chiar dacă i-am cerut iertare și am obținut-o, pe când se mai afla printre noi, considerăm, din respect pentru adevăr și ca un omagiu viu, să consemnăm această greșeală a noastră, pentru că unii încă îi mai greșesc și nu-și dau seama aproape deloc cât îi va dura acest fapt, când vor începe remușcărilor reale...

⁴⁷ Desigur raționaliștii, care le știu pe toate, dar nimic sigur, se vor repezi să spună că a fost o moarte aparentă, dar la Paris a trăit o fetiță 14 zile cu electroencefalogramă nulă, după care s-a reîntors la viață, nimeni neavând o explicație științifică certă!

⁴⁸ Deși știm bine că lanțurile pentru des-pățimire trebuie puse în lăuntru nostru, ne uimesc și ne smeresc măsurile eroice extreme pe care unii sfinți le-au folosit, pentru a respinge definitiv păcatul!

⁴⁹ N-a mai apucat Părintele să vadă o televiziune, în bună parte străină de Dumnezeu, ignorantă, iresponsabilă, ba mai grav vândută lui mammona, care invită tot soiul de vrăjitoare, ghicitoare și „vindecătoare”, toate cu semnele pierzării pe față, nerușinate și analfabete ca harpiile sau „doar” agramate ca unii parlamentari, să-și „icsprime”, nici mai mult nici mai puțin, decât „harul” vrăjitoresc al „magiei albe”, obținut prin pactul lor cu dracul gol-goluț, în timp ce batjocoresc toate cele sfinte!

⁵⁰ Adică exact ce-i aduce în pragul indignării și al delirului elitist și fals cucernic pe toți fățarnicii și iezuiții, din toate timpurile și din toate locurile, căci „smerenia odihnește, iar mândria chinuiește!”.

⁵¹ Bunul Dumnezeu i-a dat putere să nu rupă aceste pagini, armă de foc duhovnicesc împotriva demonilor, prin smerenia reală și vie cu care au fost scrise; noi, toți cei care ne știm cu mult mai păcătoși și pătimiși decât se

mărturisirea Părintele, ne folosim mult citind acest jurnal, care produce crize de snobism doar celor ce văd în lacrimi o primejdie; într-adevăr există o primejdie pentru ei și pentru noi toți: ne vedește trufia nebună, precum cea a fariseului din Sfânta Evanghelie!

⁵² Este într-adevăr impresionantă, mișcătoare și ziditoare atenția pe care Părintele o acorda fiecărei întâmplări și întâlniri cu oamenii, fie ei și bieți copilași infirmi, dar și capacitatea uimitoare de a se smeri pe sine pentru cele mai mici și aparent inofensive greșeli, reale sau presupuse, căci numai trezvia lăuntrică ne poate fi de folos pe cărarea îngustă, anevoioasă și adesea plină de neprevăzut a mântuirii!

⁵³ Publicăm acest jurnal în ordinea numerotării caietelor încredințate nouă de către Părintele Paulin și constatăm, nu mai știm a câta oară, că o mână nevăzută hotărăște când să apară anumite gânduri; acum am intrat în postul Crăciunului, acum apar și aceste atât de necesare întăriri și luminări duhovnicești!

⁵⁴ Prin purtarea de grijă și Milostivirea de negrăit a lui Dumnezeu, am fost chemați în Sfântul Altar, cu binecuvântarea duhovnicului, participând la Sfânta și dumnezeiasca Liturghie, în imediata apropiere a preoților liturghisitori, uneori și a arhierilor; unii slujesc cu o evlavie vie și atât de impresionantă, de nu-ți mai vine să crezi că sunt oameni, ci îi socotești îngeri în trup; unora le curg lacrimi, în special în momentul epiclezei; altora sfânta slujbă le conferă o solemnitate nepământească și vădit teofanică; hieratismul gesturilor sacerdotale, lumina și pacea Sfântului Altar sunt atât de pregnante, încât avertismentul sever al Sfântului Vasile cel Mare – „nimeni dintre cei legați de patimi să nu îndrăznească a se apropia ca să slujească Dumnezeului Celui Viu...” – capătă deodată dimensiuni și accente transcendente, aproape palpabile și sigur transfiguratoare.

De mai multe ori am refuzat să intrăm în Sfântul Altar din această pricină, iar când am intrat, am înțeles, cu totul și cu totul mai adânc, plin și deplin, ce responsabilitate imensă și suprafirească apasă pe umerii arhierilor și preoților, fără a căror slujire de trei ori sfântă noi nu ne-am putea mântui; așa am învățat să-i iubim și să-i prețuim pe toți preoții, dar și să plângem și să ne rugăm cu lacrimi sufletești fierbinți, pentru acei, nădăjduim puțini la număr, simoniaci sau nepăsători față de harul primit, care „slujesc” ca simpli funcționari, fără frică de Dumnezeu și fără o trăire lăuntrică reală, provocând multă sminteală și nedumerire în rândurile credincioșilor; tot atât de adevărat este că nici aceștia nu se roagă stăruitor și luminat pentru toți arhierii și preoții, mulțumindu-se să-i clevetească, pe drept sau pe nedrept, ceea ce constituie un păcat mare, cu urmări greu de evaluat și mai ales de îndreptat!

⁵⁵ În ultima vreme ceva mult mai grav: a apărut și la noi: flagelul toxicomaniilor de tot felul.

⁵⁶ Dimensiunea taumaturgică a acestui jurnal este evidentă.

⁵⁷ Și în zilele noastre avem astfel de cazuri: unui paroh, mai mult funcționar decât liturghisitor, care a ajuns prin mari manevre de culise și cadru universitar, i se spune muștrător „ava linguriță”, deoarece comite o evidentă erezie liturgică și provoacă nedumeriri, eufemistic vorbind, printre credincioși; atrăgându-i-se atenția și interzicându-i-se oficial să mai procedeze astfel, el continuă sărmanul să folosească mai multe lingurițe, câte una pentru fiecare credincios, la Sfânta Taină a Împărtășirii, ținându-le între degete cu gesturi de prestidigitator!

Nu doar că nu ascultă de mai marii săi, sfidând rânduielile Sfinților Părinți, dar se și îndreptățește pe sine cu argumente căzute demult în desuetudine; totul se trage de la mândria cumplită care îl muncește vizibil, firava pregătire duhovnicească și incultura liturgică vădită, dar și de la lipsa de fermitate a celor care nu au luat la timp măsuri disciplinare mai severe cu el...

De fapt, cel în cauză trebuie ajutat cu milă să se îndrepte, dar numai după ce va fi conștientizat că ceea ce face poate avea consecințe grave, mergând până la caterisirea sa. Ne gândim, având serioase temeuri filocalice, cu frică și cutremur, dar și cu o adâncă compasiune, cum de Sus este deja sub greu canon, nefericitul!

⁵⁸ Dacă sărmanul paroh de mai sus și-ar pune această întrebare în modul cel mai serios posibil, răspunzându-și cinstit la ea, smerindu-se cu adevărat, desigur că Bunul Dumnezeu s-ar îndura de sufletul său muncit amarnic de părerea de sine: noi l-am dat la rugăciunile marilor noștri duhovnici, care sunt mari tocmai fiindcă s-au crezut și s-au făcut întotdeauna mici.

⁵⁹ În mod evident, **uniunea nu înseamnă unire**, ci doar **comuniunea harică plină și deplină poate realiza adevărata unire!**

⁶⁰ Sau rău cunoscut.

⁶¹ Cât adevăr este cuprins în aceste cuvinte pe cât de simple în enunțarea lor, pe atât de anevoios de trăit și asumat exemplar; toți cei care au reușit, cu Mila lui Dumnezeu, să-și pună întreaga lor viață în mâinile Mântuitorului, toată grija cea lumească lepădând-o, nu mai au decât o singură teamă: aceea de a nu se îndepărta nici o clipă și nici un pas de această Milostivire, mai presus de orice grăire.

⁶² De pildă, Sfântul Vasile cel Mare când l-a înfruntat pe Modest, omul împăratului în problema arianismului, sau când același mare Ierarh și dascăl ortodox, împreună cu Sfântul Sava cel Sfințit, au provocat căderea lui Iulian apostatul prin rugăciunile lor de foc dumnezeiesc, dar și alte multe situații limită din istoria creștinismului viu, slujitor și luptător.

⁶³ Ce taină minunată și orbitoare s-a lucrat vreme de aproape o jumătate de secol, sub ochii „vigilenți” ai masono-comuniștilor, din moment ce numele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință, a stat

neclintit ca o emblemă dumnezeiască, neschimbată și neamestecată, deasupra orașului!

⁶⁴ Având binecuvântarea și întreagă împuternicirea de la Părintele Paulin pentru publicarea acestui jurnal duhovnicesc, am reflectat mult asupra unor confesiuni ale sale, hotărându-ne, în cele din urmă, pentru zidirea sufletelor, să păstrăm cuvântul său duhovnicesc, chiar și atunci când mulți se vor mira sau tăgădui cât de departe ajunsese sfinția sa cu trăirile duhovnicești autentice, trecute însă cu smerenie și înțelepciune prin filtrul de foc al rugăciunii lăuntrice și al Sfintei Spovedanii la duhovnici iscușiți; noi, cei care l-am cunoscut îndeaproape, nu ne uimim de mărturiile sale smerite, întrucât s-au arătat multe fapte minunate în viața sa de nevoitor creștin, smerit și îndelung cercetat de Sus.

⁶⁵ Orice timp pe care Părintele Paulin îl petrecea împreună cu oamenii necredincioși, făcând pogorământ în scopul câștigării pentru mântuire, măcar a unora dintre ei, era un prilej de chinuitoare, exigente și sincere introspecții; mai depunem aici o mărturie vie: adesea ne întreba pe noi, păcătoșii ce, cum, unde, când și cât a greșit într-o împrejurare oarecare; iubea smerenia și, de aceea, nici nu bănuia că ajunsese s-o trăiască nemijlocit.

⁶⁶ De curând a venit la noi, o tânără suferindă sufletește și trupește, pe deasupra și fără serviciu: ne-am rugat, am stat de vorbă îndelung, încurajând-o ce să facă, începând bineînțeles cu baia Sfintei Spovedanii: ne-a ascultat atât de smerită și hotărâtă să facă tot ceea ce i-am spus, încât la o lună după aceasta, prin Milostivirea lui Dumnezeu și rugăciunile duhovnicului ei, s-a înzdrăvenit mult și a căpătat un serviciu cum nici nu visase; am sfătuit-o să dea slavă lui Dumnezeu permanent, făcând din sufletul ei Biserica vie.

⁶⁷ Aici trebuie făcută o precizare: pe mulți dintre cei care l-au cunoscut în urmă cu peste trei decenii, prin exemplul personal, i-a folosit, sprijinindu-i cu părintească dragoste și înțelepciune să se călugărească; pe alții, însă i-a oprit de la călugărie, îndemnându-i stăruitor să urmeze exemplul lui Alioșa Karamazov, ucenicul cel mai iubit al marelui stareț Zosima...

Adesea le spunea, celor arzând de iubire pentru Dumnezeu și zidirea Sa, nuanțând stările de viețuire creștină, că **monahismul lăuntric este esențial și hotărâtor pentru mântuire**, însă este clar că aceia care s-au călugărit aveau chemare, iar cei care nu au făcut-o nu aveau, fiind mai bine pentru ei c-au ascultat sfaturile luminate ale Părintelui, decât să-și fi împovărat sufletul cu o călugărie în literă, dar lipsită de roade duhovnicești adevărate.

⁶⁸ Când îi reaminteam Părintelui, uneori, cum Sfântul Antonie cel Mare așeza dreapta socoteală în fruntea tuturor virtuților, sfinția sa ne replica, zâmbind ușor amuzat: „Ce vrei să spui, iubite frate, că nu am dreptă socoteală?”. “Ba aveți, și încă din belșug, dar nu o folosiți

întotdeauna!". "Și cum ar trebui să procedez, mă rog?" – ne riposta, cu o dungă fină, ceva mai acidă. "Cu... dreptă socoteală, preacuvioase, căci după margine se vede mult mai bine..." "Măi, să fie, a și ajuns crisalida fluture!" – conchidea Părintele cu mult tâlc, fiindcă formularea aparent enigmatică, presupunea că ar fi vorba de un suflet abia născut!

Iată cum, la atâția ani distanță, jurnalul Părintelui ne folosește în atitudinea noastră tranșant anti-elitistă; să ne înțelegem bine: *elita adevărată, jertfitoare și smerită o dezvoltă numai Dumnezeu*, elitismul facil, vulgar și trufaș îl scornesc doar oamenii, din slavă deșartă, la șoptirile vicelanului ispititor.

⁶⁹ Tăicuța Chirușa, figură luminoasă, dostoevskiană, cu totul remarcabilă, de creștin smerit și jertfitor, pe care am avut privilegiul nemeritat să-l cunoaștem și noi, nevrednicii, pe când făcea noaptea zeci de metanii pentru păcatele altora, iubit și prețuit mult de Părinte, pentru smerenia sa.

⁷⁰ Când nu știm ce drum să alegem, ce gând să primim, ce cuvânt să rostim sau ce gest să facem, *să lăsăm mila să precumpănească în noi*, zicea avă Gherontie cel milostiv, duhovnicul Patriarhiei și al nostru de odinioară; oare când o fi zburat timpul fericit, trăit în preajma sa?

⁷¹ Sfiala feciorelnică și pudoarea socială firească înseamnă cu totul altceva, căci ele prin smerenie, discreție și tăcere se disting!

⁷² Toți „ferapontii” contemporani spumegă de mânie legalistă, când un păcătos smerit nu doar că le-o ia cu mult înainte, dar, prin simpla sa prezență în mijlocul obștii creștine, le mai și vâdește fățarnicia, – de care nicidecum nu vor încă să se lepede! – căci boala veche este boală grea!

⁷³ Un fiu duhovnicesc al Părintelui Paulin ne-a confirmat într-un totu acest comportament crud al monahului N., ba chiar l-a trăit nemijlocit, relatându-ne următoarea întâmplare din începuturile vieții sale creștinești:

„Într-o zi, aflându-se pentru Sfânta Taină a Spovedaniei, în acea mănăstire, la prima oră a dimineții o pornise spre chilia unui ieromonah vârstnic, bolnav și neputincios, pentru a-l ajuta cumva; nu făcuse el prea mulți pași spre chilia Părintelui Calist, că se și întâlneau cu monahul respectiv, care îndeplinea și o funcție mai importantă în acea mănăstire.

- Încotro ați pornit-o așa de dimineață, fiule? – îl întrebuse acela, autoritar și cam în doi peri, cu un aer mai degrabă militaros, decât cucernic...

De bună credință, cel întrebat îi spusese adevărul; spre stupefacția sa, monahul, vizibil iritat și nemulțumit, îi răspunsese sentențios:

- Sănătatea este un dar, boala este un har! Pe loc sosise și replica acestui simplu închinător:

- Așa este, dar, preacuvioase, axioma aceasta duhovnicească, lăsată nouă de Sfinții Părinți, are cumva și excepții sau funcționează doar selectiv și discriminator? Din ce în ce mai iritat și umbrit la față, monahul nemilostiv îi răspunsese ritos:

- Nu are nici o excepție, dar nu aveți ce căuta la chilia bătrânului! Atunci, cutremurat de această atitudine nemiloasă, acel fiu duhovnicesc îi mai zisese:

- Ciudat lucru, preacuvioase, pentru că de când mă aflu în mănăstire, de vreo două ori îmbolnăvindu-se cuvioșia voastră, mai mulți frați alergau, ca pe arcuri, cu tot felul de leacuri la chilia în care vă nevoiți! Furiosul monah îi mai interzisese o dată, și mai categoric, accesul la chilia bătrânului și plecase val-vârtej.

Însă, noaptea fiind bun sfătuitor, or poate îngerii Domnului muștrându-l, iar el gândindu-se să nu dea de vreo belea administrativă, dar, poate și duhovnicească, cu acest închinător, pe cât se părea luminat și dârz, îi oferii pentru trei ceasuri, chiar camera rezervată în mănăstire Patriarhului, pentru a face o listă cu cele trebuincioase, din punct de vedere medical, tuturor monahilor.

Atâta așteptase și acel fiu duhovnicesc al Părintelui Paulin. Rugase doi monahi mai tineri și mai milostivi să-l ajute, alcătuisese lista solicitată, făcuse un instructaj profesional amănunțit și luminat celor doi, învățându-i cum să-i îngrijească pe cei bolnavi și neputincioși, iar aceia, plini de o adevărată dragoste creștinească îl spălaseră, primeniseră și-i făcuseră chilia lună Părintelui Calist, în chiar ziua aceea.

Totuși, interdicția de a-l vedea pe Părintele Calist, rămăsese neschimbată, așa că acel fiu duhovnicesc al Părintelui Paulin, plecase din mănăstire fără a-l vedea pe Părintele Calist, despre care aflase, chiar în preziua plecării sale din sfânta mănăstire, că era un înainte-văzător. Și chiar era, căci alesul vas al Mântuitorului Hristos, îi transmisese într-un mod minunat, parcă simțindu-i mâhnirea, următorul mesaj duhovnicesc: „Robule credincios, iubitor și temător de Dumnezeu, care m-ai cercetat și mângâiat, îți mulțumesc, te binecuvânteț și te îndemn, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să rămâi neclintit în mila creștină până la sfârșit, căci acest mare har îi va milui pe mulți, iar la urmă, și pe frăția ta. Amin!” Ne mai mărturisea acel fiu duhovnicesc, cum aceste cuvinte sfințitoare și binecuvântarea primită în ziua aceea, i-au schimbat definitiv viața, întărindu-l să părăsească toate deșertăciunile acestei lumi.”

⁷⁴ Iată, cu câtă simplitate, naturalețe și putere de Sus relatează Părintele, una dintre multele minuni reale la care a asistat în cursul slujirii sale preoțești, vrednică de amintire.

⁷⁵ Observăm în treacăt, cum personajul principal din celebra tragedie „Avarul” ar mai fi avut câte ceva de învățat, pe ici, pe colo, prin părțile esențiale, din secretele arghirofiliei – (sic!).

⁷⁶ Existând în ultima vreme un abuz deșănțat, iresponsabil și cu totul nerușinat al folosirii cuvântului *har*, într-un sens deturnat și desfigurat, până și de către sordidele vrăjitoare, ghicitoare, descântătoare, paranormale sau chiar direct zărghite, care afirmă că au „har”, precizăm ferm, clar și

tranzant, că nici pomeneală de așa ceva în cazul lor: nu au nici un fel de har, cum nu are broasca lână, ci sunt stăpânite, îmboldite și controlate de cel rău, care le insuflă diverse puteri malefice, fără nici o eficiență asupra creștinilor vii...

Cu aceste puteri drăcești aceste tragice harpii își fac diversele lor lucrări întunecate și „făcături” blestamate, pe naivii și credulii jumuliți de bani mulți, chiar când, ca o supremă hulire a celor sfinte, se înconjoară, ostentativ, formal și teatral, cu tot felul însemne creștine, de obicei nesfințite de un preot ortodox adevărat, în care de fapt nu cred, batjocorindu-le nebunește, doar până într-o zi...

Faimoasa „baba-omida” a murit disperată, cu un cancer metastazat, pe care toate vrăjile ei „sigure” nu l-au putut birui; priviți-le cu atenție chipurile înnegrite, ochii vicleni și urmăriți-le atent agitația și incoerența psiho-motorie, într-o bolboroseală ineptă și agramată și veți înțelege cu ușurință, doar mutându-vă privirea pe-o sfântă icoană or pe chipurile luminate ale unui copil neprihănit sau unei mame devotate misiunii sale creștine, și veți vedea distanța care desparte păcatul de virtute, ca de la pământ la Cer, ca de la oroarea iadului la sublimul și sfințenia Raiului!

Părintele îi sfătuia pe toți fiii săi duhovnicești să se roage, să postească și să nu primească în case nici un soi de astfel de vrăjitoare, înșelătoare și fiice ale întunericului! De nu-și vor arde cărțile de vrăjitorii, nu se vor întoarce cu căință și nu se vor spovedi cu sinceritate, precum a făcut-o Sfântul Mucenic Ciprian, de la care întreaga obște creștină a aflat multe dintre stratagemile și lucrările întunecate ale demonilor, va fi vai și amar sufletelor lor, după cuvântul Scripturii.

⁷⁷ Părintele Paulin ne îndemna prin exemplul personal, dar și prin pilda lui Nea Chirușa despre care am mai vorbit, să ne bucurăm în mod tainic și să răbdăm întru această bucurie orice defăimare, meritată sau nemeritată, căci numai în acest mod îndelunga răbdare și smerita cugetare ne vor însoți până la moarte, de vom reuși să luăm „lauda ca ocară și ocară ca lauda”...

La început nici n-am vrut să auzim de un astfel de comportament, socotindu-l illogic și nedemn pentru noi – sic! – apoi ne-am chinuit, cum am putut fiecare, pentru învățarea acestui subtil meșteșug duhovnicesc, doar cu darul de Sus posibil de apropiat, așa că Părintele duhovnic, dar și prietenul nostru luminat, a trebuit să dea dovadă de multă răbdare cu noi, păcătoșii, până ne-a urnit din inerția spirituală și ignoranța morală gravă în care ne zbăteam și poate ne mai zbatem încă.

⁷⁸ Subliniem o remarcă extrem de utilă și interesantă a unui apropiat frate al nostru sufletesc, de la revista „Credința ortodoxă”: „Sensul originar al cuvântului revoluție, din latinescul *revolutio*, este întoarcere a unui obiect, după o mișcare circulară, la punctul de plecare. Revoluție înseamnă *reîntoarcere*, presupunând o continuitate a mișcării (...) La 14 iulie 1789, înțelesul cuvântului a fost schimbat radical, revolta, răscoala au căpătat

numele de revoluție, adică o ruptură brutală a ordinii sociale, asemănătoare unui cataclism cumplit care mătură totul în cale...”. Așadar, cu un umor fin, Părintele Paulin folosea cuvântul „revoluționar” în sensul său inițial, de *veșnică reîntoarcere la Izvorul cel Viu*.

⁷⁹ Desigur, toate mentalitățile, năravurile și inițiativele nocive ale noastre și ale altora trebuie stăruitor criticate, combătute și îngrădite, dar rugându-ne în chip tainic pentru sufletele tuturor... Spune-mi cât te rogi pentru cei pe care îi critici, și-ți voi spune cât de viu ești.

⁸⁰ Toate visele trebuie trecute printr-un filtru duhovnicesc exigent și atent, dar Părintele știa să-i mângâie pe toți credincioși, ascultându-le cu înțelepciune păsurile.

⁸¹ Bărbat sfânt, cu o viață duhovnicească mult sporită, care, dacă s-ar fi aflat acum printre noi, ne-ar fi mângâiat și întărit cu blândețile sale neobosite, dar și așa, noi, fiii săi duhovnicești, ne ducem din când în când, la mormântul sfinției sale, binecuvântat de Sus cu răsărirea unui smochin roditor, nesădit de mână omenească, ca și la cel pecetluit cu o sfințită taină, al marelui său prieten, Părintele Dumitru Stăniloae, Patriarhul teologiei române, de la care cu smerită cugetare am învățat firicelul cel viu și lăuntric ce ne hrănește, nădăjduim, cu rugăciunile sfinților lor, duhovnicește.

⁸² Omul înțelept începe întotdeauna lupta cu sinele său și abia după ce câștigă cu harul de la Dumnezeu această luptă, cu binecuvântarea duhovnicului începe să-i învețe și să-i ajute și pe alții în acest meșteșug subtil și sfințitor al războiului nevăzut.

⁸³ Foarte limpede, moral și nuanțat acest îndemn venit din partea unui om cu experiența duhovnicească și pregătirea culturală de excepție a Părintelui arhimandrit Paulin și, mai cu seamă, diametral opus năzăraniilor sofiste și amonale ale unui dilemist înrăit și mitoman notoriu, rătăcit prin mass-media tranziției, care pe prima pagină a unei fițiuci orgolioase și pierzătoare de suflete, zgâriată cu perseverență, dar fără har, trăneste următoarele panseuri sofiste:

a) „Adevărul nu poate fi spus decât mișcând”, pus pe seama unui cunoscut om de cultură român, dar mai degrabă răstălmăcit sau strâmb citit de către acest duplicitar și urâtit ucenic al lui Ianus, împotmolit demult în legende hasidice și datat mai recent, până peste vertex, chiar și spionajului prin sfințele lăcașuri, uzurar rebel al unor teșghele oculte;

b) „Așa că minte-mă, dar fă-o cu sinceritate”, pescuită cu vreun amic dipsoman și mitoman de prin „Depeche Mode”; vorbele acestea din urmă i le poate spune și „Betty cea urâtă” fățarnicului ei șef care, pentru interese meschine, o manipulează sentimental...

Mărturisim, nu ne-am mirat deloc de profunzimea abisală atinsă de tiamaticul personaj, întrucât în cazul domniei sale găunoșenia teribilistă reprezintă o stare naturală permanentă și idiosincrazică la bunul simț, deși buimăciosul metafizician improvizat se dă și el „creștin practicant”, precum

fac, de la o vreme, mai toți fățarnicii de serviciu, vechii și scumpii noștri ocoltofilii și venetici, refuzați atât la importul, cât și la exportul de smerenie...

Ce-i drept, proverbul arab mult mai răspândit – „ca să afli adevărul trebuie să mergi la casa mincinosului” – se potrivește, ca o mânășă de catifea acestui gen de „coccolino al mass-mediei”, mergând mult mai aproape, doar până la un chioșc Rodipet, deci nu chiar până acasă la mincinos, căci nu-i necesar mereu, să reconfirmăm, în mod previzibil, adevărul: **antiteii, ca și ateii, au permanent numai dileme.**

⁸⁴ Așa se frământa Părintele pentru fiecare suflet păstorit, luptându-se să-l aducă cu inima la Domnul Hristos, căci El inima ne-o cere și nicidecum mândria minții noastre ajunsă demult țărână, fără ca noi, sârmanii, să observăm, căci greu moare slava deșartă și părerea de sine în om; la fel de greu, precum iubirea de arginți.

⁸⁵ Această mărturisire a Părintelui Paulin reprezintă aur duhovnicesc curat; nimeni nu poate scăpa de el însuși, decât predându-se lăuntric în întregime Mântuitorului, într-o etapă de lămurire duhovnicească premergătoare acelei sublime rugăciuni lăuntrice eminesciene: “Ca să pot muri liniștit, pe mine, mie redă-mă”, dar pe un plan pur spiritual, în care ești lepădat de eul inferior egoist. Cine a primit această miluire mai presus de orice închipuire, trăiește împlinind plin și deplin cuvântul „Rugăciunii Domnești”: “Facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ!”

⁸⁶ Deși ar fi putut s-o facă, după cum ne arată, cu rafinate mijloace artistice, un mărturisitor de calitatea lui Boris Pasternak, într-o poezie absolut antropologică, din care reproducem numai aceste strofe, pentru a înțelege întregul logica divină desăvârșită:

“Socoți că legiuni de îngeri, Petre, / N-ar fi putut Prea Bunul a-Mi trimete? / Și nu-Mi clinteau un fir de păr hainii / Și toți ar fi în praful Palestinei. / Ci Cartea Vieții tocmai a ajuns / La pagina aceea când murim. / Și trebuie acum să se întâmple / Așa cum este scris în ea. Amin. / Vezi, secolele merg ca Pilda. / Din mers pot să se-aprindă jar. / Spre slava ei înfricoșată / Pogor în groapă voluntar. / Și Mă înalț după trei zile, / Și, precum plutele pe apă, / Convoi, ieșind din întuneric, / Toți vecii-Mi vin la Judecată...”

⁸⁷ Fiind noi, păcătoșii, doar prin Milostivirea lui Dumnezeu, printre cei mai apropiați și muștrați fii duhovnicești ai Părintelui, mergeam anual câteva luni la sfânta mânăstire Arnota, unde sfinția sa a fost stareț zece ani, realizând cu mijloace modeste lucruri minunate, în primul rând duhovnicești, dar și impresionante lucrări gospodărești, restaurând această mică bijuterie arhitecturală care este mânăstirea Arnota, ctitorită de binecredinciosul Domnitor Matei Basarab pentru slava lui Dumnezeu, dar și în amintirea ostașului arnăut care i-a salvat viața, jertfindu-o pe a sa, fiindcă îmbrăcându-se cu hlamida domnească, turcii l-au urmărit pe el, Domnitorul

câștigând astfel timpul necesar pentru a se ascunde în stufăriș și a sta ascuns sub apă, respirând printr-o trestie, până ce primejdia a trecut!

De fapt, Domnitorul Matei Basarab a făcut o adevărată asceză, în acel timp al încercării țării sale sufletești, stând vreo câteva săptămâni ascuns în codru și hrânindu-se ca pustnicii...

Mult se bucura Părintele Paulin de această minunată mucenicie a arnăutului, ca și de evlavia Domnitorului Matei Basarab, care dăruia Bisericii tot ceea ce era mai de preț. De fapt, Matei Basarab este Domnitorul care a zidit și restaurat cele mai multe Biserici și Mânăstiri (peste o sută!). Povestea Părintele, cu lacrimi în ochi, cum aflase din hrisoave, că în vremurile acelea Domnitorul Matei Basarab sosea pe neașteptate la Arnota, intrând cu metanii, ca orice închinător, în Sfânta Biserică!

Starețul și duhovnicul de-atunci al sfintei mânăstiri, îl primea cu toată cinstirea cuvenită unui Domnitor, dar acesta îi spunea cu smerenie: “N-am venit ca Domnitor al țării, ci ca penitent!”. Apoi cerea să fie spovedit. După rostirea rugăciunilor rânduite în Sfânta Pravilă, drept-credinciosul Matei Basarab își începea spovedania:

“Sunt mândru, părinte duhovnic, sunt plin de mândrie; mi se pare mie că sunt mai priceput decât toți cei din sfatul țării în a dezlega grelele poveri ale noastre”; duhovnicul, cu blândețe, îi răspundea că a și dovedit, în mai multe rânduri, multă ălcusintă, cu darul lui Dumnezeu, în rezolvarea treburilor țării! Domnitorul continua: “Sunt plin de ură, părinte! Îi urăsc pe turci și lupt fără milă împotriva lor, deși Domnul Hristos a poruncit să ne iubim vrăjmașii...”. Duhovnicul îi răspundea, prin cuvinte măsurate, că turcii sunt vrăjmașii creștinilor și, deci, ai Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos!

Atunci, cerând iertare, Domnitorul dădea la o parte epitrahilul, zicându-i nemulțumit și îndurerat duhovnicului: “Ascultă, preacuvioase părinte duhovnic, eu vin să-mi spovedesc pe deplin păcatele și să iau ușurare sufletească și dezlegare, dar nu termin bine păcatele pe care le am de spovedit și sfinția ta îmi și găsești justificare pentru ele!”

Duhovnicul tăcea, bucurându-se tainic de smerenia domnescului său fiu duhovnicesc, îl dezlega, îl pecetluia cu semnul Sfintei Cruci, îl împărtășea cu Sfânt Trupul și scump Sângele Domnului Hristos, minunându-se de înțelepciunea iconomieii lui Dumnezeu, care îi trimite astfel de oameni cu os domnesc, plini de evlavie și frică de Dumnezeu, de la care ai ce învăța, căci nu vin să ia țării sau Bisericii ceva, ci, dimpotrivă, să le dăruiască cât mai mult!

Stăteam câte o vară întreagă la Arnota, la rugăciune și rucodelie (fusesem înlăturați din serviciu pe vremea aceea, pentru „misticism”, dar nouă nici nu ne păsa, căci la Arnota descoperisem o „gură de Rai!”), umplându-ne sufletele, în plin regim ateist și antiteist, de bucurie și pace sfinte, prin rugăciunile Părintelui și ale celorlalți viețuitori ai mânăstirii; aici

veneau mulți credincioși și credincioase să se spovedească și să primească mângâiere, întărire și luminare duhovnicească, sprijin moral și chiar material: orașeni, săteni, muncitori, agricultori, gospodine, elevi, studenți, dar și arhieriei, preoți și monahi tineri sau feciorelnice monahii, la început de drum duhovnicesc, profesori, doctori, ingineri, scriitori, aviatori, pictori, din țară și din străinătate; printre ei, teologul creștin și Poetul de geniu, Ioan Alexandru, cu care ne-am împrietenit ceva mai târziu, într-un mod cu totul minunat și fertil.

Parcă zburam, parcă nu mai călcam pe pământ, căci sub puterea sfințeniei locului, deveneam și noi, păcătoșii, parcă ceva mai smeriți în cugetele noastre... După vecernie, ne mai povestea părintele (confirmat pe deplin de localnicii din Bistrița și documentele îngălbenite ale vremii!), pentru zidirea noastră lăuntrică, diferite fapte minunate.

De pildă, cum în ziua în care s-a încercat mutarea moaștelor Sfântului Grigorie Decapolitul, făcătorul de minuni, din Biserica mănăstirii Bistrița la Episcopia Râmnicu Vâlcea, mai multe perechi de cai nu au putut clinti căruța împodobită frumos, pe care fuseseră așezate sfințele moaște pentru a fi duse la noua destinație, cu rugăciuni și privegheri, după rânduiala. Nici rugăciunile arhieresti fierbinți și repetate, nici sutele de metanii, nici lacrimile credincioșilor veniți de la oraș, nu l-au putut îndupleca pe Sfânt să plece din Bistrița!

S-a încercat totul după Pravilă, dar nu s-a putut face nici un pas mai departe și, în cele din urmă, înțelegând ierarhul de atunci, dar și soborul de preoți și credincioșii, că Sfântul Grigorie Decapolitul nu vrea să plece, s-a poruncit așezarea sfințelor sale moaște la locul lor obișnuit, în dreapta Sfântului Altar. Spre uimirea și bucuria credincioșilor localnici, la reșezarea lor, un sigur om a putut duce lesne sfânta raclă, înapoi în Biserică...

Tot Părintele ne-a îndemnat să mergem la peștera în care Sfântul Grigorie Decapolitul a stat ani de zile în post, rugăciuni și privegheri de toată noaptea, cerându-i cu umilință să mijlocească pentru noi înaintea Mântuitorului iertarea păcatelor, iar blânda și evlavioasa măicuță Eleodora, de la mănăstirea Bistrița, mutată de la viață la Viață, binefăcătoarea noastră din vremea aceea, ne-a povestit, cu pilduitoare smerenie, cum într-un an viețuitorii sfintei mănăstiri, aflând că vin turcii, au ascuns sfințele moaște într-o firidă săpată natural în stânca din peștera în care pustnicise Sfântul, pe o latură a muntelui, în sus!

Dar oștenii turci, hotărâți să smulgă din mâinile „ghiaurilor” sfințele moaște, au luat urma lor, au urcat cu greu muntele și au pătruns în peștera în care erau tănuite, scotocind peste tot, dar în firidă nu s-au uitat, pentru că peste noapte, proniator, un mic și harnic păianjen țesuse o pânză deasă, care i-a făcut pe turci să creadă că acolo nu se află nimic! Astfel de sfinte lucrări dumnezeiești, păstrate cu evlavie în memoria unor trăitori creștini autentici,

săpau adânc în conștiințele noastre, determinându-ne să ne umilim și mai mult de puținătatea și sărăcia trăirii noastre creștine...

Într-o zi, după Sfânta Liturghie, părintele Paulin ne-a luat prieteneste de braț, conducându-ne la micul cimitir al mănăstirii Arnota și arătându-ne cu un zâmbet însoțit și senin viitorul său loc de veci, ne-a zis: „Iată, iubite frate întru Hristos Domnul, unde aș vrea să aștept a doua slăvită venire a Mântuitorului nostru, dar mă întreb, dacă voi cădea la pat, cine mă va îngriji și ajuta să plec la cele veșnice?”

Dându-ne seama că vorbește serios, i-am răspuns cu aceeași gravitate: „Mai aveți încă suflețe de îngrijit, preacuvioase părinte duhovnic, dar, în mod sigur, la vremea aceea, Bunul Dumnezeu vă va trimite ajutorul necesar, poate chiar prin noi, păcătoșii. Doar cu Mila Sa negrăită, ne vom ține cuvântul!”

Ne-a privit cu dragoste, ne-a îmbrățișat creștinește, deși făcea rar acest lucru (neplăcându-i nici măcar efuziunile duhovnicești!) și ne-a binecuvântat, după care ne-am întors în mănăstire tot împreună. Poate Părintele o fi simțit ceva, căci n-a mai zis nimic, dar noi nici măcar pe departe n-am putut bănui cât de mult se vor adevăra cuvintele noastre, numai într-o anume privință, fiindcă Părintele se odihnește, prin Voia lui Dumnezeu, în cimitirul Sfintei mănăstiri Rogozu, unde a viețuit în ultimii săi ani, ca duhovnic și preot slujitor.

Cu vreo jumătate de an înainte de a se muta de la viață la Viață, Dumnezeu a rânduit ca Părintele să meargă cu noi, pentru o urgență urologică, la dl. general dr. Mihai Bănă, doctor creștin de elită al medicinei românești, care l-a operat și l-a îngrijit dumnezeiește, după care Părintele a stat sub aco-perișul nostru vreo trei săptămâni, odihnindu-se, după propria-i exprimare, ca în “sânul lui Avraam”! A fost, într-adevăr, o vreme binecuvântată pentru noi, păcătoșii și lipsiții de orice faptă bună, ba, pe deasupra, și puținacioși în cele duhovnicești...

După ce s-a refăcut, cu Mila lui Dumnezeu, a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și cu rugăciunile tuturor Sfinților Părinților noștri, am mers împreună în mai multe vizite duhovnicești, absolut memorabile: la Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist (care având o îndelungată știință arhierescă a cunoașterii oamenilor, îl prețuia mult!), la prea cuviosul Părinte arhimandrit Sofian Boghiu (starețul atât de luminat al Sfintei mănăstiri Antim, cu care a fost prieten o viață!), la prea cuviosul Părinte arhimandrit Grigorie Băbuș (adevărat înger păzitor al „Bibliotecii Sfântului Sinod” și tainic artizan al multor biruințe duhovnicești ale Bisericii noastre strămoșești!), la prea cuviosul Părinte arhimandrit Ilarion Argatu (duhovnicul smerit, mult încercat și aproape de neprețuit al Sfintei mănăstiri Cernica!), la prea cuviosul Părinte arhimandrit Macarie de la Sfânta mănăstire Pasărea (a cărui proverbială și cerească bândețe te odihnește, dar te și ține în trezvie, căci nu știi nicidecum cât o meriți!) și în multe alte locuri

sfinte. La racla Sfântului Ierarh Calinic, Părintele s-a rugat cu lacrimi, iar vizitele făcute s-au dovedit a fi un ultim rămas bun călugăresc și întru totul duhovnicesc.

Peste câteva luni, Părintele Paulin (făcând un accident vascular cerebral grav), spovedit, împărțășit, dar și cu o operă duhovnicească și culturală de excepție, își sfârșea călătoria în această vale a plângerii, mergând (cu nădejde bine întemeiată și cu rugăciunile Sfintei noastre Biserici, așa cum și-a dorit!), noi credem *de la viață la Viață*, căci după umila noastră înțelegere, dar și întăriți cu cuvintele Sfinților Părinți, prea cuviosul Părinte Paulin împlinește un cuvânt amintit nouă, cu mult tâlc, de către Prea Fericitului Părinte Patriarh: "Sfinții lui Dumnezeu lucrează și după moarte!".

Amin, zicem și noi cu umilință, căci jurnalul duhovnicesc pe care i-l publicăm, cu multă bucurie duhovnicească, stă, trece sau doar adie, pe sub ochii noștri, ca o dreaptă mărturie a acestui Adevăr de credință creștină vie, ajuns și în timpul nostru!

⁸⁸ Cu adevărat, mare este taina creștinismului, căci nimic din tot ceea ce vedem nu se poate petrece fără știința lui Dumnezeu.

⁸⁹ Toți ne izbim de această ură a lumii, dar trebuie să fim întotdeauna atenți, pentru a răspunde acestei uri altfel decât o fac necredincioșii. Creștinul luminat, creștinul nevoitor, având smerenie, nu răspunde nicicând cu rău la rău, ei, simțind și trăind cu adevărat poruncile Domnului Hristos, se roagă cu milă pentru sufletele prigonitorilor săi, răsplătindu-le cu bine, răul făcut de aceștia! Chiar când dojenește pe cineva, chiar când luptă fățiș împotriva răutății cuiva, creștinul cu fapta nu este capabil de ură, ci doar de o milă sfâșietoare pentru cei încă nenăscuți sufletește...

Întotdeauna creștinul autentic se luptă, având în inimă o nemărginită dorință de salvare a oricărui suflet! Din nefericire pentru cei miluiți și iubiți sufletește în acest mod duhovnicesc, ei nu înțeleg încă puterea dăruirii și a smereniei, crezându-i pe toți creștinii cu fapta, cel puțin neadaptați, învechiți, atipici și creduli, deși dacă unul dintre acești „naivi” îi scapă cumva dintr-o mare cumpănă, pentru o vreme își mai moaie din cerbicie...

Apoi uită și o iau de la început cu răutățile! Și aici, în acest punct de cumpănă, Mântuitorul și toți Sfinții Părinți ne învață să fim smeriți cu inima și îndelung răbdători, până la sfârșitul acestei, vai, atât de scurte și zbuciumate vieți. *Cea mai mare durere prin care poate să treacă un om pe pământ este aceea provocată de pierderea unui suflet.* Când l-am văzut prima oară plângând ca un copil, din această pricină, pe unul dintre cei mai luminați duhovnici ai noștri, n-am înțeles pe deplin durerea sa, deși am respectat-o...

Trăind mai târziu aceeași cumplită suferință, ne-am adus aminte de nobila sa durere, plângând, la rândul nostru aceste cumplite pierderi, pentru că durerea provocată de prăbușirea cuiva în abisul pierzării nu poate fi

descrișă, ci doar sugerată! Părintele suferise mult din pricina urii și răutății lumii, dar îi iertase cu noblețe pe toți, rugându-se cu lacrimi fierbinți pentru mântuirea prigonitorilor săi. Dar unii, spre a lor și mai mare osândă, văzându-l plângând, îl chinuiau încă mai nemilos, deși noi continuăm să credem că, pentru rugăciunile Părintelui, unii dintre ei au părăsit răutatea și ura...

Lacrimile acelea sfințitoare îi sunt reproșate și astăzi de către unii nefericiți „feraponți” moderni, incapabili să iubească, iar noi, păcătoșii, dintre toate fericirile, anume am ales-o pe cea care vorbește despre cei care plâng! Să dea Bunul Dumnezeu să primim și noi, nevrednicii, darul acesta inestimabil al adevăratului plâns duhovnicesc...

⁹⁰ Cu adevărat Părintele suferea mult sufletește, ca un păstor bun, care-și pune sufletul pentru viața oilor sale, din pricina neascultării unor fii duhovnicești, după cum se bucura la fel de mult de ascultarea altora; câteodată, când se mârșea în mod deosebit, din pricina neascultării unora dintre cei mai zăbavnici în înțelegere, nu știam cum să-l mângâiem sufletește mai bine și, de aceea, orice ne ruga să facem pentru folosul obștii mânăstirești în acele momente, căutam să împlinim cu bucurie și cât mai prompt; alteori însă, foarte rar de altfel, muștrând pe cineva pentru repetarea aceleiași greșeli, se întâmpla ca Părintele să fie excesiv de sever în raport cu mărimea respectivei greșeli... Sau, cel puțin așa ni se părea nouă, căci omul mândru rabdă greu îndreptările!

Atunci, de cutezai să-i atragi atenția, cu o brumă de smerenie, că ar exista o disproporție între greșeală și dojană, se umilea atât de adânc, încât îți părea rău, aproape întotdeauna, că i-ai spus! Totuși, sfinția sa, redeschidea după o vreme subiectul, recunoscând deschis că a greșit, fapt care îi făcea pe toți fiii săi duhovnicești să-l iubească și prețuiască mai mult; știm acest lucru foarte bine, pentru că, întâmplându-se o dată o astfel de aspră muștrare în prezența noastră, i-am scris câteva rânduri de atenționare, cuviincioase, dar la rândul lor, cam prea severe...

În loc să se supere cum ne așteptasem, Părintele s-a smerit precum bătrânii din **Pateric**, trimițându-ne imediat o scrisoare duhovnicească plină de dragoste părintească și încurajare luminată. Am citit și recitat de multe ori acea scrisoare, ca un model de smerenie creștină autentică din vremea noastră.

Astăzi, dacă am trecut, la rândul nostru, dincolo de vârsta sfinției sale din vremea acestor evocări, ne rugăm lui Dumnezeu să ne dăruiască măcar o picătură din smerenia Părintelui, în situații similare...

⁹¹ Ajungând noi la sfârșitul acestui caiet, am observat cu uimire că vom începe anul viitor cu cel de al treilea caiet, fără a fi făcut vreun efort în acest sens; dacă ne-am fi calculat paginile jurnalului pentru a acoperi un an întreg, nu credem că am fi reușit atât de bine!

În același timp, recitind cu atenție ultimele gânduri pline de smerenie ale Părintelui Paulin, duhovnicul, luminătorul, prietenul și sfătuitorul nostru de bine, nădăjduim și rugătorul nostru milostiv de Dincolo, dacă o fi căpătat îndrăzneală la Tronul Dumnezeului Cel Viu, pe care L-a slujit până la ultima suflare cu o dragoste fierbinte și lucrătoare, mărturisim, cu adâncă umilință și părere de rău, că nici în noi patimile n-au murit, ci sunt doar legate prin puterea lui Dumnezeu și a rugăciunilor duhovnicului nostru rânduit de Sus, căruia îi mulțumim pentru tot ceea ce a făcut și face pentru mântuirea păcătoaselor noastre suflete.

Îl rugăm, cu genunchii inimii plecați, pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, pe Sfântul Prooroc Ioan Botezătorul, dar și pe toți Sfinții Părinți și toate puterile cerești, să ne ajute cu Milostivirea și binecuvântările Lor, ca și în acest nou an să putem împlini numai voia Lor dumnezeiască și nicidecum pe a noastră, omenească, în tot locul, în toată vremea și în toate împrejurările. Amin.

⁹² Deși la urmă, prin amestecul său cu necredințioșii, a pierdut-o!

⁹³ Un lucru extrem de important pe care ne-am străduit să-l învățăm de la Părintele Paulin: această extraordinară și mântuitoare capacitate de a-și vedea și recunoaște cele mai urăcioase păcate, greu de recunoscut din pricina mândriei, chiar și la scaunul duhovnicesc, dar în conversații cu părinții și frații sau în jurnal, așa cum bine vedem; tuturor celor pe care Părintele îi socotea vrednici de a-i asculta confesiunile, de obicei spontane, li se adresa cu o totală sinceritate și simplitate, pentru că cel mai scump vis al sfinției sale era mântuirea fiilor săi duhovnicești și la urmă, propria mântuire.

⁹⁴ Pentru ca toți iubitorii fideli ai Adevărului să înțeleagă și mai adânc cu ce autoritate teologică, duhovnicească, culturală și morală ne vorbește Părintele Paulin, prin intermediul acestui jurnal, reproducem câteva date biografice esențiale trimise Părintelui arhimandrit Grigorie Băbuș (ocrotitorul neobosit și smerit al "Bibliotecii Sfântului Sinod") de către dl. Vladimir Lecca (fratele Părintelui), care ne-au fost încredințate spre publicare. Am păstrat textul în cronologia oferită:

1940, iunie: se refugiază cu fratele mai mare, datorită cedării Basarabiei;

1940, septembrie: este încadrat ca funcționar la ministerul informațiilor, avându-l ca ministru pe profesorul de mistică ortodoxă, Nichifor Crainic;

1940, noiembrie: lasă demisia pe birou și pleacă la sfânta mănăstire Frăsinei-Vâlcea;

1941: vine la Chișinău și cere aprobare de a trece în Transnistria, prin care peregrinează, în câteva județe, făcând apostolat;

1942: Episcopul Nica, arhiepiscopul la Odessa, îl cheamă la Episcopie și îi încredințează misiunea de a preda religia în școlile din Odessa, precum și redacția unei publicații ortodoxe;

1942, septembrie: este chemat pentru încorporare la Regimentul 6 Roșiori Bălți; se prezintă, dar refuză să pună mâna pe armă; e judecat și condamnat la moarte!

1943: își așteaptă execuția în închisoare (n. n. – rugându-se stăruitor lui Dumnezeu, din confesiunile făcute nouă, pentru întreaga zidire și, abia la urmă, pentru mântuirea sufletului său...);

1944, februarie: evacuată închisoarea și mutat la Timișoara (n. n. – neștiind în toată această perioadă dacă va mai fi sau nu executat!);

1944, august: eliberat din închisoare, pleacă direct la sfânta mănăstire Frăsinei, tot timpul suspectat de comuniști (n. n. – Mai exact, masono-comuniști!).

De la mănăstirea Frăsinei pleacă la Suceava și acolo își ia licența în teologie. Între timp stă și la sfânta mănăstire Rarău, cunoscându-l pe Înalt Preasfințitul Antonie Plămădeală, în toată perioada fiind simplu rasofoar; apoi Preasfințitul Ciopron îl hirotonește ca preot. Mai târziu ceva îl găsim stareț la mănăstirea Gologanu-Galați, apoi exarh. Din Galați pleacă în calitate de spiritual și profesor la Caraș-Severin.

Revine la Frăsinei, apoi trece pe la Cozia și Govora, iar în 1973, Prea Fericitul Justinian, trecând pe la Olănești, îi propune postul de exarh la București. Este încadrat ca exarh la București. În preajma anului 1980, renunță la postul de exarh, reîntorcându-se la Frăsinei. Preasfințitul Iosif îl trimite ca stareț la sfânta mănăstire Arnota, loc în care reușește în zece ani de stăruință luminată să refacă și să îmbunătățească numeroase obiective, distruse sau abandonate, realizând în mănăstire un model de viață duhovnicească (activitățile administrativ-gospodărești susținute de Sfânta Liturghie, oficiată zilnic în toată această perioadă!).

Prin anul 1990 ajunge la mănăstirea Văleni, apoi o scurtă perioadă la mănăstirea Sâmbăta, de unde pleacă la sfânta mănăstire Rogozu în care își trăiește ultimii ani de viață (n. n. – În rugăciuni, meditații și convorbiri duhovnicești cu cei mai apropiați și iubiți fii duhovnicești ai săi, cărora le încredințează multe dintre gândurile sale, unele deja apărute în cărți de mare valoare teologică și duhovnicească, cum ar fi **De la moarte la viață, Frumosul divin în opera lui Dostoievski** sau **Paradisul pierdut**, care s-au difuzat ca pâinea caldă și sfințitoare, altele în curs de apariție.

* * *

Din ultima scrisoare adresată nouă reiese că prea cuviosul Părinte arhimandrit a fost iubit și ocrotit de Milostivirea lui Dumnezeu și a Maicii Cuvântului până în ultima clipă a vieții sale pe pământ, rămânând senin

duhovnicește, rugător și smerit, precum i-a fost și viața. Cităm: „Iubite frate întru Hristos Domnul, pentru mine ai rămas același bun prieten pe care îl știam de la Frăsinei și Arnota, exprimându-mi gratitudinea...”

(N. n. – Părintele făcuse, recomandat de noi la Spitalul militar, o operație urologică cu laserul, imperios necesară medical din pricina urgenței sale, apoi petrecuse perioada de convalescență, în casa noastră, bucurându-ne de harul său nemijlocit, ceea ce ne-a atras printre altele și invidia măruntă, sterilă, absurdă, nedemnă și neputincioasă a unor confrăți, pe care ținem să-i asigurăm că i-am iertat demult, rugându-ne lui Dumnezeu, poate mai mult decât pentru noi, să dobândească iertare de păcate sufletelor lor greu încercate și cernute de Sus!).

„La noi e un ger mare, care mă împiedică să vin la control la dl. general. Mă păzesc de frig și umezeală, totuși simt că slăbesc pe zi ce trece... Poate că Voia lui Dumnezeu este să trec Dincolo...”

(N. n. – Sentiment mai mult decât premonitor, care s-a și împlinit câteva luni mai târziu, căci Părintele a plecat cu veste, precum ne îndemna și pe noi să-i cerem cu smerenie Mântuitorului; spovedit, împărtășit și împăcat cu toată obștea, dar și cu o emoție sfântă și sfințitoare, transmisă tuturor fiilor săi duhovnicești, că *moartea este o naștere pentru cei înviați încă de pe pământ* și, în același timp, unicul examen cu adevărat important în viața oricărui credincios, căci mergem înaintea Împăratului Hrisos pentru a da seama de toate gândurile, cuvintele și faptele noastre!).

„Urmările operației nu le simt. Mi-a dispărut până și durerea care m-a chinuit 14 ani. Vă îmbrățișez cu aceeași dragoste și recunoștință. Arhimandrit Paulin – 18 decembrie 1997”.

⁹⁵ Vedeți, iubiți frați creștini cu fapta, ce ademenitor sună șoapta diavolului? Adevărul este că Părintele Paulin nu a dat declarația cerută și totuși a trăit, cu Mila lui Dumnezeu, peste 80 ani.

⁹⁶ Ca de obicei, Părintele merge drept la Izvor, adică la cuvintele Mântuitorului, spunând lucrurilor pe nume: cine face compromisuri grave de conștiință, să se aștepte nu numai la remușcări pe măsură, ci și la pierderea sufletului său; așadar, cei care au semnat cumva pactul cu diavolul, în ascuns sau la vedere, cu știință și de bună voie, amăgindu-se cu sofisme și pseudo-învățătură străine, să nu se aștepte la iertare fără căință, după mărturisirea, chiar publică, a acestui păcat greu, de nu cumva strigător la cer...

Să nu creadă că se vor putea bucura mai departe de rangurile și sinecurile lor, de orice fel ar fi ele, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, sau ca și cum trădarea și lașitatea, mărturisite public, s-ar șterge automat prin cărți emfatic de „meditații contemporane”... Amarnică înșelare!

Păcatele grele ale conștiinței trebuie mărturisite numai la scaunul duhovnicesc, nicidecum la vreo tribună mass-media, căte și ispășite tot restul vieții, în post și rugăciune, cu duh umilit și inimă smerită și înfrântă,

renunțând la orice poziție socială, pentru a trăi zilele lăsate de Bunul Dumnezeu într-o ispășire reală, ca simplu penitent, indiferent de rangul anterior...

Altfel, cei în cauză, chiar dacă au recunoscut păcatele lor în fața unor instanțe civile, se amăgesc singuri mai departe, fiind simpli hoți de lucruri sfinte înaintea Mântuitorului, căci păstrează ceea ce nu li se mai cuvine de fel, după cum toți ereticii și sectanții fură din Cuvântul lui Dumnezeu, neavând binecuvântare arhierescă de propovăduire sau catehizare, ci ei înșiși, capre și lupi prădători fiind, s-au făcut „păstori”, atacând neîncetat Ortodoxia și răstălmăcind plini de ură și semidoctism Sfintele Scripturi, după cum le șoptește duhul rău, sârmanii rătăciți!

⁹⁷ Auziți, prea iubiților și apropiaților de Dumnezeu, cum își rânduia Părintele viața lăuntrică, în smerită cugetare și rugăciune, pe când proorocii mincinoși de astăzi spun că n-au păcate, „învățând” pe alții, naivi desigur, să învârtească între degete un amărât de pieptăn, pentru „relaxare”, în loc să rostească rugăciunea inimii cu sfintele metanii în suflet și în mâini!

⁹⁸ La noi, oamenii lipiți de „tatăl tuturor minciunilor”, fără cel mai mic discernământ, se adaugă și „noul idol”, televizorul, ajuns prin ceea ce revarsă el zilnic, cum nici nichipercea n-a putut visa, la cel mai ridicat nivel de audiență și eficiență a rătăcirii sufletelor slabe de înger, deși obiectul în sine nu are nici o vină, ci folosirea sa irațională.

⁹⁹ Deci, Părintele, având și multă cultură, ne învață, totuși, calea spre dobândirea unei evlavii simple, lipsită de emfaza, găunoșenia și trufia ne bună a unor așa ziși „evlavioși culți”, care vorbesc despre ceea ce nu au cunoscut și rătăcesc prin ceea ce vorbesc – sic!

¹⁰⁰ Noi, păcătoșii, am constatat cu bucurie că, dimpotrivă, Părintele avea din toate acestea atât cât îi dăduse Bunul Dumnezeu, căci ne-a fost și nouă binefăcător, în așa fel, încât depunem hotărâtă mărturie, cum foarte mulți dintre cei care veneau la sfinția sa plecau alinați, ușurați, mângâiați sufletește și, în cazul în care credința le era puternică, chiar tămăduiți.

¹⁰¹ Pe cât de simplă, pe atât de zguduitoare această confesiune-lumină, reprezentând și o cheie duhovnicească a înțelegerii vieții și operei Părintelui: deși este Împăratul Vieții și Stăpânul universului, Mântuitorul voind să ne salveze, prin tainice lucrări ale Duhului Sfânt, ne cere, cu dumnezeiască smerenie, din adâncul inimii noastre, să-L ajutăm în această operă tainică de mântuire și luându-ne crucea fiecare, să-L urmăm, căci o ușurăm pe-a Sa, în mod paradoxal în raport cu puterile noastre mici și aparent neînsemnate, duhovnicește desigur, prin această smerenie jertfitoare și ardere lăuntrică de tot!

Mântuitorul nostru are această sublimă și dumnezeiască dăruire către noi, făcându-ne alături de El și cu puterea lui, purtători de Cruce! A fi purtător de Cruce, în sensul deplin al cuvântului – deci, nu povestitor neutral al crucilor altora – înseamnă a te răstigni pe ea, din dragoste pentru

Mântuitorul Hristos și pentru toți robii Săi și frații tăi, murind păcatelor pentru totdeauna și înviind prin puterea Harului Său, dar și devenind cu toată ființa ta crucificată, întru asemănarea cu Mântuitorul, o armă nebiruită din lumina cea veșnic vie și neapropiată, numai spre slava lui Dumnezeu și folosul Bisericii Sale dreptmăritoare pe pământ.

¹⁰² Părintele, cu înțelepciune integral trăită, ne îndeamnă să ne luăm fiecare crucea și să-L urmăm pe Domnul Hristos, indiferent de loc, timp sau împrejurări, purtându-ne unii altora poverile, cu harul Său până la moarte, cu duh umilit și inimă smerită și înfrântă, refuzând definitiv și irevocabil orice compromis, aranjament diplomatic sau siestă, fie ele și „duhovnicești”, căci cuvântul nostru trebuie să fie **Da** pentru Da și **Nu** pentru Nu, restul venind de la cel rău și slugile sale hipnotizate de materie, în formele „civilizate” și „avansate”, pe care le vedem astăzi, când, atenție, prea iubiților și apropiaților de Dumnezeu, semnele vremurilor prevăzute s-au înmulțit...

Vă rugăm, implorăm, mărturisim și încurajăm, cu sufletele umilite de bucuria cea neînserată, „aveți grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor”, căci Împărăția lui Dumnezeu, prin post, rugăciune, milostenie după puteri, îndelungă răbdare și dreaptă socoteală, nu doar că S-a apropiat, dar acum este vie în inimile tuturor celor care Îl slăvesc pe Dumnezeul Cel Viu și în Treime slăvit și închinat, în duh și adevăr, păstrând Sfânta Predanie Ortodoxă „neschimbată și neamestecată, neîmpărțită și nedespărțită”.

Dintre toți aceia care veniră să ne „catehizeze” cu plante poleite, palavre gras retribuie și „iluminări” neo-gnostice zdrențuite, se făcură, fraților, cu mic, cu mare, toți o apă și-un pământ, deoarece n-a lăsat Bunul Dumnezeu să „moară caii, când vor câinii” și nici lupul să sfășie mieluții Săi, fără știrea Lui tainică și înfricoșată, așa cum ne-a arătat-o mereu istoria adevărată și nealternativă, când le era lumea mai dragă bogaților ei nemilostivi, deghizați în „umaniști fără frontiere”, dar și fără pic de omenie – sic!

¹⁰³ Câtă nevoie avem de cuvântul luminat al Părintelui Paulin, acum și aici, în mijlocul avalanșei de scrieri pseudo-duhovnicești sau de-a dreptul străine și potrivnice duhului Ortodoxiei, cu care se împoțonează ridicol tot soiul de scribitori „evangelizatori”, culturoși, tupeiști și imprudenți, umflați de pretenții erudite, fără cea mai mică urmă de viață duhovnicească, unii pătrunși chiar în învățământul teologic universitar, dar, ceea ce este cu mult mai grav, amăgindu-i pe cei mai slabi de inger dintre cei mici și atât de iubiți de Mântuitorul Hristos; ne aducem aminte, cu umilință și bucurie, cum Părintele, citind duhovnicește orice carte nou apărută, știa să surprindă esențialul, descoperind cu precizie atât abaterile de la dogmele Sfinților Părinți, cât și erorile de logică sau de orientare morală ale autorilor, ajutându-ne să nu greșim drumul pe marea vieții, auzind glasul sirenelor pseudo-religioase contemporane.

¹⁰⁴ Cei care spun că preoția și arhieria ar fi ușoare, habar nu au ce spun, iar osândind nebunește preoții și arhieriei, osândă își cer singuri.

¹⁰⁵ Pe tot parcursul anilor în care l-am cunoscut, sfinția sa nu a încetat să-și plângă păcatele; chiar după ce, în mod simțit de către toți cei din jur atenți duhovnicește, harul lui Dumnezeu odihnea în inima sa smerită, Părintele Paulin continua să se căiască pentru păcatele sale.

¹⁰⁶ Înfricoșat avertisment divin, pe care, de regulă, cei trufași îl nesocotesc spre a lor pierire.

¹⁰⁷ Cu alte cuvinte, spune-mi dacă-i ierți pe cei care îți fac nedreptăți, te rogi pentru sufletele lor chinuite, ai milă pentru ei, și-ți voi spune cu precizie cum ești cu adevărat pe dinlăuntru.

¹⁰⁸ Cât de atent și compătitor vibra sufletul Părintelui Paulin, cel cu darul lacrimilor, la suferințele semenilor săi, indiferent pe ce cale le-ar fi aflat! În jurnalul său am aflat și acest fel de consemnări comentate cu mult discernământ, căci sfinția sa mergea întotdeauna la cauzele duhovnicești ale oricărei întâmplări omenești, oricât de atroce ar fi fost aceasta:

Un compozitor și cântăreț de muzică ușoară, prezentându-se la un concurs din Italia, a fost exclus dintre concurenți! Rezultatul: s-a sinucis.

Trei cosmonauți americani, dintre cei mai buni și inter-disciplinar pregătiți, făcând exerciții pentru un apropiat zbor pe lună, au fost arși de vii; președintele american trimite mereu sute de mii de tineri în Vietnam, iar cel rus în Afganistan... Aceia mor pe capete, adesea în chinuri cumplite, departe de țara lor, nespovediți, neîmpărtași și fără o înmormântare real creștinească!

Compozitorul împovărat de mândrie, cosmonauții împovărați de ispita șarpelui din pomul cunoștinței, președinții, american și rus, împovărați de trufie, se omoară sau trimit pe alții la moarte, pentru că nu vor să-și arunce aceste poveri de pe umeri și să vină la odihna dăruită numai de Mântuitorul Hristos! Adevărata robie aceasta este: robia patimilor, robia păcatelor.

¹⁰⁹ Acesta este și sensul major și țelul ultim al strădaniei noastre: să-i purtăm pe toți împovărații lumii spre Adevărul Cel Viu, indiferent de obstacole, ispite și greutăți, inclusiv pe cei împovărați de elitism, academism, falsă erudiție, superbie, „inocență explozivă”, „evlavie cultă”, ocultofilie, magism alb sau negru - tot un drac, spiritism, enigmism, dilemism, new-age-ism, bio-energism, neo-gnosticism, părere de sine, slavă deșartă sau banala, larg răspândită și cumplita trufie; dacă noi nu vom arăta limpede erorile lor și nu le vom combate, rugându-ne totodată pentru ei, cu vreme și fără vreme, sufletele lor chinuite nu vor avea nici o șansă la Parusia, tânguindu-se, cu amar și vaiet mare, că nimeni nu a îndrăznit sau n-a avut dragostea, răbdarea și priceperea de a le combate erorile, arătându-le limpede Adevărul.

Nici cei care scriem aceste gânduri-lumină nu avem atâta dragoste, îndelungă răbdare și pricepere duhovnicească pe cât ne-ar trebui, dar,

măcar, ne străduim, în speranța că alții, mai vrednici și mai luminați decât noi, nevrednicii și cu totul sărăciții în înțelegere, ne vor prelua și nouă povara combaterii tuturor rătăcirilor și năzăraniilor, răsărite ca ciupercile în Cetate.

¹¹⁰ Câtă actualitate au aceste gânduri-lumină, scrise într-un jurnal duhovnicesc cu câteva decenii înainte ca niște pseudo-creștini, ajunși parlamentari, care spun că au „credința” lor, să-i îndemne fără rușine pe toți oamenii „civilizați” din țara noastră, ba chiar și pe creștinii cu fapta, să meargă în bordeluri, din considerente socio-medicale aberante, dar și pentru „a intra în Europa”... Până și păgânii știau că zeii care doreau să-i rătăcească pe muritorii, întâi le luau mințile – sic!

¹¹¹ Nu doar că-i dăm crezare Părintelui, dar îl rugăm, cu câtă dragoste mai putem storce din inimile noastre pustiite de hedonismul vremurilor noastre, să mijlocească cu rugăciunile sfinției sale, nădăjduim bine primite la Tronul lui Dumnezeu, și pentru noi acest neprețuit dar duhovnicesc, care spală cu adevărat sufletele noastre.

¹¹² Această mărturisire/duhovnicească are o mare importanță pentru că ne dezvăluie un adânc compătimitor al inimii Părintelui, îndreptat către Dumnezeu pentru toți fiii duhovnicești, pe care îi iubea nebiruit, având marea și unica grijă de a-i întări sufletește; tocmai în acest Post Mare, am primit, proniator detaliu, câteva gânduri ale unui fiu duhovnicesc al sfinției sale, care ne-a trimis și un răspuns simplu și laconic, dar semnificativ pentru noi toți, adresat lui de către Părintele Paulin, așa cum proceda cu zeci și sute de fii duhovnicești! Iată, unul dintre ei s-a învrednicit să ne bucure duhovnicește cu ceea ce a sădit Părintele în inima frăției sale.

Mai întâi redăm rândurile fratelui Alexandru, adresate redacției noastre: „Vă trimit în copie, răspunsul la o scrisoare, trimisă prin 1992 Părintelui arhimandrit Paulin Lecca, pe vremea când viețuia la mănăstirea Arnota (Vâlcea). Știu că l-ați cunoscut bine și citesc cu mare interes Jurnalul său din revista «Icoana din adânc». Chiar dacă documentul nu are o valoare deosebită, sper să vă facă plăcere reamintirea stilului său cald de adresare către fii duhovnicești. Folosesc acest prilej pentru a vă adresa încă o dată felicitări pentru ținuta duhovnicească a revistei și vă urez spor în redactarea sa în continuare. Cu deosebită stimă, Alexandru T.” - Costești, județ Argeș.

Îi mulțumim fratelui Alexandru pentru bunăvoință și îl încredințăm că în momentul în care se vor mai strânge încă vreo 25-30 de documente din acestea fără o „valoare deosebită”, adăugând la ele un schimb epistolar extrem de viu dintre noi și Părintele duhovnic – întins pe aproape un sfert de secol! – le vom publica separat, căci ele demonstrează indubitabil calitatea duhovnicească excepțională a unei inimi într-adevăr rănite de Dragostea Domnului Hristos și legătura ei harică cu toți cei atinși de această crotopitoare iubire.

Părintele Paulin, cu tot programul său zilnic bogat, își făcea timp, răspunzând zecilor și uneori chiar sutelor de solicitări ale fiilor săi duhovnicești. Răspunsul Părintelui este laconic, dar plin de căldură sufletească: „Frate Alexandru, am primit scrisoarea cu pomelnicul pe care l-am rânduit la slujbele cuvenite. Au sosit și banii pe care i-am predat Bisericii. În lipsa unei ilustrate, vă trimit «Rugăciunea vameșului», dorindu-vă multă sănătate, la mulți ani 1993 și fericirea veșnică în Raiul pe care ni l-a redeschis Domnul Iisus. Arhim. Paulin”.

Acest fel de corespondență „simplă” ne arată clar: Părintele Paulin știa să mențină și să cultive, cu smerită cugetare, comuniunea harică primită în dar de toți creștinii înviați launtric, statorniciți ca o rețea din lumina vie și de-a pururi cugetătoare în toată lumea, trăind cu bucurie sfințitoare în inimile tuturor fiilor săi duhovnicești, care nu l-au uitat și nu-l vor uita nicicând, pentru că *taina iubirii creștine este veșnică*.

¹¹³ Într-adevăr, cine L-ar putea împiedica pe Mântuitorul să-i iubească pe oameni, chiar și pe cei mai păcătoși dintre ei, care însă I se închină Lui?

¹¹⁴ De fapt, ne învață părinții cei sporiți duhovnicește, cum și Bunul Dumnezeu pe cei cuvioși îi iubește, iar pe păcătoși îi miluiește, căci El este nu doar Atotbun și Atotmilostiv, ci și Drept.

¹¹⁵ Într-adevăr, acest om cu viață sfințitoare nu suferea de vreo afecțiune constituită în sensul clasic al cuvântului, dar având o hipersensibilitate la tot ce este urât și rău în lume, putea avea unele reacții excesive la stimuli minori, ca un soi de fulgurații reactive consumate rapid, căci modul său altruist de coparticipare la durerile lumii, îl făcea să perceapă lucruri fine, pe care alții nici măcar nu le bănuiau; la începutul relației noastre pur duhovnicești ne-a surprins și pe noi cu anumite reacții aparent disproporționate, dar care se dovedeau în timp a fi simple focuri de paie, exterioare, ale unor combustii launtrice dureroase și necesare sufletului său aprins de Har!

Avea o inimă bună, copilăroasă și altruistă, lipsindu-i cu totul „diplomația” adaptativă a omului modern; când îi spuneam că nu trebuie să sufere atât pentru toate lucrurile neînsemnate ale acestei lumi mai trecătoare decât visul, ne privea atent, zâmbea înțelegător și ne răspundea liniștit: ”Vă dați seama, iubite frate, cât a suferit Domnul Hristos pentru toate aceste lucruri așa-zise neînsemnate?”. Îl ascultam, rușinați de puținătatea trăirii noastre duhovnicești și nu mai ziceam nimic, căci se știa de acum, sfinția sa detesta, pe bună dreptate, îndărătnicia fără obiect.

¹¹⁶ L-am cunoscut și noi bine pe tăicuța Chiruşa, sesizând, cu uimire și bucurie, că-i un model viu de smerenie, blândețe, dăruire de sine și bărbăție duhovnicească; nimeni dintre cei care l-au cunoscut, bucurându-se de privirea sa sinceră și intens luminată dinlăuntru nu a putut rămâne neinfluențat de personalitatea sa duhovnicească, am zice patericală,

îmbrăcată într-o haină de lut de-o modestie copleșitoare, pe care Părintele Paulin ne-o dădea mereu exemplu.

¹¹⁷ Cu alte cuvinte, nu ispitii, Judecățile lui Dumnezeu! Cunoaștem mai mulți fii duhovnicești de-ai Părintelui, care, prin rugăciune și post, au ajuns să se lase total în grija Domnului, trăind ca și cum ar fi murit pentru lume, și așteptând moartea ca pe începutul adevăratei vieți, dar lumea, hipnotizată de plăcerile sale ucigătoare de suflet, nu-i bagă în seamă pe acești smeriți, dar înviați ucenici și lucrători ai Adevărului.

¹¹⁸ Și așa vom ieși toți, până la unul, de la vlădică și până la opincă, pentru a merge acolo unde Mântuitorul ne va hotărî; ba chiar și elitiștii plini de „evlavie cultă”, vor trebui să părăsească viața lor trufașă, comodă și efemeră, pentru a da socoteală înaintea Judecătorului Cel Nemitarnic de toate gândurile, cuvintele și faptele lor asupritoare și lipsite de bună cuviință față de truda și povara poporului cel drept-credincios, căci pe Bunul Dumnezeu nu-L interesează nici măcar capodoperele noastre, ci doar smerenia și duhul umilit – dacă cumva au existat – în care au fost create; numai după morga elitistă a unor pseudo-religioși ai Cetății îți dai seama imediat, că încă nu sunt înviați launtric, deși scriu tone de cărți despre Înviere, laudându-se nebunește cu tot soiul de „premiere mediatice”, vechi ca slava deșartă!

¹¹⁹ Acest cuvânt reprezintă o mare piatră de încercare a multor creștini, care încearcă stăruitor să ucidă în ei orice spirit critic sau, mai grav, autocritic, confundând activitatea rațională firească și indispensabilă operării unor distincții, delimitări și nuanțări absolut necesare, cu spiritul justițiar al ființei lor, cu actul justițiar orb și vulgar!

Mântuitorul ne îndeamnă aici să nu osândim, să nu dăm sentințe, să nu stigmatizăm, să nu disprețuim pe nimeni, dar, în mod evident, nu ne învață, nicidecum, să nu raționăm, să nu avem judecăți de valoare sau să nu facem distincții morale, căci în acest caz am deveni niște sărmene ființe infirme; cei care nu știu, nu pot sau nu vor să delimiteze, să nuanțeze sau să specifice critic și autocritic poziția lor reală în orice împrejurare omenească, spirituală, morală, profesională sau culturală, sunt ori naivi, ori infirmi, ori farisei, căci atitudine neutrală în adevărata duhovnicie, de fapt, nu există: oricare om are o opinie despre un lucru sau altul; așadar, lipsa oricărei opinii nu poate ține locul unei... opinii!

¹²⁰ Avertismentul e valabil pentru orice creștin cu fapta.

¹²¹ Mărturisim, păcătoșii, că și nouă ne place mult acest cuvânt, care reprezintă totodată un mijloc infailibil de cunoaștere și auto-cunoaștere: dacă vorbești cum îți e portul și te porți cum îți e vorba, în mod cert ești un om cu frică de Dumnezeu; dacă vorbești invers decât faci și faci pe dos ceea ce vorbești, rămâi un simplu fariseu și impostor, precum atâția intelectuali „subțiri”, cu „evlavie cultă”, universitari, academicieni, profesori, medici, scriitori și chiar păstori, care vorbesc frumos, dar făptuiesc urât și strâmb...

Când nu se așteaptă, oricare dintre acești sărmani autoiluzionați sunt vădiți de Dumnezeu în fața oamenilor așa cum sunt cu adevărat și nicidecum așa cum vor să pară, pozând în oameni duhovnicești, culți și, mai seamă, morali. Ce să mai vorbim, adevărați „stâlpi ai societății”, lustruiți pe dinafară și putrezi pe dinlăuntru, precum i-a descris Ibsen în „Nora”, dar, în primul rând, cum i-a vădit Mântuitorul, cu un cuvânt și mai greu: „Morminte văruite pe dinafară și putrede pe dinlăuntru!”

De câte ori facem altfel decât vorbim și vorbim ceea ce nu facem, punând pe umerii altora poveri pe care noi nici nu le atingem, măcar cu un deget, indiferent ce rang am avea sau ni s-ar părea că-l avem, suntem simple morminte animate, dar nicidecum suflete înviate.

¹²² Cunoașteam, nemijlocit, câteva din stările acestea de părăsire prin care trecea uneori Părintele Paulin, din confesiunile sale făcute nouă, cu multă sinceritate, umilință și obidă sufletească, căci printr-un decret duhovnicesc invizibil și prin smerenia sa vie, ne alesese într-o perioadă a vieții sale la Arnota, un fel de martor modest al frământărilor sufletești ale sfinției sale, întrebându-ne adesea, cu mult tâlc, pe când se plimba seara cu noi, la braț, în jurul sfintei mănăstiri, în adânci și ziditoare convorbiri duhovnicești, dacă simțim și noi, păcătoșii, ceva asemănător?

Dar, spre rușinea noastră, pe vremea aceea nu sesizam decât cu greu stările duhovnicești mai deosebite și cu atât mai puțin mișcările subtile ale Mângâietorului, fiindcă făceam de abia primii pași spre adâncurile insondabile ale Ortodoxiei, dar îi răspundeam cum puteam solicitărilor, surprinzându-i câte un zâmbet fugar, în clipa în care îi mărturiseam, sincer, dar naiv, că am avea pace launtrică; mai târziu am aflat, prin proprie experiență: era o pace falsă, plină de părerea de sine a fariseului, care își spune mereu că nu-i ca alții, mahnind bunătatea cea dumnezeiască, care nu rabdă cea mai mică îndreptățire de sine.

Totuși, faptul că îl ascultam cu atenție îi făcea bine, dar ceea ce s-a dovedit a fi și mai important a fost pregătirea noastră duhovnicească pentru clipele grele launtrice, în care mai târziu am fost noi înșine cercetați launtric; ne-am dat seama, cum acele confesiuni ale Părintelui erau și pentru ușurarea sa sufletească, dar cu mult mai important, pentru zidirea noastră duhovnicească! Oh, Doamne, cât de binecuvântate de Tine s-au dovedit, la vremea sorocită a trezirii noastre duhovnicești, acele minunate convorbiri de taină cu Părintele Paulin...

¹²³ La aceste gânduri ale Părintelui, mărturisite nouă cu încredere, îi răspundeam, invariabil, să nu poarte această grijă, căci Bunul Dumnezeu nu-l va lăsa. Și nici nu l-a lăsat, căci a plecat împăcat, spovedit și împărțășit, ca duhovnic al sfintei mănăstiri Rogozu, lucrând în via Domnului până în apropierea trecerii sufletului sfinției sale la cele veșnice și sfinte, așa cum și-a dorit mereu.

¹²⁴ Se aude prea cucernicilor părinți, pe care noi, talpa și prostimea țării, la porunca arhierilor și duhovnicilor noștri, doar cu Mila lui Dumnezeu, dar și cu multă dragoste jertfitoare, v-am sprijinit eficace, cu genunchii jupuiți de rugăciuni, să înălțați și să împodobiți Biserici, să vă întăriți în parohii, să vă obțineți case parohiale și să vă întăriți prestigiul în fața obștii, pentru ca, nu după multă vreme, o rușinoasă amnezie selectivă să vă cuprindă brusc cugetele, uitându-i pe binefăcătorii sfinților voastre, ba mai rău clevetindu-i în mod nedemn și împodobindu-vă cu toată slava deșartă, ca și cum singuri ați fi putut realiza ceva?

Nu credeți că vom da socoteală cu toții, înaintea Judecătorului Cel Nemitarnic, și pentru păcatul ingratitudinii crase? Oare de câtă vreme cei mai îmbunătățiți duhovnici ai noștri susțin necesitatea unei exereze totale a plăgilor celor mai grele, pentru însănătoșirea organismul viu al eparhiilor noastre?

Oare o fi strigat cineva, binecuvântat de Sus, de curând, la acei guvernanți lipsiți de un discernământ moral real, care aduc, în mod iresponsabil, într-o țară creștinată de două milenii, tot soiul de ambasadori perversi și mulțime de rebuturi sociale ale unor așa-zise „democrații mature”, mai nou simple exportatoare de epave umane și foști torționari de le spune „comisari”?

Oare „tribunii” și „titanii” noștri, demagogi de viță veche, răsfățându-se pe ei, nu slujind Adevărului, când își vor plânge spășiți păcatele, venind Duminica la Sfânta Liturghie, căci creștinii cu numele, care fără pricini binecuvântate, lipsesc de trei ori la rând de la Biserică, trebuie canonisiți după Pravilă, oricine ar fi ei sau s-ar crede că sunt?

¹²⁵ Fără lucrare lăuntrică!

¹²⁶ Lipsit și el de o haină duhovnicească reală – sic!

¹²⁷ Precum sunt și „feraponții” zilelor noastre!

¹²⁸ În zilele noastre, un păstor bolnav sufletește și cu judecata grav tulburată, aflat, sărmanul, în pragul caterisirii, făcând „echipă” cu un biet rătăcit, penticostal, chinuit, deopotrivă, de demonii scrisului nesemnificativ și de cei ai slavei deșarte, atacă într-un mod incalificabil, prin niște publicații laice dubioase, un arhieru ortodox duhovnicesc, care se face „vinovat” de-o sfințită slujire, pusă cu exemplară devoțiune în slujba Bisericii strămoșești!

Deci, înțelegem bine cum stă situația: un tulburat și un orb dau cu pietre într-un vas arhieresc de slujire ales de Dumnezeu... Că în spatele acestor atacuri imunde mai stau câțiva oportuniști și veleitari, nerăbdători de a-și împlini banale, trufașe și efemere visuri de mărire, e lucru sigur, căci se știe de la talpa țării citire, cum s-a suit capra pe urs ca să vadă cine-i mai sus! Curând-curând, Bunul și Dreptul Dumnezeu va risipi sfaturile celor răi!

¹²⁹ O soră de credință, închinoviată de curând, ne-a arătat cum sectanții au început să se folosească de iconografia autentic ortodoxă, scriind însă, pe

verso, texte sectare, spre rătăcirea altora și a lor pierzare! Îndemnați de „diavoli teologi” au început să scrie corect și numele Domnului nostru Iisus Hristos, continuând, totuși, să-I batjocorească Mama, adică pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria, care este mai cinstită decât heruvimii și mai preamărită fără de asemănare decât serafimii!

Fiind iconografie ortodoxă, reproducă în condiții grafice excelente, căci dracul nu are smerenie, dar are bani din belșug, ce s-a gândit sora noastră? A lipit cartoane, cu binecuvântarea duhovnicului, peste textele eretice, le-a dat la sfințit în Biserică, oferind astfel creștinilor mai săraci icoane ortodoxe pe o hârtie de calitate. Deci, cum ar veni, l-a pus pe nichipercea, biruindu-l cu puterea lui Dumnezeu, să lucreze pentru folosul creștinilor!

¹³⁰ Sfântul Mare Mucenic Ioan de la Suceava obișnuia să împartă aur săracilor, cu vreme și fără vreme! Într-o zi un apropiat al său i-a atras atenția că unul dintre acești miluiți caută să-l înșele, schimbându-și hainele pentru a mai primi o dată aur... Sfântul a răspuns cu smerenie că este mai bine să-l înșele acel sărac pe el, decât să încerce dânsul a-L înșela pe Dumnezeu.

¹³¹ Îmi amintesc cu bucurie de mulțumirea sufletească a Părintelui, în clipele în care îi mărturiseam, la spovedanie sau în convorbirile noastre duhovnicești, că *iubirea creștină este cea mai puternică forță din univers.*

¹³² De la această smerită cugetare a Părintelui Paulin și până la cutezanța nebună și neghioabă a unui pseudo-filosof trivial și nerușinat din zilele noastre, al cărui nume de serviciu rimează cu banalul, ridicolul și mucegăitul pseudonim muscal de „scapatievici”, a cărui „operă” se rezumă la interminabile compilații, truisme lustruite și dejecții anti-românești, distanța este de câțiva ani-lumină! Amărătul acesta rătăcit, muncit ziua în amiaza mare de demonii părerii de sine, pretinde nebunește că ar fi pregătit pentru Domnul Hristos un set de întrebări, pe care I le va pune când va ajunge înaintea Sa!

Probabil, năzăriciul vrea să-I „ia un interviu” Împăratului Vieții, deplasând un „car de transmisii” în fața Pantocratorului, înaintea Maicii Cuvântului, a tuturor Sfinților, Arhanghelilor, Îngerilor și a tuturor Puterilor Cerești... Sărmanul aiurofil nu știe, nici măcar în toamna vieții, că în Împărăția Luminii nu va pătrunde nimic necurat sau derizoriu!

Doamne, iartă-l, că nu știe ce face, dar apără tineretul naiv și slab de înger de sofisme sale drăcești. Demult n-am întâlnit un suflet mai orb, mândru, chinuit și nefericit precum este cel al acestui pseudo-filosof contemporan, care învârtește frenetic o ciorbă de cuvinte fără noimă, dar și fără frică de Dumnezeu!

Noi ne rugăm și pentru acest suflet, dar tare ne este teamă că vom păți durerea resimțită de sora lui Tolstoi, care a aflat că fratele ei s-a întors de la ușa Sfântului stareț Ambrozie de la Optina, murind nespededit și

neîmpărtășit, pe peronul unei gări. Dacă Tolstoi avea incontestabil geniu literar, mândria fiindu-i sprijinită pe acest suport demiurgic, pseudo-filosofului nostru de duzină nu-i putem măsura decât orgoliul luciferic și dimensiunile găunoșeniei elitiste, căci sărmanuțul vidofil și-a ajuns deja luiși idol, de nu cumva demon ispitor!

Poate unii dintre cititorii noștri fideli cred că suntem bucuroși scârbind des păcatul, iubindu-l cu milă pe păcătos, pe când, în realitate, am fi cu adevărat fericiți dacă am putea iubi, în egală măsură, virtutea, dar și pe purtătorii ei...

Cum nu este cazul de față, ne asumăm responsabilitatea, menționată și în psalmul 17, de a ne îndărătnici și noi cu cei îndărătnici din Cetate, care răspândesc *otrava necredinței*, sau și mai grav, aburii insidioși și sufocați ai sofismelor religioase de tot felul, care nu au nimic comun cu adevărata Viață în Hristos, cu reala mistică creștin-ortodoxă sau cu evlavia vie a marilor noștri duhovnici.

¹³³ Lupta Părintelui pentru a trăi exemplar cele două idei-lumină ale prietenului său, a durat o viață și trebuie să depunem mărturie că rar i se întâmpla să nu le respecte, iar dacă greșea cuiva cu ceva *cerea atât de smerit și cu lacrimi iertare*, cum rar ne-a fost dat să mai vedem pe cineva făcând, încât era imposibil să nu-l ierți.

De multe ori l-am surprins plângând pentru greșeli mici și chiar noi, păcătoși și nevrednicii săi fii duhovnicești, avem o scrisoare în care Părintele ne cere smerit iertare, pentru o greșeală omenească obișnuită, pe care noi, firavii săi ucenicii, oricum o iertasem, fiindcă îi cunoșteam inima bună și smerită, dar și luptele-i grele duhovnicești împotriva ispitelor de tot felul. Iubea mult și de aceea putea și greși mult, dar nu avea răutate. Era ca un copil cu inima, dar bătrân cu mintea!

Cu umilință îi cerem iertare și noi, păcătoși, pentru toate necazurile, grijile, neînțelegerile și mâhnirile pe care i le-am produs, neputând rezista la flacăra purității sale lăuntrice cu totul excepționale, din pricina puținătății trăirii noastre creștine lăuntrice.

¹³⁴ Adevărul adevărat este că Părintele nu se mândrea nici cu închi-soarea, nici cu curajul său civic, nici cu vreo altă virtute, ci, după cum era firesc, ne îndemna să ne temem numai de Dumnezeu, căci cel ce are o credință puternică nu se mai teme nici de boală, nici de lipsuri, nici de schimbări, nici de închisoare, nici de moarte, nici de alte răutăți ale lumii acesteia adesea viclene, nici de uneltirile demonilor, *iubirea adevărată omorând din fașă orice teamă terestră*.

E lucru sigur și binecunoscut că *în momentul în care teama crește, iubirea scade*, iar când *teamă scade, iubirea crește!* Abia în cazul cu totul fericit în care teama a murit total, iubirea dumnezeiască se odihnește neschimbată și neamestecată în sufletul nostru curățit de orice patimă. Această stare minunată, nepătimitor-compătimitoare sau compătimitor-

nepătimitoare reprezintă fericita viețuire a Sfinților, cu ale căror rugăciuni să ne învrednicim și noi de Mila Lui Dumnezeu. Amin!

¹³⁵ Despre felul lacrimilor și folosul lor duhovnicesc am mai pomenit, dar acum repetăm un lucru evident: lacrimile sincere, lacrimile curate, lacrimile de căință statornică ne spală multe păcate, căci „inima înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi!”

¹³⁶ Din acest punct de vedere strict duhovnicesc, ne gândim și noi, păcătoși, cum Mântuitorul, pe lângă miluirea vădită cu care ne-a blagoslovit, ne-a mai dăruit și comorile de negrăit ale înțelegerii luminate și învietoare, oferindu-ne nenumărate prilejuri de mântuire, a altora și a noastră! Dacă ar ști, de pildă, cei pe care adesea îi criticăm pentru frivolitatea spirituală și îngâmfarea lor elitistă, că, în realitate, tocmai pe ei îi iubim cel mai mult sufletește, poate că s-ar rușina de faptele lor păcătoase, întorcându-se, printr-o reală căință, la cuminenția cea dintâi.

¹³⁷ În toată corespondența purtată cu Părintele Paulin, dar și în cea din urmă scrisoare primită de noi, sfinția sa nu uita nicicând a le mulțumi binefăcătorilor, zicând: „Le sunt recunoscător tuturor celor care s-au rugat, se roagă și se vor ruga pentru mântuirea păcătosului meu suflet și, în special, unuia dintre cei mai jertfitori fii ai mei duhovnicești (cărui, de altfel, i-am provocat multe griji și împovărări!), cel ce cu multă dragoste sufletească, ținându-și exemplar făgăduința, m-a îngrijit creștinește în nenumărate prilejuri, până spre sfârșitul vieții mele pământești!”

Discutând duhovnicește cu cel în cauză, cum era de așteptat, am aflat de la acesta că și-ar fi făcut doar datoria, dar că prețuiește mult recunoștința și binecuvântările Părintelui, primite de aici, dar mai cu seamă de Dincolo, în cazul în care a câștigat îndrăzneală la Tronul lui Dumnezeu, așa cum nădăjduim cu toții, mărturisindu-ne credința ortodoxă, cu dragoste, cu frică și cu cutremur!

¹³⁸ Dacă toți copiii ar primi această autentică educație creștină, multe rele în lume nici măcar n-ar purta un nume... Din nefericire, diavolul, prin instrumentele sale devotate și din ce în ce mai nerușinate, oferă pe micul ecran, aproape non-stop, o anti-educație josnică, dorind să murdărească totul! Vai, cât de scump ne va costa pe toți, în clipa scadenței, învoirea nebunească cu abjecția legiferată...

Cine n-a văzut încă demoni, să privească figurile parșive sau de-a dreptul drăcești ale unor realizatori de programe „distractive” pentru copii, tineri și adulți! Tot ceea ce este mai mârșav, mai hidos și mai rău se exhibă pe micul ecran în mod oficial, sub semnul drăcesc și batjocoritor al unei buline... Subcultura tampaxului, a hot-dog-ului, a pokemon-ului, a stupidității, a vitezei, a drogurilor, a desfrâului fără limite și a auto-idolatriei paroxistice reprezintă mediul, așa-zis „civilizat și avansat”, pe care societățile cu „democrații mature” și „non-emoționale” îl oferă suspect de „generos” societăților de „tranzicție”, evident „emoționale” – sic!

¹³⁹ Pentru ei sunt doar „fundațiile non-profit” cu venituri necontrolabile, „o. n. g.” - urile ca ciupercile și „premierele mediatice” pline ochi cu auto-idolatrie și slavă deșartă.

¹⁴⁰ Chiar și dintre cei cu doctorate în teologie, care introduc însă, din viclenie sau orbire duhovnicească, erezii în învățământul universitar, (după ce au ocupat locuri de frunte în organigrame, cel mai adesea prin mijloace nedemne!) se bazează doar pe litera legii noi și nu pe duhul ei!

Legea veche cerea tăierea împrejur, sabatul, iar Legea Harului cere postul inimii și al gândului, precum și cinstirea plină și deplină a Duminicii... Dar nici unii, nici alții nu împlineau faptele iubirii, altruismului, bunătații, adică nu-i ofereau Domnului nostru Iisus Hristos roadele Duhului, singurele care ne duc în Împărăția Iubirii, adusă și pe pământ de Mântuitorul, dar vai, atât de desăvârșit închisă celor bolnavi de mândrie sau de ură, urmașii deicizilor de acum două mii de ani, dar și ai unor creștini doar cu numele, ramură altoită, dar neroditoare!

¹⁴¹ Doamne, Iisuse Hristoase, mai dă-ne timp de căință și miluiește-ne pe noi, păcătoșii, căci nimeni dintre cei vii nu-i drept înaintea ta, înafara vaselor Tale sfinte de slujire!

¹⁴² La începutul relației noastre duhovnicești, franchețea a-ceasta a Părintelui, aproape crudă, ne deranja și aveam tendința de a o vesteji, ba chiar, în câteva rânduri, am și făcut-o! S-a smerit, cerându-ne iertare în repetate rânduri... Nu înțelesesem încă smerenia și curajul altruist cu care sfinția sa, bun și adânc cunoscător al sufletului omenesc, își mărturisea păcatele, greșelile și ispitele, trecute sau încă existente în viața sa, pentru a ne întări pe toți fiii săi duhovnicești în purtarea cu bărbăție a războiului nevăzut.

Mai târziu, în clipa în care exact aceleași, păcate, greșeli și ispite au început să muște hămesite din biata și păruta noastră duhovnicie, ne-am umilit, la rândul nostru, cerându-ne iertare, Părintelui, dar și tuturor celor cărora le greșisem, căci brusc realizasem faptul că Bunul Dumnezeu ne trecuse, la o intensitate mult mai restrânsă, știindu-ne puterile mai slabe, prin același cuptor al ispitelor!

Numai Mila Sa cea necuprinsă a făcut să nu ne prăbușim, căci El știa bine că nu vom rezista la încercări mai grele și, de aceea, ne-a trecut printr-un program de pedagogie divină, potrivit stării sufletului nostru păcătos, dar temător de Dumnezeu! *Nimic nu apropie mai mult sufletul omului de Dumnezeu, precum o fac milostenia și recunoașterea sinceră a propriilor păcate!*

¹⁴³ Într-adevăr, Părintele suferea mult uneori, iar durerile îi creau dificultăți destul de mari în împlinirea îndatoririlor sale de preot liturghisitor și duhovnic, ceea ce îl mătnea sufletește, căci sfinția sa iubea și trăia Sfânta Liturghie, cum n-am văzut decât la cei sioriți duhovnicește; întotdeauna, în

astfel de momente, îl încurajam și-l mângâiam sufletește, căci începusem și noi să gustăm din dulceața negrăită a Sfintei Liturghii.

¹⁴⁴ În bună parte adevărată.

¹⁴⁵ „În dar ai luat, în dar să dai!”

¹⁴⁶ Nu avem alt exemplu mai grăitor, în zilele noastre, decât cel al unui tânăr păstor, pe care l-au ajutat creștinii cu fapta să ctitorească o bisericuță de lemn, în stil maramureșean, să devină paroh al acestui sfânt lăcaș, să-și ia o casă pentru familie și să slujească în capitală, printr-un act de bunăvoință a forurilor eparhiale, înduplecate cu discreție spre milostivire printr-o intervenție generoasă în favoarea lui; după ce s-a văzut însă cu sacii în căruță, cum se zice pe la noi, cei mulți, mici și proști, respectivul „padre”, tot mai mândrulenț și tot mai apucăreț, a luat-o razna de-a binelea: uitând de buna cuviință, de măsură, de smerenie, de recunoștință, dar și de frica lui Dumnezeu, s-a pornit pe o agoniseală galopantă, mâncând, bând, fumând și citind, în loc de siestă, Doamne iartă-l că nu știe ce face, la Sfântul Maslu și rugăciunile Sfântului Vasile cel Mare, în zile fără post și după o rânduială proprie, deși, înfricoșat avertisment, în două rânduri agheasma slujită de el la sfintele sfeștanii s-a alterat...

Și chiar dacă i s-a atras atenția asupra gravelor abateri canonice, abuzurilor de toate felurile, împătimirii de arginți, greșelilor dogmatice frecvente, cărdășiei cu afaceriști veroși și lingușitori vulgari din anturajul său imediat, atitudinii tot mai sfidătoare față de superiorii și binefăcătorii săi, tânărul păstor proaspăt și ridicol orășenizat, cândva cuviincios și ascultător, măcar și de suprafață, a devenit tot mai fălos: fiind pregătit teologic și duhovnicește foarte slab a început să vorbească mult și iezuitic – pe alocuri, precum unii catolici! – și să slujească în anumite momente liturgice precum monofiziții, acordând penibile și agramate cuvinte de pseudo-învățătură prin mijloacele mass-media.

Îi atragem atenția cu neștiută milă – și pe această cale – că de nu se va întoarce de pe acest drum pierzător, Mânia lui Dumnezeu se va porni cu dreptate asupra-i, deoarece bătaia de Sus nu o poate opri nimeni, căci cine nesocotește regulile nescrise ale Harului, poruncile lui Dumnezeu le încalcă! Într-o zi, după ce a citit gândurile de față, acest tânăr păstor, a cerut iertare celor cărora le-a greșit, dar încă nu știm cât a și îndreptat din cele arătate, fiindcă are o preoteasă tare zăbavnică la smerenie.

¹⁴⁷ Discutând îndelung și în detaliu despre toate acestea cu Părintele Paulin și cerându-ni-se opinia, i-am răspuns cu sinceritate că toate acestea sunt foarte reale și mult folositoare de suflet, dar trebuie subliniat faptul că întotdeauna *chilia trebuie să fie mai întâi în noi înșine*, indiferent de condițiile din afară, și abia apoi trebuie să ne rânduim și o chilie, în sensul obișnuit al locului în care ne nevoim!

Ascetul creștin adevărat, dar și misticul ortodox autentic în același timp, reușește să se desăvârșească atât în pustie, cât și în mijlocul lumii

dezlănțuite... Ne-a privit cu atenție și ne-a întrebat extrem de interesat: „Ați cunoscut creștini care au reușit acest lucru?”

I-am răspuns Părintelui, întemeiați pe fapte, că marele savant și mistic creștin ortodox, Nicolae Paulescu – descoperitorul adevărat al insulinei, sub denumirea corectă „pancreina Paulescu” – căruia, prin cea mai josnică mașinație ocultă, i s-a furat un premiu Nobel, a fost un astfel de ascet desăvârșit, sau că mulți medici creștini au atins aceeași treaptă de asceză și de trăire duhovnicească sporită, în mijlocul oceanului lumii, agitat prin tot felul de ispite, patimi și interese meschine, pentru că s-au concentrat, cu smerită cugetare și totală devoțiune, numai asupra aspectelor teologico-medicale și morale ale profesiei lor...

I-am reamintit, de asemenea, cazul cizmarului și al medicului din Alexandria, care, cu Milostivirea lui Dumnezeu, trăiau pe aceeași treaptă duhovnicească cu Sfântul Antonie cel Mare, ba chiar, înfricoșată și nebiruită taină a smereniei dumnezeiești (nu a acelei smerenii mândre, de care suferă majoritatea nevoitorilor creștini, într-o anumită etapă a creșterii lor lăuntrice!), de la cizmarul respectiv Sfântul a învățat o rugăciune tainică pe care până atunci nu o cunoscuse...

Ne-a întrebat tot atunci, dacă noi credem că vor mai exista astfel de oameni, dar, imediat, trecându-și mâna peste frunte cu un gest mângâietor, ne-a răspuns tot sfinția sa: „E sigur că vor mai exista, fiindcă avea dreptate un bătrân înainte-văzător din **Pateric**, căruia Dumnezeu îi arătase cum unui Sfânt, aflat în pustie îi slujeau câțiva îngeri, iar altui Sfânt, aflat chiar în mijlocul oceanului de ispite din lume, îi slujeau câteva sute de îngeri!”

Mai târziu, am primit o scrisoare plină de smerită cugetare, prin care Părintele se interesa îndeaproape de modul de viețuire al acestor nevoitori creștini aflați în mijlocul lumii (având diferite profesii, de la simpli îngrijitori de grădiniță, proști și evlavioși, și până la profesori doctori renumiți, cum a fost cazul marelui chirurg creștin Tiberiu Ghițescu, om la fel de evlavios, pe care i-am cunoscut îndeaproape, ce ignorau total, având nevinovăția pruncilor, treapta duhovnicească adâncă la care ajunseseră, doar cu Milostivirea Mântuitorului și rugăciunile mijlocitoare ale Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria!

¹⁴⁸ Deschideți câteva minute televizorul pe aproape orice canal, citiți câteva rânduri din presa de scandal, priviți o clipă porno-imaginile afișate ostentativ la orice colț de stradă, sfidând sub ochii CNA - ului și ai poliției, bunele moravuri, închinați-vă și veți înțelege imediat cât de mult voiește diavolul să distrugă familiile, în special pe cele creștine!

¹⁴⁹ Respectiv îngăduința de a-i târî sau împinge direct în păcat, deși uneori, cu îngăduința lui Dumnezeu, cel rău chinuiește nemijlocit două categorii de oameni: ori pe cei hotărâți să ducă cu smerenie războiul nevăzut până la capăt, curățindu-și și sfințindu-și viețile, ori pe cei cu păcate strigătoare la cer care încearcă, sărmanii, să ceară ajutor lui Dumnezeu,

după ce și-au vândut sufletele, precum a făcut tânărul scos de Sfântul Vasile cel Mare din mâinile diavolului, și care mult au de pățimit!

¹⁵⁰ O astfel de fericită perioadă a trăit Părintele Paulin la sfânta mănăstire Arnota, ctitorită de marele Matei Basarab și numită așa în cinstea soldatului arnăut care i-a salvat viața, îmbrăcând hlamida împărătească și murind de sabie turcească, pentru a-i salva viața voievodului creștin cu trăire de monah!

În acest așezământ monahal a fost stareț Părintele Paulin vreme de aproape zece ani, slujind zilnic Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, spovedind, împărtaşind și zidind suflete cu cuvântul său luminat, dar și purtând o corespondență duhovnicească intensă cu zeci și zeci de fii duhovnicești, de diferite vârste, dintre care unii s-au călugărit, alții au primit Taina preoției și vreo doi au ajuns arhieriei, nădăjduim cu roade duhovnicești deosebite; e adevărat că tot aici a suferit și multe ispite, ingratitudini și răz bunări meschine, printre care și comportamentul urât al unui ucenic neascultător, violent, cărcotaș și veleitar, care din pricina mândriei și a unui caracter meschin a eșuat pe la ocultofili, apărând cvasipermanent pe canalele mass-media, unde joacă extrem de duplicitar, frivol și mios rolul unei „călăuze” religioase cu vederi juste, deși faptele-i sunt, sărmanul – chiar și cele aparent utile! – strâmbate rău din pricina unei trufii maladive și a unor influențe malefice certe! Mult s-a rugat Părintele pentru sufletul acestui ucenic mereu răzvrătit și mult clevetitor al binefăcătorilor săi, pe unii dintre aceștia îndrăznind chiar să-i lovească...

¹⁵¹ Folosite pe scară tot mai largă, într-o revărsare deșănțată de senzualism și exhibiționism!

¹⁵² Desigur că și astăzi lucrurile stau la fel, faimosul „limbaj de lemn” metamorfozându-se, fără vreo jenă decelabilă, într-unul de... rumeguș occidentofil – sic!

¹⁵³ Observăm, cum Părintele revenea, smerindu-se, îndreptând anumite reflecții mai aspre privind femeile, pe care le rostise cândva influențat de-o stare de spirit trecătoare, dar și mai puțin binevoitoare acestora.

¹⁵⁴ Să observăm cu tâlc, cum de la Sfântul Grigorie Teologul am învățat că „minte se înșeală și se fură din prea multă iubire și prea multă ură!”, ceea ce înseamnă că inima curățită de patimi, în care a coborât o minte smerită cu multă trudă, poate fi o călăuză mai potrivită, mai cu seamă pentru cei care trăiesc în mod real hristocentric.

¹⁵⁵ Faptul că acest strălucitor geniu literar, îndemnat cu înțelepciune, de una dintre surorile sale intrate în viața monahală, să se spovedească, s-a întors de la ușa Sfântului stareț Ambrozie de la Optina, neînțelegând că Dumnezeu i-a întins mâna Milostivirii Sale negrăite, pledează pentru existența acestei funeste mândrii, dar ce ne facem noi, sărmanuții și păcătoșii, care, neavând nici urmă din geniul său literar, îl întrecem, totuși,

pe Lev Tolstoi, în această urâcioasă și pierzătoare de suflet mândrie a minții?

¹⁵⁶ Fiind prețuit și cinstit spre sfârșitul vieții sale pământești, precum un adevărat monah în mijlocul lumii.

¹⁵⁷ Aici trebuie introdusă o precizare și o nuanțare, la care Părintele Paulin a subscris: de fapt, nu există „drept mândru“, ci doar drept smerit, precum a fost Dreptul Iov, căci mândria pulverizează orice urmă de dreptate! De asemenea, vameșii și desfrânatele care fac roade adevărate de pocăință, ca și fiul risipitor, Îl bucură pe Mântuitorul Hristos, iar „dreptii mândri“ Îl răstignesc și astăzi...

¹⁵⁸ Carte nu lipsită de unele calități educativ-creștine, dar și plină de pietisme și chiar de erori dogmatice evidente, discutate și limpezite cu Părintele.

¹⁵⁹ L-am cunoscut și noi, păcătoșii, folosindu-ne mult de rugăciunile și viețuirea sa smerită și sfințitoare, nădăjduind cu temeiuri duhovnicești că, în cele din urmă, va fi propus pentru proslăvire Sfântului Sinod!

¹⁶⁰ Iată ce frământări și lupte duhovnicești neștiute avea Părintele Paulin, în vremea în care l-am cunoscut ca duhovnic și scriitor ortodox luminat.

¹⁶¹ Facem o precizare: nu am controlat textul augustinian, dar credem, cunoscând predilecția Părintelui pentru mărturisirile smerite, cum sensul luminător și îndreptător l-a mișcat.

¹⁶² Mărturisim, cu neștiută umilință lăuntrică și durere vie, că și noi, păcătoșii și viermii neștiutori de gând, ne simțim tot mai zdrobiți în inima noastră pentru că simțind Mila lui Dumnezeu asupra-ne, nu reușim deloc să ne lepădăm de multe dintre vechile păcate, dintre care cele mai mari sunt tocmai cele mărturisite de acești bărbați cu viață sfințită și sfințitoare; neavând tăria lor, ne pomenim iarăși în țara roșcovelor lăuntrice, amânând mereu întoarcerea adevărată în Brațele Părintești...

Pentru cei care se simt muștrați de unele texte publicate într-o revistă închinată Maicii Domnului, reluate aici, recunoaștem public un fapt extrem de evident pentru oamenii duhovnicești: scriem aceste gânduri tocmai din pricina păcătoșeniei noastre fără margini, dar și în nădejdea cea bună că unii cititori, sporiți duhovnicește, se vor ruga stăruitor și pentru miluirea și mântuirea noastră.

¹⁶³ Sau măcar întrezări!

¹⁶⁴ Bine zis „în această privință“, întrucât acest om înzestrat a alunecat – se pare definitiv – în mlaștinile sordide și amăgitoare ale teosofiei steineriene.

¹⁶⁵ Ne aducem aminte că, discutând aceste realități cu Părintele Paulin, i-am reamintit cum același lucru este valabil și în cazul bărbaților pătimiși, care pot trage în vârtejul patimilor lor fete și femei credincioase și curate, dar naive și imprudente, producând multă suferință, mai cu seamă prin

faptul că se nasc copii lipsiți de dragoste, ocrotire și o educație creștinească autentică. Ba chiar am susținut că bărbații necredincioși și destrăbalați sunt în egală măsură vinovați, precum femeile frivole și nesocotite, de nu cumva și mai vinovați, fiindcă-s cruci de bărbați... S-a uitat lung și ne-a răspuns smerit: „Cred că frăția ta rostești adevărul!“.

¹⁶⁶ O, de trei ori și veșnic fericiți sunt acești binecuvântați de Dumnezeu oameni, care ajung la contemplarea Lui înlăuntrul lor încă din viața pământească!

¹⁶⁷ Sinceri să fim acest detaliu din jurnalul duhovnicesc al Părintelui constituie o mică surpriză și pentru noi, căci nu credeam că sfinția sa ar fi urmărit, fie și în scop duhovnicesc, până și câteva episoade dintr-un serial comercial de aventuri cum a fost cel cu pricina! Dar, încă o dată se dovedește faptul că ochiul curat pe toate le vede curate... Adesea, Părintele, dovedea o candoare sufletească reconfortantă, cu toate că trecuse prin atâtea grele încercări.

¹⁶⁸ Și noi, păcătoșii, procedăm la fel, respingând toate visele, dar nu ne putem împiedica de a constata că celor ce urmează cu adevărat Calea Mântuirii, Bunul, Dreptul și Milostivul Dumnezeu, în anumite împrejurări, le dăruiește și-n somn deslușiri...

¹⁶⁹ Adesea discutăm cu Părintele acest indubitabil adevăr de viață, iar sfinția sa ne sfătuia cu neobosită dragoste creștinească să ne ferim de „aluatul fariseilor“; îi răspundeam, zâmbind cu recunoștință: mai ușor de spus, dar ceva mai greu de împlinit, căci pe acești nefericiți fățarnici îi întâlnești la tot pasul și, mai cu seamă, prin locurile bine retribuite și dregătoriile înalte! Toată viața noastră vom întâlni astfel de „feraponți“, dilemiști și oportuniști înrâiți, care strecoară cămila, dar nu lasă să treacă țânțarul... Trăind sau trecând măcar prin mijlocul lor, nu se poate să nu-ți fie milă de sufletele acestea întunecate și rătăcite, căci ei sunt cei care Îi slăvesc doar cu buzele pe Mântuitorul, urându-L în ascuns, pe El și pe ucenicii Săi din toate timpurile.

¹⁷⁰ Avem și noi, păcătoșii, exemplul recent al unui soi de conțopist de cancelarie eparhială, cu nume clamoros, dar și entuziast trepăduș culturos, vioi și alunecos ca un țipar, cățarat prin fățarnicie și sloganuri lingușitoare într-un post gras, care, pe zi ce trece – bizuindu-se și pe niște efemere relații oculte, mai transparente ca țipla și mai efemere decât clipa! – devine tot mai arogant și umflat de pretenții vulgare ce-i schimonosesc chipul tineresc prin stigmatul vicleniei; fiindcă îl cunoșteam bine și știam că citește totul neselectiv, mercantil și declarativ apologetic, l-am prevenit cu durere și compătimire, dar și cât se poate de limpede și deschis, că de nu va renunța la răutățile sale obișnuite, în curând va veni peste el o vârguță de Sus, pentru îndreptare, pe care nu se știe dacă o va putea duce!

Ne-am rugat cu umilință neștiută Mântuitorului să-i dea putere să primească cu smerenie încercarea prin care va trece curând, căci El îndelung

zăbovește, dar și răsplătește! Deși, în ultima vreme este tot mai întunecat, dușmănos și disprețuitor cu noi, cei mici, mulți și proști, cu dragoste sufletească și smerită l-am mai prevenit că **nu poate urî el, cât poate Dumnezeu iubi, dar trebuie să fie atent și la paharul Sfintei Sale mâni!** Au mai pățit-o și alții, chiar din vecinătatea sa, doar că aceia au înțeles la timp lecția de Sus venită...

Ceea ce este dureros în acest caz este faptul că, din pricini de nepătruns, vârguța a venit foarte repede și încă într-o formă extrem de dureroasă pentru el! Ne-am reîntâlnit după această corecție severă de Sus, iar lacrimile din ochii lui, precum și recunoștința arătată fiindcă îi dăruim sinceră înțelegere și compasiune creștină, ne-au confirmat pe deplin presimțirile... Morga sa trufașă se prăbușise în mare parte.

¹⁷¹ Tăicuța Chirușa, cum îi ziceam noi, cei tineri pe atunci și dornici de modele vii de viață creștină, era cu adevărat o pildă de viață creștină, **un rugător lăuntric neîncetat!**

¹⁷² Cunoscându-l bine pe Părintele Paulin, am lăsat anume firul meditațiilor sale să ajungă în acest punct, căci trebuie spus că „măsurile drastice“ ale sfinției sale îndreptate împotriva escrocilor, unii dintre ei de-o nerușinare fără margini, erau amendate imediat prin lacrimi fierbinți și rugăciuni stăruitoare de iertare pentru sufletele lor întunecate de patimi, ba chiar prin gesturi eroice de trezire ale conștiinței lor adormite sau aproape moarte; în mod vizibil, Părintele suferea sufletește pentru rătăcirea, înrăirea și degradarea acestor mari nefericiți, care iarăși, și iarăși, băteau la ușa chiliei sale, chiar dacă fuseseră alungați cu cuvinte de dojană aspre, dar drepte! Am asistat la numeroase astfel de scene, care toate zideau în noi hotărârea de foc dumnezeiesc de a urî păcatul și a-l iubi pe păcătos, ori cât de greu ar fi acest fapt de împlinit.

¹⁷³ Aceasta era vorba preferată a Părintelui, pentru a sugera scurgerea implacabilă a timpului său terestru, căci medita mult și cu folos asupra momentului plecării sale din această lume. Dar, „apropiatul funiei de par“ a mai durat încă două decenii, căci sfinția sa făcea mult bine, atât fiilor săi duhovnicești, cât și tuturor oropsiților acestei lumi care băteau la poarta inimii sale milostive și iertătoare; supărările sale pline de durere pentru cei rătăciți, încrâncenați sau împietriți dovedeau, de fapt, iubirea sa creștinească statornică, vie și lucrătoare într-o măsură semnificativă.

¹⁷⁴ Primirea străinilor, hrănirea și găzduirea lor reprezentau o mare bucurie pentru sfinția sa; fiind un om cultivat și spiritual, aceștia erau întotdeauna mulțumiți de întâlnire, pentru că simțeau sinceritatea și bunăvoința Părintelui față de ei; agapele frățești de la Sfânta Mănăstire Arnota, al cărei stareț a fost zece ani, pot constitui o pildă de comuniune sufletească reală.

¹⁷⁵ De fapt, adevărul este la mijloc, ca întotdeauna: nici toți celibetarii sau monahii nu înțeleg cât de sfântă, tainică și jertfitoare este o adevărată

căsătorie creștină, în care cei doi soți se străduiesc să ducă o viață bine plăcută lui Dumnezeu; nici viața îngerească monahală și nici taina căsătoriei, în cazul asumării lor responsabile, nu se învață din cărți, ci numai trăindu-le nemijlocit.

I-am reamintit Părintelui, nu fără un anume tâlc adânc, cum unirea prin căsătoria creștină este trecută în rândul Sfințelor Taine! Bruma noastră de realism duhovnicesc îl nemulțumea uneori, dar firea sa cinstită biruia de fiecare dată și, mai devreme sau mai târziu, recunoștea cu smerenie că am rostit adevărul. Nu avea experiența unor situații omenești și, tocmai de aceea, puneă tot felul de întrebări, încercând să înțeleagă viața celorlalți. Îi răspundeam întotdeauna sincer și la obiect Părintelui Paulin, chiar dacă știam că nu acela este răspunsul așteptat, deoarece contam pe capacitatea sa uimitoare de a înțelege duhovnicește toate situațiile omenești.

¹⁷⁶ De fapt, pregătirea pentru o viitoare viață de familie trebuie să înceapă de timpuriu, căci numai așa se poate învăța responsabilitatea și necesitatea unei vieți jertfitoare. De altfel, mulți dintre monahi provin din familii cu viață autentic creștină.

¹⁷⁷ Întotdeauna, Părintele, citea adânc și cu atenție textele sfinte, smerindu-se, căutând noi temeuri de nădejde pentru mântuire, căci cunoștea bine neputințele firii omenești, precum și groaznicele prilejuri de cădere pe care omul le poate avea de-a lungul întregii sale vieți, precum cu dragoste și smerită cugetare ne prevenea un alt bărbat duhovnicesc cu viață sfântă și sfințitoare, vrednicul de pomenire arhimandrit Benedict Ghiuș!

Doamne, dacă generațiile tinere l-ar fi văzut și cunoscut pe Părintele Benedict, s-ar fi întâlnit cu adâncul smereniei, pentru că și o privire a ochilor săi cerești, exigenți, dar binevoitori, era de ajuns, uneori, pentru a îndrepta pe cineva pe calea mântuirii!

Un tânăr preot ortodox, vrednic și cuviincios, ne-a atras atenția că întâlnirea cu un Sfânt în timpul vieții pământești, implică mari responsabilități și un minunat prilej de recunoaștere a stării noastre de păcătoșenie, dar și un îndemn viu de îndreptare... Venise vorba despre familiile care au avut fericirea să conviețuiască cu un Sfânt și care, de obicei, uitând aceste imense responsabilități, se mulțumesc doar cu slava deșartă a unei publicități intense a apartenenței lor la familia Sfântului, fără a intra deloc cu viața pe făgașul sfințeniei reale!

Ba, câteodată, și mai grav, deși Sfântul Sinod nu a validat încă, după criterii bine stabilite, sfințenia vieții vreunui mărturisitor ortodox, a cărui viață se află în cercetare duhovnicească după Sfânta Predanie, familia acestuia îi trâmbează presupusa sfințenie pe toate drumurile, greșind mult înaintea lui Dumnezeu, dar și a oamenilor. Este bine, în astfel de cazuri, să fim extrem de rezervați, smeriți și îndelung răbdători, fiindcă Bunul, Dreptul și Milostivul Dumnezeu toate le descoperă la sorocul cuvenit.

¹⁷⁸ Vederea duhovnicească îngăduie, oricând și oriunde, tuturor celor care au primit prima înviere, să vadă limpede distanța incomensurabilă dintre starea de păcătoșenie acceptată din rea obișnuință, ba chiar din rea nărvire, și starea de puritate în devenire a celor care, conștientizând căderea lor într-un mediu păcătos, fug de acolo cât pot și cum pot, doar cu Mila lui Dumnezeu scăpând din groaznica mocirlă a păcatelor de tot felul.

¹⁷⁹ Am suferit mult în viață pentru că am refuzat orice compromis cu cel rău, dar a meritat! Nici când, doar cu Mila lui Dumnezeu, nu i-am învățat nici pe alții să facă altfel, folosind amăgitor așa zisa diplomație, pentru că primul compromis îl aduce pe al doilea, acesta îl atrage pe al treilea și astfel bietul om nu mai poate ieși din lanțul compromisurilor...

Pactul cu demonii este cea mai păguboasă acțiune omenească, iar negliobia fără seamăn a vorbei des întâlnite astăzi, chiar și printre „evlavioșii culți“ ai Cetății, ocultofili sadea, „fă-te frate cu dracul, până treci puntea“, reprezintă o eroare fatală: acela care s-a făcut frate cu dracul, ca să treacă puntea, nu mai scapă de el în veci, căci nimeni nu este sigur că se întâlnește cu un Sfânt atât de puternic precum a fost Sfântul Vasile cel Mare, care a scos suflete și din ghearele demonilor.

¹⁸⁰ Adeseori, îi mărturiseam Părintelui, am observat cum fiii adevărați ai Luminii harice nu plac putemicilor efemeri! După o perioadă în care aceștia se folosesc de darurile lor deosebite, le speculează fără scrupule bunătatea și generozitatea, folosindu-se de ei precum te folosești de niște obiecte, apoi îi îndepărtează brusc și în mod grosolan, în clipa în care cred că nu mai au nevoie...

Ba mai mult, uneori, numai dintr-o drăcească invidie, le pregătesc tot felul de clevetiri, batjocuri și pedepse, chinându-i cât pot pe „foștii“ lor binefăcători, deși *o faptă bună nu se prescrie nicicând!*

Și îi mai ziceam uneori Părintelui, cum un semn de certitudine duhovnicească a unei vieți real hristocentrice ne apare a fi acela, încărcat de taină, că respectivul nevoitor și binefăcător creștin este răsplătit întotdeauna, mai devreme sau mai târziu, cu o ingratitudine crasă și cu o cruzime ieșită din comun, deoarece lumea mai întâi pe Mântuitorul Hristos L-a urât și cum ar putea fi sluga mai mare decât Stăpânul?!

Scenariul este banal și același dintotdeauna, dar și demn de cartea recordurilor! Mai întâi, cu o ipocrizie remarcabilă, astfel de pigmei efemeri, investiți cu putere, afirmă peste tot că au nevoie de asemenea oameni vrednici, cinstiți și modești, câștigându-le încrederea cu o ascultare de suprafață. Urmează perioada în care vițelul cel gras este hăpăit cu mult elan și folos...

În clipa în care acești pigmei se simt cu sacii în căruță, își arată adevăratul chip: rapacitate, egoism, cruzime și nemernicia firii lor meschine, indiferent de vârsta, rangul sau pregătirea lor! Plăcerea cea mai

mare a acestor jalnici „feraponți“ este să stuchească azi cu dispreț, acolo unde au sărutat ieri... cu ipocrizie!

Această înclinație josnică de a macula totul o putem observa cel mai bine în zilele de iarnă, atunci când Dumnezeu așterne un strat de alb ceres și orbitor peste întreaga mizerie a vieții noastre terestre, alb care în sufletele credincioase trezește nostalgia Paradisului!

Totuși, vârstnici sau copii, bărbați sau femei, „nemuritori“ muritori sau simpli-muritori au o plăcere stranie și revelatorie pentru dureroasa noastră condiție umană: calcă cu picioarele – cu frenezie și, mai cu seamă, fără nici un rost – pe albul acela imaculat, în locuri greu accesibile, numai dintr-un funest impuls de a macula până și... imaculabilul – sic!

¹⁸¹ Cărțile și îmbrăcămintea strict necesare.

¹⁸² Turnătorul oficial – sic!

¹⁸³ Nu ne vor ajunge nicicum și nicicând posibilitățile noastre modeste de a-i mulțumi Părintelui cum se cuvine, pentru aceste lecții duhovnicești hotărâtoare, care ne-au făcut să înțelegem, odată pentru totdeauna, că nu trebuie să uităm în nici o împrejurare: fricoșii, trădătorii și zavistuiitorii nu vor intra în împărăția Cerurilor!

Carnea noastră poate ceda uneori, dar sufletul pecetluit de Dumnezeu, spovedit, împărțășit și plin de dragoste lucrătoare, credință drept-slăvitoare și nădejde învietoare nu poate fi nimicit, ci doar mucenicit, sfințit și așezat în bucuria cea veșnică din împărăția Luminii! Sfinții nu se tem, pe bună dreptate, decât de un singur lucru: că nu au făcut suficient pentru Slava lui Dumnezeu și mângâierea robilor Săi, în timpul vieții lor pământești.

¹⁸⁴ Mai târziu, Părintele, aflând de alunecările teosofice steineriene ale aceluiași muzicolog, și-a nuanțat tranșant poziția creștin-ortodoxă față de ideile acestui animator cultural talentat, din păcate îndepărtat tot mai mult de la dreapta credință.

¹⁸⁵ Dacă Părintele nu ar fi urmărit cu o privire duhovnicească tot ce se petrece în lume, cum ar fi putut să ne lase avertismentele limpezi și utile pe care le citim acum?

¹⁸⁶ Aceste cuvinte duhovnicești, sincere, curate și luminătoare, descoperite nouă tocmai acum, ne-au apărut în jurnalul Părintelui, ca un adevărat îndemn proniator de a ne păstra calmul, echilibrul și bucuria Învierii în orice situație.

¹⁸⁷ La fel credem și noi, păcătoșii, întrucât am cunoscut pe vremea mai deselor noastre călătorii duhovnicești, oameni care susțineau că practică isihia, dar se enervau cumplit la prima ispită mai serioasă din partea unor vizitatori ocazionali! Atunci am înțeles că, de fapt, nu practicau nicidecum isihia, ci, în mod evident, se amăgeau cu păruta lor pustnicie... Despre asceza morală și haina lăuntrică păreau a nu fi auzit nimic, căci a-ți păstra liniștea lăuntrică și viețuirea contemplativă pe treptele lor real mistice, cu darul lui Dumnezeu, în chiar mijlocul unei societăți în curs de

demonocratizare, înseamnă cu mult mai mult decât își poate închipui un fals ascet creștin!

Părintele nostru duhovnic, pentru a ne mângâia, dar și pentru a ne lumina și întări, ne spunea adesea că unui pustnic autentic, retras în sihăstrie, îi slujesc zilnic câțiva îngeri, dar unui nevoitor creștin care luptă în mijlocul lumii să salveze suflete, îi slujesc zeci și sute de îngeri... Ne-am convins pe deplin de acest adevăr întru totul ziditor, cercetând îndeaproape și cu smerită cugetare viața unor păstori și duhovnici cu viață lăuntrică mult sporită, care trăiau cât se poate de modest în mijlocul marilor orașe, cu totul lepădați de sinele lor, ca niște *veritabili pustnici citadini*, de darurile cărora mulțimi de oameni se foloseau, conștient sau nu.

¹⁸⁸ Dar cine ar putea afirma că se roagă neîncetat, fără a cădea în mândrie?

¹⁸⁹ Când suntem pârâți, clevetiți, calomniați sau batjocoriți, să ne bucurăm pentru noi, dar să ne măhnim pentru pârâcioși, clevetitori, calomniatori și batjocoritori, căci ei nu vor intra în Împărăția Cerurilor de nu-și vor părăsi cu câință multă aceste scârbitoare năravuri și păcate, care trădează intimitatea cu cel rău, dar și o sărăcie lucie a vieții lăuntrice, fiindcă oamenii duhovnicești cu pășuni lăuntrice bogate, nu părăsc, nu clevetesc, nu calomniază și nu batjocoresc, ci se roagă în orice împrejurare, chiar dacă văd, mai bine și mai adânc decât s-ar putea crede, rădăcinile ascuse ale pârâciunii, clevetirii, calomniei sau ale batjocurii și starea jalnică a sufletelor muncite de aceste patimi pierzătoare de suflete.

De curând, ne-am rugat cu umilință pentru iertarea unor astfel de suflete chinuite și spre bucuria noastră le-am aflat căindu-se, cerând iertare, mărturisindu-se și primind iertare pentru urătele lor fapte! Dar câți întârzie căința sau o refuză cu trufie?

¹⁹⁰ Adesea, doar cu Mila lui Dumnezeu, Părintele Paulin a luptat cu Armele Luminii împotriva celor răi și călcători de lege, dar întotdeauna cu nebiruită dragoste și nemărginită milă pentru sufletele lor chinuite, în așa fel încât pe unii dintre cei înrâțiți, printre care cei dintâi ne numărăm pe noi, păcătoșii și vrednicii de toată osânda, i-a purtat către căință și smerită cugetare. Fiii săi duhovnicești, care l-au cunoscut îndeaproape, știau că Părintele suferă mult pentru acele suflete măndre care nu știu, nu pot sau nu vor să se smerească și din această pricină devin împotriviți și vrăjmași ai poruncilor dumnezeiești.

¹⁹¹ Sfântul Antonie cel Mare are un cuvânt dumnezeiesc în această privință, care la prima citire îți taie respirația: „Nu mă mai tem de Dumnezeu, căci toate câte mi le poruncește El, eu cu dragoste le împlinesc întocmai cum mi le cere...”

Câți creștini cu fapta din zilele noastre, chiar și dintre cei cu viață duhovnicească mult sporită, ar putea afirma ceea ce Sfântul Antonie cel Mare, ajuns pe treapta iubirii desăvârșite, dar și convorbitor cu îngerii

Domnului, mărturisirea atât de clar? Nu cumva e mai bine să gândim cu smerită cugetare, că noi, păcătoșii, nu am pus încă început bun adevăratei vieți duhovnicești, recunoscând cu lacrimi sufletești și duh umilit cum, cu toată străduința noastră patimile ne sunt doar legate, precum niște câini răi, care dacă ar scăpa din puterea rânduieților bisericești și a lungului Lanț de aur al tuturor Sfinților ne-ar sfâșia și pe noi și pe cei din jur?

¹⁹² Primul nostru duhovnic, cel care ne-a pescuit sufletul cu negrăită dragoste, dar și cu o știință dumnezeiască desăvârșită din oceanul învolburat al tuturor patimilor, avea Teodor cel smerit cu inima, obișnuia să-și așeze ușor mâinile sale, sfințite în mii de Sfinte Liturghii, peste mâinile noastre păcătoase și să rostească blând, molcom și protector: „Lăsați-L pe Dumnezeu să lucreze prin voi, prea iubiții mei, lăsați-L să lucreze!”

Toți cei care au auzit acest îndemn duhovnicesc și l-au urmat cu stăruință și smerită cugetare au ajuns, cu rugăciunile Părintelui, să-L simtă pe Dumnezeul Cel Viu lucrând în inima lor înfrântă taina primei învieri și, de aceea, cunoscând cu adevărat Mila Lui Dumnezeu, în chip nemijlocit, trăiesc viu și veghetor întreaga teologie răsăriteană, devenind astfel, fără voia lor, prilej de uimire, poticnire și cărcotire pentru teologii scolastici moderni, naivi, imprudenți și entuziaști susținători ai unui ecumenism facil, tot mai încruntați și nemulțumitori înaintea Stăpânului!

Printre altele și pentru faptul că Mântuitorul, împotriva așteptărilor lor meschine și legaliste, îi răsplătește pe acești umili împlinitori anonimi ai poruncilor Sale, la fel ca și pe ei, doctorii și masterii vestiți și burdușiți de teorie, dar anemiați și sterili duhovnicește, sau chiar îi miluiește pe cei mici, mulți și proști cu mai mult decât au citit ei în scrierile ecumeniste de inspirație europeană...

Dacă ar ști acești sârmani „feraponți” ai momentului, câte rugăciuni și câte metanii umilite fac în taină acești proști pecetluiți din începuturi, pentru sufletele lor măndre și lipsite de iubirea harică, poate că și-ar ușura sufletele cu mult înainte de a sosi cercetarea duhovnicească de Sus în viețile lor muncite și chinuite de slava deșartă, arghirofilie și egoism obișnuit! Când îi relatam sincer Părintelui Paulin această învățătură duhovnicească aparent simplă, acesta se minuna, zicând: „Da-ți-i slavă lui Dumnezeu, căci duhovnic mult luminat și iscusit v-a fost rânduit și rugător puternic la Tronul Său ați dobândit!”. Când un duhovnic luminat vorbește astfel de un alt mare duhovnic, toți creștinii cu fapta se întăresc și mai mult, dar din sfădelile și băsnelile ecumeniste și ifosele elitiste ale autoînchipuiților „evlavioși culți” ce să aleagă?

¹⁹³ Mântuitorul i-a împlinit cu prisosință această rugăciune, împingându-i lucrarea de păstorie a sufletelor până dincolo de pragul celor optzeci ani, iar de adormit întru Domnul, vrednicul de amintire arhimandrit Paulin a adormit în mijlocul oițelor sale, ca duhovnic în Sfânta Mănăstire Rogozu din Moldova, pe 1 februarie 1998, ca o fericită înainte-prăznuire a

Întâmpinării Domnului, acolo unde trupul i se odihnește până la a doua slăvită venire a Domnului nostru Iisus Hristos.

¹⁹⁴ În cele din urmă și această rugăciune i-a fost ascultată, deoarece Părintele s-a reîntors în viața mănăstirească de obște, stare după care sufletul său, cu adevărat hărui, a tânjit atât de mult.

¹⁹⁵ De mai multe, pe parcursul acestei lucrări duhovnicești, diverse împrejurări și situații omenești în care eram cuprinși, uneori extrem de delicate, grele și complexe, și-au aflat proniator dezlegare în paginile scrise de Părintele Paulin! Și de data aceasta jurnalul duhovnicesc al sfinției sale s-a deschis cu aceste cuvinte minunate ale Psalmistului atât de potrivite pentru noi, cei care am trudit, după puteri, vreme de șapte ani la această publicație ortodoxă de suflet („Icoana din adânc”), pe care cei zavistuitori au urât-o de la început, temându-se de franchetea ei, iar cei curați cu inima au iubit-o, bucurându-se în duhul ei...

Într-o zi, vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist, uitându-se atent pe această pagină, a subliniat cu mult tâlc: „Ei, da, Părintele Paulin, Dumnezeu să-l pomenească cu dreptii! Sfinții Săi lucrează și după plecarea lor la cele veșnice...”. E lucru sigur, răgazul pe care l-am primit acum, doar prin Mila lui Dumnezeu, ne va ajuta să adâncim duhovnicește dreapta noastră credință strămoșească, delimitându-ne astfel tranșant și statornic de amăgirile viziunilor religioase globaliste și facil ecumeniste, care încearcă să substituie Cuvântului lui Dumnezeu trăit hristocentric, într-o smerenie adâncă și reală, interpretări raționaliste, pluraliste, elitiste și neognostice, evident trufașe și pierzătoare de suflete, căci fără o trăire duhovnicească reală, plină de autentică iubire harică, inima omului se usucă și moare

¹⁹⁶ Bucurându-ne sincer de gândurile curate și împlinirile duhovnicești ale altora, iată calea sigură către fericirea aceasta dinlăuntru, copleșitoare despre care vorbea Părintele Paulin. Trăind, doar cu Mila lui Dumnezeu și la măsura noastră, această fericire greu descriabilă, aproape zilnic facem o rugăciune lăuntrică:

„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu în Treime slăvit, pentru rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria, ale Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul, ale tuturor Sfinților Părinților noștri, ale tuturor Sfinților a căror prăznuire o pomenim astăzi, ale tuturor Puterilor Cerești, ale Întregii Biserici Ortodoxe, de aici și pretutindeni, credincioasă Sfintei Predanii și ale duhovnicului nostru, binecuvântează și miluiește întreaga zidirea Ta, chemată la taina mântuirii:

Pe toți cei născuți de la Adam și până acum, pe toți care se vor naște de acum și până la a doua Ta slăvită venire, fiecare după numele său; pe toți cei părăsiți, uitați, neștiuți, prigoniiți, căzuți, rătați sau pentru care nu se roagă nimeni;

Pe toți Arhierii, Păstorii și Duhovnicii noștri, fiecare după numele și rangul său divino-uman dăruit de Tine pentru a face numai Voia Ta cea dumnezeiască și nu pe a lor cea omenească, căci au depus un jurământ de trei ori sfânt la slujba de întronizare și la cea de hirotonie, pe care dă-le putere să-l respecte întocmai, fiindcă sufletele noastre se vor cere din mâinile lor;

Pe toți binefăcătorii noștri, pe toți monahii, schimonahii, pustnicii și rugătorii în duh și adevăr din toate timpurile și din toate colțurile pământului, care s-au rugat, se roagă și se vor ruga, pentru mântuirea sufletelor noastre păcătoase; pe toți ce care au primit, primesc sau vor primi îngrijire sufletească sau trupească prin mâinile noastre, ale nevrednicilor robilor Tăi; pe toți cei care ne-au poruncit nouă, păcătoșilor, să ne rugăm pentru ei, or să-i dăm la rugăciuni de toată vremea, fiecare după numele său; pe toți cei care călătoresc pe pământ, sub pământ, pe apă, sub apă, în aer în văzduh sau în spațiul cosmic;

Pe toți cei care ne vrăjmășesc, ne urăsc, ne dosădesc, ne disprețuiesc, ne nedreptătesc sau ne ocărăsc, din pricini știute sau neștiute; pe toți cei din temnițe și închisori: pe cei din pricini neîntemeiate, întărindu-i să primească cununa muceniei Tale, iar pe cei din pricini întemeiate, întărindu-i să-și ispășească păcatele și greșalele lor, căci cei dintâi păcătoși suntem noi;

Pe toți cei adormiți, mutați, plecați la cele veșnice, spovediți și împărtașiți, precum și pe cei morți, nespovediți, neîmpărtașiți și fără lumină, care Te-au strigat și în ultima clipă, căci Tu, Doamne, ai poruncit iubirea și mila, coborând în iad, pentru a scoate sufletele noastre, iar Sfinții Tăi se rugau tainic și pentru aceste suflete, deplângându-le starea cu o sfântă durere; pe toți cei ai casei noastre, fiecare după numele său, miluindu-i precum vrei;

Pe toți cei căzuți sub grea osândă din pricina unor păcate anevoie de rostit, dar de purtat, dintre care cel dintâi sunt eu, fiecare după numele său, fiindcă Tu ai poruncit mila, iubirea și iertarea pentru cei căzuți care se întorc cu căință sinceră la picioarele Tale dumnezeiești, precum încerc să fac și eu, păcătosul, deși încă nu am pus început bun căinței adevărate...

Doamne, Iisuse Hristoase, de-Ți este plăcută această puțină, săracă, dar sinceră și umilă rugăciune, ține-ne întru smerenia ascultării Tale, în tot locul, în toată vremea și-n toate împrejurările, ajutându-ne pe noi, păcătoșii, robii Tăi, să nu-Ți mai greșim nici cu gândul, nici cu cuvântul și nici cu fapta, ci să facem numai Voia Ta cea dumnezeiască și nu pe-a noastră cea omenească Amin”.

Această rugăciune cuprinzătoare, învățată de la marii și iscușiții noștri duhovnici, arată clar că de pierdut ne pierdem singuri, de mântuit, ne putem mântui doar împreună! De aceea, trebuie să ne rugăm pentru toți, căci numai Mântuitorul Hristos știe ale cui rugăciuni sunt bine primite la Tronul Său...

¹⁹⁷Ajungând la capătul acestui nou caiet din jurnalul duhovnicesc al Părintelui, vai, pe cât de ziditor pentru cei smeriți cu inima, pe atât de incomod pentru pseudo-teologii cetății, „feraponții”, energumenii și simoniacii momentului, care cred, în mod sincer, că ei ar fi mai profunzi teologi decât Părinții Bisericești, mai sfinți decât toți Sfinții și chiar mai înțelepți decât Fiul lui Dumnezeu: dacă ar fi posibil să-L învețe și pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos ceva la vreo consfătuire ecumenistă, să fim siguri că ar face-o, pentru că postul, rugăciunea, privegherea, slavoslovia, jertfelnicia în folosul aproapelui și smerita cugetare *sunt numai pentru alții, nicidecum și niciodată pentru ei!*

Pentru ei sunt bogățiile acestei lumi, fariseismul, teoretizările interminabile și mândria care merge totdeauna înaintea căderii... Îi spuneam adesea Părintelui, cu lacrimi în ochi, că ne este milă de sufletele acestor nefericiți, dar acesta, clătînându-și încet capul său spălat de lacrimi neștiute, ne răspundea cu înțelepciune: „Și mie îmi este tare milă, dar lor nu le este milă, nici de alții, nici de ei! Aduceți-vă aminte cuvintele Mântuitorului, Care plângea cu lacrimi dumnezeiești Ierusalimul, chemându-l la El zadarnic prin pocăința cea adevărată, în atâtea și atâtea rânduri...”. Dacă Mântuitorul Hristos, Sfinții Apostoli, Sfinții Mucenici și toți Părinții Bisericești nu au izbutit să-i convingă de amăgirea lor, cum oare putem crede că vom izbuti noi acest lucru?

Părintele ne puna această întrebare retorică pentru a ne ține întru smerita cugetare, dar mila sa rămânea vie și neostoită...

Cuprins

O convorbire duhovnicească de neuitat	5
Notă asupra ediției	32
Pagini de jurnal	35
Note	380

Editura Studion
SC GEEA SRL Bacău
Calea Mărășești, nr. 185, bl. E6, ap. 7,
Cod 60073, Bacău, județul Bacău
Telefon/fax: 0234/555370
E-mail: credintaortodoxa@yahoo.com